



ЛЕКСАНДЪР ДЮМА



ЧЕТИРИДЕСЕТ
И ПЕТИМАТА

АЛЕКСАНДЪР ДЮМА

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ПЕТИМАТА

chitanka.info

Борбата на Анри дьо Навар за френския престол е великолепно описана в трите романа „Кралица Марго“, „Графиня дьо Монсоро“ и „Четиридесет и петимата“.

В последната част на трилогията — „Четиридесет и петимата“, отново се срещаме с Диана дьо Монсоро, трагично влюбена в рицаря Бюси, предателски убит. Тя си поставя за цел да отмъсти на убийците му. Впечатляваща е картината на обречеността на фамилията Валоа. Публичната екзекуция на политическия престъпник Салсед не може да спаси Анри III, не могат да го спасят и четиридесет и петимата верни телохранители.

ПЪРВА ЧАСТ

ГЛАВА 1

СЕНТ-АНТОАНСКАТА ВРАТА

На 26 октомври 1585 година веригите при Сент-Антоанската врата въпреки обичая в десет и половина сутринта все още бяха окачени. В единадесет без четвърт отряд на стражата от двадесет швейцарци — по униформата им личеше, че това са швейцарци от малките кантони, тоест най-добрите приятели на царстващия тогава крал Анри III — излезе в края на улица Мортелри и приближи към Сент-Антоанската врата, която тозчас се отвори и след като те преминаха, се затръшна. Зад вратата швейцарците се построиха покрай оградите, опасващи крайпътните полета, и със самото си появяване накараха тълпата от земеделци и небогати граждани от Монтрей, Венсен или Сен-Мор, които искаха да проникнат в града още преди пладне, но както вече казахме, не можеха да го сторят, да се отдръпне.

Ако наистина самото струпване на хора предизвиква безредици, би могло да се помисли, че господин началникът на стражата с изпращането на швейцарците тук искаше да ги предотврати.

Наистина край Сент-Антоанската врата се беше събрала голяма тълпа. По трите пътя, които се сбираха пред нея, току пристигаха монаси, жени, яхнали магарета, селяни в каруци и увеличаваха и без това значителното струпване на народ. Всички се разпитваха един друг и от време на време над общата глъч се извисяваха отделни гласове, достигащи заплашителна или жална октава.

Освен стеклия се от всички страни народ лесно можеха да бъдат забелязани отделни групи хора, които, както личеше, бяха излезли от града. Вместо да гледат какво става в Париж, те поглъщаха с очи хоризонта, където се открояваха манастирът „Свети Яков“, Венсенската обител и Фобенският кръст.

Тези хора — споменаваме ги, защото заслужават нашето съсредоточено внимание — бяха предимно граждани на Париж, облечени в плътно прилепнали къси панталони и топли жакети, тъй

като времето беше студено, духаше остър вятър и тежките, ниски облаци сякаш се стремяха да смъкнат от дърветата последните жълти листа, печално трептящи но клоните.

Трима граждани разговаряха или по-точно разговаряха двама, а третият слушаше. Ще изразим мисълта си по-ясно и ще кажем, че третият сякаш дори не слушаше: цялото му внимание беше погълнато от друго — той не откъсваше поглед от пътя за Венсен.

Нека се заемем първо с него.

Ако станеше, той щеше да се окаже доста висок. Но в тази минута дългите му крака, с които, изглежда, не знаеше какво да прави, бяха свити, а ръцете му, също със съответната дължина, скръстени на гърдите. Облегнат на живия плет, той грижливо закриваше лице с широката си длан и очевидно не искаше да бъде познат. Между средния пръст и показалеца на непознатия имаше много тънка пролука, през която излиташе острата стрела на погледа му.

Редом с тази странна личност се намираше мъничък човек, който, покатерен на склона, разговаряше с един дебелак, който едва пазеше равновесие на стръмното; за да не падне, дебелакът току хващаше копчето върху камизола на своя събеседник.

— Да, повтарям, метр Митон — казваше дребният на дебелака, — на екзекуцията на Салсед ще се съберат най-малко сто хиляди души. Гледайте колко народ се е стълпил тук, само пред една врата! Сам съдете: всичките врати, ако правилно преброим, са шестнадесет.

— Сто хиляди!... И вие ги говорите едни, приятелю Фриар — отговори дебелакът. — Мнозина, повярвайте, заради блъсканицата ще направят като мен — няма да отидат да гледат разкъсването на този нещастен Салсед и ще бъдат прави.

— Метр Митон, метр Митон, внимавайте! — отговори нисичкият. — Вие говорите като политик^[1]. Нищо, абсолютно нищо няма да се случи, гарантирам ви. — И като видя, че събеседникът му недоверчиво поклаща глава, той се обърна към дългоръкия и дългокрак човек: — Нали така, господине?

Онзи вече не гледаше към Венсен и както преди, без да сваля длан от лицето си, беше избрал за предмет на своето внимание заставата.

— Простете? — попита той, сякаш не беше чул току-що отправените към него думи.

— Казвам, че на Гревския площад днес нищо няма да се случи.

— Мисля, че бъркате и там ще бъде разкъсан на четири части
Салсед — спокойно отговори дългоръкият.

— Да, разбира се, но повтарям: никакъв шум няма да се вдигне
заради разкъсването.

— Ще се чуват ударите на камшика, шибашц конете.

— Вие не схванахте думите ми. Говорейки за шум, аз имам
предвид бунт. Та значи аз твърдя, че на Гревския площад нещата ще се
разминат без бунт. Ако имаше предположения за бунт, кралят не би
заповядал да украсят една от ложите на кметството, за да наблюдава
оттам екзекуцията заедно с двете кралици и свитата си.

— Нима кралете знаят предварително кога ще избухне бунт? —
попита дългоръкият и повдигна рамене с огромно презрение.

— Охо! — прошепна метр Митон в ухото на своя събеседник. —
Този човек разсъждава твърде странно. Познавате ли го, приятелю?

— Не — отговори нисичкият.

— Тогава защо започнахте разговор с него?

— Ами просто така, за да поговорим.

— Няма смисъл — нали виждате, че е неразговорлив.

— Все пак на мен ми се струва — продължи господин Фриар
достатъчно високо, за да бъде чуто от дългоръкия, — че едно от най-
приятните неща на света е споделянето на мисли.

— С онези, които познаваш, да — отговори метр Митон, — но не
и с онези, които са ти непознати.

— Нима хората не са братя, както казваше свещеникът от
църквата Сен-Ле? — добави с проникновен тон господин Фриар.

— Да, някога беше така. Но в наше време роднинските връзки
нещо отслабнаха, приятелю Фриар. Щом толкова ви се иска да си
поговорите, говорете с мен и оставете на мира този човек — нека си
размишлява за своите неща.

— Но вас ви познавам вече отдавна и предварително ми е
известно какво ще отговорите. А този непознат може би ще каже нещо
ново.

— Ш-шт! Той ви слуша.

— Още по-добре. И така, господине — продължи метр Фриар,
обръщайки се към непознатия, — вие смятате, че на Гревския площад
ще се вдигне шум?

— Нищо подобно не съм казвал.

— Аз и не твърдя, че сте казвали — продължи Фриар с тон на човек, който се смята за твърде проникателен, — аз предполагам, че мислите така, това е всичко.

— А на какво се основава увереността ви? Да не би да сте магьосник, господин Фриар?

— Гледай ти, той ме познава! — извика в крайно изумление гражданинът. — Откъде?

— Та нали споменах името ви два или три пъти, приятелю! — каза Митон и повдигна рамене: беше го срам заради глупостта на приятеля му.

— Да, наистина — каза Фриар, разбрал всичко с доста усилия. — Честна дума, наистина. Е, щом ме познава, значи ще отговори... Та значи, мили господине — продължи той, обръщайки се отново към непознатия, — аз помислих, че вие смятате, че на Гревския площад ще се вдигне шум, тъй като, ако не мислехте така, бихте се намирали там, а вие, напротив, се намирате тук... Ох ти!

Това „Ох ти!“ доказваше, че господин Фриар вече е стигнал в умозаклученията си последните достъпни за ума и логиката му предели.

— Но ако вие, господин Фриар, смятате обратното на онова, което според вас мисля аз — отговори непознатият и подчертавайки нарочно думите, които събеседникът му толкова настойчиво повтаряше, — защо не сте на Гревския площад? На мен например ми се струва, че предстоящото зрелище трябва да радва приятелите на краля и те няма да пропуснат да се съберат там. Вие сигурно ще отговорите, че принадлежите не към приятелите на краля, а към приятелите на господин дьо Гиз и очаквате тук лотарингците, които, казват, имали намерение да проникнат в Париж и да освободят господин дьо Салсед.

— Не, господине — припряно възрази нисичкият гражданин, явно изплашен от предположението на непознатия. — Не, господине, аз чакам тук жена си Никол Фриар, тя отиде в абатството „Свети Яков“ да занесе двадесет и четири покривки, тъй като има честта да е лична перачка на дон Модест Горанфло, настоятеля на посочения манастир...

— Приятелю! Приятелю! — провикна се Митон. — Гледайте какво става!

Метр Фриар погледна натам, накъдето сочеше с пръст приятелят му, и видя, че заключват вратата.

— Забавно, нали? — отбеляза засмян непознатият.

Между мустаците и брадата му пробляснаха два реда бели остри зъби, които, изглежда, бяха изключително добре изгладени благодарение на навика да ги използва не по-рядко от четири пъти на ден.

Когато бяха предприети тези нови предпазни мерки, се понесе ропот от изумени гласове и дори се дочуха гневни възгласи.

— Дръпни се назад! — заповедно извика някакъв офицер.

Заповедта беше изпълнена на часа, но с доста неприятни последици: ездачите и коларите се изтеглиха, при което мнозина в тълпата бяха настъпени и зле притиснати.

Жените крещяха, мъжете ругаеха. Който можеше да бяга, хукна, събаряйки останалите.

— Лотарингците, лотарингците! — извика някой в цялата тази суматоха.

И най-отчаяният вопъл на ужас не би направил такова впечатление като думата „лотарингци“.

— Ето видяхте ли, видяхте ли! — викна разтреперан Митон. — Лотарингците, лотарингците! Да бягаме!

— Но къде? — запита Фриар.

— В полето! — извика Митон, раздирайки ръцете си в тръните на живия плет, под който удобно се беше разположил непознатият.

— В полето? — запита Фриар. — По-лесно е да се каже, отколкото да се направи, метр Митон. Не виждам никаква пролука, а вие едва ли разчитате да се прехвърлите през плета — той е по-висок от мен.

— Ще опитам — каза Митон, — ще опитам.

И удвои старанието си.

— По-внимателно, добра жено! — извика Фриар с отчаянието на човек, окончателно губещ ума си. — Магарето ви ме настъпва по петите!... Задръжте си коня, господин ездач, иначе ще ме сгази... Дявол да го вземе, приятелю, стръкът на колата ви ще ми изпотроши ребрата!...

Докато метр Митон се ловеше за храстите; за да се прехвърли през плета, а господин Фриар напразно търсеше някаква пролука, за да

се промъкне през нея, непознатият се изправи, разтвори като пергел дългите си крака и прескочи плета, и то така, че не закачи нито едно клонче.

Метр Митон последва примера му — е, вярно, скъса си панталона. Но с господин Фриар нещата бяха по-зле: той все не смогваше да се прехвърли, подлагаше се на все по-голяма опасност и надаваше отчаяни вопли. Тогава непознатият протегна дългата си ръка, хвана Фриар за накъдрената яка и като дете го пренесе през плета.

— Уф! — възкликна Фриар, стъпил вече на твърда земя. — Каквото и да приказваме, но аз се прехвърлих през плета благодарение на този господин. — След това, като се изправи, за да разгледа непознатия, на когото едва достигаше до гърдите, метр Фриар продължи: — Вечно ще се моля за вас, господине! Честна дума, вие сте истински Херкулес! Това е толкова вярно, както и че се казвам Жан Фриар. Кажете ми своето име, господине, името на моя спасител... приятел!

Думата „приятел“ добрякът произнесе с целия плам на благородното си сърце.

— Казвам се Брике, господине — отговори непознатият, — Робер Брике, на вашите услуги.

— Смея да отбележа, че вие здравата ми помогнахте, господин Робер Брике. Жена ми ще ви благославя. Но къде е бедната ми женичка? О, Боже мой, Боже, ще я прегазят в тази тълпа!... Проклетите швейцарци, бива ги само да газят хората!

Едва произнесъл тези думи, Фриар усети на рамото си нечия ръка, тежка като ръката на статуя.

Той се извърна, за да погледне нахалника, който си бе позволил подобна волност. Беше швейцарец.

— Фие моше би искате да фи расмашат черепа, приятелче? — произнесе войникът — истински великан.

— Обкръжени сме! — извика Фриар.

— Спасявайте се както можете! — подхвана Митон.

И двамата се втурнаха, накъдето им видят очите, съпроводжани от присмехулния поглед и беззвучния смях на дългоръкия и дългокрак непознат.

[1] Политици — обществено-политическа групировка, обединяваща умерени католици и умерени протестанти. Политиците са били привърженици на силната кралска власт и са се борили срещу религиозния фанатизъм. — Б.пр. [↑](#)

ГЛАВА 2

КАКВО СТАВАШЕ КРАЙ СЕНТ-АНТОАНСКАТА ВРАТА

Една от събралите се тук групи беше от граждани, останали извън градските стени, след като вратата беше неочаквано затворена. Тези хора се бяха стълпили около четирима или петима конници с твърде войнствен, вид, които крещяха с всички сили:

— Отворете! Отворете!

Робер Брике приближи гражданите и започна да вика по-силно от всички:

— Отворете! Отворете!

В края на краищата един от конниците, възхитен от мощта на гласа му, се обърна към него, поклони се и каза:

— Не е ли позор, господине, че посред бял ден затварят градските врати, сякаш Париж са го обсадили испанците или англичаните?

Робер Брике внимателно погледна говорещия. Той беше четиридесет-четиридесет и петгодишен човек, изглежда, началник на конниците.

Робер Брике по всяка вероятност остана доволен от огледа, тъй като на свой ред се поклони и отговори.

— Прав сте, господине! Десет, двадесет пъти сте прав — добави той. — Не искам да проявявам излишно любопитство, но ще се осмеля да попитам, по каква причина според вас е взета подобна мярка?

— Ей Богу, та те се боят да не би да изядат техния Салсед — каза някой.

— Кълна се в главата си — разнесе се звучен глас, — яденето е твърде скапано.

Робер Брике се обърна по посока на говорещия, чийто акцент издаваше несъмнено гасконец, и видя младеж на около двадесет-двадесет и пет години, подпрял ръка на хълбока на коня на онзи, който изглеждаше началник.

Младежът беше без шапка — явно я беше загубил в навалищата.

Метр Брике беше твърде наблюдателен. Той бързо обърна гръб на гасконецца — изглежда, не го смяташе достоен за внимание, и премести поглед към конника.

— Но нали се носят слухове, че Салсед е съратник на господин дьо Гиз, значи това не е чак толкова жалко хапване — каза той.

— Нима така говорят? — попита любопитният гасконец, превърнал се целият в слух.

— Да, говорят, разбира се — отговори и повдигна рамене конникът. — Но сега дрънкат какви ли не глупости!

— Ах, така ли! — намеси се Брике, устремил питащ поглед към него, и усмихнат насмешливо каза: — И така, вие мислите, че Салсед няма връзка с господин дьо Гиз?

— Не само мисля, но съм сигурен — отговори конникът. Тук той забеляза, че Робер Брике направи движение, което означаваше: „А на какво се основава вашата сигурност?“, и добави: — Помислете: ако Салсед беше един от хората на херцога, дьо Гиз не би допуснал да го хванат и докарат от Брюксел в Париж с вързани ръце и крака или най-малкото би се опитал да освободи със сила пленника.

— Да го освободи със сила — възрази Брике, — е твърде рискована работа. Не се знае дали такъв опит ще е сполучлив, или не, а господин дьо Гиз би признал с това, че е организиран заговор срещу херцог д'Анжу.

— Господин дьо Гиз не би се спрял пред такива съображения — сухо продължи конникът, — убеден съм в това и щом не се застъпи за Салсед, значи, че Салсед не е негов човек.

— Простете, че настоявам — продължи Брике, — но сведенията, че Салсед е проговорил са съвсем достоверни.

— Къде е проговорил? Пред съда ли?

— Не, не пред съда, господине, по време на изтезаването. Но нима не е все едно? — попита метр Брике със зле изиграно простодушие.

— Разбира се, че не е все едно. Хубава работа!... Нека дрънкат, че е проговорил — съгласен съм, но какво точно е казал, не се знае.

— Още веднъж моля да ме извините, господине — продължи Робер Брике. — Знае се, при това с всички подробности.

— Е, и какво е казал? — раздразнен попита конникът. — Говорете, щом сте така добре осведомен.

— Не се хваля с осведомеността си, господине, напротив — старая се да науча нещо от вас — отговори Брике.

— Хайде да се разберем! — нетърпеливо подхвана конникът. — Вие твърдите, че уж са известни показанията на Салсед. И какво е казал? Е, хайде!

— Не мога да гарантирам, че това са истинските му думи — каза Робер Брике. Очевидно му доставяше удоволствие да дразни конника.

— Но в края на краищата, какви приказки му се приписват?

— Казват, че е признал участието си в заговор в полза на господин дьо Гиз.

— Срещу краля на Франция, разбира се! Стара песен!

— Не, не срещу негово величество краля на Франция, а срещу негова светлост херцог д'Анжу.

— Ако е признал това...

— Какво тогава? — попита Робер Брике.

— Тогава той е негодник! — намръщен изпече конникът.

— Да — тихо каза Робер Брике, — но браво на него, ако е направил онова, което е признал. Ах, господине, железните ботуши, колелото за разпъване и котелът с вряща вода добре развързват езиците на порядъчни хора.

— Истина казвате, господине — дълбоко въздъхна конникът.

— Голяма работа! — намеси се гасконецът, който обръщаше глава ту към единия, ту към другия събеседник и се вслушваше в разговора. — Ботуши, колело, котел — чудо голямо! Ако този Салсед е проговорил, то той е негодник, пък и господарят му също.

— Охо! — промълви конникът, без да може да съдържа раздражението си. — Твърде високо запяхте, господин гасконецо!

— Аз ли?

— Да, вие.

— Пея по мелодия, която ми е по вкуса, дявол да го вземе! Толкова по-зле за онези, на които пеенето ми не им харесва.

Конникът направи гневно движение.

— По-тихо! — чу се нечий приглушен, но властен глас.

Робер Брике напразно се опита да разбере кой каза това.

Конникът едва се сдържа.

— А добре ли познавате онези, за които говорите, господине? — попита той гасконеца.

— Дали познавам Салсед?
— Да.
— Изобщо не го познавам.
— А херцог дьо Гиз?
— Също.
— А херцог д'Анжу?
— Още по-малко.
— Известно ли ви е, че господин дьо Салсед е храбрец?
— Толкова по-добре. Той храбро ще посрещне смъртта.
— И че ако господин дьо Гиз прави заговори, сам участва в тях?

— Дявол да го вземе! Какво ме засяга това?
— И че монсеньор херцог д'Анжу, който преди се наричаше д'Алансон, заповяда да убият или допусна да бъдат убити всички, които стояха зад него: Ла Мол, Коконас, Бюси и другите?

— Пет пари не давам за това!
— Как! Не давате пет пари?
— Менвил! Менвил! — тихо прозвуча същият глас.
— Разбира се, че не давам! Аз знам само едно, кълна се в Христовата кръв: днес имам спешна работа в Париж, а заради този проклет Салсед ми затварят вратата под носа.

— Охо! Гасконецът не обича да се шегува — промърмори Робер Брике. — И май ще видим някои любопитни неща.

При последната забележка на събеседника му кръвта нахлу в лицето на конника, но той обузда гнева си.

— Вие сте прав — каза той, — по дяволите всички, които не ни пускат в Париж!

„Охо! — помисли Робер Брике, който внимателно следеше как се мени лицето на конника. — Изглежда, ще видя по-любопитни неща, отколкото очаквах.“

Докато той размишляваше така, се чу звук на тръба. След това швейцарците, развъртели алебарди, си прокараха път през тълпата и я накараха да се нареди от двете страни на пътя.

По този проход започна да се разхожда споменатият вече от нас офицер, комуто, както личеше, беше поверена охраната на вратата. После, след като изгледа предизвикателно тълпата, той заповяда да се даде сигнал с тръбите.

Това на часа беше изпълнено и се възцари тишина, която сякаш беше невъзможно да се очаква след такова вълнение и шум.

Тогава един глашатай в мундир с везани лилии и герба на Париж на гърдите мина напред с някакъв свитък в ръце и прочете с гъгнив като на всички глашатаи глас:

— „Довеждаме до сведение на жителите на нашия славен град Париж и неговите околности, че всички градски врати ще бъдат затворени до един часа след пладне днес и че преди посочения час никой няма да влиза в града. Такава е волята на краля и постановлението на господин парижкия прево^[1].“

Глашатаят спря да си поеме дъх. Присъстващите се възползваха от тази пауза, за да изразят учудването и недоволството си с дълго освиркване, което глашатаят, трябва да признаем, издържа, без да мигне.

Офицерът повелително вдигна ръка и веднага отново настъпи тишина.

Глашатаят продължи без смущение и колебание — изглежда, навикът го бе закалил срещу всяка проява на народните чувства:

— „Споменатата мярка не се отнася до онези, които покажат уречен знак или са извикани с писмо или заповед, съставени по надлежния начин.

Дадено в управлението на парижкия прево по извънредната заповед на негово величество на двадесет и шести октомври в годината от рождество Господне хиляда петстотин осемдесет и пета.“

— Тръбете! — чу се команда.

На часа се разнесе пресипналият лай на тръбите. Тълпата зад веригата швейцарци и войници се размърда като гърчеща се змия.

— Какво значи това? — питаха най-мирно настроените.

— Сигурно пак някакъв заговор!

— Това са го нагласили, за да ни попречат да влезем в Париж — тихо каза на спътниците си конникът, който с такова неразбираемо търпение понасяше дръзкото поведение на гасконеца. — Швейцарци, глашатаи, забрани, тръби — всичко това заради нас. Кълна се в честта си, дори съм горд от това.

— Дайте път! Дайте път! Хей, вие там! — викаше офицерът, който командваше отряда. — Хиляди дяволи! Не виждате ли, че

преграждате пътя на ония, които имат право да минат през градската врата?

— Залагам си главата, но все някой ще влезе в Париж, ако ще и всички граждани на света да стоят между него и заставата — каза гасконецът, чиито дръзки думи предизвикаха възхищението на метр Брике, и безцеремонно започна да се провира през тълпата.

И наистина той мигновено се оказа в прохода, разчистен от швейцарците.

Можете да си представите колко бързо и с какво любопитство погледите на всички се обърнаха към човека, който се беше осмелил да излезе напред след заповедта да си остава на мястото.

Но гасконецът изобщо не се тревожеше от завистливите погледи. Той гордо се спря, напрегнал тяло под тънката зелена куртка. Под твърде късите протрити ръкави стърчаха цели три дюйма костеливите му китки. Очите му бяха светли, косата къдрава и жълта или по рождение, или от прахта по пътя. Дългите му мускулести крака напомняха краката на елен. Едната му ръка беше с бродирана кожена ръкавица, в другата той въртеше орехова пръчка. Гасконецът се озърна и като реши, че споменатият от нас офицер е най-важното лице в отряда, тръгна право към него.

Офицерът близо минута гледа мълчаливо гасконеца. Онзи без каквото и да е смущение правеше същото.

— Вие, изглежда, сте си загубили шапката? — попита най-последно офицерът.

— Да, господине.

— В тълпата ли?

— Не. Получих писмо от приятелката си и го зачетох край реката на четвърт миля оттук, когато изведнъж порив на вятъра отнесе и писмото, и шапката. Хукнах след писмото, въпреки че токата на шапката ми е от едър брилянт. Хванах писмото, но когато се върнах за шапката, се оказа, че вятърът я е съборил в реката и тя е отплувала към Париж... Някой бедняк ще забогатее от тази работа. Нека!

— Така че останахте гологлав?

— А нима няма да си намеря шапка в Париж, дявол да го вземе? Ще си купя по-красива и от старата и ще я украся с два пъти по-голям брилянт.

Офицерът едва забележимо присви рамене, но това движение не убягна на гасконецца.

— Какво има? — каза той.

— Имате ли пропуск? — попита офицерът.

— Разбира се, че имам. И не един, а цели два.

— Един ми е достатъчен, стига да е наред.

— Но ако не бъркам — не, дявол да го вземе, не бъркам — имам удоволствието да разговарям с господин дьо Лоаняк? — попита гасконецът и се опули.

— Напълно е възможно, господине — сухо отговори офицерът, който съвсем не изпадна във възторг от това, че са го познали.

— С господин дьо Лоаняк, моя земяк?

— Няма да отричам.

— С моя братовчед?

— Добре де, дайте си пропуски.

— Ето го.

Гасконецът измъкна от ръкавицата си изкусно изрязана половина на картичка.

— Вървете след мен — каза Лоаняк, без да погледне картичката, — вие и вашите спътници, ако има някого с вас. Ще проверим пропуските.

И застана до вратата.

Гологлавият гасконец го последва.

Петима мъже се приближиха след гасконецца.

Първият от тях беше с великолепно броня, изработена така изумително, сякаш е създадена от самия Бенвенуто Челини^[2]. Фасонът на бронята обаче беше излязъл от мода и затова, въпреки великолепието си тя предизвикваше не възторг, а насмешка.

Вторият спътник на гасконецца вървеше съпровождан от дебел слуга с прошарени коси — кльощав и почернял от слънцето, той изглеждаше като прототип на Дон Кихот, точно както слугата му можеше да мине за прототип на Санчо Панса.

Третият държеше на ръце десетмесечно бебе, за кожения му колан се държеше жена, на чиито поли се бяха увесили две деца — едното на четири, другото на пет години.

Четвъртият се мъкнеше, накуцвайки с дълга шпага на кръста.

Накрая шествието завършваше с красив младеж, възседнал породист вран кон.

В сравнение с останалите той изглеждаше като истински крал.

Принуден да напредва достатъчно бавно, за да не изпревари другарите си, младежът за миг спря.

В същия момент той усети, че някой го дръпна за ножницата на шпагата, и се обърна.

Вниманието му привлече чернокос юноша, невисок, строен, изящен, с пламнал поглед и ръкавици на ръцете.

— Какво има, господине? — попита конникът.

— Господине, моля ви за милост.

— Казвайте, само че по-скоро, моля, виждате — чакат ме.

— Трябва да вляза в града, господине, това ми е крайно необходимо, разбирате ли?... А вие сте сам, трябва ви паж, който да подхожда на вашата външност.

— Е, и какво?

— Услуга за услуга: вкарайте ме в града и аз ще ви бъда паж.

— Благодаря ви — каза конникът, — но нямам нужда от паж.

— Даже от такъв като мен? — попита юношата и се усмихна така странно, че ледената обвивка, в която конникът се опитваше да затвори сърцето си, започна да се топи.

— Искях да кажа, че не мога да държа слуги.

— Да, знам, че не сте богат, господин Ернотон дьо Карменж — промълви пажът.

Конникът потръпна. Но без да обръща внимание на това, юношата продължи:

— Затова няма да говорим за заплащане, напротив — на вас ще ви бъде заплатено стократно, ако се съгласите да изпълните молбата ми. Позволете ми да ви служа, въпреки че и на мен самия ми се е случвало да давам нареждания.

И юношата стисна ръката на конника, което от страна на паж беше твърде безцеремонно. След това се обърна към познатата ни вече група конници и каза:

— Аз ще мина, това е главното... Вие Менвил се постарайте да направите същото по какъвто и да е начин.

— Да минеш, не е достатъчно — отговори благородникът. — Трябва той да ви види.

— О, не се притеснявайте! Ако мина през тази врата, той ще ме види.

— Не забравяйте условния знак.

— Два пръста, допрени до устните, нали?

— Правилно, а сега — да ви помага Господ!

— Е, какво, господин паж, готов ли сте? — попита собственикът на врания кон.

— На вашите услуги, господарю — отговори юношата.

И леко подскочи върху гърба на коня зад спътника си, който побърза да се присъедини към останалите избраници, започнали вече да вадят пропуските си.

— Проклети дяволи! — произнесе Робер Брике, който ги изпращаше с поглед. — Та това е цял керван от гасконци, гръм да ме удари!

[1] Кралски чиновник със съдебни функции в подведомствения му административно-съдебен орган. — Б.пр. ↑

[2] Бенвенуто Челини (1500–1571) — известен италиански скулптор, художник и бижутер. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 3

ПРОВЕРКАТА

Проверката, предстояща на шестимата избраници, които пред очите ни излязоха от тълпата и се приближиха към портата, се оказа проста.

Те трябваше да извадят от джоба си половин карта и да я връчат на офицера, който да я сравни с другата половина, и ако двете пасваха, се доказваха правата на носещия картата.

Гологлавият гасконец беше пръв. И с него започна проверката.

— Вашето име? — попита офицерът.

— Моето име ли, господин офицер? Че то е написано на тази карта.

— Няма значение, кажете си името! — нетърпеливо повтори офицерът. — Или не знаете как се казвате?

— Отлично зная, дявол да го вземе! А даже и да съм забравил, вие бихте могли да ми го припомните, та нали с вас сме земляци и даже рода.

— Вашето име, по дяволите!... Нима си въобразявате, че имам време да разглеждам хората?

— Добре. Казвам се Пардика дьо Пенкорне.

— Пардика дьо Пенкорне — повтори господин дьо Лоаняк, когото занапред ще наричаме с името, дадено му от гасконца.

Хвърляйки поглед на картата, той прочете:

— „Пардика дьо Пенкорне, 26-и октомври 1585 година, точно по пладне.“

— Сент-Антоанската порта — добави гасконецът и посочи със сух черен пръст в картата.

— Отлично. Наред е. Минавайте — каза господин дьо Лоаняк. — Сега вие — обърна се той към втория.

Приближи се човекът с бронята.

— Вашата карта? — попита Лоаняк.

— Но как, господин дьо Лоаняк — възкликна човекът, — нима не можете да познаете сина на един от приятелите ви от детинство? Колко често играех на коленете ви!

— Не.

— Пертинакс дьо Монкрабо — продължи с удивление младият човек. — Не ме ли познахте?

— Когато съм на служба, не познавам никого, господине. Вашата карта.

Младият човек с бронята му подаде картата.

— „Пертинакс дьо Монкрабо, 26-и октомври, точно по пладне, Сент-Антоанската порта.“ Минавайте.

Младият човек, леко объркан от такъв прием, се присъедини към Пардика, който все още чакаше край портата.

Приблужи се третият гасконец, същият, с когото бяха жената и децата.

— Вашата карта? — попита Лоаняк.

Послушната ръка на гасконца в миг потъна в кожената чанта, висеща от дясната му страна.

Но напразно: носейки детето, той не можеше да намери търсената хартийка.

— Какво, дявол да го вземе, се мотаете с това дете, господине? Не виждате ли, че то ви пречи?

— Това е моят син, господин Лоаняк.

— Ами оставете го на земята.

Гасконецът се подчини. Бебето зарева.

— Вие какво, женен ли сте? — попита Лоаняк.

— Тъй вярно, господин офицер.

— На двадесет години?

— При нас се женят рано, както знаете, господин дьо Лоаняк, самият вие се оженихте на осемнадесет години.

— Е, това е — отбеляза Лоаняк — и този ме познава.

В това време се приближи жената с двете деца, вкопчили се в полата ѝ.

— А защо пък да не е женен? — попита тя, като се изправи и отметна от загорялото си чело черните коси, слепнали се от праха по пътя. — Нима в Париж е минала модата да се женят? Да, господине, той е женен, а ето и още две деца, които го наричат свой баща.

— Да, но това са деца на жена ми, господин дьо Лоаняк, както и този висок момък, който стои зад нас... Приблѝжи се, Милитор, и поздрави нашия земляк, господин дьо Лоаняк.

Приблѝжи се, мушнал ръце в пояса си, юноша на шестнадесет-седемнадесет години, силен, ловък, напомнящ сокол с кръглите си очи и орлов нос.

Беше с кожено наметало, велурените му гащи очертаваха мускулести крака. Устните му, нагли и чувствени, се подчертаваха от наболите мустачки.

— Това е доведеният ми син Милитор, господин дьо Лоаняк, най-големият син на жена ми, тя е роднина на семейство Лоаняк: Милитор дьо Шавантрад е на вашите услуги... Че поздрави де, Милитор! — и се наведе към бебето, което с рев се търкаляше по земята. — Мълчи, Сципион, мълчи, детето ми — говореше му той, като продължаваше да търси картата по всички джобове.

През това време Милитор, вслушвайки се в увещанията на баща си, се поклони леко, без да изважда ръце от пояса си.

— В името на всичко свято, дайте си картата, господине! — нетърпеливо извика Лоаняк.

— Ела, Лардил, и ми помогни — каза гасконецът на жена си и се изчерви.

Лардил откъсна вкопчилите се ръчички от полата си и започна да тършува в чантата и джобовете на мъжа си.

— Хубава работа! — заповтаря тя. — Сигурно сме я загубили.

— Тогава ще се наложи да ви задържа — каза Лоаняк.

Гасконецът пребледня.

— Казвам се Есташ дьо Миладу — каза той, — за мен ще поръчителства моят роднина господин дьо Сен-Мален.

— А, вие сте роднина на Сен-Мален? — повтори Лоаняк и омекна. — Впрочем, ако ги слуша човек, те са роднини с всички! Е, добре, продължавайте да търсите и гледайте да я намерите!

— Потърси в нещата на децата, Лардил — каза Есташ, разтреперан от досада и тревога.

Лардил се наведе над малък вързоп и започна да прехвърля вещите в него, мърморейки си нещо под нос.

Малолетният Сципион продължаваше да реве с цяло гърло. Неговите едноутробни братя за развлечение му тъпчеха устата с пясък.

Милитор не помръдваше. Човек можеше да помисли, че семейните неприятности не го засягат.

— А какво има под парчето кожа, пришито на ръкава на този дангалак? — попита господин дьо Лоаняк.

— Да, наистина! — развика се ликуващо Есташ. — Спомних си, Лардил го измисли: тъкмо тя приши картата към ръкава на Милитор.

— Че и той нещо да носи — отбеляза иронично Лоаняк. — Здрав като бик, ама си пъхнал ръцете в пояса да не му тежат.

Устните на Милитор побледняха от ярост, а на носа, брадичката и челото му избиха червени петна.

— Биковете нямат ръце — измърмори той и се ококори злобно. — Те имат крака с копита, както някои известни ми хора.

— Тихо! — рече Есташ. — Виждаш, Милитор, че господин дьо Лоаняк се шегува.

— Не, дявол да го вземе, не се шегувам — възрази Лоаняк, — напротив, искам този дангалак да разбере думите ми както трябва. Ако беше мой доведен син, щях да го накарам да носи майка си, брат си, вързопа и гръм да ме удари, ако нямаше да го яхна и при това да му издърпам якичко ушите за доказателство, че е истинско магаре.

Милитор вече губеше самообладание. Есташ стана неспокоен. Но през тревогата му прозираше удоволствие от унижението, на което беше подложен завареникът му.

За да свърши с усложненията и да спаси първородния си син от насмешките на господин Лоаняк, Лардил извади картата от кожената нашивка и я подаде на офицера.

Господин дьо Лоаняк я взе и прочете:

— „Есташ дьо Миладу, 26-и октомври, точно по пладне, Сент-Антоанската порта.“ Е, минавайте и гледайте да не забравите някое от децата си.

Есташ дьо Миладу отново взе на ръце бебето Сципион. Лардил се хвана за пояса му, двете по-големи деца — за майчината пола, и цялото семейство, след което се влачеше мълчаливият Милитор, се присъедини към вече преминалите през проверката.

— Дяволска работа! — измърмори през зъби Лоаняк, докато наблюдаваше как Есташ дьо Миладу с домочадието си преминава портата. — Ама че войници ще получи господин д'Епернон!... —

След това, обръщайки се към четвъртия претендент, той каза: — Сега е ваш ред!

Този човек беше без спътници. Изправен и надут, той, почуквайки с пръст, сваляше праха от дрехата си със стоманен цвят. Котешките му мустаци, зелените святкащи очи, изпъкналите скули и тънките устни придаваха на лицето му онзи израз на недоверие и алчна сдържаност, по който се познава човекът, старателно криещ и кесията, и сърцето си.

— „Шалабър, 26-и октомври, точно по пладне, Сент-Антоанската порта.“ Добре, вървете! — каза Лоаняк.

— Предполагам, че ще ни възстановят разходите за пътя? — с тих глас попита гасконецът.

— Аз не съм ковчежник, господине — сухо отговори Лоаняк. — Аз съм само охрана на портата. Минавайте.

Шалабър се подчини.

След Шалабър се появи млад русоляв конник. Изваждайки картата, той изръси от джоба си зар за игра и няколко карти.

Конникът се представи като Сен-Капотел и тъй като беше потвърдено от картата, която беше наред, той последва Шалабър.

Оставаше шестият човек, когото един самозван паж застави да побърза. Той протегна картата си на господин дьо Лоаняк. На нея пишеше:

„Ернотон дьо Карменж, 26-и октомври, точно по пладне, Сент-Антоанската порта.“

Докато господин дьо Лоаняк четеше това, пажът се суетеше и старателно криеше лицето си: отвърнал се, той оправяше съвсем изправната сбруя на коня на своя мним господар.

— Това вашият паж ли е, господине? — попита дьо Лоаняк Ернотон и посочи юношата.

— Както виждате, господин капитан — каза Ернотон, комуто не се искаше нито да лъже, нито да предаде юношата, — той оправя юздата на коня ми.

— Минавайте — каза Лоаняк, като внимателно огледа господин дьо Карменж, явно понравил му се и по лице, и по фигура. — Този поне има приличен вид — промърмори си той. — Отворете портата — заповяда Лоаняк — и пуснете шестимата заедно със спътниците им.

— По-бързо, по-бързо, господарю — каза пажът, — на седлото и да тръгваме.

Ернотон отново се подчини на влиянието, което му оказваше този странен юноша. Портата се отвори, той пришпори коня и следвайки указанията на пажа, влезе в Сент-Антоанското предградие.

Когато шестимата избраници преминаха през портата, Лоаняк заповяда да я затворят за най-голямо неудоволствие на тълпата, която разчиташе след свършването на формалностите също да попадне в града. Виждайки, че надеждите ѝ са излъгани, тя започна шумно да изразява недоволството си.

След стремителния бяг през полето господин Митон лека-полека си възвърна мъжеството и внимателно се върна обратно. Сега той се реши да се оплаче от войниците, преграждащи пътя на добрите хора.

Метр Фриар, който успя да намери жена си, явно вече от нищо не се боеше под нейна защита и съобщаваше на августейшата си половинка новините от деня, тълкувайки ги по свой начин.

Междувременно конниците, единия от които малкият паж нарече Менвил, започнаха да се съвещават дали да не обиколят крепостната стена, разчитайки, че може да открият някакъв проход и през него да проникнат в Париж без проверката при Сент-Антоанската порта.

Бидейки философ, анализиращ произходящото, и учен, проникващ в същността на явленията, Робер Брике разбра, че развързката на цялата сцена, за която разказахме, ще стане при Сент-Антоанската порта и че от разговорите на конниците, гражданите и селяните нищо повече не би могло да се разбере.

Затова той се приближи, доколкото можеше, до малката постройка, служеща за подслон на пазача и имаща два прозореца, единият от които гледаше към Париж, а другият — към околните поля.

Той още не беше успял да заеме новия си пост, когато един конник, долетял в галоп от Париж, скочи от коня и влезе в стражницата.

— Ето ме и мен, господин дьо Лоаняк — каза човекът.

— Добре. Откъде идвате?

— От Сен-Викторската порта.

— Колко са при вас?

— Петима.

— Картите?

— Заповядайте.

Лоаняк взе картите, провери ги и записа, на плочата си числото

5.

След като дойдоха още седем вестоносци, Лоаняк грижливо изписа следното:

Сен-Викторската порта	5
Бурделската порта	4
Тамнлската порта	6
Порта Сен-Дьони	5
Порта Сен-Жак	3
Порта Сент-Оноре	8
Монмартърска порта	4
Порта Бюси	4
Сент-Антоанската порта	6
Всичко:	45 (четиридесет и петима)

— Добре. Отворете портата и пуснете всички желаещи! — извика силно Лоаняк. Портата се разтвори.

Веднага коне, магарета, жени, деца и каруци се устремиха към Париж.

За около четвърт час по широкия път, наричан Сент-Антоанска улица, премина човешкият поток, събрал се от сутринта.

Лека-полека шумът стихна.

Господин дьо Лоаняк и хората му яхнаха отново конете. Робер Брике, останал последен, въпреки че бе дошъл пръв, прекрачи флегматично веригата, опъната през моста.

„Тези хора искаха да разберат нещо и не разбраха нищо дори за самите себе си — мислеше той. — Само аз разбрах нещичко. Началото е интересно, да продължим нататък. Но защо? И без това, дявол да го вземе, вече знам достатъчно. Какво му е интересното да гледаш как разкъсват на четири господин дьо Салсед? Не, без мен! Освен това вече се отказах от политиката... Трябва да обядвам. Ако не се криеше в облаците, слънцето щеше да показва пладне. Време е!“

С тези думи той влезе в Париж, усмихвайки се със спокойната си лукава усмивка.

ГЛАВА 4

ЛОЖАТА НА НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО КРАЛ АНРИ III НА ГРЕВСКИЯ ПЛОЩАД

Ако тръгнем към Гревския площад по пълната с хора Сент-Антоанска улица, в тълпата щяхме да видим много познати. Но докато нещастните граждани, не толкова мъдри като Робер Брике, се влачат в навалищата, тъпканицата, блъсканицата, нека се пренесем на крилата на историята на площада, да погледнем разгърналото се пред нас зрелище, а после за миг да се върнем в миналото, за да разберем причината, след като сме видели следствието.

Смело можем да кажем, че господин Фриар беше прав, като смяташе, че на Гревския площад ще се съберат най-малко сто хиляди души, за да се насладят на подготвената екзекуция. Всички парижани си бяха определили среща при Кметството. Впрочем, парижаните са стриктни хора. Те не пропускат празник, а това си беше празник, и то необичаен — смъртта на човека, разбудил толкова страсти, че сега някои го проклинаха, други — прославяха, а повечето — просто съжаляваха.

Зрителят, успял да се добере до Гревския площад, било откъм крайбрежната кръчма „Ликът на Богородица“, било откъм площад Бодоайе, щеше да забележи най-напред в центъра на площада стрелците на лейтенант Таншон, отрядите на швейцарците и леката кавалерия заобиколила малкия ешафод.

Този ешафод, толкова нисък, че се виждаше само от първите редици на зрителите или от успелите да се настанят на прозорците, гледащи към площада, чакаше осъдения; с нещастника още от сутринта се бяха заели монасите и вече бяха приготвени конете, които, образно казано, трябваше да го откарат в последния му път.

На ъгъла на улица Мутон, до самия площад, четири силни бели першерона^[1] с рунтави крака биеха нетърпеливо с копита по паважа, хапеха се един друг и цвилеха за огромен ужас на жените, избрали това място по Божията воля или под напора на тълпата.

Обаче най-силно привличаше тълпата централният прозорец на Кметството с плътно спуснати червени плюшени завеси, извезани със злато, през който беше праметнат килим, украсен с кралския герб.

Това беше кралската ложа. Църквата „Свети Йоан“, намираща се на Гревския площад, удари един и половина, когато на този прозорец, приличащ на рамка, се появиха лицата, които трябваше да я запълнят.

Пръв се появи крал Анри III, блед, с безжизнен поглед, почти съвсем плешив, въпреки че не беше на повече от тридесет и пет години; очите му бяха хлътнали дълбоко в тъмните си орбити, нервен спазъм изкривяваше устните му.

Видът му беше мрачен и същевременно величествен и измъчен — по-скоро сянка, а не човек, по-скоро призрак, а не крал. За поданиците си той беше непонятна загадка; при появяването му те не знаеха какво да правят — да викат „Да живее кралят!“ или да се молят за душата му.

Анри беше с къса черна дреха, обшита с черен ширит, без ордени и скъпоценности; само на малката му шапчица бляскаше брилянт, прикрепящ три къси извити пера. С лявата си ръка кралят държеше черна болонка, изпратена от снаха му Мария Стюарт^[2], намираща се в заточение; на фона на копринената козина на кученцето изпъкваха дългите му бели, сякаш алабастрови пръсти.

След него вървеше Екатерина Медичи^[3], сгърбена от годините — кралицата-майка беше вече шестдесет и шест-шестдесет и седемгодишна. Главата ѝ беше все още гордо изправена, острият ѝ поглед блестеше под смръщените ѝ както обикновено вежди. С неизменните си траурни дрехи тя приличаше на студена мраморна статуя.

Редом с нея се появи тъжното кротко лице на кралица Луиза Лотарингска — съпругата на крал Анри III, на пръв поглед с нищо незабележима, а всъщност вярна спътница в нещастния му, изпълнен с тревоги живот.

Кралица Екатерина Медичи присъстваше на своя триумф.

Кралица Луиза гледаше екзекуцията.

Крал Анри кроеше важна сделка.

Тези нюанси се усещаха във високомерието на първата, в покорността на втората и в мрачната озадаченост на третия.

Зад високите особи, които народът зяпаше с любопитство, стояха двама красиви младежи — единият беше на двадесет години, а другият на не повече от двадесет и пет.

Те се държаха за ръце, въпреки етикета, неразрешаващ на хората да изразяват привързаността си един към друг в присъствието на краля или в църквата пред лицето на Бога.

Те се усмихваха: по-младият — неописуемо тъжно, а по-големият — с пленителна очароваща усмивка. Те бяха красиви, високи, бяха братя.

По-младият се казваше Анри дьо Жоайоз, граф дьо Бушаж, по-големият — херцог Ан дьо Жоайоз. Доскоро той носеше името д'Арк, но крал Анри, обичащ фаворита си повече от всичко на света, преди година го издигна в пер на Франция, превръщайки виконтството дьо Жоайоз в графство.

Към фаворита народът не питаеше онази омраза, която навремето изпитваше към Можирон, Келюс и Шомберг^[4] — омраза, наследена само от д'Епернон.

Затова тълпата, събрала се на площада, посрещна господаря и двамата братя с радостни, но все пак не особено бурни възгласи.

Анри се поклони на народа сериозно, без усмивка, целуна кученцето по главата и се обърна към младежите.

— Облегнете се на килима, Ан — рече той на големия, — ще се изморите, може би ще се наложи да стоим дълго.

— Надявам се, господине — намеси се Екатерина, — че зрелището ще бъде дълго и приятно.

— Предполагате, майко, че Салсед ще проговори? — попита Анри.

— Надявам се Господ Бог да смути нашите врагове. Казвам нашите, тъй като те са и ваши врагове, дъще моя — добави тя, обръщайки се към кралицата. Луиза пребледня и сведе кроткия си поглед.

Кралят поклати глава със съмнение. После, обръщайки се отново към Жоайоз, каза:

— Послушайте ме, Ан, направете както ви съветвам. Облегнете се на стената или се подпрете на гърба на креслото ми.

— Ваше величество, наистина сте много добър — отговори младият херцог. — Ще се възползвам от разрешението ви, когато се

изморя.

— Обаче ние няма да дочакаме това. Нали, братко? — прошепна Анри.

— Бъди спокоен — отговори Ан по-скоро с поглед, отколкото с устни.

— Сине мой — произнесе Екатерина, — струва ми се, че на ъгъла на крайбрежната улица става някаква бъркотия.

— Какъв остър поглед имате, майко! Да, наистина сте права. Колко са отслабнали очите ми, а аз съвсем не съм стар!

— Господарю — безцеремонно го прекъсна Жоайоз, — отряд стрелци разбутва тълпата, затова е бъркотията. Сигурно водят осъдения.

— Ласкателно е за кралете — каза Екатерина — да присъстват на екзекуцията на човек, които има дори една капка кралска кръв.

Произнасяйки тези думи, тя не откъсваше очи от кралица Луиза.

— О, ваше величество, смилете се, пощадете ме! — извика младата кралица с отчаяние, което напразно се стараеше да скрие. — Това чудовище не принадлежи на моето семейство, не това искахте да кажете...

— Разбира се — промълви кралят, — сигурен съм, че майка ми нямаше това предвид.

— Обаче — заядливо произнесе Екатерина — той е сроден с Лотарингския дом, а членовете на това семейство са ваши роднини, госпожо. Поне така предполагам. Значи Салсед има някаква връзка с вас, и то доста близка.

— По-точно казано — прекъсна я Жоайоз, обхванат от благороден гняв (което беше негова характерна черта), — той има връзка с господин дьо Гиз, но не и с кралицата на Франция.

— Ах, вие сте тук, господин дьо Жоайоз? — високомерно проточи Екатерина, отвърщайки с унижение за това, че се осмелиха да ѝ противоречат. — Не ви бях забелязала.

— Да, аз съм тук и не толкова по своя воля, колкото по заповед на краля, госпожо — отговори Жоайоз, обръщайки към Анри въпросителен поглед. — Разкъсването, на човек на четири съвсем не е приятно зрелище и съм тук само защото бях принуден.

— Жоайоз има право, госпожо — каза Анри. — Не става дума за Лотарингския дом; за дьо Гиз или, което е най-важното, за кралицата.

Става дума за това, че ще бъде разкъсан на четири господин Салсед, престъпникът, поискал да убие моя брат.

— Днес не ми върви — каза Екатерина, отстъпвайки внезапно, — обидих до сълзи дъщеря си — да ми прости Бог, и струва ми се, разсмях господин дьо Жоайоз.

— Ах, ваше величество — извика Луиза и хвана Екатерина за ръцете, — нима така неправилно сте изтълкували огорчението ми!

— И сте се усъмнили в дълбоката ми почит? — добави Ан дьо Жоайоз, навеждайки се над облегалото на кралското кресло.

— Да, вярно, вярно — отговори Екатерина и пусна последната стрела в сърцето на снаха си. — Трябваше да се досетя, дете мое, колко са тежки за вас разкритията по заговорите на вашите роднини. Както и да е, сигурно страдате от това роднинство.

— В думите ви има частица истина — каза кралят, като се помъчи да ги помири. — Този път не можем да се съмняваме в участието на дьо Гиз в заговора.

— Но ваше величество знае отлично — прекъсна го събралата смелост Луиза Лотарингска, — че като станах кралица на Франция, аз изоставих роднините си в низините, в подножието на трона.

— Вижте — извика Ан дьо Жоайоз, — вижте, господарю, не съм сгрешил! Осъденият се появи на площада. Дявол да го вземе, колко противно изглежда.

— Страхува се — каза Екатерина, — значи може и да проговори.

— Ако му стигнат силите — отбеляза кралят. — Погледнете, майко, главата му се люлее като на мъртвец.

— Повтарям, господарю — той е ужасен — каза Жоайоз.

— Нима искате човек с такива злодейски помисли да бъде привлекателен! Нали говорихме, Ан, за тайното съответствие между физическата и нравствената природа на човека така, както са го разбрали и изяснили Хипократ и Гален^[5].

— Не отричам, господарю, но често ми се е случвало да виждам доста грозни хора, които обаче са доблестни воители... Нали, Анри?

Жоайоз се обърна към брат си, като че ли търсейки от него одобрение и подкрепа. Анри гледаше право пред себе си, но нищо не виждаше, слушаше, но нищо не разбираше. Беше дълбоко замислен. Вместо него отговори кралят.

— Бога ми, скъпи Ан — извика той, — а кой твърди, че този човек не е смел? Смел е, дявол да го вземе! Като мечка, като вълк, като змия. Нима не помните извършеното от него? Той изгори един нормандски благородник, негов враг. Бил се е десет пъти на дуел и е убил трима от противниците си. Беше заловен за сечене на фалшиви монети и осъден на смърт.

— Трябва да се добави — каза Екатерина Медичи, — че помилването му беше измолено от херцог дьо Гиз, вашия братовчед, дъще.

Този път Луиза нямаше сили да възрази. Тя само въздъхна дълбоко.

— Каквото и да говорим — каза Жоайоз, — животът му е бил доста бурен, но скоро ще свърши.

— Напротив, господин дьо Жоайоз — каза Екатерина, — надявам се краят да не настъпи толкова скоро.

— Госпожо — възрази Жоайоз и поклати глава, конете, които виждам под навеса, са толкова буйни, че не можем да разчитаме на издръжливостта на господин дьо Салсед.

— Така е, но всичко е предвидено. Моят син е толкова милостив — добави кралицата и се усмихна, както само тя умееше. — Той нареди на помощниците на палача да не опъват твърде силно.

— Но, ваше величество — стеснително забеляза кралица Луиза, — днес сутринта чух как казахте на госпожа дьо Меркьор, че нещастникът ще бъде разчекнат само два пъти.

— Да, ако се държи добре — каза Екатерина, — с него ще свършат бързо. И ако толкова ви вълнува неговата участ, дъще, опитайте се някак си да му предадете, че трябва да се държи добре — това е в негов интерес.

— Всъщност въпросът е в това, ваше величество — каза кралицата, — че Господ не ме е дарил както вас с такива сили и аз не мога да гледам как измъчват хора.

— Тогава не гледайте, дъще.

Луиза замълча.

Кралят не чуваше нищо. Цялото му внимание беше насочено към осъдения, когото вече свалиха от каруцата, с която беше докаран от затвора, и се готвеха да положат на ниския ешафод.

Междувременно войници с алебарди, стрелци и швейцарци разчистваха площада и около ешафода се освободи място, достатъчно широко, за да могат всички присъстващи да виждат Салсед.

Салсед беше тридесет и петгодишен и изглеждаше силен и здрав. Бледото му лице, обляно с пот и кръв, се оживяваше, когато оглеждаше хората наоколо с неописуем израз ту на надежда, ту на смъртен страх.

Най-напред той устреми поглед към кралската лежа. Но разбирайки добре, че оттам може да очаква само смърт, веднага се извърна.

Цялата му надежда беше в тълпата. Горящите му очи търсеха някого в това бурно море.

Тълпата немееше.

Салсед не беше обикновен убиец. Преди всичко той принадлежеше към знатен род — не случайно Екатерина Медичи, която се ориентираше отлично в родословията, намери във вените му кралска кръв. Освен това Салсед беше известен с храбростта си. Ръката, сега позорно завързана, някога въртеше доблестно шпагата, зад мъртворешки бледото чело се таяха велики замисли.

Затова за повечето зрители Салсед беше герой, за други — жертва, и само малка част от тях считаха, че е убиец. Но тълпата рядко приравнява към обикновените, заслужаващи презрение престъпници знаменитите убийци, чиито имена се споменават не само в съдебните книги, но и по страниците на историята.

В тълпата се говореше, че Салсед произлиза от войнски род, че баща му се е борил яростно срещу господин Лотарингския кардинал^[6] и затова загинал от славна смърт през Вартоломеевата нощ^[7]. Но покъсно синът забравил тази смърт или пък не поискал да потисне омразата и влязъл в сговор с Испания и рода Гиз, за да попречи на възцаряването на омразния на французите херцог д'Анжу във Фландрия.

Името му било свързано с База и Балоен — предполагаемите главатари на заговора, който едва не коства живота на херцог Франсоа, брата на Анри III. Говореше се за находчивостта, проявена от Салсед при разглеждането на това дело, за да избегне колелото, бесилото и кладата, на които загинали съратниците му. Той така омаял съдиите с изкусните си и, по думите на лотарингците, лъжливи признания, че като се надяваше да научи още повече, херцог д'Анжу реши да го

пощади временно и да го изпрати във Франция, вместо да го обезглави в Антверпен или Брюксел. Салсед предполагаше, че по пътя натам, където предстоеше да направи нови разобличения, той ще бъде освободен от своите привърженици. За беда това не станало — господин дьо Белевр, комуто беше поверена охраната на този важен затворник, така добре го пазеше, че нито испанците, нито лотарингците, нито привържениците на Лигата^[8] не можаха да припарят дори на миля разстояние.

Салсед се надяваше в затвора. Надяваше се в камерите за изтезания, продължаваше да се надява в каруцата, с която го караха към мястото на екзекуцията; не губеше надежда дори на ешафода. Не може да се каже, че не му достигаше мъжество, за да се примири с неизбежното. Но той бе един от онези жизнелюбиви хора, които се борят до последния си дъх с упоритост и издръжливост, присъщи не на всеки.

И на краля, и на целия народ беше ясно за какво мисли Салсед непрекъснато.

В същото време Екатерина следеше с тревога и най-малкото движение на злочестия престъпник. Но тя беше твърде далече, за да улови погледа му и да забележи постоянната му игра.

При появата на осъдения тълпата като че ли по силата на някаква магия застана в редици. Всеки път, когато над това развълнувано море се надигнеше нечия глава, бдителният поглед на Салсед я забелязваше за секунди: времето, станало за него изведнъж особено ценно, изостри стократно чувствата му.

Но палачът вече го привързваше към ешафода.

По знак на господин Таншон, лейтенант с къса мантия, командващ екзекуцията, двама стрелци отидоха за конете, проправяйки си път през тълпата.

В същия момент зад вратата на кралската лежа се дочу шум и един служител, повдигайки леко завесата, съобщи на техни величества, че председателят на парламента Брисон и четирима съветници, един от които бил докладчик на процеса, молят за честта да разговарят с краля.

— Отлично — каза кралят и като се обърна към Екатерина, добави. — Ето, майко, сега ще бъдете удовлетворена.

Екатерина кимна леко с глава.

— Господарю, имам една молба към вас — каза Жоайоз.
— Кажи, Жоайоз — отговори кралят, — и ако не молиш милост за осъдения...

— Бъдете спокоен, господарю.
— Слушам те.
— Господарю, и брат ми, и особено аз не понасяме червените и черните мантии^[9]. Моля да ни разрешите да се оттеглим.

— Нима въобще не ви вълнуват моите работи, господин дьо Жоайоз, та искате да си отидете в такъв момент! — извика Анри.

— Не мислете така, господарю — всичко, което ви засяга, ме вълнува дълбоко. Но аз съм слаб човек — след всяка екзекуция боледувам по цяла седмица.

— Искаш да ме изоставиш, Ан? — попита с печален глас Анри.

— За Бога, господарю, вие сте прекалено взискателен. Не ви ли стига екзекуцията, та искате да се наслаждавате и на малодушието на вашите приятели.

— Остани, Жоайоз, остани. Ще бъде много интересно.

— Не се съмнявам. Дори се страхувам, че ще стане твърде интересно и няма да издържа. Разрешавате ми, господарю, нали?

И Жоайоз тръгна към вратата.

— Какво пък — произнесе Анри с въздишка, — прави каквото искаш. Явно съм обречен на самота.

И като смръщи чело, той се обърна към майка си с надеждата тя да не е чула разговора му с фаворита.

Екатерина имаше слух не по-лош от зрението си, но когато искаше, не чуваше нищо.

През това време Жоайоз шепнеше на брат си:

— По-бързо, по-бързо, дьо Бушаж! Да се промъкнем, докато влизат съветниците. Кралят ни каза „да“, но след миг може да каже и „не“.

— Благодаря ти, братко — отговори юношата. — Нямах търпение да се махна.

Когато се обърна, кралят видя, че младежите вече ги няма, въздъхна и целуна кученцето.

[1] Першерон — порода едри коне. — Б.пр. ↑

[2] Мария Стюарт (1542–1587) — съпруга на френския крал Франсоа II, след смъртта му се връща в Шотландия; кралица на Шотландия (1560–1567). През 1567 г. Мария Стюарт, свалена от престола, бяга в Англия, където е хвърлена в затвора и екзекутирана през 1587 г. — Б.пр. ↑

[3] Екатерина Медичи (1518–1589) — съпруга на френския крал Анри II (1547–1559), майка на тримата последни крале от династията Валоа: Франсоа II (1559–1566), Шарл IX (1560–1574) и Анри III (крал на Франция от 1574 до 1589 г.). — Б.пр. ↑

[4] Можирон, Келюс, Шомберг — приближени на Анри III. Вж. „Графиня дьо Монсоро“. — Б.пр. ↑

[5] Хипократ (460–377 г. пр.н.е.) — гръцки лекар и естествоизпитател. Клавдий Гален (130–200 г.) — римски лекар и естествоизпитател. — Б.пр. ↑

[6] Шарл дьо Гиз, кардинал Лотарингски (1524–1574). По време на управлението на Франсоа II (1559–1560) кардиналът се ползвал с голямо влияние и фактически управлявал държавата, като мечтаел в бъдеще да предаде короната на рода Гиз. При Шарл IX губи влиянието си. — Б.пр. ↑

[7] През нощта на 24 август 1572 година (в навечерието на свети Вартоломей) католиците извършили в Париж масови убийства на протестанти-хугеноти. — Б.пр. ↑

[8] Анри дьо Гиз организирал през 1576 година католическа Лига за работа с протестантите. Нейните поддръжници се наричали лигисти. — Б.пр. ↑

[9] Имат се предвид членовете на парламента, подчертано презирани от родовата аристокрация. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 5

ЕКЗЕКУЦИЯТА

Съветниците стояха мълчаливо в дъното на кралската лежа и чакаха кога негово величество ще заговори.

Кралят помълча и се обърна към тях.

— Е, какво ново, господа? — попита той. — Здравейте, господин Брисон.

— Господарю — отговори председателят с присъщото му достойнство, — идваме по желание на господин дьо Ту и ви молим да помилвате престъпника. Ако обещаете това, той ще направи някои разкрития.

— Нима вече не ги е направил, господин председателю? — възрази кралят.

— Да, господарю, частично, но нима те са достатъчни за ваше величество?

— Това е моя работа, господине.

— Означава ли това, че ваше величество знае за участието на Испания в това дело?

— На Испания? Да, господин председателю, както и на други страни.

— Би трябвало да се докаже официално.

— Затова, господин председателю — намеси се Екатерина, — кралят смята да отложи екзекуцията, ако виновният напише и подпише признанията, направени от него по време на изтезанията.

Брисон погледна към краля.

— Имам такова намерение — каза Анри, — няма да крия повече. Упълномощавам ви, господин Брисон, да съобщите това на осъдения.

— Имате ли и други заповеди, ваше величество?

— Не. Но признанията трябва да се повторят пред народа, в противен случай ще отменя помилването.

— Слушам, господарю. Трябва ли да назове имената на съучастниците си?

— Всички имена, без изключение.

— Дори ако показанията уличават тези хора в държавна измяна и въоръжен метеж?

— Дори и ако това са най-близките ми роднини.

— Всичко ще бъде направено според волята на ваше величество.

— Но без недоразумения, господин Брисон. Да занесат на осъдения перо и хартия. Да напише признанията си публично — така ще покаже, че разчита на нашето милосърдие. А след това ще видим.

— Но мога ли да обещая?...

— Разбира се!

И покланяйки се на краля, господин Брисон излезе след съветниците.

— Той ще проговори, господарю — каза Луиза Лотарингска, треперейки цялата. — Ще проговори и ваше величество ще го помилва. Вижте, на устните му е излязла пяна.

— Търси с поглед някого — каза Екатерина. — Но кого?

— Не е трудно да се досетим, дявол да го вземе! — възкликна Анри III. — Търси Пармския херцог, херцог дьо Гиз, търси негово католическо величество моя брат^[1]. Търси, търси! Нима си въобразяваш, че на Гревския площад е по-лесно да се направи засада, отколкото по пътя?

Салсед видя, че стрелците тръгнаха за конете, видя как в кралската лежа влязоха председателят и съветниците и след това си отидоха; той разбра, че кралят, е заповядал да се извърши екзекуцията.

Тогава на устните му се появи кървавата пяна, забелязана от младата кралица. Обзет от предсмъртно нетърпение, той ги беше изпохапал до кръв.

— Няма никого! — прошепна той. — Никого от тези, които обещаха да ми помогнат... Подлеци! Подлеци! Подлеци!

Лейтенант Таншон се приближи до ешафода и се обърна към палача:

— Пригответе се.

И даде знак на помощниците си да доведат конете, Когато конете бяха на ъгъла на улица Ванери, един познат ни красив младеж скочи от камъка, на който стоеше, блъснат от петнадесет-шестнадесетгодишен юноша, явно увлечен от ужасното зрелище.

Това бяха тайнственият паж и виконт Ернотон дьо Карменж.

— По-бързо, по-бързо — пошепна пажът на ухото на спътника си, — вървете напред, не бива да губим време!

— Но там ще ни смачкат — отговори Ернотон, — вие сте обезумял.

— Искам да виждам, колкото се може по-добре! — каза властно пажът.

Ернотон се подчини.

— По-близо до конете — каза пажът, — не се отделяйте от тях, иначе няма да стигнем.

— Но те ще почнат да ритат!

— Хванете последния за опашката — така конете никога не ритат.

Въпреки волята си Ернотон се подчини на странното влияние на момчето. Той хвана коня за опашката, а пажът на свой ред се вкопчи в колана му.

И сред вълнуващата се като море тълпа, оставяйки по пътя ту парче от наметало, ту някой къс от дреха, ту къдрава якичка от риза, те се оказаха заедно с конете на три крачки от ешафода с отчаяния Салсед.

— Стигнахме ли? — пошепна юношата едва поемайки си дъх.

— Да — отговори виконтът, — слава Богу, пристигнахме. Останах без сили.

— Нищо не виждам.

— Минете напред.

— Не, още е рано... Какво става там?

— Подготвят въжетата.

— А осъденият?

— Оглежда се на всички страни като ястреб.

Конете бяха край ешафода и помощниците на палача връзваха ръцете и краката на Салсед към хамутите им. Когато грубите въжета се врязаха в глезените му, Салсед изстена.

С последен, неподлежащ на описание поглед, той обгърна огромния площад така, че всичките сто хиляди души се оказаха в полезрението му.

— Господине — учтиво му каза Таншон, — не бихте ли казали нещо на народа, преди да започнем? — а на ухото му прошепна: — Чистосърдечно признайте всичко... и ще спасите живота си.

Салсед го погледна в очите. Този поглед проникна в душата на Таншон и като че ли намери там истината.

Салсед не се лъжеше — той разбра, че лейтенантът е искрен и ще изпълни обещанието си.

— Виждате, че всички ви изоставиха — продължи Таншон. Единствената ви надежда е в това, което ви предлагам.

— Добре! — дрезгаво каза Салсед. — Успокойте тълпата. Ще говоря.

— Кралят иска писмено признание, подписано от вас.

— Тогава ми развържете ръцете и ми дайте перо. Ще пиша.

— Признание?

— Да, признание.

Зарадван, Таншон даде знак. Веднага един стрелец подаде на лейтенанта мастилница, перо и хартия, които той постави на дъските на ешафода.

Отпуснаха с три фута връвта, крепко стягаща дясната ръка на Салсед, и го нагласиха така, че да може да пише.

Салсед, най-после седнал, пое няколко пъти дълбоко въздух, разтърка ръката си, изтри устните си и отметна влажните си от пот коси.

— Хайде, хайде — каза Таншон, — седнете по-удобно и опишете подробно всичко!

— Не се безпокойте — отговори Салсед; протягайки ръка, за да вземе перото, — ще видят онези, които ме изоставиха.

С тези думи той огледа за последен път площада. Явно за пажа настъпи моментът да се покаже — той хвана за ръката Ернотон и каза:

— Господине, за Бога, повдигнете ме, не виждам нищо.

— Ей Богу, младежо, прекалявате.

— Само тази последна услуга, господине.

— Наистина прекалявате...

— Трябва да видя осъдения, разбирате ли? Трябва да го видя.

И тъй като Ернотон се бавеше, пажът се примоли:

— Смилете се, господарю, имайте милост, моля ви!

Юношата вече не беше капризният тиранин, той молеше тъй жално, че беше невъзможно човек да устои. Ернотон го взе на ръце и го повдигна, удивен от лекотата на крехкото младежко тяло.

Сега главата на пажа се издигаше над главите на останалите зрители.

Точно в този момент Салсед взе перото и огледа площада.

Той видя юношата и застина в изумление.

Пажът сложи два пръста на устните си. Неизразима радост озари лицето на осъдения. Тай видя знака, който така нетърпеливо чакаше, знака, който му известяваше, че ще му помогнат.

Известно време Салсед гледаше площада, после хвана листа хартия, който му подаваше обезпокоеният от неговите колебания Таншон, и започна трескаво да пише.

— Пише, пише! — понесе се в тълпата.

— Пише! — промълви кралят. — Кълна се в Бога, ще го помилвам.

Внезапно Салсед спря и още веднъж погледна юношата.

Той повтори знака си. Салсед продължи.

Скоро той пак вдигна очи.

Този път пажът не само направи същия знак, но и кимна с глава.

— Свършихте ли? — попита Таншон, без да откъсва поглед от хартията.

— Да — отвърна машинално Салсед.

— Тогава подпишете.

Салсед постави подписа си, без да гледа — очите му бяха устремени към юношата.

Таншон протегна ръка към листа.

— Да се даде на краля! — каза Салсед.

И колебаейки се, той даде хартията като победен войник, връчващ на врага последното си оръжие.

— Ако наистина сте признали всичко, господин дьо Салсед — каза лейтенантът, — вие сте спасен.

Осъденият се усмихна — нито иронично, нито тревожно, като че ли нетърпеливо питайки нещо тайнствения си събеседник.

Изморилият се Ернотон реши да пусне юношата, разтвори ръце и момъкът стъпи на земята.

Изгубвайки от погледа си младия човек, Салсед обезумяло запита:

— Но кога, кога?

Никой не му отговори.

— Хайде побързайте! — извика той. — Кралят всеки момент ще прочете написаното.

Никой не помръдна.

Кралят разгърна припряно признанието на Салсед.

— О, проклятие! — изрева Салсед. — Нима се подиграха с мен? Но нали я познах, това беше тя, тя!

Кралят прочете първите редове и се разгневи. После пребледня и възкликна:

— О, негодник! Злодей!

— Какво има, сине? — попита Екатерина.

— Той се отказва от признанията си, майко. Твърди, че никога нищо не е признавал.

— А по-нататък?

— Заявява, че дьо Гиз не са виновни и нямат никакво отношение към заговора.

— Е, какво пък — промърмори Екатерина, — ами ако това е истина?

— Той лъже! — извика кралят. — Лъже най-безсрамно.

— Как да разберем това, сине мой? Може дьо Гиз да са оклеветени. Може съдиите да са сбъркали от престараване...

— Какво говорите, госпожо! — извика Анри несдържано. — Аз чух всичко.

— Кога?

— Когато престъпникът беше подложен на изтезания. Бях зад завесата и не изпуснах нито една негова дума — всяка от тях се забиваше като гвоздей в мозъка ми.

— Тогава нека проговори отново чрез мъчения.

Но в гнева си Анри вдигна ръка.

Лейтенант Таншон повтори жеста.

Ръцете и краката на осъдения бяха вързани отново. Четирима души скочиха на конете, изплюяха камшици и четирите коня се устремиха в различни посоки.

Чу се ужасяващо хрущене и раздиращ душата вопъл. Видя се как ръцете и краката на нещастния Салсед посиняха, издължиха се и се наляха с кръв. В лицето му нямаше вече нищо човешко — той приличаше на демон.

— Предателство, предателство! — закрещя той. — Искам да говоря, всичко ще кажа! О, проклета хер...

Гласът му, надвикал конското цвилене и шума на тълпата, внезапно секна.

— Спрете, спрете! — извика Екатерина.

Беше късно. Главата на Салсед, надигната от болка и ярост, внезапно падна на ешафода.

— Оставете го да говори! — крещеше кралицата майка. — Спрете, спрете!

Изцъклените очи на Салсед гледаха в една точка. Съобразителният Таншон устреми поглед в същата посока. Но Салсед не можеше да говори. Той беше мъртъв. Таншон тихо заповяда нещо на стрелците и те веднага се хвърлиха натам, накъдето сочеше изобличаващият поглед на Салсед.

— Разкрита съм — прошепна младият паж на ухото на Ернотон, — смилете се, помогнете ми, спасете ме, господине. Те идват насам!

— Какво искате пак?

— Да бягаме. Нима не виждате? Те ме търсят.

— Но кой сте вие?

— Жена... Спасете ме, защитете ме!

Ернотон пребледня. Но великодушието му надви учудването и страха.

Той пропусна непознатата пред себе си и разбутвайки енергично тълпата с дръжката на шпагата си, разчисти пътя до ъгъла на улица Мутон и натика девойката в някаква врата.

Ернотон дори не успя да я попита как се казва и къде ще се видят отново. Но тя, сякаш разчела мислите му, му хвърли многообещаващ поглед, преди да изчезне.

Ернотон се върна на площада и огледа ешафода и кралската лежа.

Салсед, неподвижен и мъртвешки блед, лежеше на дъските.

Екатерина, пребледняла и трепереща, стоеше в ложата.

— Сине — промълви тя и изтри влажното си чело, — сине, би трябвало да смените главния палач — той е привърженик на Лигата.

— Защо мислите така, майко? — полита Анри.

— Салсед умря още след първото разтягане.

— Той излезе твърде слаб.

— Не е вярно! — възрази Екатерина с презрителна усмивка — синът ѝ беше доста недосетлив. — Удуши го някой, скрил се под ешафода, точно в момента, когато искаше да обвини хората, обrekli го на смърт. Заповядайте някой лекар да прегледа трупа — сигурна съм, че ще се намерят следи от връвта.

— Права сте, майко — каза Анри и очите му пламнаха, — явно на дъо Гиз служат по-добре, отколкото на мен.

— Тихо, сине! — прошепна Екатерина. — Не вдигайте шум, само ще ни се смеят — пак ни измамиха!

— Жоайоз направи добре, че си отиде. Човек не може да разчита на нищо, дори на изтезанията... Да се махаме оттук, госпожо.

[1] Испанският крал — Б.пр. ↑

ГЛАВА 6

БРАТЯТА ДЪО ЖОАЙОЗ

Братята дъо Жоайоз излязоха от Кметството през задната врата и оставяйки слугите и конете си при кралските екипажи, тръгнаха по улиците на този обикновено оживен, а сега пуст квартал. Жадният за зрелища народ се беше събрал на площада.

Вървяха, хванати за ръце, в пълно мълчание.

Ан проговори пръв.

— Къде ме водиш, Анри?

— Никъде, братко, отивам, където ми видят очите — отговори Анри. — Ходи ли ти се някъде? На мен ми е безразлично.

— Но всяка вечер ти ходиш някъде — каза Ан.

— Ти какво, разпитваш ли ме, братко? — попита Анри. В гласа му звучеше нежност, примесена с уважение към по-големия брат.

— Опазил ме Господ! Чуждата тайна за мен е неприкосновена.

— Но ако поискаш, братко — отвърна Анри, — няма да имам никакви тайни от теб.

— Никакви?

— Да, братко. Ти си по-голям от мен и освен това си мой приятел.

— Честно казано, мислех, че се изповядваш на нашия свещеник — тази опора на богословието, факел на вярата, мъдър духовник на целия двор, който сигурно ще стане кардинал. Мислех, че се изповядваш и той опрощава греховете ти и ти дава ценни съвети.

— За мен, мой мили Ан — отговори Анри дъо Бушаж, — ти си повече от свещеник, повече от изповедник, повече от баща — ти си мой приятел.

— Тогава, приятелю мой, кажи ми — защо ти, който беше такъв веселяк, ставаш все по-тъжен?

— Братко, съвсем не съм тъжен — отговори Анри и се усмихна.

— Тогава какво става с теб?

— Влюбен съм.

— Но защо си толкова угрижен?

— Защото постоянно мисля за любимата.

— Ето, и сега въздишаш! Анри, та ти си граф дьо Бушаж, братът на Жоайоз, когото злите езици наричат третия крал на Франция... Вторият, ако не и първият крал — това е господин дьо Гиз... Ти си богат, красив и скоро ще станеш херцог и пер на Франция. Влюбен си, умислен, въздишаш — а имаш девиз Hilariter^[1].

— Мой мили Ан, всички тези дарове на миналото и обещания на бъдещето са недостатъчни за щастието ми. Аз не съм честолюбив.

— По-точно — ти се отказва от честолюбието си.

— Не преследвам това, за което говориш.

— Сега — да. Но после?

— Не желая нищо, братко.

— Не си прав. Казваш се Жоайоз — това е едно от най-добрите имена на Франция. Твоят брат е любимец на краля. Трябва да искаш всичко, да се стремиш към всичко, да получаваши всичко.

Анри наведе тъжно глава.

— Послушай — каза Ан, — сами сме, далече от всички. По дяволите, та ние неусетно сме стигнали до реката и стоим на моста Турнел! Не вярвам някой да може да ни подслушва тук, на това пусто място. Може би искаш да ми кажеш нещо много важно, Анри?

— Нищо, нищо. Просто съм влюбен, вече ти казах.

— Поне красива ли е?

— Дори прекалено красива.

— Как се казва?

— Не знам.

— Приятелю мой, почвам да мисля, че нещата са по-лоши, отколкото смятах. Това не е тъга, това е безумие!

— Разговарях с нея само веднъж и оттогава повече не съм я срещал.

— И не си узнал нищо за нея?

— От кого?

— Как от кого? От съседите.

— Тя живее сама и никой не я познава.

— И какво, да не е привидение?

— Жена е, висока и прекрасна като нимфа, сериозна и строга като архангел.

— Къде я срещна?

— Веднъж на кръстовището Жиписиен тръгнах след една девойка и влязох в градината на църквата. Там под дърветата има една плоча... Влизал ли си в тази градина, братко?

— Никога. Но това няма значение, продължавай.

— Започна да се мръква. Загубих девойката от погледа си и търсейки я, стигнах до плочата. Забелязах някаква жена и понечих да тръгна към нея. Но изведнъж един човек, когото не бях забелязал, ми каза: „Извинете, господине“ и ме отстрани без грубост, по твърдо.

— Той се осмели да те докосне?

— Слушай по-нататък. Лицето на непознатия беше скрито в качулка и аз помислих, че е монах. Освен това ме впечатли и вежливият му, дори дружелюбен тон. Той посочи към намиращата се на десетина крачки от нас жена — тя точно коленичеше пред каменната плоча. Спрях се, братко мой. Беше началото на септември, времето беше топло. Розите и теменужките ме обляхваха с нежен аромат. Луната се показва иззад едно бяло облаче и посребри горната част на витражите, а долу ги позлатяваха свещите, горящи в църквата. Приятелю мой, дали ми подеждва тази тържественост, или благородният вид на тази коленичила жена, но аз почувствувах към нея внезапен прилив на уважение.

Гледах я жадно.

Тя се наведе над плочата, прилепи устни към нея и аз видях, че раменете ѝ потръпват от въздишки и ридания.

Плачейки, тя целуваше надгробния камък като в опиянение и с мен вече беше свършено. Сълзите ѝ ме трогнаха, целувките ѝ ме потресоха.

— Кълна се, че е луда — каза Жоайоз, — та кой целува надгробни плочи и ридае неизвестно защо?

— Голяма скръб и дълбока любов бяха причина за всичко. Но кого е обичала? Кого оплакваше? За кого се молеше?

— Ти не попита ли мъжа?

— Попитах го.

— И той какво ти отговори?

— Че е загубила съпруга си.

— Ама че отговор. И ти се задоволи с него? — каза Жоайоз. — Та нима така оплакват съпрузите?

— Наложил се — човекът не пожелал да каже нито дума повече.

— Но кой е той?

— Нещо като неин слуга.

— Как се казва?

— Не се представи.

— Млад ли беше?

— Около тридесетгодишен.

— Какво стана после?... Надявам се, че не се е молила цяла нощ?

— След като изплака всичките си сълзи, жената стана. Тръгна към мен, по-точно — в моята посока, тъй като досега не беше ме забелязала. Лунната светлина озари лицето ѝ — то беше необикновено красиво. Бавно, мъчително тя направи няколко крачки. Мъжът тръгна към нея и я хвана за ръка. О, братко мой, каква плашеща красота има тази жена и каква свръхчовешка власт.

— А после, Анри, после? — попита Ан, увлечен от историята, над която отначало се канеше да се надсмее.

— Свършвам, братко. Слугата ѝ прошепна нещо и тя пусна воала си. Сигурно ѝ каза за моето присъствие, но тя дори не ме погледна.

Те излязоха от градината и аз тръгнах след тях. От време на време слугата се обръщаше и ме виждаше, тъй като аз не се криех. Какво да се прави, все още бяха живи лошите ми стари навици.

— Какво искаш да кажеш, Анри? — попита Ан. — Не те разбирам.

Юношата се усмихна.

— Искам да кажа, братко, че имах бурна младост, че често мислех, че съм влюбен, и че до този момент можех да предложа любовта си на първата понравила ми се жена.

— Охо, а тя какво е? — каза Жоайоз, опитвайки се да върне веселия тон. — Внимавай, Анри, увличаш се. Та нима тя не е жена от плът и кръв?

— Братко — отговори юношата, стискайки трескаво ръката на Жоайоз, — братко — каза той едва чуто, — нека Господ ми е свидетел — аз не знам дали тя е от този свят.

— Кълна се — извика братът, — щях да се изплаша, ако един Жоайоз можеше да изпитва страх! — и опитвайки се да бъде по-весел,

продължи: — Но в края на краищата, тя ходи по земята, плаче и може да целува — ти сам го каза. Добре, какво стана после?

— Почти нищо. Вървах след тях, те не се опитваха да се скрият, да свърнат от пътя или да сменят посоката.

— Къде живее тя?

— Недалеч от Бастилията, на улица Ледигиер. Когато стигнахме до дома ѝ, нейният спътник отново се обърна и пак ме видя.

— Ти даде ли му знак, че би искал да поговорите?

— Не посмях. Може да ти се стори странно, но аз се стеснявах от него почти толкова, колкото от господарката му.

— Не влезе ли в дома ѝ?

— Не, братко.

— Анри, просто не мога да повярвам, че ти си Жоайоз. Но се върна там на следващия ден, нали?

— Да, обаче напразно. Напразно, ходих и до кръстовището Жиписиен, напразно се разхождах по улица Ледигиер.

— Непознатата беше изчезнала?

— Да, като че ли никога не беше съществувала.

— Поразпита ли за нея?

— Наоколо живеят малко хора и никой не може да ми каже нищо. Причаквах спътника ѝ, за да го разпитам, но и той не се появяваше. Само светлината, проникваща вечер през капациите на прозорците, ме утешаваше, че тя е все още там. Опитах всичко, за да проникна в дома ѝ — писма, подаръци, цветя, но — напразно. Една вечер прозорците ѝ не светнаха — предполагам, че ѝ беше омръзнало моето преследване и се беше преместила. Но къде — не знаех.

— Все пак си успял да откриеш прекрасната си непозната, нали?

— По щастлива случайност. Самото providение ми помогна. Преди две седмици, беше в полунощ, вървах по улица Бюси. Знам, братко, че строго се спазва заповедта да се гаси светлината. А прозорците на една сграда не просто светеха — на третия етаж гореше истински пожар. Затропах силно и на прозореца се показа човек. „У вас има пожар!“ — извиках аз. „За Бога, по-тихо! — отговори той. — По-тихо, знам.“ „Да повикам ли нощната стража?“ — „Не, не викайте никого!“ — „Мога ли да ви помогна?“ — „Желаєте ли? Тогава идвайте, ще ви бъда признателен цял живот!“ — „Как да вляза?“ — „Ето ключа!“ — каза той и хвърли през прозореца ключ.

Качих се бързо по стълбището и влязох в стаята, където беше пожарът. Гореше подът. Това беше лаборатория на химик. Правейки някакъв опит, той беше разлял на пода възпламеняваща се течност и така беше избухнал пожарът. Когато влязох, химикът вече беше загасил огъня и аз можех да го разгледам. Беше около тридесетгодишен, поне така ми се стори. Ужасен белег грозеше бузата му, а друг се врязваше дълбоко в челото му. Гъста брада почти скриваше лицето му. „Благодаря, господине — каза той, — но виждате — вече се справих. Ако сте благороден човек — моля ви, идете си. Всеки момент може да влезе господарката ми и ще й бъде неприятно да види в дома си чужд човек в такъв късен час.“

Чувайки гласа му, аз се вцепених и за малко да извикам: „Вие сте човекът от улица Ледигиер, слугата на неизвестната дама!“ Искях да го разпитам, но внезапно вратата се отвори и в стаята влезе една жена. „Какво става, Реми? — попита тя, заставайки на прага. — Защо е този шум?“ О, братко, това беше тя, по-прекрасна отпреди. Това беше жената, споменът за която непрекъснато терзаше сърцето ми. Неволно възкликнах и слугата ме погледна настойчиво. „Благодаря ви, господине — повтори той, — още веднъж ви благодаря, но виждате — пожарът е изгасен. Моля ви, идете си.“ „Приятелю — отговорих аз, — подканвате ме доста нелюбезно.“ „Госпожо — каза слугата, — това е той.“ „Но кой?“ — попита тя. „Младият благородник, когото срещнахме на кръстовището Жиписиен и който вървеше след нас до улица Ледигиер.“ Тогава тя ме погледна и по погледа й разбрах, че ме вижда за първи път. „Моля ви, господине, идете си.“ Аз се колебаех, исках да поговорим, но думите не излизаха от устата ми. Стоях неподвижен и ням, гледах само нея. „Моля ви господине — каза слугата, по-скоро тъжно, отколкото мрачно, — нали не искате господарката ми да бяга за втори път!“ „Опазил ме Бог — отвърнах с поклон, — но аз с нищо не съм ви оскърбил, госпожо.“ Тя не отговори. Остана безчувствена, безмълвна и студена. Обърна се и изчезна като привидение в полумрака на стълбището.

— Това ли е всичко? — попита Жоайоз.

— Да. Слугата ме изпрати до вратата и каза: „Моля ви, в името на Бога и Дева Мария, забравете всичко!“ Побягнах объркан и зашеметен. Всяка вечер оттогава идвам на улица Бюси. Затова, когато излязохме от Кметството, краката ми сами ме понесоха насам.

Скривам се зад ъгъла на къщата срещу нейния дом и понякога успявам да видя светлина в прозореца ѝ — това е целият ми живот, цялото ми щастие.

— Чудесно щастие, няма що! — възкликна Жоайоз.

— Уви! Ако поискам повече, рискувам да загубя и това.

— А ако погубиш себе си, като си толкова покорен на съдбата?

— Братко — каза Анри с тъжна усмивка, — чувствам се щастлив.

— Но това е невъзможно!

— Какво да се прави! Щастието е нещо относително. Знам, че тя е там, че е жива, че съществува. Ако напусне и този дом, ако отново ми се наложи да живея в неизвестност, бих полудял, братко, или бих станал монах.

— Да пази Бог! Стигат на семейството ни един безумец и един монах.

— Не ме увещавай, Ан, и не ми се присмивай!

— Позволи ми да ти кажа...

— Какво?

— Че си хлътнал като ученик.

— Безсилен съм да се боря. По-добре да плувам по течението, отколкото да се боря с него.

— А ако то те повлече към дълбокото?

— Ще потъна там, братко.

— Така ли смяташ?

— Да.

— Не съм съгласен с теб и на твоє място...

— Какво би направил ти, Ан?

— Щях да науча името ѝ, на колко години е... На твоє място...

— Ан, Ан, ти не я познаваш!

— Затова пък познавам теб. Слушай, Анри, нали имаше петдесет хиляди екю, дадох ти ги, когато кралят ми подари сто хиляди на рождения ми ден...

— Те и досега стоят в сандъка ми, Ан, не съм похарчил нито екю.

— Още по-зле! Да ги нямаше — разбирам!

— Но, братко!

— Никакво „Но, братко!“. Обикновеният слуга се подкупва с десет екю, добрият — със сто, отличният — с хиляда, и най-най-прекрасният — с три хиляди. Да допуснем, че имаме работа със слуга светец — двадесет хиляди, и той ще е твой. Така ще ти останат сто и тридесет хиляди ливри, за да купиш жената светица, която слугата светец ще ти осигури. Анри, приятелю, ти си просто глупак.

— Ан — произнесе Анри с въздишка, — има хора, които не се продават, тях дори кралят не може да купи.

Жоайоз се успокои.

— Добре, съгласен съм — каза той. — Но няма човек, който да не иска да отдаде сърцето си другиму.

— Това е друго!

— А ти направи ли нещо, за да ти отдаде сърцето си тази безчувствена красавица?

— Сигурен съм, Ан, че направих всичко, което зависи от мен.

— Чуйте ме, граф дьо Бушаж, вие просто сте се предали! Срещнали сте жена, която скърби, живее в самота, плаче, а вие тъгувате, въздишате — по-скупчен сте и от нея! Тя е самотна — бъдете по-често с нея, тя е тъжна — бъдете весел, тя скърби за някого — утешете я и заменете покойника в сърцето ѝ!

— Невъзможно е, братко.

— А ти опита ли?

— И защо?

— Поне заради самия опит. Казваш, че си влюбен, нали?

— Думите не стигат, за да опиша любовта си.

— Добре тогава, след две седмици тя ще бъде твоя жена.

— Братко!

— Давам ти думата на един Жоайоз. Надявам се, че не си се отчаял?

— Не, тъй като никога не съм се надявал.

— В колко часа се показва тя?

— Казах ти, братко — тя никога не се показва.

— Как изглежда домът ѝ?

— Триетажна сграда, на втория етаж има тераса.

— Може ли да се проникне в дома през терасата?

— Може.

— А какво има срещу него?

— Друга сграда, по-висока.
— Кой живее там?
— Някакъв буржоа.
— Добър, лош?
— Добър, понякога чувам как се смее дори на собствените си мисли.

— Купи този дом.
— А кой ти казва, че той го продава?
— Предложи му двойна цена.
— А ако дамата ме види?
— И какво от това?
— Ще изчезне отново. А ако не се показвам, надявам се рано или късно да я видя пак.

— Ще я видиш още тази вечер.
— Тази вечер?
— Ще отидеш под балкона ѝ в осем часа.
— Ще бъда там както всеки ден, макар и без никаква надежда.
— Впрочем, кажи ми адреса ѝ.
— Между портата Бюси и двореца Сен Дьони, почти на ъгъла на улицата на Августинците, на двайсетина крачки от странноприемницата „Мечът на гордия рицар“.

— Отлично, ще се срещнем в осем.
— Какво смяташ да правиш?
— Ще видиш, ще чуеш. А сега отивай у дома. Облечи се колкото може по-хубаво, сложи си най-скъпите украшения, напръскай косите си с най-фин парфюм — тази вечер ще превземеш твоята крепост.

— Дано Господ те чуе, Ан!

Те си стиснаха ръцете.

Скоро Ан стигна до една красива, готическа сграда, недалече от Парижката света Богородица, вдигна смело чукчето на вратата и шумно потропа.

Анри тръгна мълчаливо по една виеша се уличка, водеща към двореца на Правосъдието.

[1] Радостно (лат.) — намек за фамилното име Жоайоз, което означава и „радостен“. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 7

ЗА ТОВА, КАК „МЕЧЪТ НА ГОРДИЯ РИЦАР“ СЕ НАЛОЖИ НАД „РОЗОВИЯТ ХРАСТ НА ЛЮБОВТА“

Докато траеше разговорът, който току-що разказахме, нощта се спусна и обгърна града.

Салсед умря и зрителите започнаха да се разотиват. Вече рядко се срещаха хора по улиците.

Близо до портата Бюси една розова сграда, изрисувана с бяла и синя боя, постепенно се изпълваше с шум. Домът се наричаше „Мечът на гордия рицар“ и представляваше огромна странноприемница, построена наскоро с амбицията да угоди на всички вкусове.

На табелата ѝ беше изобразена битка между някакъв архангел или светия с дракон, изригващ пламъци и дим. Художникът, вдъхновен от героични и благочестиви помисли, беше сложил в ръката на въоръжения до зъби рицар грамаден кръст вместо меч, с който той разсичаше нещастния дракон на две кървави половини.

На заден план на табелата имаше много зрители, наблюдаващи боя, а слезлите от небето ангели украсяваха шлема на гордия рицар с лаврови и палмови клонки.

На преден план художникът, желаещ да докаже, че го бива във всички жанрове, беше изобразил тикви, грозде, майски бръмбари, гущери, охлювче върху една роза и дори два заека — бял и сив, които си миеха носовете — вероятно от радост заради славната победа на гордия рицар над дракона или иначе казано — над самия дявол.

А сега трябва да признаем нещо, колкото и неприятно да е то. Разкошната табела на кръчмата въобще не беше белег за нейното процъфтяване. Напротив — поради причини, на които ще се спрем, и които, надявам се, читателите ще разберат, „Мечът на гордия рицар“ беше празен почти винаги.

Между другото, както биха казали в наши дни, заведението беше просторно и комфортно. На ъглите на сградата гордо се възвисяваха четири кулички, във всяка от които имаше по една осмоъгълна стая. Това придаваше кокетен и малко тайнствен вид на дома, който би

трябвало да се хареса на мъжете и особено на жените. И в това беше бедата.

Не можеш да угодиш на всички.

Ала стопанката на „Мечът на гордия рицар“ не мислеше така. Тя придума съпруга си, господин Фурнишон, да зарежат банята на улица Сент-Оноре и да се захванат с шишове и бъчви в името на доброто на влюбените двойки от кръстовището Бюси и съседните парижки квартали. За нещастие странноприемницата беше близо до Пре-о-Клер и „Мечът на гордия рицар“ бе често посещаван от дуелиращи се. Другите двойки, не толкова войнствени, бягаха от кръчмата като от чума, подплашени от дрънченето на оръжия — влюбените са кротки хора, които не обичат да им се пречи. Затова в куличките, създадени за тайни срещи, често нощуваха войници и купидоните, нарисувани от художника, създал табелата над входа, бяха разкрасени от гостите с мустаци и други повече или по-малко неприлични атрибути.

Не напразно госпожа Фурнишон вярваше, че табелата беше донесла нещастие на заведението им. Ако на входа бяха изобразени не гордият рицар и отблъскващият дракон, а розов храст със сърца вместо цветове, всички нежни души щяха да намерят тихо пристанище в нейната странноприемница.

Господин Фурнишон в отговор на упреците на жена си само свиваше рамене, заявявайки, че той като бивш пехотинец е длъжен да търси клиентите си сред военните.

Така семейството живееше в разногласия, докато едно непредвидено обстоятелство промени нещата и даде на господин Фурнишон повод за тържествуване.

Месец преди екзекуцията на Салсед госпожа Фурнишон и нейният съпруг стояха замислени в различни кулички — странноприемницата беше празна и в момента те нямаша никаква работа.

И така, съпрузите гледаха тъжно към полето, по което към Нелската кула вървяха войници, приключили бойните си учения. Докато ги наблюдаваха и се ядосваха на деспотичния им началник, който не им разреши да се отбият и пийнат по нещо, съпрузите забелязаха, че капитанът препусна на коня си, съпроводен само от ординареца си, и се насочи към портата Бюси.

Скоро офицерът, който беше с шапка с пера и шпага в позлатена ножница, беше пред странноприемницата и щеше да я отмине, без да я погледне дори. Но господин Фурнишон, чието сърце се свиваше от мъка, че този ден никой няма да се отбие при тях, се показва от куличката и каза:

— Погледни, жено, какъв чудесен кон!

На което госпожа Фурнишон като опитна стопанка, отговори находчиво:

— Ама и конника си го бива!

Капитанът, явно небезразличен към похвалите, независимо от кого са, погледна нагоре. Видя стопанина, стопанката, заведението им, поспря коня си и извика ординареца. После, все още на коня, той огледа много внимателно странноприемницата и съседните сгради.

Фурнишон буквално се изтъркаля по стълбището и вече беше застанал на вратата, мачкайки в ръце шапката си.

След като поразмисли, капитанът скочи от коня.

— Заведението празно ли е? — попита той.

— Сега да, господине — отвърна стопанинът, страдайки от това унижително признание.

И вече се канеше да добави, че това се случва рядко, ала госпожа Фурнишон, по-проницателна от мъжа си, го изпревари и каза от прозореца:

— Господине, при нас ще ви бъде много приятно, ако търсите уединение.

Щом чу любезния отговор, конникът повдигна глава и видя едно доста приятно лице.

— Да, точно това търся, стопанке — отговори той.

Госпожа Фурнишон се понесе веднага към посетителя, като си мислеше: Май този път „Розовият храст на любовта“ ще натрие носа на „Мечът на гордия рицар“.

Капитанът беше тридесет-тридесет и петгодишен, висок, добре сложен, с фини черти на лицето. Той хвърли поводите на великолепия си, нетърпеливо риещ с копита, кон в ръцете на спътника си.

— Почакай ме тук! — заповяда той.

Влизайки в голямата зала на странноприемницата, капитанът се спря и се огледа с доволен вид.

— Толкова голяма зала и нито един посетител — каза той. — Отлично!

Господин Фурнишон го гледаше с учудване, а госпожа Фурнишон се усмихваше разбиращо.

— Нима заведението ви отблъсква с нещо гостите? — попита капитанът.

— Слава Богу не, господине! — отговори госпожа Фурнишон. — Но в квартала все още няма много хора, а пък и ние сме придилични към клиентите си.

— Превъзходно! — каза капитанът.

— Например — допълни тя и намигна — за един клиент като вас, ваша милост, ние с охота бихме върнали цяла дузина други.

— Много сте любезна, прелестна стопанке, благодаря ви.

— Не би ли желал господинът да опита нашето вино? — попита Фурнишон с най-приятния си глас.

— Не би ли огледал господинът стаите? — попита госпожа Фурнишон, колкото може по-ласкаво.

— Хайде да направим и едното, и другото — отговори капитанът.

Фурнишон слезе в избата, а съпругата му, посочвайки стълбището на госта, тръгна първа по него. Тя кокетно повдигаше полата си и при всяка нейна стъпка изящните ѝ пантофки поскърцваха.

— Колко души можете да настаните? — попита капитанът, когато се качиха на втория етаж.

— Тридесет.

— Недостатъчно е, прелестна стопанке — отбеляза ток.

— Но защо, господине?

— Имах нещо наум, но явно няма смисъл да говорим за това.

— Ах, господине, в цял Париж няма да намерите нищо по-добро от „Розовият храст на любовта“.

— „Розовият храст на любовта“ ли?

— Искам да кажа „Мечът на гордия рицар“... Освен Лувъра.

Посетителят я погледна някак странно.

— Права сте — каза той — освен Лувъра... И промърмори: „А защо не? Би било и по-удобно, и по-евтино.“ — Та казвате, добра ми стопанке — продължи той, — че можете да настаните за нощувка тридесет души.

— Да, господине.

— А денем до колко души можете да приемете?
— О, денем — до, четиридесет, дори четиридесет и пет.
— Четиридесет и пет... Точно толкова ми трябва!
— Наистина ли? О, господине, ще видите, че всичко ще бъде наред!

— Оживено ли е край дома ви? Съседите любопитни ли са?
— О, за Бога, не. Съседът ни е почтен буржоа и не се бърка в работите на другите, а съседката ни е малко саможива. Тук е от три седмици, а още не сме я видели. Всички останали са дребни хорица.

— Това ме устройва.
— Радвам се — отвърна госпожа Фурнишон.
— Добре, точно след месец — продължи капитанът, — запомнете добре, госпожо — точно след месец...
— Значи на двадесет и шести октомври?
— Точно така, на двадесет и шести октомври искам да наема вашата странноприемница.
— Цялата?
— Цялата. Искам да направя изненада на моите земляци — те всички са офицери, или по-точно — военни, които се канят да търсят щастието си в Париж. Ще им бъде съобщено да отседнат у вас.
— Но нали смятахте да ги изненадате? — попита госпожа Фурнишон.
— Само да си позволите да любопитствате или нахалствате! — възкликна раздразнен капитанът.
— Не, господине, не — бързо отговори изплашената госпожа Фурнишон.

Мъжът ѝ чуваше всичко. При думите „офицери“, или по-точно — „военни“, сърцето му заби радостно. Той отиде веднага при госта.

— Господине — извика Фурнишон, — вие ще сте стопанинът тук и никой няма да посмее да ви подпитва! Вашите приятели ще бъдат добре дошли.
— Не казах приятели, любезни — високомерно отбеляза капитанът, — казах земляци.
— О, да, ваша милост, сгреших.

Раздразнена, госпожа Фурнишон се отстри. Розовият ѝ храст се беше превърнал в куп алебарди.

— Ще им пригответе вечеря.

— Да, господине.

— Ако не намеря друго място, ще ги настаните и за нощувка.

— Непременно.

— С две думи — ще бъдете изцяло на тяхно разположение... и никакви въпроси.

— Всичко ще бъде, както желаете.

— Ето тридесет ливри предплата.

— Всичко е наред, монсеньор. Ще подготвим кралски прием за вашите земляци. И ако искате да сте сигурен, опитайте виното ми...

— Благодаря, не пия.

Междувременно господин Фурнишон се сети нещо.

— Монсеньор — каза той, — монсеньор, а как ще разпозна господата?

— Прав сте, по дяволите! Съвсем бях забравил. Дайте ми восък, хартия и свещ.

Госпожа Фурнишон донесе веднага всичко. Капитанът притисна към восъка скъпоценния камък на пръстена, който носеше на лявата си ръка.

— Ето — каза той, — виждате ли това изображение?

— Каква красавица!

— Това е Клеопатра. Всеки от моите земляци ще ви представи точно такъв отпечатък, а вие ще му предложите вашето гостоприемство. Разбрахте ли?

— За колко време?

— Сега не знам. Ще получите нужните указания.

— Ще чакаме.

Прекрасният капитан се спусна по стълбата, скочи на седлото и пришпори коня в галоп.

Съпрузите Фурнишон прибраха тридесетте ливри, получени за най-голяма радост на стопанина, който повтаряше непрекъснато:

— Военни! Виждаш ли, табелата се оказа подходяща — ще забогатеем от меча.

И предвкусвайки идването на 26 октомври, той започна да лъска съдовете до блясък.

ГЛАВА 8

ХАРАКТЕРЪТ НА ГАСКОНЕЦА

Не може да се каже, че госпожа Фурнишон прояви скромността, която се очакваше от нея. И така, на нея ѝ се искаше да разбере много повече от това, което ѝ беше казано, и тя започна да разпитва кой все пак е неизвестният конник, който с такава щедрост нае странноприемницата за земяците си. Госпожа Фурнишон не пропусна да попита първия срещнат войник, как се казва капитанът, командир на днешните учения.

Войникът, по-предпазлив от събеседницата си, най-напред я запита защо се интересува.

— Той току-що си тръгна от нас — каза госпожа Фурнишон — и е естествено да искаме да знаем с кого сме имали честта да разговаряме.

Войникът се разсмя.

— Господин капитанът за нищо на света не би влязъл в „Мечът на гордия рицар“, госпожа Фурнишон — каза той.

— Че защо пък не, моля ви се? — попита стопанката. — Нима е толкова важен?

— Може би.

— Е, добре, тогава ще ви кажа, че той се отби, за да поръча вечеря за своите приятели.

— Нашият капитан не би поканил никога своите приятели в „Мечът на гордия рицар“, обзалагам се за това.

— Не сте много любезен. И все пак — как се казва този господин, толкова знатен, че да покани приятелите си в най-добрата странноприемница в Париж?

— Е, добре, знайте, мила госпожо, че това е самият херцог Ногаре дьо ла Валет д'Епернон, пер на Франция и даже малко повече крал от негово величество. Какво ще кажете?

— Че ако наистина е бил той, това за нас е голяма чест.

Можете да си представите с какво огромно нетърпение съпрузите Фурнишон очакваха датата 26 октомври.

Вечерта на двадесет и пети в странноприемницата влезе някакъв човек и сложи на тезгяха тежка кесия с монети.

— Това е за вечерята, поръчана за утре.

— По колко се пада на човек? — едновременно попитаха съпрузите.

— По шест ливри.

— За колко вечери е това?

— За една.

— Значи те ще нощуват на друго място?

— Очевидно да.

И посредникът си тръгна.

Най-сетне дългоочакваното утро засия над „Мечът на гордия рицар“.

В манастира на Августинците удари осем и половина, когато няколко души слязоха от конете си пред вратата на странноприемницата.

Единият от тях, приличащ с напетия си вид и богатото си облекло на началник, водеше със себе си двама слуги също на коне.

Всички пристигнали показаха печата с изображението на Клеопатра и бяха приети много любезно от съпрузите, особено младежът с двамата слуги.

— Ако понасяте тълпата и сте в състояние да стоите прав четири часа, можете да погледате как ще разкъсат на четири господин Салсед — испанеца затворник — каза госпожа Фурнишон на напетия кавалер, който ѝ се беше понравил.

— Вярно — отговори младият човек, — чувал съм за него. Ще отида непременно!

И той тръгна заедно със слугите си.

Към два часа пристигна цяла дузина пътешественици на групи по четири-петима, а някои идваха и сами.

Един от новопристигналите беше без шапка, но с бастун. Той кълнеше люто Париж, където крадците били толкова нагли, че му отмъкнали шапката близо до Гревския площад.

Между другото, той смяташе, че сам си е виновен — за какво му трябвало да идва в Париж с шапка, украсена с тока със скъпоценен

камък.

Към четири часа в странноприемницата вече се бяха събрали около четиридесет от земляците на капитана.

— Странно — каза господин Фурнишон на жена си, — всички са гасконци.

— Какво странно има? — възрази му тя. — Нали капитанът каза, че ще събере своите земляци, а самият той е гасконец. Странно е друго — че досега са само четиридесет, а трябваше да, бъдат четиридесет и петима.

Но към пет часа се появиха още петима души, така че гостите на „Меча“ вече бяха в пълен състав.

Някои се познаваха помежду си. Например Есташ дьо Мираду се разцелува с кавалера, пристигнал с двамата слуги, и му представи Лардил, Милитор и Сципион.

— По какъв повод си в Париж? — попита кавалерът.

— А ти, мой мили Сен-Мален?

— Получих длъжност в армията. А ти?

— Заради едно наследство.

— О, така ли! И старата Лардил се лепна за теб.

— Тя пожела да ме придружи.

— А ти не можеш ли да заминеш тайно, че да не влачиш цялата тази сюррия, лепнала се за полата ѝ?

— Беше невъзможно — писмото от прокурора попадна в ръцете ѝ.

— О, ти си получил писмено съобщение за наследството? — попита Сен-Мален.

— Да — отговори Мираду и опитвайки се да смени темата, каза: — Не е ли чудно, че странноприемницата е препълнена с наши земляци?

— Няма нищо чудно — табелата е твърде привлекателна за хората на честта — намеси се в разговора им нашият стар познат Пардика дьо Пенкорне.

— А, ето ви и вас! — каза Сен-Мален. — Вие така и не ми доразказахте вашата история.

— А какво исках да ви разкажа? — попита Пенкорне и се изчерви.

— Защо ви срещнах между Ангулем и Анжер в същия вид, както сега — пеша, без шапка и само с бастун в ръка?

— Това ли ви интересува, господине?

— Разбира се — каза Сен-Мален. — От Поатие до Париж е далечко, а вие идвате чак оттатък Поатие.

— От Сент-Андре-дьо-Кюбзак съм.

— Ето, виждате ли? И през цялото време пътувате без шапка.

— Отговорът е прост. Баща ми има чифт великолепни коне, над които толкова трепери, че след сполетялата ме беда ще ме лиши от наследство.

— И какво ви се случи?

— Тъкмо обяздвах единия от тях — най-хубавия, когато изведнъж на десетина крачки от мен се раздаде изстрел. Конят се изплаши и се понесе право към Дордон.

— И се хвърли в реката?

— Точно така.

— Заедно с вас?

— Не, за мое щастие. Успях да се спусна на земята, иначе щях да потъна с него.

— Виж ти! Значи бедното животно се удави?

— Да, по дяволите! Знаете, че Дордон е широка половин миля.

— И какво?

— Реших да не се прибирам вкъщи — беше ме страх от гнева на баща ми.

— А къде се е дянала шапката ви?

— Почакайте, дявол да го вземе! Шапката отхвъркна от главата ми.

— Когато паднахте ли?

— Аз не паднах, скочих на земята. Ние от рода Пенкорне сме ездачи от пелени и никога не падаме от кон.

— Това се знае — каза Сен-Мален. — А къде ви е шапката?

— Тръгнах да я търся — това беше единственото ми богатство, тъй като бях излязъл от къщи без пари.

— Какво ли пък богатство може да бъде една шапка? — настояваше Сен-Мален, явно решил да вбеси Пенкорне.

— Дори много голямо, гръм да ме удари! Трябва да ви кажа, че перото на шапката ми беше прикрепено с брилянтена тока, подарена на

дядо ми от негово величество Карл V^[1].

— Ето какво било! И вие сте продали токата заедно с шапката? Тогава, любезни приятелю, изглежда, че вие сте най-богатият от всички нас. И бихте могли с получените пари поне да си купите още една ръкавица, вместо да ходите така — с една гола ръка.

— Ама почакайте, де! Точно се оглеждах за шапката си, когато към нея — като че ли е още пред очите ми — се спусна една огромна врана.

— Към шапката?

— По-скоро към брилянта... Знаете, че тези птици харесват всичко, което блести. Враната се хвърли върху моя брилянт и го отнесе.

— Брилянта?

— Да, господине. Известно време гледах след нея. После хукнах подире ѝ и закрещях: „Дръжте я! Дръжте я! Крадец!“ Къде ти! Скоро се изгуби от погледа ми.

— Така че, съкрушен от двойната загуба...

— Не посмях да се върна в бащиния дом и реших да си търся щастието в Париж.

— Страхотно! — намеси се в разговора нов събеседник. — Значи вятърът станал на врана, а? Доколкото си спомням, вие разказахте на господин дьо Лоаняк, че докато сте четели писмото от вашата приятелка, вятърът отнесъл и писмото, и шапката ви и вие като истински Амадис^[2] сте се хвърлили след писмото, зарязвайки шапката си.

— Господине — каза Сен-Мален, — имам честта да познавам господин д'Обиньо — един прекрасен войник, освен това владеещ много добре и перото. Ако го срещнете някога, разкажете му историята на вашата шапка — той би направил чудесен разказ от нея.

Чу се сподавен смях.

— Е, господа — попита раздражен гасконецът, — вие май ми се подигравате?

Пардика се огледа внимателно. До камината забеляза един младеж, закрил лицето си с ръце, и се насочи към него.

— Господине — каза той, — щом се смеете, правете го поне открито, за да могат всички да виждат лицето ви.

И бутна младия човек по рамото.

Момъкът вдигна глава. Това беше Ернотон дьо Карменж, който още не беше дошъл на себе си след приключението на Гревския площад.

— Моля ви, господине, оставете ме на мира — каза той — и освен това, ако още веднъж ме докоснете, то поне нека ръката ви бъде с ръкавица. Както виждате, вие не ме интересувате.

— Е, добре — промърмори Пенкорне, — щом е така, и аз не ща да ви знам.

— Милостиви господине — миролюбиво отбеляза Есташ дьо Миладу, — не бяхте особено любезен със земляка си.

— А на вас какво ви влиза в работата, господине? — попита Ернотон още по-ядосан.

— Прав сте — каза Миладу с поклон, — наистина това не е моя работа.

Той се обърна с намерението да отиде при Лардил, приютила се край огъня, но някой му препречи пътя.

Беше Милитор. Ръцете му, както и преди бяха в пояса му, на устните му трептеше подигравателна усмивка.

— Чуйте, любезни ми татко! — каза безделникът. — Какво ще кажете за това?

— За кое?

— За това, как ви отрязва този господин.

— Така ли? Сторило ти се е — каза Есташ и се опита да заобиколи Милитор.

Но маневрата не успя — Милитор отново му препречи пътя.

— Не само на мен, но и на всички тук присъстващи. Вижте — всички ви се смеят.

Наоколо наистина се смееха, но по най-различни поводи.

Есташ почервения, изпъчи се и се върна при Карменж.

— Казват, милостиви господине — обърна се той към него, — че сте разговаряли нелюбезно с мен.

— И кой твърди това?

— Този господин — каза Есташ и посочи Милитор.

— В такъв случай този господин — отвърна Карменж, иронично наблягайки на „господин“ — бърбори като папагал.

— Така ли! — извика Милитор настръхнал.

— И бих му предложил да си затваря устата — продължи Карменж, — иначе ще се наложи да му напомня съветите на господин дьо Лоаняк.

— Господин Лоаняк не ме е наричал папагал, господине.

— Да, той ви нарече магаре. Това повече ли ви харесва? Ако сте магаре, ще ви натупам добре, ако сте папагал — ще ви оскубя перушината.

— Господине — намеси се Есташ, — това е мой доведен син и, моля ви, разговаряйте с него по-вежливо, поне от уважение към мен.

— Така ли ме защитавате, татенце! — извика вбесен Милитор. — Благодаря! Мога и сам да се оправя.

И тръгна с вдигнати юмруци към господин дьо Карменж. Ернотон хвана Милитор за врата, повдигна го и го изхвърли през прозореца.

— И знайте — спокойно добави той, — татенце, мамичко, синче и всички останали, че ще ви направя на кайма, ако си позволите да ми досаждате отново.

— Кой тук изхвърля хора през прозорците? — понита, влизайки в залата, някакъв офицер. — По дяволите, поне викайте „Пазете се!“.

— Господин дьо Лоаняк! — извикаха двадесетина души.

— Господин дьо Лоаняк! — повториха всичките четиридесет и петима.

При споменаването на това име, известно в цяла Гаскония, всички присъстващи скочиха на крака.

[1] Карл V (1500–1558) — крал на Испания, император на Свещената Римска империя. — Б.пр. ↑

[2] Амадис — герой от средновековния роман „Амадис Галски“, олицетворение на рицарската доблест. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 9

ГОСПОДИН ДЪО ЛОАНЯК

След господин Лоаняк в залата влезе Милитор, поизцапан от падането и морав от злоба.

— Поклон, господа — каза Лоаняк. — А! Младият Милитор май пак се е джавкал с някого и е пострадал носът му.

— Ще ми се плати за това! — избоботи Милитор, показвайки юмрук на Карменж.

— Слагайте масата, господин Фурнишон! — извика господин Лоаняк.

— Виждате ли — оплака се Пенкорне, все още измъчван от присмеха на Сен-Мален, — смяха ми се, че нямам шапка, а никой дума не обели за господин дъо Монкрабо, който седна на масата в доспехи от времето на император Пертинакс! Ето това се казва оръжие за отбрана!

В отговор на което Монкрабо извика с фалцет:

— Господа, свалям бронята си! Това е предупреждение към онези, които искат да ме видят с оръжие за нападение!

И той повика слугата си — побелял дебеланко на около петдесет години.

— Свалете, моля ви, тази броня — каза му Пертинакс.

Дебеланкото свали бронята.

— А аз кога ще обядвам? — попита той стопанина си. — Кажете ми дадат нещо за ядене, умирам от глад, Пертинакс.

Колкото и фамилиарно да беше това обръщение, то не предизвика ни най-малко учудване у господаря му.

— Нима нищо не ни остана? — попита Пертинакс.

— В Сакс похарчихме и последното еку.

— По дяволите, опитай да продадеш нещо.

Пертинакс още не беше успял да произнесе това, когато от прага на странноприемницата се раздаде силен глас:

— Старо желязо купувам! Кой продава железни отпадъци?

Щом чу това, госпожа Фурнишон се затича към вратата. През това време стопанинът носеше с тържествен вид към масата първите блюда. От всички страни заваляха похвали към кухнята на господин Фурнишон и той потърси с поглед съпругата си, за да сподели радостта си. Но — напразно.

— Къде ли се е запиляла? — попита той помощник-готвача.

— Ах, стопанино, удари тя къравото — заменя старото ви желязо за новички парички.

— Надявам се, че не става дума за бойната ми броня! — извика Фурнишон и тръгна към изхода.

— Няма страшно — каза Лоаняк, — изкупуването на оръжие е забранено с кралски указ.

В залата влезе ликуваща госпожа Фурнишон.

— Какво има? — попита тя развълнувания си съпруг.

— Казват, че си продала оръжието ми.

— Е, и?

— Ами аз не искам да го продавам!

— Но сега няма война и е по-добре да имаме две нови тенджери, отколкото една стара броня.

— Предполагам, че откакто излезе кралският указ, за който спомена господин дьо Лоаняк, в търговията със старо желязо няма голяма сметка — отбеляза Шалабър.

— Търговецът ме увещава от доста време — каза госпожа Фурнишон — и днес не можах да устоя. Десет екю, господине, десет екю са това, а старата броня си остава стара броня.

— Как! Десет екю? — изуми се Шалабър. — Толкова скъпо? По дяволите!

И се замисли.

— Десет екю! — повтори Пертинакс и погледна многозначително слугата си. — Чувате ли, господин Самюел?

Господин Самюел изчезна.

— Но този търговец рискува да увисне на бесилото! — промълви господин дьо Лоаняк.

— Той е славно момче, разбрано и безобидно — продължаваше госпожа Фурнишон.

— И какво прави с това желязо?

— Продава го според теглото му.

— Според теглото? — повтори господин дьо Лоаняк. — И казвате, че ви е дал десет екю? За какво?

— За бронята и шлема.

— Да допуснем, че заедно тежат двадесет фунта, това прави по половин екю за фунт. По дяволите, тук има нещо.

— Жалко, че не мога да заведа този търговец в замъка ми! — каза Шалабър и очите му заблестяха. — Щях да му предам цели три хиляди фунта желязо — и шлемове, и наръчници, и брони.

— Как! Нима бихте продали доспехите на вашите предци? — попита иронично Сен-Мален.

— Ах, господине — каза Есташ дьо Мираду, — би било неблагоприятно от ваша страна — та това са свещени реликви.

— Голяма работа! — възрази Шалабър. — Моите предци! Вече самите те са станали реликви и не се нуждаят от нищо друго, освен от заупокойни молитви.

На масата ставаше все по-весело благодарение на бургундското, което се лееше неспирно. Гласовете се усилиха, чиниите тракаха, главите се замаяха и вече всеки гасконец виждаше света в розово. Освен Милигор, който не можеше да забрави унижението, и Карменж, който мислеше за пажа си.

— Колко са весели всички — каза Лоаняк на съседа си, който се оказа господин Ернотон, — а защо — не знаят.

— Що се отнася до мен — отговори Карменж, — аз съвсем не съм весел.

— Напразно, господине — продължи Лоаняк, — за такива като вас Париж е златно място, земен рай.

— Не ми се подигравайте, господин дьо Лоаняк — възрази Ернотон. — Явно вие знаете повече от нас и дърпате конците, които ни движат. Направете ми тази услуга — не се дръжте с виконт Ернотон дьо Карменж като с кукла на конците.

— Готов съм да ви направя и други услуги, господин виконт — каза Лоаняк с учтив поклон. — Двама души, ми се харесаха оттук присъстващите още от пръв поглед — вие, с вашата сдържаност и достойнство, и онзи млад човек с потаен и мрачен вид.

— Как се казва той?

— Дьо Сен-Мален.

— И защо точно нас избрахте, господине?

— Защото ви познавам.

— Мен? — попита удивен Ернотон.

— Вас, него, всички, които са тук, тъй като командирът трябва да познава войниците си.

— Значи всички тези хора...

— Утре ще бъдат мои войници.

— Но аз мислех, че господин д'Епернон...

— Шшшт! Не казвайте това име и въобще — не споменавайте тук никакви имена. Отворете ушите си и затворете устата си — това е съвет, една от услугите, които ви обещах.

— Благодаря, господине.

Лоаняк избърса мустаците си и стана.

— Господа — каза той, — след като случаят е събрал тук четиридесет и петима земляци, да пресушим по чаша испанско вино за здравето на всички тук присъстващи.

Предложението предизвика бурни ръкопляскания.

— Повечето вече са пияни — каза Лоаняк на Ернотон. — Ако ги подхване човек, ще кажат и майчиното си мляко, но за жалост нямаме време. Господин Фурнишон — извика той, — извадете оттук жените, децата и слугите!

Лардил се надигна с мърморене от мястото си — не беше успяла да дояде десерта си. Милитор не помръдна.

— Ти какво, не чуваш ли? — попита го Лоаняк с тон, нетърпящ възражения. — Хайде, живо в кухнята, господни Милитор!

След малко в залата останаха само четиридесет и петимата сътрапезници и господин дьо Лоаняк.

— Господа — обърна се той към тях, — всички вие знаете кой ви е повикал в Париж или поне се досещате... Добре, добре, няма нужда от имена — достатъчно е, че знаете.

В залата се дочу одобрителен шепот.

— С идването си тук вие изразявате вашата готовност да му се подчините. Така ли е? — попита Лоаняк.

— Да, да! — завикаха всички.

— Сега — продължи Лоаняк — ще напуснем тихо тази странноприемница и ще отидем да се настаните за нощувка. Всички вие сте равни помежду си — такава е волята на вашия повелител.

— Простете, господине — прекъсна го Карменж, — никой не ми е казал, че господин д'Епернон ще бъде мой повелител.

— Бъдете търпелив! — отговори му Лоаняк. — И така, слушайте писмена заповед. Моля ви, господин Ернотон, прочетете я на глас.

Ернотон бавно разгърна пергамента и зачете високо:

— „Заповядвам на господин дьо Лоаняк да поеме командването на четиридесет и петимата благородници, повикани от мен в Париж със съгласието на негово величество.

Ногаре дьо ла Балет херцог д'Епернон“

Всички — и пияни, и изтрезнели, се поклониха ниско.

— Всички ли чуха? — попита господин дьо Лоаняк. — Тръгваме веднага. Багажът и хората, пристигнали с вас, остават тук, при господин Фурнишон. Стягайте се бързо — лодките ни чакат.

— Лодките? — повториха гасконците. — Значи ще тръгнем по вода?

И започнаха да се споглеждат с любопитство.

— Да, господа — каза Лоаняк. — Трябва да преплуваме реката, за да отидем в Лувъра.

— В Лувъра! — радостно зашепнаха гасконците. — По дяволите, отиваме в Лувъра!

Лоаняк стана, изчака да излязат четиридесет и петимата гасконци, броейки ги като овчар стадото си, и ги поведе към Нелската кула.

Там ги чакаха три големи лодки.

— Какво ли ще правим в Лувъра? — питаха се някои. Почти всички изтрезняха от хладния речен въздух. Стана им хладно, тъй като повечето не бяха добре облечени.

— Ех, сега да ми беше тук бронята! — прошепна Пертинакс дьо Монкрабо.

ГЛАВА 10

КУПУВАЧЪТ НА БРОНИ

Пертинакс с пълно право съжаляваше за бронята си — точно в този момент той се лиши от нея завинаги.

Едва госпожа Фурнишон беше произнесла вълшебните думи „десет екю“ и лакеят на Пертинакс хукна след търговеца.

Явно купувачът на старо желязо бързаше — когато Самюел излезе от странноприемницата, той беше вече далече.

Наложи се слугата да извика след търговеца и той се обърна с лека тревога.

— Какво искате, приятелю?

— Да свършим с вас една работа — каза слугата и намигна хитро.

— Добре, но по-бърза.

Личеше, че търговецът му няма голяма вяра.

— Като видите какво съм ви донесъл, няма да бъдете толкова припрян.

— И какво носите?

— Нещо чудесно, такава тънка изработка, че...

— Нима не знаете, приятелю, че търговията с оръжие е забранена с кралски указ?

При тези думи той се огледа неспокойно. Слугата предпочете да се направи, че не е разбрал.

— Нищо не знам — каза той. — Пристигнах от Мон дьо Марсан.

— Е, това е друго нещо — отговори купувачът на брони, очевидно поуспокоен. — А щом сте от Мон дьо Марсан, откъде знаете, че купувам оръжие?

— По дяволите, та вие сам го казахте доста високо!

— Къде?

— На вратата на странноприемницата „Мечът на гордия рицар“.

— Там ли бяхте?

— Да.

— С кого?

— С много приятели.

— И откъде са вашите приятели — обикновено в тази странноприемница няма никой.

— От Гаскония, както и самият аз.

— Поданици ли сте на Наварския крал?

— Ами! И тялом, и духом сме французи.

— Да, но сте хугеноти.

— Католици, както и негово светейшество папата, слава на Господа — каза Самюел и свали шапката си. — Но не за това става дума — говорехме за бронята.

— Елате насам, да не стоим наред улицата.

И те се приближиха до една сграда, в каквито обикновено живеят богатите парижки буржоа. Прозорците ѝ не светеха. Над входа ѝ имаше нещо като навес, а до него — пейка, която пътниците използваха за отмора и да се качат на конете и магаретата си.

— Покажете ми бронята — каза търговецът вече под навеса.

— Ето я.

— Почакайте, стори ми се, че чух вътре шум.

— Не, беше отсреща.

Наистина отсреща имаше триетажен дом и от време на време в прозорците на последния му етаж проблясваше светлина.

— Хайде, по-бързо — каза търговецът, опипвайки бронята.

— Вижте колко е тежка! — каза Самюел. — Истинско произведение на изкуството.

— Шест екю. Съгласен ли сте?

— Шест екю?! А в странноприемницата платихте десет за спукан железен нагръдник!

— Шест екю. Да или не? — повтори търговецът.

— Така! Сега се пазарите — каза Самюел, — а там дадохте колкото ви поискаха.

— Съгласявайте се по-бързо — каза търговецът или да си ходим по живо, по здраво.

— Вие сте странен човек. Вършите работата си тайно, въпреки кралския указ, а си позволявате да се пазарите с порядъчните хора!

— Моля ви, не викайте!

— Няма от какво да се страхувам — повиши глас Самюел, — аз не се занимавам с търговия й няма защо да се крия.

— Добре, добре, ето ви десет екю и млъквайте.

— Десет екю? Така ли мислите да ми се изплъзнете?

— Няма такова нещо, ама че човек!

— И да знаете — заплаши го Самюел, — че ако се опитате да се скриете, ще повикам стражата!

В дома, пред който ставаше пазаренето, се отвори прозорец.

— Добре, добре — каза търговецът ужасен. — Виждам, че трябва да се съглася с всичко! Вземете петнадесет екю и изчезвайте!

— Прекрасно! — каза Самюел и пхна парите в джоба си. — Но тези петнадесет екю трябва да дам на господаря си — продължи той, — а нали и аз трябва да получа нещо.

Търговецът се огледа и извади кинжал. Но Самюел беше нащрек и отстъпи назад.

— Е, добре, търговецо. Виждам кинжала ти, но виждам и още нещо — ей там на балкона има човек.

Търговецът пребледня от страх и погледна натам, където сочеше Самюел. И наистина видя на балкона някаква нелепа фигура в халат от котешки кожи. Този аргус не беше изпуснал нито една дума от техния разговор.

— Хубаво — каза търговецът и се озъби като чакал. — Ето ви още едно екю — и допълни наум: „Да се задавиш дано!“.

— Благодаря — отвърна Самюел. — Желая ви успех!

Той кимна на търговеца и си тръгна, като се подсмиваше.

— Вие, господине, май купувате стари доспехи — попита буржоата от балкона.

— Не, милостиви господине — отговори нещастникът. — Просто така се случи.

— Тогава случаят е добър за мен.

— В какъв смисъл, господине? — попита търговецът.

— Имам цял куп желязо и ми се иска да се избавя от него.

— За жалост парите ми свършиха.

— Дреболия, ще ви го дам на заем — струва ми се, че сте порядъчен човек.

— Благодаря ви, но ме чакат.

— Странно, лицето ви ми се струва познато.

— Нима? — попита търговецът, като напразно се опита да скрие тревогата си.

— Вие май сте Никола... Никола Трюшу, търговецът от улица Косонери.

— Не, не съм — отвърна търговецът. Той се усмихна и въздъхна облекчено, като че ли планина падна от раменете му.

— Няма значение, имате честно лице. И така — искам да ви продам малко доспехи.

— Господине, моля да отчетете, че тази търговия е забранена.

— Знам, чух го от разговора, с предишния купувач.

— Вие сте ни чули?

— О, да, чух всичко. Платихте му доста щедро и, това ме накара да поговоря с вас. Но бъдете спокоен, аз не съм изнудвач и разбирам от търговия. Навремето бях търговец и ето — сега съм буржоа.

— За което ви поздравявам.

— Обичам удобствата и искам да ви продам старото желязо — само заема място.

— Бих приел бронята.

— Само брони ли купувате?

— Да.

— Странно, нали препродавате желязото на тегло — поне така казахте.

— Така е, но знаете ли, предпочитам...

— Както искате — купете бронята... Или май наистина сте прав — няма смисъл да я продавам.

— Не ви разбирам.

— Искам да кажа, че в такова време оръжието може да потрѣбва всекиму.

— Какво говорите! Та сега е мир.

— Любезни друже, ако беше така, никой не би купувал брони!

— Господине!

— И при това тайно.

Търговецът направи опит да си трѣгне.

— И честно казано, колкото повече ви гледам, толкова повече убеждавам, че ви познавам. Не, вие не сте Никола Трюшу, но все пак ви познавам.

— По-тихо, моля ви.

— И щом купувате брони...

— Какво?

— Поне го правете в името на угодно Богу дело.

— Млъкнете!

— Просто съм във възторг от вас — каза буржоата, протегна дългата си ръка и хвана здраво търговеца за рамото.

— А вие кой сте, по дяволите!

— Аз съм Робер Брике, по призвание страшилище за еретиците, привърженик на Лигата и пламенен католик. И най-сетне ви познах.

Търговецът пребледня като платно.

— Вие сте Никола... Грембло, кожарят от „Кравата без кости“.

— Не, грешите. Довиждане, господин Брике, радвам се, че се запознахме. — И търговецът се обърна да си тръгне.

— Няма ли да вземете моите доспехи?

— Казах ви вече — нямам пари.

— Какво ще правим тогава?

— Нищо, аз си тръгвам.

— За нищо на света, гръм да ме удари, много ми се иска да разбера кой сте.

— А пък аз искам по-бързо да се разделим — отговори търговецът. Той реши да зареже закупените брони, само и само да не го познаят, и се опита да избяга.

Но човек не можеше да избяга така лесно от Робер Брике. Той се прехвърли през балкона, слезе на улицата и догони търговеца.

— Полудяхте ли, приятелю? — попита той, хващайки нещастника за рамото. — Ако исках да ви арестуват, можех просто да извикам — точно сега стражата минава по улицата на Августинците. Но, по дяволите, аз ви смятам за свой приятел. А ето и доказателство за това — спомних си името ви.

Този път търговецът се разсмя.

Робер Брике му прегради пътя.

— Вие се казвате Никола Пулен — каза той — и сте чиновник в парижкия градски съд.

— Загубен съм! — прошепна търговецът.

— Не, спасен сте. Вие никога не бихте направили в името на святото дело това, което смятам да направя аз.

Никола Пулен застана.

— Е, бъдете мъж! — каза Робер Брике. — В мое лице вие намерихте свой брат. Вземете едната броня, а аз ще взема другите две. Освен това ви подарявам своите наръчници, набедреници и ръкавици. А сега — напред и да живее Лигата!

— Вие ще дойдете с мен?

— Ще ви помогна да отнесете доспехите, с чиято помощ ще победим филистимляните^[1]. Водете ме.

В душата на нещастния съдебен чиновник за миг блесна подозрение, но то веднага угасна.

„Ако искаше да ме предаде — помисли си Пулен, — нямаше да ми каже, че ме познава.“

И каза гласно:

— Е, добре — щом толкова желаете, да вървим.

— Аз съм ваш приятел не на живот, а на смърт! — извика Робер Брике, стискайки ръката на съюзника си. С другата си ръка вдигна товара и двамата тръгнаха.

След двадесетина минути Никола Пулен стигна до Маре. Той целият беше в пот не само от бързото ходене, но и от оживената беседа на политически теми.

— Какъв съюзник намерих! — прошепна си Никола Пулен, спирайки недалеч от двореца на дьо Гиз.

„Така си и мислех, че моите доспехи ще пристигнат точно тук“ — рече си наум Брике.

— Приятелю — каза Никола Пулен, — давам ви една минута за размисъл, преди да влезете в леговището на лъва. Все още можете да се откажете, ако съвестта ви не е чиста.

— Какво говорите — каза Брике, — в моя живот е имало и пострашни мигове! *Et non intremuit medulla mea!*^[2] — издекламира той. — Ах, извинете, може би не знаете латински.

„Учен, силен, смел, богат — какъв късмет!“ — помисли си Пулен и каза на глас:

— Е, хайде да влизаме.

Отидоха до огромната порта на двореца на дьо Гиз, която се отвори след третия удар с бронзовото чукче. Дворецът беше пълен със стража и някакви хора е наметала, бродещи като сенки.

Прозорците бяха тъмни. Встрани имаше осем коня — оседлани и с юзди.

При звука на чукчето всички се обърнаха и се събраха, за да посрещнат новодошлите.

Никола Пулен се наведе към един човек, който явно беше вратар, и му каза името си.

— Този е наш приятел — добави той.

— Минавайте, господа — каза вратарят.

— Занесете това в склада — каза Пулен и му подаде трите брони и доспехите, получени от Робер Брике.

„Така, значи имат склад. Лека-полека всичко ще стане ясно“ — помисли си той.

— Вие сте прекрасен организатор, господине — добави той гласно.

— Да, добре работим — отговори Пулен и се усмихна самодоволно. — Елате да ви представя.

— Няма смисъл — възрази буржоата, — аз съм много стеснителен. Само ви моля да ми разрешите да остана — това ми стига. Ако успея да докажа, че съм достоен за вашето доверие, то моите дела ще говорят вместо мен.

— Както желаете — отговори, съдебният чиновник. — Почакайте тук.

И той поздрави събралите се, ръкувайки се с всеки от тях.

— Кого чакаме? — попита някой.

— Стопанина.

В същия момент в двора влезе някакъв висок човек, който чу последните думи.

— Господа — каза той, — идвам от негово име.

— Но това е господин Менвил — извика Пулен.

„А, оказва се, че съм сред познати“ — помисли си Брике и се извърна, за да не бъде разпознат.

— Господа, вече всички сме тук. Да започваме — каза отново човекът, който се обади пръв.

„Чудесно — каза си Брике. — Това е господин Марто, прокурорът.“

— Да се качваме, господа — каза Пулен.

Господин дьо Менвил мина пръв, а след него Пулен. Хората с наметалата тръгнаха след Никола Пулен и Робер Брике ги последва.

Всички се насочиха към външната стълба, водеща към някаква сводеста галерия.

Робер Брике вървеше с останалите и си шепнеше: „А пажът, къде е пажът?“

[1] Филистимляни — народ, споменаван в Библията. В преносен смисъл — езичници, двуверци. Тук се имат предвид хугенотите. — Б.пр. ↑

[2] И моят разум не трепна (лат.). — Б. пр. ↑

ГЛАВА 11

ЛИГАТА

Докато се качваше по стълбата, Робер Брике забеляза, че Никола Пулен, след като поговори с един от тайнствените си съмишленици, спря при входа на галерията.

„Сигурно чака мен“ — помисли си Брике.

Точно така беше. Чиновникът от градския съд спря новия си приятел, когато той се канеше да влезе.

— Моля ви, не се обиждайте — каза Пулен, — но никой от моите другари не ви познава и те искат да поразпитат за вас, преди да ви допуснат до нашите съвещания.

— Това е съвсем правилно — отвърна Брике, — очаквах го.

— Вие сте доста тактичен човек — добави Пулен.

— Добре, тръгвам си — продължи Брике, все пак доволен, че за една вечер успя да види доста от доблестните защитници на Лигата.

— Да ви изпратя ли? — попита Пулен.

— Не, благодаря ви, няма смисъл.

— Работата е в това, че може да не ви пуснат да излезете. От друга страна — вече сигурно ме чакат.

— Нямате ли парола? Едва ли сте допуснали такава небрежност.

— Разбира се, че имаме. Тогава ми я кажете.

— Ами наистина, щом сте влезли...

— Освен това сме приятели.

— Добре. Кажете само „Парма и Лотарингия“.

— И вратарят ще ме пусне?

— Веднага.

— Чудесно, благодаря ви. Вървете, аз също тръгвам.

И Никола Пулен отиде при другите.

Брике направи няколко крачки към стълбата, като че ли се канеше да слезе в двора, но когато стигна до първото стъпало, спря и се огледа.

Установи, че сводестата галерия върви успоредно на външната стена на двореца, образувайки над нея широк навес. Беше ясно, че галерията води към някакво по-просторно, но ниско помещение, съвсем подходящо за тайното съвещание, на което Брике нямаше щастието да бъде допуснат.

Предположението му премина в увереност, когато забеляза светлина през едно зарешетено прозорче с дървен капак, даващо възможност да се погледне в помещението само отгоре.

Брике се досети, макар и не веднага, че това е прозорчето на залата и че ако се добере до него, би могъл де види доста неща.

Той се огледа.

Долу бяха пажовете с конете, войниците и вратарят — хора бдителни и наблюдателни.

За щастие, дворът беше доста голям, а нощта — тъмна. Освен това пажовете и войниците престанаха да се оглеждат и да наблюдават, след като участниците в събранието влязоха в галерията, а вратарят, спокоен, че вратата е заключена и никой не може да влезе, без да знае паролата, отиде при огнището и се зае с котлето, пълно с вино.

Любопитството е доста силен стимул — както и всяка друга страст. Желанието да се разбере неизвестното е толкова голямо, че много любопитни люде са жертвували живота си заради него.

Брике вече беше събрал доста сведения и му се искаше да ги допълни. Той се огледа още веднъж и спря поглед на светлината, идваща от прозорчето. Реши, че трябва непременно да го достигне, пресегна се към корниза и започна да се придвижва по него, като с ръце и крака използваше издатините на орнамента, издялани в каменната стена.

Ако пажовете и войниците можеха да различат в тъмнината този фантастичен силует, плъзгащ се по стената без всякаква видима опора, без съмнение щяха да се развикат, че тук има някаква магия и дори на най-смелите щяха да им настръхнат косите.

Скоро Робер Брике се хвана за решетката на прозорчето и се скри между нея и дървения капак, така че не можеше да бъде видян нито отвън, нито отвътре.

Брике не беше сбъркал и беше щедро възнаграден за смелостта и труда си.

Пред погледа му се разкри обширна зала, осветена от четирироги железни светилници и задръстена с всякакви доспехи, сред които, ако се вгледаше добре, би могъл да види и своите.

Що се отнася до пиките, алебардите и мускетите — те бяха толкова много, че биха стигнали за четири полка.

Но Брике се интересувахе по-малко от оръжието и повече от хората, възнамеряващи да го пуснат в действие, като се мъчеше да разпознае лицата под шапките и качулките.

— Охо — прошепна той, — ето господин Крюсе, ето и малкия Бригар, бакалина от улицата на Ломбардците, ето господин Льоклер, претендиращ да носи името Бюси. Той, разбира се, нямаше да си позволи такова светотатство, ако истинският Бюси беше жив. Този майстор на фехтовката трябва да бъде поразпитан как бе изпратен в Лион на онзи свят моят добър познат Давид... По дяволите! Буржоазията е добре представена тук. Що се отнася до дворянството... Ето господин дьо Менвил, ръкува се с Никола Пулен. Трогателна картинка — побратимяване между съсловията... Виж ти, господин дьо Менвил бил оратор? Като че ли се кани да произнесе реч.

Господин дьо Менвил започна да говори. До Робер Брике не достигаше нито дума, но жестовете на говорещия и поведението на слушателите бяха доста красноречиви.

— Като че ли не успя да убеди слушателите си. Крюсе изглежда недоволен. Лашапел-Марто се е обърнал с гръб към Менвил, а Бюси-Льоклер свива рамене. Е, господин дьо Менвил, стегнете се, бъдете поубедителен!... Най-сетне, слушателите се оживиха. Охо, отиват при него, стискат му ръка, подхвърлят шапките си, по дяволите!...

Както вече казахме, Брике виждаше, но не чуваше.

Затова ние, невидимо присъстващи на тези бурни дебати, ще разкажем на читателя, какво се случи в залата.

В началото Крюсе, Марто и Бюси се оплакаха на господин дьо Менвил от бездействието на херцог дьо Гиз.

Като прокурор Марто се изказа пръв.

— Господин дьо Менвил — започна той, — благодаря ви, че сте дошли, изпълнявайки поръчението на херцог Анри дьо Гиз. Благодарим ви и ви приемаме като негов посланик. Но на нас ни трябва господин херцогът лично. След смъртта на прославения, си баща той успя на осемнадесетгодишна възраст да убеди французите да

се обединят в Лигата и ни събра под знамето си. С клетвата, която положихме, ние принесохме в жертва и себе си, и имуществото си в името на свящото дело. И ето, въпреки нашите жертви, все още няма никакъв резултат. Предупреждаваме ви, господин дьо Менвил — парижани повече не могат да чакат. А ако се измори Париж, какво може да се очаква от Франция?... Би трябвало господин херцогът да се позамисли.

Изказването беше одобрено от всички присъстващи, особено от Никола Пулен.

Господин дьо Менвил отговори, без да се замисли:

— Господа, истина е, че все още нищо важно не се е случило. Причината е, че не му е дошло времето. Моля ви да поговорим по-обстойно. Монсенъор херцогът и брат му, монсенъор кардиналът, са в Нанси и наблюдават обстановката. Единият подготвя армията. Тя трябва да се противопостави на френските хугеноти, които херцог д'Анжу смята да хвърли срещу нас, за да разедини силите ни. Другият пише писмо след писмо до френското духовенство и папата, за да ги убеди да признаят официално нашия съюз. Монсенъор дьо Гиз знае неща, които не са ви известни. Възражда се старият съюз между херцог д'Анжу и Беарнеца^[1]. Целта им е чрез вълнения на границата на Навара да попречат на Испания да ни достави оръжие и пари. И преди да се започнат решителни действия и особено преди да пристигне в Париж, монсенъор херцогът иска да се подготви за въоръжена борба срещу еретиците и узурпаторите. Вместо херцог дьо Гиз всеки момент очаквам да пристигне господин дьо Майен — наш пълководец и съветник.

— Иначе казано — прекъсна го Бюси и тук той сви рамене, — вашите принцове са там, където ние не сме, и ги няма там, където бихме искали да бъдат. Какво прави например госпожа дьо Монпансьо?

— Господине, госпожа Монпансьо днес сутринта успя да проникне в Париж.

— Без никой да я види?

— Не, господине, видели са я.

— И кой?

— Салсед.

— О, о! — зашумяха събралите се.

— И как е успяла — попита Крюсе, — нима е станала невидима?

— Не, но поне се надявам, че е неуловима.

— Как разбрахте, че е тук? — попита Никола Пулен. — Предполагам, че не ви е казал Салсед.

— Знам, че е тук — отговори Менвил, — тъй като я съпроводих до Сент-Антоанската порта.

— Чух, че портата е била затворена — прекъсна го Марто.

— Да, господине — отговори Менвил е неизменната си учтивост, непровокирана от никакви нападки.

— Тогава как е минала?

— Това си е нейна работа... Господа — продължи Менвил, — днес имаше заповед в Париж да бъдат пуснати само хора, притежаващи специални пропуски. Кой ги е подписал — не знам. Така преди нас през Сент-Антоанската порта минаха петима или шестима души, четирима от които — зле облечени. Някои от тях се държаха с наглостта на хора, въобразяващи си, че се намират в завоювана страна. Кой са тези хора? Отговорете ми на този въпрос, господа. Нали ви е поръчано да следите всичко, което става във вашия град.

Така от обвиняем Менвил стана обвинител.

— Пропуски, с които разни нахали влизат в Париж! Но какво означава това? — попита Никола Пулен, недоумявайки.

— Щом вие, жителите на този град, не знаете, то как можем да знаем ние, лотарингците, които обикаляме цяла Франция за укрепването на нашия съюз.

— Как пристигнаха тези хора?

— Някои пеш, други на коне. Едни без придружители, други със слуги.

— Кралски хора ли бяха?

— Трима-четирима бяха направо дрипльовци.

— Военни?

— От шестима само двама носеха шпаги.

— Чужденци?

— Струва ми се — гасконци.

— О! — чу се презрителен възглас.

— Няма значение — отговори Бюси, — дори да са били турци, трябва да им обърнем внимание. Ще направим справка... Това е ваша

работа, господин Пулен. Но всичко това няма пряка връзка с делата на Лигата.

— Съществува нов план — продължи Менвил. — Утре ще чуете, че Салсед, който вече веднъж ни предаде и възнамеряваше да го стори за втори път, не само че не е казал нищо преди смъртта си, но дори се е отказал от предишните си показания. И всичко това е постигнато благодарение на херцогинята, успяла да проникне в града заедно с един от имащите пропуски. Тя има куража да се добере до ешафода и да се покаже на осъдения, въпреки опасността да бъде разпозната. Така Салсед се реши да не дава нови показания, а малко по-късно палачът — наш славен съмишленик, му попречи да се разкае за решението си. Така че, господа, можете да не се притеснявате за нашите дела във Фландрия. Тази съдбовна тайна е погребана заедно със Салсед.

При тези думи присъстващите наобиколиха господин дьо Менвил.

Брике се досети, че те се радват за нещо. Това доста разтревожи достойния буржоа и, той взе някакво решение.

Скочи долу, без да вдига шум, тръгна към портата, където каза думите „Парма и Лотарингия“, и излезе.

Вече на улицата господин Робер Брике въздъхна дълбоко, по което можеше да се съди, че доста дълго беше стаявал дъха си.

От името на братята дьо Гиз господин дьо Менвил изложи плана на въстанието пред бъдещите парижки метежници. Беше решено да бъдат избити влиятелните привърженици на краля, после въстаниците да минат, по улиците на града с викове „Да живее месата! Смърт на политиците!“ и така да се повтори Вартоломеевата нощ. Само че този път освен хугенотите трябваше да бъдат ликвидирани и неблагонадеждните католици.

По този начин метежниците възнамеряваха да угодят едновременно на два Господа — на небесния цар, и на претендента за престола във Франция. На предвечния съдия и на господин дьо Гиз.

[1] Анри дьо Бурбон, крал на Навара, впоследствие френски крал под името Анри IV (1592–1610). Родом от областта Беарн. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 12

ПОКОИТЕ НА НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО АНРИ III В ЛУВЪРА

В просторните покои на Лувърския дворец, където нещастният Анри III прекарваше дълги тягостни часове, той вече не беше кралят повелител на цялата страна, а един бледен, потиснат и измъчен човек, изтерзаван непрекъснато от призраците, изплуващи в паметта му под тези величествени сводове.

Съдбата беше жестока към Анри III — един след друг загинаха всички, които беше обичал. След Шомберг, Келюс и Можирон, убити на дуел, господин дьо Майен умъртви и Сен-Мегрен^[1]. Тези рани в кралското сърце не зарастаха... Привързаността му към новите любимци — д'Епернон и Жоайоз, приличаше повече на бащина обич. Кралят изразяваше постоянно милостта си към д'Епернон, но не изпитваше постоянна голяма привързаност към него — имаше моменти, в които не можеше да го понася. А Екатерина — с разум, приличащ на неугасваща лампада пред олтар, Екатерина, неспособна на безразсъдни увлечения дори на младини, заедно с народа надигаше глас срещу новия фаворит.

Щом видеше как кралят се намръщва и чуеше как упреква д'Епернон за алчността и страхливостта му, тя веднага намираще безпощадно точни думи, които даваха най-добър израз на обвиненията на хората към фаворита.

Д'Епернон — полугасконец, остроумен и безсъвестен човек, използваше добре слабостта на Анри III. Той умееше да потиска самолюбието си, което не преследваше определена цел. Единственият компас, който го водеше, когато се устремяваше към далечни, непознати хоризонти, скрити зад мъглявите далнини на бъдещето, беше алчността. Единствената му страст бяха парите.

Когато в хазната имаше пари, д'Епернон пристигаше в двореца усмихнат и любезен. А когато беше празна, той изчезваше намръщен, издул презрително устни, затваряше се в един от замъците си и се

молеше, докато изтръгнеше нови подаяния от нещастния слабоволев крал.

Именно той превърна фаворитството от положение в занаят и извличаше от него всевъзможни изгоди. Той не позволяваше на краля и най-малкото закъснение при получаването на заплата си. По-късно, когато стана придворен служител, вятърът на кралската милост се менеше толкова често, че това застави гасконската му глава да поизтрезнее. Д'Епернон се съгласи да се заеме с някаква работа и по-точно — да изстиска пари от народа и да се стреми да заграби част от тях.

Той разбра, че му се налага от ленив царедворец — най-приятното положение в света, да се превърне в действащ. Да, времената се бяха променили. Парите вече не течаха както преди и трябваше да се изцеждат като от изтощена златоносна жила. Д'Епернон се примири с това положение и се потопи в непроходимите дебри на кралската администрация, опустошавайки всичко по пътя си, изстискайки все повече и повече, въпреки проклятията на народа — много скоро звънът на златните екю заглушаваше жалбите на хората.

Вече описахме накратко характера на Жоайоз и сега на читателя би трябвало да е ясна разликата между двамата любимци на краля, дележащи ако не разположението му, то влиянието, което фаворитите на Анри III имаха при решаването на държавните дела и върху самия него.

Произхождащ от славен и доблестен род, Жоайоз спазваше уважението към кралския сан и фамилиарността му с Анри не преминаваше определена граница. А що се отнася до духовния живот, Жоайоз беше истински приятел на Анри.

Смел, красив и богат, той се радваше на всеобща любов.

Анри познаваше добре фаворитите си и вероятно ги харесваше именно заради липсата на всякаква прилика между тях. Под маската си на суверен скептик той криеше, че познава добре и хората, и вещите, и ако не беше Екатерина, това щеше да му донесе голяма полза.

Анри често беше предаван, но никой не успяваше да го измами.

Той познаваше много добре характерите на своите любимци и в дълбочина достойнствата и недостатъците им. И сега, далеч от тях, самотен и тъжен в тази тъмна стая, той мислеше за тях, за себе си, за своя живот и виждаше бъдещето в тъмни краски.

Историята със Салсед го разстрои много. Когато остана сам с двете жени, Анри почувствува остро самотата си — слабостта на Луиза го натъжаваше, а силата на Екатерина му внушаваше страх. Той изпитваше неопределен, но постоянен ужас — проклятието на кралете, осъдени от съдбата да бъдат последните представители на рода си, който угасва заедно с тях.

Да чувстваш, че величието ти няма стабилна основа, да разбираш, че народ, поклонници и министри те ругаят или възхваляват в зависимост от интереса си — това е най-жестокото унижение за гордата душа.

Но понякога кралят възвръщаше младежката си енергия, угаснала дълго, преди да си отиде младостта му. „В края на краищата — мислеше си той, — защо да се тревожа? Вече няма война. Гиз е в Нанси, Анри е в По. Единият се бори с честолубието си, другият никога не го е имал. Брожениято стихва. Никой не вярва истински, че е възможно да бъде свален от трона. Само на майка ми все още ѝ се привиждат заговорници навсякъде. Но аз съм мъж и въпреки скръбта, която ме потиска, съм млад. Знам що за стока са претендентите, които ѝ внушават страх. Ще направя Анри дьо Навар за смях, ще опозоря дьо Гиз, ще съсипя с меч в ръка чуждите врагове. Да, но засега аз скучая — продължаваше Анри вътрешния си монолог, — а за мен скуката е лоша и от смъртта. Това е моят единствен: истински враг, за който моята майка никога не говори. Да видим — ще дойде ли някой тази вечер. Жоайоз се кълнеше, че ще намине по-рано — щял да ходи на развлечения. Как ли има желание за това?... Д’Епернон?... Той не е от веселящите, само се цупи, че още не е получил двадесет и петте хиляди ливри, полагащи му се от данъка върху добитъка. Е, добре, нека си се цупи!“

— Ваше величество — чу се гласът на стражата до вратата, — негова светлост херцог д’Епернон!

Всички, познаващи скуката на очакването, ще разберат облекчението на краля, който веднага заповяда да донесат стъгаема табуретка за херцога.

— А, д’Епернон, добър вечер — каза той, — радвам се да ви видя.

Д’Епернон се поклони в знак на уважение.

— Защо не дойдохте на разкъсването на този негодник испанеца?

— Господарю, нямах никаква възможност.

— Нима?

— Бях зает, господарю.

— Да, имате лице на министър, дошъл да докладва, че данъкът все още не е постъпил в хазната — каза Анри.

— Кълна ви се, господарю — каза д'Епернон, възползувайки се ловко от случая, — че ваше величество не греши: данъкът все още не е постъпил и аз нямам пукнат грош. Но за да не помислите ваше величество, че се занимавам само с пари, сега съм дошъл за друго.

— Слушам ви, херцоже.

— Ваше величество знае какво се случи преди екзекуцията на Салсед.

— Да, по дяволите!

— Имаше опит за похищение на осъдения.

— Не съм забелязал.

— Така говорят слуховете.

— Те са безпочвени.

— Струва ми се, че ваше величество греши.

— И защо мислиш така?

— Защото пред целия, народ Салсед се отказа, от показанията си, дадени в съда.

— Вече знаете за това?

— Старая се да знам всичко, което е важно за ваше величество.

— Благодаря. Но, накъде биете?

— Натам, господарю, че човек, който умира като Салсед, е прекрасен слуга.

— Е, и какво?

— Стопанинът, който има такъв слуга, е щастливец, това е всичко.

— Искаш да кажеш, че аз нямам, или по-точно — че вече нямам такива слуги? Ако е така, то ти си съвсем прав.

— Не, въобще не е така. Ако ваше величество желае, бихте могли да намерите такива слуги като Салсед — предани до гроб на господаря си.

— Кой е неговият господар? Как се казва този човек?

— Ваше величество, вие се занимавате с политика и би трябвало да знаете името му по-добре от мен.

— Това е моя работа. Кажете ми какво знаете?

— Нищо не знам. Но подозирам много неща.

— Отлично! — каза кралят недоволно. — Дошли сте, за да ме плашите и да ми наговорите куп неприятни неща, така ли? Благодаря, херцоже, знам, че за това ви бива.

— Ето, че ваше величество пак ми се кара.

— Мисля, че справедливо.

— Не, господарю. Предупрежденията на предания слуга може и да не са много приятни. Но предупреждавайки, той изпълнява дълга си.

— Не се месете в неща, които не са ваша работа.

— Щом ваше величество смята така, повече няма да говорим за това.

Настъпи мълчание, което кралят наруши пръв.

— Е, добре! — каза той. — Не ми досаждай повече. И без това съм мрачен като египетски фараон в пирамидата си. По-добре ме развесели с нещо.

— Ах, господарю, това не става по заповед.

Кралят удари гневно с юмрук по масата.

— Вие сте инат, херцоже, и лош приятел! — извика той. — Уви! Не мислех, че съм изгубил толкова много, загубвайки старите си приятели.

— Осмелявам, се да ви кажа, ваше величество, че така не насърчавате новите.

Кралят замълча отново и вместо отговор погледна доста изразително човека, когото беше издигнал.

Д'Епернон го разбра.

— Ваше величество ми натяква за благодеянията си — каза той с тон на истински гасконец. — Но аз, господарю, никога не ви натяквам за моята преданост.

И гасконецът, който до този момент стоеше прав, седна на табуретката, донесена за него по заповед на краля.

— Ла Валет, ла Валет — тъжно каза Анри, — ти късаш сърцето ми, ти, който би могъл да ми върнеш радостта и веселието с остроумието и шегите си. Освен това можеш понякога да ми дадеш и някой добър съвет. Знаеш добре делата ми, както ги знаеше още един мой добър приятел, с когото никога не сучаех.

— За кого говори ваше величество? — попита херцогът.

— Би трябвало да бъдеш като него, д'Епернон.

— Но поне трябва да знам за кого мисли ваше величество.

— О, мой бедни Шико, къде си?

Д'Епернон скочи обиден.

— Какво има? — попита кралят.

— Ваше величество вероятно не размисли, преди да ме сравни с господин Шико, и това не ме ласкае особено.

— Напразно, д'Епернон. С Шико мога да сравнявам само онези, които обичам и които ме обичат. Той беше верен и находчив приятел.

И Анри въздъхна дълбоко.

— Надявам се, че ваше величество не ме направи херцог и пер на Франция, за да приличам на господин Шико — каза д'Епернон.

— Добре, да не се упрекваме един друг — произнесе кралят с такава усмивка, че гасконецът при цялото си безсрамие се почувствува неловко от този лек укор.

— Шико ме обичаше — продължи Анри — и затова ми липсва. Това е всичко. Само като си помисля, че той толкова пъти заспиваше в креслото, където ти сложи шапката си.

— Ако това е било остроумието му — прекъсна д'Епернон краля, — то не е било израз на голямо уважение.

— Уви! — продължаваше Анри. — Тон си отиде заедно със своето остроумие.

— Какво се случи с вашия Шико? — безгрижно попита д'Епернон.

— Умря — отговори Анри, — умря като всички, които ме обичаха.

— И от какво умря, горкият?... От стомашно разстройство?

— Какъв си безсърдечен, д'Епернон! Шико умря от мъка — отвърна мрачно кралят.

— Така ли ви каза? За да ви разсмее и преди края си?

— Грещиш, херцоже — той дори не ми каза за болестта си, за да не ме разстрои, защото знаеше колко тъгувам за приятелите си. Доста често ме виждаше как ги оплаквам.

— И кой ви съобщи за неговата смърт? Да не би да ви се яви сянката му?

— Да можех да видя поне призрака му! Не, един негов приятел — достойният игумен Горанфло, ми събщи писмено тази печална вест.

— Горанфло ли? Този пък кой е?

— Един свят човек. Назначих го игумен на манастира „Свети Яков“. Това е един красив манастир близо до Сент-Антоанската порта, край Бел-Еба, точно срещу Фобенския кръст.

— Забележително! Някакъв си жалък проповедник, когото ваше величество е възнаградил с игуменство и тридесет хиляди ливри годишен доход. И сигурно не му натяхвахте за милостите си.

— Не бъди безбожник д'Епернон.

— Ако това ще ви развесели, ваше величество — защо не?

— Млъкни, херцоже, това е кошунство.

— Шико беше безбожник и доколкото си спомням — това му се прощаваше.

— Шико беше добър съветник.

— Разбирам. Ако беше жив, щяхте да го направите пазител на печата, след като сте благоволили от някакъв си прост поп да направите игумен.

— Моля ви, херцоже, не се присмивайте над хората, били мои приятели. Откакто Шико умря, неговата памет е свещена за мен. И когато нямам настроение, не ми харесва другите да се смеят.

— О, както желаете, господарю. Аз искам да се смея не повече от ваше величество. Но вие току-що съжалявахте за Шико заради веселия му нрав и искахте да ви развеселя, а сега пък искате да бъда тъжен... По дяволите! О, извинете, господарю, все не успявам да сдържа тази проклета ругатня!

— Добре, добре. Казвай лошите си вести, д'Епернон. Наистина ме охраняват толкова лошо, че ако не се пазех сам, отдавна да съм загинал.

— Все пак ваше величество сте склонен да повярвате, че има опасност за живота ви?

— Няма да повярвам, ако ми докажеш, че можеш да се бориш с опасността.

— Мисля, че мога.

— Нима?

— Да, господарю.

— Разбирам — ти кроиш нещо. Хитра лисица си ти.

— Ваше величество, бихте ли станали?

— А защо?

— За да дойдете с мен до старите помещения на Лувъра.

— В посока към улица Астриус?

— До онова място, където бяха започнали да строят мебелен склад, но го изоставиха, откакто ваше величество не иска нищо друго, освен пейки за молитви и броеници с маниста като черепи.

— Толкова късно?

— Часовникът на Лувъра току-що удари десет. Не е толкова късно.

— Но това е много далече, херцоже.

— По галериите ще стигнем за десетина минути, господарю.

— Внимавай, ако се окаже, че не е нещо важно...

— Ваше величество няма да съжалява.

— Е, да вървим — реши се кралят.

Той направи усилие и стана от креслото.

Херцогът вдигна наметалото на краля и му подаде шпагата. После взе едни свещник с дебела восъчна свещ, тръгна напред и поведе по галерията негово величество, който се влачеше подире му с несигурната си походка.

[1] Сен-Мегрен — първи камерюнкер на Анри III. През 1578 година е убит по заповед на дьо Гиз. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 13

СПАЛНОТО ПОМЕЩЕНИЕ

Беше само десет часът, но в Лувъра цареше тишина. Навън духаше силен вятър, който заглушаваше стъпките на часовите и скърцането на подвижните мостове.

За по-малко от пет минути кралят и неговият спътник стигнаха до помещенията на улица Астриус.

От кесията, висяща на хълбока му, херцогът извади един ключ, слезе няколко стъпала надолу, пресече едно дворче и отключи една врата, скрита зад пожълтели къпинови храсти. На десетина стъпки от нея се виждаше каменна стълба, която водеше в една просторна стая или по-точно — дълга зала.

Д'Епернон имаше ключ и от това помещение. Той отвори тихичко вратата.

В залата имаше четиридесет и пет легла и на всяко от тях спеше човек.

Кралят погледна леглата, спящите мъже и попита с тревожно любопитство:

— Кои са тези хора?

— Сега спят, но от утре няма да спят или по-точно, — ще се редуват.

— И защо?

— За да можете вие, ваше величество, да спите спокойно.

— Кажи ми — това твои приятели ли са?

— Те са отбрани от мен, господарю, както отбираме зърно по зърно за посев. Това са безстрашни телохранители, които ще ви следват като сянка, ваше величество. Те ще бъдат винаги там, където сте вие, и няма да допуснат никого до вас на разстояние по-малко от една шпага.

— Ти ли измисли това, д'Епернон?

— Да, господарю.

— Но то ще предизвика всеобщ смях.

— Не смях, а страх, ваше величество.

— Толкова ли са страшни твоите благородници?

— Господарю, те са глутница кучета, която можете да пуснете на лов за всякакъв дивеч. Те ще живеят за вас и само при вас ще търсят топлина, светлина, живот.

— Но това ще ме разори.

— Нима кралят може да се разори?

— Аз едвам плащам на моите швейцарци.

— Погледнете добре тези хора, господарю.

Продълговатата зала беше разделена по дължина с преграда, от едната страна на която архитектът беше направил четиридесет и пет спални ниши, като килийки една след друга, и те достигаха до прохода, в който стояха кралят и д'Епернон.

Във всяка ниша имаше вратичка, която водеше в нещо като стая. Така след приключването на служебните си задължения благородниците можеха да се върнат веднага към частния си живот.

Всяко от тези помещения имаше изход към балкона, опасващ външната стена.

Кралят разбра всичко това постепенно.

— Защо ми ги показваш спящи? — попита той.

— Смятах, че така ще бъде по-лесно на ваше величество да направи оглед. Над всяка нища има номер, под който се числи и обитателят ѝ. Следователно всеки от тях може да бъде и човек, и номер.

— Добре измислено — каза кралят — особено ако за всичко това знаят само те. Колко ще ми струват обаче? Ако не е скъпо, може и да ме убедиш. Но, д'Епернон, външният им вид не е много привлекателен.

— Господарю, знам, че те са поизтощени и почернели от слънцето в нашите южни провинции, аз също бях като тях. Но те ще понапълнеят и ще избелеят.

— Хм — рече Анри и погледна д'Епернон под вежди.

Настъпи пауза, която кралят прекъсна скоро.

— Онзи говори насън — каза той и се вслуша с любопитство.

— Наистина ли?

— Да, слушай.

Кралят се приближи на пръсти.

— ... Ако сте жена — говореше човекът, — бягайте! Спасявайте се!

— Охо — каза Анри, — май че той е любител на женските сърца.

— Какво ще кажете за него, господарю?

— Има приятно лице.

Д'Епернон поднесе свещта към нишата.

— Освен това ръцете му са бели, а брадата му — добре сресана.

— Това е господин Ернотон дьо Карменж, красив и приятен на вид — далече ще стигне.

— Редом с него има една доста странна личност. Каква нощница има този номер тридесет и първи! Като власеница на каещ се грешник.

— Това е господин дьо Шалабър. Ще ви купи и ще ви продаде.

— А този с мрачното лице? Май не сънува любовни сънища.

— Кой номер е, господарю?

— Дванадесети.

— Хладен ум и горещо сърце — това е господин дьо Сен-Мален, господарю.

— Да, ако човек поразмисли добре, идеята ти не е лоша, ла Валет!

— Разбира се! Само си представете, господарю, какво впечатление ще направят тези воители, които ще ви следват като сянка. Никой не ги е виждал досега и, ако се наложи, те няма да ви посрамят!

— Да, прав си. Само че...

— Какво?

— Предполагам, че няма да ме следват в тези дрехи? Не искам моята сянка или по-точно — сенките ми, да ме правят за смях е вида си.

— Ето, господарю, че се връщаме към въпроса за парите.

— Нима мислеше, че можем да го заобиколим?

— Не, напротив — това е най-важното при всяко дело. Но аз имам една идея.

— Кажи я.

— Ако зависеше от мен, утре на табуретката си всеки един от тези благородници щеше да намери до дрипите си по една кесия с хиляда екю — заплатата му за първата половин година.

— Хиляда екю за половин година! Но, моля ви се, херцоже — вие сте полудял! Цял полк би струвал по-малко.

— Забравяте, господарю, че те трябва да се превърнат в сенки на ваше величество. А вие самият казахте, че вашите сенки трябва да са облечени прилично. Всеки от тях ще бъде длъжен: да използва част от тези пари за дрехи и оръжие, които ще бъдат чест за наше величество. И ако заделим за това хиляда и петстотин ливри, то заплатата им за първата година ще бъде четири хиляди и половина, а за втората и всяка следваща — но три хиляди.

— Това звучи по-добре.

— Ваше величество е съгласен?

— Остава само един проблем.

— Какъв е той?

— Че нямам пари.

— Господарю, аз намерих начин.

— Да осигуриш пари?

— Да господарю.

„Някакъв нов начин за изстискване на пари от народа“ — помисли си кралят. И попита:

— Какъв е той?

— Точно преди половин година беше публикуван указ за данък върху дивеча и рибата.

— Така е.

— През първата половина на годината постъпиха шестдесет хиляди екю, които кралският ковчежник смяташе тази сутрин да внесе в хазната. Аз го предупредих да изчака. Ковчежникът очаква разпореждане от ваше величество...

— Аз бях определил тези пари за военни разходи, херцоже.

— Да, господарю, именно. За воденето на войни са нужни хора. А за кралството безопасността на краля е най-важна.

— Твоите доводи са убедителни. Но по сметките ти се получава, че ще изразходваш само четиридесет и пет хиляди екю. Така за моите полкове ще останат двадесет хиляди.

— Простете, господарю, но ако ваше величество не възразява, аз съм помислил и за тези пари.

— И какво предлагаш?

— Ще ги взема по сметката на моя откуп^[1].

— Така си и мислех — каза кралят. — Наемаш ми охрана, за да можеш по-скоро да получиш парите си.

— О, господарю, как можете да говорите така?

— Защо си наел точно четиридесет и пет души?

— Ето защо, господарю. Три е свещено число. Освен това е и удобно. Вие ще имате охрана от три пъти по петнадесет благородници — петнадесет дежурят, тридесет почиват. Всяко дежурство е по дванадесет часа. През тези дванадесет часа отляво и отдясно край вас ще има постоянно по пет души, отпред — двама, и трима отзад. Нека се опита някой да ви нападне при такава охрана!

— По дяволите, херцоже, добре е измислено, поздравявам те.

— Погледнете ги, господарю, наистина правят отлично впечатление.

— Да, като се преоблекат ще изглеждат нелошо.

— Едва ли такава мисъл би хрумнала на господин дьо Жоайоз!

— Д'Епернон, д'Епернон! Не е благородно да се говори лошо за хора, които отсъствуват.

— Между другото, господарю — каза д'Епернон след кратка пауза, — бих искал да помоля за нещо ваше величество.

— Щях да бъда много учуден, ако не го направеше.

— Искам да ви помоля за една длъжност.

— Длъжност? Ти, който си генерал-полковник на инфантерията, искаш още една длъжност? Такова бреме ще е непосилно за теб!

— Когато служа на ваше величество, аз имам силите на Самсон.

— Е, добре, казвай — въздъхна кралят.

— Бих искал да ме назначите за командир на тези четиридесет и петима гасконци.

— Как! — изуми се кралят. — Ти си готов на такава саможертва? Да станеш началник на охраната?

— Не, господарю, не.

— Слава Богу, какво искаш тогава? Говори.

— Искам вашите телохранители и мои земляци да се подчиняват изключително на мен. Между другото, ще имам заместник.

„Тук се крие нещо“ — помисли си Анри и поклати глава. А на глас каза:

— Отлично. Ще получиш командването.

— И всичко това ще остане в тайна?

— Но кой ще бъде официален командир на твоите Четиридесет и петима?

— Младият Лоаняк.
— Отлично.
— Решавате ли, господарю?
— Да, но...
— Но?
— Каква ще е ролята на Лоаняк?
— Той ще бъде моят д'Епернон, господарю.
— И ще ти струва доста скъпо — промърмори си кралят.
— Простете, ваше величество?
— Казах, че съм съгласен.
— Господарю, отивам при ковчезника за четиридесет и петте кесии.
— Сега, толкова късно?
— За да могат моите момчета утре да ги намерят на табуретките си.
— Да, вярно. Върви, а аз ще се прибирам.
— Доволен ли сте, господарю?
— Да, доволен съм.
— Ще имате сигурна охрана.
— Да, ще ме охраняват хора, които спят толкова дълбоко, че не можеш ги събуди.
— Затова пък утре ще са бодри, господарю. Д'Епернон изпрати Анри, като си мислеше: „Дори и да не съм крал, охраната ми е като на крал и, по дяволите, тя не ми струва нищо!“

[1] Откуп — право за събиране на държавни доходи, предоставено на частни лица. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 14

СЯНКАТА НА ШИКО

Вече казахме, че досега кралят никога не се бе разочаровал от приятелите си. Той знаеше техните недостатъци и достойнства и четеше в сърцата им не по-зле от небесния цар.

Той разбра веднага накъде бие д'Епернон. Но тъй като се беше приготвил да даде пари, без да получи нищо в замяна, а излезе, че за шестдесет хиляди екю получи четиридесет и петима телохранители, идеята на гасконецата му се стори истинска находка.

Освен това тя беше нещо ново. А за бедния крал на Франция подобна случка е нещо доста рядко, особено за такъв крал като Анри III. Та нали, след като свърши с визитите, срещи кученцата, прехвърли броеницата си, вдиша и издиша необходимия брой пъти, той просто няма какво да прави.

Като отиваше към своите покои, където го чакаше дежурният служител, доста заинтересуван от тази необикновена нощна разходка, Анри обмисляше предимствата, свързани със създаването на отряда на Четиридесет и петимата.

„Сигурно тези хора са смели — размишляваше кралят — и предполагам, че ще ми бъдат предани. Някои имат предразполагащ външен вид, други изглеждат мрачни — слава Богу, има за всички вкусове. А това е великолепно — конвой от четиридесет и петима воители, готови всеки момент да извадят шпагите!“

Но въпреки тези успокояващи мисли скръбта отново завладя Анри. Тя вече се беше превърнала в негово обичайно състояние. Времената бяха сурови, хората наоколо — злонамерени, короните стояха твърде нестабилно на главите на монарсите, така че той пак усети непреодолимо желание да умре или да се отдаде на бурно веселие, само и само да се спаси от болестта, още тогава наричана от англичаните хипохондрия.

Той потърси с очи Жоайоз и като не го намери, попита служителя за него.

— Негова светлост още не се е върнал — отговори той.

— Добре. Извикайте камериерите и можете да си отивате.

Влизайки в спалнята, Анри хвърли бегъл поглед на изисканите и обмислени до най-малките подробности тоалетни принадлежности, на които толкова държеше преди, когато желаше да бъде най-изисканият владетел в християнския свят, след като не успя да стане един от най-великите.

Но сега вече не се занимаваше с това тежко бреме, на което преди беззаветно отдаваше силите си. Анри приличаше на стара кокетка, сменила огледалото с молитвеник — предметите, които преди му бяха толкова скъпи, сега предизвикваха в него едва ли не отвращение.

Парфюмираните меки ръкавици, маските от най-фино платно, пропити с всевъзможни мазила, химикалите за навиване на косите, оцветяване на брадата и придаване блясък на очите — той отдавна се беше отказал от всичко това, пренебрегна го и тази вечер.

— В леглото — каза той с въздишка.

Двамата камериери разсъблякоха краля, обуха го с гащи от най-фина вълна и го сложиха внимателно под одеялото.

— Четецът на негово величество! — извика единият от тях, тъй като Анри заспиваше много трудно и изтерзан от безсъние, опитваше понякога да заспи като му четат.

— Не, не викайте никого — каза Анри, — четеца също. По-добре да почете молитви за моята душа. Ако се върне господин Жоайоз, доведете го.

— Но ако бъде много късно, господарю?

— Уви, той се връща винаги късно — каза Анри. — Но доведете го, когато и да се върне.

Слугите загасиха свещите, запалиха при камината лампа, в която горяха ароматни масла, даващи блед син пламък — това осветление му харесваше, откакто Анри беше овладян от погребални мисли — и излязоха на пръсти от тихите покои.

Анри III, смел пред лицето на истинските опасности, се поддаваше на суеверен страх, присъщ на децата и жените. Той се боеше от зли духове, плашеше се от призраци, но при това тези страхове го и развличаха. Защото, когато се страхуваше, не скучаеше. Той приличаше на затворника, който бил толкова изтерзан от

еднообразието на дните, че когато му казали за предстоящия разпит с изтезания, отговорил: „Отлично! Най-после някакво разнообразие.“

Анри наблюдаваше отблясъците на маслената лампа, вперваше поглед в тъмните ъгли на стаята и се мъчеше да долови и най-слабия звук, по който да усети тайнствената поява на призрака. Но ето че очите му, изморени от всичко видно, се затвориха и той задряма, приспан от самотата и тишината.

Анри никога не заспиваше за дълго. И насън и наяве той се намираше във възбудено състояние, подхранващо жизнените му сили. И сега му се счу някакъв шум в стаята, и той се събуди.

— Ти ли си, Жоайоз? — попита той.

Отговор не последва.

Светлината на лампата побледня. Тя хвърляше на тавана слаб светъл кръг, от който позлатата на орнаментите даваше зелен отблясък.

— Сам! Пак съм сам! — прошепна кралят. Правилно е казал пророкът — великите хора са обречени на скръб. А по-точно щеше да е, че те винаги скърбят.

И след кратка пауза той промърмори:

— Господи, дай ми сили, за да понеса самотата си. Колко ли самотен ще бъда след смъртта!...

— Е, по отношение на самотата след смъртта, какво да ти кажа? — отговори нечий рязък глас, прозвучал на няколко крачки от леглото.

— Ами червеите?

Смаян, кралят се надигна в ложето си и огледа тревожно стаята.

— Познавам този глас — прошепна той.

— И слава Богу! — отговори гласът.

Хладна пот изби по челото на краля.

— Това като че ли е Шико...

— Горещо, Анри, горещо! — отговори гласът.

Анри приседна на леглото и недалече от камината, в същото кресло, което преди час сочеше на д'Епернон, различи нечия фигура — тлеещият огън в камината хвърляше към нея жълтеникава светлина. С такъв отблясък при Рембранд са осветени лицата, стоящи в картините му на заден план, и затова не се забелязват веднага. Виждаше се само облегалката на креслото, на която се опираше седящият, и остро му коляно.

— Господи, спаси ме и помилуй! — извика Анри. — Та това е сянката на Шико!

— Бедничкият ми Анри — каза гласът, — ти си все тъй глупав.

— Глупав?!

— Сенките не могат да говорят, глупчо — те нямат тяло и следователно нямат език — продължаваше съществото, седящо в креслото.

— Значи ти наистина си Шико? — извика кралят, обезумял от радост.

— Засега за това няма да говорим.

— Значи не си умрял, мой скъпи Шико?

— Напротив, мъртъв съм.

— Шико, единствен мой приятелю.

— Ти, както и преди говориш едно и също. Не си се променил, по дяволите!

— А ти, Шико, променил ли си се? — тъжно попита кралят.

— Надявам се.

— Шико, приятелю мой, кажи защо ме напусна?

— Защото умрях.

— Но нали каза, че си жив.

— И го повтарям.

— Как да те разбирам?

— За едни съм умрял, Анри, за други съм жив.

— А за мен?

— За теб съм мъртъв.

— Но защо?

— Ти не си стопанин в дома си.

— Как така?

— Не можеш да направиш нищо за тези, които ти служат.

— Милостиви господине!...

— Не се сърди, че и аз ще се разсърдя!

— Да, прав си — произнесе кралят, треперейки при мисълта, че сянката на Шико може да изчезне. — Говори, приятелю мой, говори...

— Нали помниш, че трябваше да разчистя някои сметки с господин дьо Майен?

— Помня отлично.

— Аз го направих — напердаших както трябва този несравним пълководец. Той почна да ме търси, за да ме обеси, а ти ме заряза. Вместо да го довършиш, ти сключи с него примирие. Какво ми оставаше да правя? С посредничеството на моя приятел Горанфло аз разпространих слуха за моята смърт и погребение. И оттогава господин Майен, който ме преследваше толкова усърдно, се отказа да ме търси.

— Какво страшно мъжество си проявил, Шико! Кажи ми, не помисли ли, че ще страдам при вестта за твоята смърт?

— Да, аз постъпих мъжествено, но в това нямаше нищо страшно. Откакто всички ме смятат за мъртъв, животът ми стана много спокоен.

— Шико! Шико! Приятелю мой! — извика кралят. — Ти ме хвърляш в ужас, направо загубих ума си!

— Виж ти! Чак сега ли забеляза?

— Не знам какво да мисля.

— Е, все нещо трябва да решиш.

— Тогава знай: аз мисля, че си умрял и сега идваш от онзи свят.

— Искаш да кажеш, че те лъжа? Не си много любезен.

— Във всеки случай не ми казваш цялата истина. Но аз вярвам, че както сенките, за които разказват древните писатели, и ти ще ми разкажеш ужасни неща.

— Няма да отричам. Пригответи се, бедни ми кралю.

— Да — продължаваше Анри, — признай, че си сянка, изпратена ми от Бога!

— Готов съм да призная всичко, което пожелаеш.

— Как иначе ще можеш да минеш по коридорите, където има толкова охрана? Как щеше да стигнеш до покоите ми?... Значи всеки може да влезе в Лувъра? Излиза, че много лошо пазят краля!

И Анри, в страха си от въображаемата опасност, отново се хвърли в леглото си, готов да се скрие под одеялото от ужас.

— Е, е, е — каза Шико с тон, в който се долавяше и жалост, и голяма привързаност. — Не се вълнувай. Докосни ме и веднага ще се убедиш.

— Значи ти не си вестител на Божия гняв!

— По дяволите! Нима имам рога като Сатаната или огнен меч като Архангел Михаил?

— Но как все пак успя да влезеш?

— Запазих ключа, който ти сам ми даде! Още тогава го окачих на врата си, за да подразня камериерите ти — нали те имат право да носят ключовете само на поясите си. Отключих, отворих вратата и... дойдох!

— През тайната врата?

— Разбира се!

— Но защо дойде днес, а не вчера например?

— В това е въпросът и сега ще разбереш всичко.

Анри се зави с одеялото си и каза с жален глас:

— Не ми казвай нищо неприятно, Шико, моля те... О, ако знаеше колко се радвам, че чувам гласа ти!

— Ще ти кажа само истината — и толкова. Толкова по-зле, ако тя бъде неприятна.

— Предполагам, че не се страхуваш от господин Майен сериозно? — попита кралят.

— Напротив, съвсем сериозно. Разбери — след като получих петдесет удара с пръчка от слугите на господин дьо Майен, аз лично му наложих сто. И навярно господин дьо Майен счита, че ми дължи още петдесет удара. Много се страхувам от такива длъжници и нямаше да дойда тук, ако господин дьо Майен не беше в Соасон.

— Отлично, Шико, вземам те под мое покровителство и искам...

— Внимавай, Анри — всеки път, когато казваш „искам“, ти се готвиш да направиш някаква глупост.

— Искам да възкръснеш и да се появиш пред хората.

— Знаех си аз!

— Аз ще те защита.

— Не можеш.

— Шико, давам ти кралската си дума!

— Имам си нещо по-добро.

— Какво?

— Моята дупка — и ще си остана в нея.

— Аз ще те защита, чуваш ли! — извика силно кралят, като скочи и се изправи в цял ръст пред леглото си.

— Анри — каза Шико, — ще настинеш. Моля те, легни си.

— Прав си. Но какво да правя, когато ме изкарваш от търпение — каза кралят и пак се загърна с одеялото. — Нима охраната на моите швейцарци, шотландци, френски гвардейци и дворяни е достатъчна за

мен, Анри Валоа, крал на Франция, а за господин Шико това е малко, той не може да се счита в безопасност!

— Чакай, чакай, какво каза? Ти имаш швейцарци?

— Да, под командването на Крийон.

— Чудесно! И освен това?

— Освен това имам и нещо ново, Шико.

— Ново?

— Да. Представи си — четиридесет и петима смели благородници.

— Откъде ги изкопа? Във всеки случай не от Париж?

— Не, те току-що пристигнаха в Париж.

— Така значи! — каза Шико, осенен от внезапна догадка. —
Знам кои са твоите дворяни.

— Така ли?

— Четиридесет и петима дриплъовци.

— Не отричам.

— При вида им можеш да умреш от смях!

— Шико, сред тях има истински юнаци.

— С една дума — гасконци, както и генерал-полковникът на
твоята инфантерия.

— И като теб, Шико.

— Е, Анри, аз съм друго нещо. Откакто напуснах Гаскония, аз
вече не съм гасконец.

— А те?

— А те, напротив — в Гаскония не са били гасконци, но затова
пък тук са, и то два пъти по-големи.

— Няма значение, сега имам четиридесет и пет добри шпаги.

— Под командването на четиридесет и шестата, наричана
д'Епернон?

— Не е съвсем така.

— Кой е командирът им?

— Лоаняк.

— Голяма работа!

— Ти какво и Лоаняк ли не харесваш?

— Съвсем не, той ми е двадесет и седми братовчед.

— Ще ми отговориш ли все пак?

— На кое?

— На моя въпрос за четиридесет и петимата.

— И ти разчиташ на тяхната защита?

— Да, по дяволите! — извика Анри с раздразнение.

Шико или неговата сянка (по този въпрос не знаем повече от краля и затова сме принудени да оставим читателя в неизвестност) седна по-дълбоко в креслото.

— Лично аз имам много повече войски — каза той.

— Какви войски?

— Ще разбереш. Първо — имам армията, която господата дьо Гиз сформират в Лотарингия.

— Ти си полудял!

— Ни най-малко. Истинска армия на брой поне шест хиляди души.

— Но как можеш да разчиташ, че войниците на господин дьо Гиз ще те защитят теб, който толкова се боиш от господин дьо Майен?

— Ами нали съм умрял.

— Пак същата смехория!

— Господин дьо Майен има зъб на Шико. Затова, възползвайки се от смъртта си, аз смених името и общественото си положение.

— Значи ти вече не си Шико? — попита кралят.

— Не съм.

— А кой си?

— Аз съм Робер Брике — бивш търговец и настоящ лигист.

— Ти, Шико, си лигист?

— И то отявлен. По този начин мен, Робер Брике, член на Свещения съюз, ме защитава най-напред Лотарингската армия — шест хиляди войници... Помни добре цифрите!...

— Не се безпокой.

— След това около сто хиляди парижани.

— Ама че войници!

— Достатъчно добри, за да си имаш неприятности, кралю мой...

И така, сто хиляди плюс шест хиляди прави сто и шест хиляди! После — парламентът, папата, испанците, Бурбонският кардинал, фламандците, Анри дьо Навар, херцог д'Анжу...

— Не свърши ли твоят списък? — попита кралят с досада.

— Още не! Остават още три категории хора, настроени силно срещу теб.

— Говори.

— На първо място католиците.

— Ах, да, нали избих само три четвърти от хугенотите.

— След това хугенотите, тъй като ти избих три четвърти от тях.

— Ама, разбира се. А третата категория?

— Какво ще кажеш за политиците, Анри?

— О, да, тези, които не желаят нито мен, нито брат ми, нито господин дьо Гиз.

— Но които нямат нищо против наварския ти зет?

— При условие, че се отрече от вярата си.

— Дреболия. Това не е проблем за него!

— Но моля ти се! Хората, за които говориш...

— Е?

— Та това е цяла Франция?

— Именно. Аз съм лигист и това е моята армия. Е, пресметни и направи сравнение.

— Ти се шегуваш, нали, Шико? — промълви Анри, чувствайки, че се разтреперва.

— Мисля, че сега не е време за шеги — та ти, бедни ми Анри, си сам срещу всички.

Лицето на Анри придоби изражение, пълно с царствено достойнство.

— Да, аз съм сам — каза той, — но аз управлявам. Ти ми посочи цяла армия. Отлично! А сега ми покажи нейните предводители. О, да, разбира се — ти ще посочиш господин дьо Гиз! Но нима не виждаш, че носата си не може да покаже от Нанси?... Господин дьо Майен? Самият ти каза, че той е в Соасон... Херцог д'Анжу? Знаеш, че е в Брюксел... Наварският крал? Той е в По... Да, аз съм сам, но у дома си, свободен съм и виждам откъде идва врагът, както ловецът, стоящ наред полето, вижда дивеча, излизащ или излитащ от гората.

Шико почеса носата си. Кралят реши, че е победил приятеля си.

— Какво ще ми отговориш? — попита той.

— Ами това, че ти, Анри, не си загубил красноречието си. Останал ти е езикът; това не е толкова малко, колкото си мислех — поздравявам те. Но в разсъжденията ти има едно слабо място.

— И кое е то?

— Смяташ, че си ловец, причакващ дивеч, а аз мисля, че ти самият си дивеча, преследван от ловците.

— Шико!

— И междувременно в Париж се появи една особа.

— Коя?

— Една жена.

— Сестричката ми Марго?

— Не, херцогиня дьо Монпансьо.

— Дори това да е истина, аз никога не съм се страхувал от жени.

— Да, трябва да се боим само от мъжете. Но не бързай. Тя е дошла като вестоносец, разбираш ли? Да съобщи за пристигането на брат см.

— На господин дьо Гиз?

— Да.

— Подай ми мастилото и хартията.

— Защо? За да напишеш на господин дьо Гиз заповед да не напуска Нанси?

— Точно така. Явно мисълта не е лоша, след като хрумна едновременно и на двама ни.

— Напротив, тя нищо не струва.

— Защо?

— Щом получи тази заповед, той ще се досети веднага, че присъствието му в Париж е необходимо и ще тръгне насам.

Кралят почувствува, че го обхваща гняв. Той погледна ядосано Шико.

— Ако сте се върнали, за да ми правите забележки като тази, можехте да не си правите труда.

— Какво да правим, Анри, призраците не могат да ласкаят.

— Значи признаваш, че си призрак?

— Не съм го отричал.

— Шико!

— Е, добре, не се сърди: доста си късоглед, може и да ослепееш... Казваш, че брат ти е във Фландрия?

— Да, мисля, че така е правилно.

— Сега ме слушай и не се дразни: с каква цел според теб господин дьо Гиз стои в Нанси?

— Събира армия.

— Добре, стой спокойно... За какво му трябва тази армия?

— Ах, Шико, омръзваш ми с този разпит!

— Нищо, Анри, нищо. Затова пък ти обещавам след него да спиш спокойно. И така, казахме, че тази армия му трябва...

— За борба с хугенотите на север.

— Или по-точно, за да досажда на брат ти, херцог д'Анжу, който постигна да бъде провъзгласен за Брабантски херцог и се мъчи да получи макар и малък престол във Фландрия, за което непрекъснато иска помощ от теб.

— Която аз му обещавам, но никога няма да му пратя.

— За най-голяма радост на господин дьо Гиз... Слушай, Анри, какво ще те посъветвам. Престори се, че наистина имаш намерение да изпратиш войска в помощ на брат си и нека тя тръгне към Брюксел дори да се наложи да измине само половината път.

— Правилно — извика Анри, — разбирам те: господин дьо Гиз няма да мръдне и на крачка от границата!

— И обещанието, дадено ни на нас, лигистите, от госпожа дьо Монпансьо, че в края на седмицата господин дьо Гиз ще бъде в Париж...

— Ще се разсее като дим.

— Ти сам го каза, повелителю мой — каза Шико и седна поудобно. — Е, как ти се струва моят съвет?

— Да, той е добър, само че...

— Какво има още?

— Докато господата са заети на Север...

— Безпокои те Югът? Ти си прав, Анри — обикновено бурите идват от юг.

— Няма ли да се нахвърли върху мен третият ми роднина. Знаеш ли какво прави Беарнеца?

— Не, гръм да ме удари!

— Той иска...

— Какво?

— Градовете, влизащи в зестрата на съпругата му.

— Ама че е нагъл! Не му стига честта да се сроди с френския кралски дом, но си позволява и да иска това, което му принадлежи!

— Господин Шико!

— Смятай, че не съм ти казал нищо: не се меся в семейните ти работи.

— Да се върнем към най-важните неща.

— Фландрия?

— Наистина ще изпратя хора във Фландрия при брат ми... Но кому да поверя това важно дело?

— Да, въпросът е сложен!

— Замини ти, Шико.

— Как ще отида във Фландрия, след като съм мъртъв?

— Та нали ти вече не си Шико — ти си Робер Брике.

— Е, не става — буржоа, лигист, привърженик на господин дьо Гиз и изведнъж — твой посланик при херцог д'Анжу.

— Отказваш да ми се подчиниш?

— А нима съм длъжен?

— Не си ли длъжен, нещастнико?

— Но откъде-накъде мога да имам такива задължения? Малкото, което имам, съм получил в наследство. Аз съм човек беден и с нищо незабележим. Направи ме херцог и пер, превърни в маркизство земята ми при Шикотери, дай ми заплата от петдесет хиляди екю — и тогава ще говорим.

Анри вече смяташе да му отговори, когато чу шум откъм тежката плюшена завеса.

— Господин херцог дьо Жоайоз — съобщи слугата.

— Ето го твоя пратеник! — извика Шико.

Истина е — промълви Анри, — че нито един от министрите ми не ми е давал такива добри съвети, както този дявол Шико!

— Е, призна ли го най-после? — каза Шико.

И потъна по-дълбоко в креслото, така че и най-добрият кралски моряк, можещ да различи всяка точица на хоризонта, не би могъл да го забележи.

Господин дьо Жоайоз, въпреки че беше главен адмирал на Франция, също нищо не забеляза.

При вида на своя млад любимец кралят радостно възкликна и му протегна ръка.

— Седни, Жоайоз, дете мое — покани го той. — Господи, колко късно идваш!

— Ваше величество, вие сте много добър, че благоволихте да забележите това — отвърна Жоайоз.

Херцогът отиде до повдигнатата част на пода, където беше креватът и седна на една от бродираните с лилии възглавници, разхвърляни върху стъпалата.

ГЛАВА 15

ЗА ТОВА, КОЛКО ТРУДНО Е ЗА ЕДИН КРАЛ ДА НАМЕРИ ДОБЪР ПОСЛАНИК

Шико, все така невидим, се бе изтегнал в креслото; Жоайоз лежеше върху възглавниците, подпрял глава на лакът; Анри уютно се беше завил с одеяло. Започна разговор.

— Е, кажете, Жоайоз — попита го Анри, — доволен ли сте от разходката си из града?

— Да, ваше величество, благодаря ви — разсеяно отвърна херцогът.

— Май бързо си тръгнахте днес от Гревския площад!

— Честно казано, ваше величество, не обичам да гледам как се мъчат хора.

— Знаеш ли какво стана?

— Ако трябва да бъда искрен, не.

— Салсед се отказа от показанията си.

— Да ви призная, ваше величество, бях сигурен в това.

— Но нали отначало си беше признал?

— Толкова повече. Първите му признания заставиха херцозите Гиз да бъдат нащрек. Те започнаха да действуват, докато вие, ваше величество, оставахте напълно спокоен: това беше неизбежно.

— Как така? Предвиждал си всичко и нищо не си ми казал?

— Не съм министър, за да говоря за политика.

— Да минем на друга тема, Жоайоз.

— Ваше величество...

— Трябва ми твоят брат. Искam да му възложи нещо.

— Извън Париж ли?

— Да.

— В такъв случай това е невъзможно, ваше величество.

— Как да го разбирам?

— Дьо Бушаж не може да замине.

Анри се надигна на лакът и зяпна учудено Жоайоз.

— Какво значи това? — попита той.

Жоайоз издържа невъзмутимо погледа на краля.

— Ваше величество — каза той, — дьо Бушаж е влюбен, но бедният момък се е насочил по лъжлив път и затова е започнал да слабее, да бледнее...

— Наистина — съгласи се кралят — това направи впечатление и на мен.

До слуха на събеседниците достигна някакво ръмжене. Жоайоз млъкна и изненадано се огледа наоколо.

— Не се чуди, Ан — засмя се Анри, — това е едно от моите кученца. Заспало е в креслото и ръмжи насън... Та казваш, приятелю, че клетият дьо Бушаж е натъжен?

— Да, ваше величество, мрачен е като самата смърт. Изглежда е срещнал жена, намираща се в угнетено състояние на духа. Няма нищо по-ужасно от такива срещи.

Анри въздъхна.

— Казваш, че тази жена има мрачен характер?

— Така поне твърди дьо Бушаж. Аз не я познавам.

— Горкият! — съчувствено заключи кралят.

— Нали разбирате, ваше величество — продължи Жоайоз, — веднага, щом той ми направи това признание, започнах да го лекувам.

— И какво?...

— Курсът на лечението е започнат.

— И не е вече така влюбен?

— Не това е целта, ваше величество, но у него се появи надежда чувството му да бъде споделено. И така, от днес, вместо да въздиша като своята дама, той ще се помъчи да я развесели. Изпратих при неговата възлюблена тридесет италиански музиканти, които ще изнесат под нейния балкон цял концерт.

— Пфу! — каза кралят. — Що за просташка идея!

— Защо да е простащина? Трийсет музиканти, нямащи равни на себе си.

— И допускаш ли, че музиката ще разтопи леденото сърце на красавицата?

— Естествено е да се надявам на това.

Кралят поклати глава.

— Това не значи още — продължи Жоайоз, — че при първите звуци, изтръгнати от лъка, дамата ще се хвърли в обятията на дьо

Бушаж. Но тя не може да не остане поразена от това, че заради нея се вдига целият този шум. Постепенно ще свикне с концертите. В случай, че музикантите не се окажат по вкуса ѝ, ще пуснем в ход актьори, фокусници, вълшебници, разходки на кон — с една дума, всевъзможни развлечения; дори веселието да не се върне в тази скръбна красавица, ще се върне поне в дъо Бушаж.

— Желая му това от все сърце — каза Анри, — но да оставим дъо Бушаж. Не е казано именно той да изпълни поръчението ми. Надявам се, че ти, който даваш такива превъзходни съвети, не си станал също роб на някаква благородна страст?

— Аз? — възкликна Жоайоз. — Никога през живота си не съм бил толкова свободен, колкото съм сега! И ето какво съм намислил, ваше величество! Всеки ден ще карам да ме носят тук с носилката. Докато ваше величество се моли, аз ще преглеждам книгите по алхимия или, още по-добре, по морско дело — нали съм моряк? Ще си намеря кученца, за да си играят с вашите. След това ще ядем крем и ще слушаме разказите на господин д'Епернон. И всичко това, без да помръдна от мястото си, ваше величество: човек се чувства добре само в седящо положение, а още по-добре — в лежащо... О, каква мека възглавница, ваше величество! Изглежда, вашите тапицери са работили за своя скучаещ крал.

— Пфу, колко противно е това, Ан — въздъхна кралят.

— Защо да е противно?

— Мъж на твоята възраст, с твоето положение — и изведнъж решил да стане ленив и дебел! Почакай, ще ти намеря подходящо занимание.

— Ако ще е скучно, съгласен съм.

Отново се чу ръмжение. Можеше да се помисли, че Жоайоз бе разсмял с думите си излегналото се в креслото куче.

— Забележи колко умно куче — каза Анри. — Досети се каква дейност съм ти измислил.

— Каква, ваше величество? Горя от нетърпение да разбера.

— Ще нахлузиш ботуши.

Жоайоз се дръпна с ужас назад.

— Не искайте това от мен, ваше величество!

— Ще яхнеш коня.

Жоайоз подскочи.

— На кон? Аз? Не, не, не признавам вече нищо друго освен носилката. Нима ваше величество не е чул?

— Шегите настрана, Жоайоз, нали ме разбра? Ще нахлузиш ботуши и ще яхнеш коня.

— Не, ваше величество — възрази херцогът с най-сериозен тон, — това е невъзможно.

— Защо да е невъзможно? — гневно попита кралят.

— Защото... защото... аз съм адмирал.

— И какво от това?

— Адмиралите не яздят.

— Гледай ти работа! — учуди се Анри.

Жоайоз кимна с глава като дете, което упорствува, но е твърде плахо, за да не отвърне съвсем.

— Отлично, господин адмирал, няма да ви дадем кон. Вие сте прав: за един моряк не подхожда да язди кон. Затова пък морякът е призван да плава с кораб или галера. Ето защо ще тръгнете незабавно за Руан по реката. В Руан, където стои вашата флагманска галера, вие незабавно ще се качите на нея и ще отплавате за Антверпен.

— За Антверпен! — простена Жоайоз толкова отчаяно, сякаш бе получил заповед да отплава за Кантон или Валпарайсо.

— Струва ми се, че вече казах — произнесе кралят с леден, недопускащ възражение тон. — Казах и нямам намерение да повтарям.

Без повече да възразява, Жоайоз закопча плаща си, препаса шпагата и взе от стола кадифената си шапчица.

— Колко трудно е да накараш хората да ти се подчиняват, дявол да го вземе! — продължи да мърмори Анри. — Ако самият аз забравям понякога, че съм господар, всички останали би трябвало все пак да го помнят.

Жоайоз се поклони студено и постави, съгласно устава, ръка върху дръжката на шпагата си.

— Какви ще бъдат вашите заповеди, ваше величество? — произнесе той с толкова покорен глас, че сърцето на краля се размекна като восък.

— Ще идеш в Руан — каза той — и ще отплаваш оттам за Антверпен, освен ако не пожелаеш да стигнеш по суша до Брюксел.

Анри очакваше отговор, но Жоайоз само се поклони.

— Може би предпочиташ да пътуваш по суша?

— Аз не мога да имам предпочитания, когато трябва да изпълня заповед, ваше величество — отвърна Жоайоз.

— Е, добре, цупи се, цупи се!... Уф, какъв ужасен характер! — провикна се кралят. — Уви, кралят няма приятели...

— Който дава заповеди, може да разчита само на слуги — тържествено заяви Жоайоз.

— Та ето какво, милостиви господине — възрази обиден кралят, — в Руан ще се качите на своята галера е гарнизоните от Кодебек, Арфлер и Диеп, които ще заменя с други части, ще ги натоварите на шест кораба и с пристигането си на местоназначението ще ги предадете на моя брат, който очаква обещаната му от мен помощ.

— Дайте ми писмени пълномощия, ваше величество — каза Жоайоз.

— А откога — отвърна кралят — престанахте да действувате съгласно своята адмиралска власт?

— Аз имам само едно право, ваше величество — да се подчинявам, и се старая, доколкото ми е възможно, да избягвам отговорността.

— Добре, господин херцог, ще получите писмени пълномощия у дома си преди заминаването.

— Кога именно, ваше величество?

— След един час.

Жоайоз се поклони почтително и тръгна към вратата.

Сърцето на краля едва не се пръсна от огорчение.

— Как! — възкликна той. — Вие не сметнахте дори за нужно да се сбогувате? Не сте много учтив, господин адмирал.

— Благоволете, да ме извините, ваше величество — каза Жоайоз, — ала като придворен съм по-лош, отколкото дори като моряк! Доколкото разбирам, вие съжалявате, ваше величество, за всичко, което сте направили за мен.

И той хлопна силно вратата на излизане.

— Ето как ми се отплащат всички, за които толкова нещо съм направил! — простена кралят. — Ах, Жоайоз, неблагодарен Жоайоз!

— Може би ще го викнеш да се върне? — попита Шико, който отиде до кревата. — Веднъж да проявиш сила на волята и вече се разкайваш!

— Много мило разсъждаваш! — отвърна кралят. — Нима според теб е приятно да тръгнеш по море есен, във вятър и дъжд? Любопитно ми е какво би направил ти на негово място, бездушни човече?

— Това зависи единствено от теб, велики кралю!

— Значи, ако те пратя някъде като Жоайоз, тя ще се съгласиш?

— Не само ще се съглася, но дори те умолявам да ме изпратиш някъде.

— Би ли заминал за Навара?

— Ако ще на края на света, велики кралю!

— Ей, шуте, подиграваш ли се с мен?

— Ваше величество, щом не бях твърде весел, докато бях жив, кълна ви се, че след смъртта си станах още по-тъжен.

— Но нали току-що се отказа да напуснеш Париж?

— Милостиви мой повелителю, аз не бях прав, абсолютно не бях прав и се разкайвам за това.

— Нищо не разбирам — чудеше се кралят.

— Аз, Анри, съм предпазлив човек, а играта ми с господин Майен не е завършила и сметките ни не са уредени. Ако той открие, че съм в Париж, ще пожелае да започне всичко отначало. Славният господин дьо Майен е отчаян играч!

— И какво очакваш от него?

— Ще прибегне до хитър ход и ще ме намушкат с нож.

— Е, познавам моя Шико: няма да му остане дължен.

— Прав си, така ще го намушкам, че ще пукне.

— Толкова по-добре: играта ще свърши.

— Толкова по-зле, дявол да го вземе, толкова по-зле! Семейството му ще вдигне ужасен шум, срещу теб ще се надигне цялата Лига и един прекрасен ден ти ще ми кажеш: „Шико, приятелю, извини ме, но съм принуден да те разчекна на колелото.“

— Така ли ще кажа?

— Не само ще го кажеш, но и ще го извършиш, велики кралю. Предпочитам нещата да се развият другояче, разбираш ли? Затова ще замина за Навара, стига да благоволиш да ме изпратиш там.

— Разбира се, ще благоволя.

— Чакам заповедите ви, всемилостиви мои повелителю.

И Шико застана в позата на Жоайоз, застинал в очакване.

— Но ти дори не знаеш дали това, за което те изпращам, ще ти допадне — каза кралят.

— Щом моля да ме изпратиш...

— Чуй ме добре, Шико — каза Анри, — искам да скарам Марго с мъжа ѝ.

— Разделяй, за да владееш? — попита Шико. — Прави каквото знаеш, ваше величество. Аз съм само посланик, нищо повече. Стига личността ми да бъде неприкосновена... Виж, на това ще се съгласиш, настоявам.

— Но нали трябва да знаеш в края на краищата, какво да кажеш на моя зет? — каза Анри.

— Аз? Да говоря? Не, не и не!

— Как така не, не и не?

— Ще ида, където и да ме изпратиш, но нищо няма да говоря.

— Значи се отказваш?

— Отказвам се да говоря, но писмо ще отнеса. Който предава възложеното му с думи, винаги носи голяма отговорност. На този, който връчва писмо, не задават много въпроси.

— Така да бъде, ще ти дам писмо. Това напълно съвпада със замисъла ми.

— Колко добре се нарежда всичко. Дайте ми писмото.

И Шико протегна ръка.

— Мислиш ли, че едно такова писмо може да се напише за миг? То трябва да се съчини, да се обмисли, да се претегли!

— Отлично: претегляй, обмисляй, съчинявай. Утре рано сутринта ще дойда да го получа или ще пратя някого за него.

— А защо да не прекараш нощта тук?

— Тук?

— Да, в креслото си.

— Е, не! С това е свършено. Повече не нощувам в Лувъра. Да си привидение и да спиш в креслото. Това вече е най-голямата глупост!

— Но нали трябва да знаеш моите намерения към Марго и мъжа ѝ? — възропта кралят. — Ти си гасконец. В Наварския двор писмото ми ще вдигне шум. Ще започнат да те разпитват — трябва да можеш да отговориш. Дявол да го вземе! Ти ще си мой посланик. Не искам да имаш глупав вид.

— Господи — присви рамене Шико, — колко само си несъобразителен, велики кралю! Как? Ти си въобразяваш, че ще тръгна с някакво писмо на двеста и петдесет левги, без да знам какво пише в него? Бъди спокоен, дявол да го вземе! Още на първия ъгъл, под първото дърво, ще отворя твоето писмо. Десет години вече изпращаш посланици по всички краища на света и още не ги познаваш. Почини си телом и духом, а аз се връщам в своето убежище.

— А къде е твоето убежище?

— На гробището на невинните мъченици, велики мой господарю.

Анри погледна Шико с учудване, което не го напускаше вече два часа, откакто започнаха да говорят.

— Не си очаквал това, нали? — попита Шико и се присегна да вземе плаща и шапката си. — Ето какво значи да влезеш във връзка със същество от задгробния свят! Разбрахме се: чакай утре мен или моя пратеник.

— Но твоят пратеник трябва да има някаква парола.

— Така да бъде: ако вместо мен дойде мой пратеник, то ще бъде от името на Сянката.

И с тези думи той изчезна толкова незабелязано, че суеверният Анри остана в недоумение: а може би и наистина не жив човек, а безплътна сянка се бе измъкнала през вратата на спалнята?

ГЛАВА 16

КАК И ПО КАКВИ ПРИЧИНИ БЕ УМРЯЛ ШИКО

Нека не ни се сърдят ония читатели, които в склонността си към чудесата, биха повярвали, че сме имали дързостта да въведем в разказа си призрак — Шико наистина бе същество от плът и кръв. След като изказа под формата на насмешки и шеги цялата истина, която искаше да разкрие пред краля, той напусна двореца.

Ето каква съдба го бе постигнала.

Храбър и безгрижен, той държеше все пак твърде много на живота, който го забавляваше така, както забавлява всички избрани натури. Само глупаците могат да скучаят на този свят и да чакат развлечения в отвъдния.

Ала след забавата, за която споменахме, той реши, че покровителството на краля едва ли ще го спаси от отмъщението на господин дьо Майен. С присъщия му философски практицизъм той предполагаше, че ако на този свят нещо бъде извършено, не може да има връщане назад, затова никакви трибунали на краля на Франция не ще закърпят и най-малката дупчица, пробита в дрехата му от кинжала на господин дьо Майен.

И така, Шико взе решение като човек, на когото освен всичко друго му бе омръзнала ролята на шут, защото имаше амбицията да играе напълно сериозна роля, омръзнало му бе фамилиарното обръщение на краля, заплашващо в ония времена с вярна гибел.

Той започна с това, че се постара, доколкото бе възможно, да увеличи разстоянието между собствената си кожа и шпагата на господин дьо Майен и замина в Бон с тройна цел: да напусне Париж, да прегърне своя приятел Горанфло и да опита от прославеното вино реколта 1550 година.

След като пресуши няколкостотин бутилки от това вино и се натъпка с двадесет и двата тома на манастирската библиотека, откъдето всъщност игуменът бе почерпил латинската мисъл: „Bonum

vinum laetificat cor homini“^[1], Шико почувствува огромна тежест в стомаха и огромна празнота в главата.

„Може, естествено, да се подстрижа за монах — помисли той. — Расото ще ме скрие завинаги от очите на господин дьо Майен, но, по дяволите, не може да няма и друг изход. Трябва да поразмислим. Бях чел в някаква латинска книжка — вярно, не от библиотеката на Горанфло: «Quaere et invenies.»^[2]“

Шико се зае да размишлява и ето какво реши накрая.

За ония времена това беше доста нова мисъл.

Той се довери на Горанфло и го помоли да пише до краля; той сам продиктува писмото.

Горанфло, макар и с огромни усилия, написа, че Шико е намерил приют при него в манастира и че е принуден да се раздели със своя повелител, който се е помирил с господин дьо Майен. От мъка Шико се бил разболял, опитал се да се пребори с болестта, но мъката се оказала по-силна и в края на краищата клетникът предал Богу дух.

От своя страна и Шико изпрати на краля писмо.

Това писмо, датирано с 1580 година, включваше пет пасажа.

Трябваше да се създаде впечатлението, че между първия и последния пасаж са изминали не по-малко от пет дни и че всеки от тях свидетелствува за по-нататъшното развитие на болестта.

Първият пасаж бе написан и подписан с доста твърда ръка.

Във втория почеркът бе неуверен и подписът нечетлив.

Под третия стоеше „Шик“... Под четвъртия — „Ши“...

И накрая, под петия — „Ш“ и мастилено петно.

Това петно, поставено от умиращия, направи на краля най-тягостно впечатление.

В отговор на посланието на Горанфло и на прощалните редове на Шико кралят бе отговорил собственоръчно:

Господин настоятел, възлагам ви грижата да погребете в някое свято и поетично място бедния Шико, за когото скърбя от цялата си душа, защото той бе не само предан мой приятел, но и благородник с най-добър произход, макар и да не знаеше своето родословие по-далеч от своя прапрадядо.

Посадете на гроба му цветя и изберете за него някое слънчево кътче: той бе южняк и много обичаше слънцето. Колкото до вас, чиято скръб споделям от цялата си душа, съветвам ви да напуснете Бонската обител. На мен тук, в Париж, са ми нужни предани хора и добри духовници, така че ще ви назнача игумен на абатството „Свети Яков“, разположено в Париж край Сент-Антоанските порти: нашият клет приятел много обичаше този квартал.

Благосклонно разположеният към вас Анри — с молба да не го забравяте в светите си молитви.

Лесно можем да си представим как зяпна от изненада игуменът при получаването на това послание, изцяло написано с ръката на краля, как се възхити от изобретателността на Шико и как стремително се втурна към очакващите го почести.

Всичко стана според желанието на краля, както и на Шико.

Снопче трънки, алегорично представляващо тялото на умрелия, бе погребано в едно слънчево кътче, отрупано с цветя, под разкошна лоза. След това символично погребаният Шико помогна на Горанфло да се прехвърли в Париж.

Недалеч от портите на замъка Бюси той купи за триста екю една скромна къща. Когато трябваше да посети Горанфло, той избираше един от трите пътя: най-краткия — през града, най-романтичния — по брега на реката и накрая, този, който вървеше покрай крепостните стени на Париж и беше най-безопасният.

Ала мечтателят Шико почти винаги избираше пътя покрай брега. По онова време Сена не беше окована в камък, вълните, както казва поетът, целуваха нейните полегати брегове, и жителите на Сите често можеха да видят при лунна светлина високия силует на Шико.

След като се установи на новото си място под променено име, Шико се погрижи да промени и външността си. Наричаше се, както вече знаем, Робер Брике и ходеше прегърбен. Освен това за изминалите пет-шест години, доста тревожни за него, той бе почти оплешивял, така че предишните му черни буйни къдри бяха се отдръпнали, подобно на море по време на отлив, от челото към тила.

Плюс всичко останало, както вече бе станало дума, той усъвършенствуваше присъщото на древните мимове изкуство да променя израза на лицето си.

Ето защо дори при ярка светлина Шико се превръщаше, ако не го мързеше да се потруди, в истинския Робер Брике, тоест в човека, чиято уста се разтягаше до ушите, носът стигаше до брадичката, а очите ставаха кривогледа.

И в заключение той прибягваше до още една предпазна мярка — не завързваше с никого близко познанство.

И така, Робер Брике водеше живот на отшелник, който бе започнал да му харесва. Единственото му развлечение бе да посещава Горанфло и да пие с него знаменитото вино от 1550 година, което достойният игумен се бе погрижил да изнесе от бонските изби.

На промени обаче са подложени не само знаменитите, но и обикновените личности: Горанфло също се бе променил, макар и не физически.

Той бе разбрал, че човекът, определящ по-рано съдбата му, зависи този път от това, доколко Горанфло ще благоволи да държи езика зад зъбите си.

Шико, който идваше да обядва в абатството, бе не повече от пешка и от този миг Горанфло изгради прекалено високо мнение за себе си и недостатъчно високо за Шико.

Шико не се засягаше от тази промяна у приятеля си. Крал Анри го бе научил на всичко и той гледаше философски спокойно на нещата.

Започна внимателно да следи собственото си поведение — това бе всичко.

Отначало посещаваше абатството на всеки два дни, после веднъж седмично, веднъж на две седмици и накрая, веднъж в месеца.

Горанфло бе до такава степен заангажиран със собствената си персона, че дори не забеляза това.

Шико се усмихваше вътрешно на неблагодарността на Горанфло и по обичая си се почесваше по носа и брадичката.

„Водата и времето — мислеше той — са двете най-могъщи сили: едната разяжда камъка, другата — самолюбие. Ще почакаме.“

И той започна да чака.

А докато чакаше, станаха разказаните от нас събития, в които той можа да види предстоящите големи политически бури.

Анри III, когото Шико в ролята си на покойник продължаваше да обича, бе изложен според него на нови опасности. Шико реши да се яви пред краля във вид на призрак и да го предпази от бъдещите беди...

Сега вече, когато всичко, което в нашия разказ можеше да се стори необяснимо, намери своето обяснение, ние, ако читателят не възразява, ще се присъединим към Шико, който излезе от Лувъра, и ще го придружим до неговата къща на пресечката Бюси.

[1] Доброто вино весели сърцето на човека (лат.). — Б.пр. ↑

[2] Търсете и ще намерите (лат.). — Б.пр. ↑

ГЛАВА 17

СЕРЕНАДАТА

От Лувъра до пресечката Бюси не беше далеч. Шико се спусна по хълма и седна в очакващата го лодчица, в която той бе и за кормчия, и за гребец. „Колко странно... — мислеше си той, докато гребеше и гледаше прозореца на кралската спалня, който, въпреки късния час, още светеше. — Колко странно, толкова години изминаха, а Анри не се е изменил: по лицето му и в сърцето са се появили няколко нови бръчки — и толкова... Все този ум — неустойчив и благороден, своенравен и поетичен; все същата себелюбива душа, която вечно претендира за повече, отколкото може да ѝ се даде. И въпреки всичко — нещастен, страдащ крал, най-тъжният човек в своето кралство. Наистина никой по-добре от мен не е вникнал в това странно смесване на развратеност и разкаяние, на безбожие и суеверие, както и никой по-добре от мен не е изследвал Лувъра с неговите коридори, по които са минали толкова много кралски любимци по пътя към гроба, изгнанието или забравата, и никой, освен мен, не умее да играе с тази корона без всякаква опасност за себе си.“

Шико въздъхна по-скоро философски, отколкото тъжно, и натисна по-силно веслата.

„Между другото, кралят дори не спомена за пари за из път — помисли той, — такова доверие ми прави чест, защото доказва, че ме смята за приятел както и преди.“

И Шико се засмя с обичайната си тиха усмивка. След това за последен път натисна веслата и лодката се вряза в пясъчния бряг.

Той върза лодката по един особен начин, което в ония патриархални (в сравнение с нашите) времена ѝ осигуряваше непокътнатост, и тръгна към дома си, разположен на два мускетни изстрела разстояние от реката.

Когато зави към улицата на Августинците, той чу крайно изненадан звуци от инструменти и гласове на певци.

„Сватба ли има, или какво? — помисли той. — Дявол да го вземе! Разполагам с някакви си пет часа за сън, а сега цяла нощ няма да мога да мигна!“

Когато скъси още повече разстоянието, той видя отблясъците на пламъци в прозорците на къщите по неговата улица: горяха факлите в ръцете на пажове и лакей, докато двадесет и четирима музиканти под дирижирането на екзалтирано жестикулиращ италианец свиреха яростно на виоли, псалтериуми, цитри, триструнни цигулки, тръби и барабани.

Цялата тази армия от нарушители на тишината се бе разположила пред дома, в който Шико не без изненада позна собственото си жилище.

Около минута той гледа в недоумение строилите се музиканти и слуша целия този грохот.

След това, като се плесна по бедрата, Шико извика:

— Тук явно е станала някаква грешка! Не може да бъде, целият този шум да е вдигнат заради мен.

Когато се приближи още повече и се смеси с любопитните зяпачи, той се огледа внимателно и се убеди, че никой от музикантите и факлоносците няма предвид къщите отсреща или съседните на неговата.

„Да не би пък в мен да се е влюбила някоя принцеса?“ — запита се Шико.

Предположението му обаче, колкото и да го ласкаеше, изглежда, не му се стори убедително.

Той погледна и отсрещната къща. В прозорците на третия етаж, които нямаха капаци, се отразяваха от време на време отблясъците на пламъците, но оттам не надничаше нито едно човешко лице.

— Ама и здраво хъркат там, дявол да ги вземе! — промърмори Шико. — От такава вакханалия ще се надигне дори и мъртвец!

Впрочем, оркестърът продължаваше да свири своите „симфонии“, сякаш ги изпълняваше пред крале и императори.

— Извинете ме, приятелю — обърна се най-сетне Шико към един от факлоносците, — бихте ли ме осведомили за кого е предназначена тази музика?

— Ей за оня там буржоа — отвърна слугата и посочи дома на Робер Брике.

„За мен — помисли отново Шико, — наистина за мен.“

Той се провря през тълпата, за да прочете разгадката по герба, изобразен върху ръкавите и гърдите на пажовете. Всички те обаче бяха облечени с някакви сиви халати.

— Чии сте вие, драги мой? — попита Шико един свирач на тамбура.

— На буржоата, който живее тук — отвърна той и посочи с пръчицата си жилището на Робер Брике.

„Охо — каза си Шико, — те свирят не само за мен, но дори ми принадлежат. Работата става все по-дебела.“

Шико изобрази върху лицето си най-сложната си гримаса и взе да разбутва пажовете, лакеите и музикантите, за да се добере до вратата на дома си, което му се удаде не без усилия. Добре различаван при ярката светлина на факлите, той извади от джоба ключ, отвори вратата, влезе, затвори след себе си и заключи.

След това изнесе на балкона стол с кожена тапицерия, настани се удобно на него и си даде вид, че не забелязва смеха, посрещнал неговата поява.

— Господа, не сте ли сбъркали адреса, наистина ли вашите трели, каденци и рулади са предназначени за мен? — попита той.

— Вие ли сте метр Робер Брике? — обърна се към него диригентът на оркестъра.

— Аз, със собствената си персона.

— В такъв случай ние сме на ваше разположение, господине — отвърна италианецът и вдигна палката си, което доведе до нов ураган от звуци.

„Съвсем нищо не разбирам“ — помисли Шико, докато разглеждаше изпитателно тълпата и съседните къщи. Техните обитатели стояха на прозорците, на прага или се бяха изсипали на улицата.

Прозорците и вратите на „Мечът на гордия рицар“ бяха заети от метр Фурнишон, неговата жена и домочадията на Четиридесет и петимата.

И само къщата отсреща бе в мрак и безмълвие като гроб.

Шико все още търсеше решението на тази тайнствена загадка, когато изведнъж му се стори, че под навеса на къщата си вижда човек, загърнат с тъмен плащ, с черна шапка с червено перо, с дълга шпага

отстрани; този човек не допускаше, че някой го забелязва и не откъсваше поглед от дома насреща.

От време на време диригентът напускаше поста си, отиваше до този човек и тихичко разговаряше с него.

Шико веднага се досети, че тук трябва да търси разгадката на събитието и че под тази черна шапка е скрито лицето на знатен човек.

Внезапно на ъгъла на улицата се появи конник, съпроводен от двама конни слуги, които се заеха енергично да разпръсват с камшични удари любопитните, наобиколили оркестъра.

— Господин дьо Жоайоз! — прошепна Шико, разпознал в конника главния адмирал на Франция, който по заповед на краля бе принуден да нахлузи ботуши с шпори.

Любопитните се разбягаха, оркестърът замлъкна. Конникът се приближи до благородника, който се криеше под навеса.

— Какво ново, Анри? — попита той.

— Нищо ново, братко, нищо.

— Тя не се ли появи?

— Нито тя, нито който и да било от този дом.

— А беше замислено доста хитро — каза уязвеният Жоайоз. — Тя можеше, без ни най-малко да се компрометира, да постъпи като всички тези хора и да послуша музиката, предназначена за съседа ѝ.

Анри поклати глава.

— Веднага се вижда, че не я познаваш, братко.

— Познавам я, отлично я познавам. Тоест изобщо познавам жените и тъй като тя влиза в тяхното число, няма защо да се отчайваме. Необходимо е само този буржоа да слуша всяка вечер серенада.

— Тогава тя ще се премести да живее на друго място!

— Защо, ако ти през цялото време оставаш в сянка? А дали буржоата е казал нещо по повод на оказаната му любезност?

— Той се обърна с въпроси към оркестъра. Ето на, чуваш ли, братко, той отново започна да говори.

И наистина, решил на всяка цена да разбере всичко, Брике отново се обърна към диригента:

— Ей вие там горе, млъкнете! — викна му раздразнен Анри. — Правят ви, дявол да го вземе, серенада — какво има повече да говорите, седете си спокойно.

— Все пак бих искал да знам за кого е предназначена тази серенада? — отвърна Шико с израз на най-голямо любопитство.

— За вашата дъщеря, глупако.

— Извинете, господине, но нямам дъщеря.

— Значи за жена ви.

— Е, слава Богу, не съм и женен.

— Тогава лично за вас, и ако вие не се приберете вътре...

И Жоайоз подкара коня си право към балкона на Шико, за да премине от думи към дела.

— Остави на мира бедния човек, братко — спря го дьо Бушаж.
— Напълно естествено е всичко това да му се стори странно.

— Какво има да се чуди толкова, да го вземат мътните! Остава само да стане свада, че да привлечем вниманието на някого от отсрещния дом. Хайде тогава да напердашим буржоата, да подпалим жилището му, така или иначе да действаме!

— Много те моля, братко — произнесе Анри, — не трябва да привличаме вниманието на тази жена. Ние сме победени и трябва да се покорим.

Брике не изтърва нито една дума от този разговор, който озари като ярка светлина смътните му още догадки. Добре запознат с нрава на този, който му се беше ядосал, той мислено се подготви за отбрана.

Но Жоайоз се отказа от намерението си. Той освободи пажовете, слугите, музикантите и маестрото.

След това дръпна брат си настрани и му каза:

— Просто съм в отчаяние. Всички са против нас.

— Какво искаш да кажеш?

— Нямам време, за да ти помогна.

— Виждам, облечен си като за път, отначало не забелязах.

— Тази нощ заминавам за Антверпен по заповед на краля.

— Боже мой!

— Тръгни с мен, моля те!

— Заповядваш ли ми, братко? — попита го Анри и пребледня.

— Не, само те моля, дьо Бушаж.

— Благодаря ти, братко.

Жоайоз присви рамене.

— Присвивай колкото си искаш рамене, Жоайоз, но разбери: ако ми отнемат възможността да прекарвам нощта на тази улица, ако не

гледам повече този прозорец...

— Какво тогава?

— Бих умрял.

— Безумец!

— Разбери ме, братко: там е сърцето ми — каза Анри и посочи дома, — там е животът ми. Как можеш да искаш от мен да живея, когато изтръгваш сърцето ми от гърдите!

Херцогът взе да хапе тънкия си мустак. Бе скръстил ръце на гърдите с гняв, примесен с жалост. След като помисли малко, каза:

— А ако баща ни те помоли да приемеш Мирон — той не е просто лекар, той е мислител...

— Ще кажа на баща си, че не съм болен, че съм наред с главата, че Мирон не ще ме излекува от любовта.

— Остава да приема твоята гледна точка. Но защо всъщност съм взел да се тревожа? Тази дама е всичко на всичко жена, ти си настойчив. Когато се върна, вече ще си тананикаш много по-радостен и весел, откогато и да било!

— Да, да, мили братко — отвърна младежът и му стисна ръката. — Ще се излекувам, бъди щастлив и весел. Благодаря ти за дружбата, благодаря! Тя е най-ценното нещо, което имам.

Въпреки привидното си лекомислие, Жоайоз бе дълбоко трогнат.

— Да тръгваме — каза той.

Факлите угаснаха, музикантите нагърбиха инструментите си, пажовете поеха по пътя.

— Върви, върви, тръгвам след теб — каза дьо Бушаж: не можеше така лесно да се раздели с тази улица.

— Разбирам — каза Жоайоз, — последно сбогом на прозореца. В такъв случай прости се и с мен, Анри!

Той се наведе от седлото, за да целуне брат си, а Анри го прегърна през врата.

— Не — възрази той, — ще те изпратя до градските порти.

Ан отиде при музикантите и слугите, които бяха спрели на стотина крачки от тях.

— Повече нямаме нужда от вас — каза им той. — Очаквайте нови нареждания.

Гълчавата на музикантите и смехът на пажовете заглъхнаха в далечината. Заглъхнаха и последните жални звуци, изтръгвани от

лютните и виолите от ръце, неволно докосващи струните им.

Анри хвърли последен поглед към дома и бавно, непрекъснато обръщайки се назад, последва брат си, който яздеше отпред, придружен от двама слуги.

Като видя, че двамата млади хора и музикантите си отидоха, Робер Брике реши, че ако тази сцена има развързка, тя скоро трябва да настъпи.

Ето защо той шумно напусна балкона и затвори прозореца.

На улицата оставаха още неколцина любопитни. Но след десетина минути се разотидоха и те.

През това време Робер Брике успя да се качи на покрива на своето жилище, обграден по фламандски образец със зъбчата ограда и като се скри зад един от тези зъбци, впери поглед в прозореца на отсрещния дом.

Щом се прекрати шумът, щом затихнаха инструментите, гласовете и стъпките и всичко си тръгна по-старому, един от горните прозорци на този странен дом се отвори и нечия глава предпазливо надникна навън.

— Няма никого — прошепна мъжки глас — опасността мина. Предполагам, че е била някаква мистификация по адрес на нашия съсед. Можете да излезете от скривалището си, госпожо, и да се върнете в стаята си.

Този, който каза това, затвори прозореца, изчука искра от кремъка, запали лампата и я предаде на жената.

Шико напрегна с всички сили зрението си. Но зърнал бледото, благородно лице на жената, когато тя взе лампата, и уловил ласкавите, тъжни погледи, които си размениха слугата и госпожата, той побледня и ледени тръпки пропълзяха по кожата му.

Младата жена — беше на не повече от двадесет и четири години — се спусна по стълбите, съпроводена от слугата.

— Граф дьо Бушаж, смел и красив младежо, влюбен безумец, предай своя девиз на брат си! — прошепна Шико и прокара длан по челото си, сякаш за да отпъди някакво страшно видение. — Ти никога повече не ще произнесеш думата „hilariter“, макар да обеща да бъдеш радостен и весел, да пееш песни.

Шико се прибра вкъщи с помрачено чело и седна в тъмния ъгъл на спалнята, поддал се на скръбта, която идваше от съседния дом;

можеше да се помисли, че си е спомнил нещо ужасно, че е потънал в
някаква кървава бездна.

ГЛАВА 18

ХАЗНАТА НА ШИКО

Шико прекара нощта в креслото, потънал не толкова в мисли, колкото в полусънни видения.

Той живееше в свят, оставен далеч назад и населен със сенките на знаменити хора и прелестни жени. Озарени сякаш от погледа на бледата обитателка на тайнствения дом, те се нижеха една след друга — а зад тях следваха безброй спомени, и радостни, и ужасни.

Когато се върна от Лувъра, Шико се опасяваше, че едва ли ще може да се наспи, но сега вече и не мислеше да ляга.

Когато утрото надникна през прозореца му, той мислено произнесе:

„Времето на призраците изтече — да помислим вече за живите.“

Той стана, препаса дългата си шпага, наметна се с тъмночервения си плащ от плътна вълнена тъкан и се зае със стоическата твърдост на мъдрец да направи преглед на паричното си имущество и състоянието на подметките си.

Последните му изглеждаха напълно пригодни за пътешествие. Що се отнася до паричното имущество, на него следваше да се отдели по-специално внимание.

Ето защо ще направим малко отстъпление и ще разкажем на читателя за хазната на Шико.

Като твърде изобретателен, както знаем, човек, Шико бе издълбал част от главната греда, минаваща през целия дом: тя същевременно украсяваше жилището, защото беше пъстро нашарена, и го правеше по-стабилно, защото беше не по-малко от осемнадесет дюйма в диаметър.

Шико бе направил в тази греда скривалище дълго две педи и широко половин педя. Там той държеше цялото си богатство — хиляда златни екю.

Ето каква сметка си бе направил в случая Шико.

„Аз харча ежедневно една двадесета част от едно екю: значи парите ще ми стигнат за двадесет хиляди дни. Трябва обаче да не забравяме, че на стари години разходите се увеличават, защото недостигът на жизнени сили се компенсира с житейски удобства. С една дума, тук има осигурен живот за двадесет и пет — тридесет години, това, слава Богу, е напълно достатъчно!“

От тези сметки на Шико ни става ясно, че той бе един от най-състоятелните рентиери на град Париж. Увереността в бъдещето го изпълваше с известна гордост.

Шико ни най-малко не беше стиснат и дълго време дори пражосваше с широки пръсти, но изпитваше отвращение към нищетата, понеже знаеше, че тя те притиска като тежко бреме и смазва дори най-силните.

Ето защо, надникнал тази сутрин в скривалището си, той помисли:

„Честна дума, времената днес са сурови и не предразполагат към щедрост! От Анри няма какво да се стеснявам. Дори тези хиляда екю ги имам не от него, а от дядо си, който бе обещал да ми остави шест пъти повече. Ако сега беше нощ, щях да ида при краля да му искам стотина златни монети. Но навън вече е светло и съм принуден да разчитам само на себе си... и на Горанфло.“

При мисълта, че ще трябва да изкопчи пари от Горанфло, достойният приятел на игумена се усмихна.

„На метр Горанфло, който ми е толкова задължен за своето благополучие — продължи да размишлява Шико, — няма да му прави чест да не услужи с пари на приятеля си, който заминава по нареждане на краля. Наистина Горанфло се е променил. Затова пък Робер Брике си е предишният Шико. Трябва, докато е още нощ, да ида при краля за писмото, за знаменитото писмо, което да разпали пожар в Наварския двор. А сега е вече светло. Но се досещам как мога да го получа. И така, напред!“

Шико прикри скривалището с дъска, закова я с четири гвоздеа, сложи отгоре ѝ плочата, след което я засипа с насъбралата се прах. Преди да излезе, огледа още веднъж стаята, в която бе преживял много щастливи дни.

Накрая хвърли един поглед и към къщата отсреща.

„Впрочем — помисли си той, — тези дяволи Жоайоз са способни в една прекрасна нощ да подпалят и моя дом, за да привлекат макар само за миг вниманието на невидимата дама... Охо! Запалят ли къщата ми, всичките мои хиляда екю ще се превърнат в златно кюлче! Най-благоразумно би било да заровя парите си в земята. Но не си струва: ако Жоайоз подпалят моя дом, кралят ще ми възстанови загубите.“

Докато заключваше входната врата, Шико изведнъж забеляза слугата на неизвестната дама, който седеше на прозореца, без да допуска, изглежда, че някой може да го види в тези ранни часове.

Както вече казахме, този човек бе напълно обезобразен от рана върху лявото слепоочие, белегът обхващаше дори част от бузата.

На всичко отгоре едната му вежда бе нависнала надолу от силния удар и почти съвсем закриваше лявото му око, силно хлътнало в очната кухина.

Ала странно нещо! — независимо от оплешивялото теме и посивялата брада погледът му беше много жив, а неповредената му страна бе гладка като на момче.

Щом забеляза, че Робер Брике слиза по стълбите към улицата, той закри глава с качулката си.

— Съседе! — викна му Шико. — След вчерашния шум не ми се остава в този дом. Няколко седмици ще ида да прекарам в имението си. Поглеждайте все пак от време на време насам, ако обичате.

— Дадено, господине — отвърна непознатият, — на драго сърце ще изпълня молбата ви.

— А ако забележите крадци...

— Разполагам с добър аркебуз, господине, бъдете спокоен.

— Благодаря ви. Бих ви помолил и за още една услуга, съседе.

— Моля.

Шико си даде вид, че измерва с поглед разстоянието, което го делеше от събеседника.

— Да говоря на висок глас за такива неща не ми се ще, скъпи съседе — каза той.

— Добре, ще слеза долу при вас — отвърна непознатият.

Шико отиде по-близо до къщата и чу зад вратата приближаващите се стъпки, сетне вратата се отвори и той се оказа лице срещу лице със своя съсед.

Този път непознатият бе закрил плътно лицето си с качулката.

— Тази заран е нещо студеничко — пожела той да обясни предпазните си мерки.

— Духна леден вятър, съседе — отвърна Шико, като се стараеше да не гледа събеседника си, за да не го смущава.

— Слушам ви, господине.

— Та ето на — каза Шико, — аз заминавам.

— Вече благоволихте да ми съобщите това.

— Помня, помня. Но вкъщи съм оставил пари.

— Напразно вършите това, господине. Вземете ги със себе си.

— В никакъв случай. Човек губи сигурност и решителност, когато се опитва по пътя да спаси не само живота, но и кесията си. Затова оставям парите си. Вярно, те са скрити толкова добре, че може да се опасявам за тях само в случай на пожар. Ако това стане, моля ви, съседе, да проследите, когато пламне дебелата греда: вижте я там, отдясно, краят ѝ стърчи навън под формата на драконова глава. Проследете, моля ви, и се поровете в пепелта.

— Наистина, господине — с явно неудоволствие отвърна непознатият, — вашата молба е доста неудобна. Подобни признания са допустими пред близък приятел, а не пред непознат, когото няма откъде да познавате.

При тези думи той втрепенено се вглеждаше в лицето на Шико, разтегнало се в сладниково любезна усмивка.

— Две мнения няма — отвърна Шико, — наистина не ви познавам, но се доверявам на впечатлението, което ми направихте: имате лице на честен човек.

— Разбирате ли обаче, господине, с каква отговорност ме нагърбвате? Напълно възможно е музиката, с която снощи ни угощавах, да омръзне и на моята госпожа и ние също да заминем.

— Е, в такъв случай — отвърна Шико — не мога да имам никакви претенции към вас, съседе.

— Благодаря за доверието, проявено от ваша страна към един неизвестен ви бедняк — поклони му се слугата. — Ще се постарая да го оправдая.

И като се сбогува с Шико, той се прибра у дома. От своя страна Шико любезно се поклони. Когато вратата след непознатия се затвори, той прошепна:

— Бедният млад човек! Ето кой е заприличал на истински призрак. А го помня такъв весел, жизнерадостен и красив!

ГЛАВА 19

АБАТСТВОТО „СВЕТИ ЯКОВ“

Абатството, което кралят бе подарил на Горанфло като награда за вярна служба, бе разположено оттатък Сент-Антоанските порти на разстояние от някакви си два мускетни изстрела.

В ония времена частта от града, граничеща със Сент-Антоанските порти, усилено се посещаваше от знатното общество, защото кралят често ходеше във Венсенския замък, тогава наричан още Венсенската гора. Придворните вечно сновяха по този път и той до известна степен беше това, което днес е Шан-з-Елизе.

Читателят ще се съгласи, че абатството, гордо издигащо се надясно от Венсенския път, бе отлично разположено.

То се състоеше от четириъгълно огромно здание, чийто вътрешен двор бе засаден с дървета покрая, от зеленчукови градини и паркове, от жилищни домове и многобройни служебни постройки, придаващи на манастира вид на малко селище.

Двеста монаси от ордена „Свети Яков“ живееха в килиите, разположени в дъното на двора.

Подобно на град, вечно заплашван от обсада, абатството си осигуряваше всичко необходимо от близките имения.

По тучните пасища на манастира пасеше стадо, наброяващо неизменно петдесет вола и деветдесет и девет овена: дали по традиция, дали по писания канон, монашеските ордени не можеха да имат собственост, която да надхвърля числото сто.

В специална постройка — цял дворец, се помещаваха деветдесет и девет свини, за които с любов, поточно със самолюбиво усърдие, се грижеше един колбасар, избран лично от дон Модест.

За магерниците и избата пък да не говорим.

Овощната градина на абатството даваше несравними праскови, кайсии и грозде; от тези плодове освен това се приготвяха отлични консерви и сухо сладко.

Що се отнася до винарската изба, Горанфло я бе напълнил лично, бе опустошил за целта всички изби на Бургон. Нали сам той бе истински познавач, а познавачите твърдят, че единственото истинско вино било бургундското.

В това абатство, истински рай за готованците и чревоугодниците, в разкошните покои на втория етаж с балкон, с изглед към главния път виждаме Горанфло, изпълнен с достойнство и надменност, каквито навикът към благоденствие придава дори на най-посредствените физиономии.

Със своето белоснежнo расо и с черната наметка върху мощните си рамене той не е толкова подвижен, както със сивото си расо на обикновен монах, но затова пък е по-величествен.

Широката му длан, напомняща овнешка плешка, почива върху някакъв том in quarto^[1] и напълно го скрива; двата му дебели крака са разположени върху грейка, а ръцете му са недостатъчно дълги, за да се съберат върху корема.

Сутрин. Току-що е ударило седем и половина. Игуменът е станал последен, възползувал се от правилото, според което началникът може да спи един час повече от другите монаси. Но той продължава да дреме в дълбокия покой на мекото като пух кресло.

Обстановката на стаята, където почива достойният абат, напомня по-скоро жилище на богато светско, отколкото на духовно лице.

Маса с извити крачета, застлана с богата покривка, прекрасни картини с религиозни сюжети, скъпоценни съдини за богослужение и за трапезата, пищни завеси от венециански брокат, по-великолепни и от най-скъпите нови тъкани — ето някои черти от този разкош, притежател на който бе станал Модест Горанфло по милостта на Бога, краля и най-вече на Шико.

И така, игуменът дремеше в креслото и слънчевият лъч, проникващ както обикновено в спалнята, посребряваше алените и седефените багри върху лицето на спящия.

Вратата тихо се отвори и в стаята влязоха двама монаси.

Първият беше тридесет-тридесет и петгодишен, нервен, слаб, блед и с гордо вдигната глава. Орловите му очи мятаха заповеднически погледи, а когато свеждаше клепачи, под тях се очертаваха тъмни кръгове.

Този монах се наричаше брат Бороме и от три седмици вече бе ковчежник на манастира.

Вторият монах бе младеж на седемнадесет-осемнадесет години, с живи черни очи, смел израз на лицето и остра брадичка. Не беше висок на ръст, но с добро телосложение.

— Игуменът още спи, братко Бороме — каза по-младият монах. — Да го събудим ли?

— В никакъв случай, братко Жак — отвърна ковчежникът.

— Жалко, че нашият игумен толкова обича да си поспива — продължи младият монах, — бихме могли още тази сутрин да изпробваме оръжието. Обърнали ли сте внимание какви прекрасни ризници и аркебузи има там?

— По-тихо, братко! Могат да ви чуят.

— Ама че късмет! — не спираше монахчето и тупна с крак. — Днес времето е чудесно, колко хубаво можехме да проведем едно учение, братко ковчежник!

— Трябва да почакаме, дете мое — произнесе брат Бороме с престолено смирение, на което противоречеше огънят, пламнал в очите му.

— Но заповядайте поне да се раздаде оръжието! — все така разгорещено възрази Жак.

— Аз? Да заповядам?...

— Ами да, вие.

— Аз не се разпореждам тук — продължи Бороме с покрусен вид. — Ей го стопанина!

— В креслото... спи... когато всички вече отдавна са станали — каза Жак и в думите му звучеше раздражение, а умният му, проницателен поглед проникваше сякаш в самото сърце на брат Бороме.

— Трябва да уважаваме сана и спокойствието му — произнесе Бороме, който пристъпи до средата на стаята, но направи някакво неловко движение и събори една малка пейка.

Килимът заглуши шума, но дон Модест все пак трепна и се събуди.

— Кой е тук? — викна той с треперещ глас, като на заспал на поста си и внезапно разбуден часовой.

— Сеньор абат — каза брат Бороме, — простете ни, ако сме нарушили вашите благочестиви размишления, но дойдох за разпорежданията ви.

— А, добро утро, брат Бороме — кимна му леко с глава Горанфло. Няколко секунди той мълча, явно напрегайки паметта си, после замига с очи и попита: — За какви разпореждания?

— Относно оръжието и доспехите.

— Оръжие? Доспехи? — попита учудено Горанфло.

— Естествено. Ваша милост ни заповядахте да набавим оръжие и доспехи.

— Аз ли? — повтори изуменият до крайност дон Модест. — Аз ли съм заповядал?... А кога е станало това?

— Преди една седмица.

— А... Но за какво ни е притрябвало това оръжие?

— Вие казахте, сеньор абат — повтарям собствените ви думи, — казахте: „Братко Бороме, няма да е зле да си набавим оръжие и да го раздадем на цялото монашеско братство: гимнастическите упражнения развиват телесните сили, както благочестивите стремежи укрепват силите на духа.“

— Аз ли съм казал това?... — попита Горанфло.

— Да, преподобни отче. Аз, недостойният, но послушен монах, побързах да изпълня вашата заръка и да набавя оръжието.

— Странна работа — промърмори Горанфло, — нищо не помня.

— Вие дори добавихте, ваше преподобие, латинската сентенция: „*Militat spiritu, militat gladio.*“^[2]

— Какво? — възкликна дон Модест и опули изумено очи. — Сентенция ли?

— Имам добра памет, дълбокоуважаеми отче — отвърна Бороме и сведе скромно поглед надолу.

— Ако съм казал това — продължи Горанфло, — значи съм имал тези основания, братко Бороме. И наистина винаги съм се придържал към мнението, че трябва да развиваме тялото си. Още като обикновен монах се борех и със словото, и с меч. „*Militat spiritu, militat gladio.*“ Отлично, братко Бороме. Ясно е, че сам Господ ме е озарил с тази идея.

— Така че ще изпълня заповедта ви докрай, преподобни отче — каза Бороме и се оттегли заедно с брат Жак, който радостно го

дърпаше за расото.

— Вървете — величествено произнесе Горанфло.

— Ах, съвсем забравих... — върна се брат Бороме.

— Какво още?

— В приемната чака да го приемете един от приятелите на ваша светлост; иска да поговори с вас.

— Кой е той?

— Метр Робер Брике.

— Метр Робер Брике — забеляза Горанфло — не ми е приятел, братко Бороме, а просто познат.

— Няма ли да го приемете, ваше преподобие?

— Ще го приема — разсеяно произнесе Горанфло. — Този човек ме развлича.

Брат Бороме още веднъж се поклони и излезе. Пет минути по-късно вратата отново се отвори и се появи Шико.

[1] Формат на печатно произведеше, при което печатарският лист е сгънат на 4 и колите са от 8 страници (лат.). — Б.пр. ↑

[2] Воюва с дух, воюва с меч (лат.). — Б.пр. ↑

ГЛАВА 20

ДВАМАТА ПРИЯТЕЛИ

Дон Модест продължаваше да седи в същата блажено отпусната поза.

Шико прекоси цялата стая, за да стигне до дон Модест, който едва благоволи да кимне леко с глава.

Шико очевидно ни най-малко не остана изненадан от безразличието на абата.

— Здравейте, господин игумен — каза той.

— А, вие ли сте? — отзова се Горанфло. — Изглежда сте възкръснали?

— А за умрял ли ме смятахте, господин абат?

— Ами че толкова време не се вестяхахте.

— Бях възпрепятствуван.

— А!

Шико знаеше, че Горанфло не е многословен, докато не го загреят две-три бутилки от старото бургундско. Тъй като беше още твърде рано и Горанфло вероятно още не бе хапнал, Шико придърпа дълбокото кресло до огнището и мълчаливо се разположи в него, като качи краката си върху каминната решетка и се облегна върху мекото облегало.

— Ще закусите ли с мен, господин Брике? — попита го дон Модест.

— Може би, сеньор абат.

— Прощавайте, господин Брике, ако не ви отделя толкова време, колкото бихте желали.

— Човек, който стои, подобно на вас, над мнозина, може да постъпва, както намери за добре, господин абат — усмихна се широко Шико, както само той умееше.

Дон Модест погледна Шико с присвити очи. Присмиваше ли му се Шико, или говореше сериозно, бе невъзможно да се разбере. Шико стана.

— Къде се разбързахте, господин Брике? — попита Горанфло.

— Каня се да си тръгвам.

— Но нали казахте, че ще закусите с мен?

— Не съм казвал такова нещо.

— Извинете ме, но аз ви поканих.

— А аз ви отвърнах: може би. „Може би“ не значи „да“.

— Сърдите ли се?

Шико се разсмя.

— Да се сърдя ли? — повтори въпроса той. — А за какво да се сърдя? За това, че сте безсрамник и простак ли? О, драги ми игумене, твърде отдавна ви познавам, за да се сърдя на дребните ви недостатъци.

Горанфло застина като поразен от гръм след тази нападка и остана зяпнал.

— Прощавайте, господин игумене.

— О, не си отивайте!

— Не мога да отлагам пътуването си.

— Заминавате ли за някъде?

— Дадено ми е поръчение.

— От кого?

— От краля.

На Горанфло главата му се запали.

— Поръчение — промълви той, — поръчение от краля... Вие значи отново сте се видели с него?

— Естествено.

— А той как ви посрещна?

— Възторжено. Той помни приятелите си, макар и да е крал.

— Поръчение от краля — шепнеше Горанфло, — а аз съм безсрамник, простак, грубиян...

— Прощавайте... — повтори Шико.

Горанфло дори се надигна от креслото си и задържа с широката си длан тръгващия Шико, който, да си признаем, доста покорно се подчини на насилието.

— Чуйте ме, признавам — не бях прав. Грижете ми...

— Виж ти!

— Бъдете снизходителен към човека, заангажиран с толкова трудни задължения! Ами че това абатство е цяла държава! Помислете,

имам на подчинение двеста души; аз съм иконом, архитект, управител и плюс всичко останало имам и духовни задължения.

— Да, наистина, това е твърде тежко бреме за един толкова недостоеен божи служител!

— Сега пък ме иронизирате — каза Горанфло. — Господин Брике, нима сте загубили християнското си милосърдие?

— А нима съм го притежавал?

— Като че ли проявявате и известна завист; внимавайте: завистта е голям грях.

— Аз ли да завиждам? А на кого, бъдете добър да ми кажете?

— Хъм, вие си мислите: „Игуменът дон Модест Горанфло непрекъснато върви нагоре, движи се по възходяща линия...”

— А аз се движа по низходяща, така ли? — насмешливо го запита Шико.

— Това е заради фалшивото ви положение, господин Брике.

— Господин игумен, помните ли една мисъл от Евангелието?

— Коя?

— „Ще смъкна гордите и ще въздигна смирените.“

— Голяма работа! — каза Горанфло.

— На ти сега! Този еретик се съмнява в Божиите думи! — възкликна Шико и плесна с ръце.

— Защо да съм еретик?! — възрази Горанфло. — Еретици са хугенотите.

— Е, тогава, значи схизматик^[1]!

— Какво искате да кажете, господин Брике? Наистина не ви разбирам.

— Нищо не искам да кажа. Тъй като заминавам, дойдох да се простя с вас. И така, прощавайте, сеньор дон Модест.

— Така ли ще ме оставите?

— Ще ви оставя, дявол да го вземе!

— Вие?

— Да, аз.

— Моят приятел?

— Порасне ли му на човек положението, забравя приятелите си.

— Шико!

— Вече не съм Шико, вие сам ме упрекнахте в това.

— Аз ли? Кога именно?

— Когато споменахте за моето фалшиво положение.

— „Упрекнал“! Как се изразявате обаче днес! — И игуменът обори голямата си глава, поради което трите му брадички се сляха в една.

Шико го наблюдаваше под око: Горанфло дори леко бе побледнял.

— Прощавайте и не се сърдете за казаната ви в очите истина.

И той тръгна към изхода.

— Говорете каквото искате, господин Шико, но не ме гледайте с такъв поглед!... И във всеки случай, не бива да тръгвате, без да сте закусили, дявол го взел! Това е вредно!

Шико реши незабавно да завоюва всички позиции.

— Не, не желая! — каза той. — Тук много лошо хранят.

Всички други нападки Горанфло бе издържал мъжествено, ала тези думи го довършиха.

— При мен ли хранят лошо? — каза той напълно смаян.

— За моя вкус, във всеки случай... — отвърна Шико.

— Лоша ли беше храната, когато закусихте тук последния път?

— Да — решително заключи Шико.

— Но какво не ви хареса, кажете, за Бога!

— Свинските котлети бяха най-гнусно прегорели.

— О!

— Пълнените свински уши не хрускаха на зъбите.

— О!

— Петелът с ориз нямаше никакъв вкус.

— Боже праведни!

— Чорбата от раци бе прекалено тлъста!

— Шико! Шико! — простена дон Модест с глас, с какъвто умирацията Цезар се е обърнал към своя убиец: „Бруте! Бруте!...“

— А и самият вие не намирате време за мен.

— Аз да нямам време?

— Казахте ми, че сте зает. Така ли беше? Липсва само да бъдете и лъжец.

— Работата може да се отложи. При мен трябва да дойде една молителка.

— Ами че, приежете я.

— Не, няма да я приема, макар, изглежда, да е много важна дама. Ще приемам само вас, скъпи господин Шико. Тази знатна особа иска да се изповяда при мен и ми е изпратила сто бутилки сицилианско вино. Така че, ако пожелаете, ще ѝ откажа, ще наредя да ѝ предадат да си потърси друг духовник.

— И вие ще можете да постъпите така?

— Само и само, за да закуся с вас, господин Шико, и да загляда вината си пред вас.

— Тази вина произтича от вашата чудовищна надменност, дон Модест.

— Ще се смиря духом, приятелю мой.

— От вашето безгрижие и вашия мързел.

— Шико, Шико, още от утре ще започна да бичувам своята плът и да командвам упражненията на монасите.

— Какви упражнения? — опули очи Шико.

— Бойни.

— Ще обучавате монасите на военно изкуство?

— Да.

— А на кого е хрумнала тази идея?

— Струва ми се, че на мен самия — каза Горанфло.

— На вас? Не може да бъде!

— Но е факт и вече дадох разпорежданията си на брат Бороме.

— Кой е този брат Бороме?

— Ковчежникът.

— При теб се е появил вече ковчежник, когото не познавам, нищожество такова?

— Той попадна тук след последното ви посещение.

— А откъде се взе?

— Препоръча ми го монсеньор кардинал дьо Гиз.

— Лично?

— С писмо, скъпи ми господин Шико, с писмо.

— Да не би да е монахът, който прилича на каня и доложи за моето идване?

— Същият.

— Охо! — каза Шико. — Какви ли качества притежава този ковчежник, за да получи толкова гореща препоръка от кардинал дьо Гиз?

— Той може да смята като самия Питагор.

— Та с него ли ще обучавате монасите на военно изкуство?

— Да, скъпи ми приятелю.

— А с каква цел?

— За да ги въоръжим.

— Долу горделивостта, неразкаял се грешнико! Горделивостта е смъртен грях: тази мисъл не е родена във вашата глава.

— В моята или в неговата, вече наистина не помня. Не, не, определено в моята; струва ми се, че произнесох една твърде подходяща латинска сентенция.

Шико се приближи по-близо до игумена.

— Латинска сентенция ли?... Няма ли да ми я припомните, скъпи абате? — подкани го Шико.

— „*Militat spiritu...*“

— „*Militat spiritu, militat gladio.*“

— Именно, именно! — възторжено се провикна дон Модест.

— Е — каза Шико, — невъзможно е някой да се извини почистосърдечно от вас, дон Модест. Прощавам ви.

— О! — умилено произнесе Горанфло.

— Както и преди, вие си оставате мой истински приятел.

Горанфло изтри една сълза от очите си.

— Нека да закусим; този път ще бъда снизходителен към вашите ястия — утеши го Шико.

— Чуйте! — възкликна Горанфло извън себе си от радост. — Ще наредя на брата готвач да ви нахрани царски, иначе ще бъде затворен в карцера.

— Отлично, отлично — каза Шико, — тук вие сте стопанинът, скъпи ми игумене.

— И ще пресушим няколко бутилчици, получени от моята нова духовна дъщеря.

— Ще ви помогна с някой добър съвет.

— Оставете ме да ви прегърна, Шико.

— Ще ме задушите... По-добре да побъбрим.

[1] Разколник, другояче мислещ. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 21

РАЗГОВОР НА ЧАШКА

Горанфло побърза да направи нужните разпореждания.

Ако достойният игумен се движеше наистина по възходяща, както твърдеше, линия, това се отнасяше главно до развитието в абатството на кулинарното изкуство.

Дон Модест повика готвача брат Еузеб, като какъвто той се яви не толкова пред своя духовен началник, колкото пред един строг съдия.

— Братко Еузеб — произнесе със суров тон Горанфло, — чуйте внимателно това, което ще ви каже моят приятел, господин Робер Брике. Говори се, че вие пренебрегвате своите задължения. Чувам за сериозни недостатъци във вашата последна супа от раци, за фатална небрежност при приготвянето на свинските уши... Внимавайте, брат Еузеб, внимавайте: и дребното камъче катурва колата.

Монахът си смени няколко пъти цвета на лицето и измърмори някакви извинения, които обаче не бяха взети под внимание.

— Достатъчно! — каза Горанфло.

Брат Еузеб млъкна.

— Какво имате днес за закуска? — попита достопочтеният игумен.

— Омлет с петльови гребени.

— Какво още?

— Пълнени печурки.

— Друго?

— Раци със сос мадейра.

— Дреболии са всичко това, дреболии. Назовете ми нещо по-солидно, и по-скоро!

— Може да поднесем бут, натъпкан с шамфъстък.

Шико презрително се изсмя.

— Простете — плахо се намеси Еузеб, — той е сварен в херес и е набучкан с парченца говеждо.

Горанфло погледна Шико със свенлива надежда:

— Това трябва да го бива, нали, господин Брике? — попита той. Шико показа с жест, че е доволен, макар и не особено.

— А какво имате още? — не мирясваше Горанфло.

— Може да приготвим отлична змиорка.

— По дяволите змиорката! — презрително махна с ръка Шико.

— Смея да мисля, господин Брике — продължи брат Еузеб, изпълващ се с все по-голяма смелост, — че няма да съжалявате, ако опитате моята змиорка.

— А как сте я приготвили?

— Да, наистина, как сте я приготвили? — повтори въпроса му и игуменът.

— След като ѝ смъкнах кожата, я потопих в хамсиево масло, овалях я в ситно стрити сухари и накрая я подържах десет секунди на огъня. В този ѝ: вид ще имам честта да я поднеса на масата.

— А сосът?

— Да, а сосът?

— Сосът е от зехтин, лимонов сок и горчица.

— Отлично — каза Шико.

Брат Еузеб въздъхна с облекчение.

— Стигнахме накрая до сладкото — справедливо забеляза Горанфло.

— Ще ви направя десерт, който ще отговори напълно на вкуса на сенъор игумена.

— Добре, разчитам на вас — каза Горанфло. — Покажете, че сте достоен за доверието ми.

Еузеб се поклони:

— Свободен ли съм? — попита той.

Игуменът погледна Шико.

— Нека върви — каза Шико.

— Вървете и ми изпратете брата ключар.

Братът ключар смени брат Еузеб и получи също толкова обстойни и точни указания.

След десет минути двамата седяха един срещу друг на трапезата, застлана с тънка ленена покривка.

Масата, предвидена за шест души, беше изцяло отрупана — толкова всевъзможни бутилки с разнообразни етикетчета бе донесъл братът ключар.

Строго придържайки се към установеното меню, Еузеб изпрати от кухнята омлета, раците и гъбите, които изпълниха стаята с аромата на първокачествено масло, мащерка и мадейра.

Прегладнелият Шико се нахвърли на яденето.

Игуменът започна да яде с вид на човек, който се съмнява в самия себе си, в своя готвач и в сътрапезника си.

Но след няколко минути Горанфло поглъщаше вече лакомо храната, а Шико го наблюдаваше.

Започнаха с рейнското, минаха на бургундското от 1550 година, опитаха „Сен-пере“ и накрая се спряха на виното, изпратено от новата духовна дъщеря на игумена.

— Е, какво ще кажете? — попита Горанфло, който отпи три глътки, но не се решаваше да изрази мнението си.

— Нежно, леко — отвърна Шико. — А как се казва вашата нова духовна дъщеря?

— Нямам представа.

— Как, не знаете дори името ѝ?

— Ей Богу, не: държим връзка чрез пратеници.

Шико затвори клепачи, сякаш за да вкуси виното.

Всъщност той размишляваше.

— И така — каза той след десетина минути, — имам, значи, честта да делея трапезата с един пълководец?

— Господи, така е!

— Как, вие въздишате?

— Това ще бъде много уморително.

— Не ще и дума, затова пък е прекрасно, почетно.

— Аз и без друго съм отрупан с грижи. По завчера например се наложи да отменя едно блюдо за вечерята.

— Да отмените блюдо? А защо?

— Защото монасите решиха, че не им било достатъчно блюдото, което получават като трето в петък — сладко от бургундско грозде.

— Гледай ти, „не им било достатъчно“! А по каква причина?

— Заявиха ми, че все още били гладни и поискаха да получат като допълнително нещо постно — дива патица, омар или прилична риба. Как ви харесва подобна лакомия?

— Е, ако монасите са били гладни?

— В какво е тогава заслугата им? — възрази брат Модест. — Всеки може да работи добре, ако ще яде до насита. Дявол да го вземе! Трябва да умъртвяваме плътта си в името на Бога — продължаваше достойният абат, докато поставяше в чинията си огромни късове от свинския бут.

— Пийте, Модест, пийте — подкани го Шико, — иначе ще се задавите, любезни ми приятелю, гледам, че целият почервеняхте.

— От възмущение — отвърна игуменът и пресуши чашата си, която побираше не по-малко от половин пинта^[1].

И въпреки протестите на Шико, Горанфло запя любимата си песенчица:

*— С магарето съм на открито,
бутилка нова е изпита —
потупва Марко със копито,
виното весело тече.
Когато пие до насита,
монахът, стига да рече,
и Бога вече не зачита
макар езика да преплита!*

— Замълчи, нещастнико! — каза Шико. — Ако случайно влезе брат Бороме, дявол знае какво ще помисли.

— Ако влезе брат Бороме, ще почне да пее заедно е нас.

— Съмнявам се.

— Аз ти казвам.

— Мълчи и отговаряй на въпросите ми.

— Е, говори.

— Но ти през цялото време ме прекъсваш, пияница такъв!

— Аз да съм пияница?...

— Чуй, от тези бойни учения твойт манастир ще се превърне в същинска казарма.

— Да, приятелю мой, правилно забеляза — в същинска казарма, в истинска казарма. Още миналия четвъртък... Струва ми се, че в четвъртък, нали?... Да, в четвъртък... Почакай, вече не помня — дали беше четвъртък?...

— Четвъртък или петък — не е толкова важно.

— Прав си, наистина. Важен е самият факт, нали? Та в четвъртък или петък, значи, забелязах в коридора двама послушници, които се биеха със саби, а с тях имаше и двама секунданти, които също искаха да се сражават един с друг.

— И какво направи?

— Поисках да ми дадат бич, за да нашиbam послушниците, които тутакси офейкаха. Но Бороме...

— Какво направи Бороме?...

— Бороме ги догони и така ги обработи с бича, че клетниците лежат досега.

— Интересно ще ми е да хвърля поглед върху плешките им, за да оценя колко силна е ръката на брат Бороме — забеляза Шико.

— Единствените плешки, които си струват вниманието, са овнешките. Опитайте по-добре от кайсиевото сладко.

— О, не мога повече, ей Богу! Аз и така едва дишам.

— Тогава пийте.

— Не, не, предстои ми да вървя пеша.

— И на мен предстои да командвам, обаче пия!

— О, това е друго нещо... За да даваш команди, се иска само силата на белите дробове.

— Хайде, още една чашка, само една чашка ликьор, полезен за храносмилането. Тайната му знае само брат Еузеб.

— Съгласен.

— Този ликьор действа чудесно: колкото и да си преял, след два часа отново се чувствуваш гладен.

— Каква отлична рецепта за бедняците! Знаете ли, ако бях крал, щях да обезглавя вашия Еузеб: неговият ликьор може да доведе до глад в цялото кралство. Охо! А това пък какво е?

— Започва учението — каза Горанфло.

Наистина от двора долетя глъч и дрънчене на оръжия.

— Без началника? — забеляза Шико. — Войниците ви не са много дисциплинирани.

— Без мене ли? Не! — каза Горанфло. — Че отгоре на всичко е невъзможно, разбираш ли? Именно аз командвам, аз обучавам! А ето и доказателството: идва за заповедите ми брат Бороме.

И наистина в този миг се появи Бороме, който хвърли към Шико бърз поглед, напомнящ предателска партиянска стрела.

„Охо! — помисли Шико. — Напразно ме погледна така: това те издава.“

— Сеньор игумен — каза Бороме, — време е да огледаме оръжието и доспехите; чакаме само вас.

— Доспехите! Охо! — прошепна Шико. — Един момент, ще дойда с вас.

И той скочи от мястото си.

— Вие ще присъствате на учението — произнесе Горанфло и се надигна от стола си подобно на мраморна скала, на която са израснали крила. — Подайте ми ръката си, приятелю мой, ще имате случая да наблюдавате забележителни упражнения.

— Трябва да потвърдя, че сеньор игуменът е прекрасен тактик — отбеляза Бороме, докато се вглеждаше в невъзмутимото лице на Шико.

— Дон Модест е във всяко отношение забележителен — отвърна Шико с поклон, а в себе си помисли: „Е, мое скъпо орле, не дреми, че тази каня ще ти оскубе перцата!“

[1] Мярка за обем — около 1/2 литър. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 22

БРАТ БОРОМЕ

Шико хвана под ръка достопочтения игумен и се спусна по парадната стълба в двора, където можа да се убеди, че абатството напомня твърде много на огромна, изпълнена с кипяща дейност казарма.

Монасите, разделени на два отряда по сто души във всеки, стояха с алебарди, пики и мускети и чакаха като истински войници появата на своя командир.

Петдесетина монаси измежду най-силните и ревностните бяха с каски или шлемове, на поясите им висяха дълги шпаги. Други се пъчеха горделиво в издутите си ризници и с явно удоволствие почукваха по тях с железните си ръкавици.

Брат Бороме взе от ръцете на послушника каската и я постави върху главата си с бързото и точно движение на някакъв рейтар^[1] или ландскнехт^[2]. Докато той наместваше каската си, Шико не откъсваше погледа — си от него. Нещо повече, той дори отиде до ковчезника и прокара ръка по металната повърхност на шлема му.

— Бива си го шлемчето ви, брат Бороме — каза той. — Откъде се снабдихте с такава каска, скъпи игумене?

Горанфло не можеше да говори, защото през това време му навличаха лъскава ризница: по размери тя напълно би подходдала за Фарнезкия Херкулес^[3], ала на тлъстите тела на достойния игумен бе твърде тясно в нея.

— Не я закопчавайте! — крещеше Горанфло. — По дяволите, аз се задъхвам, съвсем ще загубя гласа си! Стига толкова! Достатъчно!

— Вие, струва ми се, питахте преподобния отец игумен — каза Бороме, — къде е намерил моята каска?

— Попитах достопочтения абат, а не вас — отвърна Шико, — защото предполагам, че във вашия манастир, както и във всички подобни обители, всичко се върши само по нареждане на игумена.

— Естествено — обади се Горанфло, — всичко тук зависи от моята воля. Какво ви интересува, мили ми господин Брике?

— Питам брат Бороме, дали не знае откъде му е попаднала тази каска?

— Тя беше в партидата оръжие, закупена от преподобния отец игумен за манастира.

— От мен ли? — учуди се Горанфло.

— Ваша милост, естествено, ще си спомни, че нареди да набавим каски и ризници. Заповедта ви беше изпълнена.

— Вярно, вярно — потвърди Горанфло.

„Ама че дяволщина! — чудеше се Шико. — Моята каска, изглежда, е твърде привързана към своя собственик: аз собственоръчно я отнесох в двореца на дьо Гиз, а тя, като някакво заблудило се кученце, успява да ме намери и в манастира «Свети Яков»!“

В този момент, следвайки жеста на брат Бороме, монасите се строиха и настъпи тишина.

Шико седна на скамейката, за да наблюдава по-удобно учението.

Горанфло продължаваше да стои, здраво закрепил краката си върху земята.

— Мирно! — прошепна брат Бороме.

Дон Модест измъкна огромната си шпага от ножницата, размахая и изрева с мощен басов глас:

— Мирно!

— Ваше преподобие ще се умори с тези команди — забеляза тогава деликатно брат Бороме. — Тази сутрин ваше преподобие не се чувствувахте добре. Ако благоволите да се погрижите за скъпоценното си здраве, аз ще мога да проведа вместо вас учението.

— Дадено, така да бъде — отвърна дон Модест. — Наистина нещо не съм съвсем добре — задъхвам се. Поемете командването.

Бороме се поклони и застана пред строя.

— Какъв усърден слуга! — каза Шико. — Този младеж е просто бисер. Сигурен съм, че непрекъснато те отменя.

— О, да. Той ми е покорен като роб. Непрекъснато го упреквам за прекалената му любезност... Но смиренето съвсем не значи раболепие — наставнически добави Горанфло.

— Така че ти, откровено казано, няма какво да правиш и можеш да почиваш със сън на праведник: за теб бодърствува брат Бороме.

— Така е, Господи Боже мой!...

— Това точно ми бе необходимо да си изясня — забеляза Шико и прехвърли цялото си внимание върху брат Бороме.

Зрелището беше забележително. Манастирският ковчезник се изпъчи в доспехите си подобно на боен кон, изправен на задните си крака. Очите му мятаха мълнии, силната му ръка правеше такива изкусни хватки с шпагата, сякаш някакъв майстор във фехтовката демонстрираше умението си пред взвод войници.

Всеки път, когато Бороме показваше някакво упражнение, Горанфло повтаряше жестовете му и добавяше при това:

— Бороме е прав. Прехвърлете оръжието в другата ръка, дръжте по-здраво пиката, за да бъде острието ѝ на равнището на очите... Стегнете редиците, в името на свети Георги! По-твърда крачката! Равнението наляво е също както равнението надясно, с тази само разлика, че всичко се прави обратно.

— Честна дума — каза Шико, — бива те да обучаващ!

— Да, да — отвърна Горанфло, който поглади със задоволство тройната си гуша, — аз съм доста вещ в тези упражнения.

— В лицето на Бороме имаш много способен ученик.

— Той отлично схваща моите указания. Изключително умен младеж.

Монасите се упражняваха във военно бягане — маньовър, твърде разпространен по онова време, — биеха се с шпаги и пики и преминаха накрая към огневи бой.

Тук игуменът каза на Шико:

— Сега ще видиш моя малък Жак.

— А кой е той?

— Славен момък, когото исках да взема за лични услуги. Той е спокоен на вид, но има силна ръка и е пъргав като живак.

— Виж ти! А къде е този прелестен момък?

— Потърпи, потърпи, ще ти го покажа. Погледни ей там, виждаш ли този, който се готви да стреля с мускета?

— А добре ли стреля?

— Така, че от сто крачки улучва монета.

— Този момък ще служи изкусно на месата! Но, струва ми се, че сега е моят ред да кажа: почакай, почакай!...

— Какво ще рече това? Да не би да познаваш младия Жак?

— Аз ли? Ни най-малко.

— Но отначало ти се стори, че го познаваш отнякъде?

— Да, така ми се стори, но се заблудих — това не е той.

Тук трябва да признаем, че този път думите на Шико не отговаряха напълно на истината. Той имаше удивителна памет за физиономии: стигаше му да види веднъж някого, за да не го забрави никога.

Дребният на ръст Жак зареждаше тежкия мускет, дълъг колкото самия него; след това той гордо зае позиция на сто крачки от мишената и като отмести десния си крак встрани, се прицели с чисто военна прецизност.

Раздаде се изстрел и куршумът попадна средата на мишената под възторжените ръкопляскания на монасите.

— Ей, Богу, отлично! — каза Шико. — А и момъкът е направо красавец.

— Благодаря, господине — отзова се Жак и на бледите му страни се появи руменина от радост.

— Ловко боравиш с оръжието, момче — продължи Шико.

— Старая се, господине — отвърна Жак.

След тези думи младият монах постави оръжието настрана, взе пиката и направи мулине^[4], което Шико намери за безупречно.

Шико взе отново да го отрупва с похвали.

— Ала най-добре владее шпагата — каза дон Модест. — Познавачите му дават много висока оценка. И наистина този момък има железни крака, а китките на ръцете му са като от стомана. Той се упражнява от сутрин до вечер.

— Бих го погледал с удоволствие — забеляза Шико.

— Работата е там — каза ковчезникът, — че освен мен тук никой не може да се състезава с него. Вас бива ли ви?

— Аз съм всичко на всичко жалък гражданин — отвърна Шико и поклати глава. — Навремето въртях рапирата не по-зле от всеки друг. Но краката ми вече треперят, не чувствавам увереност в ръката си, пък и главата не е вече същата.

— Но все пак не сте се отказали от практиката, нали? — попита Бороме.

— Е, донякъде — отвърна Шико.

Бороме се усмихна и нареди да донесат рапири и фехтовални маски.

Жак, който гореше от нетърпение под своето студено и мрачно облекло, отметна расото и стъпи здраво със сандалите си в пясъка.

— Наистина — каза Шико — не съм нито монах, нито войник, при това отдавна не съм държал шпага в ръка... Моля ви, братко Бороме, дайте урок по фехтовка на брат Жак... Ще разрешите ли, скъпи игумене?

— Дори заповядвам — провъзгласи дон Модест, който бе доволен, че може да вмъкне и той някоя дума.

Обзети от вълнение за честта на своята корпорация, монасите заобиколиха в тесен кръг ученика и учителя му.

— Това е толкова забавно, колкото да служиш вечерня, нали? — каза Жак простодушно.

— С теб ще се съгласи всеки боец — отвърна Шико със същото простодушие.

Противниците застанаха в позиция. Сухият и жилав Бороме имаше предимство в ръста. При това той притежаваше увереност и опит.

От време на време очите на Жак припламваха, трескава руменина изби върху страните му.

Постепенно монашеската маска взе да пада от Бороме: с рапира в ръка, увлечен от това състезание по сила и ловкост, той се преобрази във воин. Той съпровождаше всеки удар с увещание, съвет, упрек, но обикновено силата, стремителността и разпалеността на Жак вземаха връх над качествата на учителя и брат Бороме получаваше сполучлив удар право в гърдите.

Шико поглъщаше с очи това зрелище и броеше ударите, нанасяни с рапирите.

Когато състезанието приключи или по-точно, когато противниците спряха да си починат, той каза:

— Жак попадна шест пъти, брат Бороме — девет. За един ученик това никак не е зле, но за учител е недостатъчно.

От всички присъстващи само Шико забеляза мълнията, блеснала в очите на Бороме.

„Виж го ти горделивеца!“ — помисли си Шико.

— Господине — възрази Бороме с глас, на който с усилие можа да придаде сладникави нотки, — боят с рапири за всички е трудна работа, толкова повече за нас, бедните монаси.

— Не е там работата — каза Шико, решил да изтласка любезнически Бороме на последната отбранителна линия. — Учителят трябва да бъде поне два пъти по-силен от ученика.

— Ах, господин Брике — произнесе Бороме, който пребледня и захапа устни, — вие сте твърде взискателен.

„На всичко отгоре е и избухлив — помисли Шико. — Това е втори смъртен грях, а разправят, че е достатъчно и с един да погубиш душата си. Провървя ми.“ На глас обаче той каза:

— Ако Жак беше действувал по-хладнокръвно, предполагам, че би се изравнил с вас.

— Съмнявам се — възрази Бороме.

— Аз пък съм сигурен.

— Би трябвало господин Брике да премери сам силите си с Жак — каза не без горчивина ковчежникът, — тогава ще му е по-лесно да стигне до правилно заключение.

— О, аз съм твърде стар! — забеляза Шико.

— Затова пък разполагате с опит — възрази Бороме.

„Отгоре на всичко ми се и надсмиваш! — помисли си Шико. — Почакай, почакай!“

— Не се безпокойте, господине — продължи Бороме, — ние ще бъдем снизходителни към вас, както го предписва самата църква.

— Безбожник такъв! — прошепна Шико.

— Хайде, господин Брике, само една схватка!

— Опитай — помоли го и Горанфло, — какво ти струва, опитай!

— Няма да ви причиня болка, господине — намеси се Жак, който взе страната на учителя си и пожела да уязви оскърбителя му. — Имам лека ръка.

— Славен момък! — прошепна Шико, който погледна младия монах с безизразни очи и се усмихна безмълвно.

— Какво пък — каза той, — след като всички толкова настоявате...

— Браво! — викнаха монасите, предвкусили лека победа за Жак.

— Но ви предупреждавам: не повече от три схватки — отзова се Шико.

— Както намерите за добре, господине — каза Жак.

Шико се надигна бавно от скамейката, на която бе седял по време на разговора, натъкми куртката си и сложи кожената ръкавица и маската с ловкостта на костенурка, която лови мухи.

— Ако го оставиш да парира ударите ти — шепнеше Бороме на Жак, — повече няма да се фехтувам с теб, така да знаеш.

Жак кимна и се усмихна, сякаш искаше да каже: „Не се безпокойте, учителю.“

Шико все така бавно застана в позиция, ловко скривайки силата си и изкуството да се фехтува.

[1] Войник от наемна тежка кавалерия в Европа през XVI-XVII в. — Б.пр. ↑

[2] Наемен войник през средните векове. — Б.пр. ↑

[3] Антична статуя, изобразяваща Херкулес след извършен подвиг. — Б.пр. ↑

[4] Една от хватките във фехтовката. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 23

УРОКЪТ

През века, за който разказваме, като се стараем не само да излагаме събитията, но и нравите, и обичаите му, фехтовката не беше това, което е в наше време.

Шпагите се изостряха от двете страни, благодарение на което с тях можеше еднакво успешно да се сече и пробоща. На това отгоре с лявата си ръка, въоръжена с кинжал, човек можеше не само да се отбранява, но и да нанася удари: всичко това водеше до многобройни наранявания или, по-скоро, одрасквания, които в един сериозен двубой разяряваха особено много сражаващите се.

Изкуството на фехтуването, дошло у нас от Италия, се свеждаше до редица движения, които принуждаваха боеца непрекъснато да мени мястото си, поради което и най-малките неравности на почвата водеха до сериозни затруднения.

Често можеше да се види как фехтовачът се изопва в цял ръст или, обратно, присвива глава между раменете, прави скок надясно, наляво и прикляка, като се опира с ръка до земята. Едно от първите условия за успешното овладяване на това изкуство бяха ловкостта и бързината не само на ръката, но също така на краката и на цялото тяло.

Създаваше се впечатление обаче, че Шико е изучил фехтовката не по правилата на тази школа. Той сякаш бе предусетил съвременното изкуство на шпагата, цялото превъзходство и най-вече изящество на което се състои в подвижността на ръцете при почти пълната неподвижност на тялото.

Краката му се опираха здраво в земята, китката на ръката му се отличаваше с гъвкавост и сила, върхът на шпагата му се огъваше като тръстика, ала от средата си до дръжката тя беше като каменна.

Като видя пред себе си не човек, а бронзова статуя, на която се движеше на пръв поглед само китката на ръката, брат Жак започна рязко, бурно да напада, но Шико само изопваше ръка, правеше крачка напред и при най-малката грешка на противника му нанасяше удар

направо в гърдите, а Жак, почервениял от ярост и уязвено самолюбие, отскачаше назад.

Десет минути по-късно момъкът правеше всичко, на което бе способен: той се спускаше напред като леопард, свиваше се на кълбо като змия, скачаше от една на друга страна. Но Шико, все така невъзмутимо, избираше удобния момент и като отклоняваше рапирата на противника, неизменно го поразяваше в гърдите със своето страшно оръжие.

Брат Бороме бледнееше и се мъчеше да потисне досадата си.

Накрая Жак за последен път нападна Шико. Като видя, че момъкът едва се държи на краката, той се остави открит, за да може противникът да насочи натам цялата сила на удара си. Жак не се забави да направи това, Шико така внезапно парира удара му, че горкият момък загуби равновесие и падна. А Шико, непоклатим като скала, дори не помръдна от място.

Брат Бороме хапеше до кръв пръстите си.

— Вие скрихте от нас, господине, че сте гений във фехтовалното изкуство — каза той.

— Какво приказвате! — изненадано възкликна Горанфло, макар че от напълно обясними приятелски чувства споделяше тържеството на Шико. — Ами че Брике никога не е практикувал!

— Аз съм само един жалък буржоа — каза Шико, — а не гений във фехтовалното изкуство! Вие ми се подигравате, господин ковчежник!

— Но, господине — възрази брат Бороме, — за да владее шпагата като вас, човек трябва, навярно, да борава безкрай с нея.

— Повярвайте, господине — добродушно отвърна Шико, — понякога ми се е налагало да вадя шпагата си, но никога не съм забравял едно обстоятелство.

— Какво е то?

— Че за човек с извадена шпага в ръка горделивостта е лош съветник, а гневът — лош помощник... Сега ме чуйте, братле Жак — добави той. — Китката на ръката ви е отлична, но с краката и главата нещата не ги бива. Достатъчно сте подвижен, но трябва и да се разсъждава. Във фехтовалното изкуство са от значение три неща: главата най-вече, а след това ръцете и краката. Главата помага да се

защитиш, а ръцете и краката ти дават възможност да победиш. За да побеждаваш винаги трябва да владееш и главата, и ръката, и краката.

— О, господине — каза Жак, — по-сражавайте се с брат Бороме: това ще бъде удивително зрелище.

Шико искаше да отхвърли това предложение с пренебрежение, но изведнъж му мина през главата мисълта, че горделивият ковчезник ще използва това, за да извлече полза от отказа му.

— На драго сърце — каза той. — Ако брат Бороме е съгласен, аз съм на негово разположение.

— Не, господине — отвърна ковчезникът, — аз ще претърпя поражение. По-добре ще бъде отсега да си го призная.

— Колко е скромен, колко е мил! — забеляза Горанфло.

— Грещиш — прошепна му на ухото безпощадният Шико, — той е вън от кожата си, защото самолюбието му е уязвено. На негово място аз бих молил на колене за такъв урок, какъвто получи сега Жак.

След тези думи Шико се прегърби както обикновено, разкриви крака, смръщи лице и отново седна на скамейката.

Жак отиде при него — възхищението бе надделяло у младежа над срама от поражението.

— Ще се съгласите ли да ми давате уроци, господин Робер? — попита той. — Синьор игуменът няма да има нищо против... Нали, ваше преподобие?

— Да, дете мое — отзова се Горанфло. — С удоволствие.

— Не бих желал да заемам мястото, което по право се полага на вашия учител — каза Шико и се поклони на Бороме.

— Аз не съм единственият учител на Жак — каза ковчезникът, — тук не само аз го обучавам на фехтовка. Не само аз имам тази чест, така че и не само аз отговарям за поражението му.

— А кой е другият му преподавател? — побърза да попита Шико; той забеляза, че Бороме почервения, след като разбра, че се е изтървал излишно.

— Е, не, никой — измърмори той, — никой.

— Как така? — възрази Шико. — Прекрасно чух какво благоволихте да кажете... Кой е другият ви учител, Жак?

— Ах, да — намеси се и Горанфло, — как се казва онзи дебеланко, дето ми го представихте, Бороме? Понякога той ви навестява, такъв един симпатичен, а и майстор на чашката.

— Не си спомням името му — отвърна Бороме.

Добродушният брат Еузеб, с дълъг готварски нож зад пояса, излезе глупаво напред.

— А аз знам как се казва — каза той.

Бороме започна да му дава знаци, но той нищо не забеляза.

— Това е метр Бюси Льоклер — продължи Еузеб. — Той преподаваше фехтовка в Брюксел.

— Я виж ти! — забеляза Шико. — Метр Бюси Льоклер! Честна дума, това е една отлична шпага!

Шико произнесе тези думи с цялото благодушие, на което беше способен, но въпреки това забеляза яростния поглед, който Бороме хвърли към злощастния Еузеб.

— Гледай ти, а аз дори не знаех, че се казва Бюси Льоклер, забравили са да ми съобщят това — каза Горанфло.

— Не мислех, че името му може да има за вас някакво значение, ваша милост — оправда се Бороме.

— И наистина — потвърди Шико — не е ли все едно този или онзи учител ще бъде, стига да е добър фехтовач.

— И наистина не е ли все едно? — подхвана думите му Горанфло. — Стига да е добър фехтовач.

С тези думи той тръгна към стълбите, които отвеждаха в неговите покои. Монасите проследиха с възхищение своя игумен.

Учението бе завършило.

В подножието на стълбите Жак, за крайно неудоволствие на Бороме, поднови молбата си.

Но Шико отвърна:

— За преподавател не ме бива, приятелю, сам се научих, като размишлявах и се упражнявах. Правете като мен — ясният ум извлича полза от всичко.

Бороме даде команда и монасите влязоха под строй в зданието на манастира.

Опрян върху ръката на Шико, Горанфло величествено се изкачи нагоре по стълбите.

— Надявам се — горделиво произнесе той — да кажат за този дом, че тук вярно служат на краля.

— Не ще и дума — каза Шико, — когато и да дойда тук, достопочтени игумене, винаги ме изненадвате с нещо ново!

— И всичко това за някакъв си месец, дори за по-малко.

— Да, вие постигнахте повече, отколкото можеше да се очаква, скъпи приятелю, и когато се върна, изпълнил мисията си...

— Да, приятелю мой, да поговорим за вашата мисия.

— Това е толкова по-уместно, като се има предвид, че до заминаването ми трябва да пратя известие до краля или по-точно пратеник до краля.

— Пратеник ли, окъпи приятелю? Значи вие постоянно държите връзка с краля.

— Да, лично с него.

— Искате ли да ви предоставя някого от братята? За манастира ни ще бъде голяма чест, ако някой от братята се изправи пред очите на краля.

— Не ще и дума.

— На свое разположение ще имате двама от най-добрите ни бързоходци. Но, разкажете ми, Шико, как така кралят, който ви мислеше за умрял...

— Нали ви казах: бях изпаднал в летаргичен сън; мина време — и възкръснах.

— И отново имате благоразположението на краля?

— Повече от всеки друг път — потвърди Шико.

— Значи ще можете да разкажете на краля за всичко, което правим тук за негово благо?

— Няма да забравя, скъпи приятелю, няма да забравя, бъдете спокоен.

— О, скъпи Шико! — възкликна Горанфло: той вече се виждаше епископ.

— Но имам две молби към вас.

— Какви?

— Преди всичко за малка сума пари, която кралят ще ви върне.

— Пари ли? — надигна се бързо от мястото си Горанфло. — Сандъците ми са пълни с тях!

— Кълна се в Бога, може да ви завиди човек — каза Шико.

— Искате ли хиляда екю?

— Е, не, скъпи приятелю, това е твърде много. Вкусовете ми са прости, а желанията скромни. Званието ми на кралски пратеник не ми

е завъртяло главата; не само че не се хваля с него, но се старая и да го скрия. Достатъчни са ми сто екю.

— Ще ги имате. А втората ви молба?

— Имам нужда от оръженосец.

— Оръженосец ли?

— Да, спътник за компания. Знаете, че съм общителен човек.

— Ах, приятелю, де да бях свободен като някога... — въздъхна със съжаление Горанфло.

— Да, но не сте свободен.

— Високото звание ме оковава — прошепна Горанфло.

— Уви! — съгласи се Шико. — Не всичко ни е подвластно. Но след като нямаме възможността да пътуваме във вашето достопочтено общество, ще се задоволим с брат Жак.

— С брат Жак?

— Да, младежът ми допадна.

— Той е на твое разположение, приятелю мой.

Горанфло позвъни със звънчето. Мигом се появи прислужникът на игумена.

— Повикайте брат Жак, както и брата, изпълняващ поръченията за града...

— Жак — каза Горанфло, — ще ви възложи нещо извънредно важно.

— На мен ли, господин игумен? — учудено попита младежът.

— Да, вие ще придружавате господин Робер Брике в далечното му пътешествие.

— О! — възторжено възкликна младият брат. — Да пътешествувам на открито, на свобода!... И всеки ден ще се фехтуваме, нали, господин Робер Брике?

— Да, дете мое.

— Ще ми бъде ли разрешено да взема аркебуза си?

— Да.

Жак изтича от стаята навън с радостни възгласи.

— Що се отнася до поръчението — каза Горанфло, — чакам да го чуя... Елате насам, брат Панург.

— Панург! — прошепна Шико, у когото това име породил един доста приятен спомен. — Панург!...

ГЛАВА 24

ДУХОВНАТА ДЪЩЕРЯ НА ГОРАНФЛО

Панург се появи мигом. С малките си очички, остър нос й заострена брадичка той твърде много напомняше някаква лисица.

Шико му хвърли само бегъл поглед, но той бе достатъчен, за да оцени по достойнство манастирския пратеник.

Панург смирено се спря на прага.

— Елате насам, господин куриер. Познавате ли Лувъра? — попита го Шико.

— Да, господине.

— А познавате ли в Лувъра някой си Анри дьо Валоа?

— Краля?

— Не знам дали наистина той е кралят — каза Шико, — но така го наричат.

— Ще имам работа със самия крал ли?

— Именно. Познавате ли го по физиономия?

— Много добре, господин Брике.

— Ще кажете, че ви е необходимо да поговорите с него.

— А ще ме пуснат ли?

— Да, до неговия камердинер. Монашеското расо ще ви послужи като пропуск. Негово величество, както знаете, се отличава с набожността си.

— А какво ще трябва да кажа на камердинера на негово величество?

— Ще кажете, че ви изпраща Сянката.

— Каква сянка?

— Любопитството е голям недостатък, братко мой.

— Простете.

— И че сте дошли за писмото.

— Какво писмо?

— Пак ли?

— Ах, да, наистина.

— Ще добавите, че Сянката ще чака писмо на Шарантонския път.

— И аз ще трябва да ви догоня на този път?

— Абсолютно вярно.

Панург тръгна към вратата и повдигна завесата — на Шико му се стори, че някой, скрит зад нея, подслушва.

Гасконецът бе надарен с остър ум и мигом реши, че там се намира брат Бороме.

„А, ти подслушваш — помисли той. — Толкова по-добре, нарочно ще говоря по-високо, за да чуеш всичко.“

— Та значи така, приятелю — каза Горанфло, — кралят ще ви възложи почетна мисия?

— Да, и при това конфиденциална.

— Предполагам от политически характер?

— Същото предполагам и аз.

— Как, още не знаете каква е мисията ви?

— Знам само, че трябва да отнеса писмо, това е всичко.

— Вероятно е държавна тайна?

— Мисля, че да.

— И дори не подозирате каква?

— Сами сме, нали? Тогава ще ви кажа какво мисля.

— Говорете, аз съм ням като гроб.

— Ето какво, кралят е решил най-сетне да окаже помощ на херцог д'Анжу.

— Виж ти!

— Така е. Нощес с тази цел трябва да тръгне господин дьо Жоайоз.

— А вие, приятелю мой?

— Аз тръгвам към Испания.

— Как ще се придвижите?

— Пеша, на кон, с кола — както дойде.

— Жак ще ви бъде приятен спътник. Добре сте решили да изберете него — той, дяволчето му, знае и латински.

— Не крия, че той много ми хареса.

— Вашето желание е закон за мен, приятелю. Но мисля, че той ще ви бъде и отличен помощник в случай на някоя попятна схватка.

— Благодаря ви, скъпи приятелю. Остава ми само да се сбогувам с вас.

— Прощавайте!

— Какво правите?

— Давам ви пастирската си благословия.

— Това само липсваше — каза Шико, — това между нас е излишно.

— Прав сте — отвърна Горанфло, — благословията подхожда за чужди хора.

И приятелите се разцелуваха нежно.

— Жак! — викна игуменът. — Жак!

Изад завесите надникна лисичата физиономия на Панург.

— Как? Вие още ли не сте тръгнали? — изненада се Шико.

— Простете, господине.

— Незабавно да тръгвате — заповяда му Горанфло, — господин Брике бърза. Къде е Жак?

На свой ред се появи брат Бороме със сладникава усмивка на устните.

— Брат Жак излезе — каза той.

— Как така ще излезе? — провикна се Шико.

— Но нали вие молехте, господине, да изпратим някого в Лувъра?

— Но аз изпратих Панург — каза Горанфло.

— О, какъв съм глупав! А на мен ми се счу, че възлагате това на Жак — удари се Бороме по челото.

Шико се навъси. Но разкаянието на Бороме изглеждаше толкова искрено, че би било просто жестоко да бъде упрекуван.

— Принуден съм да дочакам Жак — въздъхна Шико.

Бороме се поклони, на свой ред помрачнял.

— Между другото — каза той, — забравих да доложа на сеньор игумена — а всъщност с тази цел се качих тук, — че някаква неизвестна дама е пристигнала и моли ваше преподобие за аудиенция.

Шико наостри уши.

— Самичка ли е? — попита Горанфло.

— Не, с пажа си.

— Млада ли е? — попита Горанфло.

Бороме сведе свенливо очи.

„На всичко отгоре е и лицемер“ — помисли Шико.

— Приятелю мой — обърна се Горанфло към мнимия Робер Брике, — ти сам разбираш...

— Разбирам — каза Шико — и се оттеглям. Ще почакам в съседната стая или на двора.

— Отлично, любезни приятелю.

— Оттук до Лувъра е далече, господине — забеляза Бороме, — и брат Жак може да се върне късно, при това лицето, до което е изпратен, няма да се реши да повери важното писмо на момчето.

— Късничко сте се сетили за това, брат Бороме...

— Боже Господи, откъде можех да зная! Ако ми бяхте възложили...

— Добре, добре, ще тръгна, без да бързам, към Шарантон. Пратеникът, който и да било той, ще ме догони по пътя.

И Шико тръгна към изхода.

— Не насам, господине, извинете — побърза след него Бороме, — оттук трябва да влезе неизвестната дама, а тя не желае да се среща с никого.

— Прав сте — усмихна се Шико, — ще сляза по страничната стълба.

И той отвори вратата на един малък килер.

— Нали знаете как да излезете? — с тревога го попита Бороме.

— Естествено.

Зад килера имаше стая, която излизаше на площадката на страничната стълба.

Шико казваше истината: той знаеше пътя, но стаята се оказва неузнаваема — стените ѝ бяха обкичени с доспехи и оръжия, върху столовете и конзолите — саби, шпаги и пистолети, всички ъгли бяха задръстени с мускети и аркебузи.

Шико се задържа в това помещение: искаше му се всичко добре да обмисли.

„Крият от мен Жак, крият дамата, а самия мен ме изпращат по страничното стълбище. Като добър стратег съм принуден да правя обратното на онова, към което ме принуждават. Така че ще дочакам Жак и ще заема позиция, която да ми даде възможност да зърна тайнствената непозната... Охо! Тук в ъгъла се въргаля прекрасна ризница — еластична, фина, отлично закалена.“

Той повдигна ризницата и взе да ѝ се люби.

„Тъкмо от такава ризница имам нужда — каза си той. — Тя е лека, като да е от платно, и твърде тясна за игумена. Честна дума, направена е сякаш точно за мен. Ще я заема от дон Модест. Ще си я получи обратно, когато се върна.“

Без да губи повече време, Шико сгъна ризницата и я скри под дрехата си.

Той завързваше последната връвчица на куртката си, когато на прага се появи брат Бороме.

— Охо! — прошепна Шико. — Ето те пак тебе! Но малко късничко, приятелче.

Скръстил дългите си ръце отзад на гърба и отметнал глава, Шико си даде вид, че се люби на трофеите.

— Господин Робер Брике иска да си избере подходящо оръжие, предполагам? — попита Бороме.

— Аз ли, скъпи приятелю?... Опазил ме Бог, за какво ми е притрябвало?

— Но вие толкова добре си служите с него!

— Теоретично, любезни братко, само теоретично. Жалък буржоа като моя милост действа ловко само с ръцете и краката. Това, което не му достига и винаги ще му липсва, е войнската доблест. Рапирата в моята ръка проблясва доста красиво, но въоръжете с шпага Жак — и ей Богу, той ще ме принуди да отстъпя оттук чак до Шарантон.

— За вярване ли е? — изненада се Бороме, отчасти убеден от простодушния вид на Шико, който при това започна да се прегърбва, да се криви и хвърля кривогледи погледи по-усърдно от всеки друг път.

— Че и въздухът не ми стига в гърдите — продължи Шико. — Не забелязахте ли как не ме бива в отбраната? Краката ми не са за никъде — в тях е главният ми недостатък.

— Позволете да забележа, господине, че да се пътува с такъв недостатък е още по-трудно, отколкото да се фехтува.

— Значи на вас ви е известно, че ми предстои да пътешествувам? — небрежно забеляза Шико.

— Чух това от Панург — отвърна Бороме, почервенял.

— Странно все пак, но не си спомням да съм говорил за това пред Панург. Но не е толкова важно. Нямам какво да крия. Да, братко мой, заминавам за родните си места, където имам известно имущество.

— Вие оказвате на брат Жак голяма чест, господин Брике.

— С това, че го вземам със себе си ли?

— И с това, че му давате възможност да види краля.

— Или камердинера на негово величество: най-вероятното е брат Жак да види единствено него.

— Изглежда, вие сте постоянен посетител на Лувъра?

— О, да, уважаеми. Аз снабдявам краля и младите придворни с чорапи.

— Краля?

— О, още от времето, когато той бе само херцог д'Анжу. След завръщането си от Полша той си спомни за мен и ме направи придворен доставчик.

— Това трябва да е най-ценното ви познанство, господин Брике.

— Познанството ми с негово величество ли?

— Да.

— Не всички биха се съгласили с вас, братко Бороме.

— Е, да, лигистите например!

— Сега вече всички малко или повече са лигисти.

— Но вие, разбира се, не сте лигист?

— А защо мислите така?

— Ами, след като се познавате лично с краля.

— Хъм, хъм, аз също си имам своята политика — каза Шико.

— Да, но вашата политика не е различна от тази на краля.

— Напразно мислите така. Ние с него много често стигаме до несъгласия.

— Ако е така, защо ви възлага някаква мисия?

— Искате да кажете — поръчение?

— Мисия или поръчение — не е ли все едно? И едното, и другото се нуждаят от доверие.

— За краля е важно едно — да има точно око.

— Точно око ли?

— Да.

— Върху политическите или финансовите въпроси?

— О, не, точно око върху тъканите.

— Какво? — възкликна смаян Бороме.

— Естествено. Сега ще ви обясня в какво е работата.

— Слушам ви.

— Нали знаете, че кралят ходи на поклонение до Шартърската богородица?

— Да, за да измоли Господ да го дари с наследник.

— И даде обет да поднесе на Шартърската богородица такива одежди, каквито има Толедската богородица — както се разправя, най-красивите и разкошни от всички одежди на Пресветата Дева в света.

— Така че вие се отправяте...

— В Толедо, премили братко Бороме, в Толедо, за да огледам тези одежди и да уشيا буквално същите.

Бороме, изглежда, се колебаеше — да повярва или не на думите на Шико.

Сериозно погледнато, трябва да признаем, че той не повярва.

— Сам разбирате... — продължаваше Шико, сякаш ни най-малко не се досещаше какво става в главата на брата ковчезник, — сам разбирате, че при такива обстоятелства би ми било много приятно да пътувам в компания на църковни служители. Но времето тече и брат Жак трябва вече да се връща. Впрочем, дали не е по-добре да го изчакам навън от манастирските стени — например край Фобенския кръст?

— Това наистина ще е по-добре — съгласи се Бороме.

— Да се надявам ли, че ще ми го изпратите там?

— Незабавно.

— Благодаря ви, любезни братко Бороме, аз съм във възторг, че можах да се запозная с вас.

Те се поклониха един на друг. Шико се спусна по страничната стълба. Брат Бороме затвори след него вратата и я заключи.

„Всичко е ясно — помисли Шико, — те искат на всяка цена да не видя въпросната дама. Значи ще трябва да я видя.“

За да осъществи това намерение, Шико излезе от манастира „Свети Яков“, като се постара всички да го забележат, и тръгна към Фобенския мост по средата на пътя.

След като стигна до Фобенския мост, той свърна зад ъгъла на някаква ферма и почувствувал, че вече не могат да му попречат никакви цербери на игумена, ако ще да имат, като Бороме, орлови очи, се спусна в канавката, скрита зад жив плет, оттам се върна обратно, незабелязан от никого, и се промъкна в някаква гъста букова горичка, която се намираше точно срещу манастира.

Това място се оказа прекрасно за наблюдение. Той седна или поточно легна на земята и зачака брат Жак да се върне в манастира, а дамата да излезе от него.

ГЛАВА 25

В ЗАСАДА

Шико, както знаем, бързо вземаше решенията.

И така, той реши да чака, поради което се разположи, колкото се може по-удобно.

Той направи отвор в гъсталака на буковата горичка, за да вижда всички минувачи, които можеха да го заинтересуват.

Но наоколо беше съвсем безлюдно.

Шико забеляза само някакъв бедно облечен човек, който с помощта на дълга-предълга заострена пръчка измерваше нещо на пътя, павиран със средства на негово величество краля на Франция.

Шико нямаше никаква работа.

Той много се зарадва, че може да съсредоточи вниманието си върху този човек.

Какво мереше той? С каква цел? Тези въпроси изцяло занимаваха метр Брике в продължение на няколко минути.

За нещастие, когато този човек завърши измерването и се канеше, да надигне глава, едно по-важно откритие привлече вниманието на Шико и той устреми очи на другата страна.

Вратата на балкона на Горанфло се отвори и пред погледа на наблюдателя изплуваха достопочтените тела на дон Модест, който, облещил очи и със сияеща празнична усмивка, водеше любезно дамата, загърнатата с кадифен, обшит с кожи плащ.

„Ето я и дамата, дошла да се изповяда — помисли Шико. — Ако се съди по фигурата и движенията ѝ, трябва да е млада; но да погледнем главицата ѝ. Така, добре, обърнете се още мъничко... Отлично! А ето и нейния паж. Тук не може да има никакви съмнения — това е Менвил. Да, да, засуканите нагоре мустаци, шпагата е чашка — това е той. Но да разсъдим трезво: ако не греша по отношение на Менвил, защо трябва да се заблуждавам по отношение на госпожа дьо Монпансьо? Защото тази жена... ами да, дявол да го вземе, тази жена е херцогинята!“

Не е трудно да разберем, че от тази минута Шико престана да обръща внимание на човека, който мереше на пътя, и вече не изпускаше от очи двете знатни особи.

Скоро зад тях се показва бледото лице на Бороме, към когото Менвил се обърна с някакъв въпрос.

„Дявол да го вземе — помисля Шико, — дали херцогинята, току-виж, не иска да се пресели при дон Модест, след като домът ѝ е на сто крачки оттук?“

Но в този момент Шико наостри още повече уши.

Докато херцогинята разговаряше с Горанфло или по-точно го заставяше да бърбори, господин дьо Менвил даде на някого знак.

Шико, въпреки, не виждаше никого освен човека, който извършваше измерванията си на пътя.

И наистина знакът бе даден именно на него, вследствие на което този човек се приближи до балкона.

Горанфло продължаваше да се разтапя от любезност пред дамата, която бе дошла за изповед.

Господин дьо Менвил каза нещо на ухото на Бороме и той тутакси започна да жестикулира зад гърба на игумена. Шико не можеше нищо да разбере, но човекът долу, изглежда, всичко отлично разбра, защото се отдалечи и се спря на друго място, където, подчинил се на новия сигнал от страна на Бороме и Менвил, застина неподвижно, подобно на статуя.

Последва нов знак на брат Бороме и човекът изведнъж хукна към портите на манастира, а през това време господин дьо Менвил го наблюдаваше с часовник в ръце.

— По дяволите! — прошепна Шико. — Всичко това е доста подозрително. Поставен съм пред трудна задача. Но колкото и трудна да е, ще я разреши може би, стига да видя лицето, на човека, който извършва измерванията.

В този миг човекът се обърна и Шико позна в него Никола Пулен, чиновника от парижкия градски съд, същия, на когото наскоро бе продал старите си доспехи.

„Да живее Лигата! — помисли той. — Този път можах да видя достатъчно; ако си поразмърдам малко мозъка, ще разгадам и останалото.“

Между другото, балконът опустя. Съпроводена от пажа си, херцогинята излезе от манастира и седна в закрыта носилка, която я чакаше пред портите.

Дон Модест ги изпрати до изхода с безкрайни поклони.

Докато херцогинята отвръщаше на любезностите на игумена, все още без да спусне завеските, някакъв монах мина покрай носилката и погледна вътре с любопитство.

Шико можа да познае в този монах брат Жак, който се връщаше с бърз ход от Лувъра и сега се бе спрял, поразен от красотата на госпожа дьо Монпансьо.

„Върви ми — помисли Шико. — Ако Жак се бе върнал по-рано, нямаше да видя херцогинята, тъй като щях да съм тръгнал към Фобенския кръст. А сега госпожа дьо Монпансьо заминава пред очите ми. Настъпва редът на метр Никола Пулен. С него бързо ще свърша.“

И наистина херцогинята отмина покрай незабелязания от нея Шико и пое пътя за Париж; Никола Пулен се канеше да я последва.

Той, както и херцогинята, трябваше да мине покрай горичката, в която се бе притаил Шико.

Шико го следеше също както ловец следи дивеча.

Когато Пулен се изравни с него, Шико се обади:

— Ей, добри човече, погледнете насам?

Пулен трепна и обърна глава.

— Видяхте ли ме? Отлично! — продължи Шико. — А сега се направете, че нищо не сте видели, метр Никола... Пулен.

Съдебният чиновник подскочи като сърна, дочула пушечен изстрел.

— Кой сте вие? — попита той. — Какво искате?

— Аз съм един от вашите отскорошни приятели. Какво искам ли? Не е много лесно да ви го разтълкувам.

— Но какво искате от мен? Говорете!

— Да слезете в канавката.

— Защо?

— Ще разберете. Първо, слезте в канавката.

— Но...

— И седнете с гръб към храсталака...

— Обаче...

— Без да поглеждате към мен, с вид, че уж не подозирате за моето присъствие.

— Господине...

— Искам много нещо от вас, съгласен съм. Но какво да се прави — метр Робер Брике има право да бъде взискателен.

— Робер Брике! — възкликна Пулен и мигом изпълни всичко, което му бе наредено.

— Отлично, седнете ей там, така... Що за измервания правим на Венсенския път?

— Аз ли?

— Без всяко съмнение. Впрочем, няма нищо чудно, ако на един чиновник от градския съд се налага понякога да изпълнява служба на пътен надзор.

— Вярно — отвърна малко успокоен Пулен. — Както виждате, аз извършвах измервания.

— Толкова повече — продължи Шико, — че работехте пред очите на едни изключително именити особи.

— Какви именити особи? Не ви разбирам.

— Ще рече, че не сте знаели кои са дамата и господинът, които стояха там на балкона и току-що заминаха за Париж, така ли?

— Кълна ви се...

— Приятно ми е тогава да ви съобщя една толкова забележителна новина! Представете си, господин Пулен, на вас, като на пътен надзирател, се любуваха госпожа херцогиня дьо Монпансьо и господин граф дьо Менвил... Не мърдайте, ако обичате.

— Господине — опита се да протестира Никола Пулен, — вашите думи, вашето обръщение...

— Седете спокойно, скъпи ми господин Пулен — продължаваше Шико, — иначе ще трябва да взимам крайни мерки.

Пулен въздъхна.

— Е, така е добре — остана доволен Шико. — И така, като се има предвид, че работехте пред очите на тези особи, за вас ще е неизгодно, милостиви господине, ако ви обърне внимание и една друга твърде именита особа, а именно — кралят.

— Кралят?

— Да, господин Пулен, негово величество.

— Господин Брике, съжалете ме.

— Не ме карайте да повтарям, скъпи господин Пулен, ако помръднете, ви очаква смърт. Седете спокойно, за да не се случи най-лошото.

— Но, в името на небето, какво искате от мен?

— Искам вашето добро. Вече ви казах — аз съм ваш приятел.

— Господине — изстена Никола Пулен в пълно отчаяние, — не знам наистина какво лошо съм направил на негово величество, на вас или на когото и да било другиго!

— Скъпи ми господин Пулен, обясненията си ще дадете на друго място — това не е моя работа. Аз, виждате ли, имам други съображения: според мен кралят едва ли ще одобри един съдебен чиновник, който се подчинява на указанията на господин дьо Менвил. Знам ли, може би на краля няма да се хареса и това, че негов съдебен чиновник не е отбелязал в ежедневното си донесение, че госпожа дьо Монпансъ и господин Менвил са пристигнали вчера сутринта в славния град Париж? Знаете ли, господин Пулен, само това единствено обстоятелство е достатъчно, за да ви скарам с негово величество.

— Господин Брике, просто забравих да съобщя за тяхното пристигане, това не е престъпление и, естествено, негово величество ще разбере...

— Скъпи господин Пулен, струва ми се, че заблуждавате самия себе си. Аз много по-ясно виждам изхода от тази работа.

— Какво виждате?

— Една хубава бесилка.

— Господин Брике!

— Оставете ме да се доизкажа, дявол да го вземе!... Бесилка с ново яко въже, с четирима войници отстрани; наоколо — доста много парижани, а под бесилката — един добър мой познат, съдебен чиновник.

Никола Пулен трепереше вече толкова силно, че треската му се предаде на младите букови дръвчета.

— Господине! — замоли се той, събрал дланите на ръцете си.

— Но като ваш приятел, скъпи господин Пулен — продължи Шико, — съм готов да ви дам един съвет.

— Съвет ли?

— Да, и, слава Богу, такъв, какъвто няма да е трудно да последвате. Вие незабавно — разбирате ли? — незабавно трябва да

идете...

— Да ида? Но къде?... — прекъсна го изплашеният Никола.

— Един момент, оставете ме да помисля — каза Шико. — Ще идете при господин д'Епернон...

— Приятеля на краля?

— Абсолютно вярно. Вие ще поговорите с него на четири очи...

— С господин д'Епернон?

— Да, и ще му разкажете всичко, свързано с измерването на пътя.

— Но, господине, това е безумие!

— Напротив, мъдрост, висша мъдрост.

— Не ви разбирам.

— Всичко е толкова ясно. Ако чисто и просто ви обадя като човек, който се занимава с измервания и изкупуване на доспехи, ще ви обесят; ако, обратно, доброволно разкажете всичко, ще ви отрупат е награди и почести... Като че ли не можах да ви убедя... Отлично, в такъв случай ще съм принуден да се върна в Лувъра, но, ей Богу, заради вас съм готов да направя всичко, което ви е угодно.

И Никола Пулен чу как зашумяха клоните, които Шико размърда при ставането си от земята.

— Не, не! — заговори той. — Останете, ще ида аз.

— Е, отлично тогава. Сам разбирате, скъпи господин Пулен: никакви увъртания, защото утре ще изпратя бележка до самия крал, с когото имам честта да бъда в най-приятелски отношения.

— Тръгвам, господине! — простена напълно унищоженият Пулен. — Но вие злоупотребявате по странен начин...

— Ах, скъпи господин Пулен, трябва да ми отслужите молебен. Преди пет минути вие бяхте държавен престъпник, а аз ви превърнах в спасител на отечеството. Но търчете по-скоро, скъпи господин Пулен, защото аз не разполагам с никакво време, а не мога да тръгна оттук преди вас. Домът на д'Епернон, не забравяйте!

Никола Пулен скочи в пълно отчаяние на крака и стремително се понесе към Сент-Антоанските порти.

„Крайно време беше — помнели Шико. — От манастира някой идва насам. Но това не е малкият Жак. Ехе! Кой ли ще е този дангалак с телосложението на архитекта на Александър Велики, който е искал

да одяла Атинския хълм? По дяволите! За пале като мен такъв пес е неподходяща компания.“

Забелязал пратеника, Шико побърза към Фобенския кръст, където те трябваше да се срещнат. При това той бе принуден да тръгне натам по обходен път, а върлинеият монах пое напърно с бърза крачка, което му даваше възможност да стигне пръв до кръста.

Впрочем, Шико загуби време още и по тази причина, че докато вървеше, разглеждаше монаха, чието лице не му внушаваше никакво доверие.

И наистина този божи служител бе досущ като някакъв филистимец.

Изпод небрежно нахлупената му качулка се показваха кичури коса, още недокосната от ножицата на манастирския бръснар. Увисналите ъгли на устата му придаваха не особено благочестив израз; когато усмивката му преминаваше в смях, в устата му се разкриваха три зъба, напомнящи колци в градина зад двата насипа на дебелиите му устни.

И още: дълги и яки ръце; раменете такива, че върху тях биха могли да се натоварят портите на Газа^[1]; голям кухненски нож, напъхан зад връвта, служеща за пояс, нагънато на няколко ката зебло, което закриваше гърдите му като щит — такава бе външността на този манастирски Голиат.

„Ама че мутра! — помисли Шико. — И ако на всичко отгоре ми носи неприятни известия, то според мен подобна личност няма право на съществуване.“

Когато Шико се приближи, монахът, който не спускаше очи от него, го приветствува почти като военен.

— Какво ще обичате, друже мой? — попита го Шико.

— Вие ли сте господин Робер Брике?

— Същият.

— В такъв случай имам за вас писмо от преподобния отец игумен.

Шико взе писмото. То гласеше:

„Скъпи приятелю, след като се разделихме с вас, размислих. Наистина не се решавам да предоставя на

хищните вълци, от които гъмжи светът, овчицата, поверена ми от Господа. Както разбирате, става дума за нашия малък Жак Клеман — той е бил току-що приет от краля и отлично е изпълнил вашето поръчение.

Вместо Жак, който е още твърде млад и при това необходим тук, в абатството, ви изпращам един добър и достоен брат от нашата обител. Той е кротък по нрав и невинен по дух: сигурен съм, че ще го приемете на драго сърце за ваш спътник...”

„Как не, само това липсваше“ — помисли Шико и погледна под око монаха.

„Към настоящото писмо прилагам своята благословия с искреното съжаление, че не мога да ви я дам лично. Прощавайте, скъпи приятелю.“

— Какъв прекрасен почерк! — каза Шико, след като свърши с четенето. — Бас държа, че писмото го е писал ковчежникът.

— Писмото го писа наистина брат Бороме — отвърна Голиат.

— В такъв случай, друже мой — продължи Шико, като се усмихна любезно на високия монах, — можете да се връщате в абатството!

— Аз?

— Да, ще предадете на негово преподобие, че съм променил своите планове и предпочитам да пътувам самичък.

— Как, няма ли да ме вземете със себе си, господине? — попита монахът с тон, в който за изненада се долавяше и заплахата.

— Не, приятелю, няма.

— А защо, кажете, моля ви се!

— Защото ще трябва да бъда пестелив: времената сега са трудни, а вие, както ми изглежда, прекомерно много ядете.

— Жак не яде по-малко от мен.

— Да, но Жак е истински монах.

— А какъв съм аз според вас?

— Вие, друже мой, сте ландскнехт или жандарм, а това може да оскърби светата Дева, при която ме изпращат.

— Какви ги приказвате за някакви ландскнехти и жандарми? — възрази монахът. — Аз съм монах от обителта „Свети Яков“. Нима дрехите ми не са доказателство за това?

— Не всеки, който е навлякъл расо, е монах, друже мой — отвърна Шико. — Затова пък човек с нож в пояса явно напомня за войн. Предайте това, моля ви се, на брат Бороме.

Шико направи прощален поклон пред великана, който трябваше да тръгне обратно за манастира с ръмжене като прогонен пес.

Нашият пътешественик почака, докато този, който трябваше да стане негов спътник, изчезна зад портите на манастира. Тогава Шико се скри зад един жив плет, свали куртката си и облече под платнената си риза вече познатата ни фина ризница.

След като се премени по този начин, той тръгна направо през полето към Шарантонския път.

[1] Според библейското предание, когато гигантът Самсон влязъл във вражеския град Газа, жителите му се опитали да затворят портите, за да го заловят. Ала Самсон разбил портите и ги отнесъл със себе си. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 26

ДВАМА ДЪО ГИЗ

Същата вечер, докато Шико крачеше към Навара, ние отново се срещаме с бързоокия младеж, който попадна в Париж с коня на Карменж и, както вече знаем, се оказа не кой да е, а прекрасната дама, дошла за изповед при дон Модест Горанфло.

Този път тя ни най-малко не се опитваше да скрие коя е всъщност, или пък да се преоблича като мъж.

С изящна премяна, с висока дантелена яка и цяло съзвездие от скъпоценни камъни в прическата си според модата на времето, госпожа дьо Монпансьо нетърпеливо чакаше някого, застанала до прозореца в голямата зала на двореца Гиз. Здравчът се сгъстяваше и херцогинята различаваше с мъка парадната врата.

Най-сетне се дочу конски тропот и след десетина минути вратарят с тайнствено шепнещ глас доложи за пристигането на монсенъор херцог Майен.

Госпожа Монпансьо се устреми да посрещне брат си толкова бързо, че забрави да стъпва с десния крак на върха на пръстите, за да скрие по този начин лекото си накуцване.

— Какво ще рече това, братко? — попита го тя. — Вие сте сам?

— Да, сестричке — отвърна херцогът и целуна ръката на херцогинята, преди да седне.

— Къде е Анри? Нима не знаете, че всички го очакваме?

— Анри, сестричке, няма засега никаква работа в Париж. Затова пък има какво да върши в градовете на Фландрия и Пикардия. Налага се да действуваме търпеливо и тайно; защо да зарязва всичко и да идва в Париж, където всичко вече е подготвено?

— Да, но всичко ще се осуети, ако не побързате.

— Хайде де!

— А аз ви казвам, че парижките буржоа искат да видят своя Анри дьо Гиз, чакат го, мечтаят за него.

— Ще дойде времето, когато ще го видят. Нима Менвил нищо не им е обяснил?

— Обясни им. Но вие знаете, че той не се ползува с вашето влияние.

— Хайде, сестричке, да минем към най-неотложното. Как е Салсед?

— Умря.

— Не проговори ли?

— Не произнесе нито дума.

— Слава Богу. А как стоят нещата с въоръжението?

— Всичко е готово.

— А Париж?

— Разделен е на шестнадесет окръга.

— Има ли във всеки окръг назначен от нас началник?

— Да.

— Остава да чакаме спокойно, слава Богу! Точно това ще кажа на нашите славни буржоа.

— Нищо не ще искат да чуят.

— Стига вече!

— Казвам ви го, като че ли ги е хванал бяс.

— Мила сестричке, самата вие нямате търпение, затова приписвате и на другите излишна прибързаност.

— Упреквате ли ме?

— Пази Боже! Но трябва да слушаме брат си Анри. Той не иска прибързани действия.

— Какво да правим тогава? — попита нетърпеливо херцогинята.

— Какво ви кара да бързате?

— Ами че всичко, ако щете.

— С какво да започнем, според вас?

— Преди всичко да заловим краля.

— Това е някаква натрапчива ваша идея. Не казвам, че е лоша. Но едно е да я замислиш, друго — да я изпълниш. Спомнете си колко пъти са се проваляли нашите опити.

— Времената са вече други. Сега няма кой да защитава краля.

— Да, освен швейцарците, шотландците и френските гвардейци.

— Чуйте ме, братко, той постоянно се движи, съпровождан всичко на всичко от двама слуги.

— Нито веднъж не съм виждал това.

— Ще го видите, ако останете в Париж поне три дни.

— Ново нещо ли сте замислили пак?

— Нов план.

— Бъдете така добра да ми го изложите.

— О, това е чисто женска хитрост и вие само ще ѝ се присмеете.

— Пазил ме Бог, ако посмея да уязвя вашето авторско самолюбие. Разказвайте.

— Ами, накъсо казано...

В този момент един слуга подигна тежката завеса:

— Ще благоволи ли ваша светлост да приеме господин дьо Менвил?

— Моя съучастник? — откликна се херцогинята. — Пуснете го. Господин дьо Менвил влезе и целуна ръката на херцог Майен.

— Една дума само, монсеньор. Идвам от Лувъра.

— И? — възкликнаха в един глас Майен и херцогинята.

— Предполага се, че монсеньор е в Париж.

— Кой? Как така?

— Разговарях с началника на поста в Сен-Жермен л'Оксероа. Покрай нас минаха двама гасконци.

— Познавате ли ги?

— Не. Те бяха с нови униформи, излезли като от кутия. „По дяволите — каза единият, — изглеждате великолепно. Но вчерашната ви ризница би ви послужила по-добре.“ „Оставете това, колкото и остра да е шпагата на господин дьо Майен — отвърна другият, — слагам бас, че няма да пробие нито този мундир, нито вчерашната ми ризница.“ И гасконецът започна да се хвали, а аз разбрах от думите му, че очакват вашето идване.

— При кого са на служба тези гасконци?

— Нямам представа.

— Само това ли чухте?

— Не. Говореха на доста висок глас. Минувачите също чуха, че споменават вашето име. Някои се спряха, започнаха да задават въпроса — дали било вярно, че сте пристигнали. Гасконците се канеха да отговорят, но точно тогава при тях се спря някакъв човек. Или силно се заблуждавам, монсеньор, или това наистина бе Лоаняк.

— По-нататък?

— Той им прошепна няколко думи и гасконците покорно го последваха.

— Така че...

— Нищо повече не можах да узная. Но предполагам, че трябва да бъдете предпазлив.

— Не ги ли проследихте?

— Само отдалече: страхувах се да не познаят в мен благородника от свитата на ваша милост. Те тръгнаха към Лувъра и кривнаха зад мебелния склад. Но минувачите току повтаряха: „Майен, Майен...“

— Съществува един прост начин да се предотврати опасността — каза херцогът.

— Какъв е той?

— Да се представя тази вечер на краля.

— На краля?

— Естествено. След като съм пристигнал в Париж, съм задължен да му съобща как стоят нещата във верните му пикардийски градове. Имате ли някакви възражения?

— Хитър подход — съгласи се Менвил.

— Рисковано е — възрази херцогинята.

— Но е необходимо, сестро, след като вече е известно, че съм в Париж. Освен това Анри смята, че съм длъжен да се явя още с пътното си облекло в Лувъра и да предам на краля поклон от името на цялото ни семейство. След като изпълня този си дълг, ще бъда вече свободен и ще мога да приемам когото си искам.

— Членовете на комитета например. Те ви чакат.

— Ще ги приема в двореца Сен-Дени, след като се върна от Лувъра — каза Майен. — И така, Менвил, нека ми дадат същия кон, който още е прашен от пътя. Вие ще дойдете с мен в Лувъра... А вие, сестричке, останете да чакате нашето завръщане.

— Тук ли, братко?

— Не, в двореца Сен-Дени, където са слугите ми и покъщнината. Редно е да ношувам там. Ще дойдем след около два часа.

ГЛАВА 27

В ЛУВЪРА

Същия ден кралят заповяда да повикат господин д'Епернон.

Беше около пладне.

Херцогът побърза да се яви пред краля.

Негово величество внимателно разглеждаше в приемната някакъв монах от манастира „Свети Яков“, който се червеше и свеждаше очи под пронизателния му поглед.

Кралят отведе д'Епернон встрани.

— Погледни, херцоже — посочи му той младия човек, — какъв странен вид има този монах.

— Какво поражда учудването ви, ваше величество? — полюбопитства д'Епернон. — Ако ме питате, видът му е най-обикновен.

— Така ли мислите?

Кралят се замисли.

— Как се казваш? — понита той монаха.

— Брат Жак, ваше величество.

— Нямах ли друго име?

— Фамилното ми име е Клеман.

— Брат Жак Клеман^[1]? — повтори кралят.

— Дали негово величество не намира и името му за странно? — засмя се херцогът.

Кралят не отговори.

— Ти отлично изпълни поръчението си — каза той на монаха, без да сваля погледа си от него.

— Що за поръчение, ваше величество? — попита херцогът с безцеремонността, която бе усвоил при всекидневното си общуване с краля.

— Дребна работа — отвърна Анри, — имам малка тайна с един човек, когото ти си забравил.

— Наистина, ваше величество — каза д'Епернон, — вие така странно гледате момчето, че го смущавате.

— Да, наистина. Не знам защо не мога да откъсна погледа си от него. Струва ми се, че вече съм го виждал или ще го видя някога отново. Струва ми се, че съм го виждал насън... Но ето, че започвам да ви отегчавам. Тръгни си, момче, ти изпълни примерно поръчението си. Писмото ще бъде изпратено, не се тревожи... Д'Епернон!

— Да, ваше величество?

— Дайте му десет екю.

— Благодаря — произнесе монахът.

— Може да помисли човек, че си недоволен от това възнаграждение? — каза му д'Епернон, който не разбираше как този млад монах може да пренебрегва цели десет екю.

— Бих предпочел един от забележителните испански кинжали, окачени тук на стената — отвърна Жак.

— Как? Теб не те блазнят парите, които ти дават възможност да се поразвлечеш на Сен-Лоранския панаир или във вертепите на улица Сент-Маргьорит? — попита го д'Епернон.

— Дал съм обет за бедност и целомъдрие — отвърна Жак.

— Дай му един от тези испански кинжали и нека си върви — каза кралят.

Херцогът, който беше прекалено пестелив, избра един от поевтините кинжали и го подаде на момчето.

Това беше каталонски нож с широка, остро наточена режеща част и със здрава рогова дръжка, украсена с резба.

Жак си тръгна в пълен възторг от това, че получи такова прекрасно оръжие.

След като той излезе, херцогът отново понечи да разпита краля за него.

— Херцоже — прекъсна го кралят, — ще се намерят ли измежду твоите Четиридесет и петима двама или трима добри ездачи?

— Най-малко дванадесет от тях са вече такива, ваше величество, а само след месец те ще бъдат и отлични кавалеристи.

— Избери двама души и нека веднага да дойдат при мен.

Херцогът се поклони, след което излезе и извика в приемната Лоаняк.

Лоаняк се озова незабавно пред него.

— Изпратете ми незабавно двамата най-добри кавалеристи — каза му херцогът. — Негово величество ще им възложи лично поръчението си.

Лоаняк премина бързо през коридора и отвори вратата на помещението, което отгук нататък ще наричаме казармата на Четиридесет и петимата.

— Господин дьо Карменж! Господин дьо Биран! — с началнически тон ги повика той.

— Господин дьо Биран излезе — каза дежурният.

— Как така без разрешение?

— Той обследва един от градските окръзи по нареждане на херцог д'Епернон.

— Отлично! Тогава повикайте господин дьо Сен-Мален.

Двете имена прозвучаха гръмко под сводовете на залата и двамата избраници тутакси се появиха.

— Господа — каза им Лоаняк, — да идем при господин д'Епернон.

Херцогът освободи Лоаняк и поведе двамата при краля.

Негово величество заповяда на д'Епернон с жест да изостави насаме с младите хора.

Те за пръв път заставаха пред лицето на краля. Видът на Анри бе много внушителен.

Вълнението им се проявяваше различно.

Очите на Сен-Мален блестяха, мустаците му бяха щръкнали, а мускулите напрегнати.

Карменж беше бледен; той не се решаваше да погледне краля.

— Вие сте от моите Четиридесет и петима, нали, господа? — попита ги кралят.

— Удостоен съм с тази чест, ваше величество — каза Сен-Мален.

— А вие, господине?

— Мислех, че моят другар отговаря от името на двама ни, ваше величество. Изцяло съм на разположение на ваше величество, както и всеки един от нас.

— Добре. Яхнете конете си и поемете пътя за Тур. Нали го знаете?

— Ще питам — каза Сен-Мален.

— Ще го намеря — обади се и Карменж.
— Ще препускате дотогава, докато догоните един пътник.
— Ще благоволи ли негово величество да ни даде отличителните му белези? — попита Сен-Мален.

— Той е с много дълги ръце и крака, а на хълбока си носи дълга шпага.

— Може ли да знаем името му, ваше величество? — попита Ернотон дьо Карменж.

— Нарича се Сянката — каза Анри.

— Ще питаме всички пътници за имената им.

— И ще претърсим всички странноприемници.

— Щом срещнете въпросния човек, ще му предадете това писмо. Дватамата млади хора протегнаха едновременно ръце. Кралят се колебаеше.

— Как се казвате? — попита той единия от двамата.

— Ернотон дьо Карменж — отвърна той.

— А вие?

— Рене дьо Сен-Мален.

— Господин дьо Карменж, вие ще пазите писмото, а господин дьо Сен-Мален ще го предаде на въпросното лице.

Ернотон взе от краля скъпоценния пакет и вече се канеше да го скрие под мундира си.

Сен-Мален задържа ръката на Карменж и като целуна почтително кралския печат, предаде писмото на Карменж.

Това ласкателство накара Анри III да се усмихне.

— Добре, господа, виждам, че сте верни мои слуги.

— Друго нищо ли не ви е нужно, ваше величество?

— Едно последно указание, господа.

Младите хора се поклониха.

— Това писмо — каза Анри — е по-важно от човешкия живот. За непокътнатостта му отговаряте с главите си. Предайте го на Сянката така, че никой да не знае за това. Сянката ще ви връчи разписка, която ще ми донесете. А главно — дръжте се така, сякаш сте тръгнали по лични работи. Свободни сте.

Младите хора напуснаха кралския кабинет. Ернотон бе на седмото небе от радост. Сен-Мален бе измъчван от завист. Очите на

първия блестяха. Завистливият поглед на втория бе готов да прогори мундира на другаря му.

Господин д'Епернон ги чакаше с намерението да ги разпита.

— Ваша светлост — отсече Ернотон, — кралят не ни разреши да говорим.

Те се отправиха незабавно към кралската конюшня, където получиха два прекрасни коня.

Без съмнение господин д'Епернон би проследил Карменж и Сен-Мален, ако не му беше докладвано, че някакъв непознат желае да говори срочно с него.

— Що за човек може да бъде? — раздразнено попита херцогът.

— Някакъв чиновник от съдебната палата Ил-дьо-Франс.

— За какъв ме имате, по дяволите — кресна той, — да не би да съм ешевен^[2], прево или някакъв пъдарин?!

— Не, монсеньор, но вие сте приятел на краля — дочу той нечий плах глас. — Умолявам ви да ме изслушате.

Херцогът се обърна.

Пред него стоеше със свалена шапка в ръка и ниско сведена глава някакъв жалък молител, който ту бледнееше, ту почервяваше.

— Кой сте вие? — грубо го попита херцогът.

— Никола Пулен, на вашите услуги, монсеньор.

— С мен ли искате да говорите?

— Моля ви да ми окажете тази милост.

— Нямам време.

— Дори ако става дума за живота на негово величество? — прошепна на ухото на д'Епернон Никола Пулен.

— Добре, влезте в кабинета ми.

Никола Пулен изтри потта от челото си и последва херцога в кабинета му.

[1] Няколко години по-късно Клеман убива Анри III с кинжал. — Б.пр. ↑

[2] Длъжностно лице със съдебни функции, избрано от гражданите във феодална Франция. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 28

РАЗОБЛИЧАВАНЕТО

Д'Епернон пресече своята приемна и се обърна към един от дежурните благородници.

— Как е вашето име, господине? — попита той едного, чието лице му бе непознато.

— Пертинакс дьо Монкрабо, монсеньор — отвърна благородникът.

— Та ето какво, господин дьо Монкрабо, застанете пред вратата ми и не пускайте никого.

— Слушам, ваша светлост.

— Никого, разбирате ли?

— Тъй вярно!

И господин Пертинакс, облечен разкошно — с оранжеви чорапи и син атлазен мундир — скръсти ръце на гърдите и се обтегна на стената до тежката завеса.

Никола Пулен влезе след херцога в кабинета му. Той видя как вратата се отвори, как се затвори, как бе дръпната завесата, и затрепера от глава до пети.

— Да чуем сега за какъв заговор става дума — сухо произнесе херцогът. — Но, кълна се в Бога, ако това се окаже шега, мислете му!

— Става дума за едно ужасно злодеяние, ваша светлост — каза Никола Пулен.

— Какво пък сега злодеяние?

— Ваша светлост...

— Искат да ме убият, това ли е? — прекъсна го д'Епернон и се изправи като спартанец.

— Става дума за краля, монсеньор. Канят се да го похитят.

— Пак ли старите приказки за похищение? — пренебрежително каза д'Епернон. — Кога възнамеряват да похитят негово величество?

— При първия случай, когато негово величество тръгне за Венсен.

— А как ще го похитят?

— Като убият двамата съпровождащи го слуги.

— Кой ще извърши това?

— Госпожа дьо Монпансьо.

Д'Епернон се разсмя.

— Бедната херцогиня — каза той, — какво ли не ѝ приписват само!

— Много по-малко от това, което тя възнамерява да направи.

— И тя се занимава с тава в Соасон?

— Госпожа херцогинята е в Париж.

— Видели ли сте я?

— Имах честта да говоря с нея.

— Честта ли?

— Искях да кажа нещастieto, ваша светлост!

— Но, драги мой, как ще може херцогинята да похити краля?

— С помощта на своите съзаклятници, естествено.

— А откъде ще ръководи похищението?

— От един прозорец на манастира „Свети Яков“, който, както знаете, се намира на пътя за Венсен.

— Що за щуротии ми разправяте?

— Казвам ви самата истина, монсеньор. Вzeti са всички мерки носилката да спре, когато се изравни с манастира.

— А кой е взел тези мерки?

— Уви!

— Говорете де, дявол да го вземе!

— Аз, монсеньор.

— Вие? — зяпна го д'Епернон.

Пулен въздъхна.

— Сам участвувате в заговора и сам идвате да го издадете? — продължи д'Епернон.

— Монсеньор — каза Пулен, — един честен слуга на краля трябва да е готов на всичко заради него.

— Кое то е право, право си е; но вие рискувате да попаднете на бесилката.

— Предпочитам смъртта пред унижението или гибелта на краля — ето защо трябваше да ви потърся.

— Тези чувства са твърде благородни, но едва ли са предизвикани току-тъй.

— Мислех, монсеньор, че сте приятел на краля, че няма да ме издадете и ще доведете до благополучен край направеното от мен разобличаване.

Херцогът дълго се вглежда в Пулен, за да изучи внимателно бледото му лице.

— Зад това се крие нещо... — каза той. — Колкото и решителна да е херцогинята, не би се осмелила да се нагърби сама с тази работа.

— Тя очаква брат си — отвърна Никола Пулен.

— Анри! — възкликна ужасен д'Епернон, сякаш видял приближаването на лъв.

— Не, не Анри, монсеньор, става дума само за херцог Майен.

— А!... — облекчено въздъхна д'Епернон. — Но все едно: трябва да провалим тези прекрасни замисли.

— То се знае, монсеньор — съгласи се Пулен, — затова и бързах да се явя тук.

— Ако говорите истината, господине, ще бъдете възнаграден.

— Защо да ви лъжа, монсеньор? Какъв смисъл има? След като ям хляба на негово величество, не съм ли задължен да му служа вярно? Предупреждавам ви: ако не ми повярвате, ще стигна до самия крал, готов съм да умра, но да докажа правотата си.

— Не, по дяволите, при краля няма да ходите, чувате ли ме, метр Никола? Ще имате работа само с мен.

— Добре, монсеньор. Казах това само защото видях, че като че ли се колебаете.

— Не, не се колебая. Като начало ще получите хиляда екю.

— Аз имам семейство, монсеньор.

— Е, нали затова ви предлагам хиляда екю?

— Ако в Лотарингия научат какво съм направил, всяка моя дума ще ми струва една пинта кръв.

— По дяволите вашите обяснения! И така, хилядата екю са ваши.

— Благодаря ви, монсеньор.

Като видя, че херцогът отиде до сандъка и бръкна в него с ръка, Пулен застана зад гърба му.

Но херцогът се задоволи с това да извади от сандъка една книжка, в която записа с едри разкритици букви: „Три хиляди ливри на

господин Никола Пулен“, така че не ставаше ясно дали той дава тези три хиляди ливри или остава да ги дължи.

— Смятайте, че са ви в джоба — каза той.

Пулен, който понечи да подложи ръка и да направи крачка напред, прибра и ръката, и крака си, което наподобяваше, поклон.

— Така че се разбрахме, нали? — попита го херцогът.

— За какво, монсеньор?

— Че ще ме осведомявате и занапред.

Пулен се колебаеше: натрапваха му занаята на шпионин.

— Нима нищо не остана от вашата благородна преданост?

— Напротив, монсеньор.

Значи ли това, че мога да разчитам на вас?

Пулен направи усилие над себе си.

— Да, можете да разчитате — каза той.

— И ще знам за всичко единствено аз?

— Тъй вярно, единствено вие, монсеньор.

— Свободен сте, приятелю, свободен сте да си вървите... Е, дръж се сега, Майен!

С тези думи той дръпна завесата и направи път на Пулен. След това побърза да се яви при краля.

Кралят се бе уморил да си играе с кученцата и си играеше в момента с билбоке^[1].

Д'Епернон си придаде загрижен вид, но погълнат от важното си занимание, кралят не обърна ни най-малко внимание на това.

В края на краищата, удивен от упоритото мълчание на херцога, той вдигна глава и му хвърли бърз поглед.

— Пак ли ти се е случило нещо, ла Валет? — попита го той. — Умря ли, какво ти стана?

— Бога ми, да бях умрял, ваше величество — отвърна д'Епернон, — нямаше да виждам това, което съм принуден да виждам.

— Кое? Моето билбоке ли?

— Ваше величество, когато краля го заплашват изключителни опасности, поданикът му е в правото си да се тревожи.

— Пак ли опасности? Дявол те взел, херцоже!

При тези думи кралят удивително ловко подхвана топчето от слонова кост с върха на своето билбоке.

— Вас са ви обкръжили най-злите ви врагове, ваше величество.

— Кой например?

— Херцогиня дьо Монпансьо.

— Да, наистина. Вчера тя присъствува на екзекуцията на Салсед.

— Вие знаете за това?

— Както виждаш.

— А за пристигането на господин Майен също ли знаете?

— От снощи.

— Значи това вече не е тайна... — провлечено каза неприятно поразеният херцог.

— Нима може нещо да се укрие от краля, скъпи мой? — небрежно заключи Анри.

— Но кой е могъл да ви го съобщи?

— Нима не знаеш, че ние, помазаните от Бога, получаваме откровение свише?

— Или от полицията.

— То е едно и също.

— Ваше величество си има своя полиция и нищо не ми е казал за това! — продължи уязвеният д'Епернон.

— Кой, по дяволите, ще се погрижи за мен освен аз самият?

— Вие ме обиждате, ваше величество.

— Ти си ревностен, скъпи ми ла Валет — това е изключително достойно, но ти си муден, а това е сериозен недостатък. Вчера твоята новина щеше да бъде напълно уместна, но днес...

— Но днес какво, ваше величество?

— Днес тя малко е закъсняла, признай си.

— Напротив, за нея, изглежда, е още твърде рано, щом не желаете да ме изслушате — каза д'Епернон.

— Аз ли? Който цял час те слушам?

— Но как? Вас ви заплашват, готвят ви капан, а вие ни най-малко не се тревожите.

— А защо? Нали си ми организирай охраната и още вчера ме уверяваше, че гарантираш моето безсмъртие. Мръщиш ли се? Защо? Да не би твоите Четиридесет и петима да са се завърнали в Гаскон, или пък вече за нищо не ги бива? Току-виж тези господа се оказали като мулетата: проверяваш мулето — от ноздрите му лъха жар, а купиш ли го — едва-едва се тътри?

— Имайте търпение, ваше величество, сам ще се убедите.

— Много ще се радвам. И скоро ли ще стане това?

— Може би по-скоро, отколкото предполагате, ваше величество.

— Внимавай да не ме уплашиш!

— Ще видите, ще видите, ваше величество. Между другото, кога се каните да излизате от града?

— В събота.

— Това ми трябваше всъщност да зная, ваше величество.

Д'Епернон се поклони на краля и излезе.

В приемната той си спомни, че бе забравил да освободи от поста му господин Пертинакс. Но господин Пертинакс се бе освободил сам.

[1] Играчка, която представлява чашка, с която се лови подхвърлено топче. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 29

ДВАМА ПРИЯТЕЛИ

Сега, ако читателят няма нищо против, ще съпроводим двамата млади хора, които кралят, обзет от радост, че има свои малки тайни, прати да настигнат Шико.

Ернотон и Сен-Мален едва не се прегазиха един друг пред портите в желанието си всеки да мине пръв оттам.

Лицето на Сен-Мален почервения, а страните на Ернотон побледняха.

— Вие, господине, ми причинихте болка! — закрещя първият, веднага щом излязоха от портите.

— Вие също — отвърна му Ернотон, — но аз не се оплаквам.

— Канели сте се, предполагам, да ми дадете урок?

— Искате да предизвикате спречкване ли? — флегматично отбеляза Ернотон. — Напразно старание!

— А за какво да търся спречкване с вас? — презрително попита Сен-Мален.

— Първо, защото в нашия край моят дом се намира на две левги от вашия, а като човек от древен род, всички там наоколо добре ме познават. Второ, защото страшно ви е яд да ме виждате в Париж — вие си въобразявахте, че са удостоили с избора си единствено вас. И накрая, защото кралят връчи писмото си именно на мен.

— Нека така да е! — пребледня от ярост Сен-Мален. — Съгласен съм. Но от това следва...

— Какво именно?

— Че вашето общество ми е неприятно.

— Заминавайте, ако искате. По дяволите, няма да ви задържам.

— Правите се, че не разбирате.

— Напротив, уважаеми господине, отлично ви разбирам. Искате да ми отнемете писмото и сам да го отнесете. За съжаление това можете да постигнете само през трупа ми.

— А може пък тъкмо това да е желанието ми!

— От думите до делата има много път.

— Хайде да слезем до реката и тогава ще видите, че доказвам думите си на дело.

— Милостиви господине, след като кралят ми е възложил да доставя писмото му...

— То какво?

— Значи ще го доставя.

— Ще ви го отнема със сила, самохвалко такъв!

— Не ме принуждавайте да ви размажа черепа като на бясно куче!

— Хайде де! Как ще стане?

— Имам пистолет, а вие нямате.

— О, ще ми платиш за това! — изсъска Сен-Мален и рязко спря коня си.

— Надявам се, след като бъде изпълнено кралското поръчение.

— Нехранимайко!

— Засега ще ви моля да се сдържате, господин дьо Сен-Мален. И двамата имаме честта да служим на краля, а у народа, ако той притича, ще се създаде лошо мнение за кралските служители. Освен всичко друго помислете как ще почнат да ликуват враговете на негово величество, когато видят, че сред защитниците на престола се шири вражда.

Сен-Мален ръфаше от ярост ръкавиците си.

— По-кратко, по-кратко, господине — забеляза Ернотон. — Пазете ръцете си — ще ви се наложи да държите шпага на дуела ни.

Трудно е да се каже докъде нарастващата ярост би довела Сен-Мален, но на Сент-Антоанската улица Ернотон видя нечия носилка, ахна от изненада и се спря, за да се взре по-добре в седналата в нея жена, чието лице бе полускрито с воал.

— Моят вчерашен паж... — прошепна той.

Дамата, изглежда, не го позна и го отмина, облегната назад в дъното на носилката си.

— Господи помилуй, вие, струва ми се, ме заставяте да чакам — каза Сен-Мален, — и то за какао? За да зяпате дамите!

— Моля да ме извините, господине — кача Ернотон и отново пришпори коня си.

Този път младите хора яздеха в бърз тръс през предградието Сен-Марсо и не обелваха дума дори за да се уязвят един друг.

Външно Сен-Мален изглеждаше спокоен, но всъщност трепереше от гняв. Като капак на всичко Сен-Мален забеляза, че конят му е покрит с пяна и трудно догонва коня на Ернотон. Това обезпокои много Сен-Мален и той започна да подтиква животното с камшик и шпори.

Това ставаше на брега на Бефроа.

Конят влезе в двубой с ездача си и последният бе победен.

Отначало конят се задърпа назад, след това се изправи на задните си крака, отскочи встрани и накрая се втурна към Бефроа. Там нагази във водата, като по такъв начин се освободи и от ездача си.

Проклятията, с които Сен-Мален го обсипа, се чува в радиус от цяла левга, макар наполовина да бяха заглушавани от шума на реката.

Когато успя да се изправи на крака, очите му излизаха от орбитите си, а лицето му бе в кръв, която се стичаше от одраното му чело.

Той се озърна наоколо: конят му вече се изкачваше нагоре по стръмнината. Сен-Мален разбираше, че, смазан от умората, покрит с кал, подгизнал, окървавен, не ще може да го хване: всеки опит за подобно нещо би изглеждал смехотворен.

Тогава той си спомни какво бе казал на Ернотон. Ако той не бе пожелал да изчака нито минутка своя спътник на Сент-Антоанската улица, можеше ли да се надява, че Ернотон ще го чака два часа на пътя?

При тази мисъл гневът на Сен-Мален премина в непрогледно отчаяние особено когато видя, че Ернотон пришпори мълчаливо коня си и препусна по диагонал по някакъв, изглежда, по-пряк път.

При крайно сприхавите хора кулминацията на гнева прилича на безумие.

Едни от тях започват да бълнуват.

Други стигат до пълно физическо и умствено изтощение.

Сен-Мален измъкна машинално кинжала си: мина му мисълта да се прободее в гърдите с него до самата му дръжка.

Никой, дори самият той, не би могъл да каже колко непоносимо страда в тази минута.

Той се катереше с помощта на ръцете и краката си по стръмния бряг и напълно объркан се вгледа напред: пътят беше пуст.

Във възбудения мозък на Сен-Мален мислите се редуваха една от друга по-мрачни, но в този миг до слуха му стигна конски тропот и той видя някакъв конник да идва към него.

Конникът беше Карменж. Той водеше за юздите втория кон. Излезе, че бе пресякъл пътя на побягналия кон — и го бе задържал на някое тясно място.

Когато Сен-Мален видя това, сърцето му се изпълни с радост; той усети прилив на добри чувства, погледът му се смекчи, но тутакси по лицето му пробягна сянка — той осъзна цялото превъзходство на Ернотон, защото в дълбочината на душата си призна, че на мястото на своя спътник на него и през ум нямаше да му мине да постъпи по този начин.

Благородството на тази постъпка срази Сен-Мален; той я претегляше, оценяваше и неизразимо страдаше.

Той измърмори някаква благодарност, на която Ернотон не обърна внимание, яростно сграбчи поводите и въпреки болката по цялото си тяло, скочи върху седлото.

Ернотон не произнесе нито една дума и подкара бавно коня си, като го потупваше по гривата.

Сен-Мален бе изкусен ездач. Сполетялата го беда се обясняваше с чиста случайност. След кратка борба той застави коня да му се подчини и да премине в тръс.

Пътят се стори на Сен-Мален безкраен.

Някъде към два и половина следобед двамата забелязаха някакъв човек, след когото подтичваше куче. Пътникът се отличаваше с висок ръст, а на хълбока му висеше шпага. Но това не беше Шико, въпреки дългите ръце и крака.

Сен-Мален видя, че Ернотон отминава, без да обърне ни най-малко внимание на човека.

През ума на гасконецата блесна като злобна мълния мисълта, че ще може да упрекне Ернотон в нехайство и той се приближи до непознатия:

— Пътнико — обърна се той към него, — никого ли не чакате?

Човекът огледа Сен-Мален: да си признаем, видът на конника не бе от най-предразполагащите.

Лице, изкривено от неотдавнашния пристъп на ярост, все още влажни дрехи, следи от кръв по страните, гъсти свъсени вежди, трепереща ръка, протегната по-скоро заплашително, отколкото въпросително — всичко това се стори на пешеходеца доста зловещо.

— И да чакам някого, това едва ли сте вие — отвърна му той.

— Не сте много учтив, драги ми! — ядоса се Сен-Мален при мисълта, че е сбъркал и по този начин губи още повече пред съперника си.

Той вдигна бича си, за да удари с него пътника. Но последният го изпревари и стовари тоягата си върху рамото му, сетне свирна на своя пес, който се вкопчи със зъбите си в крака на коня и в бедрото на ездача. Подлудял от болката, конят отново заподскача, но този път ездачът се задържа върху седлото. Той профуча така покрай Ернотон, който погледна потърпевшия, но дори не се усмихна.

Най-сетне Сен-Мален успя да укроти коня и когато господин дьо Карменж се изравни с него, той можа да превъзмогне уязвената си гордост и да каже:

— По всичко изглежда, че днес имам лош ден. Стори ми се, че човекът на пътя прилича много по описание на този, с когото трябва да се срещнем.

Ернотон отвърна с мълчание.

— Обърнах се към вас, господине! — каза Сен-Мален, изкаран извън кожата си от това мълчание, което с пълно основание сметна за знак на презрение. — Не ме ли чувате?

— Човекът, когото ни описа негово величество, не трябва да има нито тояга, нито куче.

— Вярно е — съгласи се Сен-Мален. — Ако бях поразмислил по-добре, нямаше да имам сега натъртено рамо и две ухапани места на бедрото си. Ясно е, че най-важни са благоразумието и спокойствието.

Ернотон не отвърна нищо. Той се понадигна на стремеката и постави длан над очите, за да се вгледа по-добре в далечината:

— А ето че там стои и ни чака онзи, когото търсим — каза той.

— По дяволите, господине — глухо промълви Сен-Мален, завидял на новия успех на своя спътник, — ама и погледът ви е един остър! Аз едва различавам някаква черна точка.

Ернотон продължи да язди мълчаливо напред. Скоро и Сен-Мален видя човека и го позна по описанието на краля. Отново го

споходи лошото чувство и той пришпори коня си за да се приближи пръв.

Ернотон очакваше това. Той го изглежда без каквато и да било заплаха и дори сякаш непреднамерено. Този поглед застави Сен-Мален да се сдържи и да подкара коня си ходом.

ГЛАВА 30

СЕН-МАЛЕН

Ернотон не се бе заблудил: посоченият от него човек на пътя бе действително Шико.

Той също се отличаваше с отлично зрение и слух и затова отдалеч още видя и чу приближаващите се конници.

Предполагаше, че търсят точно него и затова се спря.

Когато и последните му съмнения се разсеяха, той съвсем спокойно постави ръка върху дръжката на дългата си шпага, сякаш за да си придаде благородна осанка.

Ернотон и Сен-Мален се спогледаха, без да кажат нито дума.

— Говорете, господине, ако ви е угодно — поклони се Ернотон на своя противник.

Наистина, при дадените обстоятелства думата „противник“ беше къде по-уместна от думата „спътник“.

На Сен-Мален му секна дъхът: тази любезност бе толкова неочаквана, че вместо отговор той само наведе глава.

Тогава заговори Ернотон.

— Милостиви господине — обърна се той към Шико, — ние с моя спътник сме ваши покорни слуги.

Шико се поклони с любезна усмивка.

— Ще бъде ли нескромно от наша страна — продължи младият човек, — ако ви запитаме за името?

— Наричат ме Сянката, господине — отвърна Шико.

— Чакате ли нещо?

— Да, господине.

— Ще бъдете ли така добър да ни кажете какво именно?

— Чакам едно писмо.

— Ясно ли ви е какво поражда любопитството ни, което ни най-малко не трябва да ви оскърбява?

Шико отново се поклони с още по-любезна усмивка.

— Откъде очаквате писмото? — продължи Ернотон.

— От Лувъра.

— Какъв печат трябва да носи то?

— Кралския.

Ернотон пхна ръката си в пазвата.

— Бихте познали, навярно, това писмо, нали? — попита той.

— Да, ако ми бъде показано.

Ернотон извади писмото.

— Да, това е то — каза Шико. — Разбира се, вие знаете, че за по-голяма сигурност трябва да ви дам нещо в замяна?

— Разписка ли?

— Именно.

— Господине — продължи Ернотон, — кралят ми заповяда да отнеса писмото, но да ви го връчи е възложено на моя спътник.

И с тези думи той предаде писмото на Сен-Мален, който не се забави да го предаде на Шико.

— Благодаря ви, господа — каза той.

— Както виждате, ние изпълнихме точно поръчението. На пътя няма никой, никой не видя, когато ви заговорихме и ви предадохме писмото.

— Абсолютно вярно, господине, с готовност признавам това и ако потрѣбва, ще го потвърдя. Сега е моят ред.

— Разписката! — в един глас се обадиха младите хора.

— На кого от двама ви трябва да я дам?

— Кралят не каза нищо по този повод! — възкликна Сен-Мален и хвърли заплашителен поглед към спътника си.

— Напишете две разписки, господине — каза Ернотон, — и дайте на двама ни по една. Оттук до Лувъра сме далече, а по пътя може да се случи някаква беда с мен или с господина.

При тези думи в очите на Ернотон също проблясна зло огънче.

— Вие сте предвидлив човек, господине — похвали го Шико.

Той извади от джоба бележника си, откъсна два листа оттам и на всеки написа:

Получих от господин Рене дьо Сен-Мален писмото,
доставено ми от господин Ернотон дьо Карменж.

Сянката

— Прощавайте, господине — каза Сен-Мален, след като получи своята разписка.

— Прощавайте, и добър път! — добави Ернотон. — Може би ще имате нужда да предадем още нещо в Лувъра?

— Не, господа. Хиляди благодарности — отвърна им Шико.

Ернотон и Сен-Мален обърнаха конете си към Париж, а Шико пое по своя път с такава бърза крачка, на която би му завидял и най-добрият бързоходец.

Не бяха изминали и сто крачки, когато Ернотон спря рязко коня си и каза на Сен-Мален:

— Сега вече можете да слезете от коня си, господине, ако желаете.

— А защо, милостиви господине? — запита то учуден Сен-Мален.

— Ние изпълнихме поръчението и можем вече спокойно да поговорим. Мястото за подобен разговор според мен е напълно подходящо.

— Моля, господине — каза Сен-Мален и по примера на своя спътник скочи от коня си.

Ернотон отиде до него и каза:

— Много добре знаете, господине, че докато бяхме на път, вие без никакъв повод от моя страна ме оскърбявахте тежко. Нещо повече: желаехте да си кръстосаме шпагите в най-неподходящия момент и аз бях принуден да ви откажа. Затова пък сега съм на вашите услуги.

Сен-Мален изслуша речта му навъсено. Но странна работа! Приливът на ярост, който го бе залял, сякаш вече отмина. Нямаше повече желание да се бие. Той поразмисли и здравият разум в него взе връх: Той разбираше в какво неизгодно положение се намира.

— Господине — отвърна той след кратка пауза, — докато ви оскърбявах, вие в отговор на това ми правехте услуги. Ето защо аз не мога да разговарям с вас както тогава.

Ернотон се намръщи:

— Да, господине, но вие продължавате да мислите това, което до неотдавна говорехте.

— Откъде знаете?

— Вашите думи бяха продиктувани от завист и злоба. Оттогава изминаха два часа, за толкова кратко време тези чувства не могат да

пресъхнат в сърцето ви.

Сен-Мален почервения, но не възрази нито дума. Ернотон изчака малко и продължи:

— Ако кралят предпочете мен, значи моето лице му се е харесало повече; ако не паднах в Бефроа, значи яздя по-добре от вас; ако не приех тогава вашето предизвикателство, значи съм по-разсъдлив от вас; ако песът на онзи човек не ухапа мен, значи съм по-предвидлив. Най-сетне, ако настоявам сега за дуел, значи имам по-голямо чувство за чест от вас, а ако ми откажете — внимавайте: ще кажа, че съм и по-храбър от вас.

Сен-Мален потреперваше, очите му мяхаха мълнии. При последните думи на младия му спътник той измъкна като бесен шпагата от ножницата.

Ернотон стоеше вече пред него с шпага в ръка.

— Чуйте ме, милостиви господине — каза Сен-Мален, — вземете обратно последната си забележка. Стига ви моето унижение. Защо ме позорите?

— Господине — отвърна Ернотон, — никога не се поддавам на гнева си и казвам само онова, което искам да кажа. Ето защо не ще си оттегля думите. Аз също съм чувствителен към тези неща. При двора съм нов човек и не искам да се червя, когато се срещам с вас. Нека кръстосаме шпагите си не само заради моето, но и заради вашето спокойствие.

— Любезни ми господине, бил съм се единадесет пъти — произнесе Сен-Мален с мрачна усмивка, — убил съм двама от противниците си. Предполагам, че това ви е известно?

— А аз, господине, още никога не съм се бил — отвърна Ернотон, — не съм имал подходящ случай. Но ето че ми се представя, без да съм го търсил. И така, чакам да благоволите, милостиви господине.

— Чуйте ме — каза Сен-Мален, като тръсна глава, — ние с вас сме земяци и двамата сме на кралска служба — да не се караме. Смятам ви за достоен човек и бих ви протегнал ръка, ако можех да си го наложам. Но какво да се прави, аз съм завистлив. Природата ме е създала в лош час. Вашите достойнства породиха в мен горчиво чувство. Но не се тревожете — завистта ми е безсилна, за мое най-голямо съжаление. И така, да турим точка на това, господине. Честно

казано, ще ми е извънредно тежко, ако започнете да разказвате за нашето спречкване.

— Никой няма да узнае за него, господине.

— Дали?

— Не, милостиви господине? Ако ще има бой между нас, ще ви убия или сам ще загина. Не съм от тези, които не скъпят живота си. На двадесет и три години съм; произхождам от добър род, достатъчно съм богат; надявам се на силите си, на бъдещето и, не се съмнявайте, ще се защитавам като лъв.

— Е, а аз, господине, съм на тридесет и за разлика от вас животът ми е обръгнал, защото не вярвам нито в бъдещето, нито в самия себе си. Но колкото и голямо да е отвращението ми към живота, колкото и да не вярвам в щастието, бих предпочел да не се бия с вас.

— Значи вие сте готов да ми се извините? — попита Ернотон.

— Не, аз и така дълго се извинявах. Ако това ви е малко, толкова по-добре: ще престанете да ме превъзхождате.

— Добре, но ако търпението ми, милостиви господине, се изчерпи и аз се нахвърля срещу вас с шпагата си?

Сен-Мален трескаво стисна пестници.

— Какво пък — каза той, — ще захвърля оръжието си.

— Пазете се, господине, тогава ще ви ударя, но не с шпагата!

— Отлично, защото в такъв случай ще имам основателна причина за омраза и ще ви намразя смъртно. И в един прекрасен ден, когато ви овладее душевна слабост, ще ви издебна, както сега вие мен, и ще ви убия.

Ернотон прибра шпагата си в ножницата.

— Странен човек сте вие — каза той — и аз ви съжалявам от душа.

— Съжалявате ме?

— Да, предполагам, че ужасно страдате.

— Ужасно.

— И навярно никога никого не сте обичали?

— Никога.

— Но нали все пак трябва да имате някакви страсти?

— Само една.

— Вече я споменахте — завистта.

— Да, а това ще рече, че съм обременен с всички останали, и при това, за мой срам, доведени до тяхната крайност: започвам да обожавам жената едва когато тя се влюби в друг; да жадувам за злато, когато го докоснат чужди ръце; да се стремя към славата, когато тя спохожда най-малко мен. Да, вярно забелязахте, господин дьо Карменж, — аз съм дълбоко нещастен.

— И не сте ли се опитвали да станете по-добър? — попита Ернотон.

— Това никога не ми се е удавало?

— На какво се надявате? Какво смятате да правите?

— А какво прави мечката, грабливата птица? Те хапят. Но някои дресьори успяват да ги обучат в своя полза. Ето какво съм аз и в какво бих се превърнал, вероятно, в ръцете на господин д'Епернон и господин дьо Лоаняк. А един прекрасен ден те ще кажат: „Този звяр е побеснял, трябва да го убием.“

Ернотон малко се успокои.

Сен-Мален престана да го гневи, но стана за него предмет за изучаване.

— Големият житейски успех — а вие лесно можете да го постигнете — ще ви излекува — каза той. — Усъвършенствайте дарованията си, господин Сен-Мален, и ще преуспеете във войната и в политическата интрига. Когато се доберете до властта, ще престанете толкова много да мразите.

— Колкото високо и да се издигна, над мен винаги ще има някой по-нависоко, а отдолу ще започне да долита и да раздира слуха ми нечий насмешлив глас.

— Жал ми е за вас — повтори Ернотон.

Двамата конници препуснаха обратно за Париж. Единият бе мълчалив и мрачен от това, което бе чул, другият — от това, което бе разказал.

Внезапно Ернотон протегна на Сен-Мален ръката си.

— Искате ли ла ви излекувам? — предложи му той.

— Не, не се мъчете, няма да постигнете нищо — отвърна Сен-Мален. — Обратно, намразете ме — това е най-добрият начин да предизвикате възхищението ми.

— Още веднъж ще ви кажа: жал ми е за вас, господине — каза Ернотон.

След един час двамата конници пристигнаха в Лувъра и се отправиха към казармата на Четиридесет и петимата.

Кралят отсъствуваше и трябваше да се върне едва вечерта.

ГЛАВА 31

ЗА ТОВА, КАК ГОСПОДИН ДЪО ЛОАНЯК СЕ ОБЪРНА КЪМ ЧЕТИРИДЕСЕТ И ПЕТИМАТА С КРАТКА РЕЧ

Всички млади гасконци се разположиха покрай прозорците, за да не пропуснат връщането на краля.

При това всеки един от тях бе завладян от различни помисли.

Сен-Мален бе изпълнен с омраза, срам и честолюбие: сърцето го пареше; веждите му се въсеха.

Ернотон бе забравил вече случилото се и мислеше за едно — коя ще е дамата, на която бе дал възможност да проникне в Париж като негов паж и по-късно може да види неочаквано в разкошна носилка.

Човек, склонен повече към мечтателност, отколкото към честолюбиви сметки, имаше за какво да по-размисли тук.

Затова Ернотон, само случайно повдигнал глава, забеляза, че Сен-Мален е изчезнал.

Той моментално съобрази в какво се състои работата.

Сен-Мален не бе пропуснал минутата, когато кралят се бе върнал и беше отишъл при него.

Ернотон бързо прекоси коридора и се яви пред краля тъкмо когато Сен-Мален излизаше от него.

— Погледнете — радостно каза той на Ернотон — какво ми подари кралят.

И той му показва една златна верижка.

— Поздравявам ви, господине — отзова се Ернотон без ни най-малко въннение.

И на свой ред влезе при краля.

Сен-Мален очакваше проява на завист от страна на господин дьо Карменж и бе поразен от невъзмутимостта на съперника си. Той реши да го изчака.

Ернотон остана при краля десетина минути, които се сториха на Сен-Мален цяла вечност.

Най-сетне той излезе. Сен-Мален хвърли на другаря си бърз поглед и сърцето му заби по-спокойно: Ернотон излезе с празни ръце.

— А вас, господине — попита го Сен-Мален, — кралят не ви ли удостои с нещо?

— Той ми подаде ръка за целувка — отвърна Ернотон.

Сен-Мален стисна толкова силно подарената му златна верижка в дланта си, че счупи една от брънките ѝ.

Двамата гасконци се отправиха към казармата.

Когато влизаха в общата зала, се раздаде сигнал с тръба; от него всички Четиридесет и петима изскочиха от помещенията си като пчели, излетели от кошер.

Повечето от тях бяха разкошно пременени, но доста безвкусно — блясъкът заменяше изяществото.

Впрочем, всички те притежаваха онова, което изискваше от тях д'Епернон, този гъвкав политик, макар и лош военен, — младост, сила или опит.

Почти всички имаха дълги шпаги, звънтящи шпори, бабаитски засукани мустаци, велурени или кожени ръкавици и ботуши; всичко това блестеше от позлата, ухаеше на помада, бе украсено с панделки — „за шик“, както се казваше в ония времена.

Хората с добър вкус си личаха по тъмните тонове на дрехите, пестеливите — по здравината на сукното, контетата — по дантелите и розовия или бял атлаз.

Пардика дьо Пенкорне се бе снабдил от някакъв евреин с верига от позлатена мед, тежка като веригата на каторжник.

Пертинакс дьо Монкрабо бе целият в атлаз, бродерии и панделки.

Есташ дьо Мираду не блестеше с нищо: той трябваше да облече Лардил, Милитор и двете деца.

Лардил си бе избрала най-богатата премяна, допустими по тогавашните закони, насочени срещу разкоша. Милитор се обличаше в кадифе и брокат, носеше сребърна верижка, шапчица с пера и бродирани чорапи. Така че бедният Есташ трябваше да се задоволява с оставащата му мизерна сума едва стигаща, за да не изглежда дрипльо.

Господин дьо Шалабър бе запазил куртката си със стоманен цвят малко само подновена от шивача. Изкусно пришитите тук и там ивици кадифе придаваха нов вид на тази неизносваща се дреха.

Впрочем, стиснатият Шалабър все пак се бе охарчил за пурпурни на цвят панталони, за ботуши, плащ и шапка: всичко това напълно в

тон едно с друго.

Що се отнася до оръжието, то беше превъзходно: старият боец бе съумял да намери отлична испанска шпага, кинжал, изработен от изкусен майстор, и прекрасен метален нагръдник.

Всички тези господа се любуваха един на друг, когато свъсил сурово вежди, при тях се появи господин дьо Лоаняк.

Той ги накара да застанат в кръг около него, но самият му вид не предвещаваше нищо добро. Всички устремиха погледи към началника си.

— Всички ли сте тук, господа? — попита той.

— Всички! — отвърнаха четиридесет и пет гласа с твърде похвално единодушие.

— Господа — продължи Лоаняк, — бяхте извикани тук, за да станете лични телохранители на краля — твърде похвално единодушие.

Лоаняк направи пауза. Чу се одобрителен шепот.

— Не си въобразявайте обаче, че кралят ви е взел на служба и ще ви плаща, за да гледа около себе си разни перковци. Необходима е дисциплина — ами че тук сте събрали все благородници, иначе казано, най-послушните и предани хора в кралството.

Събралите се затаиха дъх: от това тържествено начало не бе трудно да се разбере, че ще стане дума за много важно нещо.

— От днес нататък вие ще живеете в Лувъра — това средище на държавната власт. Често ще ви се възлага да изпълнявате важни поръчения. Следователно вие се намирате в положение на длъжностни лица, които не само знаят държавни тайни, но имат и изпълнителна власт.

По редиците на гасконците за втори път премина одобрителен шепот.

Мнозина повдигнаха високо глави — сякаш израснаха с няколко дюйма от гордост.

— Да предположим сега — продължи Лоаняк, — че едно от тези длъжностни лица, да речем някой офицер, издаде тайно решение на съвета. Разбирате, че той заслужава смърт, нали?

— Разбира се — отвърнаха няколко гласа.

— И ето на, господа — продължи Лоаняк и в гласа му прозвуча заплаха, — днес бе изтървана една държавна тайна.

Гордостта на Четиридесет и петимата бе сменена от страха: те се заоглеждаха неспокойно и подозрителна.

— Двама от вас, господа, са клюкарствали на улицата като стари стрини и са изгървали толкова важни думи, че всяка една от тях може да погуби човек.

Сен-Мален пристъпи тутакси към Лоаняк и му каза:

— Милостиви господине, имам честта да говоря с вас от името на своите другари. Необходимо е да освободим от подозрение тези слуги на краля, които не са се провинили в нищо. Молим ви по-бързо да се конкретизирате.

— Няма нищо по-лесно — отвърна Лоаняк.

Всички още повече наостриха уши.

— Днес кралят получи известие, че един негов враг, от тези, с които вие сте призвани да водите борба, се е появил в Париж. Името на този враг е било произнесено тайно, но го е чул часовоят, тоест човекът, на когото трябва да се разчита като на каменна стена, защото, подобно на нея, той трябва да бъде непоколебим, глух и нем. Той обаче се е заел да повтаря на улицата името на кралския враг и при това толкова гръмогласно и самохвално, че е привлякъл вниманието на минувачите и е създал смут сред гражданството. Сам станах свидетел на това, понеже минах по същия път и чух всичко със собствените си уши. Сложих ръката си върху рамото на бърбреца и той млъкна. Трябваше да изгърве само още няколко думи, за да бъдат застрашени най-свещените ни интереси, след което щях да съм принуден да го заколя.

При тези думи на Лоаняк всички видяха как Пертинакс дьо Монкрабо и Пардика дьо Пенкорне пребледняха и в състояние на полусвяст се подпряха един на друг. Монкрабо избърбори нещо за свое оправдание.

В мига, в който смущението издаде виновните, всички погледи се насочиха към тях.

— Нищо не може да ви извини, господине — обърна се Лоаняк към Пертинакс. — Ако сте били пиян, трябва да понесете наказание за това, че сте се напили; ако сте постъпили просто като горделивец и самохвалко, толкова повече заслужавате наказанието.

Възцари се зловещо мълчание.

— Следователно — продължи Лоаняк, — вие, господин дьо Монкрабо, и вие, господин дьо Пенкорне, ще бъдете наказани.

— Простете, господине — замоли се Пертинакс, — но ние идваме от провинцията, новаци сме в кралския двор и не знаем как да се държим в обстоятелства, отнасящи се до политиката.

— Не е трябвало да постъпвате на служба при негово величество, преди да претеглите бремето на тази велика чест.

— Кълнем се, че, занапред ще бъдем неми като гроб.

— Всичко това добре, господа, но ще загладите ли утре злото, причинено от вас днес?

— Ще се постараем.

— Всички вие се ползвате от относителна свобода — продължи Лоаняк, без да отговори директно на молбата на виновните, — но съм с намерение да огранича тази свобода с най-строга дисциплина. Чувате ли ме, господа? Онези от вас, които сметнат, че службата няма да е по силите им, могат да си вървят: на тяхно място ще се намерят немалко желаещи.

Никой нищо не отговори, но мнозина се помрачиха.

— И така — продължи Лоаняк, — предупреждавам ви: правосъдието при нас ще се раздава тайно, бързо, без съдебно дирене. Предателите ще ги последва незабавна смърт. Да предположим например, че вместо да разговарят приятелски на улицата за неща, които би следвало да забравят, господата дьо Монкрабо и дьо Пенкорне се бяха скарали заради онова, за което са имали право да помнят. Нима това спречкване не би могло да свърши с дуел между тях? По време на дуел често се случва противниците да се пронизват едновременно взаимно с шпагите си. На другия ден след свадата им намират тези двама господа мъртви в Пре-о-Клер... И така, всички, които издадат държавна тайна, — добре ли ме разбрахте, господа? — ще бъдат ликвидирани по моя заповед на дуел или по някакъв друг начин.

Монкрабо се свлече с цялата си тежест върху другаря си, бледността на когото пък прие зеленикав оттенък.

— За по-леки провинения — продължи Лоаняк — ще налагам и по-леки наказания — например тъмничен затвор. Този път ще пощадя живота на господин дьо Монкрабо, който се е раздрънкарал, и на господин дьо Пенкорне, който го е слушал. Прощавам им, защото са

могли да се провинят по незнание. Няма и да ги затворя, защото вероятно тази вечер или утре те ще ми трябват. Ето защо ще им наложат третото по вид наказание, до което ще прибегвам към провинилите се — глобата. Вие получихте хиляда ливри, господа, от тях ще върнете сто. Ще употребя тези пари като възнаграждение за безупречна служба.

— Сто ливри! — ахна Пенкорне. — Но, дявол да го вземе, аз вече ги нямам: всички отидоха за екипировката.

— Ще продадете веригата си — каза Лоаняк.

— Готов съм да я предам в кралската хазна — отвърна Пенкорне.

— Не, господине, кралят не приема вещи от своите поданици за заплащане на глобата им... Още няколко думи, господа — продължи Лоаняк. — Забелязах, че между вас са започнали раздори; за всяко спрекване трябва да ми бъде долагано — сам ще преценявам колко сериозно е то и дали да разрешавам дуел, ако намеря за необходимо. В наши дни твърде често убиват хора на дуел, а аз не желая моят отряд да се лишава от бойци. За първия дуел, който ще последва без моето разрешение, ще наложат на виновните строг арест, доста голяма глоба, а може дори и по-сурово наказание... Господа, свободни сте. Впрочем, тази вечер петнадесет души от вас ще дежурят до стълбата, водеща към покоите на негово величество, други петнадесет — в двора, където ще се смесят със свитата на онези, които ще дойдат в Лувъра, — и накрая, последните петнадесет ще останат тук, в казармата.

— Милостиви господине — обърна се Сен-Мален към Лоаняк, като го приближи, — разрешете ми не да ви дам съвет — пазил ме Бог! — но да помоля разрешение. Всеки добър отряд трябва да си има началник.

— Е, а аз какъв съм според вас? — запита Лоаняк.

— Вие, господине, сте нашият генерал.

— Не аз, господине, заблуждавате се, а херцог д'Епернон.

— Значи вие сте нашият полковник! Но и в такъв случай всеки петнадесет души трябва да си имат свой командир.

— Правилно — отвърна Лоаняк, — не мога да бъда на три места едновременно. При това не желая сред вас едни да стоят по-ниско, други — по-високо, освен по отношение на своята доблест.

— О, що се отнася до това различие, скоро ще почувствувате разликата между нас.

— Затова смятам да назначавам всеки ден сменни командири — каза Лоаняк. — Заедно с паролата ще назовавам и името на дежурния командир. По такъв начин всички подред ще се подчиняват и ще командват. Ами че аз още не знам кой на какво е способен: когато видя как ще се проявите, тогава ще направя избора си.

Сен-Мален се поклони и се присъедини към другарите си.

— Надявам се, че ме разбрахте, господа? — продължи Лоаняк. — Разделих ви на три отряда по петнадесет души. Знаете номерата си: първият отряд дежури на стълбите, вторият — в двора, третият остава в казармата. Бойните от последния отряд се намират в бойна готовност и се включват веднага след подаден сигнал. Сега, господа, сте свободни... Господин дьо Монкрабо и господин дьо Пенкорне, утре ще трябва да внесете глобата си. Ковчежникът съм аз. Свободни сте.

Всички излязоха. Остана единствен Ернотон дьо Карменж.

— Трябва ли ви нещо, господине? — попита го Лоаняк.

— Да, господине — отвърна с поклон Ернотон. — Да служи човек на краля е нещо много почтено, но ми се иска да знам докъде може да се простре подчиняването на заповедта.

— Господине — отвърна Лоаняк, — въпросът ви е твърде деликатен и не съм в състояние да ви дам определен отговор.

— Осмелявам се да ви запитам, господине, защо?

Всички тези въпроси бяха зададени на Лоаняк с такава изтънчена вежливост, че въпреки обичайната си практика, той напразно търсеше повод за мъмрене.

— Защото самият аз не знам сутрин, какво ме чака да върша вечерта.

— Аз съм нов човек при двора, господине — каза Ернотон, — нямам тук нито приятели, нито врагове, не се поддавам лесно на увлечения и затова, макар и да не струвам повече от останалите, мога да ви бъда полезен.

— Но, предполагам, вие обичате краля?

— Аз съм длъжен да го обичам, господин дьо Лоаняк, като негов слуга, като верноподаник и като благородник.

— Това е главното и ако вие сте съобразителен човек, самичък ще разпознаете онзи, който ще застане на противоположното гледище.

— Отлично, господине — отвърна с поклон Ернотон, — всичко е ясно. Но остава още едно обстоятелство, което силно ме смущава.

— Какво е то?

— Пасивното подчинение.

— Това е първото условие.

— Прекрасно го разбирам, господине. Но пасивното подчинение е нещо твърде тежко за хора, прекалено чувствителни по отношение на личната си чест.

— Това вече не ме засяга, господин дьо Карменж — каза Лоаняк.

— Но ако някое разпореждане, господине, се окаже не по вкуса ви?

— Аз виждам подписа на господин д'Епернон и това ми възвръща душевното спокойствие.

— А господин д'Епернон?

— Господин д'Епернон вижда подписа на негово величество и също, подобно на мен, се успокоява.

— Вие сте прав, господине — каза Ернотон, — аз съм ваш покорен слуга.

Ернотон тръгна към изхода, но Лоаняк го спря.

— Вие ме наведохте на една мисъл — каза той — и ще ви кажа нещо, което не казах на вашите другари, защото никой от тях не посмя да говори толкова мъжествено и достойно като вас.

Ернотон се поклони.

— Господине — приближи се Лоаняк до младия човек, — тази вечер тук вероятно ще се появи едно високопоставено лице; не го изпускайте от погледа си и го следвайте навсякъде, където и да тръгне след излизането си от Лувъра.

— Милостиви господине, позволете ми да кажа, че според мен това се нарича шпиониране.

— Шпиониране ли? Така ли смятате? — студено произнесе Лоаняк. — Възможно е, обаче...

И той протегна някакъв лист на Карменж. Ернотон го разгъна и прочете:

„Ако тази вечер господин дьо Майен се осмели да се появи в Лувъра, наредете на някого да го проследи!“

— Чий е подписът? — попита Лоаняк.

— Подписано е: „Д'Епернон“ — прочете Карменж.

— И така, господине?

— Прав сте — отвърна Ернотон и му се поклони ниско, — ще проследя господин дьо Майен.

И той се оттегли.

ГЛАВА 32

ПАРИЖКИТЕ БУРЖОА

Господин дьо Майен, предизвикал толкова много мълви в Лувъра, за което дори не подозираше, излезе от двореца Гиз през задния вход и на кон, с ботуши, без да се преоблече след пътя, се отправи със свитата си от трима благородници към Лувъра.

Предупреден за пристигането му, господин д'Епернон заповяда да бъде доложено за него на краля.

На свой ред господин дьо Лоаняк повторно даде същата заповед на Четиридесет и петимата: и така, петнадесет души се намираха във вестибюла, петнадесет — в двора, и четиринадесет — в казармата.

Казваме — четиринадесет, тъй като Ернотон, получил специално поръчение, не беше сред другарите си.

Но предвид на това, че свитата на господин дьо Майен не породила опасения, на втората група бе разрешено да се върне в казармата.

Господин дьо Майен бе въведен при краля; той се яви с най-почтителна визита и бе приет от краля с преувеличена любезност.

— И така, братовчеде — обърна се кралят към него, — решили сте, значи, да посетите Париж?

— Да, ваше величество — отвърна Майен, — от името на братята ми и от мое собствено сметнах за дълг да напомня на ваше кралско величество, че той няма по-предани слуги от нас.

— Ей Богу — каза Анри, — никой не се съмнява в това и ако не е удоволствието, което ми доставя вашето идване, бихте могли да не се затруднявате с това малко посещение. Навярно имате някаква друга причина?

— Ваше величество, опасявах се да не би странните слухове, които нашите врагове пускат от известно време, да повлияят върху вашата благосклонност към дома Гиз.

— Какви слухове? — попита кралят с така опасното дори за близките му хора добродушие.

— Нима ваше величество не сте чули нищо неблагоприятно за нас? — попита озадачен Майен.

— Мили братовчедо — отвърна кралят, — знайте, че не бих позволил тук каквито и да било лоши отзиви за рода Гиз. И тъй като всички наоколо знаят, изглежда, това по-добре от вас, никой не смее да каже за вас нищо лошо.

— В такъв случай, ваше величество — каза Майен, — не съжалявам, че дойдох в Париж — така можах да имам щастието да видя своя крал и да се убедя в неговото благоразположение. Признавам си обаче, че напразно избързах.

— Париж е славен град, херцоже, и никога не е излишно да го посети човек — забеляза кралят.

— Естествено, ваше величество, но в Соасон сме затрупани с неотложни работи.

— Ас какви точно?

— С работите на ваше величество.

— Кое е вярно, е вярно, Майен. Продължавайте да се занимавате с тях. Аз умея да ценя услугите.

Херцогът се поклони с усмивка и се оттегли. Кралят се върна в спалнята си, като потриваше ръце.

Лоаняк даде знак на Ернотон, който прошепна нещо на слугата си и последният изтича до конюшната. Без да губи време, Ернотон тръгна пеша след четиримата конници.

Нямаше никаква опасност да изпусне от погледа си господин дьо Майен: благодарение на бърливостта на Пертинакс дьо Монкрабо и на Пардика дьо Пенкорне парижани вече знаеха за пристигането на принца от дьо Гиз. Дочули тази новина, лигистите заизлизаха на улицата: за тях не беше трудно да познаят Майен по широките му рамене, пълната фигура и лопатестата му брада.

Майен напразно се мъчеше да се избави от най-ревностните си привърженици, като им казваше:

— Обуздайте своята разпаленост, приятели. Кълна се в Бога, ще ни навлечете подозрение.

Наистина, когато херцогът пристигна в двореца Сен-Дени, където се бе настанил, се оказа, че е съпроводен от двеста-триста души.

Така че за Ернотон не бе трудно да проследи херцога, без да бъде забелязан от някого.

Когато пред входа на двореца Майен се обърна и отговори на приветствията на тълпата, на Ернотон му се стори, че един благородник от свитата на херцога е същият онзи конник, който бе съпровождал пажа или при когото служеше пажът, промъкнал се с помощта на Ернотон в Париж.

След като Майен се скри зад портите, на улицата се показва конна носилка. До нея се приближи Менвил. Завеската се отмести и при лунната светлина на Ернотон му се стори, че видя вътре и своя паж — дамата, която бе забелязал край Сент-Антоанските порти.

Менвил и дамата си размениха няколко думи, след което екипажът влезе в двореца; Менвил побърза да го последва и портите мигом бяха затворени след него.

След минута Менвил се показва на балкона, благодари на парижани от името на херцога и им предложи да се разотидат, за да не могат злонамерените хора да изтълкуват тяхното струпване по свой начин.

След това всички се оттеглиха с изключение на десет души, допуснати в двореца заедно с херцога.

Ернотон си тръгна, както всички останали или по-точно даде вид, че е последвал примера им.

Десетте споменати избраници бяха представители на Лигата, изпратени да благодарят на господин дьо Майен за пристигането му и да го помолят заедно с това да извика брат си в Париж.

Работата е там, че достойните буржоа, с които се запознахме бегло вечерта, когато Пулен закупуваше ризниците, ни най-малко не бяха лишени от въображение: те лелееха много замисли, изискващи одобрението и подкрепата на предводителя им.

Бюси-Льоклер съобщи, че е обучил три манастира на военно дело и е съставил бойни отряди от петстотин на брой буржоа, тоест, че разполага с около хиляда подготвени хора.

Лашапел-Марто се зае със съдиите, писарите и стражниците от двореца на Правосъдието. Той можеше да предложи добри съветници и хора на действието: за съветници имаше чиновници с мантии, за действие — двеста полицейски стражници. В разположение на

Бригадата бяха търговците от Ломбардската улица и търговците на пазара.

Крюсе, подобно на Лашапел-Марто, разполагаше със съдебни чиновници и с Парижкия университет.

Делбар предлагаше петстотин моряци и пристанищни работници — всички до един върли католици.

Собственикът на работилницата за калаени съдове Полар и месарят Жилбер представяха хиляда и петстотин месари и колбасари от града и покрайнините.

Метр Никола Пулен, приятелят на Шико, бе готов да предложи всичко на света.

Херцог дьо Майен изслуша тези новини и каза:

— Радва ме, че силите на Лигата са толкова внушителни, но не виждам целите, които те поставят пред себе си.

— Предполагам — каза Бюси-Льоклер с откровеност, която у човек с толкова нисък произход можеше да прозвучи като дързост, — предполагам, че тъй като мисълта за съюз бе на нашите предводители, не ние, а те трябва да ни посочват целта.

— Господа — отвърна Майен, — вие сте напълно прави: целта трябва да ви бъде посочена от тези, които имат честта да бъдат ваши предводители. Ползувам се от случая да ви напомня: само пълководецът има правото да решава кога трябва да стане боят. Нека дори когато войските са строени, добре въоръжени и изпълнени с боен дух — сигналът за нападение да идва само от него.

— Но монсеньор — намеси се Крюсе, — Лигата не иска повече да чака, имаме вече честта да ви съобщим това.

— Не иска да чака какво, господин Крюсе? — попита го Майен.

— Постигането на целта.

— На каква цел?

— На нашата. Ние също си имаме план.

— В такъв случай няма да възразявам — каза Майен.

— Но ще можем ли да разчитаме на вашата подкрепа, монсеньор?

— Без съмнение, стига този план да се хареса на брат ми и мен.

Лигистите се спогледаха, двама или трима от тях дадоха знак на Лашапел-Марто да говори. Той излезе напред, сякаш за да поиска от херцога разрешение да вземе думата.

— Говорете — каза му херцогът.

— Та ето какво, монсеньор — започна Марто. — Съставихме го ние — Льоклер, Крюсе и аз. Планът е обмислен грижливо и се надяваме да ни донесе успех.

— По същество, господин Марто, по същество!

— В Париж има редица пунктове, свързващи въоръжените сили на града: това са Шатле, дворецът Тампъл, Кметството, Арсеналът и Лувърът.

— Правилно — съгласи се херцогът.

— Във всички тези пунктове има гарнизони, с които няма да е трудно да се справим, тъй като те не очакват нападение.

— Допускам — съгласи се херцогът.

— Освен това градът се отбранява от началника на нощната стража с неговите стрелци. Та ето какво решихме: да заловим началника в дома му — той живее в Кутюр-Сент-Катрин. Това може да свършим без много шум, тъй като мястото е уединено и слабо населено.

Майен поклати глава със съмнение.

— Не е възможно да се разбие безшумно една здрава врата и да се дадат двадесетина изстрела с аркебузи — забеляза той.

— Предвидихме това възражение, монсеньор — каза Марто. — Един от стрелците на нощната стража е наш човек. През нощта ще почукаме на вратата — ще бъдем само двама-трима, — той ще ни отвори и ще иде да доложи на началника си, че е получил заповед да се яви в Лувъра. В това няма нищо необичайно: веднъж в месеца кралят извиква при себе си този офицер. Когато вратата бъде отворена, ще пуснем вътре десет моряци, живеещи в квартал Сен-Пол, и те ще свършат с началника на стражата.

— Тоест ще го заколят.

— Да, монсеньор. По такъв начин отбраната на противника ще бъде разстроена от самото начало. Наистина има и други длъжностни лица — господин председателят на съда, господин прокурорът Лагел и някои други. Какво пък, ще ги изловим едновременно: Вартоломеевата нощ ни научи на това и с тях ще постъпят също така, както и с началника на нощната стража.

— Охо! — произнесе херцогът, усетил, че работите стават сериозни.

— По този начин ще получим възможност веднага да свършим с всички еретици — и религиозни, и политически.

— Всичко това е чудесно, господа — каза Майен, — но не ми обясните как ще превземете с един удар Лувъра — това е истинска крепост, която денонощно се охранява от гвардейци и въоръжени благородници. Колкото и страхлив да е кралят, не ще го заколите така лесно като началника на нощната охрана: Той ще се защитава, а той — помислете добре — е крал, неговото присъствие ще направи силно впечатление на гражданите и ще ви разбият.

— За нападението срещу Лувъра сме подбрали четири хиляди души, монсеньор. Тези хора съвсем не обичат толкова много Анри Валоа и видът на краля няма да им направи впечатлението, за което говорите.

— Предполагате ли, че четири хиляди души са достатъчни?

— Разбира се, ще бъдем десет срещу един — каза Бюси-Льоклер.

— А швейцарците? Те са също четири хиляди.

— Да, но те са в Лани, а Лани е на осем левги от Париж. Дори ако кралят успее да ги предупреди, на вестоносците му ще са нужни два часа, за да се доберат дотам, а на швейцарците — осем часа, за да могат като пешаци да стигнат до Париж, или всичко — десет часа. Те ще се появят тъкмо по време, когато ще ги задържат при влизането им в града: за десет часа ние ще станем господари на града.

— Много е възможно: началникът на нощната стража е убит, длъжностните лица са загинали, градската власт е паднала — с една дума, всички прегради са унищожени; вие навярно сте решили вече какво ще предприемете тогава?

— Ще установим правителство от честни хора, каквито самите сме — каза Бригар, — а по-нататък ще ни е необходимо само едно: да преуспеем в търговските си дела и да осигурим хляба насъщен на жените и децата. У някого може да се появи честолюбивото желание да стане квартален надзирател или командир на рота в градското опълчение. Какво толкова, господин херцог, ще заемем тези длъжности и с това ще се свърши цялата работа. Както виждате, не сме особено претенциозни.

— Господин Бригар, вашите думи са чисто злато. Да, вие сте честни хора и, сигурен съм, не ще допуснете до своите дела недостойните.

— О, не, не! — раздадоха се гласове. — Само първокласно вино без никаква утайка!

— Прекрасно казано! — похвали ги херцогът. — Но знаете ли вие, заместнико на парижкия превоз, колко безделници и нехранимайковци има в Ил-дьо-Франс?

Никола Пулен някак без желание се приближи до херцога.

— За съжаление те са извънредно много, монсеньор.

— Но колко именно?

Пулен започна да ги брой на пръсти.

— Крадците са около три-четири хиляди; безделниците и просяците — две хиляди и петстотин; случайните престъпници — хиляда и петстотин — две хиляди; убийците — четиристотин-петстотин.

— И така, най-малко шест-шест хиляди и половина мерзавци и обесници. Каква религия изповядват?

— Как го казахте, монсеньор? — не го разбра Пулен.

— Питам: какви са — католици или хугеноти?

Пулен се разсмя.

— Те имат една-единствена религия, монсеньор — каза той, — техният Бог е златото.

— А какво ще кажете за политическите им убеждения? Какви са те — привърженици на дома Валоа, лигисти, политици или приятели на Наварския крал?

— Те са разбойници и грабители.

— Не мислете, монсеньор — каза Крюсе, — че ще вземем за съюзници подобни хора.

— Разбира се, не мисля. Тъкмо това ме смущава.

— Но защо, монсеньор? — зачудени го попитаха членовете на делегацията.

— Разберете, господа: когато тези хора видят, че в Париж няма повече началство, пазители на реда и кралска власт с една дума, нищо такова, което да ги обуздава, те ще се втурнат да обират вашите магазини и домове.

— По дяволите! — спогледаха се депутатите.

— Предполагам, че си струва да поразмислите върху този въпрос, прав ли съм, господа? — попита ги херцогът. — Колкото до

мен, ще се постарая да отстраня бедата, защото девизът на моя брат и на мен е „Вашите интереси стоят над нашите интереси“.

Разнесе се одобрителен шепот.

— А сега, господа, позволете на човека, изминал двадесет и четири левги на кон, да поспи няколко часа. Мисля, че няма опасност, ако изчакате малко. Или сте на друго мнение?

— Прав сте, господин херцог — каза Бригар.

— Отлично.

— Разрешете, монсеньор, да се сбогуваме — продължаваше Бригар — и кажете кога ще ви бъде удобно да се срещнем отново.

— Ще се опитам, господа, да уредя това възможно най-скоро, бъдете спокойни — каза Майен. — Може би още утре или най-късно вдругиден.

И той се раздели най-после с лигистите, като ги остави изненадани от неговата любезност.

Не бе успял още да се скрие, когато в стената се отвори тайна врата и в залата влезе някаква жена.

— Херцогинята! — извикаха депутатите.

— Да, господа — възкликна тя, — дойдох, за да ви извадя от затруднението.

Депутатите, които познаваха решителността на херцогинята, но в същото време и малко се бояха от нейната страстност, заобиколиха новодошлата.

— Господа — с усмивка продължи тя, — Юдит^[1] направи това, което останалите юдеи не успяха да направят. Не губете надежда — имам свой план.

И като протегна на лигистите своите бели ръце, тя излезе през същата врата, зад която изчезна Майен.

— Ей Богу — извика Бюси-Льоклер и тръгна след херцогинята, — струва ми се, че в тяхното семейство истинският мъж е тя.

— Уф! — прошепна Никола Пулен и изтри потта, която бе избила по челото му, като видя госпожа дьо Монпансьо. — Как бих искал да съм далеч от всичко това...

[1] Библейски персонаж — когато родината на Юдит била нападната от врагове, тя с хитрост се промъкнала в лагера им и убила пълководеца им, което ги принудило да отстъпят. — Б.пр. ↑

ВТОРА ЧАСТ

ГЛАВА 1

ОТНОВО БРАТ БОРОМЕ

Беше около десет часът вечерта, когато господа депутатите се поклониха един на друг и започнаха да се разотиват.

Никола Пулен живееше най-далеч от всички. Той вървеше към къщи сам и размишляваше за своето затруднено положение.

Наистина Робер Брике никога не би му простил, ако той премълчи плана за действие, който Лашапел-Марто разкри така простодушно пред господин дьо Майен.

Когато потъналият, както и преди в мрачни мисли Никола Пулен стигна до средата на улица Пиер-о-Реал, която беше широка само около четири фута, той видя, че срещу него тича монах с навито до коленете расо. На това тясно място двама души трудно можеха, да се разминат.

Пулен ругаеше, монахът кълнеше, докато най-послед божият служител, по-нетърпелив от чиновника, хвана Пулен през кръста и го притисна до стената.

И тук те се познаха.

— Брат Бороме! — възкликна Пулен.

— Господин Никола Пулен! — възкликна монахът.

— Как сте? — с възхитително добродушие като истински парижки буржоа попита Пулен.

— Отвратително — отговори монахът, комуто, изглежда, бе много по-трудно да се успокои, отколкото на кроткия Пулен. — Вие ме забавихте, а аз много бързам.

— Като че ли дяволът е влязъл във вас — възрази Пулен. — Закъде бързате толкова късно? Да не би манастирът да се е подпалил?

— Не, бързам при госпожа херцогинята, за да поговоря с Менвил.

— При коя херцогиня?

— Струва ми се, че има само една херцогиня, при която може да се говори с Менвил — отговори Бороме.

— Но какво ви трябва от госпожа дьо Монпансьо — продължаваше да разпитва Никола Пулен.

— Боже мой, всичко е много просто — каза Бороме, като търсеше подходящ отговор. — Госпожа херцогинята беше помолила нашия уважаем настоятел да стане неин изповедник. Той се съгласи, но след това го обзеха съмнения и той отказа. Срещата им беше определена за утре и аз трябва от името на дон Модест Горанфло да предам на херцогинята да не разчита на него.

— Много добре, скъпи братко, но вие не отивате към двореца на дьо Гиз и даже ми се струва, че вървите в обратна посока.

— В двореца ми казаха, че госпожа херцогинята е отишла при херцог дьо Майен, който е пристигнал днес в Париж и се е настанил в двореца Сен-Дени.

— Правилно — каза Никола Пулен. — Но, братко, няма защо да хитрувате с мен! Не е прието да се праща с поръчение манастирският ковчежник.

— Но нали поръчението е за херцогинята.

— Не можете вие, довереното лице на Менвил, да вярвате в приказките за изповед на госпожа херцогинята.

— Но защо?

— Дявол да го вземе, скъпи, вие много добре знаете какво е разстоянието от манастира до средата на пътя, след като сам ме накарахте да го измеря. Пазете се! Вие ми съобщихте толкова малко, че бих могъл да си помисля твърде много.

— Напрасно, скъпи господин Пулен. Аз нищо повече не зная. А сега не ме бавете, иначе няма да заваря госпожа херцогинята.

— Та тя ще се върне вкъщи. Най-лесно би било да я почакате там.

— Боже мой — каза Бороме, — не бих имал нищо против да видя и господин херцога.

— Това е вече друго нещо. Е, сега, когато зная каква работа имате, ще ви направя път — прощавайте, желая ви успех!

Като видя, че пътят е свободен, Бороме продължи да тича нататък.

„Ама че работа, това е нещо ново — помисли си Никола Пулен, като гледаше след изчезващото в тъмнината расо на монаха. — Но за

какъв дявол ми е да знам какво става? Нима започва да ми харесва това, което съм принуден да правя? Пфу!“

Междувременно братът и сестрата сериозно бяха обсъдили поведението на краля и плана на десетимата и се бяха убедили в следното:

Кралят нищо не подозира и едно нападение върху него става от ден на ден по-лесно.

Най-важното е да се организират подразделенията на Лигата в северните провинции, докато кралят не е оказал помощ на брат си и докато пренебрегва Анри дьо Навар.

От тези двамата врагове опасен беше само херцог д'Анжу с неговото скрито честолюбие. Що се отнася до Анри, то от добре осведомени шпиони беше известно, че той се занимава само с пиршества и развлечения.

— Париж е подготвен — високо казваше Майен, — но трябва да изчакаме кралят и неговите съюзници да се скарат. Непостоянният характер на Анри несъмнено много скоро ще доведе до разрыв. И тъй като няма защо да бързаме, ще изчакаме.

— Трябваша ми само десет души, за да вдигна Париж след набелязания удар — тихо каза херцогинята.

В този момент влезе Менвил и съобщи, че Бороме иска да види херцога.

— Бороме? — учуди се херцогът. — Кой е той?

— Монсенъор — отговори Менвил, — вие го изпратихте от Нанси, когато поисках ваша светлост да ми изпрати умен и деен човек.

— Спомням си, изпратих ви капитан Боровил. Нима е сменил името си и сега се казва Бороме?

— Да, монсенъор, той смени и името, и дрехите си. Сега се казва Бороме и е монах в манастира „Свети Яков“.

— Но защо е станал монах? Дяволът сигурно умира от смях, ако го е познал под расото.

— Това е наша тайна, монсенъор — каза Менвил, — засега нека изслушаме капитан Боровил или брат Бороме, както ви е угодно.

— Да, още повече че това посещение ме безпокои много.

— Признавам, че и мен — отговори Менвил.

— Не губете време, нека влезе веднага — добави херцогинята.

Вратата се отвори.

— А, Боровил — каза херцогът, който не можа да сдържи смеха си, като видя влезлия. — Нима това сте вие? Но на какво приличате, приятелю мой?

— Да, монсеньор, и се чувствам твърде зле в този дяволски вид.

— Във всеки: случай, не аз съм този, който ви е надянал това расо, Боровил, и затова моля да не ми се сърдите.

— Не, монсеньор, не вие, това направи госпожа херцогинята. Но аз съм готов винаги да ѝ служа.

— Благодаря ви, капитане. Е, а сега... какво искахте да ни съобщите в този късен час?

— Ваша светлост — каза Боровил, — кралят изпраща помощ на херцог д'Анжу.

— Ба! Старата песен — отговори Майен. — Слушам я вече три години.

— Но сега, монсеньор, ви давам проверени сведения.

— Хм! — каза Майен и отметна назад глава като кон, изправящ се на задните си крака. — Как така — проверени?

— Днес през нощта, в два часа, господин дьо Жоайоз замина за Руан. Той трябва да се качи на кораба в Диеп и да закара в Антверпен три хиляди души.

— Охо! — възкликна херцогът. — Кой ви каза това, Боровил?

— Човекът, който заминава за Навара, монсеньор.

— За Навара ли? При Анри?

— Да, монсеньор.

— И кой го изпраща?

— Кралят, монсеньор.

— Кой е този човек?

— Казва се Робер Брике.

— Продължавай.

— Той е голям приятел на отец Горанфло.

— И пратеник на краля?

— Съвсем сигурен съм в това — един от нашите монаси отиде в Лувъра за охранително писмо.

— Кой е този монах?

— Нашият малък Жак Клеман, онзи боец, на когото благоволихте да обърнете внимание, госпожо херцогиньо.

— И той не ви показва писмото? — попита Майен. — Ама че глупак!

— Монсеньор, кралят не му е дал писмо. Той е изпратил при пратеника свои хора.

— Трябва на всяка цена да вземем това писмо, дявол да го вземе!

— Бях решил да изпратя с Робер Брике един от моите хора, силен като Херкулес, но Робер Брике заподозря нещо и го отпрати.

— Какво представлява Робер Брике? — попита Майен.

— Висок, слаб, нервен, мускулист, сръчен, при това шегоджия, но който умее и да мълчи.

— А добре ли владее шпагата?

— Сякаш той я е измислил, монсеньор.

— С дълго лице?

— Монсеньор, лицето му през цялото време се променя.

— О, подозирам нещо, но трябва да проверя.

— Но по-бързо, монсеньор, по всичко личи, че той е отличен бързоходец.

— Боровил — каза Майен, — ще се наложи да заминете за Соасон при брат ми.

— А манастира?

— Толкова ли е трудно да измислите някаква история за пред дон Модест? — отбеляза Менвил. — Та той ще повярва на всичко.

— Ще предадете на господин дьо Гиз — продължи Майен — всичко, което знаете за поръчението, дадено на дьо Жоайоз.

— Да, монсеньор.

— Не забравяйте Навара, Майен — каза херцогинята.

— С това ще се заема сам. Заповядайте да ми оседлят отпочинал кон, Менвил.

И тихо добави:

— Нима е жив? О, да, изглежда, че е жив.

ГЛАВА 2

ШИКО — ЛАТИНИСТ

Както си спомня читателят, след заминаването на двамата млади хора Шико закричи много бързо.

Но щом те се скриха от погледа, Шико, който като Аргус сякаш имаше очи на тила, се спря на върха на хълма и започна да оглежда околността — рововете, равнината, храстите, реката. Като се убеди, че никой не го следи, той седна на края на рова, подпря се на дървото и се зае с това, което той наричаше изследване на собствената съвест.

В него имаше две кесии с пари, защото беше забелязал, че в торбичката, предадена му от Сен-Мален, освен кралското писмо имаше и някакви кръгли предмети, твърде много напомнящи сребърни и златни монети.

На кралската кесия от двете страни беше избродирана буквата „А“.

— Красиво — каза Шико, като разглеждаше кесията. — Много мило от страна на краля! Неговото име, гербът... По-глупав и пощедър не би могъл да бъде! Не, не можеш да го измениш. Честна дума — продължаваше Шико, — учудва ме само, че този добър и великодушен крал не е заповядал да избродират на кесията и писмото, което ми заповяда да занеса на зет му... Да видим, първо, колко пари има в кесията, с писмото може да се запознаем и после. Сто екю! Точно колкото взех на заем от Горанфло. А, ето още едно пакетче... Испанско злато, пет дублона. Много е любезен, моят Анри! Но кесията ми пречи. Струва ми се, че даже птиците, прелитащи над главата ми, познават, че съм кралски пратеник и което е по-лошо, се готвят да ме посочат на минувачите.

Шико изтръска съдържанието на кесията в шепата си, извади от джоба си платнената торбичка на Горанфло и изсипа в нея среброто и златото.

След това той извади писмото, сложи на негово място един камък и хвърли кесията в Орж, която лъкатушеше под моста.

Чу се плясък и два-три кръга се разпръснаха по спокойната повърхност на водата.

— Това за моята безопасност — каза Шико. — Сега да поработим за Анри.

Той взе посланието, скъса плика и с несъкруσιμο спокойствие счупи печата, сякаш това беше не кралско, а обикновено писмо.

— Сега — каза Шико — да се насладим на стила на това послание.

Той отвори писмото и прочете:

Скъпи братко, дълбоката любов, която нашият незабравим брат покойният крал Шарл IX хранеше към вас, и днес живее под сводовете на Лувъра и неизменно пълни сърцето ми.

Шико се поклони.

Ето защо ми е неприятно да говоря с вас за печални, и досадни неща, но вие винаги твърдо сте посрещали превратностите на съдбата и аз, без да се колебая, ви съобщавам това, което може да се каже само на мъжествени и проверени приятели.

Шико прекъсна четенето и се поклони отново.

Освен това аз като крал съм много загрижен вие да запазите честта на моето и вашето име, братко.

Ние с вас сме еднакво заобиколени с врагове, Шико лично ще ви обясни това.

— Chicotus explicabit — каза Шико. — Или по-добре — evolvēt, което е много по-изящно.

Вашият слуга, господин виконтът дьо Тюрен, е източник на постоянни скандали в Наварския двор. Бог не би допуснал да се бъркам във вашите работи, освен за ваше благо и чест. Вместо мен за това би трябвало да се погрижи вашата съпруга, която за мое огромно огорчение наричам сестра, но тя не го прави.

— Охо! — каза Шико и продължи да превежда съдържанието на писмото на латински. — *Quaeque omittit lacere*. Силно казано.

Аз ви моля, братко мой, да се погрижите отношенията между Марго и виконт дьо Тюрен да не носят срам и позор на семейството на Бурбоните. Започнете да действувате веднага, след като Шико ви прочете моето писмо.

Вашата съпруга и виконт дьо Тюрен, които ви издавам като брат и крал, се срещат най-често в малкия замък Лоаняк. Те отиват там под предлог, че ще ловуват, но този замък служи и като огнище на интрига, в която са замесени и херцозите дьо Гиз.

Прегръщам ви и ви моля да обърнете внимание на моите предупреждения, готов съм да ви помагам винаги и във всичко. Засега се възползвайте от съветите на Шико, когото ви изпращам.

— *Age, auctore Chicoto!* Великолепно, ето че станах съветник и на кралство Навара.

Ваш любящ и т.н., и т.н.

Като прочете писмото, Шико се хвана за главата.

„Ама че мръсно поръчение — помисли той, — явно като бягаш от една беда, спокойно можеш да попаднеш на друга, по-лоша. Честно

казано, предпочитам Майен. И все пак, ако не се смята златотканата кесия, която не мога да простя на краля, това писмо е написано от ловък човек. То може да скара веднага Анри дьо Навар с жена му, с Тюрен, Анжу, Гиз и даже с Испания. От друга страна обаче, това писмо може да ми донесе куп неприятности и бих проявил крайна непредпазливост, ако не се подготвя. Ако не се лъжа, нещичко е приготвил за мен и брат Бороме.

Какво искаше Шико, когато помоли краля да го изпрати някъде? Спокойствие! А сега Шико може да скара краля на Навара с жена му и да се сдобие със смъртни врагове, които биха му попречили благополучно да доживее до осемдесетгодишна възраст. Толкова по-добре, дявол да го вземе — добре е да си жив, докато си млад. Но в такъв случаи трябва да почака, докато Майен го прободне с кинжала си... Не, във всяко нещо е нужна взаимност — такъв е девизът на Шико. Значи Шико ще продължи пътешествието си и като умен човек ще вземе предпазни мерки. Затова Шико ще завърши това, което е започнал — ще преведе това прекрасно послание на латински, ще го запечати в паметта си, а след това ще си купи кон, тъй като от Жувизи до По е твърде далеч. Но преди всичко Шико ще скъса писмото на своя приятел Анри Валоа...

Като унищожи писмото, той продължи: „Шико ще тръгне на път с всички предпазни мерки, но, първо, ще обядва в добрия град Корбейл, както това трябва да направи такъв лакомник като него.“

В приятния град Корбейл нашият смел пратеник се запозна не толкова с чудесата на Сен-Спиро, колкото с чудесата на готварското изкуство на кръчмаря, от чието заведение над цялата околност се разнасяха ароматни пари.

Ние няма да описваме нито пируването, на което той се отдаде, нито коня, който купи от съдържателя на хана, ще кажем само, че обядът беше достатъчно продължителен, а конят достатъчно лош, за да ни дадат материал още за един цял том.

ГЛАВА 3

ЧЕТИРИТЕ ВЯТЪРА

На своя нов кон Шико стигна до Фонтенбло, където пренощува, направи на следващия ден завой надясно и стигна до малкото селце Оржевал. Искаше му се да измине през този ден още няколко левги, но конят му започна да се препъва, затова се наложи да спре в една странноприемница.

През време на пътуването неговият проникателен поглед не видя нищо подозрително.

Хората, колите, заставите изглеждаха еднакво безобидни. И въпреки че всичко беше спокойно, Шико не се чувстваше в безопасност. Читателите знаят, че той наистина не трябваше да се доверява на външното спокойствие.

Преди да си легне да спи и да остави в конюшната коня си, той пожела да разгледа внимателно къщата.

Показаха му великолепни стаи с по три и четири врати, което според него беше прекалено много, пък и тези врати не се заключваха достатъчно добре.

Съдържателят току-що беше ремонтирал един голям килер, който имаше само един изход към стълбите. Шико веднага хареса този килер и заповяда да поставят в него кревата му.

Той опита няколко пъти ключалките и резетата и доволен от това, че те са достатъчно здрави, вечеря, съблече се и остави дрехите си на стола.

Но за по-голяма сигурност, преди да легне да спи, Шико извади от джоба си кесията или по-точно торбата с парите и я сложи заедно с шпагата си под възглавницата.

След това той три пъти повтори наум писмото.

Масата можеше да послужи като втора отбранителна линия, но все пак той вдигна шкафа и го премести точно пред вратата.

И така, между него и евентуалното нападение стояха вратата, шкафът и масата.

Странноприемницата изглеждаше необитаема. Съдържателят имаше добродушно лице. През цялата вечер духаше такъв вятър, че съседните дървета високо скърцаха, но този звук можеше да се стори ласкав и приветлив на добре завилия се пътешественик в топлата постеля.

Като приключи подготовката си за отбрана, Шико с наслаждение се изтегна. Трябва да кажем, че постелята беше мека и удобна — за балдахин служеха широки зелени завеси, а дебелият пухен дюшек приятно топлеше уморения пътник.

Шико вечеря по рецептата на Хипократ, тоест много скромно, и изпи само една бутилка вино. По цялото му тяло се разля онова блажено усещане, което идва от пълния стомах, заменящ сърцето на много така наречени порядъчни хора.

Той реши да почете преди сън много интересната и съвсем нова книга, принадлежаща на перото на кмета на град Бордо Монтен^[1].

Съчинението беше напечатано в Бордо тъкмо през 1581 година и се състоеше от двете първи части на книгата, станала известна впоследствие под името „Опити“.

Шико много ценеше това съчинение и го беше взел със себе си при заминаването от Париж. Той се познаваше лично с Монтен и с удоволствие употребяваше „Опити“-те вместо молитвеник.

И все пак на осмата глава той заспа дълбоко.

Лампата продължаваше да свети, подпряната с шкафа и масата врата продължаваше да бъде затворена, шпагата и парите продължаваха да бъдат под възглавницата. Самият Архангел Михаил би спал като Шико, без да мисли за дявола, та дори ако той в образа на лъв заръмжи пред вратата му.

Вече казахме, че навън духаше силен вятър и свистенето му някак странно разклащаше въздуха. Впрочем, вятърът умее да имитира човешки глас или по-точно великолепно да го пародира — той ту хленчи като плачещо дете, ту ръмжи като разгневен мъж, който се кара с жена си.

Шико добре знаеше какво значи буря, дори му беше по-спокойно при този шум. Той се бореше успешно с проявите на лошото есенно време — със студа при помощта на юргана, с вятъра — като го заглушаваше с хъркане. И въпреки това през сън му се стори, че бурята се засилва.

Внезапен порив на вятъра разтърси вратата с непобедима сила, дръпна резетата, разтвори вратата, обърна и загаси лампата, и счупи масата.

Колкото и дълбоко да спеше Шико, винаги при събуждане запазваше присъствие на духа. И сега, като се събуди, той се промъкна зад кревата, бързо взе с лявата ръка торбичката с парите, а с дясната стисна дръжката на шпагата.

Шико се взря — непрогледна тъмнина. Тогава той наостри уши и му се стори, че в тъмнината буквално свирепстват четири вятъра, а на пода се търкалят столове, които се удрят един в друг и закачат другите мебели.

Сред целия този грохот на Шико му се стори, че четирите вятъра, които вилнееха из стаята, са от плът и кръв, че той има работа е Евър, Нот, Аквилон и Борей, с техните дебели бузи и особено с техните дебели крака.

Шико разбираше, че с олимпийските богове нищо не може да се направи и се примири, седнал в ъгъла зад кревата, като сина на Ойлей след един от неговите пристъпи на ярост, както пише Омир^[2].

Но след като най-ужасяващият грохот, който някога е разкъсвал човешкия слух, продължи няколко минути, Шико се възползва от затишието и завика с всичка сила:

— Помощ!

Най-после стихииите се успокоиха, сякаш Нептун лично произнесе знаменитото: „Quos ego!“^[3]. Евър, Нот, Борей и Аквилон явно отстъпиха и се появи съдържателят с фенер в ръка.

Стаята имаше твърде плачевен вид и напомняше полесражение. Зад огромния шкаф, съборен върху счупената маса, висеше откъснатата от пантите врата, столовете се търкаляха с краката нагоре, фаянсовите съдове бяха счупени върху плочките на пода.

— О, но тук при вас е същински ад! — възкликна Шико, като позна съдържателя при светлината на фенера.

— Какво се е случило, господине? — възкликна съдържателят, видял настъпилите разрушения. И той издигна към небето ръцете си, а следователно и фенера.

— Колко демони живеят у вас, мили приятелю? — изръмжа Шико.

— О, Исусе! Какво лошо време! — отговори съдържателят със същия патетичен жест.

— Какво става тук, резетата ли не държат? — продължи Шико. — Или къщата ви е построена от картон? По-добре да се махна оттук!

И Шико излезе от своя ъгъл зад кревата с шпага в ръка.

— А дрехите ми? — възкликна той. — Къде са ми дрехите? Те бяха тук, на този стол!

— Скъпи господине — простодушно каза съдържателят, — ако вашите дрехи са били тук, те трябва да са тук и сега.

— Как така, „ако са били“? Да не искате да кажете, че съм пристигнал в този вид?

И Шико напразно се опита да се загърне с тънката си риза.

— Боже мой! — отговори съдържателят, който трудно можеше да възрази нещо на подобен аргумент. — Разбира се, вие бяхте облечен!

— Добре, че признавате поне това.

— Но вятърът е разхвърлял всичко.

— И все пак, приятелю мой — отговори Шико, — вслушайте се в гласа на разума. Ако вятърът връхлети някъде, а явно е, че той е връхлетял вътре, щом е причинил такъв разгром...

— Несъмнено.

— Та значи, ако вятърът беше нахлул вътре, то би донесъл тук чужди дрехи, а не би отнесъл моите неизвестно къде.

— Май че е така. И все пак виждаме доказателства за обратното.

— Друже — попита Шико и внимателно огледа пода, — а откъде дойде при мен този вятър?

— От север, господине, от север.

— Е, значи той е вървял в калта. Виждате ли следите по пода?

И Шико показва пресните следи от кални ботуши.

Съдържателят пребледня.

— Та ето какво, скъпи мой — каза Шико, — разрешете ми да ви дам един съвет — внимателно следете ветровете, които нахлуват в странноприемниците, проникват в стаите, откъсват вратите от пантите и отлитат обратно, като отмъкват със себе си дрехите на пътешествениците.

Съдържателят отстъпи към изхода за коридора. После, като почувства, че отстъплението му е осигурено, попита:

— Как смеете да ме наричате крадец?

В тона, с който бяха изречени тези думи, се чувстваше заплаха.

— Наричам ви крадец, защото вие трябва да отговаряте за откраднатите ми вещи.

И като майстор фехтовач, който проверява противника си, Шико направи заплашителен жест.

— Хей! Хей! — извика съдържателят. — При мен!

В отговор на този зов на стълбите се появиха четирима души, въоръжени със сопи.

— О, ето ги и тях — Евър, Нот и Аквилон и Борей — каза Шико. — Дявол да го вземе. Е, щом ми се предоставя възможност, трябва да освободя земята от северния вятър, трябва да направя тази услуга на човечеството и ще настъпи вечна пролет.

И Шико така бързо пристъпи напред с вдигната шпага към първия от нападателите, че ако той не бе отскочил назад с лекотата на истински син на Еол^[4] би бил прободен.

За беда той се подхлъзна и със страшен шум се изтъркаля по стълбите.

Това беше сигнал за останалите четирима, които изчезнаха зад стълбищната площадка с бързината на призраци, изчезващи зад театрална сцена.

Единият от тези юначаги обаче успя да прошепне нещо на съдържателя.

— Добре, добре — измърмори той и се обърна към Шико. — Ще се намерят вашите дрехи.

— Чудесно! Не бих искал да ходя гол, това е съвсем естествено.

Донесоха му дрехите, но те съвсем явно бяха скъсани на много места.

— Охо! — каза Шико. — Дяволски ветрове, ей Богу! Но всичко е върнато честно. Как можах да ви заподозра? Та вие имате такова честно лице!

Съдържателят на странноприемницата любезно се усмихна и попита:

— Сега вече ще легнете да спите, нали?

— Не, благодаря, наспах се вече.

— Но какво ще правите?

— Дайте ми, моля ви, фенера и аз отново ще се заема с четене — също така любезно отговори Шико.

Съдържателят му подаде фенера и излезе Шико отново подпря вратата с шкафа и легна в леглото.

Нощта премина спокойно. Вятърът утихна, сякаш шпагата на Шико беше пробила меховете, в които е бил скрит.

Призори пратеникът на краля поиска коня си, плати сметката си и замина, като си мърмореше под носа:

— Да видим какво ще стане довечера.

[1] Мишел дьо Монтен (1533–1592) — известен френски писател, автор на моралистичното съчинение „Опити“. — Б.пр. ↑

[2] Има се предвид един от двамата неразделни приятели Аякс, описани от гръцкия поет Омир в поемата „Илиада“. Вероятно Дюма има предвид големия Аякс, сина на Теламон, който изпадал в пристъпи на страшна ярост, по време на които разрушавал всичко наоколо. След като се успокоел, той преживявал случилото се, скрит от хората. — Б.пр. ↑

[3] Аз на вас! (лат.). — Б.пр. ↑

[4] В древната митология бог на ветровете и бурите, които държал затворени в пещерите на дн. Липарски острови. В преносен смисъл означава вятър. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 4

ЗА ТОВА, КАК ШИКО ПРОДЪЛЖИ ПЪТЕШЕСТВИЕТО СИ И КАКВО СЕ СЛУЧИ С НЕГО

През цялата сутрин Шико сам си се хвалеше, че, както и ние се убедихме, не беше загубил спокойствие през тази нощ на изпитания.

„Старият вълк не се хваща два пъти в един и същ капан — помисли той, — значи ще измислят за мен никаква нова дяволия — да бъдем нащрек!“

По пътя той дори склучи нещо като отбранителен съюз. Действително, четирима парижки търговци — ангросисти, които пътуваха с помощниците си, за да поръчат сладко в Орлеан и сушени плодове в Лимож, удостоиха със своята компания кралския пратеник, представил се за обущар от Бордо. И тъй като Шико беше гасконец, то спътниците му съвсем не се страхуваха от него.

И така, техният отряд се състоеше от петимата стопани и четиримата им помощници. И в количествено отношение, и по воински дух с тях трябваше да се съобразяват, особено като се имат предвид войнствените навици, разпространили се сред парижките бакали след организирането на Лигата.

Няма да твърдим, че уважението на Шико към храбростта на спътниците му беше прекалено голямо, но е вярна и пословицата, че трима страхливци заедно се страхуват по-малко от един храбрец.

Щом се озова сред своите спътници, Шико съвсем престана да изпитва страх. Той дори не се оглеждаше вече, както правеше досега, за евентуални преследвачи.

В бистрене на политиката и отчаяни хвалби пътниците стигнаха града, където имаха намерение да вечерят и да пренощуват.

Хапнаха и пийнаха добре и се разотидоха по стаите.

По време на пируването Шико беше в стихията си, а мискетът и бургундското подгряваха неговото остроумие. Търговците като свободни хора не се отзоваваха много почтително за негово величество краля на Франция и за другите величества — лотарингски, наварски и фландърски.

Шико си определи среща за сутринта с четиримата търговци и се оттегли за спане, придружен триумфално от тях до стаята, която беше разположена зад техните в дъното на коридора.

Трябва да отбележим, че онези времена пътищата не бяха сигурни даже за хора, които пътуват по лична работа, и всеки се стараеше да си осигури подкрепата на съседа в случай на неприятна среща.

Сега на Шико му оставаше само да си легне и спокойно да заспи още повече, че той най-старателно провери стаята, заключи вратата и затвори единствения прозорец.

Но веднага, след като заспа, се случи нещо такова, което и сфинксът, този професионален гадател, не би могъл да предвиди. В работите на Шико постоянно се набъркваше дяволът, а той е по-хитър от който и да било сфинкс на света.

Към девет и половина на вратата на помощниците, които бяха настанени в прилично на чардак помещение над коридора на техните господари — търговците, плахо се почука. Единият от тях сърдито отвори вратата и се озова лице в лице със съдържателя на странноприемницата.

— Господа — каза той, — искам да ви направя голяма услуга. Вашите господари попрекалиха на масата с разговорите си за политика и някой сигурно е съобщил за това. Кметът е изпратил стражари, които задържаха господарите ви и ги откараха в кметството. Станете, братя, вашите мулета са оседлани, а стопаните ви винаги могат да ви настигнат.

Четиримата помощници на търговците презглава побягнаха по стълбата, бързо скочиха на мулетата си и заминаха за Париж, като помолиха съдържателя да предупреди господарите им за заминаването им, ако те се върнат в странноприемницата.

След като видя как се скриха зад ъгъла, съдържателят все така предпазливо почука на първата врата в коридора.

— Кой е? — извика първият търговец с гръмовен глас.

— По-тихо, нещастнико! Нима не познавате гласа на съдържателя?

— Боже мой, но какво се е случило?

— На масата вие прекалено свободно говорихте за краля, някакъв шпионин е донесъл за това на кмета и той е изпратил стражи

за вас. За щастие, досетих се да ги изпратя в стаята на вашите помощници.

— Какво говорите! — възкликна търговецът.

— Чистата истина! Бягайте, докато стълбата е свободна.

— А моите спътници?

— Няма да имате време да ги предупредите.

— Горките!

И търговецът бързо се облече.

В този момент, сякаш вдъхновен свише, съдържателят почука по преградата, разделяща стаята на първия търговец от втория.

Вторият търговец, събуден със същите думи, тихичко отвори вратата. Третият, събуден по примера на втория, извика четвъртия и четиримата избягаха на пръсти, като вдигнаха ръце към небето.

— Нещастният, обущар — казаха те, всички неприятности ще се изсипят върху него. Съдържателят не успя да го предупреди.

Наистина метр Шико, както сами разбирате, не знаеше нищо и дълбоко спеше.

Щом се убеди в това, съдържателят слезе в залата на първия етаж. Там имаше шестима въоръжени мъже, единият от които имаше вид на командир.

— Е, как е? — попита той.

— Направих всичко съвсем точно, господин офицер.

— Човекът, когото ви посочихме, не се е събудил, нали?

— Не.

— Знаете ли, съдържателю, на какво дело служим? Нали сте негов защитник?

— Разбира се, господин офицер. Както виждате, аз удържах клетвата си, макар да загубих парите си. Но в клетвата се казва: „Ще пожертвам имуществото си, но ще защита светата католическа вяра!“

— И живота си! Забравихте да добавите тази дума — надменно отбеляза офицерът.

— Боже мой! — възкликна съдържателят. — Нима ще поискате и живота ми? Та аз имам жена и деца!

— Нищо няма да поискам от вас, но трябва сляпо да се подчинявате на заповедите.

— Да, да, обещавам, бъдете спокоен!

— В такъв случай легнете да спите, заключете вратите и каквото и да се случи, не излизайте, дори къщата да се подпали и покривът да се срути над главата ви.

— Уви! Уви! Аз съм разорен!... — измърмори съдържателят.

— Наредено ми е да ви заплатя загубите — каза офицерът. — Ето ви тридесет екю. Ама че нищожества защитават нашата света Лига!

Съдържателят излезе и се заключи в стаята си като парламентъор, предупреден, че градът е предаден за разграбване. Тогава офицерът постави двама добре въоръжени войници под прозореца на Шико.

Той самият с останалите трима се качи при нещастния общар, както го наричаха другарите му, заминали отдавна от града.

— Известна ли ви е заповедта? — попита офицерът. — Ако той отвори вратата и ние намерим това, което търсим, няма да му причиним никакво зло. Но ако се съпротивлява, то тогава — един добър удар с кинжала и готово! Запомнете добре. Нито пистолети, нито аркебузи.

Те се приближиха до вратата. Офицерът почука:

— Кой е? — попита Шико, който се събуди моментално.

— Вашите приятели търговците искат да ви съобщят нещо много важно — отговори офицерът, решил да прибегне до хитрост.

— Охо! — каза Шико. — Вашите гласове са много задебелили от виното, скъпи мои бакали.

Офицерът смекчи тон и угоднически помоли:

— Отворете вратата, скъпи приятелю!

— Проклятие! Вашата бакалия нещо мирише на желязо! — каза Шико.

— А, ти не искаш да отваряш! — нетърпеливо извика офицерът. — Тогава напред, счупете вратата!

Шико се втурна към прозореца, отвори го и видя долу две извадени шпаги.

— Хванаха ме! — извика той.

— Аха, друже! — каза офицерът, като чу звука от отварянето на прозореца. — Страхуваш се да скочиш и си напълно прав. Хайде, отвори, отвори, де!

— Не, дявол да го вземе! — отговори Шико. — Вратата е здрава и ако вдигнете шум, ще ми дойдат на помощ.

Офицерът се разсмя и заповяда на войниците да разбият вратата.

Шико високо повика търговците.

— Глупак! Нима мислиш, че сме ти оставили помощници? Не се заблуждавай, сам си и значи си в капана... Напред, юнаци!

И Шико чу как по вратата бяха нанесени три удара с приклади.

— Тук има три мускета и един офицер, долу — само две шпаги. Височината е петнадесет фута — дреболия! Предпочитам шпагите пред мускетите.

И той завърза торбичката с парите за колана си и стиснал в ръка шпагата си, се покатери на перваза на прозореца.

Двамата войници отдолу бяха насочили шпагите си с острието нагоре. Но Шико беше пресметнал правилно. Нито един човек, пък бил той силен като Голиат, не би стоял да чака противникът да падне върху главата му.

Войниците отстъпиха назад, решили да се нахвърлят върху Шико, след като падне.

На това и разчиташе гасконецът. Той ловко скочи през прозореца и приклепна. В този момент единият от войниците му нанесе съкрушителен удар.

Но Шико дори не се опита да го отрази. Той прие удара с открита гръд. Благодарение на ризницата на Горанфло шпагата на врага се счупи като стъклена.

— Но той е с ризница! — измърмори войникът.

— А ти какво си мислеше — възкликна Шико и с един удар му разцепи главата.

Вторият войник започна да вика, като с мъка отбиваше ударите на нападащия Шико. За свое нещастие той беше по-слаб във фехтовката дори от Жак Клеман — още с втория удар Шико го просна до неговия другар.

И когато, разбил най-послед вратата, офицерът погледна през прозореца, той видя само двамата войници, потънали в собствената си кръв.

— Но той е истински демон! — извика офицерът. — Дори стоманата не може да му причини никаква вреда.

ГЛАВА 5

ТРЕТИЯТ ДЕН ОТ ПЪТЕШЕСТВИЕТО

На кралския пратеник му дойде наум, че убедили се в неуспеха на своите действия, враговете му едва ли ще останат в града. Той реши, че според правилата на военната тактика трябва да изчака със заминаването.

Нещо повече, като чу тропота на заминаващите коне, Шико смело се върна в странноприемницата.

Тук той намери съдържателя, който още не беше дошъл на себе си след изпитания потрес. Негодникът не посмя да му попречи да оседлае в конюшната коня си, макар и да го гледаше като призрак.

Шико се възползва от това благоприятно за него вцепенение, за да не плати нито за вечерята, нито за нощувката.

След това той отиде да прекара остатък от нощта в друга странноприемница, сред пияници, които дори не подозираха, че този висок, весел и толкова любезен непознат току-що беше убил двама души и сам едва не бе загубил живота си.

Изгревът го завари вече на път — той пътуваше, обхванат от безпокойство, което нарастваше с всяка изминала минута. Двата опита за убийство, за щастие, бяха неуспешни, но третият би могъл да се окаже гибелен за него.

От време на време той си даваше дума, че щом стигне до Орлеан, ще изпрати куриер до краля и ще поиска конвой. Но тъй като пътят беше празен и очевидно безопасен, Шико помисли, че няма защо да се страхува, още повече, че кралят щеше да загуби доброто си мнение за него, а конвойят щеше да го притеснява по пътя.

След Орлеан обаче опасенията на Шико се удвоиха — до вечерта оставаше още много време, пътят минаваше през храсталаците на гората и се изкачваше нагоре в планината. На нейния сив фон пътешественикът се открояваше като мавър, изрисуван на мишена за всеки, който би пожелал да го улучи с куршум от аркебуза.

Внезапно Шико чу далечен шум, който приличаше на тропота от копита на коне, които препускат в галоп.

Той се обърна — по склона на хълма, който Шико бе изкачил до половината, с всичка сила препускаха конници. Той ги преброи — бяха седем.

Четирима от тях бяха въоръжени с аркебузи.

Залезващото слънце хвърляше върху дулата кървавочервен отблясък.

Конете на преследвачите препускаха много по-бързо от коня на Шико. Пък и Шико не мислеше да се състезава с тях по скорост, тъй като това само би намалило неговата отбранителна способност в случай на нападение.

Той само пусна коня си на зигзаг, за да не даде възможност на ездачите да се прицелят точно.

Наистина, като стигнаха на около петдесет крачки от Шико, те го приветстваха с четири куршума, които прелетяха точно над главата му.

Както вече казахме, Шико очакваше тези изстрели и предварително беше обмислил как да постъпи. Като чу изсвирването на куршумите, той отпусна юздата и се плъзна от коня на земята. От непредпазливост той предварително беше извадил шпагата от ножницата и стискаше в лявата си ръка кинжала, наточен като бръснач и заострен като игла.

Радостен вик се чу от групата на конниците, които го сметнаха за убит.

— Казах ли ви! — възкликна приближаващият се в галоп човек с маска. — Вие погубихте цялата работа, защото не изпълнихте точно моите заповеди. Но сега той е сразен.

Претърсете го и ако е още жив — довършете го!

— Слушам, господине — почтително отговори един от конниците.

Двама души с шпаги в ръце се приближиха до Шико.

Те прекрасно разбираха, че противникът им не е убит, понеже се чуваха степания.

Но като видяха, че той не помръдва, по-усърдният от двамата има непредпазливостта да се приближи и моментално, сякаш изхвърлен от пружина, кинжалът се заби в гърлото му до самата

дръжка. Едновременно с това шпагата на Шико прободe гърдите на другия конник.

— Предателство! — извика командирът... — Заредете мускетите, негодникът бил жив!

— Разбира се, че съм жив — каза Шико. — Очите му мятаха мълнии. По-бърз от мисълта, той се хвърли върху командира и насочи шпагата към маската му.

Тук двама войници го хванаха. Той се обърна, с един удар на шпагата си разсече бедрото на единия и се освободи.

— Глупаци! — кресна командирът. — Аркебузите, дявол да ви вземе!

— Но преди да заредят, ще ти разпоря корема, разбойнико — каза Шико, — и ще ти смъкна маската, за да разбере кой си ти!

— Дръжте се, господине, дръжте се, сега ще ви помогна — чу се глас сякаш от небето.

Той принадлежеше на красив млад човек, яхнал прекрасен кон. Конникът държеше два пистолета и викаше на Шико:

— Наведете се! Наведете се, дявол да ви вземе! Но наведете се най-после!

Шико се подчини.

Чу се изстрел и единият от нападателите изпусна шпагата си и падна в краката на Шико.

Конете заподскачаха уплашено и тримата останали не можеха да се качат на седлата. Младежът стреля още веднъж, наглед, без да се цели — и с този втори изстрел довърши още един.

— Двама срещу двама — каза Шико. — Великодушни спасителю, заемете се с вашия, аз ще се заема с моя!

И той се хвърли срещу конника с маската, който трепереше от гняв и страх, но въпреки това майсторски отбиваше ударите.

От своя страна младият човек повали своя противник на земята в го завърза с колана си като овца за клане.

Когато пред Шико остана само един противник, хладнокръвието се върна при него, а заедно с това и чувството му за превъзходство.

Той избута своя противник в крайпътния ров и със сръчен удар заби шпагата си между ребрата му.

Човекът падна.

Шико настъпи шпагата на победения, така че той да не може да я достигне и преряза с кинжала си връзките на маската.

— Господин дьо Майен! — възкликна той. — Дявол да го вземе! Така си и мислех.

Херцогът не отговори — той беше в безсъзнание.

Както винаги, когато му предстоеше да вземе важно решение, Шико се почеса по носа, след това запретна ръкави, измъкна кинжала и се приближи до херцога.

Но тук някой го хвана за ръката и се чу глас:

— По-полека, господине. Повален враг не се убива.

— Млади човече — възрази Шико, — вие ми спасихте живота аз от все сърце ви благодаря. Но позволете да ви дам един малък урок, така полезен в нашия век на морален упадък. Ако за три дни животът на един смелчага три пъти е бил подложен на опасност, то той, повярвайте ми, има право да направи това, което се готвя да направя аз.

И Шико хвана врага си за врата, за да довърши започнатото.

Но и този път младежът го спря:

— Вие няма да направите това, господине, или поне не докато аз съм тук. Не може безнаказано да се пролива такава кръв.

— Ба! — учудено каза Шико. — Вие познавате този негодник?

— Този негодник е херцог дьо Майен, принц от кралско потекло, равен по кръв на много крале.

— Толкова повече си го заслужава — мрачно каза Шико. — Но кой сте вие?

— Аз съм този, който ви спаси живота — студено отговори младият мъж.

— И този, който преди три дни ми предаде кралското писмо?

— Точно той.

— Значи вие сте слуга на краля, господине?

— Да, имам тази чест — каза младият човек и се поклони.

— И макар да сте на служба при краля, вие сте загрижен за живота на господин дьо Майен? Дявол да го вземе, това не подобава на един добър слуга на краля.

— Мисля, напротив, че постъпвам точно като добър слуга на краля.

— Може би — тъжно каза Шико, — но сега не е време да се философства. Как се казвате?

— Ернотон дьо Карменж, господине.

— Добре, господин Ернотон! Какво ще правим с тази мърша, равна по величие на всички крале на земята? Защото, предупреждавам ви, аз трябва да тръгвам.

— Аз ще се погрижа за господин дьо Майен, господине.

— И за неговия спътник, който ни подслушва?

— Този нещастник не чува нищо, толкова здраво съм го вързал, че сигурно е загубил съзнание.

— Днес вие спасихте живота ми, господин дьо Карменж, но го подлагате на опасност в бъдеще.

— Аз изпълних дълга си, господине, за бъдещето Бог ще се погрижи.

— Да бъде, както искате. Впрочем, на мен самия също не ми е приятно да убивам беззащитен човек, та бил той и моят най-зъл враг. Прощавайте, господине!

Шико тръгна към своя кон, но веднага се върна.

— Тук има седем добри коня. Мисля, че съм спечелил четири от тях. Помогнете ми да избира поне един...

— Вземете моя кон — отговори Ернотон, — по-добър няма да намерите.

— Вие сте много щедър, оставете го за себе си.

— Не, аз не трябва да пътувам толкова бързо като вас.

Шико не чака да го молят повече, скочи на коня на Ернотон и изчезна.

ГЛАВА 6

ЕРНОТОН ДЪО КАРМЕНЖ

Ернотон остана на полесражението, без да знае какво да прави с двамата врагове, които останаха на грижите му.

Като прецени, че не могат да избягат, а Сянката (защото под това име, както читателят си спомня, той познаваше Шико) едва ли ще се върне, за да ги довърши, младежът започна да търси някакъв начин за превозването си и скоро го намери.

На върха на хълма се показва каруца, която вероятно се беше разминала с Шико, и нейният силует се очерта на вечерния фон на небето, червен от пламъците на залязващото слънце.

Два вола теглеха каруцата, караше ги един селянин.

Ернотон спря каруцаря, на когото, както личеше по всичко, страшно му се искаше да зареже каруцата и да се скрие в храстите, и му разказа, че е имало сражение между хугеноти и католици, че петима са загинали в това сражение, но двама още са живи.

Макар и да го беше страх да не носи отговорност за доброто дело, което искаха от него, селянинът беше уплашен повече от войнствения вид на Ернотон. Затова той помогна на младия човек да пренесе в каруцата първо господин дьо Майен, а след това войника, който лежеше със затворени очи.

Оставаха петте трупа.

— Господине — понита селянинът, — тези петимата католици ли са или хугеноти?

Ернотон, който бе видял как се кръсти селянинът, му отговори:

— Хугеноти.

— В такъв случай — каза каруцарят, — няма нищо лошо да претърся тези безбожници.

— Няма нищо лошо — отговори Ернотон, който предпочиташе нужният му селянин да се възползва от имуществото на убитите, а не първият случаен минувач.

След завършването на тази операция бръчките по челото на селянина изчезнаха и той започна да подкарва воловете, за да стигнат по-бързо до дома му.

В конюшната на този добър католик, върху удобна сламена постилка, господин дьо Майен дойде в съзнание. Той отвори очи и се огледа наоколо с напълно разбираемо учудване.

Веднага, щом господин дьо Майен отвори очи, Ернотон освободи селянина.

— Кой сте вие? — попита Майен.

— Не ме ли познахте, господине?

— Познах ви — намръщи се херцогът, — вие сте този, който дойде на помощ на моя враг.

— Да — отговори Ернотон, — но аз съм също и този, който попречи на вашия враг да ви убие.

— Сигурно е така, щом още съм жив — каза Майен. — Разбира се, ако той не ме е сметнал за мъртъв. Но защо, господине, вие сте помогнали на този човек да убие моите хора, а след това сте му попречили да ме убие?

— Странно, господине, че един благородник, а вие очевидно сте благородник — не разбира моето поведение. Случайността ме доведе на пътя, по който пътувахте. Аз видях, че няколко души нападат един, и го защитих. Но като видях, че този храбрец може да злоупотреби с победата си, му попречих да ви довърши.

— Познавате ли ме? — погледна го изпитателно Майен.

— Не е необходимо да ви познавам, господине, вие сте ранен и това е достатъчно.

— Бъдете искрен, господине — настояваше Майен, — познавате ли ме?

— Странно, господине, че не искате да ме разберете. Аз не смятам за благородно да убиваш паднал враг, както не смятам за благородно и да нападаш с осем души един.

— Но за всичко може да има причини.

Ернотон се поклони, но не отговори.

— Този човек е мой смъртен враг.

— Вярвам ви, защото той каза същото и за вас.

— А ако оздравея?

— Това не ме засяга, господине, тогава ще постъпите, както сметнете за необходимо.

— Смятате ли, че съм тежко ранен?

— Прегледах раната ви, господине. Тя е сериозна, но не е смъртоносна. Струва ми се, че острието само се е плъзнало по ребрата и не е проникнало в гърдите. Поемете дълбоко въздух и предполагам, че няма да почувствате болка.

— Това е вярно — с мъка въздъхна Майен. — А хората, които бяха с мен?

— Мъртви са с изключение на един.

— На пътя ли ги оставихте? — попита Майен.

— Да.

— Претърсихте ли ги?

— Да, селянинът, когото вероятно сте видели, като сте отворили очи.

— Какво намери той?

— Малко пари.

— А книжа?

— Не зная.

— А! — каза Майен с явно задоволство.

— Можете да попитате за това този, който остана жив.

— Къде е той?

— В сайванта, на две крачки оттук.

— Доведете го при мен и ако сте честен човек, закълнете се, че няма да му задавате никакви въпроси.

— Не съм любопитен, господине, и освен това зная за тази история всичко, което е важно за мен.

Херцогът продължаваше с безпокойство да гледа младежа.

— Господине — каза Ернотон, — бих се радвал, ако дадете вашето поръчение на някой друг.

— Не съм прав, господине, признавам това — каза Майен, — но бъдете така любезен и ми направете услугата, за която ви моля.

След пет минути войникът влезе в конюшната.

Като видя херцог дьо Майен, той извика, но херцогът успя да намери сили да притисне пръст до устните си. Войникът веднага замълча.

— Господине — каза Майен на Ернотон, — ще ви бъда вечно благодарен. Сигурно някога ще се срещнем при по-благоприятни обстоятелства. Мога ли да попитам с кого имам честта да разговарям?

— Аз съм виконт Ернотон дьо Карменж, господине.

Майен очакваше по-подробни обяснения, но младежът на свой ред се оказа твърде сдържан.

— За Божанси ли пътувахте, господине? — продължаваше Майен.

— Да.

— Аз ви попречих и вие сигурно няма да продължите пътуването си днес?

— Напротив, господине, надявам се веднага да тръгна.

— За Божанси?

Ернотон изгледа Майен като човек, който твърде много се дразни от такава настойчивост.

— За Париж — отговори той.

— Извинете — възрази Майен, — но как така? Вие пътувате за Божанси и без всякакви сериозни причини се отказвате от пътешествието?

— Всичко е много просто, господине — отговори Ернотон, — аз отивах на среща. Нашето приключение ме забави и аз закъснях. Не ми остава друго, освен да се върна.

Напразно Майен се мъчеше да прочете нещо по безстрастното лице на Ернотон.

— Защо не останете няколко дни с мен, господине? — каза той накрая. — Ще изпратя в Париж войника, за да доведе лекар. Нали разбирате, не мога да остана тук с непознати селяни.

— А защо, господине — възрази Ернотон, — да не остане с вас войникът? Лекар ще ви изпратя аз.

Майен се колебаеше.

— Знаете ли името на моя противник? — попита той.

— Не, господине.

— Как! Вие сте му спасили живота, а той не ви е казал името си?

— Вашия живот също спасих, господине, а нима се опитах да разбера вашето име? Затова пък вие и двамата знаете моето. Нека по-добре спасеният да знае името на своя спасител.

— Виждам, господине — каза Майен, — че вие сте толкова дискретен, колкото и доблестен.

— А аз, господине, чувствам във вашите думи упрек и много съжалявам за това. Нали ако съм дискретен по отношение на вас, то и с останалите не съм много приказлив.

— Прав сте. Ръката ви, господин дьо Карменж.

Ернотон протегна ръка, но по вида му не можеше да се разбере дали знае, че подава ръка на херцог.

— Вие не одобрихте моето поведение — продължи Майен. — Не бих могъл да се оправдая, без да ви разкрия важна тайна, затова по-добре да се въздържа от признания.

— Ваша воля е да говорите или да мълчите, господине.

— Благодаря ви, господине. Знайте, че съм благородник от добро семейство и бих могъл да ви доставя всичко, което пожелаея.

— Да не говорим за това, господине — отговори Ернотон. — Благодарение на господаря, комуто служа, аз не се нуждаю от нищо.

— Вашият господар? — с безпокойство попита Майен. — Какъв господар, кажете, моля ви.

— О, стига признания, вие сам казахте това, господине — отговори Ернотон.

— Прав сте... Как ми трябва моят лекар!

— Както вече имах честта да ви съобщя, връщам се в Париж. Дайте ми неговия адрес.

Майен направи знак на войника и те тихо заговориха. Ернотон, верен на обичайната си скромност, се отдръпна настрана. Накрая, след едноминутно съвещание, херцогът отново се обърна към Ернотон.

— Господин дьо Карменж, дайте ми дума, че писмото ми ще бъде доставено по предназначение.

— Давам ви думата си, господине.

— Вярвам ви, вие сте благороден човек.

Ернотон се поклони.

— Ще ви доверя част от своята тайна — каза Майен. — Аз принадлежа към охраната на херцогиня дьо Монпансьо.

— Нима херцогиня Монпансьо има охрана? — простодушно попита Ернотон. — Не знаех това.

— В нашите смутни времена, господине — продължи Майен, — всички се стремят да си осигурят безопасността, а семейство Гиз е

едно от най-знатните семейства...

— Не искам обяснения, господине.

— И така, продължавам — трябваше да стигна в Амбоаз, но по пътя срещнах своя враг... Останалото ви е известно.

— Да — потвърди Ернотон.

— Поради получената от мен рана не изпълних поръчението и трябва да съобщя за това на херцогинята. Не бихте ли се съгласили да предадете лично в ръцете ѝ писмо, което ще имам честта да напиша?

— Ако тук има хартия и мастило — отговори Ернотон и стана, за да поиска нужните предмети.

— Няма нужда — каза Майен, — моят войник сигурно има всичко, което е необходимо.

И наистина войникът извади от джоба си две сгънати плочки за писане. Майен се обърна към стената, натисна някаква пружина и плочките се отвориха. Той написа няколко реда и отново сгъна плочките.

Сега те можеха да бъдат разтворени, без да се счупят, само от човек, който знае секрета на отваряне.

— Господине — каза младият човек, — след три дни това послание ще бъде предадено на херцогиня дьо Монпансьо.

Херцогът стисна ръката на своя доброжелател и останал без сили, облян в пот, се отпусна върху сламата.

— Господине — обърна се към Ернотон войникът с тон, който не съответстваше на неговите дрехи, — вие ме вързахте като теле, но искате това или не, аз разглеждам тези връзки като връзки на дружбата и ще ви докажа това, когато му дойде времето.

И той протегна на Ернотон ръката си, белотата на която младият мъж вече бе успял да забележи.

— Чудесно — усмихна се Ернотон, — значи имам двама приятели повече.

— Не се смейте, господине — каза войникът, — приятелите никога не могат да бъдат прекалено много.

— Правилно, приятелю! — отговори Ернотон.

И замина.

ГЛАВА 7

КОНЮШНИТЕ

Ернотон тутакси се отправи на път и тъй като беше взел коня на херцога, пътуваше много бързо и по обяд на третия ден пристигна в Париж.

В три часа следобед той спря при казармата на Четиридесет и петимата в Лувъра.

Гасконците го видяха и учудено възкликнаха.

Чул виковете, излезе господин дьо Лоаняк и като видя Ернотон, страшно се намръщи, което не попречи на младия човек да се запъти право към него.

Господин дьо Лоаняк направи на Ернотон знак да мине в малкия му кабинет, където този неумолим съдия произнасяше своите присъди.

— Може ли да се държите така, господине? — попита той. — Отсъствате вече пет дни и пет нощи... И това вие, господине, когото смятах за разсъдлив човек.

— Господине — отговори Ернотон и се поклони, — аз изпълнявах заповед.

— А какво ви бяха заповядали?

— Да следвам херцог дьо Майен.

— Значи херцогът е заминал от Париж?

— Същата вечер и това ми се стори подозрително.

— Прав сте, господине. По-нататък?

И Ернотон разказа кратко, но с въодушевлението и енергията на смел човек за пътното приключение и за последиците, които то имаше. Докато той говореше, върху подвижното лице на Лоаняк се отразяваха всички впечатления, които разказвачът предизвикваше в неговата душа.

Но щом Ернотон стигна до писмото на херцог дьо Майен, Лоаняк възкликна:

— Писмото във вас ли е?

— Да, господине.

— Дявол да го вземе! Моля ви, господине, следвайте ме.

И Ернотон последва Лоаняк в конюшните на Лувъра.

Там се приготвиха за излизането на краля и господин д'Епернон гледаше как изпробват два коня, пристигнали току-що от Англия като подарък на Анри от английската кралица. Тези коне, които се отличаваха с необикновена красота, днес за първи път щяха да бъдат впрегнати в каретата на краля.

Господин дьо Лоаняк се приближи до херцог д'Епернон и докосна края на плаща му.

— Важни новини, ваша светлост — каза той.

— Какво има, господин дьо Лоаняк?

— Господин дьо Карменж пристигна от Орлеан. Там херцог дьо Майен лежи ранен в някакво село.

— Ранен?

— Нещо повече — продължи Лоаняк, — той е написал на госпожа дьо Монпансьо писмо, което се намира в господин дьо Карменж.

— Хиляди дяволи! — възкликна д'Епернон. — Извикайте господин дьо Карменж, аз сам ще поговоря с него.

Лоаняк се приближи до Ернотон, който почтително стоеше встрани.

— Доколкото ми е известно, у вас има писмо на господин дьо Майен — обърна се д'Епернон към дьо Карменж.

— Да, монсеньор.

— То е адресирано до госпожа дьо Монпансьо...

— Да, монсеньор.

— Бъдете любезен да ми предадете това писмо.

И херцогът протегна ръка със спокойната небрежност на човек, свикнал, щом само изрази волята си, да ѝ се подчинят веднага.

— Ваша светлост забравя, че писмото е доверено на мен.

— Какво значение има това?

— За мен огромно, монсеньор. Аз дадох дума на господин херцога, че писмото ще бъде предадено лично на херцогинята.

— Но вие на кого служите — на краля или на херцог дьо Майен?

— Служа на краля, монсеньор.

— Отлично. Кралят иска да получи това писмо.

— Но вие не сте кралят, монсеньор.

— Вие забравяте с кого говорите, господин дьо Карменж! — извика д'Епернон, бледен от гняв.

— Напротив, монсеньор, точно затова отказвам.

— Отказвате?! Вие казахте, че отказвате, господин дьо Карменж?

— Да, така казах.

— Господин дьо Карменж, вие забравяте вашата клетва за вярност!

— Монсеньор, доколкото помня, аз съм се клел във вярност само на една особа — на негово величество. Ако кралят поиска от мен ниското, ще го получи, но кралят не е тук.

— Господин дьо Карменж — каза херцогът, който все повече се ядосваше, докато Ернотон, напротив, ставаше все по хладен, — вие, както и всичките ви земляци, лесно се главозамайвате при успех, вие сте опиянен от успеха, любезно благородниче. Притежаването на държавна тайна ви е зашеметило като удар със сопа.

— Аз съм зашеметен от вашата немилост, господин херцог, но постъпвам така, както ми повелява съвестта и никой няма да получи писмото с изключение на краля или на онази особа, до която е адресирано.

Господин д'Епернон направи застрашителен жест.

— Лоаняк — каза той, — заповядайте веднага да заведат господин дьо Карменж в затвора.

— В такъв случай — усмихна се Карменж — няма да мога да предам на херцогиня дьо Монпансьо това писмо, във всеки случай, докато съм в затвора, но щом изляза...

— Ако излезете от него — каза д'Епернон.

— Ще изляза, господине, освен ако не заповядате да ме убият — каза Ернотон с все по-нарастваща решителност. — Да, ще изляза — стените на затвора не са толкова твърди, колкото е твърда моята воля. И щом изляза, монсеньор...

— Какво тогава?

— Ще се обърна към краля.

— В затвора! В затвора! — изкрещя д'Епернон, загубил самообладание. — И му вземете писмото!

— Никой няма да се докосне до него! — възкликна Ернотон, отскочи назад и извади от джоба на гърдите си плочките на Майен. —

Ще унищожа писмото — херцог дьо Майен ще одобри моето поведение, а негово величество ще ми прости.

В този момент нечия ръка леко го дръпна. Младият човек се огледа и възкликна:

— Кралят!

Наистина кралят току-що беше слязъл по стълбата. Той чу края на спора и спря Карменж.

— Какво се е случило, господа? — попита той с глас, на който умееше да придава с нищо несравнима властност.

— Господарю! — възкликна д'Епернон, без дори да се опитва да скрие гнева си. — Този човек принадлежеше към вашите Четиридесет и петима, но сега вече няма да бъде в техния състав. Заповядах му от ваше име да следи херцог дьо Майен, докато той е в Париж. Младият човек последвал херцога до Орлеан и там — получил от него писмо, адресирано до госпожа дьо Монпансьо.

— Получили сте от господин дьо Майен писмо за госпожа дьо Монпансьо?

— Да, господине — отговори Ернотон, — но негова светлост не казва при какви обстоятелства.

— Къде е това писмо?

— В това се крие причината за спора ни, господарю. Господни дьо Карменж категорично отказа да ми предаде писмото и има намерение да го предаде на адреса — постъпка, която ми се струва недостойна за слуга на краля.

Младият човек коленичи.

— Господарю — каза той, — аз съм беден благородник, но съм човек на честта. Аз спасих живота на вашия пратеник, когото херцог дьо Майен с още шестима души искаше да убие.

— А на херцог дьо Майен нищо ли не му се случи? — попита кралят.

— Той е ранен, господарю, и даже много тежко.

— Така! — промълви кралят. — И после?

— Вашият пратеник, който, както ми се струва, има особени причини да ненавижда херцог дьо Майен...

Кралят се усмихна.

— Вашият пратеник, господарю, искаше да доубие врага, но аз си помислих, че в мое присъствие такова отмъщение би приличало на

политическо убийство и...

Ернотон се колебаеше.

— Продължавайте — каза кралят.

— И спасих живота на херцог дьо Майен, както преди това спасих живота на вашия пратеник.

Д'Епернон сви рамене. Лоаняк захапа дългия си мустак, кралят оставаше безстрастен.

— Продължавайте — прошепна той.

— Херцог дьо Майен, при когото остана само един войник — останалите петима бяха убити, — не пожела да се раздели с него и без да знае, че съм верен слуга на ваше величество, ми поръча да занеса писмо на неговата сестра. Ето това писмо — предавам го на ваше величество, за да се разпоредите с него така, както разполагате и с мен. Честта ми е скъпа, господарю, но сега гаранция ще ми бъде кралската воля и аз се отказвам от своята чест — тя е в добри ръце.

Ернотон, все още на колене, протегна на краля плочиците.

Кралят меко отстрани ръката му.

— Но какво говорите, д'Епернон? Господин дьо Карменж е честен човек и верен слуга.

— Аз ли, господарю? — каза д'Епернон.

— Да, нали чух, като слизах по стълбите, думата „затвор“? Дявол да го вземе! Напротив, когато срещаме такъв човек като господин дьо Карменж, трябва да говорим като древните римляни за венци и награди. Писмото принадлежи или на този, който го предава, или на този, до когото е адресирано.

Д'Епернон измърмори нещо и се поклони.

— Вие ще занесете това писмо, господин дьо Карменж.

— Но, господарю, помислете за това, което може да бъде написано там — каза д'Епернон. — Не трябва да се проявява чувствителност, когато става дума за живота на ваше величество.

— Вие ще занесете писмото, господин дьо Карменж... — повтори кралят, без да отговори на своя фаворит.

— Благодаря ви, господарю — отговори Карменж.

— Но на какъв адрес? В двореца Гиз, в двореца Сен-Дени или в Бел...

Погледът на д'Епернон спря краля.

— Ще занеса писмото в двореца на дьо Гиз и там ще разбере къде да намеря херцогиня дьо Монпансьо.

— А когато я намерите?

— Ще ѝ предам писмото.

Кралят внимателно погледна младия човек.

— Кажете, господин дьо Карменж, обещавали ли сте нещо друго на господин дьо Майен?

— Не, господарю.

— Например да пазите в тайна местопребиваването на херцогинята.

— Не, господарю, нищо подобно не съм обещавал.

— Тогава аз ще ви поставя едно условие, господине.

— Аз съм роб на ваше Величество.

— Вие ще предадете писмото на херцогиня дьо Монпансьо и веднага ще дойдете при мен във Венсен, където ще бъде тази вечер.

— Слушам, господарю.

— И там ще ми дадете отчет, къде сте намерили херцогинята.

— Ваше величество може да разчита на мен.

— Каква непредпазливост, господарю! — каза херцог д'Епернон.

— Вие не разбирате от хора, херцоже. Той е честен по отношение на Майен — ще бъде честен и по отношение на мене.

— Не само честен, но и безкрайно предан, господарю! — възкликна Ернотон.

— Значи сега, когато всичко е решено, да вървим, господа! — каза Анри.

Д'Епернон се поклони.

— Идвате ли с мен, херцоже?

— Ще ви придружавам на кон, ваше величество, мисля, че заповедта беше такава.

— Да, а от другата ми страна кой ще язди?

— Преданият слуга на ваше величество — каза д'Епернон — господин дьо Сек-Мален.

И погледна да види какво впечатление са направили думите му на Ернотон. Но той остана невъзмутим.

— Лоаняк — добави д'Епернон, — извикайте господин дьо Сен-Мален.

— Господин дьо Карменж — каза кралят, разбрал мисълта на д'Епернон, — щом изпълните поръчението, елате във Венсен.

— Да, господарю.

И въпреки своето философско отношение, към живота, Ернотон замина доволен, че няма да види триумфа на Сен-Мален.

ГЛАВА 8

СЕДЕМТЕ ГРЯХА НА МАРИЯ МАГДАЛЕНА

Кралят хвърли поглед на конете и като видя колко са буйни, не пожела да пътува сам в каретата и със знак покани херцога да седне до него.

Лоаняк и Сен-Мален заеха места отстрани на каретата, фореиторът^[1] — отпред.

Херцогът седна сам на предната седалка, а кралят с кучетата си се настани върху възглавниците в дъното на огромния екипаж.

Любимото куче на Анри III, онова, което видяхме на ръцете му в Кметството, сладко дремеше на специална възглавница. Вдясно от краля имаше маса, прикрепена към пода на каретата. Върху масата имаше цветни гравюри, които негово величество изрязваше необикновено сръчно, въпреки друсането на каретата.

Това бяха главно рисунки с религиозно съдържание, но по обичая от онова време, с образите от християнската митология се смесваха доста езически елементи.

Методичен във всичко, Анри беше разпределил рисунките по теми и се беше заел с „Житието на Мария Магдалена“.

Грешницата беше изобразена млада, красива, заобиколена от поклонници; разкошни бани, пирове, всевъзможни удоволствия бяха намерили отражение в тази серия рисунки.

Художникът гравьор беше обзет от остроумната мисъл да прикрие капризите на своята фантазия с църковния авторитет. Ето защо надписът под всяка една от рисунките беше посветен на един от седемте смъртни гряха.

„Магдалена се предава на греха на гнева.“

„Магдалена се предава на греха чревоугодие.“

„Магдалена се предава на греха гордост.“

И така нататък до седмия, последния смъртен грях.

Гравюрата, която кралят изрязваше, когато минаваха през Сент-Антоанските врати, изобразяваше грешницата, изпаднала в гняв.

Мария Магдалена се беше изтегнала върху възглавниците, покрита като с плащ с разкошните си златни коси, с които по-късно ще изтрие краката на Христа. Прекрасната грешница току-що е заповядала да хвърлят роба, счупил скъпоценна ваза, в рибарника с мурените, които подават от водата змиеподобните си глави. По заповед на Мария Магдалена бичуваха прислужницата ѝ, защото, когато сресвала господарката си, неволно изскубнала от главата ѝ няколко златни косъмчета.

На заден план на картината бе изобразено как бият кучетата, защото допуснали в къщата да влязат просяци.

Като стигнаха Фобенския кръст, кралят вече беше пристъпил към друга рисунка с надпис „Магдалена се предава на греха чревоугодие.“

Прекрасната грешница лежеше на пурпурнозлатно ложе — най-изисканите блюда, известни на римските гастрономи, от катерички в мед до червеношийки във фалернско вино, украсяваха масата. На земята кучетата се биеха за един фазан, а въздухът гъмжеше от птици, отнасящи от пиршеството фурми, ягоди и вишни. От време на време птиците изпускаха плодовете, а отдолу мишките с вдигнати носове очакваха тази манна небесна.

Погълнат от това сериозно дело, кралят едва повдигна глава, когато минаваха покрай абатството „Свети Яков“, където камбаните звънко биеха за вечерня.

Вратите и прозорците на манастира бяха затворени и ако не беше камбанният звън, можеше да се помисли, че той е необитаем. Но след стотина крачки внимателният наблюдател би забелязал, че кралят хвърли много по-сериозен поглед към красивата къща от лявата страна на пътя, разположена в очарователна градина, оградена с желязна решетка с позлатени шипове. Това имение се наричаше Бел-Еба.

За разлика от манастира „Свети Яков“ в Бел-Еба прозорците бяха отворени, освен един, скрит зад жалузи.

Когато кралят се изравни с къщата, жалузите трепнаха незабелязано.

Кралят размени с д'Епернон многозначителен поглед и пристъпи към следващия смъртен грях.

Гравюрата толкова бе погълнала вниманието на краля, че той не забеляза суетността, разцъфнала от лявата страна на каретата, където Сен-Мален се кипреше на коня си и се надуваше от гордост.

Помислете само, той, най-младият син на гасконско семейство, язди толкова близо до най-християнския крал, че може да чуе как негово величество казва на кучето си: „Куш, господин Лов, вие ми омръзнахте!“ или се обръща към генерал-полковника от инфантерията д'Епернон с думите: „Тия коне, херцоже, май ще ми счупят врата!“

Бавната езда съвсем не отговаряше на опасенията на краля, но удължаваше радостта на Сен-Мален. Наистина английските коне с тежка сбруя, украсена със сребро и галони, сравнително бавно се придвижваха към Венсен.

Но когато Сен-Мален прекалено се възгордя, нещо подобно на предупреждение свише намали възторга му — той чу, че кралят произнесе името на Ернотон.

Два или три пъти в продължение на две-три минути кралят изрече това име. Но сякаш напук, думите, които се отнасяха до Ернотон, постоянно биваха заглушавани от някакъв шум.

Ту кралят издаваше възглас на огорчение, понеже рязкото движение на резеца разваляше гравюрата му, ту с голяма нежност убеждаваше господин Лов да мълчи, а той джавкаше с необоснованата, но ясно изразена претенция да лае не по-зле от някой як дог.

Най-после пристигнаха във Венсен. На краля му оставаха да изреже още три гряха. И под предлог, че трябва да се посвети на тази важна работа, той се затвори в стаята си.

Духаше студен северен вятър. Сен-Мален тъкмо беше започнал да се настанява около голямата камина, за да се стопли и да поспи, и Лоаняк сложи ръка на рамото му.

— Днес сте дежурен — каза той отсечено, като човек, свикнал да заповядва. — Ще поспите друг път, ставайте, господин дьо Сен-Мален!

— Готов съм да бодърствам и петнадесет денонощия подред, господине — отговори той.

— О, не сме чак толкова взискателни. Успокойте се!

— С какво мога да бъда полезен, господине?

— Незабавно ще се върнете в Париж.

— Слушам. Конят ми е оседлан в конюшната.

— Добре. Ще отидете право в казармата на Четиридесет и петимата.

— Да, господине.

— Ще събудите всички, но освен тримата началници, чиито имена ще ви кажа, никой не трябва да знае къде и защо отивате.

— Ще изпълня съвсем точно вашите заповеди, господине.

— Ще оставите четиринадесет души при Сент-Антоанските врати, петнадесет души по средата на пътя и ще се върнете с останалите четиринадесет тук.

— Всичко ще бъде изпълнено точно, господин дьо Лоаняк. В колко часа трябва да тръгнем от Париж?

— Привечер.

— Оръжие?

— Кинжал, шпага, пистолет.

— С доспехи ли?

— Да.

— Ще има ли други заповеди, господине?

— Ето ви три писма, адресирани до господин дьо Шалабър, господин дьо Бيران и вас. Шалабър ще командва първия отряд, Бيران — втория, вие — третия.

— Слушам, господине.

— Писмата трябва да се отворят след пристигането на мястото точно в шест часа. Господин дьо Шалабър ще отвори писмото при Сент-Антоанските врати, господин дьо Бيران — при Фобенския кръст, а вие — при Венсенската стражева кула.

— Бързо ли трябва да стигнем?

— Колкото може по-бързо, но така, че да не предизвикате подозрения.

— Слушам, господине.

— Допълнителни инструкции ще намерите в писмата. Тръгвайте!

Сен-Мален се поклони и направи крачка към изхода.

— Впрочем — каза Лоаняк, — оттук до Фобенския мост препускайте с всички сила, но оттам до заставата трябва да яздите ходом. До настъпването на нощта има още два часа — повече време, отколкото ви е нужно.

— Отлично, господине.

— Добър път, господин дьо Сен-Мален.

И като звънтеше с шпорите си, Лоаняк се оттегли в покоите си.

„Четиринадесет в първия отряд, петнадесет във втория и петнадесет в третия — размишляваше Сен-Мален, — ясно е, че Ернотон вече не се числи към Четиридесет и петимата.“

Половин час след тръгването му от Венсен Сен-Мален стигна заставата, а след още четвърт час беше вече в казармата на Четиридесет и петимата.

По-голямата част от тези господа нетърпеливо очакваха вечерята, която се приготвяше в кухнята. Всички блюда обикновено щедро се поливаха с най-добри вина от типа на малага, кипърско и сиракузко.

Въпреки това, щом иззвиреше сигналната тръба, сътрапезниците се превръщаха във войници, подчинени на желязна дисциплина.

Зиме лягаха в осем, лете — в десет, спяха само петнадесет, петнадесет дремеха, а останалите бодърствуваха.

Сен-Мален пристигна в казармата в пет и половина, завари всички гасконци на крак и с една дума срути техните надежди за вкусна вечеря.

— На конете, господа! — каза той.

И като остави другарите си в пълно недоумение, той даде необходимите разяснения само на господата дьо Биран и дьо Шалабър.

Направиха проверка.

Отговориха само четиридесет и четирима души в това число и Сен-Мален.

— Господин Ернотон дьо Карменж отсъства — каза господин дьо Шалабър, тъй като беше негов ред да изпълнява задълженията си на дежурен.

Дълбока радост изпълни сърцето на Сен-Мален и устните му неволно се изкривиха в подобие на усмивка, което с този мрачен и завистлив човек рядко се случваше.

Действително, в очите на Сен-Мален Ернотон губеше поради своето необяснимо отсъствие по време на такава важна експедиция.

Четиридесет и петимата или по-точно четиридесет и четиримата заминаха — всеки отряд по този път, които му беше посочен.

[1] Кочияш на карета, който управлява впрегнатите коне, като язди един от тях. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 9

БЕЛ-ЕБА

Излишно е да казваме, че Ернотон, когото Сен-Мален смяташе за загинал, следваше пътя, който съдбата неочаквано му беше показала.

Първо, той отиде в двореца Гиз и почука на главния вход.

Тутакси му беше отворено, но вратарят се изсмя право в лицето му, когато той помоли за честта да види херцогиня дьо Монпансьо.

Ернотон очакваше подобен прием и никак не се смути.

— Колко досадно — каза той, — трябва да предам на нейна светлост изключително важно съобщение от господин херцог дьо Майен.

— От херцог дьо Майен? — възкликна вратарят. — Но кой ви поръча да предадете това съобщение?

— Самият херцог дьо Майен.

— Херцогът? — повтори вратарят с добре изиграно учудване. — Но господин херцогът, както и госпожа херцогинята отсъстват от Париж.

— Това ми е добре известно — отговори Ернотон, — но нали бих могъл да срещна господин херцогът някъде на друго място, например по пътя за Блоа.

— За Блоа? — повтори вратарят.

— Точно така.

Израз на безпокойство се появи по лицето на служителя, който от прекалено усърдие държеше вратата полуотворена.

— И къде е това послание? — попита той.

— Тук — каза Ернотон, като се тупна по мундира.

Верният слуга устреми към Ернотон изпитателен поглед.

— Казвате, че посланието е много важно?

— От изключителна важност.

— Дайте да го погледна.

Ернотон извади скритото на гърдите му писмо на херцог дьо Майен.

— Какво странно мастило! — възкликна вратарят.

— Това е кръв — безстрастно отговори Ернотон.

Слугата пребледня при мисълта, че това е кръвта на херцога.

— Господине — бързо каза слугата, — не зная дали ще намерите в Париж херцогиня дьо Монпансьо. Но идете веднага в Сент-Антоанското предградие, в имението Бел-Еба, което принадлежи на госпожа херцогинята. Веднага ще познаете тази къща — тя е първата отляво по пътя за Венсен, след манастира „Свети Яков“. Може да се случи така, че да срещнете там някое доверено лице, което ще ви съобщи къде се намира херцогинята.

— Много добре — каза Ернотон, който разбра, че слугата не може или не иска да му каже повече. — Благодаря!

Той лесно намери имението Бел-Еба, разположено до манастира „Свети Яков“. Позвъни и вратата се отвори.

Известно време от него явно чакаха парола, но тъй като той мълчаливо се оглеждаше, лакеят го попита какво търси.

— Искам да говоря с госпожа херцогинята — отговори младият човек.

— Госпожа херцогинята я няма нито в Бел-Еба, нито в Париж — отговори лакеят.

— В такъв случай — каза Ернотон — ще трябва да отложа поръчението на господин херцог дьо Майен.

— Поръчение за госпожа херцогинята ли?

— Да.

Лакеят се замисли за момент.

— Господине — каза той, — тук има един човек, когото трябва да попитам. Бъдете любезен да почакате.

„Ето кому служат добре, дявол да го вземе! — помисли Ернотон. — Какъв ред, какво послушание, каква точност! Няма спор, при господата Гиз не може да се влезе лесно като в Лувъра. Почвам да си мисля, че не служа на истинския крал на Франция!“

Той се огледа — дворът беше празен, но вратите на всички конюшни бяха отворени, сякаш тук очакваха пристигането на конен отряд.

Наблюденията на Ернотон бяха прекъснати от дошлия лакей, след него вървеше друг слуга.

— Доверете ми вашия кон, господине, и следвайте моя другар — каза лакеят.

Ернотон бе въведен в малка гостна, където с гръб към него седеше над бродерията си скромно, но елегантно облечена жена.

— Ето конникът, който пристига от господин дьо Майен, госпожо — каза лакеят.

Тя се обърна.

Ернотон извика от учудване, защото позна в дамата и своя паж, и дамата от носилката.

— Вие! — на свой ред възкликна дамата, изпусна ръкоделието си и загледа Ернотон.

Със знак тя заповяда на слугата да се оттегли.

— Вие принадлежите към свитата на херцогиня дьо Монпансьо, госпожо? — с учудване възкликна Ернотон.

— Да — отговори непознатата, — но вие, господине, по какъв начин вие станяхте пратеник на господин дьо Майен?

— Твърде дълго е за разказване, госпожо — уклончиво отговори Ернотон.

— Вие сте дискретен, господине — промълви дамата и се усмихна.

— Да, госпожо, когато това е необходимо.

— Но аз не виждам тук повод за дискретност — каза непознатата. — Ние с вас се познаваме, макар и бегло, и вие ще ми съобщите какво е това послание, нали?

Дамата вложи в последните си думи цялото кокетство, цялото очарование, което една хубава жена може да вложи в молбата си.

— Но аз нямам устни поръчения, госпожо, моята мисия се състои в това да предам едно писмо на нейна светлост.

— Къде е това писмо? — попита непознатата и протегна ръка.

— Госпожо, имах честта да ви съобщя, че писмото е адресирано до госпожа херцогиня дьо Монпансьо.

— Но след като херцогинята отсъства — нетърпеливо каза дамата, — вие можете, следователно...

— Не, не мога.

— Вие не ми се доверявате, господине?

— Би трябвало да не ви се доверявам, госпожо — отговори младият човек. — Но въпреки тайнствеността на вашето поведение,

вие ми внушихте, признавам, съвсем не тези чувства, за които говорите.

— Наистина ли? — възкликна дамата и се изчерви под пламенния поглед на Ернотон.

Ернотон се поклони.

— Внимавайте, господин пратеник — засмя се тя, — вие ми се обяснявате в любов.

— Права сте, госпожо — заяви Ернотон. — Не зная дали ще ви видя отново, но този случай ми е твърде скъп, за да го изпусна.

— Разбирам — в желанието си да ме видите, сте си намерили предлог, за да се промъкнете тук.

— Аз да търся предлог, госпожо! Вие не ме познавате! Аз съм странен човек, съгласен съм, и не постъпвам като всички.

— Виждам, че сте предпазлив и разсъдлив влюбен — засмя се дамата.

— Може ли да се учудвате, госпожо, че изпитвам известни съмнения — възрази Ернотон. — Нима е прието жена да се преоблича като мъж, да се промъква през заставата и да отива да гледа как ще екзекутират на Гревския площад някакъв нещастник, при това да му прави разни знаци.

Дамата леко пребледня, но веднага се усмихна:

— Липсва ви проникателност, господине! Достатъчно е да имате малко здрав разум и всичко, което ви се струва съмнително, веднага ще се изясни. Нима не е естествено госпожа дьо Монпансьо да се интересува от съдбата на господин дьо Салсед, от неговите признания, истински или лъжливи — та те биха могли да компрометират целия лотарингски двор? А ако това е естествено, господине, то защо херцогинята да не изпрати верен, близък приятел с поръчение да присъства на екзекуцията и с очите си да види, както казват в двореца на Правосъдието, и най-малките подробности от екзекуцията? Този приятел, господине, съм аз — довереното лице на нейна светлост. Сега си помислете, бих ли могла да се появя на Гревския площад с женски дрехи и да остана равнодушна към страданията на този мъченик, към неговите опити да направи признание?

— Вие сте абсолютно права, госпожо — поклони се Ернотон. — Кълна се, възхищавам се от вашия ум не по-малко, отколкото от вашата красота.

— Благодаря ви, господине. Значи сега, когато се запознахме и се обяснихме, вие ще ми дадете писмото?

— Невъзможно е, госпожо, защото се заклех, пред херцог дьо Майен, че ще го предам само в ръцете на госпожа дьо Монпансьо.

— Кажете по-добре — ядосано възкликна дамата, — че писмо няма, че това е предлог, измислен от вас, за да проникнете тук. Прекрасно, господине, можете да бъдете доволен — вие не само се промъкнахте тук, но и ме видяхте и даже ми се признахте в любов.

— И в това, както и във всичко останало, госпожо, казах чистата истина.

— Добре! Нека бъде така! Видяхте ме, доставих ви това удоволствие и ви се отплатих за услугата, която ми бяхте, направили. Сега сме квит, сбогом, господине!

— Ще ви се подчиня, госпожо — каза Ернотон, — отивам си, щом като ме гоните.

Този път дамата сериозно се разсърди.

— Така значи! — извика тя. — Вие смятате, че е достатъчно да влезете тук под някакъв предлог, при една знатна дама, а после да кажете: „Хитростта ми се удаде и аз си отивам?“ Господине, благородните хора не постъпват така.

— Няма да отговарям на вашите жестоки думи, госпожо, и ще се постарая да забравя всичко, което пламенно и нежно ви казах, щом сте толкова зле разположена към мен. Но няма да си отида под тежестта на вашите сурови обвинения. Аз действително нося писмо от господин дьо Майен, писмо, адресирано до госпожа дьо Монпансьо, и ето това писмо.

Ернотон протегна към дамата писмото, но без да го изпуска от ръце.

Непознатата хвърли поглед към писмото и възкликна:

— Това е неговият почерк! И кръв!

Без да отговори нещо, Ернотон прибра писмото, още веднъж вежливо се поклони и смъртнобледен тръгна към вратата.

Този път дамата изтича към него и го хвана за плаща.

— За Бога, господине, извинете! — възкликна тя. — Нима с херцога се е случило нещастие?

— Дали ви прощавам, или не — каза Ернотон, — това е без значение. Та вие молите за извинение само за да получите писмото. Но

това писмо ще го чете само госпожа дьо Монпансьо.

— А, нещастен безумец! — извика дамата с гняв, изпълнен с величие. — Нима ти смяташ, че пред теб стои прислужница? аз съм херцогиня дьо Монпансьо! Дай ми писмото!

— Вие сте херцогинята! — ужасено отстъпи назад Ернотон.

— Разбира се! Нима не виждаш, че искам колкото може по-скоро да разбера какво ми пише брат ми?

Но вместо да се подчини, както херцогинята очакваше, младият човек скръсти ръце на гърди.

— Мога ли да вярвам на вашите думи — каза той, — след като вече два пъти ме излъгахте?

Очите на херцогинята мяхаха огън и жупел, но Ернотон храбро издържа техния пламък.

— Вие се съмнявате? Нужни са ви доказателства? — властно възкликна жената, като разкъсваше с нокти своите дантелени маншети.

— Да, госпожо — студено отговори Ернотон.

Непознатата хвана звънеца.

Пронизителен звън се разнесе по всички стаи и преди да беше затихнал, се появи слугата.

— Какво обичате, госпожо? — попита лакеят.

Непознатата гневно тропна е крак.

— Веднага да дойде Менвил!

Лакеят изтича от стаята. След минута бързо влезе Менвил.

— На вашите услуги, госпожо — каза той.

— Откога ме наричате „госпожо“, господин дьо Менвил? — ядосано попита херцогинята.

— На услугите на ваша светлост — повтори Менвил, смаян от учудване.

— Прекрасно! — каза Ернотон. — Пред мен стои благородник и ако той ме е излъгал, кълна се в небето, най-малкото ще зная кой ще ми плати за това.

— Повярвахте ли най-после? — попита херцогинята.

— Да, госпожо, вярвам ви.

И младият човек с поклон връчи на госпожа дьо Монпансьо писмото, за което се води толкова дълъг спор.

ГЛАВА 10

ПИСМОТО НА ГОСПОДИН ДЪО МАЙЕН

Херцогинята взе писмото, отвори го и жадно го прочете, без да се опитва да крие чувствата, които се сменяха по лицето ѝ като облаци в бурно небе.

Като прочете писмото, тя го подаде на развълнувания Менвил. То гласеше:

Сестро, пожелах да направя това, което прекрасно би могъл да извърши всеки офицер или учител по фехтовка и съм наказан за това.

Получих хубав удар от шпагата на известния ви човек, с когото имаме стари сметки. Най-лошото е, че той уби петима от моите хора и изчезна.

Трябва да ви кажа, че за неговата победа помогна приносителят на настоящото писмо, твърде приятен млад човек. Препоръчвам ви го горещо — той е самата дискретност.

Мисля, скъпа сестро, че негова заслуга във вашите очи ще бъде фактът, че той попречи на победителя да ми отреже главата.

Моля ви, сестро, да разберете името и професията на този млад човек — той предизвиква подозрение, макар че твърде много ме интересува. На всички мои предложения той отговаряше, че не се нуждае от нищо благодарение на господаря, комуто служи.

Казва, че не ме познава. Проверете това.

Страдам много, но мисля, че животът ми е във от опасност. Изпратете веднага моя лекар — лежам като кон върху сламата. Приносителят на това писмо ще ви съобщи къде.

Ваш любящ брат Майен

Като прочетоха писмото, херцогинята и Менвил учудено се спогледаха.

Първа наруши мълчанието херцогинята, което би могло да бъде зле изтълкувано от Ернотон.

— На кого сме задължени за тази голяма услуга, господине? — попита тя.

— На този, който винаги се стреми да помогне на слабия срещу силния, госпожо.

И Ернотон разказа всичко, което знаеше за раната и за местопребиваването на херцога.

Когато той свърши, херцогинята попита:

— Мога ли да се надявам, господине, че вие ще продължите така добре започнатата служба и ще станете привърженик на този дом?

Макар тези думи да бяха пълни с много ласкателен смисъл, младият мъж видя в тях само израз на любопитство.

В него се бореха различни чувства. Беше много съблазнително да разкрие на херцогинята своето положение при краля, защото, тогава би придобил в нейните очи огромна тежест, което съвсем не бе маловажно за един млад човек, пристигнал от Гаскония.

Херцогинята чакаше отговора.

— Госпожо — каза накрая Ернотон, — вече имах честта да кажа на господин дьо Майен, че служа на добър господар и нямам нужда да търся по-добър.

— Брат ми пише, господине, че вие очевидно не сте го познали. Как така се възползвахте от неговото име, за да проникнете при мен?

— Госпожо, изглеждаше, че господин дьо Майен иска да запази своето инкогнито. Сметнах, че не трябва да го позная и наистина селяните, при които го оставих, изобщо не би трябвало да знаят на какъв благороден човек предоставят приют. Тук положението е друго — името на господин дьо Майен можеше да ми отвори пътя към вас и аз го назовах.

Херцогинята се усмихна и погледна Ернотон.

— Никой не би могъл по-добре да отговори на моя коварен въпрос — каза тя. — Трябва да призная, вие сте остроумен човек.

— Не виждам нищо остроумно в това, което имах честта да ви кажа, госпожо — отговори Ернотон.

— В края на краищата, господине — нетърпеливо каза херцогинята, — виждам добре, че вие не желаете да кажете нищо за себе си. Но не мислите ли, че при желание не би било трудно да разберем вашето име или по-точно кой сте вие?...

— Несъмнено, госпожо, но ще разберете това от другиго, а не от мен.

— Той винаги е прав — каза херцогинята, като гледаше Ернотон с поглед, който би доставил на младия човек огромно удоволствие, ако бе разбрал скрития му смисъл.

Ернотон се поклони и помоли херцогинята за разрешение да се оттегли.

— Това ли е всичко, което искахте да ми кажете, господине? — попита херцогинята.

— Аз изпълних дълга си — отговори Ернотон, — остава ми само да изразя най-дълбокото си почитание на ваша светлост.

Когато вратата се затвори след него, херцогинята тропна с крак и каза:

— Менвил, заповядайте да проследят този млад човек!

— Невъзможно е, госпожо — отговори той, — всичките ни хора са на крак. Аз самият чакам развитието на събитията. Днес не е такъв ден, че да правим нещо повече от това, което сме решили по-рано.

— Прав сте, Менвил, трябва да съм се побъркала, но после...

— О, после — това е друга работа, госпожо.

— Да, както и на брат ми, той ми се струва подозрителен и на мен.

— Във всеки случай — възрази Менвил — той е честен човек, а честните хора днес са рядкост. Имахме късмет — неизвестен за нас човек пада като от небето, за да ни свърши такава работа!

— Но поне после го проследете, Менвил.

— Надявам се, госпожо — отговори Менвил, — че скоро няма да се налага да следим когото и да било.

— Прав сте, Менвил, загубила съм си ума.

— На пълководец като вас, госпожо, е разрешено да бъде угрижен в навечерието на решаваща битка.

— Да, настъпи нощта, Менвил, а Валоа ще се върне от Венсен през нощта.

— Рано е, госпожо, още няма осем часа, а и нашите войници не са пристигнали.

— Те сигурни хора ли са?

— Проверени, госпожо.

— Как ще пристигнат?

— Поотделно, като случайни пътници.

— Колко души чакате?

— Петдесет. Това е повече от достатъчно. Нали освен тях имаме и двеста монаси, които струват може би повече и от войниците.

— Щом нашите хора пристигнат, подредете монасите на пътя!

— Те са предупредени вече, госпожо. Ще преградят пътя, вратата на манастира ще бъде отворена и нашите хора ще вкарат вътре каретата.

— Менвил, моят беден брат моли за лекар. Най-доброто лекарство за Майен ще бъде кичур коса от главата на Валоа и човекът, който му занесе този подарък, ще бъде добре посрещнат.

— След два часа, госпожо, ще изпратим човек при нашия скъп херцог. Той замина от Париж като беглец, но ще се върне триумфално.

— Още една дума, Менвил — каза херцогинята. — Нашите приятели предупредени ли са?

— Кои приятели?

— Членовете на Лигата.

— Пази Боже, госпожо! Да предупредим буржоата — значи да бием тревога от камбанарията на катедралата „Парижката света Богородица“. Когато пленникът бъде затворен на сигурно място в манастира, без риск за нас ще разгласим навсякъде: „Валоа е в наши ръце!“

— Добре, вие сте сръчен и предпазлив човек, Менвил. Известно ли ви е, че нито една жена не е предприемала и не е изкарвала докрай работа, подобна на тази, за която мечтая аз?

— О, аз добре зная това, госпожо, и затова треперя, когато ви давам съвети.

— Първо, заповядайте да убият двамата глупаци, които яздят от двете страни на каретата, това ще ни даде възможност да представим това събитие така, както ни е изгодно.

— Да убием тези нещастници? — каза Менвил. — Наистина ли смятате, че е необходимо, госпожо?

— Например Лоаняк?... Голяма загуба, няма що!

— Той е доблестен воин.

— Негодник, направил кариера, точно като другия дангалак, който язди отляво — тъмнокосия, с бляскащите очи.

— Е, за този не ми е жал, не го познавам, но съм съгласен с вас, госпожо, че има твърде неприятен вид.

— Значи ми го давате на мен? — засмя се херцогинята.

— С удоволствие, госпожо.

— Известно ни е, Менвил, че сте добродетелен човек. В тази работа няма да имате пръст — двамата телохранители на краля ще паднат, като го защитават. Но ви обръщам внимание върху младежа.

— Кой младеж?

— Който току-що беше тук. Проверете дали действително си е заминал, дали не е шпионин, изпратен от нашите врагове?

Менвил се приближи до балкона, отвори прозорците и надникна навън, като се мъчеше да различи нещо в тъмнината.

— Каква тъмнина!

— Колкото по-тъмна е нощта, толкова по-добре за нас. Кураж, генерале!

— Да, но няма да видим нищо.

— Бог, чието дело защитаваме, вижда вместо нас, Менвил.

По всяка вероятност Менвил не беше толкова сигурен като госпожа дьо Монпансьо в това, че Бог помага на хората в подобни дела. Той отново започна да се вглежда в мрака.

— Виждате ли някого? — попита херцогинята, загасила от предпазливост светлината.

— Не, чувам само конски тропот.

— Това са те, Менвил. Всичко върви добре.

И херцогинята хвърли поглед на знаменитите златни ножички, които висяха на колана ѝ и на които предстоеше да изиграят в историята такава голяма роля.

ГЛАВА 11

КАК ДОН МОДЕСТ ГОРАНФЛО БЛАГОСЛОВИ КРАЛЯ ПО ВРЕМЕ НА НЕГОВОТО МИНАВАНЕ ПОКРАЙ
МАНАСТИРА „СВЕТИ ЯКОВ“

Ернотон излезе от двореца опечален, но съвестта му беше спокойна. Провървя му — призна се в любов на принцеса с кралска кръв, после последва важна беседа, благодарение на която тя веднага забрави за това признание, но не дотолкова, че да не му бъде полезно за в бъдеще.

Ернотон имаше късмет и в това, че не предаде краля, нито господин дьо Майен, а и себе си не погуби. Сега оставаше да се върне по-бързо във Венсен и да съобщи за всичко на краля. А след това да легне и да по-размисли.

Да размишляват е върховно щастие за хората на действието, единствената почивка, която те си позволяват.

Затова едва озовал се зад вратите на Бел-Еба, Ернотон пусна коня си в галоп. Не бе успял обаче да измине и стотина крачки и беше спрял.

Някакви конници се устремиха към него от двете му страни, така че той се оказа обкръжен, и в гърдите му бяха насочени половин дузина шпаги и още толкова пистолети и кинжали.

— Охо! — каза Ернотон. — Грабят! Грабят по пътя на една левга от Париж! Ама че работа! Кралят има прево, който не си върши работата. Трябва да го посъветвам да го смени.

— Тихо! — произнесе нечий глас, който му се стори познат. — Вашата шпага, оръжието ви, по-бързо!

Единият от конниците хвана юздата на Ернотон, други двама отнеха оръжието му.

— Дявол да го вземе! Ама че тарикати! — измърмори Ернотон.

След това се обърна към тези, които го задържаха:

— Господа, бъдете така добри да ми обясните...

— Я, но това е господин дьо Карменж! — каза най-пъргавият от нападателите, който му беше взел шпагата.

— Господин дьо Пенкорне! — извика Ернотон. — Но с какво се занимавате тука вие...

— Казах — тихо! — повтори същият висок глас на няколко крачки от тях. — Заведете го в караулното помещение.

— Но, господин дьо Сен-Мален — възрази Пардика дьо Пенкорне, — човекът, когото задържахме...

— Е?

— Това е нашият другар, Ернотон дьо Карменж.

— Ернотон тук! — побеля от яд Сен-Мален. — Какво прави тук?

— Добър вечер, господа — спокойно каза Карменж. — Признавам, не съм си и помислил, че ще попадна в толкова отбрано общество.

Сен-Мален не можеше да произнесе нито дума.

— Очевидно аз съм арестуван — продължаваше Ернотон. — Нали нямате намерение да ме ограбвате?

— Ама че късмет... — измърмори Сен-Мален. — Какво правите тук на пътя?

— Ако аз ви бях задал този въпрос, щяхте ли да ми отговорите, господин дьо Сен-Мален?

— Не.

— Примирете се тогава, че и аз ще премълча.

— Значи не искате да кажете какво сте правили на пътя?

Ернотон се усмихна, но не отговори.

— И къде отивахте също ли няма да кажете?

Мълчание.

— В такъв случай, господине — каза Сен-Мален, — ще бъда принуден да постъпя с вас като с първия срещнат.

— Моля. Но ви предупреждавам, че ще носите отговорност за всичко, което правите.

— Пред господин дьо Лоаняк?

— По-високо.

— Пред господин д'Епернон?

— Още по-високо.

— Какво пък, аз имам инструкции и ще ви заведа във Венсен.

— Във Венсен? Отлично! Точно там отивах, господине.

— Много съм щастлив, господине, че това малко пътешествие съвпада с вашите намерения.

Двама души с пистолети в ръка заведоха пленника при други двама, които стояха на пет крачки от тях. Те направиха същото и така Ернотон не се раздели от своите другари до стражевата кула.

В двора на замъка той видя петдесет обезоръжени конници, унили и бледи — те оплакваха своята несполука и очакваха печалната развързка.

Всички тези хора бяха пленени от нашите Четиридесет и петима, които с това започнаха своята дейност. Те използваха и хитрост, и сила — ту се обединяваха по десет души срещу двама или трима, ту с няколко любезни думи се приближаваха до конниците, които им се струваха опасни противници, и внезапно насочваха срещу тях пистолети.

Затова работата бе извършена без викове, без кръвопролитие, а когато един от вождовете на лигистите се хвана за кинжала и се готвеше да завика, му запушиха устата и Четиридесет и петимата безшумно го плениха със сръчността на корабен екипаж, който тегли въже.

Всичко това би зарадвало много Ернотон, ако той разбираше какво става наоколо.

Но като се ориентира кои са пленниците, към които го бяха причислили, той се обърна към Сен-Мален:

— Милостиви господине, виждам, че са ви предупредили за важността на поръчението, което ми бе дадено, и като любезен другар сте се разпоредили да ми дадат придружители. Бяхте съвсем прав — чака ме самият крал и аз трябва да му съобщя много важни сведения. Ще имам честта да съобщя на краля, че сте взели мерки да помогнете на делото и сте се погрижили за мен.

Сен-Мален се изчерви. Но като умен човек разбра, че Ернотон казва истината. С дьо Лоаняк и д'Епернон шега не бива. Затова той отговори:

— Свободен сте, господин Ернотон. Радвам се, че можах да ви бъда полезен.

Ернотон бързо се качи по стълбата, която водеше към покоите на краля.

Сен-Мален, който го проследи с поглед, видя, че на средата на пътя господин дьо Карменж срещна Лоаняк, който му направи знак да продължи.

Самият Лоаняк слезе долу, за да присъства при обиска на пленниците.

При вида на петдесетте арестувани той реши, че пътят за Париж е свободен — времето, когато лигистите трябваше да се съберат в Бел-Еба, беше изтекло, следователно никаква опасност не дебнеше вече краля по пътя му за Париж.

Но Лоаняк не бе взел под внимание манастира „Свети Яков“, не беше помислил за мускетите и пушките на преподобните отци.

Затова пък д'Епернон знаеше за тях от съобщението на Пулен. И когато Лоаняк съобщи на началника си: „Господине, пътят е свободен!“, д'Епернон му отговори:

— Добре. Кралят нареди Четиридесет и петимата да се построят в три отряда — единият отпред, двата други — отстрани на каретата. Конниците трябва да са колкото се може по-близо един до друг, за да предпазя каретата от евентуални изстрели.

— Слушам — каза Лоаняк с присъщата му войнишка невъзмутимост.

— А при манастира, господине, заповядайте съвсем плътно да сгъстят редиците.

Техният разговор бе прекъснат от шум по стълбите.

Беше кралят, който, готов за заминаване, слизаше надолу. След него вървяха няколко благородници. Сред тях Сен-Мален позна Ернотон.

— Господа — попита кралят, — моите храбри Четиридесет и петима налице ли са?

— Тъй вярно, господарю — отговори д'Епернон и посочи групата конници при вратите.

— Заповедите дадени ли са?

— Да, господарю.

— Тогава да тръгваме — каза кралят.

Лоаняк нареди да дадат сигнал „На конете!“ Направената тихо проверка показа, че всички Четиридесет и петима са налице.

На рейтарите беше поръчано да пазят хората на Менвил и херцогинята. Кралят седна в каретата и сложи до себе си извадената шпага.

Господин д'Епернон произнесе своето „Хиляди дяволи!“ и с юнашки вид провери дали шпагата му се изважда лесно от ножницата.

На кулата часовникът би девет. Каретата и конвоят ѝ тръгнаха.

Един час след заминаването на Ернотон господин дьо Менвил все още седеше до прозореца. Сега обаче той не беше вече толкова спокоен и главното, мислеше за Божията помощ, защото виждаше, че от хората помощ няма да дочака.

Нито един лигист не се бе появил. Само от време на време откъм пътя се чуваше тропот на коне, които препускаха в галоп към Венсен.

Щом го чуеха, херцогинята и господин дьо Менвил изпитателно се взираха в нощния мрак, но тропотът затихваше и отново настъпваше тишина.

Всичко това развълнува силно Менвил и той заповяда на един от хората на херцогинята да се качи на коня си, да отиде на пътя и да разпита първия кавалерийски взвод, който срещне.

Пратеникът не се върна.

Като видя това, нетърпеливата херцогиня изпрати друг, но и той не се върна.

— Менвил, какво мислите, че се е случило? — попита херцогинята.

— Сам ще отида и ще разбера всичко.

И Менвил тръгна към вратата.

— Забранявам ви да отивате — опита се да го спре херцогинята. — А кой ще остане с мен? Не, не, Менвил, останете! Когато става дума за такава важна тайна, възникват всякакви опасения. Но, честно казано, планът бе така добре обмислен и се пазеше в толкова дълбока тайна, че би трябвало да успее.

— Девет часът! — каза Менвил по-скоро в отговор на своите мисли, отколкото на думите на херцогинята. — Е, ето и монасите излизат от манастира и се строят покрай стените. Може би са получили някакви известия?

— По-тихо, слушайте! — извика внезапно херцогинята.

Отдалеч се чу приглушен от разстоянието грохот, приличен на гръмотевица.

— Конница! — възкликна херцогинята. — Карат го, карат го, карат го тука!

И вярна на своя буен характер, тя премина от свирепа тревога към неистова радост, запляска с ръце и завика:

— О! Той е в ръцете ми!

Менвил се заслуша.

— Да — каза той, — идва карета и препускат конници. — А на висок глас изкомандува:

— На пътя, свети отци, на пътя!

Високите решетести врати на абатството тутакси се отвориха и от тях излязоха в боен ред сто въоръжени монаси начело с Бороме.

Те се строиха напътно на пътя.

В този миг се чу високият глас на Горанфло:

— Почакайте, почакайте де! Аз трябва да възглавя братята, за да посрещнем достойно негово величество.

— На балкона, ваше преосвещенство, на балкона! — извика Бороме. — Вие знаете, че трябва да се извисите над всички. В писанието е казано: „И ще се извисиш като кедър над исоп.“

— Вярно — каза Горанфло, — вярно, забравих, че сам избрах това място. Добре, че ми напомнихте за това, брат Бороме, много добре.

Бороме даде тихо някаква заповед и четирима братя заведоха достойния Горанфло на балкона, като че ли му оказваха почит като на настоятел.

Скоро пътят бе осветен от факлите и херцогинята и Менвил видяха отблясъците от ризниците и шпагите.

Херцогинята не можеше повече да се владее и извика:

— Слезте долу, Менвил, и ми го доведете вързан, под стража.

— Да, да, госпожо... — отговори той, но мислеше за друго. — Безпокои ме едно обстоятелство.

— Какво?

— Не чух условния сигнал.

— А защо ни е сигнал, щом кралят е в наши ръце?

— Не виждам нашия офицер.

— А аз го виждам.

— Къде?

— Ей там, с онова червеното перо!

— Но това е господин д'Епернон с шпага в ръка.

— Оставили са му шпагата?

— О, Боже! Гръм да ме убие, но той командва...

— Нашите?

— Не, госпожо, това не са нашите.

— Вие сте се побъркали, Менвил!

В този момент Лоаняк, който вървеше начело на първия отряд от Четиридесет и петимата, размаха шпагата си и извика:

— Да живее кралят!

— Да живее кралят! — с явен гасконски акцент се отзоваха всичките Четиридесет и петима.

Херцогинята пребледня и се наведе над прозореца почти в безсъзнание.

Менвил мрачно и решително сложи ръка на дръжката на шпагата си.

Шествието се приближаваше като страшен блестящ ураган. То се изравни с Бел-Еба, още малко и ще стигне до манастира.

Бороме направи три крачки напред. Лоаняк насочи коня си право към монаха, който, макар и в расо, стоеше пред него в предизвикателна поза.

— Отдръпни се, отдръпни се! — властно викаше Лоаняк. — Път за краля!

Бороме, извадил под расото шпагата, пак така незабелязано я прибра в ножницата.

Възбуден от виковете и дрънкането на оръжие, заслепен от светлината на факлите, Горанфло протегна своята мощна десница и като събра показалеца и средния пръст, благослови от своя балкон краля.

Анри погледна от каретата, видя го и с усмивка наклони глава.

Тази усмивка беше ярко доказателство за милостта на двора към настоятеля на манастира „Свети Яков“ и така вдъхнови Горанфло, че той на свой ред завика:

— Да живее кралят!

Но останалите монаси запазиха пълно мълчание. Честно казано, те очакваха, че тяхното военно обучение и днешното им излизане в пълно бойно снаряжение извън манастира ще доведат до съвсем друг изход.

Като истински рейтар Бороме с един поглед си даде сметка за броя на кралските защитници и оцени воинската им стойка. Липсата на привържениците на херцогинята му показва, че начинанието е претърпяло неуспех — да се бави повече и да не се подчини би значило да погуби всичко.

Той престана да се колебае и в мига, когато Лоаняк едва не го прегази, извика почти толкова гръмко като Горанфло:

— Да живее кралят!

Тогава и всички монаси размахаха оръжието си и завикаха:

— Да живее кралят!

— Благодаря ви, преподобни отци, благодаря! — отговори кралят с дрезгав глас.

Като ураган от светлина и слава той премина покрай манастира, където трябваше да завърши неговото пътуване, и остави след себе си потъналия в мрак Бел-Еба.

От височината на своя балкон херцогинята видя лицата, озарени от блещукащата светлина на факлите, питаше тези лица, изяждаше ги с поглед.

— Гледайте, Менвил, гледайте! — възкликна тя и посочи един от конниците на кралския конвой.

— Пратеникът на херцог дьо Майен е на служба при краля! — на свой ред извика той.

— Погубени сме — прошепна херцогинята.

— Трябва да бягаме, госпожо, и то незабавно — каза Менвил. — Днес Валоа победи — утре той ще злоупотреби със своята победа.

— Предадени сме! — извика херцогинята. — Този млад човек ни е предал. Той е знаел всичко!

Кралят беше вече далеч — той се скри с цялата си охрана зад Сент-Антоанските врати, които се отвориха пред него, пропуснаха го да влезе и отново се затвориха.

ГЛАВА 12

ЗА ТОВА, КАК ШИКО БЛАГОСЛАВЯШЕ КРАЛ ЛУИ ХІ ЗА ИЗНАМИРАНЕТО НА ПОЩАТА И КАК РЕШИ ДА
СЕ ВЪЗПОЛЗУВА ОТ ТОВА ИЗОБРЕТЕНИЕ

Сега, ако читателите ми разрешат, ще се върнем при Шико. След важното откритие, което направи, като развърза шнурчетата на маската на господин дьо Майен, Шико реши, без да губи време, да се махне подалеч от местата, където това приключение можеше да предизвика нежелателни за него последствия.

Лесно е за разбиране, че между него и херцога сега започна борба на живот и смърт. Майен, който получи от Шико удар с шпага, вече никога нямаше да му прости.

— Напред, напред! — нададе вик храбрият гасконец, докато се носеше към Божанси. — Дойде време да изхарча за пощенски коне всичко, което получих от три знаменити личности: Анри дьо Валоа, дон Модест Горанфло и Себастиен Шико.

Прекрасно надявайки маската на човек с всякакво звание, Шико си даде вид, че е велможа, както по-рано се беше преобразил на дребен буржоа. И, трябва да кажем, на нито един принц не служеха с такова усърдие, както на метр Шико, веднага щом кажеше две думи на началника на станцията.

Шико реши да не спира до момента, в който ще бъде в безопасност и затова пътуваше толкова бързо, колкото позволяваха силите на конете, които той трябваше да смени тридесет пъти.

Колкото до самия него, той види се беше човек от желязо, тъй, като след 60 левги в денонощие, не чувствуваше никаква умора.

След като стигна за три дни град Бордо, Шико реши, че трябва да си поеме дъх.

По пътя не остава нищо друго, освен да размишляваш. Затова Шико много мислеше и възложената му мисия му се струваше все по-важна с приближаването на целта на неговото пътешествие.

Какъв владетел щеше да намери в лицето на загадъчния Анри дьо Навар, когото едни смятаха за глупак, други — за страхливец, трети — за нищожен ренегат? След като Анри остана в Навара,

характерът му малко се промени — нали беше успял да си осигури достатъчно разстояние между кралските нокти и скъпоценната си кожа и вече можеше да не се опасява.

Политиката му си оставаше както по-рано — той се стараяше да остава незабелязан и живееше безгрижно, просто радвайки се на живота.

Сериозните хора виждаха в това повод за насмешка. Шико пък намери основание за сериозни размисли.

Самият Шико така не приличаше на този, за когото се представяше, че и в другите можеше да съзре същността зад маската, която си слагаша. Затова за него Анри дьо Навар беше загадка.

Да знае, че Анри дьо Навар е загадка, вече значеше да знае твърде много. Затова Шико, съзнавайки подобно на гръцки мъдрец, че нищо не знае, знаеше много повече от другите.

И докато мнозина на негово място биха вдигнали високо глава и биха приказвали всичко, каквото им дойде наум и открито, Шико разбираше, че вътрешно трябва да бъде нащрек, да обмисля всяка своя дума и като артист да гримира лицето си.

След като се намери в пределите на малкото Наварско кралство, с чиято бедност французите се шегуваха, Шико, за свое най-голямо учудване, не намери следи от гнусната нищета, поразила най-богатите провинции на горда Франция, която току-що бе напуснал.

Един секач мина край него с ръка върху ярема на сития вол; момиче с лека походка отмина със стомна върху главата си, подобно на хоефорите от антична Гърция, идващ срещу му старец си тананикаше нещо под носа и клатеше побелялата си глава; загоряло момче, слабо на вид, но яко, играеше върху купа царевичак. И всичко това, като че говореше на Шико: „Виж, тук всички са щастливи!“

Понякога, вслушвайки се в скърцането на колелетата, Шико изпитваше внезапно чувство на ужас: той си спомни тежките лафети, оставили дълбоки следи по пътищата на Франция. Но от завоя се задаваше каруцата на някой лозар, натоварена с пълни бъчви и деца с изцапани от гроздовия сок лица. Като видя дулото на аркебуза в околностите, обрасли със смокини и лозя, Шико си спомни за трите засади, които така успешно премина. Но аркебузата беше на някакъв ловец, понеже полята и горите тук бяха пълни със зайци, патици и дропли.

Макар че беше късна есен и Шико остави Париж в мъгла, тук времето беше топло. В лъчите на слънцето ясно се очертаваха околностите с разхвърляни тук и там бели селски къщурки.

Беарнски селянин с барета, килната на едното ухо, подкарваше ниските незнаещи умора кончета, способни да препускат двадесет левги на един дъх. Тях никога не ги почистват, не ги покриват с чулове при почивките, те само се отърсват и веднага започват да пощипват първия попаднал им храст калуна — единствената им и напълно достатъчна храна.

— Дявол ги взел! — мърмореше Шико. — Никога не съм виждал Гаскония толкова богата. Види се Анри се къпе в охолство. Щом като е щастлив, има всички основания да се предполага, че е... благодушно настроен. Наистина кралското писмо даже преведено на латински език, ме смущава много.

И като разсъждаваше по такъв начин наум, Шико на глас правеше справки за местонахождението на краля на Навара.

Кралят се оказа в Нерак и Шико тръгна по пътя за Нерак, по който вървяха много хора, които се връщаха от пазар.

Както си спомня читателят, Шико, който беше твърде мълчалив, когато трябваше да отговаря на нечий въпроси, много обичаше да разпитва. Така той узна, че кралят на Навара води весел и безгрижен живот. По пътищата на Гаскония Шико има щастието да срещне трима души — млад католически свещеник, продавач на овце и офицер — които пътешествуваха заедно, бърбреха и си попийваха.

Тази случайна компания отлично представяше в очите на Шико просветеното, деловото и военното съсловие на Навара. Духовният отец му прочете известни сонети за любовта на краля на Навара към красавицата Фосез, дъщеря на Рене дьо Монморанси, барон дьо Фосе.

— А какво казва по този повод кралицата? — попита Шико.

— Кралицата е много заета, господине — отговори свещеникът.

— С какво, бъдете добър да ми кажете?

— В общуване с Господ Бог — проникновено отговори свещенослужителят.

— Значи кралицата е набожна?

— И даже много.

— Обаче, смятам, че в двореца не служат меси? — отбеляза Шико.

— И много грешите, господине. Според вас ние да не сме езичници. Знайте, милостиви господине, макар кралят с придворните от своята свита да посещава проповедите на протестантския пастор, за кралицата служат в нейната лична капела.

— За кралица Маргьорит?

— Да. И аз, недостойният божи служител, получих две екю затова, че два пъти служих в тази капела. Аз даже произнесох там проповед по текста: „Господ отдели плевелите от зърното.“ В Евангелието е казано „ще отдели“, но аз смятах, че тъй като Евангелието е написано отдавна, това дело вече може да се смята за завършено.

— Кралят знаеше ли за тази проповед? — попита Шико.

— Той я изслуша.

— И не се разгневи?

— Напротив, възхити се от нея.

— Вие просто ме изумявате — отбеляза Шико.

— Трябва да допълня — каза офицерът, — че в двореца не само посещават проповеди и обедни. В замъка се пирува отлично, да не говорим за разходките: никъде във Франция храбрите военни не се разхождат така често, както по алеите на Нерак.

Шико събра повече сведения, отколкото му бяха нужни, за да изработи план за действие.

Той познаваше Маргьорит, която в Париж имаше свой двор и разбираше, че ако тя не проявява проникателност в любовните работи, то това е, защото има причини да си затваря очите.

— Дяволска работа! — говореше той под носа си. — Тук ще ме разкъсат на парчета, ако се опитам да разстроя тези очарователни разходки. За щастие, известна ми е философската нагласа на краля, цялата си надежда възлагам на него. Освен това аз съм посланик, неприкосновено лице. И така — смело напред.

И Шико продължи пътя си. Към края на деня той пристигна в Нерак точно когато започваха разходките, които така го смущаваха.

Впрочем, Шико можа да се убеди в простотата на нравите, които царяха в Наварския двор, по това, как бе допуснат до краля.

Обикновен лакей отвори пред него вратата на скромно обзаведената стая за гости. Над гостната се намираше приемната на

краля, където той обичаше да дава непретенциозни аудиенции, на които съвсем не се скъпеше.

Когато в замъка идваше посетител, някой офицер или просто паж докладваше за него на краля и той веднага го приемаше.

Шико беше трогнат дълбоко от тази достъпност. Той реши, че кралят е добър и простосърдечен. Това мнение само се потвърди, когато в края на лъкатушешката алея, обградена от цъфтящи олеандри, се появи с износена филцова шапка, светлокафява куртка и сиви ботуши кралят на Навара: лицето му гореше в руменина, а в ръцете си той държеше билбоке. По челото на Анри нямаше бръчки, сякаш грижите не се осмеляваха да се докоснат до него със своите тъмни криле, устните му се усмихваха, очите му сияеха безгрижно и излъчваха здраве. В движение късаше с лявата си ръка цветята, ограждащи пътеката.

— Кой иска да ме види? — попита той пажа.

— Господарю — отговори той, — някакъв човек — благородник или военен.

Като чу тези думи, Шико несмело пристъпи напред.

— Я виж! — извика кралят. — Господин Шико в Навара, господин Шико при нас! Господи! Добре дошъл, скъпи господин Шико.

— Най-почтително ви благодаря, господарю.

— Вие сте жив и здрав, слава Богу!

— Така е, ваше величество — каза Шико, извън себе си от радост.

— В такъв случай — възкликна Анри, — ние с вас ще пийнем хубаво винце от избите Лиму! Много се радвам да ви видя, господин Шико; седнете тук.

И той посочи една градинска скамейка.

— За нищо на света, господарю — каза Шико и отстъпи.

— Вие сте изминали двеста левги, за да се видите с мен, и аз няма да ви позволя да стоите! Седнете, господин Шико, седнете, само седнали можем да си поговорим от сърце.

— Но, господарю, етикета!

— Етикет у нас, в Навара!... Да не си мръднал, бедни ми Шико! Кой мисли тук за етикет?

— Не, господарю, не съм мръднал — отговори Шико, — аз пристигнах като посланик.

На ясното чело на краля се появи едва забележима гънка, но тя изчезна толкова бързо, че Шико при цялата си наблюдателност не я забеляза.

— Като посланик? — попита Анри с престолено простодушие.
— Но от кого?

— От крал Анри III. Аз пристигам от Париж, направо от Лувъра, господарю.

— Е, това е друга работа — каза кралят. Той въздъхна и стана от пейката. — Паже, оставете ни и поднесете вино горе, в моята стая... не, по-добре в работния кабинет. Да вървим, Шико, лично аз ще ви покажа пътя.

Шико тръгна след краля на Навара. Сега Анри крачеше по-бързо, отколкото когато вървеше сред цъфналите олеандри.

„Колко жалко — мислеше Шико, — да смущавам този славен човек, живеещ в спокойствие и неведение... Стига, сигурен съм, че ще се отнесе към всичко философски!“

ГЛАВА 13

ЗА ТОВА, КАК КРАЛЯТ НА НАВАРА СЕ ДОСЕТИ, ЧЕ TURENNIUS ОЗНАЧАВА ТЮРЕН, А MARGOTA —
МАРГО

Лесно е да се досетим, че кабинетът на краля на Навара не тънеше в разкош. Негово беарнско величество не беше богат и не пръскаше на вятъра малкото, което притежаваше. Кралският кабинет, заедно с парадната спалня заемаха цялото дясно крило на замъка.

От кабинета, обзаведен твърде добре, макар и без никакъв разкош, се откриваше изглед към великолепните ливади край бреговете на реката.

Гъстите дървета — върби и чинари — скриваха водите ѝ, но от време на време тя се изплъзваше като митологично божество от засенчващата я зеленина и на обедното слънце водните струи изглеждаха златни, а на лунна светлина гладката ѝ повърхност беше като сребърна.

От другата страна прозорците гледаха към двора на замъка. Осветен по такъв начин и от изток, и от запад кабинетът беше много красив и при първите слънчеви лъчи, и при седефеното сияние на изгряващата луна.

Но трябва да признаем — красотата на природата занимаваше Шико по-малко, отколкото обстановката в кабинета. Във всеки неин предмет проникателният поглед на посланика търсеше да разгадае тайната, която го занимаваше по пътя.

Със своето обикновено благодушие и с неизменната си усмивка на уста Анри се разположи в дълбокото кожено кресло, украсено с позлатени карамфили и ресни. Подчинявайки му се, Шико премести за себе си табуретка, украсена също като кралското кресло.

Анри гледаше Шико така внимателно, че всеки придворен би се почувствувал неловко.

— Вие сигурно ще помислите, че съм твърде любопитен, скъпи ми господин Шико — започна кралят, — но нищо не мога да направя. Тъй дълго ви смятах за покойник, че независимо от цялата радост,

която ми достави вашето възкресение, никак не мога да свикна с мисълта, че сте жив... Защо така внезапно изчезнахте?

— Но вие, господарю, също така внезапно изчезнахме от Венсен — отговори Шико с присъщата му непринуденост. — Всеки се скрива, както може и преди всичко по най-удобен за себе си начин.

— Вие, както винаги, сте остроумен, скъпи господин Шико — каза Анри, — това ме убеждава окончателно, че не говоря с призрак. Но ако ви е угодно, да приключим с остроумията и да поговорим за работите.

— Това няма ли да бъде твърде уморително за ваше величество? Очите на краля блеснаха.

— Вярно, че тук хващам ръжда — каза той спокойно, — но няма от какво да се уморявам, тъй като нищо не правя. Днес Анри дьо Навар доста потърча, но още не му се е наложило да задействува мозъка си.

— Радвам се да чуя това, господарю — отговори; Шико, — тъй като, като посланик на крал Анри III, ваш роднина и приятел, съм пратен при ваше величество с твърде деликатно поръчение.

— Не се бавете повече, разпалихте любопитството ми.

— Господарю...

— Първо връчете вашите акредитиви. Разбира се, ако става дума за вас, това е излишна формалност. Но аз искам да ви покажа, че макар и да съм прост беарнски селянин, знам своите кралски задължения.

— Моля за извинение, ваше величество — отговори Шико, — даже и да имах акредитивно писмо, би ми се наложило да го унищожа.

— А защо така, скъпи господин Шико?

— Когато ти е възложена опасната чест да пренасяш кралски писма, рискуваш да ги доставиш само в небесното царство.

— Вярно — съгласи се Анри все така благодушно, — по пътищата е неспокойно и тъй като средствата не ни достигат, ние в Навара сме принудени да се доверяваме на честността на простолюдието... Впрочем, то не е много крадливо.

— Но моля ви се! — извика Шико. — Те са направо агънца, господарю! Наистина само в Навара.

— Така ли?! — забеляза Анри.

— Да, извън пределите на Навара се срещат доста ястреби и вълци! Самият аз им бях жертва, господарю.

— Убеждавам се с радост, че не са ви изяли съвсем.

— Това вече не е по тяхна вина, господарю. Много твърд бях за зъбите им и отървах кожата. Но ако ви е угодно, да не влизаме в подробностите на моето пътешествие — те са несъществени — да се върнем към акредитивните писма.

— Но щом те не са във вас, скъпи господин Шико — каза Анри, — безполезно е да се връщаме към тях.

— Не са у мен, но носех едно писмо.

— А, отлично, дайте ми го, господин Шико.

И Анри протегна ръка.

— Точно тук е бедата, господарю — продължи Шико, — аз унищожих писмото, тъй като господин дьо Майен ме преследваше, за да ми го отнеме.

— Братовчедът Майен?

— Самият той.

— За щастие, той не е много подвижен. Все още ли продължава да пълнее?

— Едва ли, тъй като имаше нещастieto да ме настигне и при срещата ни получи славен удар с шпага.

— А писмото?

— Писмото видя колкото ушите си, тъй като бях взел предпазни мерки.

— Браво! Напразно не пожелахте да ми разкажете за своето пътешествие, господин Шико; то много ме занимава.

— Ваше величество е безкрайно добър.

— Но мен ме смущава един въпрос.

— Какъв именно?

— Щом като няма писмо за господин дьо Майен, значи няма и за мен. Значи аз няма да науча какво ми е написал моят добър брат Анри.

— Простете, господарю, но преди да унищожа писмото, аз го научих наизуст.

— Прекрасна мисъл, господин Шико, прекрасна, личи си, че сме земляци. И така, ще ми го кажете ли наизуст?

— Разбира се, господарю, ще изложа всичко точно: наистина езикът ми е непознат, но паметта ми е превъзходна.

— Кой език?

— Латинският.

— Нещо не ви разбирам — каза Анри и насочи към Шико ясения си поглед. — Нима писмото на моя брат е написано на латински?

— Да, господарю.

— Защо на латински?

— Сигурно защото латинският е език, на който всичко може да се изкаже, на който Персий и Ювенал са увековечили безумието и греховете на кралете.

— На кралете?

— И на кралиците, господарю.

Веждите на краля се смръщиха.

— Искях да кажа на императорите и на императриците — се поправи Шико.

— Значи вие знаете латински, господин Шико? — хладно попита Анри.

— И да, и не, господарю.

— Ваше е щастието, ако го знаете: вие имате огромно преимущество пред мен — аз не знам латински. Поради това престанах да слушам и месата.

— Научиха ме да чета латински, господарю, както и гръцки и староеврейски.

— Това е много удобно, господин Шико, вие сте просто подвижна книга.

— Ваше величество намери вярното определение. В паметта ми се запечатват цели страници и когато пристигна някъде с поръчение, мен ме прочитат и ме разбират.

— Или пък не разбират.

— Защо, господарю?

— Ясно защо: ако не разбират езика, на който сте напечатан.

— Но кралете знаят всичко, господарю.

— Това говорят пред народа, господин Шико, и същото ласкателите говорят пред кралете.

— В такъв случай няма защо да чета писмото на ваше величество.

— Струва ми се, че латинският език прилича на италианския, нали?

— Така казват, господарю.

— И на испанския, нали?

— Да.

— Щом е така, да опитаме: аз знам малко италиански, а моето гасконско наречие твърде прилича на испанския.

Шико се поклони.

— И така, ваше величество, ще заповядате ли?

— Моля ви, скъпи господин Шико.

Шико започна да цитира:

— „Frater carissime! Sincerus amor quo te prosequebatur germanus noster Carolus nonus, functus, nuper, colet usque regiam nostram et pectori meo pecinaciter adhaeret.“

На Анри и окото му не мигна, но в края на фразата той спря с жест Шико.

— Или аз силно греша — каза той, — или тук се говори за любов, за упорство и за моя брат Шарл IX?

— Не ще отрека — каза Шико. — Латинският е толкова забележителен език, че всичко това напълно може да се събере в една фраза.

— Продължете — заповяда кралят.

Беарнеца със същата невъзмутимост изслуша онова, което се говореше в писмото за неговата жена и виконт дьо Тюрен. Но когато Шико произнесе това име, той попита:

— Turennius вероятно значи Тюрен, нали?

— Мисля, че е така, господарю.

— А Margota е умалителното, с което моите братя Шарл IX и Анри III наричаха своята сестра и моята възлюблена съпруга Маргьорит.

— Не виждам в това нищо невъзможно — отговори Шико.

И той съобщи писмото до края, при което изразът на лицето на Анри не се промени нито веднъж.

— Това ли е?

— Точно така, господарю.

— Лошо, че разбрах само две думи — Turennius и Margota, но и това едва-едва!

— Не е беда, господарю, достатъчно е да заповядате на някой учен мъж да преведе писмото.

— В никакъв случай — веднага възрази Анри, — и вие самият, господин Шико, така грижливо охранявате поверената ви тайна, че

едва ли бихте ме посъветвали да дам гласност на това писмо.

— Не, разбира се.

— Но вие мислите, че това би следвало да се направи?

— След като ваше величество благоволи да ме попита, ще кажа, че писмото вероятно съдържа някакви добри съвети и ваше величество би могъл да извлече полза от тях.

— Да, но не бих могъл да доверя тези полезни съвети на всеки.

— Разбира се.

— Е, ще ви помоля да направите следното — каза Анри, като че осенен от внезапна мисъл.

— Какво именно?

— Отидете при моята жена Марго. Тя е учена жена. Прочетете й писмото, тя сигурно ще го разбере и ще ми обясни всичко.

— Как великолепно го измислихте, ваше величество! — викна Шико. — Това са златни думи!

— Наистина ли? Е, тогава, върви!

— Тичам, господарю.

— Само не променяй в писмото нито дума.

— Та аз и не мога да го направя: за това би трябвало да знам латински, а аз не го знам.

— Върви, приятелю, върви!

Шико се осведоми как да намери госпожа Маргьорит и остави краля, убеден повече от всякога в това, че Анри дьо Навар е загадъчна личност.

ГЛАВА 14

АЛЕЯТА, ДЪЛГА ТРИ ХИЛЯДИ КРАЧКИ

Кралицата живееше в противоположното крило на замъка. Оттам постоянно се носеше музика, а под прозорците постоянно се разхождаше по някой кавалер с шапка с перо.

Знаменитата алея, дълга три хиляди крачки, започваше под прозореца на Маргьорит и погледът на кралицата с удоволствие се спираше на цветните килими и обраслите със зеленина беседки.

Родена в подножието на трона, дъщеря, сестра и жена на крал, Маргьорит много страдаше в живота. Затова, както и да се стараяше философски да приема живота, времето и горестите наложиха отпечатък на лицето ѝ.

И все пак Маргьорит си остана необикновено красива, с особена, одухотворена красота. Лицето на кралицата беше винаги приветливо усмихнато, очите ѝ бяха блестящи, а движенията ѝ — леки и женствени. Не напразно в Нерак я боготворяха, тя внесе тук изящество, веселие, живот.

Макар че Маргьорит беше свикнала да живее в Париж, тя търпеливо понасяше живота в провинцията — дори само това изглеждаше като добродетел, за което жителите на Навара ѝ бяха благодарни.

Нейният двор беше не просто сбор от кавалери и дами: всички я обичаха — и като кралица, и като жена. Тя умееше така да използва времето, че всеки изминал ден донасяше нещо лично на нея, а не беше загубен и за обкръжаващите я.

В нея се насъбра много горчивина против неприятелите, но тя търпеливо чакаше възможност да отмъсти. Смъртно чувствуваше, че под маската на безгрижна снизходителност Анри дьо Навар таи към нея недружелюбно чувство и отбелязва всяка нейна постъпка. Но никой освен Екатерина Медичи и може би Шико не би могъл да каже защо са толкова бледни страните на Маргьорит, защо погледът ѝ помрачнява от незначайна тъга, защо най-накрая нейното сърце,

способно на дълбоко чувство, открива царящата в него пустота, отразяваща се даже в погледа ѝ, някога толкова изразителен.

Маргьорит нямаше на кого да се довери.

Тя беше истински самотна и може би именно това придаваше в очите на наварците особено величие на целия ѝ облик.

Що се отнася до Анри, то той щадеше в жена си принцесата от френския кралски дом и се отнасяше към нея с подчертана вежливост или изящна непринуденост. Ето защо на пръв поглед в неракския двор всичко изглеждаше напълно благополучно.

И така, според съвета на Анри Шико, най-наблюдателният и стриктен човек на света, се яви в покоите на Маргьорит, но не намери там никого.

— Кралицата — му казаха — е в края на знаменитата алея от три хиляди крачки...

И той се насочи нататък.

В края на алеята той забеляза под храстите испански жасмин група кавалери и дами в кадифе, ленти и пера.

Може би цялата тази украса можеше да се стори малко старомодна, но за Нерак в нея имаше великолепиe и даже блясък.

Тъй като пред Шико вървеше кралският паж, Маргьорит, чийто поглед меланхолично блуждаеше настрана, позна цветовете на Навара и го повика.

— Какво искаш, д'Обияк? — попита тя.

Младият човек, по-точно момчето, тъй като то не беше на повече от дванадесет години, порумения и се поклони.

— Господарке — каза той на френски, тъй като кралицата строго бе забранила да се употребява местното наречие в двореца, — един благородник, пристигнал от Лувъра при негово величество краля, моли ваше величество да го приеме.

Красивото лице на Маргьорит пламна. Тя бързо се обърна с онова неприятно чувство, което изпитват хората, привикнали към огорчения при всяко неочаквано нещо.

На двадесет крачки от нея стоеше неподвижно Шико и фигурата на гасконецата се очертаваше ясно на фона на оранжевото вечерно небе. Вместо да извика при себе си пристигналия, кралицата сама напусна кръга на придворните.

Но като се обърна към тях, за да се сбогува, тя изпрати прощален поздрав на един от най-разкошно облечените и красиви кавалери.

Независимо от знака, предназначен да успокои кавалера, той явно се вълнуваше. Маргьорит улови това с проникателния поглед на жена и затова добави:

— Господин дьо Тюрен, благоволете да съобщите на дамите, че скоро ще се върна.

Красивият кавалер, облечен в бяло и светлосиньо, се поклони по-припряно, отколкото би сторил това който и да е равнодушно настроен царедворец.

Кралицата с бърза крачка се приближи до Шико, неподвижният наблюдател на тази сцена, която толкова съвпаднаше с това, което гласеше донесеното от него писмо.

— Господин Шико?! — удивено възкликна Маргьорит, щом стигна до гасконеца.

— Аз съм в нозете на ваше величество — отговори Шико — и виждам, че ваше величество сте добра и прекрасна, както по-рано и царувате в Нерак, както царувахте в Лувъра.

— Но това е просто чудо — да ви видя толкова далеч от Париж.

— Простете, господарке, не на бедния Шико му хрумна мисълта да направи това чудо.

— Вярвам ви, но нали бяхте мъртъв.

— Правех се на мъртъв.

— По какъв повод сте при нас, господин Шико? Нима във Франция, за мое щастие, още помнят кралицата на Навара?

— О, ваше величество — с усмивка каза Шико, — у нас не забравят кралиците, когато те са млади и прекрасни като вас!

— Значи в Париж са любезни, както и преди?

— Френският крал — добави Шико, без да отговаря на последния въпрос, — даже написа за това на краля на Навара.

Маргьорит поруменя.

— И вие донесохте писмото?

— Не, не го донесох по причини, които ще ви съобщи кралят на Навара, но го научих наизуст.

— Разбирам. Писмото е било много важно и вие сте се опасявали, че ще го изгубите или ще бъде откраднато?

— Точно така, ваше величество. Но, моля да ме извините, писмото беше написано на латински.

— Отлично! — викна кралицата. — Аз зная латински.

— А кралят на Навара знае ли този език? — попита Шико.

— Драги господин Шико — отговори Маргьорит, — много трудно е да се установи какво знае и какво не знае кралят на Навара.

— Така ли! — отбеляза Шико, твърде доволен, че не само той ще трябва да разгадава тайната.

— Съобщихте ли писмото на краля? — попита Маргьорит.

— То беше предназначено за него.

— И той разбра за какво става дума?

— Само две думи.

— Кои?

— Turennius и Margota.

— И какво направи той?

— Изпрати ме при вас, ваше величество.

— При мен?

— Да, той каза, че в писмото по всяка вероятност се говори за твърде важни неща и най-добре, ако вие направите превода — вие най-прекрасната сред учените жени и най-учената сред прекрасните.

— Щом като кралят е заповядал, господин Шико, готова съм да ви изслушам.

— Благодаря, ваше величество. Къде ви е угодно да изслушате писмото?

— Тук. Впрочем, не, по-добре — при мен. Да отидем в моя кабинет, моля ви.

Маргьорит внимателно погледна Шико, който ѝ откряхна част от истината, може би от съжаление.

Бедната жена чувствуваше необходимост от подкрепа и може би пред заплашващото я изпитание тя поиска да намери опора в любовта.

— Виконте — обърна се тя към господин дьо Тюрен, — подайте ми ръка и ме изпратете до замъка... Господин Шико, моля ви, минете напред.

ГЛАВА 15

КАБИНЕТЪТ НА МАРГЬОРИТ

Кабинетът на Маргьорит, обзаведен според тогавашния вкус, беше пълен с картини, емайл, порцелан, скъпо оръжие; масите бяха отрупани с книги и ръкописи на гръцки, латински и френски език; в просторни клетки пърхаха птици, на килимите спяха кучета — с една дума това беше особен малък свят, който живееше един живот заедно с Маргьорит, която умееше така да запълва времето си, че от хилядите горести си създаваше радости.

Тя накара Шико да седне в удобно и красиво кресло, покрито с гоблен с изображението на Амур, разпръскващ около себе си облак от цветя. Пажът — не д'Обияк, а момче с още по-красиво лице и още по-богато облечено — поднесе на кралския посланик вино.

Шико отказа и след като виконт дьо Тюрен излезе, започна да казва наизуст писмото на по Божията милост краля на Франция и Полша.

Произнасяйки латинските думи, Шико поставяше най-причудливи ударения, за да не може кралицата да вниква в техния смисъл. Но колкото и ловко да изопачаваше той своето собствено творение, Маргьорит схващаше всичко веднага и изобщо не се опитваше да скрие обхваналото я негодувание и ярост.

С всяка дума Шико все по-мъчително чувствуваше неловкостта на положението, в което сам се беше поставил. На някои места той навеждаше глава като изповедник, смутен от това, което чува.

Маргьорит добре познаваше изтънченото коварство на своя брат и имаше за това достатъчно доказателства. Тя също знаеше, тъй като не беше от жените, склонни да се самозалъгват, колко нелепи биха били оправданията, които би могла да измисли. Ето защо законният гняв се бореше в душата ѝ с напълно обоснования страх.

Шико поглеждаше от време на време кралицата и виждаше, че тя малко по малко се успокоява и стига до някакво решение.

Затова той вече с много по-твърд глас произнесе завършващите кралското писмо вежливи формули.

— Кълна се в светото причастие — каза кралицата, когато Шико млъкна, — моят брат пише прекрасно на латински. Какъв стил, каква сила на изразите! Никога не съм мислила, че е такъв майстор. — Шико погледна към тавана и разпери ръце като човек, който е готов от любезност да се съгласи, макар и да не разбира същността на работата.

— Вие не разбрахте ли? — попита кралицата, която знаеше всички езици включително езика на мимиката. — А аз си мислех, господине, че вие сте познавач на латинския.

— Ваше величество, всичко съм забравил. Ето единственото, което е останало в паметта ми: латинският език е лишен от граматически член, има звателен падеж и думата „глава“ в него е от среден род.

— Така ли? — раздаде се нечий весел и висок глас.

Шико и кралицата се обърнаха едновременно. Пред тях стоеше кралят на Навара.

— Нима на латински „глава“ е от среден род, господин Шико? — попита Анри и се приближи. — А защо не от мъжки?

— Това ме учудва също така, както и ваше величество — отговори Шико.

— Аз също не разбирам защо — замислено проговори Маргьорит.

— Сигурно защото — отбеляза кралят — глава могат да бъдат и мъжът, и жената в зависимост от свойствата на характерите си.

Шико се поклони.

— Това обяснение е най-подходящо, господарю.

— Толкова по-добре. Много съм радостен, че се оказах проникателен, отколкото мислех... А сега да се върнем на писмото. Горя от желание, госпожо, да чуя какво ново има във френския двор. За съжаление нашият славен господин Шико донесе новости на език, неизвестен за мен.

И Анри дьо Навар седна, потривайки ръце, като че ли го очакваше нещо твърде приятно.

— Е, господин Шико, съобщихте ли на жена ми това знаменитото писмо? — продължи той.

— Да, господарю.

— Разкажете ми, скъпа, какво съдържа то?

— А не се ли опасявате, господарю — каза Шико, — че латинският език на посланието е неблагоприятен признак?

— Но защо? — попита кралят.

Маргьорит за миг се замисли все едно, че си припомняше една след друга всички чути фрази.

— Нашият любезен посланик е прав — каза тя, — латинският в дадения случай е лош признак.

— Нима? — удиви се Анри. — Нима в писмото има някакви клевети? Бъдете внимателна, скъпа, вашият венценосен брат пише твърде изкусно и винаги проявява изискана вежливост.

— Това е коварно писмо, господарю.

— Не може да бъде!

— Да, да, в него има повече клевета, отколкото е необходимо, за да се скарат не само мъж и жена, но и приятел с всичките му приятели.

— Охо! — промълви Анри, изправи се и нарочно придаде на лицето си, обикновено толкова открито и благодушно, недоверчив израз. — Да скара мъжа с жена му, тоест мен с вас?

— Да, господарю.

— И по какъв случай, скъпа?

Шико седеше като на тръни.

— Ще стане беля — шепнеше той, — ще стане беля...

— Господарю — продължи кралицата, — ако вие знаехте латински, бихте открили в писмото много комплименти по мой адрес.

— Но по какъв начин — продължи Анри, — отнасящите се до вас комплименти, могат да ни скарат? Докато моят брат Анри ви хвали, няма да се различаваме в мненията си с него. Но ако в това писмо се говори лошо за вас, бих разбрал политическата сметка на моя брат.

— Ако Анри говореше за мен лошо, би ли ви била ясна неговата политика?

— Да, на мен са ми известни причините, поради които Анри дьо Валоа би искал да ни скара.

— Работата е там, господине, че комплиментите са само коварен увод, зад който се крие злостна клевета против ваши и мои приятели.

След като изрече смело тези думи, Маргьорит зачака възражения.

Шико наведе глава. Анри сви рамене.

— Помислете, скъпа — каза той, — може би вие недостатъчно добре сте разбрали целия този латински и писмото на моя брат не е чак толкова злонамерено.

Колкото кротко и меко да произнесе тези думи Анри, кралицата на Навара го погледна с недоверие.

— Разберете ме добре, господине — каза тя.

— Бог е свидетел, че желая само това, госпожо — отговори Анри.

— Нуждаете ли се от своите слуги, кажете?

— Нуждая ли се, скъпа? А какво бих правил без тях, Боже мой?!

— Та, ето що, господарю, кралят би желал да отдалечи от вас най-добрите ваши слуги.

— Няма да успее да го направи.

— Браво, господарю — прошепна Шико.

— Разбира се — отбеляза Анри с онова изумително благодушие, което до края на неговия живот объркваше всички, — слугите са край мен заради чувствата си, а не заради изгодата. Аз нищо не мога да им дам.

— Вие им давате своето сърце, своето доверие, господарю, това е най-добрият подарък на един крал.

— Да, скъпа, и какво?

— Нищо не мога да ви кажа, господарю — продължи Маргьорит, — без да постави под заплаха...

Шико разбра, че е излишен, и стана.

— Скъпи посланико — обърна се към него кралят, — благоволете да почакате в моя кабинет: кралицата желае да ми каже нещо насаме.

Щом видя, че съпрузите биха се радвали да се отърват от него, Шико излезе от стаята, като се поклони и на двамата.

ГЛАВА 16

ПРЕВОД ОТ ЛАТИНСКИ

И така, Анри остана със съпругата си насаме. На лицето на краля нямаше дори сянка от безпокойство или гняв. Той явно на разбираше латински.

— Господине — каза Маргьорит, — чакам вашите въпроси.

— Изглежда, писмото много ви безпокои, скъпа — каза кралят. — Не бива така да се вълнувате.

— Подобно писмо, господарю, е цяло събитие. Един крал не изпраща вестител при друг монарх, без да има важни причини.

— Достатъчно сме говорили за това... Струва ми се, довечера вие давате бал?

— Да, господарю — с удивление отговори Маргьорит. — Вие знаете, че почти всяка вечер у нас има танци.

— А аз утре съм на лов — хайка за вълци.

— Всеки със своите развлечения, господарю. Вие обичате лова, аз — танците. Вие ловувате, аз — танцувам.

— Да, скъпа моя — въздъхна Анри. — И наистина в това няма нищо лошо. Но мен ме тревожи един слух.

— Слух?... Безпокои ви някакъв слух, ваше величество?

— А вие самата нищо ли не сте чули? — продължи Анри.

Маргьорит започна сериозно да се опасява, че всичко това е само способ за нападение, избран от нейния мъж.

— Аз не съм любопитна, господарю — каза тя. — Освен това не придавам значение на слуховете.

— Значи смятате, че слуховете трябва да се презират?

— Без съмнение, господарю.

— Напълно съм съгласен, скъпа, и ще ви дам отличен повод да приложите философията си.

Маргьорит помисли, че настъпва решителният момент. Тя събра цялото си мъжество и спокойно отговори:

— Добре, господарю. Ще направя това с желание.

Анри започна с тон на разкайващ се грешник.

— Вие знаете как съм загрижен за бедната Фосез.

— За моята придворна дама?

— Да.

— За вашата любима, от която сте във възторг?

— Ах, скъпа, вие повтаряте слуховете, които току-що осъждахте.

— Прав сте, господарю — усмихна се Маргьорит, — смирено ви моля за извинение.

— И така, Фосез е болна, скъпа, лекарите не могат да определят какво става с нея.

— Как казахте? — възкликна кралицата със злорадство, защото и най-умната и великодушна жена не може да се лиши от удоволствието да пусне стрела в друга жена — Фосез, това цвете на чистотата и невинността, е болна? И лекарите ще трябва да се ориентират в нейните радости и мъки?

— Да — сухо отговори Анри. — Аз казвам, че моята дъщеричка Фосез е болна и скрива своята болест.

— В такъв случай, господарю — каза Маргьорит, която реши според обрата, който прие разговорът, че ѝ предстои да дарява прошка, а съвсем не да я измолва, — аз не знам какво е угодно на ваше величество и чакам обяснения.

— Би следвало... — продължи Анри. — Но аз май искам твърде много от вас, скъпа...

— Кажете все пак.

— Вие би следвало да ми направите голяма услуга и да посетите моята дъщеричка Фосез.

— Аз да навестя тази никаквица, за която говорят, че има чест да бъде ваша възлюблена?

— Не се вълнувайте, скъпа — промълви кралят. — Честна дума, вие говорите толкова високо, че ще предизвикате скандал и аз не мога да гарантирам, че подобен скандал няма да зарадва френския двор, тъй като в писмото на краля, прочетено от Шико, стоеше „quotidie scandaluni“, тоест „всекидневен скандал“ — това е ясно и за такъв жалък латинист като мен.

Маргьорит трепна.

— За кого се отнасят тези думи, господарю? — попита тя.

— Ето това не разбрах. Но вие знаете латински и ще ми помогнете да се ориентирам...

Маргьорит се изчерви до ушите. Анри наведе глава и леко вдигна ръка все едно обмисляше простодушно за кого от неговия двор може да се отнася този израз.

— Добре, господарю — проговори кралицата, — вие искате в името на нашето съгласие да ме принудите на унизителна постъпка. Аз се подчинявам.

— Благодаря ви, скъпа — каза Анри, — благодаря.

— Но каква ще бъде целта на моето посещение?

— Вие ще намерите Фосез при другите придворни дами, защото те спят в едно помещение. Сама знаете колко са любопитни и нескромни тези особи, трудно е да си представиш до какво могат да докарат Фосез. Тя трябва да напусне помещението на придворните дами.

— Ако тя желае да се крие, нека не разчита на мен. Аз няма да бъда нейна съучастничка.

И Маргьорит замълча, очаквайки как ще бъде приет нейният отказ.

Но Анри като че нищо не чуваше. Главата му пак се отпусна и той отново прие онзи замислен вид, който току-що поразил кралицата.

— Margota... — промърмори той. — Margota cum Turenno... Ето думите, които цялото време търсех.

Този път Маргьорит стана синя.

— Клевета, господарю! — викна тя. — Нима ще ми повтаряте клеветнически внушения?

— Каква клевета? — попита Анри невъзмутимо. — Нима вие откривате в тези думи клевета, госпожо? Аз просто си спомних едно място от писмото на моя брат: „Margota cum Turenno conveniunt in castello nomine Loignac.“^[1] Наистина трябва някой латинист да ми преведе писмото.

— Добре, да прекратим тази игра, господарю — продължи Маргьорит, цялата разтреперана, — и ми кажете без заобикалки какво искате от мен?

— Аз бих желал да настаните Фосез в отделна стая и да й изпратите лекар, способен да си държи езика зад зъбите, например вашия придворен лекар.

— Разбирам! — викна кралицата. — Но има жертви, които не би трябвало да иска дори кралят. Покрийте сам греховете на Фосез, господарю. Това е ваша работа: трябва да страда виновният, а не невинният.

— Правилно, виновният. Ето че пак ми напомни те израз от това загадъчно писмо.

— По какъв начин?

— Виновен на латински, струва ми се е nocens?

— Да, господарю.

— Та значи в писмото се казва: „Margota cum Turennio ambo nocentes, conveniunt in castello nomine Loignas.“ Боже, колко жалко, че при толкова добра памет съм така зле образован!

— „Ambo nocentes...“^[2] — тихо повтори Маргьорит и стана побяла от колосаната си бродирана яка. — Той е разбрал, разбрал е!

— Дявол да го вземе, какво ли е искал да каже мойт брат? — безжалостно продължаваше Анри дьо Навар. — Да ме прости Бог, скъпа, учудвам се, че вие, която така добре знаете латински, още не сте ми разяснили тази фраза.

— Господарю, аз вече имах честта да ви кажа...

— А, дявол го взел — прекъсна я кралят — ето, че и самият Turennius обикаля под вашите прозорци и гледа нагоре в очакване, бедният. Ще му дам знак да се качи тук. Той е твърде образован човек и ще ми каже това, което искам да знам.

— Господарю, господарю! — викна Маргьорит и се надигна от креслото, сплела ръце. — Бъдете по-великодушен от всички клюкари и клеветници във Франция.

— Е, приятелко, струва ми се, че у нас, в Навара, народът не е по-снизходителен, отколкото във Франция. Вие току-що проявихте голяма строгост към бедната Фосез.

— Строгост, аз? — викна Маргьорит.

— А как, спомнете си. Обаче на нас ни подобава да бъдем снизходителни един към друг. Живеем така мирно: вие давате балове, аз ходя на лов.

— Да, да, господарю — каза Маргьорит, — прав сте, трябва да бъдем снизходителни.

— Значи ще навестите Фосез, нали?

— Да, господарю.

— И ще я отделите от другите придворни дами?

— Да, господарю.

— И ще я поверите на лекаря си?

— Да, господарю.

— И ако това, което се говори, е истина и бедната се е поддала на изкушението... — Анри вдигна очи към тавана. — Това е възможно — продължи той. — Жената е слабо същество, както се казва в Евангелието.

— Аз съм жена, господарю, и зная, че трябва да бъда снизходителна към другите жени.

— Вие всичко знаете, скъпа. Вие сте наистина образец на съвършенство и...

— И какво?

— И аз ви целувам ръцете.

— Но, повярвайте ми, господарю — продължи Маргьорит, — тази жертва принасям поради добрите си чувства към вас.

— О — каза Анри, — аз ви познавам отлично, госпожо, и моят брат, кралят на Франция, също: той говори в това писмо за вас толкова добри неща, помните, нали? „Fiat sanum exemplum statum, atque res certior eveniet.“^[3] Добрият пример, за който става дума, без съмнение е този, който давате вие.

И Анри целуна студената като лед ръка на Маргьорит.

— Предайте от мен хиляди нежни думи на Фосез, госпожо. Заемете се с нея, както обещахте. Аз отивам на лов. Може би ще ви видя едва след завръщането си; може би няма да ви видя никога... Вълците са опасни зверове. Дайте да ви целуна, скъпа.

Той целуна Маргьорит почти нежно и излезе, като я остави изумена от всичко, което беше чула.

[1] Марго и Тюрен се срещат в замъка Лоаняк (лат.). — Б.пр. ↑

[2] И двамата са виновни (лат.). — Б.пр. ↑

[3] Трябва да се даде веднага добър пример и работата ще стане ясна (лат.). — Б.пр. ↑

ГЛАВА 17

ИСПАНСКИЯТ ПОСЛАНИК

Кралят се върна в своя кабинет, където го очакваше Шико.

— Знаеш ли какво каза кралицата, Шико?

— Не.

— Каза, че твоят проклет латински ще разруши нашето семейно щастие.

— За Бога, господарю, да забравим този латински.

— Аз и не мисля повече за писмото, дявол да ме вземе — каза Анри. — Имам по-важни работи.

— Ваше величество предпочита да се развлича?

— Да, синко — каза Анри, недоволен от тона, с който Шико произнесе тези думи. — Да, мое величество предпочита да се развлича.

— Простете, може би преча на ваше величество?

— Е, синко — продължи Анри и сви рамене, — аз вече ти казах, тук не е Лувърът. И с лов, и с война, и с политика се занимаваме пред очите на всички.

В тази минута вратата се отвори и д'Обияк високо доложи:

— Господин испанският посланик.

Шико почти подскочи в креслото, което предизвика усмивката на краля.

— Ето — каза Анри — едно внезапно опровержение на моите думи. Испанският посланик! За какво сме му потрябвали?

— Аз се оттеглям — смирено каза Шико, — негово величество Филип II^[1] сигурно е изпратил при вас истински посланик, а аз...

— Френският посланик да отстъпи пред испанския, и то в Навара! За Бога, това няма да стане. Отвори този шкаф за книги и се настани в него.

— Но аз даже неволно ще чуя всичко, господарю.

— И да чуеш, дявол го взел, какво от това? Аз нищо не крия. Впрочем, кралят, вашият повелител, нищо друго ли не заповяда да ми

предадете, господин посланик?

— Абсолютно нищо, господарю.

— Прекрасно, сега ти остава само да гледаш и слушаш, както правят всички посланици по света. В този шкаф ти отлично ще изпълниш своята мисия, скъпи Шико.

Шико побърза да се намести в шкафа и старателно спусна тъканата завеса с изображение на човешки фигури.

Чуха се нечий бавни, отмерени крачки и в стаята влезе посланикът на негово величество Филип II.

Когато бяха изпълнени всички предварителни формалности, при което Шико можа да се убеди от своето укритие, че Анри отлично знае да дава аудиенции, посланикът премина към задачата си.

— Мога ли без стеснение да говоря с ваше величество? — попита той на испански, тъй като този език така прилича на наварското наречие, че всеки гасконец отлично го разбира.

— Може да говорите, господине — отговори кралят.

— Господарю — каза посланикът, — аз ви донесох отговора на негово католическо величество.

— Знаете ли, аз много забравям — каза Анри. — Благоволете да ми напомните за какво ставаше дума, господин посланик.

— По повод грабежите, които правят във Франция лотарингските принцове.

— Да, особено по повод грабежите на моя приятел дьо Гиз. Отлично! Спомням си, продължавайте, господине, продължавайте.

— Господарю, макар кралят, моят повелител и да получи предложение да сключи съюз с Лотарингия, той смята съюза с Навара за по-честен и да кажем направо — по-изгоден. Кралят, моят повелител, няма да откаже нищо на Навара.

Шико залепи ухо на завесата и даже се ухапа за пръста, за да провери дали не спи.

— Щом нищо няма да ми откажат — каза Анри, — нека видим за какво мога да моля.

— Всичко, каквото бъде угодно на ваше величество.

— Помилуй, Боже — всичко, каквото искам! Аз просто не знам какво да правя.

— Негово величество краля на Испания желае новият му съюзник да бъде доволен. Доказателство е предложението, което аз

съм упълномощен да направя на ваше величество.

— Слушам ви — каза Анри.

— Кралят на Франция се отнася към кралицата на Навара като към заклет враг и за ваше величество сега не е трудно да отхвърли като съпруга тази, която даже родният брат престана да счита за сестра.

Анри хвърли поглед към завесата, зад която Шико с разширени от изумление очи чакаше какво ще се случи по-нататък.

— Когато бракът ви бъде разтрогнат — каза посланикът, — съюзът между кралете на Навара и на Испания...

Анри се поклони.

— Този съюз — продължи посланикът — може вече да се счита сключен, защото кралят на Испания дава инфантата, своята дъщеря, за жена на Наварския крал, а сам ще се ожени за госпожа Екатерина дьо Навар, сестра на ваше величество.

Трепет на удовлетворена гордост премина по тялото на Анри, Шико беше обхванат от ужас: първият видя как на хоризонта изгрява в целия си блясък слънцето на неговата щастлива съдба, вторият — как повяхват и се разсипват на прах скиптьрът и щастието на дома Валоа.

Що се отнася до невъзмутимия испанец, то той не виждаше нищо друго освен инструкциите, получени от своя повелител.

За миг се възцари дълбока тишина, после кралят на Навара заговори:

— Предложението, господине, е великолепно и на мен ми е оказана висока чест.

— Негово величество кралят на Испания — побърза да добави гордият посланик — не се съмнява, че предложението ще бъде прието възторжено, но той има намерение да постави едно условие на ваше величество.

— А, условие! — каза Анри. — Какво пък, справедливо е. В какво се състои то?

— Оказвайки помощ на ваше величество против лотарингските принцове, тоест откривайки на ваше величество пътя към престола на Франция, моят повелител желае да запази за себе си Фландрия, която държи в мъртва хватка монсеньор херцог д'Анжу. И така, негово величество кралят на Испания ще ви помогне (тук посланикът се запъна, за да потърси подходящ израз)... да станете приемник на

френския крал; вие му гарантирате Фландрия. Познавайки мъдростта на ваше величество, считам своята мисия благополучно завършена.

След тези думи последва мълчание още по-дълбоко от предишното.

Анри дьо Навар се разходи из кабинета.

— Ето какво, господине — проговори той накрая, — аз се отказвам от предложението на негово величество краля на Испания.

— Вие отхвърляте ръката на инфантата! — викна испанецът.

Отговорът го срази като внезапно получен удар.

— Честта е висока, господине — отговори Анри и вдигна глава, — обаче тя не е по-висока от честта да имаш за съпруга дъщерята на краля на Франция.

— Да, но първият брак ви влече към гроба, господарю. Вторият — ви приближава към престола.

— Аз знам, господине, че вие ми предлагате главозамайваща съдба, но аз няма да я купя с цената на кръвта и честта на моите бъдещи поданици. Нима, господине, аз ще вдигна меч против краля на Франция, моя шурей, заради испанците, чужденците?! Нима аз ще спра победното шествие на френското знаме? Нима ще допусна брат да тръгне против брата и ще доведе чужденците в своето отечество?! Господине, изслушайте ме: аз молих моя съсед, краля на Испания, за помощ против господата дьо Гиз, размирниците, посягащи на моето наследство, но не против херцог д'Анжу — моя шурей, не против краля Анри III — моя приятел, не против моята съпруга, сестрата на краля, моя сюзерен. Кралят на Испания иска да завладее отново изплъзващата се от него Фландрия? Нека той да постъпи, както неговия баща Карл V; нека да помоли краля на Франция да го пропусне през френските владения и да се яви във Фландрия с искането да му върнат званието на пръв гражданин на Гент.

Готов съм да се обзаложа, че крал Анри III ще го пропусне също така, както това направи навремето крал Франсоа I... Аз се домогвам до френския престол. Сигурно така смята негово католическо величество. Може би. Но аз не се нуждая от неговата помощ, за да завладее този престол. Ако този престол остане празен, аз сам ще го заема въпреки всички величества на света. Прощавайте, господине!

Посланикът не можеше да дойде на себе си от изумление. Той смотолев:

— Пазете се, господине: доброто съгласие между съседи леко може да се наруши с една непредпазлива дума.

— Господин посланик — продължи Анри, — запомнете какво ще ви кажа. Да бъда или не крал на Навара за мен е едно и също. Венецът ми е толкова лек, че аз няма да забележа, ако той падне от главата ми. Предайте на вашия повелител, че аз претендирам за нещо повече от това, което той ми предлага. Сбогом.

И Анри, станал отново друг човек, а не човека, когото всички виждаха в него, с любезна усмивка изпрати посланика до прага.

[\[1\]](#) Филип II (1527–1583) — испански крал от 1556 до 1598 год.
— Б.пр. ↑

ГЛАВА 18

КРАЛЯТ НА НАВАРА РАЗДАВА МИЛОСТИНЯ

Шико беше така изумен, че даже не помисли да излезе от шкафа за книги, когато Анри остана сам. Кралят сам вдигна завесата и го тупна по рамото.

— Е, как излязох от положението според теб, метр Шико?

— Забележително, господарю. За крал, който не приема често посланици, вие прекрасно можете да го правите.

— Но такива посланици се явяват пред мен по вина на моя брат Анри.

— Как така, господарю?

— Приятелю, съвсем ясно е, че за някого е много изгодно да ме скара с жена ми.

— Признавам, господарю, че не съм така проникателен, както вие мислите.

— Разбира се, моят брат Анри само чака да се разведе с неговата сестра.

— Но, защо? Обяснете ми. Дявол го взел, не съм и мислил, че ще намеря толкова добър учител!

— Шико, ти знаеш ли, че забравиха да ми платят зестрата?

— Не знаех това, господарю, но подозирах.

— Че зестрата се състоеше от триста хиляди златни екю?

— Не лоша сума.

— И от няколко крепости в това число Каор?

— Отличен град, дявол го взел!

— Аз не поисках пари (колкото и да съм беден, аз се смятам за по-богат от краля на Франция), а крепостта Каор.

— Кълна се в Бога, вие сте постъпили правилно, господарю.

— Та затова... — каза кралят със своята тънка усмивка. — Сега разбра ли?

— Не, дявол да ме вземе.

— Затова се опитват да ме скарат с жена ми, но така, че да поискам развод. Няма жена, няма и зестра: триста хиляди екю, крепости и най-важното — Каор. Нелош начин да се наруши дадената дума, а моят брат Валоа е майстор при залагането на подобни капани.

— Вие, господарю, много бихте желали да получите тази крепост, нали? — попита Шико.

— Разбира се! Та какво е моето беарнско кралство? Нещастно малко княжество, което до такава степен е окастрено от скъперничеството на шурей и тъща ми, че свързаната с него кралска титла звучи като подигравка.

— Да, докато Каор...

— Каор би станал мой крепостен вал, опора на моите едновърци.

— Каор е непристъпен, господарю.

Анри сякаш сложи на лицето си бронята на простодушieto.

— Непристъпен, непристъпен — заповтаря той, — но ако имам войска, каквато нямам!...

— Да говорим открито, господарю. Вие сам знаете, гасконците са откровени хора. За да се превземе Каор, където командва господин дьо Везен, трябва да бъдете Ханибал или Цезар, а ваше величество...

— Какво мое величество? — попита Анри с насмешлива усмивка.

— Ваше величество сам признахте, че не обичате да воювате.

Анри въздъхна. Погледът му, пълен с меланхолия, изведнъж пламна, но той затаи този неволен порив и поглади със загорялата си ръка своята тъмна брада.

— Вярно е — промълви той, — никога не съм вадил сабя и никога няма да го направя. Аз съм крал само на думи, човек с мирни наклонности. Обаче обичам да поговоря по военни въпроси: това ми е в кръвта. Един от предците ми — Луи Свети — е бил възпитан в благочестие, бил е кротък по природа, но при случай ловко е хвърлял копие и смело си е служел с меча. Ако не възразяваш, Шико, да поговорим за господин дьо Везен, той би могъл да се сравни и с Ханибал, и с Цезар.

— Простете ме, господарю — каза Шико, — ако съм ви обидил или обезпокоил. Аз споменах за господин дьо Везен, за да потуша пламъка, който поради младост или неопитност в държавните работи

би могъл да пламне във вашето сърце. Разбира се, Каор се охранява толкова усилено, защото е ключ към целия Юг.

— Уви! — каза Анри и въздъхна още по-дълбоко. — Добре знам това.

— Да притежаваш Каор — продължи Шико, — значи да имаш пълни хамбари, изби и сандъци. Който владее Каор — всички са с него, който не го владее — всички са против него.

— Кълна се в Бога — рече кралят на Навара, — аз така силно исках да притежавам Каор, че поставих това като *sine qua non*^[1] условие за нашия брак с Маргьорит... Виж ти, проговорих на латински! Каор беше зестра на жена ми, те ми го обещаха.

— Господарю, да бъдеш длъжник — и да платиш... — отбеляза Шико.

— Нима според теб няма да ми се издължат?

— Боя се, че е така. И нека кажа откровено, това е правилно, господарю.

— Правилно ли? Защо, приятелю?

— Защото, като се оженихте за принцеса от френския дом, вие не можахте да постигнете да ви изплатят зестрата напълно.

— Нещастнико! — каза Анри с горчива усмивка. — Ти какво, май забрави за камбаната на Сен-Жермен-л'Оксероа?!^[2] Чини ми се, че всеки младоженец, когото се канят да заколят през първата брачна нощ, повече ще се грижи за спасяване на живота си, отколкото за зестрата.

— Да, но сега живеем в мир. Вие би трябвало да се възползвате от мира и да се заемете с работа. Като говоря така, имам предвид не само вашите интереси, но и интересите на краля, моя повелител: Ако във ваше лице Анри III имаше могъщ съюзник, той щеше да е най-силен от всички и двамата Анри щяха да накарат света да трепери.

— Аз съвсем не се стремя да карам някого да трепери — кротко каза Анри, — стига ми самият аз да не треперя... Е, какво пък, ще карам без Каор, щом като смяташ, че Анри никога няма да ми го даде.

— Сигурен съм в това, господарю, по три причини.

— Изложи ги, Шико.

— Готов съм. Първата е, че Каор е богат град и кралят на Франция предпочита да го задържи за себе си.

— Това не е много честно, Шико.

— Но затова пък е по кралски, господарю.

— Ще запомня думите ти, Шико, ако някога стана крал. А втората причина?

— Госпожа Екатерина би желала да види дъщеря си в Париж, а не в Нерак.

— Така ли мислиш? Обаче тя не изпитва особено пламенна любов към дъщеря си.

— Вие сте прав, но при вас госпожа Маргьорит е нещо като заложница.

— Ти си извънредно хитър политик, Шико. Дявол да ме вземе, ако това ми беше дошло наум. Да, да, принцесата от френския кралски дом може да се окаже заложничка. Е, и какво?

— Колкото по-малко пари, толкова по-малко удоволствия, господарю. Неракс е много приятен град с прелестен парк. Но без пари на госпожа Маргьорит ще ѝ стане скучно в Нерак и тя ще започне да съжбялава за Лувъра.

— Първата твоя причина по ми допада, Шико — каза кралят и тръсна глава.

— В такъв случай ще ви назова третата. Херцог д'Анжу се домогва до някакъв трон и мъти водата във Фландрия; господата дьо Гиз също искат да си изковат корона и разбунват Франция; негово величество кралят на Испания жадува за световна монархия и се опитва да разбунни целия свят. Между тях, вие, кралят на Навара осигурявате известно равновесие.

— Какво! Аз, който нямам никаква тежест?...

— Именно. Ако вие станете могъщ, тоест придобиете тежест, всичко ще се наруши, вие вече няма да служите за противотежест.

— Тази причина много ми харесва, Шико, ти я извеждаш рядко логично. Наистина си учен човек. А аз нищо не разбрах от това, Шико, аз през цялото време се надявах!

— Разрешете да ви дам съвет, господарю: престанете да се надявате.

Анри въздъхна.

— Точно така ще направя, Шико — каза той. — Впрочем, както виждаш, в Беарн може да се живее, а Каор не ми трябва чак толкова.

— Виждам, че вие сте крал философ; изпълнен с мъдрост... Но какъв е този шум?

— Шум? Къде?

— Като че ли на двора.

— Виж през прозореца, приятелю, виж.

Шико се приближи до прозореца.

— Господарю — каза той, — там долу стоят дузина дрипльовци.

— А, моите просяци чакат милостиня — отбеляза кралят на Навара и стана.

— Ваше величество има просяци?

— Разбира се, нима Бог не повелява да се помага на бедните? Макар и да не съм католик, Шико, аз съм християнин.

— Браво, господарю!

— Хайде да слезем долу, Шико. Заедно с теб ще раздадем милостиня, а после ще вечеряме.

— Следвам ви, господарю.

— Вземи кесията там, на малката масичка, до шапката ми, нали я виждаш?

Те слязоха долу. Вече мръкваше; кралят имаше замислен и загрижен вид.

На двора кралят се приближи до групата бедняци, които му посочи Шико.

Те наистина бяха дванадесетина души. По външност се отличаваха един от друг, по осанка и дрехи — също. Неопитният човек би ги взел за цигани, чужденци, но истинският наблюдател веднага би познал преоблечени благородници.

Анри взе кесията от ръцете на Шико и даде знак.

Бедняците, види се, добре го разбраха.

Те поред се приближаваха до краля, като го поздравяваха смирено. Но по гледащите го умни и смели лица, кралят можеше да прочете:

„Под парцалите туптят горещи сърца.“

Анри бръкна в кесията и взе една монета.

— Но това е злато, господарю! — отбеляза Шико.

— Знам, приятелю.

— Излиза, че вие сте богаташ.

— Нима не виждаш, приятелю — с усмивка възрази Анри, — че една монета е предназначена за двама? Аз съм беден, Шико, и съм принуден да разрязвам всеки пистол на две.

— Вярно — каза Шико с все по-растяща почуда, — това са монети половинки, но аз не бих си губил времето да режа всяка монета на две. Щях да давам цяла и да им казвам: „За двама!“

— Та те биха се сбили, скъпи мой, и макар да искаш да направиш добро, ще ги въведеш в изкушение.

Анри извади от кесията половин златна монета и като спря пред първия просяк, го погледна спокойно и ласкаво.

— Ажан — произнесе той и се поклони.

— Колко? — попита кралят.

— Петстотин.

— Каор.

Той му подаде монетата и извади от кесията друга. Беднякът се поклони още по-ниско и се отдръпна.

След него се приближи друг.

— Ош — произнесе той.

— Колко?

— Триста и петдесет.

— Каор.

Той му даде втората монета и извади още една.

И така, просяците се приближаваха, покланяха се и назоваваха някой град и цифра. Общата сметка възлезе на осем хиляди.

На всеки от тях Анри неизменно отговаряше: „Каор.“ Раздаването свърши. В кесията не останаха монети; просяците се разотидоха.

Шико докосна краля за ръкава:

— Разрешете ми да любопитствувам, господарю.

— Е, какво пък, любопитството е законно нещо.

— Кажете, какво ви казваха бедняците и какво им отговаряхте?

Анри се усмихна.

— Знаете ли, тук всичко е тайна — продължи Шико.

— Не, не, гръм да ме удари! Всичко е много просто. Хората, които видя, обикалят страната и събират подаяния. Всички са от различни места.

— И какво, господарю?

— Те ми съобщават името на родния си град и аз им раздавам милостиня по равно, като помагам на просяците във всичките градове на своята държава.

— Но защо отговаряхте на всички — „Каор“?

— Какво говориш? — викна Анри с отлично разиграна почуда.

— Отговарял съм им „Каор“?

— Сигурен съм в това.

— Виждаш ли, след като говорихме с теб за Каор, само тази дума ми се върти в главата.

— А цифрата, която всеки от тях съобщаваше? Ако съберем всичките, се получава осем хиляди.

— Колкото до цифрите, аз също нищо не разбрах. Ето какво ми хрумна: просяците образуват различни съюзи и може би всеки от тях съобщаваше броя на членовете на съюза, към който се числи. Това е твърде вероятно.

— Стига де, господарю!

— Да вървим на вечеря приятелю! Според мен нищо не прояснява така ума, както яденето и пиенето. Ще обмислим всичко на масата и ти ще се убедиш, че макар моите пистולי да са разрязани наполовина, бутилките ми са пълни.

Кралят без всякакви церемонии хвана под ръка Шико и се качи заедно с него в кабинета, където беше сервирана вечерята.

Като мина покрай покоите на кралицата, погледна прозорците и видя, че не светеха.

— Паже — попита той, — нейно величество кралицата не е ли тук?

— Нейно величество — отговори пажът, — отиде да навести мадмоазел дьо Монморанси, която казват е тежко болна.

— Бедната Фосез! — каза Анри. — Какво добро сърце има кралицата!... Да идем да вечеряме, Шико, да идем.

[1] Непременно (лат.). — Б.пр. ↑

[2] Биенето на камбаните на черквата Сен-Жермен-л'Оксероа е условен знак за началото на избиването на хугенотите по време на Вартоломеевата нощ. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 19

С КОГО НАИСТИНА ПРЕКАРА НОЩТА КРАЛЯТ НА НАВАРА

Вечерта премина много весело. Анри отхвърли всички досади, всички тревоги и в такова разположение на духа беше най-приятен сътрапезник.

Колкото до Шико, то той се помъчи да скрие смътното безпокойство, което го обхвана при появата на испанския посланик и се засили още при раздаването на злато на бедняците. Анри пожела да вечеря насаме с Шико. В двора на крал Анри III той винаги изпитваше слабост към Шико, съвсем обикновената слабост на един умен човек към друг умен човек. От своя страна Шико отдавна се отнасяше със симпатия към краля на Навара.

Кралят пиеше, без да се напива и умееше да увлича компанията. Господин Шико чувствуваше главата си здрава, а Анри дьо Навар твърдеше, че бил свикнал да пие местните вина като мляко.

Трапезата беше подправена с любезности, които двамата непрекъснато си разменяха.

— Как ви завиждам — каза Шико на краля, — колко приятен двор и какъв весел живот имате! Колко добродушни лица виждам в този славен дом и как благоденствува прекрасната Гаскония!

Анри се облегна на креслото и засмян поглади брадата си.

— Да, да, наистина? Някои казват обаче, че аз царувам главно над поданиците от женски пол.

— Да, кралю, и това ме учудва.

— Защо, приятелю?

— Защото във вас е загнезден неспокойният дух, присъщ на великите монарси.

— Ти грешиш, Шико — каза Анри. — Мързелът в мен е повече от безпокойството, доказателство за това е целият ми живот.

— Благодаря за честта, господарю — отговори Шико, като пресуши чашата до дъно, тъй като кралят го следеше с остър поглед, който четеше и най-скритите му мисли.

— Аз искам да получа Каор, така е — проговори кралят, — но само защото е тук, наблизно. Честолюбив съм, докато седя в креслото. Щом като стана, вече не се стремя към нищо.

— Кълна се, господарю — отговори Шико, — вашият стремеж да получите това, което ви е подръка, много напомня за Цезар Борджия^[1]: той образува кралството си, като превзема град след град и твърди, че Италия прилича на ангинар, който се яде лист по лист.

— Този Цезар Борджия мак не е бил толкова лош политик — каза Анри.

— Да, но опасен съсед и лош брат.

— Наистина не сравнявате ли мен, хугенота, със сина на папата? По-внимателно, господин посланик.

— Господарю, аз не бих ви сравнявал с никого.

— Защо?

— Защото според мен всеки, който ви сравнява с някого, ще сгреша. Вие, господарю, сте честолюбив.

— Странно нещо — отбеляза Анри, — ето един човек, който с всички сили се старае да ме накара да се стремя към нещо!

— Пази Боже, господарю! Тъкмо обратното — аз с цялото си сърце желая ваше величество към нищо да не се стремите.

— Чуйте, Шико — каза кралят, — вие няма за какво да бързате за Париж, нали?

— Няма за какво, господарю.

— Хайде тогава да прекараме няколко дни заедно.

— Щом ваше величество ми оказва подобна чест, с най голямо желание ще прекарам при вас една седмица.

— Една седмица? Отлично, приятелю: след една седмица вие ще ме познавате като роден брат. Да пием, Шико.

— Повече не ми се пие — каза Шико и се отказа от опита си да напие краля, както беше замислил първоначално.

— В такъв случай аз ще ви напусна — каза Анри. — Няма защо повече да седим на масата без работа. Да пийнем, а?

— Защо?

— За да спим дълбоко. Тукашното вино те кара така сладко да спиш. Обичате ли лова, Шико?

— Не много, а вие?

— Аз просто го обожавам от времето, когато живеех в двора на Шарл IX.

— Защо ме попитахте обичам ли лова, ваше величество?

— Защото утре съм на лов и имам намерение да взема и вас.

— Господарю, за мен това е голяма чест, но...

— Е, приятелю, бъдете спокоен: този лов ще бъде радост за очите и за сърцето на всеки военен. Аз съм добър ловец и искам, дявол да го вземе, да ме видите в най-благоприятна светлина. Нали казахте, че искате да ме опознаете по-добре?

— Признавам, господарю, това е най-голямото ми желание.

— Добре. Значи се разбрахме? А, ето и пажа; попречиха ни.

— Нещо важно ли, кралю?

— За каква работа може да става дума, щом съм на трапезата? Вие, скъпи Шико, просто ме учудвате: май все ви се струва, че сте във френския двор. Шико, приятелю, знайте едно: в Нерак след вечеря си лягат да спят.

— А този паж?...

— Нима пажът докладва само за работа?

— Разбрах ви и отивам да си лягам.

Шико стана, кралят го последва и хвана госта за ръка. Бързината, с която го изпратиха, се стори на Шико подозрителна и той реши да напусне кабинета, колкото е възможно по-късно.

— Охо! — каза той, като се клатушкаше. — Странно нещо, господарю!

Кралят се усмихна.

— Какво стана, приятелю?

— Боже, върти ми се главата. Докато бях седнал, всичко беше отлично, но щом станах... брр!

— Шико, приятелю — каза Анри, мъчейки се да разбере наистина ли Шико е пиян, или се преструва, — според мен най-доброто, което можеш да направиш, е да отидеш да спиш.

— Да, господарю. Лека нощ.

— Лека нощ, Шико, до утре.

— Да, господарю. Много сте прав, най-добре е да легна да спя.

И Шико легна на пода.

Като видя, че гостът му изобщо не ще да си тръгва, Анри бързо погледна към вратата. Колкото и бегъл да беше този поглед, Шико го

проследи.

— Ти си толкова пиян, бедни ми Шико, че взе пътеките в кабината за завивки.

— Шико е военен. На Шико му е все едно.

— Боже Господи — викна Анри, — как веднага ти премалая, приятелю! Махай се, дявол да те вземе, не разбра ли, че тя ме чака!

— Тя? — попита Шико. — Коя е тя?

— Е, дявол да го вземе, една жена, която е дошла при мен и ме чака зад вратата.

— Жена? Но защо не ми каза веднага, мой мили Анри!... Ах, извинете — забеляза грешката си Шико, — аз мислех... мислех, че говоря с френския крал. Той съвсем ме разглези, добрякът Анри... Но защо веднага не ми казахте, господарю? Тръгвам.

— Чудесно. Ти си истински рицар, Шико.

Шико стана и като се поклащаше, се насочи към вратата.

— Довиждане, приятелю, наспи се добре.

Шико отвори вратата.

— В галерията ще видиш пажа, той ще те заведе в покоите ти. Тръгвай.

— Благодаря ви, господарю.

И Шико излезе, като направи толкова дълбок поклон, какъвто е в състояние да направи един пиян човек.

Щом като вратата зад него се затвори, всички следи от напиването изчезнаха. Той направи три крачки, после се върна и залепи око на широката ключалка.

Анри отвори другата врата, но вместо жена влезе мъж.

Веднага, щом като този човек свали шапката си, Шико позна благородните и строги черти на Дюплеси-Морне, суровия и бдителен съветник на краля на Навара.

— Дявол го взел! — изсумтя Шико. — Този човек попречи на краля повече от мен.

Но при появата на Дюплеси-Морне лицето на Анри засия от радост. Той стисна ръката му, пренебрежително отблъсна масата и накара Морне да седне до него.

Кралят с нетърпение чакаше първите думи на своя съветник. Но той първо се приближи до вратата и я залости, проявявайки предпазливост, която накара Шико сериозно да се замисли.

После Анри насочи пламтящ поглед към картите, плановете и писмата, които му даваше министърът и взе да пише и отбелязва нещо на географските карти.

— Ето как прекарва нощите си Анри дьо Навар! — прошепна Шико. — Боже, ако всичките са такива, Анри Валоа рискува да прекара немалко лоши минути.

В този момент той чу зад гърба си крачки. Беше пажът, който го чакаше по заповед на краля.

Страхувайки се да не го заварят, че гледа през ключалката, Шико се изправи в цял ръст.

— Моля, следвайте ме — каза му д'Обияк.

И съпроводи Шико до третия етаж, където за госта беше приготвена спалня.

За Шико повече не оставаха съмнения. Той разгада половината от ребуса, наречен крал на Навара. Затова вместо да легне да спи, той седна мрачно замислен на кревата.

Луната, спускаща се към островърхия покрив, като от сребърен съсъд изливаше синкавата си светлина върху полетата и реката.

„Да — мислеше Шико, — Анри е истински крал, Анри е заговорник. Този дворец, парк, град — всичко това е огнище на заговора. Анри е лукав, умът му граничи с гениалността. Той поддържа отношения с Испания, страна с коварни замисли. Кой знае — може би зад благородния отговор, даден на посланика, се крият противоположни намерения, може би той му е намигнал или му е дал някакъв друг знак, който аз не можех да забележа от своето укритие... Тези бедняци бяха ни повече, ни по-малко преоблечени благородници. Умело разполовените монети са веществената, видимата парола. Анри се прави на влюбен безумец, а нощем заговорничи с Морне. Аз видях това, което трябваше да видя. Кралица Маргьорит има поклонници и това е известно на краля. Той знае кои са и ги търпи. Не е военен и са му необходими пълководци, но тъй като парите му не са много, принуден е за много неща да си затваря очите. Анри Валоа ми каза, че не може да спи. Кълна се — добре прави, че не спи. За щастие, този коварен Беарнец е добър благородник, с дадена му свише способност да интригантствува, но е лишен от сила и напористост. Казват, че Анри се бои от мускетните изстрели, а когато още юноша го взели на война, той не можел да остане повече от четвърт час на седлото... За щастие

— повтори за себе си Шико, — защото човек, изкусен в интригите и наред с това силен и смел, може в наше време да стане световен повелител. А съществува още и херцог дьо Гиз, притежаваш двете качества: и дара да интригантствува, и силна ръка. Лошото за него е, че мъжеството и умът му са известни на всички, а от Беарнеца никой не се опасява. Само аз успях да го разгадая.“

И Шико потри ръце.

„Е, какво пък? — продължи той. — Сега, когато Анри е разгадан, нямам какво повече да правя тук. Докато кралят работи или спи, аз тихо и незабелязано ще се махна от града. Малко са, чини ми се, посланиците, които могат да се похвалят, че за един ден са изпълнили мисията си. Аз направих това. Значи — трябва да изчезвам от Нерак и след като вече съм извън него, трябва да препускам с всички сили към Париж.“

[1] Цезар Борджия — (около 1476 — 1507) — италиански политически деец, опитал се да подчини цяла Италия, прибегвайки за тази цел към подкупи и убийства. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 20

ЗА ПОЧУДАТА, ИЗПИТАНА ОТ ШИКО, КОГАТО ТОЙ СЕ УБЕДИ КОЛКО ДОБРЕ ГО ПОЗНАВАТ В НЕРАК

Приел твърдо решението да напусне незабелязано двора на краля на Навара, Шико се зае да стяга багажа си.

Помъчи се да вземе колкото може по-малко багаж, следвайки правилото — колкото по-малко тежиш, толкова по-бързо вървиш.

Най-тежкия предмет в багажа му, разбира се, беше шпагата.

„Да помисля колко време ще ми трябва — говореше на себе си Шико, завързвайки багажа, — за да дам на краля сведения за това, което видях и от което се опасявам... Два дни ще са ми нужни да стигна до някой град, откъдето опитният губернатор ще може да изпрати куриери, които биха препускали, колкото им позволяват силите. Да речем, че този град ще бъде Каор, справедливо оценен толкова високо от краля на Навара. Там ще си почина, тъй като човешката издръжливост има граници. Не си въобразявай, приятелю Шико, че си изпълнил мисията си, не, глупако, работата е свършена наполовина, но и това още не се знае!“

След тези думи Шико изгаси светлината и съвсем тихо отвори вратата. Едва успял да направи няколко крачки, той се натъкна на някакъв човек. Беше пажът, полегнал на рогозка зад вратата.

— Добър вечер, господин Шико, добър вечер! — каза юношата.

Шико позна д'Обияк.

— Добър вечер, господин д'Обияк — отговори той. — Пусни ме да мина, искам да се поразходя.

— Така ли? Но разходките нощно време в замъка не са разрешени, господин Шико.

— Защо така, господин д'Обияк?

— Защото кралят се опасява от крадци, а кралицата от поклонници. През нощта се разхождат само крадци и влюбени.

— Повярвайте ми, господин д'Обияк, — каза Шико с най-любезна усмивка, — аз не съм крадец и не съм влюбен. Посланик съм,

а освен това много ме измори беседата на латински с кралицата и вечерята с краля. Пуснете ме, приятелю, много ми се ще да се разходя.

— В града ли, господин Шико?

— Не, в парка.

— Наистина не може, господин Шико. Това е забранено още по-строго.

— Приятелче — каза Шико, — ще ми се да ви похваля: за възрастта си сте твърде бдителен.

Започна да търси нещо по джобовете си.

Пажът не го изпускаше от очи.

— Я си спомнете, мили приятелю — каза Шико, — обзалагам се, че ще ви дойде наум за някоя красавица. Ще ви помоля да й закупите повече ленти и да й направите серенада с цигулки. — И Шико мушна на пажа десет пистола.

— Веднага си личи, господин Шико, че сте свикнали да живеете във френския двор — каза пажът. — Толкова сте внимателен, че нищо не може да ви се откаже. Добре, вървете, но, моля ви, не шумете.

Шико като сянка изскочи в коридора, от коридора на стълбите. Но, когато се приближи до пруста, видя офицер от дворцовата стража, който спеше на стола, преграждайки вратата. Да излезе от двореца не можеше и да се мисли.

— Ама че негодник излезе пажът! — прошепна Шико. — Знаел е всичко, но не ми каза ни дума. — Шико се огледа няма ли някакъв изход, откъдето би могъл да се измъкне навън.

Накрая забеляза това, което търсеше. Беше един от онези сводести прозорци, наречени импости. Беше отворен или за да влиза чист въздух, или пък защото кралят не се беше погрижил да бъде поставено стъкло.

Но импостът беше прекалено тесен. Затова, когато Шико мушна главата си и едното рамо, той увисна между небето и земята, без да има възможност да мине нито напред, нито назад. Положението се усложняваше още и от това, че дръжката на шпагата никак не можеше да мине. Шико събра всичките си сили, прояви цялата си ловкост и накрая извади сабята от ножницата. Шпагата падна зад прозореца, звънна на каменните плочи, извивайки се като змиорка. Шико се промъкна през прозореца и последва шпагата; за да отслаби силата на удара, той падна на длани.

Щом се изправи, Шико се намери лице в лице с един войник.

— Боже мой, не се ли ударихте, господин Шико? — попита той.

Трогнат от вниманието на този човек, Шико отвърна:

— Не, приятелю, никак.

— Какво щастие — каза войникът. — Обзалагам се, никой не би се отървал от подобно нещо, без да си разбие черепа, господин Шико.

— Но откъде знаеш името ми, дявол да го вземе? — учуди се Шико.

— Днес ви видях в двореца и даже попитах: „Кой е този велможа, който разговаря с краля?“ Отговориха ми: „Това е господин Шико.“

— Много любезно от твоя страна — каза Шико, — но аз много бързам, приятелю, и ако ми позволиш...

— Но през нощта е забранено да се излиза от двореца.

— Сам виждаш, че излязох.

— Но ще се върнете обратно, господин Шико.

— А, не!

— Ако бях офицер, а не войник, бих ви попитал защо излизате по такъв начин, но това не е моя работа. Моята работа е да ви върна обратно. Затова се връщайте, господин Шико, моля ви.

Войникът произнесе тази молба така изразително, че Шико бе трогнат. След като потърси в джоба си, той извади десет пистола.

— Ти, приятелю, сигурно разбираш, че след като дрехата ми пострада от това, че се промуших през прозорчето, сега ще пострада повече, ако трябва да се промъкна пак обратно. Затова ме пусни и ми дай възможност да отида при шивача. — И му пхна в ръцете десетте пистола.

— В такъв случай минавайте по-бързо, господин Шико. — И войникът сложи парите в джоба си.

Шико излезе на улицата и като се огледа, намери нужната посока.

Нощта беше лунна и безоблачна и не спомагаше много за бягството му. Шико съжали за мъглите на Франция, поради които хората в Париж не се различаваха на четири крачки разстояние на улицата. И като капак на всичко подкованите му ботуши звънтяха по паважа като конски подкови.

Злополучният посланик не успя да стигне до ъгъла и не щеш ли, се натъкна на патрул.

— Добър вечер, господин Шико — каза командирът на патрула, отдавайки чест с шпагата си. — Ще разрешите ли да ви придружим до двореца? Имате такъв вид, като че ли сте се заблудили.

— Изглежда, че тук всички ме познават — продума Шико. — Колко странно, дявол го взел.

След това той каза високо с най-непринуден тон:

— Лъжете се, господине, аз не отивам в двореца.

— Напразно, господин Шико — внушително отбеляза офицерът.

— А, защо, господине?

— Защото един много строг указ забранява на жителите на Нерак да излизат през нощта без специално разрешение и без фенер.

— Извинете, господине — каза Шико, — но този указ не се отнася до мен: аз не съм жител на Нерак.

— Да, но сега се намирате в Нерак... Жител — означава не гражданин на някой град, а човек, който живее в него. Вие няма да отречете, че живеете в Нерак, щом ви срещам по улиците на Нерак.

— Господине, разсъждавате логично. Но аз бързам за съжаление. Направете малко нарушение на правилата и ме пуснете да продължа.

— Но вие ще се заблудите, господин Шико! Без придружител няма да минете. Нека трима от моите хора ви придружат до двореца.

— Но аз казах, че изобщо не отивам в двореца.

— Тогава къде отивате?

— Нощно време страдам от безсъние и се разхождам. Нерак е очарователен град, изпълнен с всякакви възможности. Искам да го разгледам и опозная.

— Ще ви придружат където желаете, господин Шико... Хей, момчета, кой ще тръгне с господина?

— Умолявам ви, господине, не ме лишавайте от цялата прелест на разходката: обичам да се разхождам сам.

— Възможно е да ви убият крадци.

— Имам шпага.

— Да, вярно, не забелязах. Тогава ще бъдете задържан от пристава, защото сте въоръжен.

Шико дръпна офицера настрана.

— Чуйте ме, господине — каза той, — вие сте млад и привлекателен и знаете що е любов.

— Разбира се, господин Шико, разбира се.

— Ето що, изгарям от любов и бързам на среща.

— Поздравявам ви, господин Шико.

— Значи ще ме пуснете?

— Добре, минавайте.

— Но сам, нали? Разбирате, че не мога да компрометирам дамата...

— Разбира се!... Продължавайте, господин Шико, продължавайте.

— Вие сте изключително любезен, господин офицер. Но откъде ме познавате?

— Видях ви в двореца, в компанията на краля.

„Това е то малкият град! — помисли Шико. — Ако толкова добре ме познавах и в Париж, кожата ми отдавна щеше да е надупчена!“

И Шико весело продължи.

Но не беше успял да направи и сто крачки и се натъкна на нощната стража.

— Не можете да продължите! — се раздаде гръмкият глас на началника.

— Но, господине — възрази Шико, — аз бих желал...

— Как, господин Шико, вие ли сте? Но защо се разхождате в града, и то в такава студена нощ? — попита началникът.

„Ама това е някакъв сговор“ — крайно разтревожен помисли кралският посланик.

Той се поклони и понечи да продължи пътя си.

— Вие сте се объркали, скъпи, вървите към градските порти — каза съдията.

— Точно те ми трябват.

— Тогава съм длъжен да ви задържа.

— Елате по-близо, господине, за да не чуят войниците ви какво искам да ви кажа.

Началникът приближи.

— Слушам ви — каза тоя.

— Кралят ме изпрати с поръчение при лейтенанта, командващ поста на Ажанската порта.

— Така ли? — с почуда попита началникът.

— Това не би трябвало да ви учудва, след като ме познавате.

— Аз ви познавам, тъй като ви видях в двореца да говорите с краля.

Шико тропна с крак и започна да се ядосва.

— В такъв случай би трябвало да се убедите какво доверие ми има негово величество.

— Разбира се, разбира се, продължете, изпълнявайте поръчението на негово величество, не ви задържам повече.

„Забавно — помисли Шико, — по пътя се сблъскам с различни препятствия, но успявам да ги преодолеея. Дяволска работа! Ето и портата, сигурно е Ажанската: след пет минути ще бъда извън града.“

Той се приближи към портата, край която се разхождаше часовей с мускет на рамо.

— Приятелю, заповядайте да ми отворят вратата.

— Аз не мога да заповядвам, господин Шико — извънредно любезно му отговори часовейт, — аз съм прост войник.

— И ти ли ме познаваш! — извика Шико.

— Имам честта, господин Шико: днес бях дежурен в двореца и видях, че говорите с краля.

— Виж какво, приятелю, кралят ме изпраща с много срочна задача в Ажан. Пусни ме да мина, може и през тайния вход.

— С най-голямо удоволствие, господин Шико, но нямам ключове. Те са в дежурния офицер.

Войникът дръпна звънеца и разбуди офицера, който беше заспал в караулното.

— Какво се е случило? — попита той през прозорчето.

— Господин лейтенант, този господин желае да бъде пуснат извън града.

— Ах, господин Шико — извика офицерът, — простете, че ви караме да чакате! Сега идвам, ще бъда на вашите услуги.

„Тук май няма човек, който да не ме познава! — помисли разярен Шико. — Този Нерак е стъклен фенер и в него аз съм свещ!“

На вратата на караулното се появи офицерът.

— Извинете, господин Шико, бях заспал.

— Но моля ви, господине — възрази Шико, — нали за това е нощта! Бъдете така добър, заповядайте да ми отворят вратата.

Кралят... Впрочем, на вас също ви е известно, че кралят ме познава?

— Днес ви видях в двореца, как говорите с негово величество.

— Та значи кралят ми заповяда да замина за Ажан. А тази порта е Ажанската, нали?

— Да, господин Шико.

— Заповядайте да ми я отворят, моля ви.

— Слушам, господин Шико!... Атенас, Атенас, отворете портата на господин Шико, по-живо!

Шико въздъхна като плувец, който излиза от водата.

Вратите заскърцаха — това бяха вратите на Едем за бедния Шико, предвкушащ блажената свобода зад тях.

Той приятелски се сбогува с офицера и се насочи към портата.

— Ама че съм без мозък! — викна изведнъж офицерът, догони Шико и го хвана за ръкава. — Забравих, скъпи господни Шико, да ви поискам пропуск.

— Какъв пропуск?

— Вие сте военен, господин Шико, и добре знаете какво е това пропуск, нали така? Разбирате, че от град като Нерак не се излиза без пропуск.

— А от кого трябва да бъде подписан?

— От самия крал. Ако ви е изпратил кралят, сигурно не е забравил да ви даде пропуск.

— Значи се съмнявате, че ме е изпратил самият крал? — попита Шико. Гневът будеше в него недобри мисли — да намушка офицера и пазача и да избяга през отворената вече порта, без да го е грижа, че след него ще изпратят поне стотина куршума.

— Аз в нищо не се съмнявам, господин Шико, но след като кралят ви изпраща с поръчение...

— Лично той, господине!

— Следователно аз ще трябва да покажа пропуску на господин губернатора.

— А кой е губернатор? — попита Шико.

— Господин дьо Морне, който не обича да се шегува, господин Шико. Ако аз не изпълня дадената ми заповед, той просто ще заповяда да ме разстрелят.

Шико тъкмо беше започнал да поглажда дръжката на сабята си с недобра усмивка, но като се обърна, забеляза, че край вратата беше

спрял отряд и без съмнение се намираше тук, за да му попречи да изчезне, даже в случай, че убие офицера, часовоя и пазача.

Той тръгна по същия път обратно, но с това мъките му не свършиха.

Първо срещна началника, който му каза:

— Охо, господин Шико, вие вече изпълнихте кралското поръчение? Чудеса!

По-нататък, зад ъгъла, го хвана за ръката офицерът с думите:

— Добър вечер, господин Шико! Как е дамата, за която ми говорихте?... Доволен ли сте от Нерак?

И накрая, часовоят, който стоеше на същото място до стената на двореца, му пусна последния заряд:

— Кълна се в Бога, господин Шико, шивачът лошо ви е закърпил дрехата: вие, прости ме Господи, сега сте още по-окъсан, отколкото преди малко.

Шико този път не пожела да мине през прозорчето. Той седна край вратата и си даде вид, че спи. Но случайно или пък в резултат на милосърдие вратата се откряна и Шико се върна в двореца.

Смутеният му вид трогна пажа, който все още беше на поста си.

— Скъпи господин Шико — каза той, — искате ли да ви кажа в какво се състои тайната?

— Кажи ми, змийче такова, кажи — прошепна Шико.

— Кралят така ви обикна, че не пожела да се раздели с вас.

— И ти, разбойнико, знаеше това и не ме предупреди?

— О, господин Шико, нима можех? Това е държавна тайна!

— Но аз ти платих, негоднико!

— Сигурно тайната е струвала повече от десет пистола, ще се съгласите, скъпи господин Шико, нали?

Шико влезе в стаята си и заспа, изпълнен със злоба.

ГЛАВА 21

ОБЕРЕГЕРМАЙСТОРЪТ НА НАВАРСКИЯ КРАЛ

Анри, който нямаше основания да спи спокойно както Шико, изобщо не мигна. След като прекара около час с Морне и даде необходимите разпореждания във връзка с лова, той се качи при Шико, усмихвайки се с характерната за него присмехулна усмивка.

Кралят заповяда да отворят вратата и като дойде до леглото, се зае да разбутва спящия с думите:

— Хей, хей, братовчед, ставай, вече е два часа сутринта!

— Дявол да го вземе! — промърмори Шико. — Господине, вие ме наричате братовчед. Да не ме мислите за херцог дьо Гиз?

И наистина, когато говореше за херцог дьо Гиз, Анри обикновено го наричаше братовчед.

— Аз те мисля за свой приятел — отговори кралят.

— И мен, посланика, държите в плен? Господарю, вие нарушавате принципите на международното право!

Анри се разсмя. Шико, който беше остроумен човек, не можа да не се разсмее с него.

— Ти наистина си луд! За какъв дявол искаше да избягаш отгук? Нима лошо се отнасят с теб?

— Прекалено добре, хиляди дяволи! Чувствувам се като гъска, отхранвана в кокошарник. Но ми подрязват крилете и вратите ми са затворени.

— Шико, синко — каза Анри, клатейки глава, — ти не си достатъчно тлъст за масата ми!

— Охо! Виждам, господарю, че днес сте много весел — каза Шико, като се надигна. Получихте добри вести, а?

— Отивам на лов и когато ми предстои да ловувам, винаги ми е весело. Е, ставай, ставай, братовчедо!

— Как, господарю! Вие ме взимате със себе си?

— Ти ще бъдеш мой летописец, Шико.

— Ще броя изстрелите?

— Да, точно така.

Шико поклати глава.

— Какво ти става? — попита кралят.

— Такава веселост винаги ме кара да се опасявам.

— Стига!

— Да, това е като слънцето: когато то...

— То значи...

— Значи дъждът, гърмът и мълнията не са далече.

Гладейки усмихнат брадата си, Анри отговори:

— Ако има буря, Шико, пелерината ми е широка, ще те скрия.

При тези думи той тръгна към гостната, а Шико започна да се облича и нещо сумтеше под нос.

— Дайте ми кон — извика кралят — и да се каже на господин дьо Морне, че съм готов!

— Аха? Господин дьо Морне е оберегермайстор на този лов, така ли? — попита Шико.

— Господин дьо Морне при нас е всичко, Шико — обясни Анри.

— Кралят на Навара е толкова беден, че не може да си позволи да умножава придворните длъжности. Аз имам един човек за всичко.

ГЛАВА 22

ЗА ТОВА, КАК В НАВАРА ХОДЕХА НА ЛОВ ЗА ВЪЛЦИ

След като проследи бегло подготовката за тръгване, Шико си каза, че ловът на крал Анри Наварски съвсем не се отличава с онази пищност, с която се славеше ловът на Анри Френски.

Цялата свита на негово величество се състоеше от около петнадесет придворни, между които Шико забеляза и виконт дьо Тюрен.

Почти всички тези господа се появиха не в ловни костюми, а с шлемове и ризници, което подбуди Шико да попита дали гасконските вълци не са въоръжени с мускети и артилерия.

Анри чу този въпрос, макар че не беше отправен към него; приближи се до Шико, докосна го по рамото и каза:

— Не, синко, гасконските вълци нямат нито артилерия, нито мускети; обаче те са опасни зверове, имат остри зъби и нокти и могат да подмамят ловците в такива дебри, където дрехите лесно ще се скъсат, но ризниците винаги ще останат целенички.

— Разбира се, това е обяснение — изсумтя Шико, — но не е твърде убедително.

— Какво да се прави — каза Анри, — друго нямам.

— Така да е.

— В това „така да е“ звучи скрито порицание — отбеляза през смях Анри. — Ти ми се сърдиш, защото те разбудих, за да те взема на лов?

— Да си кажа правичката, да.

— И си разрешаваш остроти?

— Това забранено ли е?

— Не, не, приятелю, в Гаскония остроумието е на почит.

— Господарю, аз не съм ловец — отговори Шико, — а вие се облизвате само като усетите миризмата на нещастните вълци, които вие, колкото сте тук — дванадесет или петнадесет, дружно преследвате!

— Тъй, тъй! — възкликна кралят, като отново се разсмя след тази язвителна нападка. — Първо, ти се надсмя на дрехите ни, а сега на нашата малобройност. Подигравай се, подигравай се, любезни ми Шико.

— О! Господарю!

— Обаче, синко, трябва да се съгласиш, че си недостатъчно снизходителен. Беарн не е толкова обширен както Франция; кралят там е съпроводен винаги от двеста гоначи, а аз нямам толкова, както виждаш — те са само дванадесет. Но слушай — продължи Анри, — местните благородници щом научат, че отивам на лов, оставят домовете и замъците си и идват при мен — по такъв начин понякога имам твърде внушителна свита.

Ловците отминаха градските порти, Нерак остана далеч назад и вече половин час препускаха по главния път, когато изведнъж Анри, като си направи сянка с ръка, каза на Шико:

— Виж де, виж! Струва ми се, не се излъгах...

— Какво е това?

— Виждаш ли, ето там, край заставата на градчето Моарас, ми се струва, че препускат конници.

Шико се повдигна на стремената.

— Вярно, ваше величество, май е така.

— Сигурен съм.

— Да, конници са — потвърди Шико, като се вгледа, — но не са ловци.

— Защо смяташ така?

— Защото са въоръжени като Роландовци и Амадисовци^[1] — отговори Шико.

— Работата не е във външния вид, любезни Шико; ти сигурно вече забеляза, като ни гледаш, че за ловеца не трябва да се съди по облеклото му.

— Охо! — възкликна Шико. — Че аз виждам най-малко двеста конници.

— Е, какво от това, синко? Моарас просто ми дава много хора.

Шико чувствуваше, че любопитството му се разгаря все по-силно.

Отрядът, числеността на който Шико намали в предположението си, броеше двеста и петдесет конници. Те безмълвно се присъединиха

към кралската свита; имаха хубави коне, здраво оръжие, командваше ги един твърде благообразен човек, който учтиво и предано целуна ръка на Анри.

Жер преминаха по един брод; в долината между реката Жер и Гарона се намираше втори отряд, наброяващ около стотина конници.

Като продължиха пътя, стигнаха Гарона и започнаха да я преминават, но Гарона беше много по-дълбока от Жер — недалеч от отсрещния бряг дъното вече не се достигаше от конете и прехвърлянето трябваше да бъде завършено с плуване. Все пак, въпреки очакванията, се прехвърлиха благополучно на брега.

— Велики Боже! — възкликна Шико. — Що за странни учения предприема ваше величество! Нали имате мостове и над, и под Ажан.

— Приятелю — Шико — каза в отговор Анри, — ние сме диваци, затова много нещо ни е простено; ти отлично знаеш, че моят брат, покойният крал Шарл, ме наричаше свой глиган, а глиганът винаги върви направо. Ето че аз му подражавам, щом нося това прозвище. Ако пътя ми прегражда река, аз я преплувам, ако пред мен се изпречва град — гръм и мълния! — аз го глътвам като поничка!

Тази шега на Беарнеца предизвика общ смях.

Единствено господин дьо Морне, който през цялото време яздеше до краля, не се разсмя, а само захапа устната си и това за него беше признак на необикновена веселост.

След преминаването на Гарона, приблизително на половин левга от реката, Шико забеляза триста конници, които се укриваха в боровата гора.

— Охо-хо!... Ваше величество — каза той тихо на Анри, — да не би това да са завистници с намерение да попречат на вашия лов?

— Съвсем не — отговори Анри, — ти пак сгреси, синко, това са приятели, излезнали да ни посрещнат от Пюимирол.

— Хиляди дяволи! Господарю, във вашата свита скоро ще има повече хора, отколкото са дърветата в гората!

— Шико, дете мое — изрече Анри, — мисля — да ме прости Бог! — че вестта за твоето идване е успяла да стигне навсякъде и че хората се стичат от всички краища на страната с желанието да уважат в твое лице краля на Франция, чийто посланик си ти.

Шико, който беше умен човек, прекрасно разбра, че от известно време му се присмиват. Това не го разсърди, но го накара да бъде по-

внимателен...

Денят завърши в Монроа, където местните благородници се бяха насъбрали толкова масово, като че ли бяха предупредени предварително, че кралят на Навара ще посети техния град. Предложиха му разкошна вечеря, в която Шико взе участие с възторг.

Анри се настани в най-добрия дом в града; половината от свитата се разположи на улицата, където нощуваше кралят, другата половина — на полето, извън градските порти.

— Кога ще започнем да ловуваме? — попита Шико Анри в момента, когато слугата събуваше ботушите на краля.

— Още не сме стигнали в гората, където се въдят вълците, любезни Шико — отговори Анри.

— А кога ще стигнем там, господарю?

— Любопитствуваеш?

— Не, господине, но сам разбирате, ще ми се да знам къде отиваме.

— Утре ще разбереш, синко, а сега лягай тук, на тази възглавница, вляво от мен; Морне вече хърка отдясно, чуваш ли го?

— Дявол го взел! — възкликна Шико. — Той на сън е по-красноречив, отколкото буден.

— Вярно — съгласи се Анри. — Морне не е приказлив, но трябва да го видите по време на лов!

Денят едва започваше, когато тропот от множество коне събуди и Шико, и краля на Навара.

Старият благородник, който поиска сам да прислужва на краля на масата, донесе на Анри закуската — горещо, добре подправено с аромати вино и парчета хляб, намазани с мед. Спътниците на краля — Морне и Шико — получиха закуска от слугите на благородника.

Веднага след закуската свириха сбор.

— Време е, време е — възкликна Анри, — днес ни предстои дълъг път! На конете, господа, на конете!

Шико изумен видя, че кралската свита се е увеличила с още петстотин души. Те бяха пристигнали през нощта.

— Това е просто чудо! — възкликна той. — Ваше величество, това вече не е свита и даже не е отряд, а цяла войска.

В Лозерт към конницата се присъединиха шестстотин пехотинци.

— Пехота! — извика Шико.

— Обикновени гончии — поясни кралят.

Шико се намуси и от тази минута запази упорито мълчание. Двадесетина пъти той поглеждаше към полето, тоест двадесет пъти му идваше мисълта да избяга. Но по всичко изглежда, беше заповядано Шико да се охранява като посланик на Анри III, вследствие на което всяко негово движение веднага повтаряха няколко души.

Това не се хареса на Шико и той изрази на краля своето недоволство.

— Сърди се на себе си, синко; ти пожела да избягаш от Нерак и аз се страхувам да не те обземе пак същото изкушение.

— Давам ви честна дума на благородник, господарю, че няма да се опитвам да бягам — каза Шико, — защото струва ми се, тук виждам любопитни неща.

— Много се радвам, че това е твоето мнение, любезни ми Шико, защото аз също се придържам към него.

По време на разговора те преминаха през град Монкюк и към войската се присъединиха четири полеви оръдия.

— Види се тукашните вълци са съвсем особени, господине — отбеляза Шико, — против тях даже разполагат артилерия!

— А! Забеляза ли? — възкликна Анри. — Какъв каприз имат жителите на Монкюк! Откакто им подарих за учения тези четири оръдия, купени в Испания по моя заповед и изнесени тайно оттам, те винаги ги влачат със себе си.

— Но все пак, кралю — тихо попита Шико, — край Каор ли ще ловуваме?

— Да, по тези места — отговори кралят.

— Но как така, господарю? За да ходите на лов за вълци, вие взехте със себе си пехота, конници и артилерия, а не взехте кралското знаме? Ето тогава на тези достойни зверове би била оказана пълна почит.

— Гръм и мълния! Не сме забравили и знамето, Шико, това въобще мислимо ли е? Само че го пазим в калъфа, за да не се цапа. Ще го видиш точно навреме и на мястото му.

Втората нощ прекараха в Катюс. След като Шико даде дума, че няма да се опита да бяга, престанаха да го следят.

Шико се поразходи из града и стигна до предните постове. От всички страни към войските на Наварския крал се стичаха отряди от

по сто, сто и петдесет души. През нощта отвсякъде пристигаше пехота.

„Какво щастие е, че не сме тръгнали за Париж — помисли Шико, — иначе бихме се явили там със стохилядна армия!“

Сутринта в осем часа Анри и неговата войска — хиляда пехотинци и две хиляди конници — бяха пред Каор. Градът беше готов за отбрана. Дозорите бяха успели да вдигнат тревога и господин дьо Везен навреме бе взел предпазни мерки.

— А! Значи така! — възкликна кралят, когато Морне му съобщи тази новина. — Изпреварили са ни! Колко досадно!

— Ще трябва да подготвим обсада по всички правила, ваше величество — каза Морне. — Чакаме още около две хиляди; това е достатъчно да изравним силите.

— Да съберем съвета — предложи дьо Тюрен.

Шико внимателно наблюдаваше всичко и следеше разговорите. Замисленото, сякаш съкрушено изражение на лицето на Наварския крал потвърди неговото подозрение, че Анри е посредствен пълководец и само тази мисъл му придаваше известна бодрост.

Анри изслуша всички командири, но остана ням като риба.

Внезапно той се събуди от размислите, вдигна глава и повелително каза:

— Ето какво трябва да се направи, господа. Ние имаме три хиляди души и според вас, Морне, чакаме още две хиляди?

— Да, господарю.

— Това прави пет хиляди; при правилна обсада за два месеца ще бъдат убити хиляда и петстотин; гибелта им ще внесе униние в редиците на оцелелите. Ще трябва да вдигнем обсадата и да отстъпим, а докато отстъпваме, ще загубим още хиляда, тоест половината от нашите сили. Значи ще пожертвуваме веднага петстотин войници и ще превземем Каор.

— По какъв начин, ваше величество? — попита дьо Морне.

— Любезни приятелю, ще се насочим към най-близките порти; по пътя си ще срещнем ров; ще го запълним с фашины; ще загубим около двеста убити и ранени, но ще стигнем до портите.

— И какво после, ваше величество?

— Щом стигнем градските порти, ще ги взривим с петарди и ще завземем града. Не е чак толкова трудно.

Шико с ужас гледаше Анри.

— Да — промърмори той, — ето един същински гасконец — и
страхлив, и самохвалко!

В този момент, като че отговаряйки на тихото мърморене на
Шико, Анри призова:

— Да не губим напразно време, господа! Напред! Който ме
обича, след мен!

[\[1\]](#) Роланд и Амадис Галски — легендарни герои от епохата на
средновековието. — Б.пр. [↑](#)

ГЛАВА 23

ЗА ТОВА, КАК СЕ ДЪРЖЕШЕ КРАЛ АНРИ ДЪО НАВАР, КОГАТО ЗА ПРЪВ ПЪТ ВЛЕЗЕ В БОЙ

Неголямата армия на Анри се приближи до града на разстояние два оръдейни изстрела и се разположи на почивка.

В три часа следобед, тоест, когато до здрачаване оставаха някакви си два часа, кралят повика всички командири в палатката си.

Анри беше много бледен, а ръцете му силно трепереха.

— Господа — каза той, — ние сме тук, за да превземем Каор, но трябва да го вземем със сила!... Маршал дьо Бирон, който се закле да избеси хугенотите до един, се намира с войската си на четиридесет и пет левги отгук. По всяка вероятност господин дьо Везен вече е изпратил при него вестоносец. След четири-пет дни маршалът ще бъде в тила ни с десет хиляди войници; ние ще бъдем хванати в клещи. Значи трябва да завземем Каор, преди да дойде подкреплението. И така — напред, напред, господа. Аз съм начело, сечете, без да жалите сили, дявол го взел! Нека ударите се сипят като градушка!

Това беше цялата кралска реч; но, изглежда, тези думи бяха достатъчни — войниците отвърнаха с възторжени възгласи, а командирите с неистови викове: „Браво!“

„Празнодумец! Винаги и във всичко — гасконец! — помисли Шико. — Ще видим какъв е на дело!“

Под командуването на дьо Морне войската тръгна, за да заеме позиции.

В този момент кралят се приближи до Шико и му каза:

— Прости ми: аз те мамех, като говорех за лов, вълци и други глупости, но не можех да постъпя иначе. Крал Анри Френски положително не е склонен да ми предаде владенията, придадени към зестрата на неговата сестра Марго, а Марго с викове и плач иска любимия си град Каор. Ако искаш спокойствие в дома, трябва да правиш това, което иска жената. Ето защо, любезни мой, аз ще се опитам да превзема Каор!

— Защо не ви поиска луната, господарю, след като сте такъв сговорчив мъж? — попита Шико, засегнат от кралските шеги.

— Бих се постарал да ѝ дам и луната, Шико — отговори Беарнеца, — аз толкова я обичам, милата ми Марго!

— Добре! На вас ви стига и Каор; ще видим как ще се справите с него.

— Аха! Ето за това исках да поговорим; чуй ме, Шико, приятелю — не се присмивай прекалено на нещастния Беарнец, нали съм твой съотечественик и приятел; ако се уплаша и ти забележиш — да не се разприказваш!

— Значи вие се страхувате, че ще се уплашите?

— Разбира се.

— Но тогава — гръм и мълния! — за какъв дявол се заплитате във всичките тези разпавии?

— Какво да правя, щом като трябва!

— Господин дьо Везен е страшен човек, той няма да пощади никого.

— Мислиш ли, Шико?

— Сигурен съм: дали ще види бели или червени пера, той пак ще викне на топчиите: „Огън!“

— Имаш предвид моите бели пера, Шико?

— Да, господарю, никой освен вас няма такива пера.

— Е, и какво?

— Бих ви посъветвал да ги свалите.

— Но, приятелю, аз ги сложих, за да ме познават...

— Значи, господарю, вие отхвърляте моя съвет и няма да си свалите перата?

— Не!

Докато казваше тази дума, изразяваща непоколебима решителност, Анри трепереше още по-силно, отколкото, когато произнасяше речта си пред командирите.

— Чуйте ме, ваше величество — каза Шико, съвсем объркан от несъответствието между думите на краля и цялото му поведение, — има още време! Не действайте безразсъдно, вие не можете да яхнете коня в такова състояние!

— Значи аз съм много бледен, Шико? — попита Анри.

— Бледен сте като смъртта, господарю.

— Отлично! — възкликна кралят.

— Как така отлично?

— Аз си знам!

В този миг прогърмя оръдеен изстрел, съпроводен от неистовата стрелба на мускетите — така господин дьо Везен отговори на искането крепостта да се предаде, което му беше отправил Дюплеси-Морне.

— Какво ще кажете за тази музика? — попита Шико.

— Ще кажа, че вледенява кръвта ми — отговори Анри. — Хей! Дайте ми кон! Кон! — викна той на пресекулки.

Шико гледаше Анри и го слушаше, без да разбира нищо. Анри понечи да се качи на седлото, но не успя да се справи веднага.

— Хей, Шико — каза Беарнеца, — сядай и ти на коня, ти също не си военен, нали?

— Вярно е, ваше величество.

— Тръгваме, Шико, хайде да се страхуваме заедно! Заминаваме там, където е боят, приятелю! Хей, добър кон за господин Шико!

Шико сви рамене и без да му мигне окото, яхна прекрасния испански кон, който тутакси му доведоха. Анри подкара коня си в галоп; Шико препусна след него. Като достигна предната линия, Анри вдигна забралото на шлема си.

— Знамето! Новото знаме! — викна той с трепет в гласа.

Свалиха калъфа и новото знаме с двата герба — на Навара и на Бурбоните — величествено се разгъна във въздуха; беше бяло: от едната страна на син фон бяха изобразени златни вериги, на другата — златни лилии с хералдична превръзка във формата на сърце.

„Страхувам се — размишляваше Шико, — че бойното кръщение на това знаме ще бъде твърде печално.“

В същия миг, сякаш в отговор на неговата мисъл, крепостните оръдия дадоха такъв залп, че беше извадена от строя цяла редица пехота на десет крачки от краля.

— Гръм и мълния! — възкликна Анри. — Виждаш ли, Шико? Изглежда, няма шега! — Зъбите му тракаха.

„На него май ще му стане лошо“ — помисли Шико.

— А! Страхуваш се, проклето тяло — мърмореше Анри, — тресеш се, трепериш; почакай де, почакай! Щом трепериш, нека не бъде напразно!

И като пришпори яростно белия си кон, той изпревари конницата, пехотата, артилерията и се оказа на сто крачки от крепостта, червен от избухванията на пламъците.

Там задържа коня и викна:

— Докарайте фашините! Гръм и мълния! Фашините!

Морне с вдигнато забрало и с шпага в ръката се присъедини към него.

Шико също надяна доспехите, но не извади шпагата от ножницата.

Въодушевени от примера на краля младите благородници хугеноти вече се носеха напред с призива: „Да живее Навара!“

Начело на този отряд беше виконт дьо Тюрен; на шията на неговия кон имаше фашина.

Всеки конник, препускайки, хвърляше своя наръч и за миг ровът под подвижния мост беше запълнен.

Тогава се спуснаха артилеристите; като губеха по тридесет души на всеки четиридесет, те все пак успяха да зложат под вратите петардите.

Картеч и куршуми като огнена вихрушка бушуваха около Анри и покосяваха хората пред очите му.

С вик: „Напред!“ — той се намери на края на рова в момента, когато избухна първата петарда.

Във вратата цъфнаха две пукнатини. Артилеристите запалиха втората петарда. Образува се още една пукнатина; но веднага през трите процепа се промушиха двадесетина аркебузи и куршумите като градушка се посипаха върху войниците и офицерите.

Около краля хората падаха като срязани класове.

— Господарю, за Бога, махнете се оттук! — повтаряше Шико, без да мисли за себе си.

Морне не казваше нито дума; той се гордееше със своя ученик и от време на време понечваше да го прикрие с тялото си, но Анри винаги трескаво го отстраняваше.

Изведнъж Анри почувствува, че челото му се покрива с пот и очите му се замъгляват.

— А! Проклето тяло! — извика той. — Не, никой не ще посмее да каже, че си ме победило!... — И като скочи от коня, той извика: —

Секира! Бързо, секира! — и се зае с мощна ръка да поваля цевите на аркебузите, парчета дъбови дъски и бронзови гвоздеи.

Накрая една греда рухна, след нея — крило от вратата, после — част от стената и около сто души нахлуха през пролома с дружни викове:

— Навара! Навара! Каор е наш! Да живее Навара!

Шико нито за миг не изостави краля: той беше до него, когато Анри сред първите проникна през градските порти и виждаше как при всеки залп той трепва и снишава глава.

— Гръм и мълния! — вбесен възкликна Анри. — Виждал ли си някога такъв страхливец като мен, Шико?

В тази минута войниците на господин дьо Везен се опитаха да завземат отново градските порти и околните къщи от Анри и челния му отряд.

Анри ги посрещна с шпага в ръка. Но обсадените излязоха по-силни — те успяха да отблъснат Анри и войниците му зад крепостния ров.

— Гръм и мълния! — възкликна кралят. — Струва ми се, моето знаме отстъпва! Щом е така, сам ще го понеса!

И с героично усилие той изтръгна знамето от ръцете на знаменосеца, вдигна го високо и скрит наполовина под неговите гънки, отново пръв се втурна в крепостта с думите:

— Пъзльо! Трепери сега, страхливецо!

Тюрен, Морне и още цяло множество се втурнаха след краля през отворената порта.

Топовете млъкнаха; сега започна ръкопашен бой, лице срещу лице.

Надмогвайки със своя властен глас грохота на оръдията, трясъците на изстрелите, звъntenето на желязото, дьо Везен викаше:

— Барикадирайте улицата! Копайте ровове! Укрепвайте къщите!

— Та градът е превзет, бедни Везен! — възкликна дьо Тюрен, който се намираше наблизо.

И за да подкрепи думите си, с изстрел от пистолета си рани дьо Везен в ръката.

— Гресиш, Тюрен, гресиш — отговори дьо Везен, — ще са нужни десет щурма, за да се превземе Каор!

Господин дьо Везен се защитава пет дни и пет нощи, отбранявайки докрай всяка улица, всяка къща.

За голямо щастие на изгряващата звезда на Анри дьо Навар дьо Везен, който разчиташе прекалено много на здравите стени и на гарнизона на Каор, не сметна за нужно да извести господин дьо Бирон. Пет дни и пет нощи поред Анри командува като пълководец и се би като войник.

Петата нощ врагът, вече съвсем измъчен, беше принуден да даде на протестантската армия почивка. Като се възползува от това, Анри атакува каорците и превзе с пристъп последното укрепление. Почти всички доблестни негови командири бяха ранени: куршум уцели рамото на дьо Тюрен; дьо Морне едва не падна убит от камък, улучил го по главата.

Само кралят остана невредим; страхът, който той така геройски преодоля, се смени с трескава възбуда, почти безразсъдна смелост, той се биеше така мощно, че не раняваше противниците си, а направо ги убиваше.

Когато падна и последното укрепление, кралят, съпроводен от вездесъщия Шико, се появи във вътрешния двор на крепостта; мрачният и мълчалив Шико с отчаяние наблюдаваше как пред него расте страшният призрак на нова монархия, на която бе съдено да задуши монархията на Валоа.

— Е, как ти се струва? Какво мислиш за това? — попита кралят, вдигайки забралото си и изгледа Шико така проникателно, като че ли четеше в душата на злополучния посланик.

— Аз мисля, владетелю, че вие сте истински крал! — скръбно каза Шико.

В този миг десетина стрелци от личната гвардия на губернатора обкръжиха краля.

Конят на Анри падна убит, друг куршум рани коня на господин дьо Морне в крака.

Кралят падна; веднага към него се насочиха десетина шпаги!

Само Шико се задържа на коня си; тутакси скочи от него, защити с тялото си Анри и започна да върти шпагата така бързо, че нападателите се разбягаха.

После помогна на краля да стане, даде му коня си и каза:

— Ваше величество, вие ще засвидетелствувате пред краля на Франция, че макар и да вдигнах шпага против него, никого не раних.

Анри прегърна Шико и със сълзи на очи го целуна.

— Гръм и мълния! — възкликна той. — Ти ще живееш и умреш с мене, Шико, съгласен ли си? Леко е да се служи при мен, аз съм с добро сърце!

— Ваше величество — отговори Шико, — аз мога да служа само на един човек — на моя крал. Уви! Сиянието, с което той е заобиколен, тъмнее, но аз ще съм му верен и в нещастieto. Не се опитвайте да му отнемате последния слуга!

— Шико — отвърна Анри, — ще запомня обещанието ви, чувате ли? Вие сте ми скъп, за мен вие сте неприкосновен; след Анри — краля на Франция, ваш най-добър приятел ще бъде Анри дьо Навар.

— Да, ваше величество — каза искрено Шико и с почит целуна ръката на краля.

— Сега виждате, приятелю — продължи кралят, че Каор е наш — по-скоро ще позволя да загине войската ми, отколкото да отстъпя.

Заплахата беше излишна, Анри не продължи борбата. Под командването на дьо Тюрен войската му обкръжи гарнизона. Господин дьо Везен беше пленен.

Градът се предаде.

Анри доведе Шико в обгорялата, пробита от куршуми къща, където беше разположена главната квартира, и продиктува на господин дьо Морне писмо, което Шико трябваше да отнесе на френския крал.

Писмото беше написано на лош латински език и завършваше с думите: „Quod mihi dixisti, profuit multum. Cognosco meos devotos, nosce tuos. Chicotus, coetera expedier.“, което приблизително значеше: „Това, което ми съобщихте, беше твърде полезно за мен. Аз знам кои са ми предани, опознайте и вие вашите слуги. Останалото ще ви съобщи Шико.“

— А сега, приятелю Шико — каза Анри, — целунете ме. Само внимавайте да не се изцапате, защото аз — да ме прости Бог! — целият съм в кръв, като касапин! Ето пръстена ми: вземете го, аз искам така, а после — сбогом, Шико, повече не ви задържам. По-скоро се връщайте във Франция; разкажете ви какво сте видели ще имат успех в двореца.

Шико се съгласи да приеме подаръка и замина. Нужни му бяха три денонощия, за да се убеди, че всичко това не е било сън.

ГЛАВА 24

ЗА ТОВА, КАКВО СТАВАШЕ В ЛУВЪРА, КОГАТО ШИКО ПРИСТИГНА В НЕРАК

Насъщната необходимост да следваме нашия приятел Шико чак до завършване на мисията му задълго ни отклони от Лувъра, за което чистосърдечно молим читателя за извинение.

Би било обаче несправедливо повече да оставяме без внимание събитията, последвали Венсенския заговор.

Кралят, който показва такова мъжество в опасната минута, покъсно почувствува онова закъсняло вълнение, което нерядко обзема най-храбрите сърца, след като опасността вече премине. Поради тази причина, след като се върна в Лувъра, той не каза нито дума и даже забрави да благодари на бдителните командири и на преданата стража, които му помогнаха да избегне гибелта.

Затова д'Епернон, останал най-дълго от всички в кралската спалня, си отиде в отвратително разположение на духа.

Като видя, че д'Епернон мина край него в пълно мълчание Лоаняк се обърна към Четиридесет и петимата и каза:

— Господа, вие повече не сте нужни на краля, вървете да спите.

В два часа сутринта в Лувъра всички спяха. Тайната беше строго спазена. Почтените жители на Париж даже не подозираха, че през тази нощ кралският престол едва не премина към нова династия.

Господин д'Епернон веднага заповяда да му свалят ботушите и вместо да патрулира из града с три десетици конници, последва примера на августейшия си повелител и легна да спи, без да каже никому нито дума.

Единствен Лоаняк, когото даже краят на света не можеше да отклони от изпълнението на задълженията му, обиколи караулите на швейцарците и френската стража, които носеха службата добросъвестно, но без особено старание.

На другата сутрин, след като се събуди, Анри изпи в постелята си четири чашки силен бульон вместо обикновените две и разпореди

да предадат на статс-секретаря дьо Вилекьо и д'О да се явят при него в спалнята за съставянето на нов едикт за държавните финанси.

Двамата висши чиновници тревожно се споглеждаха. Кралят беше толкова разсеян, че даже чудовищните данъци, които те се канеха да въведат, не предизвикваха у негово величество и сянка на усмивка.

Затова пък Анри през цялото време си играеше с господин Лов и всеки път, когато кученцето стискаше нежните му пръсти с острите си зъби, изричаше:

— Ах, ти, бунтовнико, и ти ли искаш да ме ухапеш? Ах, ти, подло кученце, ти също посягаш на своя господар!

После Анри, преструвайки се, че за това са нужни същите усилия, каквито са били нужни на Херакъл, сина на Алкмена, за да победи немейския лъв, укротяваше мнимото чудовище, което беше голямо колкото юмрук, и повтаряше с неописуемо удоволствие:

— А! Ти си победен, господин Лов, победен си, гнусен лигист такъв! Победен! Победен!...

Това беше всичко, което можаха да разберат господата дьо Вилекьо и д'О, двамата велики дипломати, уверени, че нито една човешка тайна не може да бъде скрита от тях. Ако не се смятат думите, предназначени за господин Лов, Анри мълча през цялото време.

Накрая удари три часът следобед.

Кралят извика при себе си господин д'Епернон.

Отговориха му, че херцогът прави преглед на леката конница.

Нареди да извикат Лоаняк.

Отговориха му, че Лоаняк е зает с избирането на коне за каретите.

Сметнаха, че кралят ще се ядоса, но въпреки очакването, той започна да си свири една ловджийска песничка — развлечение, на което се отдаваше само когато беше напълно доволен от себе си.

После Анри поиска закуска и заповяда по време на ядене да му четат назидателна книга. Изведнъж той прекъсна четенето с въпроса:

— Живота на Сула^[1] е написал Плутарх, нали така?

Четецът четеше книга с духовно-нравствено съдържание и когато го прекъснаха с въпрос, отнасящ се до земни работи, той с почуда погледна краля.

Кралят повтори въпроса си.

— Да, господарю — отговори четецът.

— Помните ли мястото, където историкът разказва как Сула избягва смъртта?

Четецът се смути.

— Не си спомням много добре, господарю — отговори той, — отдавна не съм препрочитал Плутарх.

В този момент доложиха за негово преосвещенство кардинал дьо Жоайоз.

— А! Тъкмо навреме — възкликна кралят, — идва учен човек, наш приятел; той сигурно ще ни каже това, без да се запъне.

— Ваше величество — рече кардиналът, — нима имам щастието да дойда навреме?

— Наистина съвсем навреме; чухте ли моя въпрос?

— Господарю, Сула, погубил толкова хора, е рискувал живота си само в сражения.

— Да, спомням си: в едно от тези сражения той бил на косъм от смъртта... Моля ви, кардинале, отворете Плутарх и прочетете мястото, където се разказва за това, как благодарение на бързината на белия си кон римлянинът Сула се спасява от вражеските копия^[2].

— Излишно е да отваряме Плутарх; това събитие е станало по време на битката против самната Телезин и луканеца Лампоний...

— Сега ми обяснете защо враговете никога не са посягали на толкова жестокия Сула? — попита кралят след кратко мълчание.

— Ваше величество — продължи кардиналът, — ща ви отговоря с думите на самия Плутарх.

— Отговорете, Жоайоз, отговорете!

— Карбон, заклетият враг на Сула, често казвал: „Аз трябва да се боря едновременно с лъва и лисицата, които живеят в сърцето на Сула; но лисицата ми създава повече грижи.“

— И той е прав, кардинале, той е прав. Впрочем, щом стана дума за битки, имате ли някакви вести за вашия брат?

— За кой от тях? Ваше величество знае, че те са четирима.

— Разбира се, за херцог д'Арк, приятелю...

— Още не, господарю.

— Ех, да можеше херцог д'Анжу, който досега така добре умееше да се преструва на лисица, за малко да стане лъв!

Кардиналът нищо не му отговори, тъй като този път Плутарх с нищо не можеше да му помогне: твърде опитният придворен се

страхуваше да не би неговият отговор, ако кажеше нещо ласкателно за херцог д'Анжу, да е неприятен на краля.

Като се убеди, че кардиналът има намерение да мълчи, Анри отново се зае с господин Лов; после, като направи знак на кардинала да остане, той стана, облече се в разкошна дреха и отиде в кабинета си, където го чакаха придворните.

В двора, където хората притежават същото тънко чувство както планинците, които могат лесно да почувствуват приближаването и отминаването на бурите, настроението беше според обстоятелствата. Двете кралици бяха видимо разтревожени.

Екатерина, бледна и развълнувана, се кланяше на всички страни, говореше отсечено и с малко думи.

Луиза дьо Водемон не виждаше и не чуваше никого.

Появи се кралят.

Погледът му беше жив, по страните му цъфтеше руменина; изразът на лицето му, изглежда, свидетелстваше за добро разположение на духа и видът на Анри подейства на смръщените придворни, чакащи идването му, като лъч есенно слънце на пожълтяла вече гора.

За един миг всичко стана златисто, пурпурно, всичко засия.

Кралят целуна ръка първо на майка си, после на жена си. Изприказва много комплименти на дамите, отвикнали от такава любезност, и даже стигна дотам, че ги почерпи с бонбони.

— Тревожихме се за вашето здраве, сине — каза Екатерина, изпитателно гледайки краля, като че ли желаше да разбере дали руменината му не е изкуствена, а веселостта му не е маска.

— И съвсем напразно, госпожо — отговори кралят. — Никога досега не съм се чувствувал толкова добре.

Тези думи бяха придружени от усмивка, която веднага се разпространи сред всички.

— И на какво благодатно влияние, синко, приписвате подобрението на вашето здраве? — попита кралицата майка едва скривайки своето безпокойство.

— На това, че много се смях, госпожо — отговори кралят.

Всички се спогледаха с такава дълбока почуда, като че ли кралят беше казал някаква нелепост.

— Много сте се смял! Вие сте способен много да се смеете, сине? — попита Екатерина с все така суров вид. — Значи вие сте щастлив човек.

— Така си е, госпожо.

— И какъв повод се намери така буйно да се веселите?

— Трябва да ви кажа, майчице, че вчера вечерта бях във Венсенската гора.

— Да, знам.

— И така, аз заминах за Венсенската гора. На връщане съгледвачите ми докладваха за неприятелска войска, чиито мускети блестяха на пътя.

— Къде се случи това?

— Срещу рибното езеро на монасите, край дома на нашата мила братовчедка.

— Край дома на госпожа дьо Монпансьо! — възкликна Луиза дьо Водемон.

— Точно така, госпожо, край Бел-Еба; аз храбро се приближих до неприятеля, за да се сражавам и видях...

— Боже мой! Продължавайте, господарю — с искрена уплаха възкликна младата кралица.

Екатерина изчакваше в мъчителна тревога, но нито с дума, нито с жест не издаваше състоянието си.

— Видях — продължи кралят — множество благочестиви монаси, които с войнствени възгласи отдаваха чест със своите мускети!

Кардинал дьо Жоайоз се разсмя; целият двор с голямо усърдие последва примера му.

— Смейте се, смейте се! — възкликна кралят. — Във Франция има десет хиляди монаси, от които при нужда ще направя десет хиляди мускетари; тогава ще учредя длъжността велик магистър на мускетарите монаси на негово най-християнско величество и ще удостоя с това звание вас, кардинале.

— Аз съм съгласен, ваше величество; за мен всяка служба е добра, стига да е угодна на ваше величество.

По време на разговора на краля с кардинала високопоставените дами, спазвайки етикета на онова време, станаха и една след друга, като се поклониха на краля, излязоха. Кралицата със своите придворни дами ги последва.

В кабинета остана само кралицата майка. Зад необикновената веселост на краля се криеше някаква тайна и тя реши да я разгадае.

— Впрочем, кардинале — неочаквано каза Анри на прелата, — какво прави вашият брат дьо Бушаж?

— Не знам, ваше величество, аз много рядко го виждам.

От ъгъла на кабинета се чу тих, печален глас:

— Тук съм, ваше величество.

— А! Това е той! — възкликна Анри. — Елате тук, графе, елате!

Младежът веднага се подчини.

— Господи! — възкликна кралят и го погледна изумено. — Честна дума на благородник, това не е човек, а призрак!

— Ваше величество, той много работи — произнесе неясно кардиналът сам поразен от промяната, станала за една седмица с лицето и осанката на неговия брат.

Действително дьо Бушаж беше бледен като восъчна фигура, а тялото му, което едва личеше под коприната и бродериите, наистина изглеждаше невеществено, призрачно.

— Елате по-близо, младежо — заповяда кралят. — Благодаря ви, кардинале, за цитата от Плутарх; обещавам, че в подобни случаи винаги ще прибегвам до вашата помощ.

Кардиналът разбра, че кралят иска да остане сам с неговия брат, и безшумно се отдалечи.

Сега в кабинета нямаше никого, освен кралицата майка, д'Епернон, който се разтапяше от любезности пред нея, и дьо Бушаж.

До вратата стоеше Лоаняк, полувойник-полупридворен, изцяло погълнат от изпълнението на своите задължения.

Кралят седна, даде знак на дьо Бушаж да се приближи и го попита:

— Графе, защо се криете зад дамите? Нима не знаете, че ми е приятно да ви виждам?

— Тези милостиви думи са голяма чест за мен, господарю — каза младежът и се поклони.

— Щом е така, графе, защо от известно време не ви виждам в Лувъра?

— Ако вие, ваше величество — каза Анри дьо Бушаж, — не ме виждате, то е защото не благоволявате макар и за миг да погледнете към ъгъла на тази зала, където аз се намирам винаги в определеното

време при вечерното появяване на ваше величество. Аз никога не съм се отклонявал от изпълнението на задълженията си — за мен това е свещен дълг!

— Да, твоят брат и ти, вие ме обичате.

— Ваше величество!

— Аз също ви обичам. Та на думата — бедният Ан ми изпрати писмо от Диеп. Той твърди, че има човек, който още по-силно би съжалявал за Париж от него и че ако такава заповед ти бъде дадена, ти би умрял или не би ми се подчинил. Така ли е?

— Господарю, да не ви се подчиня за мен би било по-ужасно от смъртта, но все пак — продължи младежът и като че ли в желанието да скрие смущението си, наведе глава, — но все пак аз не бих ви се подчинил.

Скръстил ръце, кралят внимателно погледна дьо Бушаж и каза:

— Значи така! Та ти, бедни ми графе, изглежда, си повредил ума си? Разкажи какво се е случило. Хайде.

С героично усилие на волята младият мъж си наложи да се усмихне.

— На такъв велик владетел като вас, ваше величество, не му приляга да изслушва подобни признания.

— Но защо, Анри? — възрази кралят. — Говори, разказвай, това ще ме развлече.

— Господарю — с достойнство отговори младежът, — вие грешите; трябва да кажа, че в моята печал няма нищо, което би могло да развлече едно благородно сърце.

— Стига, стига, не се сърди, дьо Бушаж — каза кралят и хвана ръката му, — аз мога да ти помогна, мое дете. Или ти ще бъдеш щастлив, или аз ще престана да се наричам крал на Франция.

— Щастлив? Аз? Уви, господарю, това не е възможно — отговори младежът с усмивка, пълна с необяснима горест.

— Уверявам ви, дьо Бушаж — настойчиво продължи кралят, — моето могъщество и моето благоразположение към вас ще намерят средство против всичко, освен против смъртта.

— Ваше величество — възкликна младежът и падна в нозете на краля, — не ме смущавайте с изяви на доброта, на които не мога да отговоря по подходящ начин! На моята скръб не може да се помогне, защото тя е единствената ми радост.

— Дьо Бушаж, вие сте безумец, запомнете думите ми, ще се погубите със своите несбъдни мечти.

— Знам това прекрасно, господарю — спокойно отговори младият човек.

— Кажете най-накрая какво искате? — възкликна кралят. — Да се ожените или да получите влияние?

— Ваше величество, аз искам да спечеля една любов... Сам виждате, никой не е в състояние да ми помогне.

— Опитай, синко, опитай; ти си млад, ти си богат — коя жена ще устои на тройното очарование: на красотата, любовта и младостта?

— Колко хора на мое място биха ви благославяли, господарю! Да бъдеш обичан от монарх като вас, ваше величество — това е почти същото, като да бъдеш обичан от самия Бог.

— Отлично, не ми казвай нищо, ако искаш да пазиш тайната си ревниво: ще заповядам да се получат сведения, да се предприемат някои стъпки. Ти знаеш ли какво направих за твоя брат? За теб ще направя същото: един разход от сто хиляди екю не ме смущава.

Дьо Бушаж хвана ръката на краля и я притисна към устните си.

— Ваше величество — възкликна той, — поискайте, когато ви е угодно, моята кръв — и аз ще я пролея цялата, до последната капка като доказателство за това, колко съм ви признателен за покровителството, от което се отказвам.

Анри III с досада му обърна гръб.

— Наистина — възкликна той — тези Жоайоз са още по-упорити, отколкото Валоа!

— Ваше величество, ще ми позволите ли да се оттегля? — попита дьо Бушаж.

— Да, мое дете, върви и се помъчи да бъдеш мъж.

Младежът целуна ръка на краля, поклони се най-почтително на кралицата майка, горделиво мина край д'Епернон, който не му се поклони, и излезе.

Щом той прекрачи прага, кралят викна:

— Затворете вратата, Намбю!

Придворният, който получи тази заповед, веднага обяви гръмогласно, че кралят повече никого няма да приеме.

После Анри се приближи до д'Епернон, тупна го по рамото и каза:

— Ла Валет, довечера ще заповядаш да раздадат на твоите Четиридесет и петима парите, които ще ти връчат, и ще ги пуснеш за едно денонощие. Искам да се повеселят. Кълна се в месата, те ме спасиха, негодниците, спасиха ме, както Сула — неговият бял кон!

— Спасиха ви? — с почуда пак попита Екатерина.

— Да, госпожо. Най-скъпата ваша братовчедка, сестрата на вашия добър приятел господин дьо Гиз... О! Не възразявайте — разбира се, той е ваш добър приятел...

Екатерина се усмихна, както се усмихва жена, когато си казва: „Той никога няма да разбере това.“

Кралят забеляза тази усмивка, стисна устни и довърши започнатата фраза:

— Сестрата на вашия добър приятел дьо Гиз вчера ми направи засада, искаха да ме пленят, може би да ме убият...

— И вие обвинявате за това дьо Гиз? — възкликна Екатерина.

— Не вярвате ли?

— Да си призная, не — каза Екатерина.

— Д'Епернон, приятелю, разкажете, за Бога, на нейно величество кралицата майка тази история с всички подробности. — И като се обърна към Екатерина, добави: — Простете, госпожо, простете, обичайте господин дьо Гиз толкова нежно, колкото желаете; по-рано бях заповядал дьо Салсед да бъде разпънат, помните, нали?

— Разбира се.

— Превъзходно! Нека господата дьо Гиз вземат пример от вас — нека и те не забравят това.

След тези думи кралят се отправи към покоите си, съпроводен от господин Лов, който трябваше да тича, за да успее да го следва.

[1] Сула (138–78 г. пр.н.е.) — римски пълководец. — Б.пр. ↑

[2] Сражавайки се против Телезин, Сула яздел бял кон. Той не забелязал как враговете насочили към него копията си, но конярят успял да шибне коня и го накарал да отскочи точно толкова, че копията да се забият в земята. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 25

БЯЛОТО ПЕРО И ЧЕРВЕНОТО ПЕРО

След като се върнахме при хората, от които временно се бяхме откъснали, да се върнем към техните дела.

Беше осем часът вечерта. Домът на Робер Брике, пустинен и печален, се очертаваше като тъмен триъгълник на облачното небе, което предвещаваше нощта да бъде повече дъждовна, отколкото лунна.

Този унил на вид дом напълно съответствуваше на издигащия се срещу него тайнствен дом, за който стана вече дума. Философите, които твърдят, че и неодушевените предмети имат свой живот, свой език и свои чувства, биха казали за тези два дома, че те се гледат и се прозяват.

Недалеч от това място беше много шумно: звън на метал се сливаше с човешки гласове, с някакво клокочене и съскане, с резки викове и пронизителен писък.

По всяка вероятност именно тази врява привличаше вниманието на разхождащия се по улицата млад човек с висока виолетова шапка с червено перо и сив плащ. Красавецът кавалер често се спираше за няколко минути пред къщата, от която се донасяше целият този шум, след което с отпусната глава и замислен вид се връщаше към къщата на Робер Брике.

На какво се дължеше тази симфония?

Металният звън издаваха разместваните на печката тенджери; клокочеха котлите над червените въглени; съскаше печеното, забучено на шишове; викаше метр Фурнишон, стопанинът на странноприемницата „Гордият рицар“, който наглеждаше огнищата; пискаше неговата жена, която надзираваше слугините, почистващи стаите в куличките.

Като вдъхна аромата на печеното и изпитателно огледа завеските на прозорците, кавалерът с виолетовата шапка отново започна да се разхожда, без да престъпна определена черта — канавката до дома на Робер Брике.

Трябва да кажем, че всеки път, когато се приближаваше до тази черта, като бдителен страж пред него се изправяше младеж на неговата възраст с висока черна шапка с бяло перо, наметнат с виолетов плащ. Угрижен и намръщен, той здраво стискаше с ръка ефеса на шпагата си, но собственикът на червеното перо не се безпокоеше за каквото и да било, освен за това, което ставаше в странноприемницата „Гордият рицар“.

Другият — с бялото перо — при всяка поява на червеното перо ставаше все по-мрачен и накрая досадата му стана толкова явна, че привлече вниманието на притежателя на червеното перо.

Той вдигна глава и видя, че на лицето на младежа, който не го изпускаше от поглед, се беше изписала явна неприязън.

Това обстоятелство го накара да помисли, че пречи на кавалера с бялото перо и веднъж възникнала, тази мисъл предизвика желание да разбере с какво всъщност му пречи. Ръководен от това желание, той се зае да наблюдава внимателно дома на Робер Брике, а после и онзи, който се намираще срещу него.

Накрая, след като се нагледа достатъчно и на единия, и на другия, той спокойно се обърна с гръб към младия непознат и отново се насочи нататък, където ярко пламтяха огнищата на метр Фурнишон.

Притежателят на бялото перо щастлив, че беше накарал червеното перо да избяга, закри в своята посока, тоест от изток на запад, докато червеното перо се движеше от запад на изток.

Но всеки от тях след достигането на точката мислено определена от самия него, спираше и тръгваше обратно, така че, ако не беше между тях новият Рубикон — канавката — те неминуемо биха се сблъскали. Собственикът на бялото перо с явно нетърпение почна да си суче мустака.

Собственикът на червеното перо направи учудена физиономия, после пак погледна към тайнствения дом.

Тогава бялото перо тръгна напред, за да премине Рубикон, но червеното перо се обърна назад и разходката започна отново.

Най-накрая притежателят на бялото перо, явно поривист човек, прескочи канавката и с това принуди противника си да се отдръпне и почти да загуби равновесие.

— На какво прилича това, господине! — възкликна кавалерът с червеното перо. — Вие сте се побъркали или имате намерение да ме

оскърбите?

— Господине, аз имам намерение да ви покажа, че ми пречите, нещо, което и сам забелязахте, без моите думи!

Тук притежателят на бялото перо хвърли наметалото си и извади шпагата, която блесна в светлината на луната, появила се в момента между облаците.

Кавалерът с червеното перо не трепна.

— Може да се помисли, господине — заяви той като сви рамене, — че вие никога не сте вадили сабя от ножницата си: твърде много бързате да я насочите срещу човек, който не се защитава.

— Но се надявам, че ще се защитава.

Собственикът на червеното перо се усмихна и попита:

— Какво право имате да ми пречите да се разхождам по улицата?

— А вие защо се разхождате точно на тази улица?

— Вие се разхождате по нея! Само на вас ли е позволено да се разхождате по улица Бюси?

— Позволено или непозволено — това не ви засяга.

— Грешите, даже много ме засяга. Аз съм поданик на негово величество и за нищо на света не бих желал да наруша волята му.

— Но вие струва ми се ми се присмивате!

— А, така ли? Вие ме заплашвате?

— Господине — заяви кавалерът с бялото перо и разсече въздуха с шпагата си, — аз съм граф дьо Бушаж, брат на херцог Дьо Жоайоз и ви питам за последен път — съгласен ли сте да ми отстъпите първенството и да си отидете?

— Господине — отговори кавалерът с червеното перо, — аз съм виконт Ернотон дьо Карменж; вие изобщо не ми пречите и нямам нищо против да останете тук.

Дьо Бушаж помисли минута-две, после вкара шпагата си в ножницата и каза:

— Господине, извинете ме, влюбен съм и затова съм изгубил ума си наполовина.

— Аз също съм влюбен — отговори Ернотон, — но съвсем не се смятам за луд поради това.

Анри побледня.

— Влюбен в особа, която живее на тази улица?

— В този момент тя се намира тук.

— За Бога, господине, кажете ми, вие кого обичате?

— О! Господин дьо Бушаж, вие ми зададохте въпрос, без да мислите; отлично знаете, че благородникът не може да открива тайната, която му принадлежи само наполовина.

— Вярно! Извинете ме, господин дьо Карменж — аз наистина съм най-нещастният човек на света!

В тези малко на брой думи, казани от младия човек, се криеше толкова истинска мъка, че те трогнаха дълбоко Ернотон.

— Добре — промълви той. — Ще бъда откровен с вас.

Жоайоз преbledня и прекара ръка по челото си.

— Определена ми е среща — продължи Ернотон.

— На тази улица?

— На тази улица.

— Писмено?

— Да. И с много красив почерк.

— Женски?

— Не, мъжки.

— Мъжки? Какво искате да кажете?

— Това, което казах — нищо лошо. Срещата ми определи жена, но писмото е писал мъж. Това не е толкова тайнствено, но е поизискано; по всяка вероятност дамата има секретар.

— Изкажете се докрай, господине! — възкликна Анри.

— Вие така ме молите, господине, че не мога да ви откажа. Ще ви прочета съдържанието на бележката. — Ернотон извади от кесията си листче хартия и прочете:

„Господин Ернотон, моят секретар е упълномощен да ви предаде, че аз много желая да поговоря с вас; вашите достойнства ме трогнаха.“

— И вас ви чакат?

— По-точно аз чакам.

— Значи трябва да ви отворят вратата?

— Не, три пъти да свирнат от прозореца.

Цял разтреперан, Анри посочи тайнствения дом.

— Оттук ли? — попита той.

— Съвсем не — отговори Ернотон и посочи към кулата на „Гордият рицар“: — Оттам!

Анри радостно извика.

— О! Да ви благослови Господ! — каза той и стисна ръката на Ернотон. — Простете моята неучтивост, моята глупост. Уви! За човек, който обича с истинска любов, съществува само една жена и ето, като видях, че вие постоянно се връщате към тази къща, аз помислих, че вас ви чака именно тя.

— Няма какво да ви прощавам — с усмивка рече Ернотон. — Да си кажа право и на мен ми мина такава мисъл.

— И на вас ви стигна самообладанието нищо да не ми кажете! Това е просто невероятно! О! Вие не обичате, не обичате!

— Но чуйте ме! Правата ми още са малки. Аз очаквам някакво обяснение, преди да почна да се сърдя. Тези знатни дами имат странни капризи, а да ни заблуждават им е толкова забавно!

— Господин дьо Карменж — каза Жоайоз, — ето вече три месеца аз съм влюбен в тази, която живее тук, без да имам щастието да чуя даже един звук от гласа ѝ!

— Ама че дяволия! Не сте постигнали много! Но... почакайте!

— Какво е това?

— Май някой свирна?

Младежите се заслушаха; скоро откъм „Гордият рицар“ отново се чу свиркане.

— Графе — каза Ернотон, — извинете, че ви напускам, но ми се струва, че това е сигналът, който чакам.

Свиркането се чу трети път.

— Вървете, господине, вървете — възкликна Анри, — желая ви успех!

Ернотон бързо се отдалечи и събеседникът му видя как той изчезна в мрака на улицата.

А Анри още по-мрачен, отколкото преди разговора с Ернотон, си каза:

— Какво да се прави! Ще се върна към обикновеното си занимание, ще отида както винаги на проклетата врата, която никога не се отваря.

При тези думи той се насочи към тайнствения дом с колебливи крачки.

ГЛАВА 26

ВРАТАТА СЕ ОТВАРЯ

Щом стигна до вратата, нещастният Анри отново бе обзет от своята обикновена нерешителност.

— По-смело! — окуражаваше се той сам на всяка крачка.

Но преди да почука, той се огледа за последен път и видя на паважа отраженията на светлините, които идваха от прозорците на странноприемницата.

„Там — помисли той — влизат, за да се насладят на любовните радости. Защо спокойното сърце и безгрижната усмивка не са моя съдба?“

В този миг от камбанарията на черквата Сен-Жермен-дьо-Пре се чу печален звън.

— Ето, вече удари десет — с въздишка произнесе Анри.

И вдигна дървеното чукче.

„Ужасен живот! — мислеше той. — Живот на грохнал старец! О! Скоро ли ще настъпи денят, когато ще мога да кажа: Привет, прекрасна, радостна смърт, привет, желан гроб!“

Той почука втори път.

„Все същото — продължаваше той, докато се вслушваше. — Ето че се отвори вътрешната врата, под тежестта на стъпките заскърца стълбата, стъпките се приближават; и както винаги, винаги!“

— Ще почукам още веднъж — промълви той, — за последен път. Да, така си и знаех: приближаването става по-внимателно, слугата гледа през чугунената решетка, вижда моето бледно, мрачно, отслабнало лице — и както винаги си отива, без да ми отвори!

Възцарилата се наоколо тишина, като че ли оправдаваше думите на нещастника.

— Сбогом, безсърдечен дом, сбогом до утре! — възкликна той.

Анри едва отмина няколко крачки и за голяма своя почуда чу как ключалката защрака, вратата се отвори и изправилият се на нея слуга се поклони ниско.

Това беше същият онзи човек, чиято външност описахме по време на разговора му с Робер Брике.

— Добър вечер, господине — каза той с рязък глас, който обаче се стори на дьо Бушаж по-сладък от онези ангелски гласове, които понякога чуваме в детството си насън, когато пред нас се разтварят небесата.

Смаян, разтреперан, сплел молитвено ръце, Анри побърза да се върне; на прага на къщата той се олюля и сигурно би паднал, ако слугата не беше го подкрепил.

— Аз съм тук, пред вас, господине — заяви слугата. — Кажете, моля ви, какво желаете?

— Аз обичах така страстно — отговори младият човек, — че вече не знам дали обичам още.

— Няма ли да благоволите, господине, да седнете тук, до мен, за да поговорим?

Анри се подчини на тази покана с такава готовност, като че беше отправена от френския крал или римския император.

— Говорете, господине, поверете ми желанието си — каза слугата.

— Приятелю — отговори дьо Бушаж, — с вас се срещаме и говорим не за първи път. Спомнете си, неведнъж съм ви срещал по безлюдни места и съм ви заговарял — вие никога не пожелавахте да ме изслушате. Днес ме съветвате да ви поверя своите желания. Какво се случи, велики Боже? Какво ново нещастие се крие зад снизхождението, с което ме удостоявате?

Слугата въздъхна. Изглежда, зад суровата му външност биеше състрадателно сърце.

Ободрен от тази въздишка, Анри продължи:

— Вие знаете — каза той, — че аз обичам, горещо обичам; вие видяхте как търсех една особа и успях да я намеря, независимо от усилията, които тя полагаше, за да избегне срещата с мен. При най-мъчителните терзания от мен не се откъсваше нито една дума на горест; аз никога не прибягнах до насилствени действия.

— Това е вярно, господине — каза слугата. — Моята господарка и аз ви отдаваме дължимото.

— В края на краищата — продължи младият граф с неизяснима тъга — аз все знача нещо на този свят; нося знатно име,

покровителствува ме самият крал. Ето, днес кралят настоя да споделя с него своите мъки, предложи ми помощта си.

— Боже милостиви! — възкликна слугата, видимо разтревожен.

— Но аз не се съгласих — бързо добави младежът. — Не, аз отхвърлих всичко, от всичко се отказах, за да дойда отново тук и сплел молитвено ръце, да ви умолявам да ми отворите тази врата, която — знам това — никога не се отваря.

— Графе, вие наистина имате благородно сърце и сте достоен за любов.

— И какво от това? — с дълбока мъка възкликна Анри. — На какви мъки обрекохте човека, който даже и според вас е достоен за любов! Всяка сутрин моят паж донася писмо, което никой не приема; всяка вечер аз сам чукам на тази врата. Тази жена няма сърце! Ако имаше сърце, тя самата би ме убила чрез отказа, произнесен от нея, или би заповядала да бъда убит с удар на кинжал — мъртъв поне не бих страдал.

— Графе — отговори слугата, като изслуша най-внимателно младежа, — вярвайте ми, дамата, която вие така яростно обвинявате, съвсем не е така безчувствено жестока, както смятате, тя е изпълнена с най-живо съчувствие към вас.

— О! „Съчувствие!“ — възкликна младежът. — Нека сърцето ѝ познае любовта такава, с каквата съм изпълнен аз — и ако в отговор ѝ предложат съчувствие, аз ще бъда отмъстен!

— Графе, графе, жената понякога отхвърля любовта не защото не е способна да обича; може би тази, за която става дума, е познавала и по-силна страст, отколкото ви е дадено да изпитате вие!

Анри вдигна ръце към небето.

— Който обича така, той обича вечно! — възкликна той.

— А нима съм ви казал, графе, че тя е престанала да обича? — попита слугата.

Анри тежко застана и рухна на земята, като че беше смъртно ранен.

— Тя обича! — възкликна той. — Обича! О, Боже! Боже!

— Да, графе, тя обича; но не я ревнувайте от този, който вече не е между живите. Моята господарка е вдовица — прибави състрадателният слуга с желание да утеши младежа.

Действително, тези думи като някакво вълшебство му възвърнаха живота, силите и надеждата.

— Кълна се във всичко свято — каза той, — не ме оставяйте на произвола на съдбата! Тя е вдовица, казахте; значи причината за сълзите ѝ ще изчезне. Скръбта по починалите е като болест: този, който преживее кризата, става по-силен и по-устойчив, отколкото преди.

Слугата поклати глава.

— Графе — отговори той, — тази дама се закле вечно да бъде вярна на мъртвия; аз добре я познавам — тя свято пази своята дума.

— Аз ще чакам, ще чакам десет години, ако е нужно! — възкликна Анри. — Господ не ще допусне тя да умре от мъка или насилствено да прекъсне нишката на живота си. Вие сам разбирате: щом като не е умряла, значи иска да живее; щом като продължава да живее, значи мога да се надявам.

— Ах, млади човече, млади човече! — със зловещ глас възрази слугата. — Тя вече живее сама не ден, не месец, нито година, а цели седем години!

Дьо Бушаж трепна.

— Вие се надявате, че тя ще се утеши. Никога, графе, никога! Аз също никога няма да се утеша, макар че бях само смирен слуга на покойния — също никога, не ще се утеша!

— Този човек, когото оплакват така — го прекъсна Анри, — този щастлив покойник, този съпруг...

— Той беше любим, а жена като тази, която имахте нещастие да обикнете, за целия си живот има само един съпруг.

— Приятелю, приятелю — възкликна дьо Бушаж, уплашен от мрачното величие на слугата, — приятелю, заклевам ви, бъдете ми ходатай!

— Аз!... — възкликна слугата. — Аз!... Чуйте, графе, ако аз ви смятах способен да упражните насилие спрямо моята господарка, щях да ви умъртва със собствената си ръка!

И той измъкна изпод плаща силната си, мускулеста ръка; изглеждаше, че това беше ръка на млад, около двадесет и петгодишен мъж, докато посивелите му коси и прегърбеният му стан издаваха шестдесетгодишен човек.

— Но, ако обратно — продължи той, — моята господарка ви обикне, то ще трябва да умре тя! Сега, графе, аз ви казах всичко, което имах да ви казвам.

Анри стана съвсем потиснат.

— Благодаря ви — каза той, — за това, че се съжалихте над моите страдания. Аз реших.

— Значи, графе, вие ще си отидете. Но ще ни оставите на участ по-тежка от вашата, повярвайте ми!

— Да, аз действително ще си отида — продължи младежът, — бъдете спокойни, ще си отида завинаги!

— Искате да умрете — разбирам ви.

— Защо да крия от вас? Аз не мога да живея без нея и следователно трябва да умра, щом тя не може да бъде моя.

— Графе, ние често сме говорили с моята господарка за смъртта. Вярвайте ми: смъртта, приета от собствената ръка, е лоша смърт.

— Затова аз не ще я избира: човек на моите години, със знатно име и високо звание може да умре от смърт, прославяна във всички времена — да падне в битка за своя крал, за своята страна... Прощавайте, благодаря ви! — каза графът и подаде ръка на неизвестния слуга.

След това той бързо се отдалечи, като хвърли в нозете на своя събеседник, трогнат от тази дълбока скръб, кесия, натъпкана с жълтици.

Часовникът на черквата Сен-Жермен-дьо-Пре удари полунощ.

ГЛАВА 27

ЗА ТОВА, КАК ЕДНА ЗНАТНА ДАМА ОБИЧАШЕ ПРЕЗ 1586 ГОДИНА

Свиркането, което се чу три пъти в тихата нощ, наистина беше сигналът, очакван от щастливца Ернотон.

На вратата на странноприемницата „Гордият рицар“ младежът срещна госпожа Фурнишон. В пълните си ръце тя премятеше златна монета, пусната ѝ току-що крадешком от една много по-нежна и бяла ръка от нейната.

Тя погледна Ернотон и като сложи ръце на хълбоците си, запълни цялата врата, преграждайки входа на странноприемницата.

— Какво желаете, господине? — попита тя.

— Не свирнаха ли току-що три пъти от прозореца на тази куличка, мила жено?

— Съвсем вярно.

— Знайте, че с този сигнал призовават мен.

— Е, това е друга работа само ако ми дадете честна дума, че вие сте същият човек.

— Честна дума на благородник, любезна госпожо Фурнишон.

— Аз ви вярвам; влезте, прекрасни кавалере, влезте!

И стопанката на странноприемницата, зарадвана, че най-после спечели един от тези посетители, за които по-рано така мечтаеше в непретенциозния „Розов храст на любовта“, изместен от „Гордият рицар“, посочи на Ернотон витата стълба, която водеше до най-закътаното от помещенията в куличките, където цялото обзавеждане — мебели, тапети и килими, се отличаваше с по-голямо изящество, отколкото можеше да се очаква в този глух край на Париж; трябва да кажем, че госпожа Фурнишон твърде грижливо беше обзавела своята куличка, а това, което е направено с любов, почти винаги е успешно.

Влизайки в гостната на куличката, младежът почувствува силна миризма на тамян и алое. По всяка вероятност изтънчената особа, очакваща Ернотон, ги беше използвала, за да може да заглуши чрез

тези благовония кухненските миризми, които идваха от шишовете и тенджерите.

Ернотон повдигна с дясната си ръка плътната завеса, с лявата се подпря на вратата и се поклони най-почтително. В загадъчния полумрак той успя да различи на светлината на една восъчна розова свещ пленителните очертания на жена, която без съмнение принадлежеше към тези, които предизвикват ако не любов, то във всеки случай внимание.

Облегната на възглавници, спуснала изящно краче на края на ложето си, дамата, цялата в коприна и кадифе, палеше на огъня клонче алое.

По това, как хвърли остатъка от алоето в огъня, как оправи роклята си и спусна качулката на лицето си, покрито с маска, Ернотон се досети, че тя е чула как той влиза.

Обаче тя не се обърна.

Ернотон изчака няколко минути, без тя да промени позата си.

— Благородна госпожо — каза той с най-нежен глас, за да изрази с това дълбоката си признателност, — госпожо, беше ви угодно да повикате вашия смирен слуга... той е тук...

— Прекрасно — проговори дамата. — Седнете, моля ви, господин Ернотон.

— Госпожо — промълви младежът и се приближи, — лицето ви е скрито с маска, ръцете — с ръкавици; аз не виждам нищо, което да ми даде възможност да ви позная.

— И вие се досещате коя съм аз?

— Вие сте онази, която владее сърцето ми, която във въображението ми е млада, прекрасна, могъща, богата, даже прекалено богата и могъща!... Ето защо ми е трудно да повярвам, че всичко е наяве и не е сън.

— Значи твърдите, че аз съм именно тази, която мислехте да намерите тук?

— Вместо очите, това ми казва сърцето.

— И по какви признаци ме познахте?

— По вашия глас, изящество, красота.

— По гласа — това разбирам — не мога да го променя; по изящството — това мога да приема за комплимент, но що се отнася до красотата, мога да приема този отговор само за предположение.

— Защо, госпожо?

— Уверявате ме, че сте ме познали по красотата, но тя е скрита от погледа ви.

— Тя не беше толкова скрита, госпожо, в деня, когато, за да ви вкарам в Париж, аз здраво ви притиснах до себе си.

— Значи, като получихте бележката, вие се досетихте, че става дума за мен?

— О! Не, не, не мислете това, госпожо! Тази мисъл не ми е хрумвала; аз си въобразих, че с мен са се пошегували, че съм жертва на недоразумение и едва преди няколко минути, когато ви видях... — Ернотон посегна да хване ръката на дамата, но тя я дръпна и каза:

— Достатъчно! Безспорно аз допуснах грешка.

— В какво се състои тя, ваша светлост?

— За Бога, благоволете да замълчите, господине! Да не би природата да не ви е надарила с ум?

— С какво се провиних? Кажете, умолявам ви — уплашен попита Ернотон.

— Щом съм с маска, значи не желая да бъда позната, а вие ме титулувате светлост. Защо не отворите прозореца и не извикате на цялата улица името ми?

— О, простете, простете — възкликна Ернотон, — но аз бях сигурен, че тези стени могат да пазят тайна!

— Изглежда сте много доверчив!

— Уви, госпожо, влюбен съм.

— И сте убеден, че ще отговоря веднага на тази любов с взаимност?

Засегнат дълбоко от думите ѝ, Ернотон стана и каза:

— Не, госпожо!

— А тогава какво мислите?

— Мисля, че желаете да ми съобщите нещо важно; че не пожелахте да ме приемете в двореца на дьо Гиз, в Бел-Еба и предпочетохте беседа тет-а-тет в усамотено място.

— Така ли мислите?

— Да.

— Какво според вас съм имала намерение да ви съобщя? Кажете; бих била доволна от случая да оценя вашата проникателност.

Под престорената безгрижност на дамата несъмнено се таеше тревога.

— Може би желаете да ме разпитате за събитията, които станаха миналата нощ?

— Какви събития? За какво говорите? — попита дамата.

Гърдите ѝ ту се повдигаха, ту се спускаха.

— За действията на господин д'Епернон и за това, как бяха взети под стража някои лотарингски благородници.

— Как! Лотарингски благородници взети под стража?

— Да. Около двадесетина; те са били не когато трябва на пътя за Венсен.

— Пътят води и към Соасон, където, както ми се струва, гарнизонът се командва от херцог дьо Гиз. Да, господин Ернотон, разбира се, вие бихте могли да ми кажете защо тези благородници са взети под стража, нали сте приближен на двореца.

— Аз? На двореца?

— Без съмнение.

— Вие вярвате ли на това, госпожо?

— Разбира се! За да ви открия, трябваше да събирам сведения, да правя справки. Но, за Бога, оставете вече вашите увъртания: вие имате нетърпимия навик да отговаряте на въпроса с въпрос. Какви последствия има този сблъсък?

— Абсолютно никакви, госпожо, във всеки случай на мен нищо не ми е известно за това.

— А защо смятахте, че аз ще говоря за събития, които не са имали никакви последствия?

— Направих грешка, госпожо, признавам, че сгреших.

— Така ли, господине? А откъде сте родом?

— От Ажан.

— Вие, господине, сте гасконец и не сте толкова тщеславен, та просто да предположите, че след като ви видях в деня на екзекуцията на Салсед край Сент-Антоанските порти, съм забелязала вашата благородна осанка?

Ернотон се смути и по лицето му се разля червенина.

Дамата продължи с невъзмутим глас:

— Че след като ви срещнах веднъж на улицата, съм ви взела за красавец...

Ернотон стана тъмночервен.

— Че накрая, след като дойдохте с поръчение от моя брат, херцог дьо Майен, вие твърде много сте ми харесали?

Ернотон възкликна умоляващо:

— Госпожо, госпожо! Нима ми се надсмивате?

— Ни най-малко — отговори тя все така непринудено, — аз казвам, че вие ми харесвате и това е истина.

Ернотон падна на колене.

— Говорете, госпожо, говорете — промълви той, — искам да се убедя, че всичко това не е игра.

— Добре. Ето какви са намеренията ми за вас — каза дамата и отстрани Ернотон. — Вие ми харесвате, но аз още не ви познавам. Нямам желание да се противя на желанията си и заедно с това не съм чак толкова безразсъдна, за да правя грешки. Ако ми бяхте равен, бих ви приемала у дома и бих ви проучила подробно, преди да отгатнете замислите ми. В нашето положение това е невъзможно, затова трябваше да действам иначе и да ускоря срещата. Сега вие знаете на какво можете да се надявате. Старайте се да станете достоен за мен — ето всичко, което ще ви посъветвам.

Ернотон понечи да разкрие чувствата си, но дамата го прекъсна небрежно:

— О, моля ви, господин дьо Карменж, не така разпалено, не си струва да хабите пламъка си напразно. Сигурна съм, че от моя страна това е не повече от каприз, който няма да продължи дълго. Но не се отчайвайте. Обожавам хората, които са ми предани беззаветно. Разрешавам ви твърдо да запомните това, прекрасни рицарю.

Ернотон губеше самообладание. Тези надменни думи, тези движения, изпълнени с неа, това горделиво съзнание за превъзходство, накрая доверието, оказано му от толкова знатна особа — всичко това предизвика у него бурен възторг и заедно с това истински страх.

Той седна до своята прекрасна, надменна повелителка.

— Господине — възкликна тя, — вие, изглежда, не разбрахте това, което ви казах! Никакви волности, моля ви; да останем всеки на своето място.

Бледен, изпълнен с досада, Ернотон стана.

— Простете, госпожо — каза той, — изглежда, правя само глупости, но аз още не съм усвоил парижките навици. Какво да се прави! Всичко това е толкова неприятно за мен, но навикът ще дойде.

Дамата слушаше мълчаливо. Тя, изглежда, внимателно наблюдаваше Ернотон, за да разбере преминава ли неговата досада в ярост.

— А! Струва ми се, че се разсърдихте — каза тя надменно.

— Да, аз наистина се сърдя, но на себе си, защото изпитвам към вас истинска, чиста любов. Разрешете ми, госпожо, да чакам вашите заповеди.

— Стига, стига, господин дьо Карменж — отговори дамата. — Току-що изгаряхте от страст, а сега от вас вее хлад.

— Но, госпожо, аз мисля...

— Ах, господине, никога не казвайте на една жена, че вие ще я обичате, както намерите за добре — това не е умно; докажете, че вие ще я обичате именно така, както тя пожелае — ето ви пътя към успеха!

— Смирено се покланям пред вашето превъзходство, госпожо.

— Стига сте се разтапали в любезности. Ето ви ръката ми, вземете я — това е ръка на обикновена жена, само по-гореща и по-трепетна отколкото вашата.

Ернотон започна да целува ръката на херцогинята с такова усърдие, че тя веднага я дръпна назад.

— Ето на — възкликна Ернотон, — пак нека ми е за урок!

— Значи аз не съм права?

— Разбира се! Вие ме заставяте да преминавам от една крайност в друга; всичко ще завърши с това, че страхът ще убие страстта. Наистина аз както и преди ще ви обожавам коленопреклонно, но вече няма да изпитвам нито любов, нито доверие към вас.

— О! Това не искам — с игрив тон каза дамата. — Тогава вие ще бъдете унил възлюблен, а такива не са ми по вкуса — предупреждавам ви. Останете си такъв, бъдете Ернотон дьо Карменж и никой друг... Аз не съм без капризи, Боже мой!... Нима не казвахте, че съм красива? Всяка красива жена има капризи; уважавайте много от тях, други оставяйте без внимание, а главно, не се страхувайте от мен и винаги, когато кажа на прекалено разгорещения Ернотон: „Успокойте се“, нека той се подчини на очите ми, а не на гласа ми. — При тези думи

херцогинята стана. — Ние ще се срещнем пак! — каза тя. — Положително, вие ми харесвате, господин дьо Карменж.

Младежът се поклони.

— Кога сте свободен? — небрежно попита херцогинята.

— Уви! Твърде рядко, госпожо — отговори Ернотон.

— Ах, да! Разбирам, тази служба е твърде изморителна, нали?

— Каква служба?

— Тази, с която сте натоварен при краля. Нима вие не принадлежите към един от отрядите на стражата на негово величество?

— Тоест... аз съм в един от отрядите на благородниците, госпожо.

— Ето, това исках да кажа; и всичките благородници, струва ми се, са гасконци?

— Да, госпожо, всичките.

— И колко са те? Казаха ми, но аз забравих.

— Четиридесет и петима.

— И тези четиридесет и петима благородници, казвате, се намират непрекъснато при краля?

— Не съм казвал, че неотлъчно се намираме при негово величество.

— Ах, извинете, не чух добре. Във всеки случай казахте, че рядко сте свободен.

— Вярно, рядко съм свободен, защото през деня дежурим при излизанията и лова на негово величество, а вечер ни е заповядано винаги да бъдем в Лувъра.

— И така всяка вечер?

— Почти всяка.

— Помислете какво можеше да се случи, ако например тази вечер заповедта ви бе попречила да дойдете! Без да знам причината за вашето отсъствие, аз щях да си въобразя, че сте пренебрегнали моята покана!

— О! Госпожо, кълна ви се — отсега, за да ви видя, с радост ще се съглася на всичко!

— Изпълнявайте службата си; моя работа ще бъде да устройвам срещите; аз винаги съм свободна и се разпореждам с живота си, както искам.

— О! Колко сте добра, госпожо!

— Но как се случи така, че тази вечер сте свободен и дойдохте?

— Тази вечер, госпожо, аз вече исках да се обърна към нашия капитан, господин дьо Лоаняк, който е разположен приятелски към мен, с молба да ме освободи за няколко часа от служба, но изведнъж беше дадена заповед отрядът на Четиридесет и петимата да бъде пуснат за цялата нощ.

— И по какъв повод беше тази неочаквана милост?

— Струва ми се, госпожо, като награда за уморителната служба, която вчера трябваше да носим във Венсен.

— А! Прекрасно! — възкликна херцогинята.

— Ето, госпожо, благодарение на кое обстоятелство имах щастието да прекарам днешната вечер с вас.

— Слушайте, Карменж — каза херцогинята с ласкава простота, която неизказано зарадва младежа, — ето как трябва да действувате занапред: всеки път, когато имате надежда за свободна вечер, предупреждавайте за това стопанката на тази странноприемница, а при нея всеки ден ще идва човек от мен.

— Боже мой! Вие сте прекалено добра, госпожо.

Херцогинята положи ръката си на ръката на Ернотон.

— Почакайте — каза тя.

— Какво се е случило, госпожо?

— Какъв е този шум, откъде идва?

Действително, отдолу, от голямата зала на странноприемницата, като ехо от буйно нахлуване се дочуваха най-различни звуци: звън на шпори, гласове, хлопане на врати, радостни викове...

Ернотон погледна през вратата, която водеше в предната стая и каза:

— Това са моите другари, дошли са тук да прекарат своя отпуск, който им разреши господин Лоаняк.

Изведнъж по витата стълба, която водеше в куличката, се чуха стъпки, после долетя гласът на госпожа Фурнишон, която викаше отдолу:

— Господин дьо Сен-Мален! Господин дьо Сен-Мален!

— Какво има? — отговори той.

— Не се качвайте горе, господин дьо Сен-Мален, моля ви!

— И защо, мила госпожо Фурнишон? Нима тази вечер домът ви не ни принадлежи?

— Това е Сен-Мален! — тревожно прошепна Ернотон, който знаеше какви лоши наклонности има този човек и колко е дързък.

— В името на всичко свято!... — молеше стопанката на странноприемницата.

— Госпожо Фурнишон — каза Сен-Мален, — сега е полунощ; в десет часа всички светлини трябваше да бъдат загасени, а аз виждам във вашата куличка светлина; само лошите слуги на краля нарушават кралските закони. Искam да знам кои са те.

И Сен-Мален продължи да се изкачва по витата стълба; след него тръгнаха още няколко души.

— О, Боже! — викна херцогинята. — О, Боже! Господин дьо Карменж, нима тези хора ще посмеят да влязат тук?

— Даже ако посмеят, госпожо, аз съм тук и вие няма от какво да се страхувате.

— О, господине, но те чупят вратата.

Наистина Сен-Мален, който беше стигнал твърде далеч, за да отстъпи, така яростно блъскаше вратата, че тя се разцепи на две.

ГЛАВА 28

ЗА ТОВА, КАК СЕН-МАЛЕН ВЛЕЗЕ В КУЛИЧКАТА И ДО КАКВО ДОВЕДЕ ТОВА

Като чу, че вратата на антрето поддаде под ударите на Сен-Мален, Ернотон веднага духна свещта, която осветяваше куличката.

Госпожа Фурнишон, изчерпала всичките си доводи, възкликна:

— Господин дьо Сен-Мален, предупреждавам ви: тези, които тревожите, са ваши приятели.

— Кои са тези приятели? Искам да ги видя! — викна Сен-Мален.

Добрата стопанка, която все още се надяваше да предотврати стълкновението, се промъкна между гасконците и прошепна името на ухото му — Ернотон.

— Ернотон! — звучно повтори Сен-Мален, комуто това разобличение подействува като масло, налято в огън вместо вода — Ернотон! Ернотон! Не може да бъде!

С тези думи той се приближи до втората врата, но изведнъж тя се отвори и се появи Ернотон; той беше неподвижен, изправен в цял ръст и по лицето му се четеше, че търпеливостта едва ли влиза в списъка на добродетелите му.

— С какво право — попита той — господин дьо Сен-Мален разби първата врата и възнамерява да направи това и с втората?

— Но това наистина е Ернотон! — възкликна Сен-Мален. — Познавам го по гласа, а що се отнася до останалото, то тук, дявол го взел, е твърде тъмно!

— Вие не отговаряте на въпроса ми, господине — твърдо каза Ернотон.

Сен-Мален се разсмя. Това малко успокои другарите му, които след като чуха заплашителния глас на Ернотон, сметнаха за благоразумно да се спуснат две стъпала по-долу.

— Вижте какво, господа — надменно заяви Ернотон, — аз допускам, че сте пияни и ви извинявам. Но има граница даже на онова търпение, което трябва да се прояви към хора, загубили здрав разум;

запасът от шеги е изчерпан, нали? И така, бъдете любезни да си отидете.

За нещастие Сен-Мален се намираше точно в това състояние, когато злобната завист потискаше в него всички други чувства.

— Охо-хо! — викна той. — Да си отида?... Много решително заявявате това, господин Ернотон!

— Говоря ви това, за да разберете ясно какво искам от вас, господин дьо Сен-Мален... Идете си, господа, моля ви.

— Охо-хо! След като се удостоим с честта да приветствуваме особата, заради която се отказахте от нашата компания, не по-рано.

Като видяха, че Сен-Мален държи на своето, другарите му, които май бяха готови да се оттеглят, отново го обкръжиха.

— Господин дьо Монкрабо — властно каза Сен-Мален, — слезте долу и донесете свещ.

— Господин дьо Монкрабо — викна Ернотон, — ако направите това, помнете, че ще нанесете оскърбление лично на мен!

Като чу заплашителния тон, с който беше казано това, Монкрабо застина нерешително.

— Всички сме обвързани с клетва — отговори вместо него Сен-Мален — и господин дьо Карменж така свято спазва дисциплината, че няма да поиска да я наруши: ние не бива да вдигаме шпаги един срещу друг. И така, светнете ни, Монкрабо!

Монкрабо се върна долу и след пет минути донесе свещ, която понечи да предаде на Сен-Мален.

— Не, не — възкликна той, — дръжте я, може би ще ми потрябват двете ръце!

И Сен-Мален направи крачка напред с намерение да проникне в куличката.

— Всички вас — каза Ернотон — призовавам за свидетели, че съм оскърбен по най-недостоеен начин и затова (тук Ернотон светкавично извади шпагата си) аз ще забия това острие в гърдите на първия, който направи крачка напред.

Вбесеният Сен-Мален също реши да извади шпагата си, но не успя да я измъкне наполовината от ножницата и пред гърдите му светна острието на Ернотон.

Сен-Мален побледня: Ернотон трябваше само малко да натисне шпагата, за да го прикове към стената.

Сен-Мален бавно вкара шпагата си в ножницата.

— Вие, господине, заслужавате да умрете хиляди пъти за вашата дързост — каза Ернотон. — Но аз съм свързан с клетвата, за която вие току-що споменахте. Пуснете ме да мина. — Той отстъпи една крачка, за да се убеди, изпълнена ли е заповедта му, и каза, придружавайки думите си с величествен жест, който би направил чест даже на краля: — Отстранете се, господа!... Да вървим, госпожо! Аз отговарям за вас!

Тогава на прага на куличката се появи жена с качулка, с плътен воал; цялата трепереща, тя хвана Ернотон под ръка.

Младежът, очевидно уверен, че повече няма от какво да се опасява, гордо премина през предната стая, където се тълпяха другарите му, разтревожени и заедно с това — любопитни.

Сен-Мален, на когото върхът на шпагата беше одраскал гърдите, отстъпи до площадката на стълбите. Той се задъхваше, така беше разпалин от заслуженото оскърбление, нанесено му току-що пред другарите му и пред непознатата дама.

Той разбра, че всичките — и тези, които му се присмиваха, и тези, които останаха сериозни, ще се обединят срещу него, ако спорът му с Ернотон остане неразрешен; увереността в това го подтикна към отчаяна стъпка.

В мига, когато Ернотон минаваше край него, той извади шпагата. Канеше ли се да убие Ернотон? Или искаше да направи това, което направи?

Както и да е, той насочи шпагата си към изравнилата се с него двойка; но вместо да я забие в гърдите на Ернотон, той разсече копринената качулка на херцогинята и преряза шнура на маската ѝ.

Маската падна на земята.

Сен-Мален действуваше толкова бързо, че в полумрака никой не проследи движенията му и не му попречи.

Херцогинята извика. Тя остана без маската си и почувствува, че по шията ѝ се плъзна острието на шпагата.

Разтревожен от вика на херцогинята, Ернотон се огледа; в това време Сен-Мален успя да вдигне маската, да я върне на непознатата и при светлината на свещта, която държеше Монкрабо, да види лицето ѝ.

— Така — натърти той дръзко и с насмешка, — та това е същата красавица, която седеше в носилката; поздравявам те, Ернотон, не си губиш времето!

Ернотон се спря и вече щеше да измъкне шпагата, съжалявайки, че твърде рано я е пхнал в ножницата, но херцогинята го повлече след себе си към стълбата и му пошепна на ухото:

— Да вървим, да вървим, господин дьо Карменж, моля ви!

— Аз пак ще се видя с вас, господин дьо Сен-Мален — каза Ернотон, като се отдалечаваше, — и бъдете спокоен, вие ще ми платите за тази подлост, както и за всичко друго.

— Добре! Добре! — отговори Сен-Мален. — Водете си вашата сметка, а аз — своята. Все някога ще се разплатим.

Карменж чу тези думи, но даже не се обърна — той изцяло беше зает с херцогинята.

Долу вече никой не му попречи да мине: тези от неговите другари, които не се качиха в куличката, тихомълком и несъмнено осъждаха насилствените действия на Сен-Мален.

Ернотон придружи херцогинята до носилката ѝ, край която стояха на стража двама слуги.

Като се почувствува в безопасност, херцогинята стисна ръката на Ернотон с думите:

— Господине, след оскърблението, от което вие не можахте да ме защитите, независимо от цялата ваша храброст, ние не трябва повече да се срещаме на това място. Моля ви, потърсете някоя къща по-близо, за да може да бъде купена или наета цялата; бъдете спокоен, в скоро време ще ви потърся.

— Ще заповядате ли да се сбогувам с вас, госпожо? — попита Ернотон и се поклони почтително в знак на подчинение на дадените му заповеди, твърде ласкаещи неговото самолюбие, за да възрази против тях.

— Още не, господин дьо Карменж; придружете носилката ми до Новия мост, защото се страхувам, че този негодник ще тръгне след мен и ще разбере по такъв начин, къде живея.

Край Новия мост, тогава напълно заслужаващ името си, защото още не бяха минали и седем години от времето, когато майстор Дюсери го беше прехвърлил през Сена — край Новия мост херцогинята поднесе ръката си към устните на Ернотон и каза:

— Сега, господине, вървете.

— Да се осмеля ли, госпожо, да ви попитам кога пак ще ви видя?

— Това зависи от бързината, с която ще изпълните моето поръчение, и самата тази бързина за мен ще бъде мярка за вашето желание да ме видите отново.

— О! Господжо, в такъв случай се надявайте на мен!

— Отлично! Вървете, мой рицарю!

И херцогинята за втори път протегна ръката си за целувка.

„Колко странно — помисли младежът, обръщайки се назад, — без съмнение аз се харесвам на тази жена, но тя съвсем не се тревожи ще ме убие или не този главорез Сен-Мален.“

Ернотон се върна в странноприемницата, за да няма никой право да предположи, че се е изплашил от възможните последици на спречкването си със Сен-Мален.

Разбира се, той твърдо реши да наруши всички заповеди, всички клетви и при първата груба дума на Сен-Мален да го постави на мястото му.

Любовта и самообладанието, оскърбени едновременно, събудиха у него такава неудържима смелост, че той почувства в себе си сили да се бори с десет противници едновременно.

Тази решимост блестеше в очите му, когато той стъпи на прага на „Гордият рицар“.

Госпожа Фурнишон, която очакваше завръщането му със страх, цялата разтреперана, стоеше на вратата.

Когато видя Ернотон, тя изтри сълзите си, все едно че беше плакала дълго преди това и като прегърна младежа през врата, взе да го моли за прошка.

Славната кръчмарка не беше чак толкова непривлекателна, за да може Ернотон дълго да ѝ се сърди. Затова той увери госпожа Фурнишон, че не изпитва никаква злоба към нея и че само нейното вино е причина за всичко.

Докато това обяснение ставаше на прага на странноприемницата, гасконците по време на вечерята оживено обсъждаха събитието, което беше привлякло вниманието на всички.

Мнозина порицаваха Сен-Мален с прямотата толкова характерна за гасконците, когато са между свои.

Някои се въздържаха от изказвания като виждаха, че другарят им седи нацупен, плътно стиснал устни, потопен в дълбок размисъл.

— Колкото до мен — пред всички обяви Ектор дьо Биран, — аз смятам, че господин дьо Сен-Мален въобще не е прав и ако бях на мястото на Ернотон дьо Карменж, Сен-Мален сега щеше да лежи под тази маса, а не да седи на нея.

Сен-Мален вдигна глава и погледна Ектор дьо Биран.

— Аз знам какво говоря — каза той, — вижте там, на прага, стои някой, който споделя моето мнение!

Всички погледнаха нататък, където сочеше младият благородник, и видяха бледния до смърт Ернотон, който стоеше неподвижно до вратата.

Ернотон пристъпи прага, както статуята на командора слиза от своя пиедестал, и се насочи право към Сен-Мален.

Като видяха, че той се приближава, всички един през друг започнаха да викат:

— Елате тук, Ернотон!... Седнете тук, Карменж, до мен има свободно място!...

— Благодаря — отговори младежът, — аз искам да седна до господин дьо Сен-Мален.

Сен-Мален стана от мястото си. Всички впиха очи в него. Но изразът на лицето му начаса се промени.

— Аз ще се сместя, господине — каза той без всякакво раздразнение, — ще седнете там, където желаете, и заедно с това искрено и чистосърдечно моля да ме извините за моето нелепо поведение; аз бях пиан, сам казахте. Простете ми!

Заявлението на Сен-Мален съвсем не задоволи Ернотон, макар че беше ясно, че четиридесет и тримата гасконци, които искрено се тревожеха как ще завърши тази сцена, не оставиха нито една дума без внимание. Като чу радостните викове, които идваха отвсякъде, Ернотон разбра, че трябва да си даде вид, че е отмъстен напълно.

В същото време погледът му, насочен към Сен-Мален, го убеди, че трябва да внимава.

„Все пак този негодник е храбър — помисли Ернотон, — щом сега отстъпва, значи замисля нещо злодейско.“

Чашата на Сен-Мален беше пълна догоре. Той наля вино на Ернотон.

— Мир! Мир! — възкликнаха всички до един. — Да пием за помиряването на Карменж и Сен-Мален!

Карменж се възползува от това, че звънът на чашите и шумът от общия разговор заглушаваха неговия глас и като се наклони към Сен-Мален, му каза, любезно усмихнат, за да не може никой да се сети за значението на неговите думи:

— Господин дьо Сен-Мален, вие втори път ме оскърбявате, без да ми дадете удовлетворение; пазете се: след третото оскърбление ще ви убия като куче.

— На вашите услуги, господине — отговори Сен-Мален, — давам честна дума на благородник! — на ваше място бих постъпил точно така.

И двамата смъртни врагове се чукнаха като най-добри приятели.

ГЛАВА 29

ЗА ТОВА, КОЕТО СТАВАШЕ В ТАЙНСТВЕНИЯ ДОМ

В същото време, докато през щорите на странноприемницата „Гордият рицар“ струеше светлина и се носеше шумно веселие, в тайнствения дом, който беше познат на нашите читатели само отвън, имаше необикновено раздвижване.

Един олисял слуга сновеше напред-назад, пренасяйки опаковани вещи, които слагаше в куфар.

Като свърши тази работа, той зареди пистолета и провери леко ли се вади кинжалът с широкото острие от кадифената ножница, която после закачи за веригата, служеща му вместо пояс; на тази верига той прикрепил пистолета си, връзка ключове и молитвеник, подвързан с черна шагренова кожа.

Докато се занимаваше с всичко това, нечий стъпки, леки като движение на сянка, се чуха в стаите на горния етаж и се спуснаха по стълбите.

На прага се появи бледна, прилична на призрак жена с бяло покривало. С нежен глас, пеещ като птичка в горски гъсталак, тя попита:

— Реми, готов ли сте?

— Да, госпожо, и очаквам само вашия куфар.

— О, Реми, искам час по-скоро да бъда с баща си! Цял век не съм го виждала.

— Но вие го оставихте едва преди три месеца — възрази Реми.

— Раздялата ви не е по-продължителна от обикновено.

— Реми, вие сте толкова изкусен лекар, нима сам не признахте, че на татко не му остава да живее много?

— Аз само изказах опасение, без да предсказвам бъдещето; понякога Господ Бог забравя старците и те — странно е да се каже — продължават да живеят по навик.

Реми млькна, защото не можеше да каже нищо успокоително.

Събеседниците потънаха в унили размисли.

— За колко часа поръчахте конете? — попита накрая тайнствената дама.

— За два часа след полунощ.

— Току-що удари един часът.

— Да, госпожо.

— Никой ли не ни следи на улицата, Реми?

— Никой.

— Даже този нещастен младеж?

— Даже него го няма.

Реми въздъхна.

— Казвате го някак странно, Реми.

— Там е работата, че и той взе решение.

— Какво? — трепна дамата.

— Повече да не се вижда с нас или най-малко вече да не търси срещи...

— И къде иска да иде?

— Там, където отиваме всички ние — към покоя.

— Дари му, Господи, вечен покой — отговори дамата с хладен и мрачен глас като погребален звън. — Обаче... — И тя млъкна.

— Обаче?... — въпросително повтори Реми.

— Човек на неговата възраст, с неговото име и положение трябва да се надява на бъдеще!

— А вие надявате ли се на бъдеще, госпожо? Нали вашата възраст, име и положение са също толкова завидни?

В очите на дамата блесна зловещо пламъче.

— Да, Реми — отговори тя, — надявам се, щом живея, но почакайте... — тя се заслуша: — Струва ми се, че чувам конски тропот.

— На мен също ми се стори.

— Спряха пред вратата, Реми.

Реми слезе по стълбата и се приближи до входната врата в момента, когато някой почука силно с чукчето по вратата.

— Кой е? — попита Реми.

— Аз — отговори с треперещ и хриплив глас, — аз съм, Граншан, камердинерът на барона.

— О, Боже! Граншан, вие в Париж! Сега ще ви отворя.

Той отвори вратата и попита тихо:

— Откъде идвате?

— От Меридор.

— Влезте, влезте по-бързо! О, Боже!

Отгоре се чу гласът на дамата:

— Какво, Реми, дойдоха ли конете?

— Не, госпожо — отвърна Реми и като се обърна отново към стареца, попита: — Какво се е случило, Граншан?

— Не се ли досещате? — попита верният слуга.

— Уви, досещам се; но, заради всичко свято, не й съобщавайте това печално известие веднага!

— Реми, Реми — каза същият глас, — струва ми се, че разговаряте с някого?

— Да, госпожо.

Дамата слезе долу и се появи в дъното на коридора, който водеше към входната врата.

— Кой е тук? — попита тя. — Нима е Граншан?

— Да, госпожо, аз съм — печално и смирено отговори старецът и свали шапката си от побелялата си глава.

— Граншан, ти! О, Боже! Предчувствието ми не ме излъга — моят баща е мъртъв!

— Да, госпожо — отговори Граншан, забравил всички предупреждения на Реми. — Да, Меридор остана без стопанин.

Бледната дама запази спокойствие и твърдост: тежкият удар не я сломи.

Като я видя толкова покорна на съдбата и толкова мрачна, Реми се приближи до нея и ласкаво докосна ръката ѝ.

— Какъв беше краят му? — попита дамата. — Кажете ми всичко, приятелю!

— Госпожо, господинът от известно време не ставаше от креслото си, а преди една седмица получи трети удар. За последен път с труд произнесе името ви, после загуби дар слово и в полунощ почина...

Диана (така наричаха дамата) със знак благодари на стария слуга и без да каже повече дума, се качи в спалнята си.

— Най-после тя е свободна — прошепна Реми, още по-бледен и мрачен от нея. — Да вървим, Граншан, да вървим!

Спалнята на дамата се намираше на втория етаж и се осветяваше само от малко прозорче, което гледаше към двора.

Стаята беше подредена богато, но всичко навяваше мрачно настроение. Нито цвете, нито скъпоценности, нито позлата; вместо злато и сребро — навсякъде дърво и почернена стомана; в ъгъла на стаята висеше портрет на мъж в рамка от абанос, върху него падаше светлина от прозореца — очевидно той бе пробит за тази цел.

Пред портрета дамата падна на колене, скръбта късаше сърцето ѝ, но очите ѝ оставаха сухи.

Диана устреми към този благороден образ поглед, пълен с неизяснима любов и нежност, с надежда, че той ще оживее и ще се отзове.

Художникът беше изобразил млад мъж на около двадесет и осем-тридесет години; той беше полегнал на софата полуоблечен, от раната на гърдите му струеше кръв, дясната му, ранена ръка беше увиснала от ложето, но още стискаше парче от шпагата.

Вместо името, на рамката, под портрета, с червени като кръв букви бяха изписани думите: „AUT CAESAR, AUT NIHIL“^[1]

Дамата простря ръце към портрета и заговори с него така, както обикновено разговарят с Бога.

— Аз те умолявах да чакаш — каза тя, — макар че твоята възмутена душа жадуваше, мъст; мъртвите виждат всичко и ти, любов моя, знаеш, че останах да живея заради това да не стана отцеубийца; аз бях длъжна да умра заедно с теб, но смъртта ми би убила баща ми. Ти знаеш, над твоето окървавено, бездиханно тяло аз дадох свещен обет; заклех се да въздам кръв за кръв, смърт за смърт... Ти ме чакаше, мой любими, чакаше ме — благодаря ти! Сега съм свободна, последното звено, което ме задържаше на земята, е разкъсано от Господа — да бъде благословено името му! Сега цяла съм твоя; стига криене, стига тайни заговори! Мога да действам съвсем открито, защото след себе си няма да оставя никого на земята и съм в правото си да я напусна. — Тя се надигна и целуна ръката, която висеше като че ли извън рамката. — Скоро ще дойда при теб и ти накрая ще ми отговориш, скъпа сянка, с която аз толкова говорех, без никога да получа отговор.

Диана млъкна, стана с такава почит, като че ли беше говорила със самия Бог, и седна на дъбовата скамейка.

— Бедният татко! — прошепна тя с безстрастен глас, който сякаш не принадлежеше на човешко същество.

После потъна в дълбок размисъл, изглежда той ѝ даваше забрава в тежката скръб сега и в нещастията, които беше преживяла в миналото.

Изведнъж тя се изправи и каза:

— Да, така ще бъде по-добре, Реми!

Верният слуга вероятно чакаше пред вратата, защото се появи начаса.

— Тук съм, госпожо.

— Достойни друже, братко — промълви Диана, — сбогувайте се с мен, защото дойде време да се разделим.

— Да се разделим! — възкликна младежът с такава скръб в гласа, че събеседничката му трепна. — Какво говорите, госпожо?

— Да, Реми, сега, когато изпълнението се приближава, сега, когато препятствието отпадна, аз не отстъпвам, не, но аз не искам да увлека след себе си по пътя на престъплението една възвишена и неопетнена душа, затова, друже, вие ще ме напуснете.

Реми изслуша думите на графиня дьо Монсоро с мрачен и почти надменен вид.

— Госпожо — отговори той, — нима си въобразявате, че пред вас стои разслабен старец? Госпожо, аз съм на двадесет и шест години, пълен съм с кипяща жизнена сила, която само видимо е секнала в мен. Ако аз, трупът, извлечен от гроба, още живея, то това е само, за да извърша някакво ужасно деяние. Не отделяйте своя замисъл от моя, госпожо, щом тези две мрачни идеи са обитавали така дълго под един покрив; където и да се отправите, аз ще тръгна с вас; каквото и да предприемете, аз ще ви помогна; ако, госпожо, независимо от молбите ми, вие упорствувате в решението си да ме изгоните...

— О! — прошепна младата жена. — Да ви изгоня! Каква дума произнесохте, Реми!

— Ако упорствувате в това решение — продължи Реми, все едно тя нищо не беше отговорила, — аз знам какво да правя и нашите дълги търсения, от днес безполезни, за мен ще завършат с два удара с нож: единият от тях ще порази сърцето на известно вам лице, а другият — моето собствено.

— Реми! Реми! — възкликна Диана, приближи се до младежа и повелително простря ръка над главата му. — Реми, не говорете така! Животът на този, когото заплашвате, не ви принадлежи, той е мой. Вие знаете какво се случи, Реми, и това не е сън. Кълна ви се в деня, когато дойдох да се поклоня на изстиналото вече тяло на този, който... — Тя посочи портрета. — В този ден — казвам ви, — прилепих уста към откритата рана и тогава от дълбините и ме позова глас, неговият глас, който говореше: „Отмъсти за мен, Диана, отмъсти за мен!“

Верният слуга наведе глава.

— Значи трябва да отмъстя аз, а не вие — продължи Диана. — Освен това, заради кого умря той? За мен и поради мен.

— Аз съм длъжен да ви се подчинявам, госпожо — отговори Реми. — Кой заповяда да ме намерят сред трупове, с които беше покрита тази стая? Вие! Кой изцели моите рани? Вие!... Кой ме криеше? Вие, вие, с други думи втората половина от душата на този, за когото аз бих умрял с такава радост. Заповядвайте ми и аз ще ви се подчинявам, само недейте ме кара да ви напусна!

— Нека бъде така, Реми: споделете съдбата ми; вие сте прав, вече нищо не ще ни раздели.

Реми посочи портрета и каза твърдо:

— Госпожо, него го убиха вероломно и затова също трябва да отмъстим вероломно... Да, вие още не знаете, че нощес открих тайната на aqua tofana^[2] — отровата на Медичите.

— Наистина ли?

— Да вървим, да вървим, госпожо, сама ще видите!

[1] Или цезар, или нищо (лат.). — Б.пр. ↑

[2] Аква тофана (лат.) — една от най-силните отрови, широко използвана в Италия през XVI-XVII век. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 30

ЛАБОРАТОРИЯТА

Реми заведе Диана в съседната стая, натисна пружината, скрита под паркета, и отвори тайния люк.

В отвора се виждаше стръмна и тясна стълба. Реми първи слезе няколко стъпала и подаде ръка на Диана: като се опираше на нея, Диана го последва. Двадесетте стъпала на тази стълба водеха в подземие, в което имаше пещ с огромно огнище, квадратна маса, два плетени стола и много стъклени и метални съдове.

Единствени обитатели на това мрачно скривалище бяха една няма коза и безмълвни птици, но те наподобяваха призраците на тези живи същества, чийто облик носеха.

Едва тлеейки, огънят в пещта догаряше.

От серпантината на дестилационния казан, поставен върху огнището, бавно се стичаше златиста течност. Капките падаха във флакон, направен от бяло стъкло с дебелина два пръста и заедно с това учудващо прозрачен.

Като попадна сред всички тези предмети със странен вид и предназначение, Диана не показва нито учудване, нито страх: очевидно обикновените житейски впечатления ни най-малко не засягаха тази жена, която беше въвн от живота.

Младият мъж запали лампата, приближи се до дълбокия кладенец, изкопан до една от стените на подземието, взе кофата, върза я с дълго въже и я пусна във водата, която зловещо чернееше в дълбочината: чу се глух плясък и минута по-късно Реми извади кофата, пълна догоре с вода, ледена и чиста като кристал.

— Приближете се, госпожо — каза Реми.

В това немалко количество вода той капна една-единствена капка от течността и водата мигновено се оцвети в жълто, след което жълтото изчезна и десет минути по-късно тя отново стана съвършено прозрачна.

Само неподвижността в погледа на Диана свидетелствуваше за дълбокото внимание, с което тя наблюдаваше тези промени.

— А по-нататък? — попита тя.

— По-нататък? Натопете в тази вода, която няма нито цвят, нито вкус, нито мирис, цвете, ръкавица, носна кърпичка; напоете с нея сапун, напълнете кана за миене на ръце или лице — и вие ще видите, както това са виждали в двора на Шарл IX, че цветето ще погуби жертвата със своя аромат, ръкавицата ще я отрови при допир с кожата, сапунът ще я убие, като проникне в порите.

— Сигурен ли сте в това, което казвате, Реми? — попита Диана.

— Лично извърших опитите, госпожо; вижте птиците — те вече не могат да спят и не искат да ядат; те са вкусили отровената вода. Погледнете козата, която е яла трева, полята с такава вода: козата е обречена, ако, пусната на свобода, не открие някаква противоотрова, която животните инстинктивно намират, а хората не познават.

— Може ли да видя този флакон, Реми? — попита Диана.

— Да, госпожо, но почакайте малко!

С безкрайни предпазни мерки Реми откачи флакона от серпантината, запуши гърлото с късче мек восък, покри го с парче вълнен плат и подаде флакона на своята спътница.

Диана го взе без колебание и като погледна гъстата течност, с която бе пълен, каза:

— Чудесно! Когато му дойде времето, ние ще направим избор между букета, ръкавиците и каната с вода. А може ли да се запази течността в метален съд?

— Тя го разяжда.

— Но нали флаконът може да се счупи?

— Не мисля. Вие виждате каква дебелина има стъклото. Впрочем, ние ще го затворим в златен калъф.

— Ще рече, вие, Реми, сте доволен? — попита Диана и на устните ѝ заигра бледа усмивка.

— Доволен съм като никога, госпожо — каза Реми. — Да се наказват злодеите — означава да се прилага свещеното право на самия Господ Бог.

— Слушайте, Реми, слушайте... — настръхна Диана.

— Чухте ли нещо?

— Да... като че ли тропот на копита, Реми. Това може би са нашите коне.

— Твърде възможно е, госпожо. Нали определеният час вече наближава, но сега аз ще ги отпратя.

— Защо? Вместо в Меридор, Реми, ние ще отидем във Фландрия. Оставете конете!

— Да, разбирам.

В очите на слугата блесна радостен лъч, който можеше да бъде сравнен само с усмивката, плъзнала по устните на Диана.

Ами Граншан... — веднага добави той. — Какво да правим с Граншан?

— Граншан ще остане в Париж и ще продаде тази къща, която вече не ни е нужна. Но вие трябва да пуснете на свобода нещастните, невинни животни, които поради стечение на обстоятелствата е трябвало да страдат.

Реми взе флакона от ръцете на Диана и много внимателно го опакова. В този момент някой почука на външната врата.

— Това са вашите хора, госпожо, вие бяхте права. Качете се по-бързо горе, а аз през това време ще затворя люка.

Диана завари Граншан до вратата — разбуден от шума, той беше дошъл да я отвори. Старият човек бе много изненадан от новината за предстоящото заминаване на своята господарка, която му съобщи за него, без да уточни мястото на пътуването.

— Граншан, приятелю — каза тя, — Реми и аз отиваме на поклонение по обет, даден отдавна. На никого не казвайте за това пътешествие и в никакъв случай не споменавайте моето име.

— Всичко ще бъде изпълнено, госпожо, кълна ви се — отговори старият слуга. — Но нали ще се видим пак?

— Разбира се, Граншан, разбира се... Да не забравя, тази къща не ни е нужна повече.

Диана взе от шкафа връзка документи.

— Това са документите за правото на собственост. Дайте къщата под наем или я продайте, а вие се вървете в Меридор.

— Ако намеря купувач, госпожо, колко да поискам за къщата?

— Колкото пожелаете.

— Да донеса ли парите в Меридор?

— Оставете ги за себе си, мой славни Граншан.

— Как така, госпожо? Такава голяма сума?

— Разбира се! Нима не е мое свято задължение да ви възнаградя за преданата служба, Граншан? И нима не съм длъжна освен моя дълг да платя задълженията на моя баща?

— Но, госпожо, без пълномощно аз не мога да направя нищо.

— Той е прав — каза Реми.

— Намерете начин да се уреди всичко — каза Диана.

— Няма нищо по-просто. Къщата е на мое име, аз я подарявам на Граншан и така той ще има право да я продаде на когото си пожелае.

Реми взе перото и вписа в документа текста за дарение.

— А сега, сбогом — каза графиня дьо Монсоро на Граншан, силно разстроен от това, че остава съвсем сам в къщата, — сбогом, Граншан. Наредете конете да бъдат пред входа, докато се приготвя.

Диана се качи в своята стая, изряза с кинжал портрета от рамката, обви го в копринен плат и го прибра в пътната си чанта. Опустошената рамка като че ли още по-красноречиво отпреди говореше за скръбта, завладяла тази къща.

ГЛАВА 31

ЗА ТОВА, С КАКВО СЕ ЗАНИМАВАШЕ ВЪВ ФЛАНДРИЯ МОНСЕНЬОР ФРАНСОА, ПРИНЦ НА ФРАНЦИЯ,
ХЕРЦОГ НА АНЖУ И НА БРАБАНТ, ГРАФ НА ФЛАНДРИЯ

Читателят ще ни разреши да се пренесем сега във Фландрия при негова светлост херцог д'Анжу, получил наскоро титлата херцог Брабантски, на него, както е известно, наскоро се бе притекъл на помощ главният адмирал на Франция Ан Дег, херцог дьо Жоайоз.

На осемдесет левги северно от Париж, над лагера, разположен на брега на Шелда, се развяваха френски знамена. Събитията се развиваха през нощта. Безброй бивачни огньове опасваха в полукръг Шелда, много пълноводна при Антверпен, и се отразяваха в нейната повърхност.

От височината на градските укрепления часовите виждаха как проблясват мускетите на френските часови — също така безопасни поради широчината на реката, отделяща вражеската армия от града — като отблясъците на хоризонта в топла лятна вечер.

Това бе войската на херцог д'Анжу. Херцог д'Анжу бе известен като завистлив, честолубив и импулсивен човек. На крачка от трона, той не бе способен да чака търпеливо смъртта да му разчисти пътя. При Шарл IX той се стремеше към наварския престол, след това към престола на самия Шарл IX и на края към престола, зает от неговия брат Анри, бившия полски крал, чиято глава бе увенчана с две корони. Това бе предизвикало болезнена завист у херцог д'Анжу, който не бе успял да се сдобие дори и с една.

Тогава той обърна поглед към Англия, където управляваше жена, и за да получи корона, бе поискал ръката на тази жена, макар тя да се казваше Елизабет и да бе по-възрастна от него с двадесет години. Щастието му се усмихна и този „галеник на съдбата“ внезапно бе споходен от милостта на могъщата кралица, недосегаема дотогава за простосмъртните — Елизабет се сгоди с него. Фландрия му предлагаше корона.

Ние нямаме претенции за званието историк. Ако понякога ставаме такъв, то е само тогава, когато романът се издига до нивото на

историята. Дойде време нашият любознателен поглед да проникне в живота на херцог д'Анжу, преплитащ се постоянно с великите съдби на кралете и затова богат ту на мрачни, ту на славни събития, които обикновено бележат пътя на коронованите особи.

И така, да разкажем с няколко думи този живот. Като видя, че неговият брат Анри III се е оплел в разпратата си с братята Гиз, херцог д'Анжу премина на тяхна страна, но скоро се убеди, че те в действителност преследват една-единствена цел — да сменят династията Валоа на френския престол със себе си. Той скъса с братята Гиз, което за него не бе безопасно. Екзекуцията на Салсед показва какво значение отдават лотарингските херцоzi на приятелските чувства на херцог д'Анжу.

Точно тогава към него се обърнаха фламандците. Измъчени от испанското господство, ожесточени от кървавите зверства на херцог Алба^[1], излъгани от псевдо-мира, който сключи с тях дон Хуан Австрийски, възползувал се от този мир, за да завладее Намюр и Шарлемон, фламандците призоваха на помощ Вилхелм Насауски, принц Орански и го назначиха за генерал-губернатор на Брабант.

Две думи за този персонаж, който заема в историята внушително място, а в нашия разказ се появява съвсем за малко.

По това време Вилхелм Насауски, принц Орански е над петдесет години. От ранно детство той възприема суровите принципи на Реформацията и като юноша осъзнава величието на своята мисия. Тази мисия, поверена му, според дълбокото убеждение на Вилхелм, свихе, се състои в създаването на Холандската република, която той впоследствие основава. На младини е призован в двора на Карл V. Старецът император познава отлично хората. Той оценява по достойнство Вилхелм и неведнъж този монарх, който владееше най-обширната държава, обединена някога под един скиптър, се съветва с юношата по най-сложните въпроси, свързани с Нидерландия. Нещо повече, младежът не е навършил още двадесет и четири години, когато Карл V в отсъствието на прославения Филибер — Емануил Савойски — му поверява командването на армията във Фландрия. Вилхелм оправдава това доверие. Той всява страх у херцог дьо Невер и Колини — двама от най-изтъкнатите пълководци на това време — и под носа им укрепява Филипвил и Шарлемон. В деня на отричането си от престола, когато слиза от трона, Карл V се опира на неговото рамо.

Тогава на сцената излиза Филип II и макар Карл да моли своя син да се отнася към Вилхелм като към брат, Вилхелм скоро разбира, че Филип е от онези владетели, които предпочитат да нямат роднини. Съзнанието на Вилхелм бива обсебено от великата идея за освобождението на Холандия и разкрепостяването на Фландрия, мисъл, която може би завинаги щеше да остане скрита, ако на Карл V не бе му хрумнало да смени императорската мантия с монашеско расо.

От този ден Вилхелм поема ролята, с която се прославя като един от най-великите актьори на драмата, наречена световна история. Постоянно побеждаван в борбата против превъзходящото могъщество на Филип II, той възобновява постоянно тази борба, укрепвайки след всяко поражение; всеки път той събира нова войска вместо предишната, обърната в бягство или разгромена, и се появява със свежи сили, винаги приветствуван като освободител.

Между тези непрекъснато редуващи се нравствени победи, и материални поражения Вилхелм, по това време в Монс, узнава за кървавите ужаси на Вартоломеевата нощ.

Това е жесток удар, поразил Нидерландия. Холандия и калвинистката част на Фландрия загубват в това ужасно клане своите най-храбри съюзници — френските хугеноти.

Вилхелм отстъпва от Монс, прехвърля войските към Рейн и изчаква бъдещото развитие на събитията.

Справедливостта обикновено възтържествува.

Внезапно се разпространява неочаквана вест, която поразява всички. Насрещен вятър подгонва морските гъози^[2] — имало морски гъози и горски гъози — към порт Брил. Като виждат, че връщането в открито море е невъзможно, гъозите се покоряват на стихията, влизат в пристанището и след отчаян щурм превземат града, в който вече за тях били издигнати бесилки. След завземането на града те прогонват от неговите околности испанските гарнизони и като не намират в своята среда човек, достатъчно способен да развие успеха, постигнат по волята на случая, призовават принц Орански. Вилхелм се явява незабавно: необходимо е да се въвлече в борбата цяла Холандия и да се ликвидира завинаги възможността за примирие с Испания.

По настояване на Вилхелм е издаден едикт, забраняващ католическия култ в Холандия, подобно на забраната на протестантския култ във Франция.

С обнародването на този едикт отново започва война. Херцог Алба изпраща срещу въстаналите собствения си син, Толедския херцог, който им отнема няколко града, но тези поражения не само не сломяват мъжеството на холандците, а като че ли им придават сили. Грабват оръжието всички от Зайдер-Зее до Шелда. В Испания се уплашват, отзовават Алба и на негово място назначават дон Луис дьо Реквезенс, един от победителите при Лепанто.

Тогава Вилхелм е сполетян от редица нови нещастия. Испанците нахлуват в Холандия, обсаждат Лайден и разграбват Антверпен. Изглежда, че всичко е загубено, когато провидението за втори път идва на помощ на току-що родената република — Реквезенс умира в Брюксел.

На осми ноември 1576 година, т.е. четири дни след разгрома на Антверпен, обединените провинции подписват така наречения Гентски мир, като се задължават да си оказват помощ в борбата за освобождение „от гнета на испанците и другите чужденци“.

Дон Хуан се връща и заедно с него се възобновяват злочестините на нидерландците. За по-малко от два месеца Намюр и Шарлемон биват превзети.

Фламандците отговарят на тези две поражения с избирането на принц Орански за генерал-губернатор на Брабант.

Идва ред и на дон Хуан да умре. Положително и Господ Бог съдействува за освобождението на Нидерландия. Приемник на дон Хуан става Александър Фарнезе^[3].

Този владетел е твърде опитен и очарователен в общуването с хората, кротък и силен едновременно, мъдър политик и добър пълководец. Фландрия се сепва, когато той, вместо да я хули като размирница, я нарича приятел.

Вилхелм разбира, че Фарнезе със своите обещания ще постигне много повече за Испания, отколкото херцог Алба със своите зверства.

По негово настояване на 29 януари 1579 година провинциите сключват Утрехтската уния, станала основа на новия държавен строй в Холандия. Опасявайки се, че силите му не ще стигнат сам да осъществи освобождението, Вилхелм издействува да се предложи нидерландската корона на херцог д'Анжу при условие, че ще бъдат запазени неприкосновеността на привилегиите на холандците и фламандците и свободата на вероизповедание. С това бива нанесен

тежък удар на Филип II. Той отговаря като обявява награда от двадесет и пет хиляди екю за премахването на Вилхелм. Генералните щати, свикани в Хага, незабавно оповестяват, че лишават Филип II от нидерландския престол.

Интригите на Филип II обаче дават своите плодове. По време на организираното в чест на пристигането на херцог д'Анжу празненство се чува изстрел и Вилхелм се олюляза — бива ранен.

Под въздействието на тези събития Вилхелм е обзет от дълбока скръб, нарушавана рядко от замислена усмивка. Фламандците и холандците се прекланят пред този затворен човек като пред самия Бог — та нали те съзнават, че в него и само в него е цялото им бъдеще. Когато той се разхожда бавно, загърнат в широкия си плащ, с нахлупена над очите широкопола шапка, мъжете се отдръпват, за да му направят път, а майките със суеверно благоговение го сочат на децата с думите: „Виж, сине, ето идва Мълчаливия!“

И така, по предложение на Вилхелм фламандците избират Франсоа Валоа за херцог на Брабант, граф на Фландрия — казано другояче за свой върховен господар. Това не само не пречи, но даже способствува Елизабет да подхранва както преди надеждата му за брачен съюз. В този съюз тя вижда възможност за присъединяване на фламандските и френските калвинисти към английските, а може би мъдрата Елизабет мечтае за тройна корона.

Принц Орански е привидно благоразположен към херцог д'Анжу и го покровителствува от висотата на своята популярност, но според Вилхелм това ще продължи до настъпването на подходящия момент за свалянето на Французина от власт, така, както е свалена навремето тиранията на Испанеца.

С влизането на френския принц в Брюксел Филип II предлага на херцог дьо Гиз да бъде продължен сключеният по-рано с дон Хуан договор, според който Лотарингеца се задължава да подкрепя испанското господство във Фландрия. В замяна Испанеца обещава да помогне на Лотарингеца да осъществи мечтата на семейство Гиз, а именно: нито за минута да не се спират усилията за завладяване на френския престол.

Дьо Гиз се съгласява, а и няма друг избор: Филип II заплашва, че ще изпрати копие от договора на Анри Френски. Тогава Испанеца и Лотарингеца изпращат испанеца Салсед, привърженик на семейство

Гиз, да убие от засада херцог д'Анжу, победоносния владетел на Фландрия. Наистина убийството би удовлетворило напълно и двете страни. Със смъртта на херцог д'Анжу се премахва както претендентът на престола на Фландрия, така и наследникът на френската корона. Салсед не успява да изпълни своето намерение — хващат го и го екзекутират на Гревския площад.

И така, и херцог д'Анжу, и Мълчаливия остават живи. Външно — добри приятели, а в действителност — съперници, още по-непримирими от тези, които им изпращат убийци.

Вече стана дума, че херцог д'Анжу е приет с недоверие. Брюксел отваря за него своите врати, но Брюксел не е нито Фландрия, нито Брабант.

Затова херцогът, като действа ту с убеждение, ту със сила, започва постепенно, град след град, да завладява опърничавото нидерландско кралство.

Фламандците от своя страна не се съпротивляват много настойчиво, съзнавайки, че херцог д'Анжу ги защитава надеждно от испанците; те не бързат да приемат своя освободител, но все пак го приемат.

Всичко свършва с това, че херцогът, крайно самолюбие по рождение и затова възприемащ бавността на фламандците като поражение, започва да използва сила при завладяването на градовете, които не му се покоряват така бързо, както би желал.

Тъкмо това чакат както неговият съюзник Вилхелм Мълчаливия, принц Орански, така и най-лютият му враг Филип II, които се дебнат зорко един друг.

Като спечелва няколко победи, херцог д'Анжу разполага своя лагер срещу Антверпен. Той решава да превземе този град, който херцог Алба, Реквезенс, дон Хуан и херцогът на Парма един след друг подчиняват под своя власт, но който нито един от тях не успява да пороби дори за малко.

Антверпен призовава херцог д'Анжу на помощ срещу Александър Фарнезе, но когато херцог д'Анжу на свой ред възнамерява да завладее Антверпен, градът насочва своите оръдия против него.

Такова е положението, в което е изпаднал Франсоа, принц на Франция, през времето, когато отново се появява в нашия разказ — два

дни след присъединяването на адмирал Жоайоз към него.

[1] Херцог Алба (1508–1582) — испански пълководец, наместник на Нидерландия, където със своята жестокост предизвиква всеобща омраза. — Б.пр. ↑

[2] Гъози — означава просяци. По време на нидерландската революция това е прозвище на народните въстаници, които и на суша (горските гъози) и на море (морските гъози) водят борба в Нидерландия с испанските завоеватели (XVI в.). — Б.пр. ↑

[3] Александър Фарнезе (1545–1592) — пълководец и наместник на Испания в Нидерландия (1578–1592). — Б.пр. ↑

ГЛАВА 32

ЗА ТОВА, КАК СЕ ИЗВЪРШВА ПОДГОТОВКАТА ЗА БИТКА

Лагерът на новопоявилия се херцог на Брабант се бе разпрострял по двата бряга на Шелда. Армията бе добре дисциплинирана, но в нейните редове цареше съвсем разбираемо вълнение.

То бе предизвикано от обстоятелството, че на страната на херцог д'Анжу се сражаваха много калвинисти, присъединили се към него не толкова от симпатия към особата му, а от желание да ядосат колкото се може по-силно испанците и още повече френските и английските католици. Следователно честолюбието, а не убедеността или предаността, бе подтикнало тези хора да воюват; чувствуваше се, че веднага след завършване на похода те ще напуснат пълководеца или ще му поставят свои условия.

Другата страна, т.е. неприятелят, се ръководеше от твърди, ясни принципи, от напълно определена цел, а честолюбието и злобата липсваха.

Антверпен не отхвърляше Франсоа, но сигурен в храбростта и бойния опит на своите жители си оставяше правото да изчака. Освен това антверпенците знаеха, че само да протегнат ръка и освен херцог дьо Гиз, наблюдаващ внимателно от Лотарингия хода на събитията, ще намерят в Люксембург Александър Фарнезе. Защо да не се възползват от подкрепата на Испания против херцог д'Анжу така, както по-рано бяха призовали херцога на помощ срещу Испания? А вече, след като с помощта на Испания бъде даден отпор на херцог д'Анжу, може да се разчистят и сметките с Испания.

Републиканците се опираха на велика сила — железния здрав разум.

Но изведнъж те видяха, че в устието на Шелда се появява флот, и научиха, че този флот е доведен от най-главния адмирал на Франция в помощ на врага им.

Откакто херцог д'Анжу обсади Антверпен, той, естествено, се превърна във враг на неговите жители.

Научавайки за пристигането на Жоайоз, калвинистите на херцог д'Анжу направиха почти толкова кисели физиономии, колкото и самите фламандци. Калвинистите бяха твърде храбри, но и твърде ревниво пазеха своята воинска слава. Те бяха доста сговорчиви в паричните въпроси, но не можеха да търпят, когато други се опитваха да оберат лаврите им и на всичко отгоре с тези шпаги, които през Вартоломеевата нощ умъртвиха толкова много хугеноти.

Ето как същата вечер, когато пристигна флотът, започнаха безкрайни спорове, които продължиха с голям шум през следващите два дни.

Всеки ден антверпенците виждаха от крепостните стени по десет-дванадесет дуела между католици и хугеноти. Жертвите от тези дуели, които приемаше реката, бяха значително повече от хората, които французите биха загубили при схватка с неприятеля.

Във всички стълкновения Франсоа играеше ролята на помирител, което беше съпроводено от огромни трудности. По отношение на френските хугеноти той пое определени задължения. Да позволи да бъдат оскърбявани, означаваше да се лиши от моралната подкрепа на фламандските хугеноти, които биха могли да направят на французите важни услуги в Антверпен.

От друга страна — да дразни католиците, изпратени от краля, би означавало за херцог д'Анжу да допусне не само политически гаф, но и да опетни своето име.

Пристигането на това мощно подкрепление, на което не бе разчитал и самият херцог, предизвика объркване сред испанците и докара семейство Гиз до състояние на неописуема ярост. Необходимостта всички партии в лагера пред Антверпен да се съобразяват една с друга се отразяваше пагубно на дисциплината.

Жоайоз не беше спокоен сред всички тези хора, ръководени от толкова различни чувства. Той съзнаваше смътно, че времето на успехите е отминало. Във въздуха се носеше предчувствие за огромна несполука и младият адмирал, ленив като истински придворен и честолюбив като истински военачалник, горчиво съжаляваше, че е пристигнал от толкова далеч, за да сподели поражението.

Той мислеше и говореше искрено, че решението да се обсади Антверпен е голяма грешка на херцог д'Анжу. Принц Орански, който бе дал този коварен съвет, изчезна веднага, след като съветът бе

последван, и никой не знаеше, къде се бе дянал. Неговите войски бяха гарнизонът на Антверпен, той бе обещал да подкрепи херцог д'Анжу, а в същото време не се чуваше нищо за никакви разпри между войниците на Вилхелм и жителите на града.

Като възразяваше срещу обсадата, Жоайоз наблягаше особено на това, че Антверпен по своето значение е почти столица. Да превземе голям град със съгласието на жителите би било без съмнение значителен успех, но да завладее с щурм втората столица на бъдещата си държава би означавало за херцог д'Анжу да загуби благоразположението на фламандците.

Жоайоз излагаше своето мнение в палатката на херцога през същата тази нощ, за която разказваме на читателя.

Докато пълководците се съвещаваха, херцогът седеше или поточно лежеше в едно много удобно кресло, което при желание можеше да се превърне в диван, и слушаше съвсем не съветите на главния адмирал на Франция, а шепота на музиканта Орили, който обикновено му свиреше на лютня.

Със своето подло угодничество, със своето гнусно ласкателство, с готовността си да оказва най-позорни услуги Орили от отдавна бе спечелил разположението на херцога.

Като свиреше на лютня, изпълняваше умело всякакви поръчения, съобщаваше най-подробни сведения за придворните и техните интриги и накрая, като улавяше с учудваща ловкост в мрежите си всяка набелязана от херцога жертва, Орили натрупа огромно състояние, за което се бе погрижил в случай, че изпадне в немилост. Пред света той си оставаше същият беден музикант, който се трепеше за всяко екю и като славей пееше, за да не умре от глад.

Този човек имаше огромно влияние именно защото то бе скрито.

Като забеляза, че музикантът пречи да се чуят важните стратегически съображения и отвлича вниманието на херцога, Жоайоз рязко прекъсна речта си. Недоволството на новопристигналия не се изплъзна от вниманието на Франсоа, който в действителност не бе пропуснал нито дума от казаното от Жоайоз. Той тутакси попита:

— Какво ви е адмирале?

— Нищо, монсеньор. аз чакам кога ще се освободи ваша светлост, за да ме изслуша.

— Та аз ви слушам, Жоайоз, слушам ви — засмя се херцогът. — Очевидно вие, парижаните, си въобразявате, че аз, като се сражавам във Фландрия, съвсем съм затъпял, щом толкова бързо решихте, че не мога да слушам двама души едновременно. А нали Цезар е диктувал по седем писма наведнъж!

— Монсеньор — отговори Жоайоз и хвърли на бедния музикант поглед, под който той сведе глава с престорено смирение както обикновено, — аз не съм певец и следователно, когато говоря, не се нуждаю от акомпанимент.

— Добре, добре! Спрете, Орили!... И така — продължи Франсоа, — вие, Жоайоз, не одобрявате моето решение да завладее Антверпен с щурм?

— Не, монсеньор.

— Но този план бе одобрен от военния съвет!

— Затова и моите думи са така предпазливи, защото говоря след толкова опитни пълководци.

И Жоайоз според дворцовия обичай се поклони на всички страни.

Някои от командирите веднага изразиха съгласието си с адмирала, други премълчаха, но показаха своето одобрение със знаци.

— Граф дьо Сент-Енян — обърна се херцогът към един от най-смелите си военачалници, — вие нали не споделяте мнението на господин дьо Жоайоз?

— Напротив, ваше височество, споделям го.

— Така! А аз, като видях вашата гримаса, си помислих...

Всички се разсмяха. Жоайоз побледня; а Сент-Енян почервения.

— Ако граф дьо Сент-Енян — каза Жоайоз — има навика да изразява мнението си по този начин, това означава, че не е достатъчно учтив събеседник. Това е всичко.

— Господин дьо Жоайоз — развълнува се дьо Сент-Енян, — негово височество без право ми натяква моето обезобразяване, което получих, докато му служех. При щурма на Като-Камбрези бях ранен с пика в главата и оттогава получавам нервни тикове. Те са причина за гримасите, за които негово височество се сърди... Но това, което казах сега, господин дьо Жоайоз, не е извинение, а обяснение — гордо завърши графът, обръщайки се с лице към адмирала.

— Не, господине — каза Жоайоз и му подаде ръка. — Това е упрек от ваша страна, и то напълно справедлив.

— За какво би могъл да ви упрекне Сент-Енян, господин дьо Жоайоз? Та нали той въобще не ви познава?

— За това, че макар и за минута можах да си въобразя, че господин дьо Сент-Енян е толкова слабо привързан към ваше височество, та ви е дал съвет да превземете Антверпен с щурм.

— Но трябва най-после — възкликна херцогът — да се определи моето положение в тази страна! Аз съм херцог на Брабант и граф на Фландрия по име и следователно именно аз трябва да заповядвам тук! Мълчаливия, който се крие неизвестно къде, ми обещавахе кралска власт. Къде е тя? В Антверпен? А Мълчаливия къде е? Вероятно също в Антверпен. Значи трябва да се превземе Антверпен, тогава ще знаем какво да правим по-нататък.

— Ах, монсеньор, кой ви даде съвета да щурмувате Антверпен? Принц Орански, който се скри в същата минута, когато трябваше да се тръгне на поход; принц Орански, който, като предостави на ваше височество възможността да се назове херцог на Брабант, запази за себе си управлението на херцогството. Монсеньор, до този момент вие, следвайки съветите на принц Орански, само настроихте фламандците срещу себе си. Щом претърпите поражение — всички тези, които сега не смеят да ви погледнат в очите, ще ви подгонят като страхливи псета.

— Как! Вие смятате, че могат да ме победят тези търговци на вълна, тези пивовари?

— Тези търговци на вълна и пивовари причиниха много неприятности на крал Филип Валоа, на император Карл V и на крал Филип II — трима владетели от династии, достатъчно славни, та сравнението с тях да бъде достатъчно ласкателно за вас, ваше височество.

— Ще рече, вие се страхувате от поражение?

— Да, монсеньор.

— Нека да бъде така, но аз не ще отстъпя!

— Ваше височество ще постъпи така, както реши — каза Жоайоз с поклон, — и ние от своя страна ще постъпим така, както вие заповядате.

— Това не е отговор, херцоже.

— И все пак това е единственият отговор, който мога да дам на ваше височество.

— Е, тогава докажете ми, че греша. Ще се радвам много, ако ме разубедите.

— Монсенъор, погледнете армията на принц Орански — тя беше ваша, нали така? И какво? Сега, вместо да бъде редом с вашите войски пред Антверпен, тя е в Антверпен. Вижте Мълчаливия, както вие сам го наричате: той беше наш приятел и ваш съветник, а сега вие сам сте убеден, че той се превърна във ваш неприятел. Погледнете фламандците — когато бяхте във Фландрия, те при вашето приближаване вдигаха знамена по къщите и лодките си; сега, щом ви забележат, затварят градските порти и насочват срещу вас дулата на оръдията. Все едно, че сте херцог Алба. Така че аз заявявам пред вас — фламандците и холандците, Антверпен и принц Орански само чакат случай да се обединят срещу вас и ще го направят в същата минута, в която вие дадете заповед на началника на вашата артилерия да открие огън.

— Е, какво — отговори херцог д'Анжу, — следователно ние с един удар ще победим Антверпен и Орански, фламандците и холандците.

— Не, монсенъор, защото вие имате точно толкова хора, колкото са нужни, за да щурмувате Антверпен при условие, че ще имаме работа само с неговите жители, докато в действителност вие ще бъдете нападнат от Мълчаливия без никакво предупреждение.

— И така, вие упорито държите на своето мнение?

— Кое по-точно?

— Че ще бъдем разбити.

— Неминуемо!

— Е, какво! Това лесно може да се избегне поне лично, от вас. Господин дьо Жоайоз — продължи хавливо херцогът, — моят брат ви е изпратил тук, за да ме подкрепите. Няма да ви търсят отговорност, ако ви освободя и заявя, че не се нуждаю от помощ.

— Вие, ваше височество, можете да ме освободите — каза Жоайоз, — но да се съглася на такова нещо в навечерието на боя, би било позор за мен.

Продължителни възгласи на одобрение се разнесоха в отговор. Херцогът разбра, че е отишъл твърде далеч.

— Любезни ми адмирале — каза той, като стана от своето ложе и прегърна младия мъж, — вие не искате да ме разберете. Грешката вече е сторена — трябва ли да я задълбочаваме? Сега ние стоим лице срещу лице с въоръжени хора, оспорващи ни това, което сами ни бяха предложили. Нима желаете да им отстъпим? Тогава те утре град след град ще отнемат всичко, което завоювах. Не, мечът е изваден — трябва да се действа с него, иначе те ще ни сразят.

— Щом ваше височество разсъждава така — отговори Жоайоз, — аз няма да кажа повече нито дума. Аз съм тук, за да ви се подчинявам, монсеньор, и повярвайте ми, ще тръгна с радост след вас, където и да ме поведете — към гибел или към победа. Обаче... но не, монсеньор...

— Какво има?

— Мога да кажа това само на вас, монсеньор.

Всички присъстващи станаха и се оттеглиха навътре в просторната палатка на херцога.

— Говорете — каза той.

— Монсеньор, херцог дьо Гиз се опита да организира вашето убийство. Салсед не призна това на ешафода, но го потвърди на уреда за измъчване. Така че Лотарингеца, който играеше много важна роля в тази работа, ще бъде безкрайно радостен, ако благодарение на неговите интриги ни разбият при Антверпен и ако — кой знае? — в тази битка, без никакви разходи за Лотарингия, загине един потомък от френската кралска династия, за чиято смърт Гиз бе обещал на Салсед толкова щедро възнаграждение. Прочетете историята на Фландрия, монсеньор, и ще разберете, че за фламандците е традиция да подхранват своята земя с кръвта на най-прославените владетели на Франция и най-благородните ѝ рицари.

Херцогът поклати глава.

— Добре, Жоайоз — каза той, — ако се наложи, аз ще доставя на проклетия Лотарингек радостта да ме види мъртъв, но не и насладата да ме види да бягам. Аз жадувам за слава, Жоайоз, нали съм последният в своята династия и трябва да спечеля още много сражения.

След това херцогът, обръщайки се към сановниците, които по желание на адмирала се бяха оттеглили в дъното на палатката, промълви:

— Господа, щурмът не се отменя. Дъждът престана, тази нощ — на бой!

Жоайоз се поклони и каза:

— Благоволете, монсенъор, да изложите подробно вашите заповеди. Ние ги чакаме.

— Вие, господин дьо Жоайоз, разполагате с осем кораба, без да се смята адмиралската галера, нали така?

— Да, монсенъор.

— Вие ще пробиете отбранителната линия — да се направи това няма да бъде трудно, в пристанището си антверпенците имат само търговски кораби. След това вашите кораби ще спуснат двойна котва срещу крайбрежната улица. Ако бъде оказана съпротива, ще откриете убийствен огън по града и в същото време ще опитате да направите десант с вашите хиляда и петстотин моряци. Аз ще разделя сухопътната армия на две части: едната ще командва граф дьо Сент-Енян, а другата — аз. При първия оръдеен изстрел двете колони внезапно ще започнат щурм. Конницата ще остане в резерв, за да прикрие в случай на неуспех отстъплението на отхвърлената колона. Без съмнение една от тези три атаки ще сполучи. Отрядът, който превземе първи крепостната стена, ще изстреля ракета, за да сплоти около себе си останалите отряди.

Всички присъстващи се поклониха на принца, изразявайки своето съгласие.

— А сега, господа — каза херцогът, — стига думи! Трябва незабавно да се събудят войниците и като се спазва редът, да се качат на корабите. Никаква светлина, никакъв изстрел не трябва да разкрият нашите намерения! Тръгвайте, господа, и успех! Щастиято, което ни съпътствуваше до този момент, не ще се побои да премине заедно с нас Шелда!

Пълководците напуснаха палатката на херцога и дадоха необходимите заповеди.

Скоро целият този разтревожен хорски мравуняк зашумя глухо, но човек можеше да си помисли, че вятърът лудува в безкрайните тръстикови полета и високата трева.

Адмиралът се върна на своя кораб.

ГЛАВА 33

МОНСЕНЬОРЪТ

Антверпенците обаче не съзерцаваха бездейно войнствените приготовления на херцог д'Анжу и Жоайоз не бъркаше като смяташе, че те са озлобени до крайност.

Антверпен поразително приличаше на кошер вечер — отвън спокоен и пуст, а вътре пълен с шум и движение.

Въоръжени фламандци патрулираха по улиците, барикадираха домовете си, заграждаха улиците с двойни вериги, побратимяваха се с войниците на принц Орански, които навлизаха в града на малки отряди. Пристигна и самият принц Орански, неразпознат от никого, но изпълнен с онова спокойствие и с онази твърдост, с които изпълняваше взетите вече веднъж решения.

Принц Орански се настани в Кметството, където прие началниците на отрядите от градското опълчение, направи преглед на офицерите от наемните войски и накрая събра всички командири и им изложи своите намерения.

Най-непоколебимо от тях бе намерението да се използват действията на херцог д'Анжу срещу Антверпен, за да се скъса с него. Херцог д'Анжу беше стигнал дотам, докдето беше искал да го доведе Мълчаливия, който виждаше с радост, че новият претендент за върховната власт се погубва така, както и всички останали.

В същата тази вечер, в която херцог д'Анжу се готвеше за щурм, принц Орански, намиращ се от два дни в Антверпен, се съвещаваше с коменданта на града.

При всяко възражение, правено от коменданта против плана за настъпателни действия, предложен от принц Орански, Вилхелм клатеше глава с вид на човек, смаян от такава нерешителност.

Но всеки път комендантът казваше:

— Принце, вие знаете, че пристигането на монсеньора е решено. Нека да го почакаме.

При тази магическа дума Мълчаливия неизменно въсеше вежди, но все пак чакаше. Погледите на присъстващите се обръщаха към тиктакания величествено голям стенен часовник и изглеждаше, като че ли всички се молят махалото да ускори идването на този, когото чакаха с такова нетърпение.

Удари девет. Несигурността се смени с истинска тревога. Патрулите съобщиха, че във френския лагер се забелязва раздвижване.

— Господа — възкликна Мълчаливия, щом чу това донесение, — виждате, че времето не чака, а още нищо не е направено за защитата на подстъпите към града. И така, господа, да започнем съвещанието!

Едва успя да каже това, когато тежката завеса на вратата се повдигна, влезе служител от Кметството и произнесе само една дума:

— Монсеньорът!

В гласа на този човек, в радостта, която той изрази неволно при изпълнението на своите скромни задължения, се чувствуваше целият възторг на народа и цялото му доверие към този, когото почтително и безлично назоваваха „монсеньор“.

Още не бе отзвучала думата, произнесена с треперещ от вълнение глас, когато в залата влезе висок мъж с внушителен вид, загърнат от главата до петите с плащ, който носеше с неподражаема елегантност.

Той се поклони учтиво на всички присъстващи, но гордият му, пронизателен поглед мигновено разпозна сред военните принц Орански. Непознатият веднага се приближи към него и му подаде ръка, която принцът стисна горещо и с известна почтителност. Здрависвайки се, те се обърнаха един към друг с „монсеньор“.

След бързата размяна на поздрави непознатият свали плаща си. Той беше в кожена куртка, сукнени панталони и високи ботуши. Въоръжен беше с дълга шпага, която изглеждаше като част от самия него, а зад колана му, до здраво натъпканата му чанта, висеше малък кинжал.

Когато махна плаща си, се видя, че целите му ботуши са прашни и кални. Всяка негова крачка по каменните плочи на пода се придружаваше от мрачния звън на шпорите, обагрени с кръвта на коня, с който бе пристигнал.

Той седна на заседателната маса и попита:

— Е, какво, монсеньор? Как вървят работите? Вие, предполагам, имате план и за нападение, и за отбрана?

— Чакахме ви, за да ви го съобщим, монсеньор — отвърна бургмистърът.

— Говорете, господа, говорете.

— Монсеньорът пристигна с известно закъснение — добави принц Орански — и докато го чаках, бях принуден да действам.

— И добре сте направили, монсеньор. Освен това на всички е известно, че вие действувате превъзходно. Повярвайте ми, докато бях на път, аз също не си губих времето.

След това той се обърна с лице към гражданите.

— Разузнавачите ни съобщиха — каза бургмистърът, — че във френския лагер се готвят за битка. Французите са решили да щурмуват, но не е известно от коя страна ще последва атаката и затова заповядахме оръдията да бъдат разположени на равни интервали по цялата линия на укрепленията.

— Това е разумно — леко се усмихна непознатият и погледна крадешком към Мълчаливия: опитният пълководец беше дал възможност на гражданите да разсъждават за войната.

— Същите разпореждания дадохме и за отрядите от градското опълчение — продължи бургмистърът. — Те са разположени в две редици по цялата дължина на крепостните стени и имат заповед да се втурнат веднага там, където бъде извършено нападението.

Непознатият не каза нищо — очевидно чакаше да чуе мнението на принц Орански.

— Обаче — продължи бургмистърът — повечето от членовете на съвета предполагат, че французите са замислили лъжливо нападение.

— С каква цел? — полита непознатият.

— С цел да бъдем сплашени и подтикнати към споразумение, според което градът да бъде даден на французите.

Непознатият отново погледна принц Орански. Този път му се стори, че устните на Мълчаливия се изкривиха в усмивка, съпроводена от едва забележимо, презрително потръпване на рамената.

— Ех, господа — каза непознатият, — вие се лъжете жестоко. Французите не се готвят за лъжливо нападение, не! Вие ще трябва да издържите един истински щурм. Така че, господа, позволете да ви дам един съвет. Това нападение...

— Доизкажете се, монсеньор, доизкажете се!

— Вие ще изпреварите нападението: ще нападнете сами!

— Отлично! — възкликна принц Орански. — Великолепно решение!

— Точно сега, в тази минута — продължи непознатият, убедил се в поддръжката от страна на принца — корабите на господин дьо Жоайоз вдигат котва.

— Откъде знаете това, монсеньор? — в един глас възкликнаха бургмистърът и всички членове на градския съвет.

— Знам — отговори непознатият.

В залата се разнесе шепот на недоумение, едва разбираем, но уловен от слуха на изтъкнатия пълководец, появил се току-що на тази сцена, за да изиграе по всяка вероятност тук главната роля.

— Вие се съмнявате в това? — попита той със спокойния тон на човек, свикнал да се бори с опасенията, заядливите претенции и предубеждения на търговците и занаятчиите.

— Не се съмняваме, щом вие го казвате, монсеньор. Но позволете да ви кажа...

— Говорете.

— Че ако беше така, щяха да ни известят...

— Кой?

— Нашият морски разузнавач...

ТРЕТА ЧАСТ

ГЛАВА 1

МОНСЕНЬОРЪТ (ПРОДЪЛЖЕНИЕ)

В този момент някакъв човек, подбутван от служителя, с тежки стъпки влезе в залата.

— Аха! — възкликна бургмистърът. — Ти ли си, приятелю?

— Аз, господин бургмистър — отговори новодошлият.

— Монсеньор — каза бургмистърът, — това е човекът, когото изпратихме на разузнаване.

Новодошлият беше от онази категория фламандци моряци, които лесно могат да се познаят по характерната им външност — квадратна глава, сини очи, къс врат и широки рамена; той мачкаше с грубите си пръсти мокра вълнена шапка, а от безформените му подгизнали дрехи се стичаше вода.

— Охо! Този храбрец се е върнал с плуване — каза непознатият, и спря властния си поглед върху моряка.

— Да, монсеньор, да — потвърди морякът, — Шелда е широка и при това бърза.

— Говори, Гоес, говори — продължи непознатият, който знаеше добре каква чест оказва на един обикновен човек, като го нарича по име.

Той беше преценил правилно — от този миг Гоес започна да се обръща единствено към него, макар и да бе изпратен от друг.

— Монсеньор — започна морякът, — аз взех най-малката си лодчица. Казах паролата, минах през загражденията, образувани от нашите кораби, и се добрах до проклетите французи... Ах! Простете, монсеньор!

Гоес онемя.

— Стига, стига — усмихна се непознатият, — аз съм французин само наполовина — ще рече, проклятието ще ме порази наполовина — и той съчувстващо кимна.

Гоес продължи:

— И така, гребях в тъмнината с увити в парцали гребла и изведнъж чух повикване: „Ей вие там, в лодката, кои сте?“ Реших, че викат мен и вече се готвех да отговоря напосоки, когато зад мен се чу: „Лодката на адмирала!“

Непознатият погледна командирите, сякаш ги питаше: „Какво ви казах?“

— В същата минута — продължи морякът — усетих силен тласък... Моята лодка започна да потъва, водата ме заля и аз потънах в речната бездна, но водовъртежите на Шелда познаха в мен стар приятел и отново видях небето. Тогава се досетих, че над мен е преминала адмиралската лодка, с която господин дьо Жоайоз се е връщал на своята галера. Само Бог знае какво чудо ме спаси.

— Благодаря, мой храбри Гоес, благодаря — каза принц Орански, щастлив, че неговите предположения се потвърждават. — Върви и никому нито дума!

Той пусна в ръката на Гоес здраво натъпкана кесия. Но за да си тръгне, морякът очевидно чакаше разрешение от непознатия.

Непознатият му направя знак, изразяващ благоволение, и Гоес се оттегли, зарадван много повече от милостта му, отколкото от щедростта на принц Орански.

— Е — попита бургмистъра непознатият, — какво ще кажете за това донесение? Нима мислите, че господин дьо Жоайоз се връща от лагера на галерата си само за да прекара спокойно нощта?

— Значи вие сте ясновидец, монсеньор? — възкликнаха гражданите.

— Не повече, отколкото монсеньор принц Орански, който, сигурен съм, е напълно съгласен с мен. Главното е, че аз познавам тези, които са отсреща — той посочи с ръка към полдерите. — И така, господа, вие трябва да имате пълна готовност, защото, ако позволите на врага да спечели време, той ще ви атакува много енергично.

— Какви са вашите предположения относно плана за действие на французите, монсеньор? — попита бургмистърът.

— Аз смятам за най-вероятно следното: пехотата се състои изцяло от католици и затова ще се бие отделно; конницата е от калвинисти и също ще се бие отделно. Флотът е подчинен на господин дьо Жоайоз — адмиралът пристигна скоро от Париж и ще пожелае да

получи своята част от воинската слава. С една дума врагът ще атакува от три страни.

— Тогава да образуваме три отряда — предложи бургмистърът.

— Сформируйте един-единствен отряд, господа, от най-добрите воини, които имате. Останалите поставете да пазят градските укрепления. След това предприемете енергично нападение в момент, когато французите най-малко биха очаквали това. Иначе сте загубени.

— Какво ви казах, господа? — възкликна Мълчаливия.

— За мен е голяма чест — каза непознатият, — че без да подозирам, се оказах на едно мнение с най-добрия пълководец на нашия век.

Те се поклониха учтиво един на друг.

— И така — продължи непознатият, — вие яростно атакувате вражеската пехота и конница. И надявам се вашите командири ще успеят да отблъснат враговете.

— А корабите им? — възрази бургмистърът. — Сега духа от северозапад, те ще пробият нашите заграждения и след два часа ще са в града.

— Та нали имате в Сент-Мари само на една левга оттук шест стари кораба и тридесет лодки. Това е вашата барикада, преграждаща Шелда.

— Да, да, монсеньор, точно така. Но откъде знаете тези подробности?

Непознатият се усмихна.

— Както виждате, зная — отговори той. — Точно там ще се реши изходът на битката.

— В такъв случай — продължи бургмистърът — трябва да изпратим подкрепление на нашите храбри моряци.

— Напротив, вие можете да използвате смело тези четиристотин души. Там ще бъдат достатъчни само двадесет съобразителни, смели и предани.

Антверпенците бяха поразени.

— Съгласни ли сте — попита непознатият — с цената на вашите шест стари кораба и тридесетте ви овехтели лодки да разгромите френския флот?

— Нашите кораби и лодки не са толкова стари — спогледаха се антверпенците.

— Е, какво пък — възкликна непознатият, — кажете каква е тяхната цена и тя ще ви бъде заплатена!

— Монсеньор — отговори бургмистърът след кратко съвещание с десетниците и стотниците от градското опълчение, — ние сме търговци, а не знатни господа, затова може да ни бъде простена известна нерешителност. Заради общото благо обаче ние сме готови на жертви. Така че разпореждайте се с нашите заграждания, както намерите за добре.

— Кълна се, монсеньор — се намеси Мълчаливия, — за десет минути вие получихте от тях това, което аз не успях за половин година.

— И така, господа, ето какво ще направя: французите начело с адмиралската галера ще се опитат да пробият вашите заграждания. Аз ще удвоя веригите, опънати през реката, но ще оставя между тях и брега пролука, достатъчна, за да се промъкне неприятелският флот сред вашите кораби и лодки. Тогава двадесетте храбреци, които оставих, ще закачат френските кораби с абордажните куки и ще запалят вашите заграждания, напълнени със запалителни вещества, а сами ще отплуват бързо с лодка.

— Чувате ли! — възкликна Мълчаливия. — Френският флот ще изгори докрай.

— Да, целият — потвърди непознатият, — освен това французите не ще успеят да отстъпят нито по море, нито по суша, защото вие ще отворите шлюзовете на Мехелен, Берхем, Лиер, Дюфел и Антверпен. Отблъснати в началото от вас, подгонени след това от разбушувалите се води, французите ще бъдат удавени, изтребени, унищожени.

Командирите закрещяха възторжено.

— Но има една пречка — каза принц Орански.

— Каква е тя, монсеньор? — попита непознатият.

— Че за да се разпратят съответните заповеди ще бъде необходим цял ден, а ние разполагаме само с един час.

— Един час е достатъчен — заяви непознатият.

— Но кой ще предупреди флотилията?

— Тя е предупредена.

— От кого?

— От мен. Ако тези господа бяха отказали да ми я предоставят, щях да купя всички кораби.

— Ами Мехелен, Лиер, Дюфел?

— Пътюм се отбих в Мехелен и Лиер и изпратих сигурен човек в Дюфел. Французите ще бъдат разбити в единадесет часа, флотът ще изгори в полунощ, неприятелят ще бъде обърнат в бягство в един часа през нощта, а бентовете ще бъдат отворени в два. Цялата равнина ще се превърне в бушуващ океан, който наистина ще погълне къщи, поля, гори, селища, но в същото време, повтарям, ще унищожи и французите.

Тези думи бяха посрещнати с мълчание, изразяващо близък до ужаса възторг; след това фламандците заръкопляскаха бурно.

Принц Орански се приближи до непознатия, подаде му ръка и каза:

— И така, готово ли е всичко от наша страна, монсеньор?

— Да, готово е — отговори непознатият, — но аз мисля, че французите също са готови. Вижте!

И той посочи военния, който тъкмо повдигаше тежката завеса.

— Монсеньор, господа — доложи офицерът, — съобщиха ни, че французите са напуснали лагера и се приближават към града.

— На оръжие! — възкликна бургмистърът.

— На оръжие! — повториха всички присъстващи.

Непознатият ги спря.

— Момент, господа — чу се неговият нисък, повелителен глас, — длъжен съм да ви дам последното и най-важно указание.

— Говорете! Говорете! — възкликнаха всички в един глас.

— Французите ще бъдат изненадани, следователно няма да има битка, даже отстъпление, а бягство. За да бъде преследването успешно, трябва да се освободите от излишните неща. Свалете вашите брони! Дявол да го вземе!... Заради тези брони, които сковават движенията ви, вие загубихте всички битки, които трябваше да спечелите!

И непознатият посочи широките си гърди, покрити само с кожена куртка.

— В боя ще бъдем всички заедно, господа командири — продължи непознатият, — а сега вървете на площада пред Кметството; там вашите хора ви очакват в боен строй. Ние ще дойдем там след вас.

— Благодаря ви, монсеньор — каза принц Орански на непознатия, — вие с един замах спасихте и Белгия, и Холандия.

— Трогнат съм от вашите думи, принце — отговори непознатият.

— Но ще се съгласите ли вие, монсеньор, да извадите шпагата си срещу французи? — попита Вилхелм Орански.

— Ще се постарая да се сражавам срещу хугеноти — усмихна се непознатият.

ГЛАВА 2

ФРАНЦУЗИ И ФЛАМАНДЦИ

В мига, в който градският съвет в пълен състав излизаше от Кметството, от всички страни се раздадоха страшни викове.

Едновременно загърмя и артилерията.

Оръдейната стрелба изненада французите, предприели своя нощен поход с пълната увереност, че ще намерят заспалия град неподготвен.

Оръдията стреляха непрекъснато от антверпенските укрепления, но в тъмнината ефектът от стрелбата им беше нищожен: французите продължаваха мълчаливо своя път с онова пламенно безстрашие, което винаги проявяваха при настъпление.

Но изведнъж градските врати се разтвориха и от тях тичешком заизлизаха въоръжени хора, движени, противно на французите, не от стремителна разпаленост, а от някаква мрачна решителност.

Това бяха фламандците, тръгнали в плътни редици срещу врага, а над тях артилерията продължаваше да стреля.

Тутакси се завърза бой: сражават се яростно, сабя и нож се сблъскват със звън, копие се кръстосва с острие на кинжал; пламъци, избухващи при всеки изстрел от аркебуза или пистолет, осветяват обагрени с кръв лица.

В същия миг откъм Сент-Мари се донасят един след друг оглушителни взривове и над града, като огнен сноп, се издига огромно зарево. Там настъпва Жоайоз: задачата му е да извърши диверсия — да пробие отбранителните заграждения на Шелда, а след това да проникне със своя флот в сърцето на града.

Във всеки случай французите се надяват много на това.

Но нещата придобиват друг характер.

Вдигнал котва, Жоайоз със своята адмиралска галера начело на френския флот плаваше по вятъра, който гонеше корабите напред срещу течението. Всичко беше готово за битката: моряците на Жоайоз, въоръжени с абордажни саби, се построиха на кърмата; канонирите

със запалени фитили не се отдалечаваха от оръдията; марсовите моряци, приготвили ръчни бомби, бдяха на мачтите и накрая, отбрани матроси, въоръжени с брадви, бяха готови да нахлуят на палубите на вражеските кораби.

Седемте кораба на Жоайоз, подредени във вид на клин, чието острие беше адмиралската галера, изглеждаха като грамада от исполински призраци, плъзгащи се безшумно по водата. Младият адмирал, облечен в разкошна броня, беше заел мястото на старши лейтенанта и като се навеждаше над бушприта, се опитваше да проникне с поглед в нощната мъгла.

Скоро в мрака изплуваха смътните очертания на загражденията: те изглеждаха изоставени, пусти; но в тази коварна страна такава безлюдност предизвикваше несъзнателен страх, още повече че нито веднъж французите не чуха вик: „Кой идва?“

Моряците виждаха в това мълчание само едно нехайство, което ги радваше; адмиралът, по-далновиден, усещаше някаква хитрост, която го плашеше.

Най-после носът на адмиралската галера се вряза в центъра на загражденията и под нейния натиск цялата тази подвижна маса, отделните части на която бяха закрепени с вериги, поддаде, но не се разкъса.

В мига, в който на моряците с брадвите беше дадена заповед да нахлуят на вражеските кораби, за да разделят загражденията, множество абордажни куки, хвърлени от невидими ръце, се закачиха и корабните въжета на френските галери.

Фламандците бяха предугадили замисления от французите маньовър.

Жоайоз си помисли, че враговете го предизвикват на решителен бой. Той прие предизвикателството. Абордажните куки, хвърлени от негова страна, здраво съединиха вражеските и френските кораби. След това той грабна брадвата от ръцете на някакъв моряк и с вик: „На абордаж! На абордаж!“ — пръв скочи на най-близкия неприятелски кораб.

Офицерите и матросите се втурнаха след него със същия вик; но никакъв глас не прозвуча в отговор, никой не оказа съпротива при това нахлуване. Те видяха само как три лодки, пълни с хора, бързо се отдалечиха, разсичайки водата със силни удари на веслата.

Французите стояха озадачени на завладенията от тях без бой кораби.

Внезапно Жоайоз чу под краката си неясен шум, а въздухът замириша на сяр.

Страшна мисъл го прониза; той изтича до люка и вдигна капака — вътрешността на кораба гореше.

В този миг по цялата линия се чу вик: „На корабите! Назад, на корабите!“

Жоайоз, който пръв скочи на вражеския кораб, го напусна последен.

Тъкмо успя да стъпи на борда на своята галера, когато на палубата на кораба, напуснат преди миг от него, забушува огън.

Като изригващи от много вулкани, отвсякъде се издигаха пламъци, всяка лодка, всеки кораб бяха кратери; френските кораби, които бяха по-големи, се извисяваха като над огнена бездна.

Веднага бе дадена заповед да се отрежат въжетата, да се разкъсат веригите, да се свалят абордажните куки; матросите се катереха по мачтите с пъргавината на хора, убедени, че в бързината е спасението на живота им.

Изведнъж едновременно избухнаха двадесет взрива: френските кораби бяха разтърсени до основи, вътрешността им затрещя.

Гърмяха оръдията, които отбраняваха подвижната преграда; заредени докрай от неприятеля и след това изоставени, те се самовзривяваха.

Като исполински змии огнени езици се издигаха около мачтите, обвиваха реите, облизваха общитите с мед френски кораби.

Жоайоз, който стоеше невъзмутимо сред морето от огън и с властен глас даваше заповеди, приличаше в своята разкошна броня на приказан саламандър.

Но скоро взривовите станаха още по-мощни, по-разрушителни: вече не гърмяха оръдията, разпръсквайки се на хиляди парчета — пламваха ту погребите с барут, ту се взривяваха самите кораби.

Докато се надяваше да разкъса смъртоносните обятия, Жоайоз се бореше с всички сили; но сега всяка надежда за успех изчезна; огънят се прехвърли на френските кораби и всеки път, когато се взривяваше неприятелски кораб, върху палубата на адмиралската галера се изливаше огнен дъжд.

Взривявайки се, антверпенските кораби отвориха загражденията, но френските галери не бяха в състояние да продължат пътя си — сами обхванати от пламъци, те се носеха по волята на вълните, като влачеха след себе си жалките отломки от някой вражески брандер, обгърнал ги със своите огнени пипала.

Жоайоз разбра, че продължаването на борбата е безсмислено; той даде заповед да спуснат лодките и да отплават към левия бряг.

Сам той остана на палубата, докато и последният моряк от екипажа не се настани в лодките. Но тъкмо бе успял да достигне брега, когато адмиралската галера се взриви, осветявайки от едната страна очертанията на града, от другата — водния простор.

През това време крепостната артилерия млъкна — не защото битката бе станала по-малко гореща, а точно обратното, защото сега фламандците и французите се биеха гърди в гърди и беше невъзможно, вземайки на прицел едните, да не бъдат поразявани другите.

Калвинистката конница атакува на свой ред и извършва чудеса: конниците със своите шпаги разбъркват редиците на фламандците, тъпчат ги с копитата на конете си; но ранените разпорват с брадви коремите на конете.

Въпреки тази блестяща кавалерийска атака във френските редици настъпва объркване, тъй като от градските врати излизат непрекъснато свежи батальони, атакуващи веднага армията на херцог д'Анжу.

Изведнъж почти до самите стени на града се раздава вик: „Анжу! Анжу! Франция!“ — ужасен натиск принуждава фламандците да трепнат.

Този поврат е извършен от адмирал Жоайоз: хиляда и петстотинте моряци, въоръжени с брадви, под негово предводителство се нахвърлят върху врага; те трябва да отмъстят за своя обхванат в пламъци флот и за двете стотици свои изгорели или удавили се другари.

Отрядът фламандци, атакуван от Жоайоз, бе изстребен като шепа зърна от ято птици.

Опиянени от първия успех, моряците продължаваха да настъпват.

Херцог д'Анжу виждаше горящия флот като далечно сияние. Чувайки оръдейните изстрели и грохота на взривяващите се кораби,

той предполагаше, че се води жесток бой, който, естествено, ще завърши с победа на Жоайоз; нима можеше да се предположи, че няколко фламандски кораба ще победят френския флот!

Всеки момент той очакваше донесение за извършеното от Жоайоз нападение, когато неочаквано му съобщиха, че френският флот е унищожен, а Жоайоз със своите моряци се е врязал в средата на фламандската войска.

Тогава херцогът се обезпокои много. Флотът осигуряваше отстъплението, а следователно и безопасността на армията.

Той изпрати заповед до калвинистката конница за подновяване на атаката; измъчените конници и коне стегнаха редиците, за да се хвърлят срещу антверпенците.

В суматохата на битката се чуваше гласът на Жоайоз, който крещеше:

— Дръжте се, господин дьо Сент-Енян!... Франция! Франция!...

Като жътвар, готвещ се да събере реколтата от изкласилата нива, той косеше със своята шпага враговете; изнеженият кралски любимец, надянал броня, беше придобил митичната сила на Херкулес.

Чувайки този глас, който заглушаваше шума на битката, виждайки тази шпага, проблясваща в мрака, пехотата отново се изпълни с мъжество и следвайки примера на конницата, напрегна всички сили и възобнови боя.

Тогава от града излезе този, когото наричаха монсеньор, яхнал породист вран кон.

Той беше в черни доспехи, тоест в шлем, броня, железни ръкавици и набедреници — всичко от черна стомана; следваха го петстотин конници на прекрасни коне, които принц Орански бе дал под негова команда.

В същото време от противоположните врати тръгна и сам Вилхелм Мълчаливия начело на отбрана пехота, която не беше влизала в бой.

Конникът в черните доспехи побърза да отиде там, където се нуждаеха най-много от помощ — мястото, където се сражаваха Жоайоз и неговите моряци.

Фламандците познаха конника и му направиха път с радостни викове:

— Монсеньорът! Монсеньорът!

Жоайоз насочи коня си право срещу черния конник и двамата се вкопчиха в битка. Един от ударите на противника попадна точно в гърдите на Жоайоз, но шпагата отскочи от бронята и само одраска до кръв рамото му.

— А! — възкликна младият адмирал, усетил острието. — Той е французин и освен това сме имали един и същи учител по фехтовка!

Като чу това, непознатият се извърна и поиска да се отдалечи:

— Ако си французин — му извика Жоайоз, — ти си предател, защото се сражаваш срещу своя крал, своята родина, своето знаме!

В отговор непознатият се върна и с още по-голямо ожесточение нападна Жоайоз.

— Виж — извика му адмиралът — как постъпват, когато се сражават за родината си! Чистото сърце и честната ръка са достатъчни, за да защитят глава без шлем и чело без забрало.

И като разхлаби ремъците на своя шлем, той го хвърли далече от себе си, откривайки благородната си, красива глава; очите му гледаха гордо и с юношеска разпаленост.

Вместо да последва този доблестен пример, конникът в черните доспехи глухо изръмжа и вдигна шпага над незащитената глава на своя противник.

— А! — отрази удара с вик Жоайоз. — Познах, че си предател! Така че умри като предател!

И притискайки непознатия, той нанесе два или три удара, единият от които попадна в отвора на спуснатото забрало.

— Ще те убия! — мълвеше младият мъж.

Непознатият се канеше да нападне на свой ред, но тогава пристигна ездач и му пошепна на ухото:

— Монсеньор, прекратете тази схватка: вашата намеса е необходима ето там.

Непознатият погледна в посоката, показана му от пратеника и видя че редовете на фламандците се огъват под натиска на калвинистката конница.

— Наистина — каза той мрачно, — ето тези, които търсех.

След четвърт час французите започнаха да се отдръпват по цялата линия.

Господин дьо Сент-Енян вземаше всички мерки неговите хора да отстъпват по възможност организирано.

Но от града излезе, последният, съвсем свеж отряд — конница от петстотин души, пехота от две хиляди — и атакува изтощената, вече отстъпваща армия. Този отряд се състоеше от стари воители на принц Орански, воювали някога с херцог Алба, с дон Хуан, с Реквезенс и Александър Фарнезе.

Французите бяха принудени да напуснат бойното поле и да отстъпят по суша, понеже флотът, на който се разчиташе в случай на поражение, беше унищожен.

Въпреки хладнокръвието на вождовете и храбростта на войниците сред французите започна неописуемо безредие.

Точно тогава непознатият начело на своя отряд, който не беше изразходвал силите си в боя, налетя върху бягащите и отново срещна в ариергарда Жоайоз с неговите моряци, две трети от които вече бяха паднали като храбреци.

От своя страна фламандците, свалили броните по настояване на този, когото наричаха монсенъор, преследваха армията на Анжуеца, без да й дават нито минута почивка.

При вида на този чудовищен разгром в сърцето на непознатия трепна нещо подобно на разкаяние.

— Достатъчно, господа, достатъчно — каза на френски той на своите хора. — Тази вечер ги прогониха от Антверпен, след седмица ще ги прогонят от Фландрия; да не молим за повече Бога на войната!

— А! Той е французин! Французин! — възкликна адмиралът. — Аз познах, той е предател! Бъди проклет и нека те порази смъртта, която заслужават предателите!

Това гневно проклятие очевидно смути този, който не трепна пред хиляди шпаги; той обърна коня си... и победителят побягна едва ли не със същата бързина, с която бягаха победените.

Но отстъплението на един-единствен враг не промени положението на бойното поле; страхът е заразителен, той успя да обхване цялата армия и под въздействието на тази безразсъдна сила войниците бягаха, колкото им държат краката.

Всичко това ставаше по времето, когато по заповед на монсенъора се отваряха бентовете и шлюзовете. От Лиер до Мехелен всяка рекичка, всеки канал, излезли от своите брегове, потопяваха низините в бушуваща вода. Бегълците обаче още нищо не подозираха.

Жоайоз нареди на своите моряци да спрат за нощуване; бяха останали общо осемстотин души и само сред тях след този разгром се бе запазило някакво подобие на дисциплина.

Начело на бягащата войска беше херцог д'Анжу; яздейки отличен кон в компанията на слугата, който водеше за юздата друг кон, той се движеше бързо, като че ли нямаше никакви грижи.

— Той е негодник и страхливец — казваха някои.

— Той е храбрец и поразява със своето хладнокръвие — говореха други.

Почивката продължила от два до шест сутринта, даде на хората сили, за да продължат отстъплението.

Но нямаше и помен от нещо за ядене.

Всички се надяваха да намерят подслон в Брюксел: този град се бе подчинил по-рано на херцог д'Анжу и там той имаше много привърженици.

В Брюксел, тоест на някакви си осем левги от мястото, където се намираше разбитата френска войска, можеше да се намери храна, удобни квартири, а след това да се възобнови прекъснатата кампания.

Като спря между Гебокен и Гекгут, херцог д'Анжу се разпореди закуската да бъде поднесена в една селска колиба. Съдейки по всичко, нейните жители я бяха напуснали предната вечер; в огнището още тлееше огън.

Решили по примера на своя предводител да се подкрепят, войниците и офицерите започнаха да търсят наоколо, но скоро с учудване и страх установиха, че всички къщи са празни и жителите, отивайки си, са отнесли със себе си почти всички припаси.

Господин дьо Сент-Енян лично огледа три къщи, когато му съобщиха, че на две левги в диаметър, с други думи — в цялата местност, заета от френските войски, няма жива душа.

Като чу тази вест, господин дьо Сент-Енян се намръщи и направи своята привична гримаса.

— На път, господа, на път! — призова той своите офицери.

— Но, генерале — възразиха те, — капнали сме, умираме от глад.

— Да, но сте живи, а ако останете тук още един час, сигурно ще сте мъртви; може би и сега вече е твърде късно.

Господин дьо Сент-Енян не можеше да каже нищо определено, но той долавяше, че зад тази безлюдност се крие страшна опасност.

Продължиха по-нататък. Херцог д'Анжу яздеше отново пред главния отряд, господин дьо Сент-Енян предвождаше средната колона, Жоайоз беше в ариергарда.

Скоро изостанаха още две-три хиляди души — някои омаломощени от раните, други — от умора; те лягаха на тревата или под сянката на дърветата, изоставени от всички, отчаяни, измъчвани от мрачни предчувствия.

С херцог д'Анжу останаха не повече от три хиляди боеспособни войници.

ГЛАВА 3

ПЪТНИЦИТЕ

Докато се развиваха тези страшни събития, предвестници на още по-жестоко бедствие, двама пътници, яхнали отлични першерони, излязоха от градските врати на Брюксел по пътя за Мехелен в прохладната нощ.

Всеки срещнат, видял ги как спокойно яздят по осветения от луната път, би ги помислил за пикардийски амбулантни търговци, които тогава пътуваха от Франция до Фландрия и обратно, търгувайки оживено и в двете страни.

Но ако вятърът донесеше до случайно срещнатия човек откъс от разговора, който пътниците водеха помежду си, това погрешно мнение би се променило коренно.

Най-странни бяха първите реплики, които двамата размениха, след като се отдалечиха на половин левга от Брюксел.

— Госпожо — каза по-набитият на по-стройния, — вие бяхте права, като решихте да тръгнем през нощта. Благодарение на това ще пристигнем в Антверпен след два дни, тъкмо тогава, когато принцът ще дойде на себе си от своето опиянение и след като е бил на седмото небе, ще благоволи да обърне поглед към земята.

Спътникът, който бе назван „госпожо“ и който въпреки мъжките дрехи не възрази срещу подобно обръщение, отговори с нежен и едновременно твърд глас:

— Приятелю мой, повярвай ми, ние трябва, колкото се може по-скоро, да превърнем нашите намерения в действителност, защото не съм от тези, които вярват в предопределението. Ако ние самите не започнем да действваме, а предоставим това на Бога, не си струваше да изтърпим толкова мъки, за да дочакаме днешния ден.

В същия миг порив на северозападния вятър ги обгърна с леден дъх.

— Вие треперите, госпожо — каза по-възрастният пътник, — наметнете си плаща.

— Не, Реми, благодаря ти; знаеш, че не изпитвам вече нито физическа болка, нито душевни терзания.

Реми вдиша очи към небето и потъна в мрачно мълчание. От време на време той спираше коня и се обръщаше, тогава неговата спътничка, безмълвна като конна статуя, го изпреварваше малко.

След едно от тези кратки спирания тя попита:

— Никого ли не виждаш зад нас?

— Не, госпожо, никого.

— А конникът, който ни настигна през нощта във Валансъо и ни разглежда дълго и учудено?

— Не го виждам вече.

— Реми — каза дамата, като се приближи плътно до него, сякаш се опасяваше, че някой ще я чуе на този пустинен път, — Реми, а не ти ли се струва, че той прилича на...

— На кого, госпожо?

— Във всеки случай по ръст и телосложение — не видях лицето му — прилича на онзи нещастен младеж...

— Не, госпожо, не — възрази Реми, — той не ни последва: имам основателни доводи да смятам, че е взел отчаяно решение, отнасящо се само за него.

— Уви, Реми! Всеки от нас носи своя кръст. Дано Господ облекчи участието на този нещастен юноша!

На въздишката на своята господарка Реми отговори с подобна въздишка и те, продължиха мълчаливо пътя си. Около тях също цареше мълчание, нарушавано само от къntenето на копитата по сухата, твърда настилка на пътя.

Така минаха два часа.

Когато пътниците влизаха във Вилворд, Реми чу тропота на галопиращ кон.

Той спря, гледа дълго в далечината, но зорките му очи напразно се опитваха да разкъсат нощния мрак.

— Госпожо — каза той на своята спътничка, — вече се зазорява; приемерте съвета ми: да спрем тук — конете са уморени, а и ние се нуждаем от почивка.

— Реми — отговори дамата, — вие безуспешно се мъчите да се преструвате пред мен. Разтревожен сте от нещо.

— Да, от състоянието на вашето здраве, госпожо; повярвайте ми, такова уморително пътуване не е по силите на една жена. Аз самият едва...

— Постъпете, както намерите за добре — отговори Диана.

— Тогава, нека влезем в тази уличка, в края на която блещука фенер — сигурен знак, че там има странноприемница; побързайте, моля ви.

— И тъй, вие сте чули нещо?

— Да, като че ли конски тропот. Наистина струва ми се, че бъркам, но за всеки случай ще поостана малко, за да се убедя дали моите подозрения са обосновани, или не.

Диана пришпори коня си и го насочи в дългата криволичеща уличка. Реми я остави да мине, след това скочи на земята и пусна поводите на коня си, който, разбира се, веднага последва коня на Диана.

Самият Реми се скри зад крайпътния стълб и зачака.

Диана почука на вратата на странноприемницата, зад която по отдавнашен фламандски обичай дремеше слугиня с широки рамене и силни ръце.

Слугинята тутакси отвори входната врата и радушно посрещна пътешественика или по-точно пътешественичката. След това отвори на конете широката сводеста порта и те се втурнаха през нея, усетили конюшната.

— Аз чакам своя спътник — каза Диана, — ще поседя край огъня; няма да си лягам, докато той не дойде.

В това време Реми причакваше конника, за чието присъствие бе предупреден от конския тропот по пътя.

Реми видя как той стигна до уличката и като зърна фенера, забави ход; очевидно се колебаеше — да продължи ли пътя си, или да се насочи към странноприемницата.

Реми стисна ножа. „Да, това е той — си каза верният слуга. — Той е тук, в този край, и отново ни преследва. Какво иска?“

Конникът скръсти ръце на гърдите си; конят дишаше тежко и протягаше шия.

Конникът стоеше безмълвен; лесно бе човек да се досети, че се пита дали да се върне, напред ли да препусне, или пък да почука в странноприемницата.

— Те са продължили — промълви пътникът. — Е, какво, тогава на път!

И като дръпна юздата, той продължи своя път.

„Утре — мислено реши Реми — ще тръгнем по друг път.“

Той се присъедини към Диана, която го чакаше с нетърпение.

— Е, какво — шепнешком попита тя, — преследва ли ни някой?

— Никой, аз греша. Освен нас на пътя няма никого, можете да спите съвсем спокойно.

— О! Не ми се спи, Реми, вие знаете това.

— Тогава поне вечеряйте, госпожо, от вчера не сте яли.

— На драго сърце, Реми.

Отново събудиха нещастната слугиня; тя се отнесе към това така добродушно, както и първия път; като разбра какво се иска от нея, тя извади от бюфета пушен бут, печен заек и сладко. След това донесе кана с пенлива бира. Реми седна на масата до своята господарка, взе хляб и започна да яде, отпивайки бира.

— А месото? — попита слугинята. — Защо не си взимате от месото, господине?

— Благодаря, дете мое, не искам.

Слугинята плесна с ръце, изразявайки по този начин учудването си от необичайната умереност на непознатия.

Като разбра, че този жест на слугинята изразиха известно разочарование, Реми хвърли на масата сребърна монета.

— О, Господи — възкликна слугинята, — не ми е нужно толкова, за двамата дължите шест дение.

— Оставете за себе си монетата, мила — каза пътешественичката. — Ние двамата, брат ми и аз, ядем малко, но съвсем не бихме желали от това да пострада вашият доход.

— Кажете, дете мое — попита Реми, — има ли друг път оттук за Мехелен?

— Има, господине, но много лош; затова пък... главният път е много хубав.

— Знам, дете мое, знам. Но трябва да пътувам по другия.

— Е, какво... исках само да ви предупредя, защото вашият спътник е жена и този път за нея ще бъде двойно по-тежък, особено сега.

— Защо, дете мое?

— Защото тази нощ сума народ от колиби и селища отива към околностите на Брюксел.

— Кой се преселва?

— Всички, които живеят в колиби, селца, градчета, където няма нито бентове, нито укрепления.

— Много е странно — промълви Реми.

— Ние също ще заминем на зазоряване — продължи слугинята, — всички от нашия град ще заминат. Вчера в единадесет часа през нощта по каналите и междуселските пътища подкараха целия добитък към Брюксел; ето защо на този път, за който ви казах, сега сигурно не можеш да се разминеш от коне, талиги и хора.

— Защо не вървят по главния път?

— Не знам: такава е заповедта.

Реми и неговата спътничка се спогледаха.

— Но ние можем да пътуваме по другия път, нали? Все пак отиваме в Мехелен!

— Мисля, че, да, само ако не предпочетете да тръгнем както всички за Брюксел.

Реми погледна своята спътничка.

— Не, не, да тръгваме веднага за Мехелен! — скочи Диана.

Конете не бяха разседлани още; Реми помогна на спътничката си да стъпи в стремето, след това сам яхна коня — и утрото ги завари вече на брега на Диле.

ГЛАВА 4

ОБЯСНЕНИЕТО

Опасността, която безпокоеше Реми, не бе ги отминала напълно, тъй като разпознатият от него през нощта конник, като измина четвърт левга от Вилворд и не видя никого на пътя, се убеди, че тези, след които яздеше, бяха спрели в този град.

Вероятно понеже се стараеше да остане по възможност незабелязан от двамата спътници, той не се върна, а полегна на ливадата от детелини, като остави коня си в един от дълбоките ровове, разделящи пасбищата във Фландрия.

Благодарение на тази предвидливост той се надяваше да вижда всичко, като сам остава невидим.

Този млад човек, когото читателят безспорно позна, беше все същият Анри дьо Бушаж, сблъскал се отново по волята на съдбата с жената, от която се бе закле да бяга.

След своята беседа с Реми пред прага на тайнствената къща — казано другояче, след краха на всичките си надежди — Анри се върна в дома на семейство Жоайоз с твърдото намерение да напусне този свят.

Във Фландрия се водеше война: брат му Ан, адмирал дьо Жоайоз, командуваше флот и би могъл да му предостави възможност за достойно оттегляне от живота. Анри не мисли дълго: на следващата вечер, двадесет часа след заминаването на Реми и неговата господарка, той тръгна на път.

В писмата от Фландрия се говореше за предстоящ щурм на Антверпен. Анри се надяваше да стигне навреме. Приятно му бе да мисли, че поне ще умре с шпага в ръка, в прегръдките на брат си, под крилото на френското знаме.

Когато Анри, потънал в тези скръбни размисли, видя върха на Валансьонската камбанария, в града удари осем часът; като си спомни, че по това време градските врати се затварят, той пришпори коня си и

за малко не събори един конник, спрял, за да затегне седлото на своя кон.

Анри не беше от онези знатни нахалници, които безсъвестно тъпчат всеки, който няма герб. Той се извини на непознатия; онзи понечи да се огледа, но тутакси извърна глава.

Анри трепна от изненада и се опита безуспешно да спре коня, който препускаше с всички сили.

„Полудявам — каза си той, — Реми във Валансьон! Същият този Реми, когото оставих преди четири дни на улица Бюси! Реми сам, без своята господарка — но с него, струва ми се, има някакъв юноша! Наистина скръбта погубва разума ми!“

Анри продължи пътя си и влезе в града. Спря коня си пред първата попаднала му странноприемница, хвърли поводите на коняря и седна на пейката до вратата в очакване да му приготвят стаята и вечерята.

Изведнъж той видя пред себе си същите пътници; сега те яздеха един до друг. Анри забеляза, че този, когото бе взел за Реми, често се оглежда.

— Този път — прошепна Анри — не бъркам: това е Рами. Не искам повече тази неопределеност, веднага трябва да изясня всичко.

Щом взе това решение, Анри стана и тръгна по главната улица на града след пътниците, но никъде не ги видя.

Обиколи всички странноприемници и накрая някой му каза, че видял как двама пътници пристигат в един западнал хан на улица Бефроа.

Дьо Бушаж успя да стигне там, когато стопанинът вече се канеше да затваря вратата.

Разпознавайки в миг в пристигналия млад мъж знатна особа, съдържателят се втурна да му предлага стая и всякакви услуги, а в това време Анри зорко се вглеждаше в дъното на коридора; в светлината на лампата, която държеше една слугиня, той успя да види Реми да се качва по стълбата.

На следващия ден Анри стана в зори, като се надяваше да се срещне с двамата пътници при отварянето на градските врати; той бе поразен, като чу, че през нощта двама непознати са помолили губернатора за разрешение да напуснат града и въпреки всички правила то им било дадено веднага.

Бяха тръгнали около един след полунощ и по такъв начин бяха спечелили цели шест часа. Анри трябваше да навакса загубеното време; той препусна в галоп, в Монс настигна пътниците и ги изпревари.

Отново видя Реми, който, за да го познае, би трябвало да стане магьосник. Анри се бе преоблякъл въз войнишки дрехи и бе купил друг кон.

В първата странноприемница, в която бяха отседнали двамата спътници, той започна да разпитва настойчиво за тях, а тъй като към въпросите си добавяше и нещо, на което не можеше да се устои, накрая научи, че спътникът на Реми е млад човек, много красив, но много тъжен и не се оплаква от умора.

Анри трепна от поразила го светкавична мисъл.

— Дали не е жена? — попита той.

— Възможно е — отговори собственикът на странноприемницата, — сега оттук минават много жени, преоблечени като мъже — в този вид те по-лесно попадат във фламандската армия при мъжете си.

Това обяснение бе най-тежкият удар за Анри.

Излиза, че като говореше за неугасващата скръб на непознатата, Реми беше лъгал; излиза, че бе измислил вечната любов, потопила господарката му в неутешима скръб, — измислил я беше, за да се отърват от човека, който ги следеше упорито.

— Е, какво — си каза Анри, — ще дойде време за обяснение и ще обвиня тази жена за всичките й хитрини, които я принизяват до най-посредствените представителки на нежния пол.

При мисълта, че може да загуби и тази любов, и тези мечти, които го убиваха, юношата скубеше косите си, защото, както се казва, по-добре с умъртвено сърце, отколкото с опустошено.

Ние знаем, че все пак той беше последвал двамата пътници.

В Брюксел Анри се осведоми за предприетата от херцог д'Анжу кампания.

Фламандците се гордееха твърде много с постигнатия току-що успех в своята национална борба — защото недопускането на принца, призован по-рано от Фландрия, в Антверпен бе безспорен успех, — за да си откажат удоволствието да унижат малко френския дворянин,

който им говореше с чист парижки акцент, приеман през всички времена от белгийците за много смешен.

Анри веднага бе обзет от най-сериозни опасения за края на тази експедиция, в която неговият брат изпълняваше твърде важна роля, поради което реши да ускори пристигането си в Антверпен.

Учудваше го обстоятелството, че Реми и неговата спътничка, явно заинтересовани да не бъдат познати от нето, пътуваха упорито по същия път.

Това доказваше, че и те отиват в Антверпен.

Като излезе от града, Анри, както вече е известно на читателя, се скри в детелината с твърдото намерение този път да види лицето на мнимия юноша, който придружаваше Реми.

Когато се изравниха с него, без ни най-малко да подозират, че някой ги наблюдава от равнината край пътя, дамата започна да поправя прическата си — тя не бе се осмелила да стори това в странноприемницата.

Анри я видя, позна я и едва не се срина безчувствен в канавката, където кротко пасеше неговият кон.

Конниците минаха покрай него.

И тогава Анри — толкова кротък, такъв търпелив, докато вярваше, че обитателите на тайнствената къща постъпват също така честно, както и той самият — избухна в ярост.

Плащът бе отметнат, качулката беше отметната, нерешителността в поведението му изчезна — пътят му принадлежеше толкова, колкото и на другите, и той тръгна спокойно по него, нагаждайки алюра на своя кон към алюра на движещите се отпред коне.

Той си обеща, че няма да заговори нито Реми, нито неговата спътничка, а само ще направи всичко възможно те да го познаят.

„Да, да — повтаряше си той, — ако сърцата им все още не са се вкаменили, моето присъствие ще бъде упрек към тези вероломни хора, за които терзанията на моето сърце са така сладки!“

Анри не бе изминал и петстотин крачки след двамата конници, когато Реми го забеляза. Като видя, че Анри не се страхува ни най-малко от разпознаване и язди, вдигнал гордо глава, с лице към тях, Реми се смути.

Забелязала неговото смущение, Диана се обърна.

— А! — възкликна тя. — Реми, струва ми се, че това е все същият младеж.

Реми се опита отново да я разубеди и успокои.

— Така или иначе — продължи Диана, като се огледа отново — ние вече сме в Мехелен; ако е необходимо да сменим конете, но трябва, колкото се може по-скоро, да попаднем в Антверпен.

— В такъв случай, госпожо, няма защо да се отбиваме в Мехелен: конете ни са добри, да отидем в селището, което се вижда ето там, наляво, струва ми се, то се нарича Вилеброк; така ще избегнем престоя в странноприемница, излишните въпроси, любопитството на хората без работа.

— Добре, Реми, отиваме в селището.

Анри се отклони от пътя там, където се отклониха и те, и ги последва, като спазваше същото разстояние.

Пристигнаха във Вилеброк.

В селото, което наброяваше двеста къщи, не беше останала жива душа; забравени от стопаните им кучета и заблудени котки се щураха изплашено из тази пустош; кучетата призоваваха с жален вой своите стопани, котките притичваха безшумно по улиците, докато намерят безопасно според тях убежище и тогава от отвора на врата или от отдушника на изба се показваше лукава любопитна муцунка.

Реми почука на двадесетина врати, но никой не отговори на това чукане.

На свой ред Анри, който като сянка не изоставяше нито на крачка от двамата пътници, се спря пред първата къща. Преди да продължи пътя си, той реши, че трябва да разбере какво се канят да предприемат те.

Те наистина взеха решение веднага, щом конете им се нахраниха със зоб, който Реми намери в хамбара на изоставената от стопаните и обитателите странноприемница.

— Госпожо — каза Реми, — намираме се в една размирна страна и в едно необикновено положение. Не бива да се втурваме необмислено срещу опасностите. По всяка вероятност ще се сблъскаме с отряд французи или фламандци, дори — испанци, защото тук, във Фландрия, която се оказа в това странно положение, сигурно е пълно с авантюристи от всички краища на света. Послушайте моя съвет,

госпожо, да останем тук, в селото има достатъчно къщи, които могат да послужат като сигурно убежище.

— Не, Реми, аз трябва да продължа, нищо не може да ме спре — упорствуваше Диана.

— Щом е така — отговори Реми, — тръгваме!

И той пришпори своя кон, без да каже дума повече. Диана го последва, а Анри дьо Бушаж, който беше спрял едновременно с двамата конници, също потегли.

ГЛАВА 5

ВОДАТА

С напредването на пътниците местността придобиваше все по-странен вид. Никъде по ливадите не пасяха крави; никъде не се виждаха стада с овчари, нито кози, покатерили се по живия плет, за да достигнат зелените филизи на бодливите храсти и дивото грозде; никъде не се виждаше орач със своето рало; никъде не минаваше амбулантен търговец с тежък вързоп на гърба; никъде не звучеше меланхоличната песен на северняка колар, бавно стъпващ до натоварената догоре талига.

Докъдето и да стигнеше човешкият поглед в тези покрити със сочна растителност равнини, по хълмовете сред високата трева, до подстъпите към горите — навсякъде цареше безлюдие, не се чуваше човешки глас.

Свечеряваше се; обзет от смътна тревога, Анри инстинктивно усещаше, че двамата спътници пред него са в плен на същото чувство, и питаше въздуха, дърветата, небесната далечина и даже облаците за причината на това загадъчно явление.

Падна нощ, мрачна, хладна; проточено зави северозападният вятър и този вой в безкрайните простори беше по-страшен от безмълвието, което го бе предшествувало.

Реми хвана поводите на коня на своята спътничка и го спря:

— Госпожо, известно ви е, че никога не съм знаел какво е страх, но сега трябва да ви призная като на изповед; за първи път в живота си се боя...

Диана се обърна; най-вероятно не бе доловила опасните признаци.

— Той все още ли е тук? — попита тя.

— О! Сега проблемът не е в него — отговори Реми. — Не, опасността, която усещам около нас, която се приближава, е от друго естество: тя е неизвестна и затова ме плаши.

Диана поклати глава.

— Погледнете, госпожо — заговори отново Реми, — виждате ли в далечината тези върби? До тях има къща. Моля ви, да отидем там; ако има хора, още по-добре: ще ги помолим да ни подслонят; ако е изоставена, ще се настаним в нея.

Тревогата на Реми, треперещият му глас принудиха Диана да отстъпи.

След няколко минути пътниците почукаха на вратата на къщата, приютена под сянката на старите върби. Наблизо ромолеше ручей, който се вливаше в река Нета. Зад къщичката, построена от тухли и покрита с керемиди, имаше малка градинка, оградена с жив плет.

Наоколо бе пусто, безлюдно, изоставено.

Никой не отговори на продължителното, настойчиво чукане на пътниците.

Без да му мисли много, Реми извади нож, отрязва един клон от върбата, напъха го между вратата и ключалката и натисна силно.

Вратата се отвори.

Реми влезе стремително в къщата. Каквото и да подхванеше сега, той действуваше с трескава бързина. Бързо въведе своята спътница в къщата, затвори вратата и дръпна тежкото мандало.

Реми не се задоволи само с намирането на подслон за своята господарка, а ѝ помогна да се настани по-удобно в единствената стая на втория етаж, където напипа в тъмнината креват, стол и маса.

Като се поуспокои, той слезе долу и през пролуките между капациите на прозорците се зае да следи действията на граф дьо Бушаж, който след тяхното влизане в къщата веднага се приближи към нея.

Размишленията на Анри бяха мрачни и съответствуваха напълно на мислите на Реми.

„Без съмнение — мислеше той — страшна опасност е надвиснала над Фландрия, опасност неизвестна за нас, но известна на жителите и селяните, примиращи от страх, търсят спасение в градовете.“

Но граф дьо Бушаж бе обезпокоен от по-различни мисли.

„Каква работа биха могли да имат Реми и неговата господарка по тези места? — се питаше той. — О! Аз ще разбера това; дойде време да заговоря тази жена и да свърша с тези съмнения завинаги. Никога досега не съм имал такъв благоприятен случай!“

Той понечи да тръгне към къщата, но спря веднага.

„Не, не — каза си Анри, поддал се изведнъж на колебания, в плен на които често изпадат влюбените, — не, ще страдам докрай. Нима тя не е свободна да постъпва, както намери за нужно? Нима съм сигурен, че тя знае каква небивалица е съчинил за нея този негодник Реми? Той единствен трябва да отговаря пред мен за твърдението си, че тя уж не обичала никого! Но и тук трябва да бъдем справедливи: нима този човек е длъжен да издаде пред мен тайната на своята господарка? Не, не! Мъката ми е безнадеждна и най-страшното е, че не мога да обвиня никого за нея. За да бъде отчаянието ми пълно, липсва само едно — да науча цялата истина и да видя как тази жена след пристигането си в лагера се хвърля в прегръдките на някой от намиращите се там благородници.“

След като си спомни дните на мъчително очакване и безсъние, прекарани пред дома, където бяха глухи за неговите молби, той си помисли, че все пак положението му сега е по-добро, отколкото в Париж, защото сега понякога я виждаше, чуваше любимия глас. И Анри легна под върбите, склонили над къщата гъстите си клони; с неизразима печал той слушаше ромона на водата, която струеше редом с него.

Изведнъж той трепна: поривът на северния вятър донесе до него грохот от оръдейни залпове.

„Закъснях — щурмът на Антверпен е започнал“ — с тревога си помисли той.

Първото желание на Анри бе да скочи, да яхне коня и да препусне натам, откъдето се донасяше шумът от битката. Но това би означавало да се раздели с Диана и да умре, без да разреши своите съмнения.

Ако пътищата им не се бяха пресекли, Анри би продължил неизменно към своята цел, без да се оглежда назад, без да въздиша по миналото и да съжалява за бъдещето, но неочакваната среща породила у него съмнения, а заедно с тях — нерешителност. Той остана.

Два часа той лежа, заслушан в далечната стрелба и озадачен какво биха могли да означават мощните залпове, които от време на време заглушаваха всичко останало.

Беше далече от мисълта, че те означават гибелта на корабите на брат му, взривени от неприятеля. Накрая, около два часа през нощта, шумът започна да стихва; към два и половина настъпи пълна тишина.

„В този час — си каза дьо Бушаж — Антверпен е превзет, моят брат е победил; след Антверпен идва Гент, след Гент — Брюге и скоро ще ми се представи случай да умра достойно. Но преди смъртта си искам да науча, в името на какво тази жена отива във френския лагер.“

Дьо Бушаж бе оборен от дрямка, срещу която в края на нощта човек е безсилен, но изведнъж конят му, който пасеше наблизо, започна да мърда уши и да цвили.

Анри отвори очи.

Конят вдишваше вятъра, който със зазоряването се промени рязко и сега духаше от югоизток.

— Какво ти става, верни приятелю? — попита младежът, като скочи на крака и ласкаво потупа коня по шията.

Като че ли животното разбра думите му: сякаш за да отговори на своя стопанин, то рязко се извърна към Лъор и като раздуваше ноздри, започна да се вслушва напрегнато.

— Така, така! — промълви Анри. — Изглежда, че работата е по-сериозна, отколкото си мислех; вероятно някъде скитат вълци, нали те винаги следват войските и изяждат трупове.

Конят изцвили, наведе глава и понечи да се втурне на запад, но Анри успя да хване юздата и да го спре.

Но след минута той чу това, което преди него бе доловил със своя чувствителен слух конят.

Немлъкващ шум, подобен на шума на вятъра, изглежда, се носеше отвсякъде.

„Какво е това? — питаше се Анри. — Вятър? Не, не е вятър. Може би това е маршът на огромна армия? Не, не, тогава бих различил шума от стъпки, от звън на оръжие, гласове.“

Като нарастваше непрекъснато, шумът се превърна в непрестанно страшно бучене, сякаш някъде далече хиляди оръдия трополеха по паважа.

Такова предположение мина през ума му, но Анри веднага го отхвърли.

„По тези места — си каза той — няма павирани пътища, а и в цялата армия едва ли има хиляда оръдия.“

Шумът се приближаваше; Анри препусна в галоп и се изкачи на близкия хълм.

— Какво виждам! — възкликна той, щом се изкачи горе.

Това, което видя, конят бе усетил по-рано. На хоризонта, от край до край, се разстилаше равна, мътнобяла ивица, която се разпростираше като постоянно размотаващо се парче плат.

Младежът все още не можеше да проумее какво е това странно явление, когато изведнъж, обърнал отново поглед към току-що напуснатото от него място, видя, че ливадата е залята от вода, а ручейт е излязъл от бреговете си и без видима причина наводнява тръстиката, която преди четвърт час се виждаше ясно на двата, бряга.

Водата бавно настъпваше към къщичката.

— Нещастен глупак! — възкликна Анри — Как не се сетих веднага: това е вода! Фламандците са разрушили бентовете!

Той се хвърли към къщата, заудря вратата и закрещя:

— Отворете, отворете!

Никой не отговори.

— Отворете, Реми! — закрещя още по-силно младежът, загубил самообладание от ужас. — Това съм аз, Анри дьо Бушаж! Отворете!

— О! Няма защо да казвате името си, графе — отговори Реми, — аз ви познах отдавна; но ви предупреждавам: ако разбиете вратата, ще ви посрещна с пистолет в ръка.

— Значи не искаш да разбереш, безумецо! — крещеше отчаяно Анри. — Вода! Вода! Вода!

— Не разправяйте измислици, графе! Повтарям: ще влезете тук само през моя труп.

— Е, тогава аз ще мина през него! — извика Анри. — В името на вашето спасение ми отвори!

— Не!

Младият мъж се огледа наоколо и забеляза тежък камък, подобен на тези, които, както разказва Омир, Аякс Теламонид бил хвърлил по своите врагове; той хвана камъка, вдигна го високо над главата си и го запрати със замах във вратата — тя се пръсна на парчета.

В същия миг покрай ушите на Анри изсвистя куршум, без да го засегне.

Анри се хвърли върху слугата.

Той стреля втори път, но пистолетът засече.

— Нима не виждаш, безумецо, че съм без оръжие! — възкликна Анри. — Престани, най-послед да се биеш! Виж, виж какво става наоколо!

Тласна Реми към прозореца и с юмрук изби рамката.

После посочи на слугата на Диана безкрайната водна ивица, която се белееше на хоризонта и се приближаваше с глух шум като безбройни войски все по-близо.

— Вода! — прошепна Реми.

— Да, вода, вода! — възкликна Анри. — Тя залива всичко. Погледни какво става тук: реката е излязла от бреговете си! Още пет минути и ще бъде невъзможно да се измъкнем.

— Госпожо! — извика Реми. — Госпожо!

— Не креци, Реми, запази спокойствие. Оседлай коня, бързо, бързо!

„Той я обича — каза си Реми, — той ще я спаси.“

Реми се втурна към конюшната, Анри изтича по стълбата към втория етаж.

На зова на Реми Диана отвори вратата.

Дьо Бушаж я взе на ръце като дете. Но тя, въобразила си, че е жертва на измяна, се съпротивляваше с всички сили.

— Кажи й — викна Анри, — кажи най-после, че искам да я спася!

Реми чу възгласа на Анри в мига, в който, оседлал двата коня, ги водеше към къщата.

— Да, да! — потвърди той. — Да, госпожо, той ще ви спаси! На път! На път!

ГЛАВА 6

БЯГСТВОТО

Без да губи време да успокоява Диана, Анри я изнесе от къщата и понечи да я постави пред себе си на своя кон, но тя с движение, което изразяваше открита неприязън, се изплъзна от ръцете му.

— Какво правите, госпожо — възкликна Анри, — и колко превратно тълкувате най-съкровения ми подбуди! Погледнете, погледнете ето там птиците — те отлитат стремглаво далече оттук!

Диана не отговори нищо; тя възседна своя кон и препусна в бърз алюр. Но след двудневна почти непрекъсната езда конете бяха изтощени. Анри се обръщаше постоянно и като виждаше, че Реми и Диана изостават от него, всеки път казваше:

— Погледнете, госпожо, колко моят кон изпреварва вашите, въпреки че го възпирам, колкото мога. В името на всичко свято дайте ми вашия кон, а вие вземете моя.

— Благодаря, господине — неотклонно отговаряше Диана с все същия спокоен глас, в който не можеше да се долови и най-малко вълнение.

— Госпожо — възкликна изведнъж Анри, погледнал с отчаяние назад, — водата ни настига! Чуйте! Чуйте!

Действително, в същия миг се раздаде ужасен трясък: бентът на близкото селище не издържа напора на водата; греди, дъски, пръст — всичко отстъпи пред неудържимия натиск и водата рухна в близката дълбова горичка. Виждаше се как се разтърсват короните на дърветата, чуваше се как печално скърцат клоните сякаш рой демони профучаваха в гъстия шумак.

Диана пришпори коня, а и той самият, усетил страшната опасност, правеше отчаяни усилия, за да избегне гибелта.

При това водата все повече прииждаше и беше ясно — след някакви си десет минути тя ще погълне пътниците.

Анри спираше постоянно, изчакваше Реми и Диана и викаше:

— За Бога, по-бързо! Водата е по петите ни, вече е съвсем близко! Ето я!

Действително, водата вече ги настигаше — пенлива, бушуваща; тя понесе като перце къщичката, където Реми беше намерил убежище за своята господарка, грабна като сламка лодката, привързана към върбата на брега на ручея, и величествена, могъща, като се свиваше и отпускате подобно на неудържимо пълзяща напред исполинска змия, се движеше застрашително към конниците.

Анри ахна от ужас и се хвърли към водата, сякаш искаше да се срази с нея.

— Нима не виждате, че ви заплашва гибел! — закрещя отчаяно той. — Госпожо, докато още има време, седнете при мен на моя кон!

— Не, господине — отговори Диана.

— Една минута още — и ще бъде късно!... Огледайте се! Огледайте се!

Диана се огледа — водата беше на някакви си петдесет крачки от тях.

— Оставям се на произвола на съдбата! — промълви тя. — А вие, господине, спасявайте се! Бягайте оттук!

Конят на Реми падна на предните си крака напълно изтощен и всичките усилия на конника да го вдигне на крака, се оказаха напразни.

— Спасете моята господарка! Спасете я даже и против нейната воля! — извика Реми.

В същия миг, докато той се мъчеше да освободи краката си от стрепената, потоци вода се изсипаха върху му с неимоверна сила.

Като видя това, неговата господарка нададе отчаян вопъл и скочи от коня си, решена да умре заедно с верния слуга.

Но Анри, разгадал намерението ѝ, също скочи мигновено; прегърна снагата ѝ с дясната си ръка, метна се на седлото със своя товар и като стрела препусна напред.

— Реми! Реми! — стенеше Диана, простряла ръце към мястото, където преди миг го бе видяла. — Реми!

Отговори ѝ нечий вик. Реми беше изплувал на повърхността и с онази несломима, макар и безумна надежда, която напуска умирация последна, се бореше с вълните, вкопчил се в едно дърво.

Реми вече не съжаляваше за своя живот — нали като умираше, той се надяваше, че тази, която беше за него всичко на този свят, ще бъде спасена.

— Сбогом, госпожо, сбогом! — викна той. — Аз отивам първи и ще предам на този, който ни чака и двамата, че вие живеете единствено заради...

Той не успя да се доизкаже — огромна вълна го настигна и погребва под себе си.

— Реми! Реми! — простена Диана. — Реми! Аз искам да умра с тебе!... Господине, искам да сляза! Кълна се в създателя, така искам!

Тя произнесе тези думи толкова решително, с такава неукротима властност, че младият мъж отпусна ръце, помогна ѝ да слезе и каза:

— Съгласен съм, госпожо, ще умрем тук и тримата; благодаря ви, че ме дарявате с тази радост, на която не смеех да се надявам.

Докато той удържаше коня с големи усилия, друга огромна вълна го настигна, но самопожертвователната любов на Анри бе такава, че той успя, въпреки яростта на стихията, да удържи до себе си младата жена.

Той държеше здраво ръката ѝ; вълна след вълна ги заливаше и няколко секунди те се носеха по бурните води сред безброй отломъци.

Самообладанието на младия мъж беше учудващо; с една ръка той придържаше Диана, а с помощта на стремената насочваше измъчения кон с невероятни усилия; но ако изтощеното животно се натъкнеше на плуващо дърво или на мъртвец, то би потънало неизбежно.

Изведнъж един от тези мъртъвци, изравнявайки се с тях, каза със слаб като полъха на вятъра глас:

— Сбогом, госпожо, сбогом!...

— Кълна се във всички светии — възкликна младежът, — това е Реми! Е, какво! И теб ще спася!

Без да мисли колко пагубен може да бъде всеки излишен товар, той притегли Реми с лявата ръка към себе си.

Но тогава конят, омаломощен до краен предел от тройното бреме, потъна във вълните до шията, след това до очите и след миг се скри под водата.

— Смъртта е неизбежна! — прошепна Анри. — Господи, приеми живота ми, той бе неопетнен. А вие, госпожо — продължи той високо, — приежете душата ми, тя изцяло ви принадлежи!

В тази минута той почувствува, че Реми се изплъзва от ръката му; убеден, че от този момент всяка борба е безполезна, младият мъж даже не се опита да го задържи.

Той вече се съсредоточаваше върху мисълта за смъртта, когато изведнъж до него се раздаде радостен възглас.

Анри се обърна и видя, че Реми се е добрал до някаква лодка.

Това беше същата лодка, която дьо Бушаж беше видял близо до къщичката под върбите; водата я беше отвякла и сега Реми с два замаха се оказа до нея.

Двете весла бяха вързани за лодката, а на дъното ѝ лежеше канджа.

Реми подаде канджата на младия мъж; той я хвана и като придържаше Диана с една ръка, както преди малко, я увлече след себе си; като повдигна лекия си товар, той го връчи на Реми, а след това, хващайки се за борда, сам скочи в лодката.

Първите проблясъци на зората осветиха необятната, залята от водата равнина и лодката, плаваща като жалка черупка сред този осеян с отломки океан.

Наляво от лодката, на около двеста крачки от нея, се виждаше нисък хълм; заобиколен от всички страни с вода, той наподобяваше островче. Анри хвана веслата и започна да гребе, насочвайки лодката към хълма, накъдето освен това ги носеше течението.

Реми боравеше с канджата; като стоеше на носа, той отблъскваше дъските и дърветата, в които лодката можеше да се разбие.

Благодарение на силата и ловкостта на двамата мъже лодката скоро бе докарана до хълма.

Реми скочи на брега и като хвана веригата, придърпа лодката към себе си.

Анри се приближи до Диана с намерението да я пренесе на брега, но тя го отстрани с жест и сама слезе на земята.

Анри въздъхна горестно; мимолетна мисъл го обзе да се хвърли отново във водната бездна и да умре пред очите на Диана: но докато виждаше тази жена, непреодолимо чувство го приковаваше към живота.

Той измъкна лодката на брега и бледен като смъртник седна близо до Реми и Диана; от дрехите му се стичаше вода, но той

страдаше повече, отколкото ако кръвта му изтичаше.

Тримата се избавиха от пряката опасност — наводнението: колкото и високо да се покачеше, водата нямаше да успее да залее върха на хълма.

Сега можеха без страх да наблюдават страшната стихия; Анри не откъсваше поглед от бушуващите покрай него вълни, които отнасяха трупове на френски войници, тяхното оръжие и коне.

Реми чувствуваше силна болка в рамото: някакво дърво го бе ударило в мига, в който конят под него потъна в бездната.

Диана бе невредима и страдаше само от студа: Анри бе отклонил от нея всички бедствия, които беше в състояние да отклони.

Младата жена първа се изправи на крака и съобщи на своите спътници, че на запад през мъглата блещукат огньове.

Без съмнение те горяха на някаква височина.

Реми мина по билото на хълма в посока към огньовете и като се върна, съобщи, че по негово предположение на хиляда крачки от тях започва нещо като насип, който води право към тези огньове. Но в условията, в които се бяха оказали, не можеше да се твърди нищо с положителност.

Стремителното течение на водите, които се изливаха по наклона на равнината, принуди пътниците да направят голям кръг вляво: сега те съвсем не можеха да определят къде се намират.

Наистина денят настъпи, но небето бе облачно, наоколо се разстилаше мъгла; при ясно време те биха видели камбанарията на Мехелен, защото от него ги отделяха някакви си две левги.

— Е, как е, графе — попита Реми, — какво мислите за тези огньове?

— Вие смятате, че те обещават радушен прием, а аз виждам в тях опасност.

— Защо?

— Реми — промълви дьо Бушаж, понижил глас, — погледнете труповете, плуващи наоколо — това са само французи; те свидетелствуват за ужасна катастрофа: фламандците са разрушили бентовете, за да унищожат или френската армия, ако тя е разбита, или плодовете на нейното тържество, ако тя е победила. Какви основания имаме, за да смятаме, че огньовете са запалени от приятели, а не от врагове?

— Обаче — възрази Реми — ние не можем да останем тук: гладът и студът ще убият моята господарка.

— Вие сте прав — отговори Анри, — останете с нея, а аз ще се добера до насипа и ще се върна да ви кажа какво съм намерил там.

— Не, господине — отговори Диана, — вие няма да отидете сам срещу опасността; всички ние се спасихме заедно, заедно и ще умрем... Подайте ми ръка, Реми.

Във всяка дума на тази странна жена звучеше властност, да се противодействува на която беше немислимо. Анри се поклони мълчаливо и тръгна първи.

Тримата пътници се качиха в лодката и заплаваха отново сред отломките и трупове. След четвърт час пристигнаха до насипа.

Привързаха лодката към ствола на едно дърво и като вървяха по насипа около час, стигнаха до фламандско село, в центъра на което под закрилата на френското знаме около ярко горящ огън се бяха разположили двеста-триста войници. Часовоят, който стоеше на сто крачки от бивака, извика:

— Кой идва?

— Франция — отговори дьо Бушаж. — Сега, госпожо, вие сте спасена — добави той, обръщайки се към Диана, — това е знамето на Ониския аристократичен корпус, където имам приятели.

Като чуха възгласа на часовоя и отговора на графа, няколко офицери скочиха да посрещнат новопристигналите. Скитниците, появили се в лагера, бяха приети двойно по-радушно: първо, защото бяха оцелели сред неописуеми бедствия; второ, защото се оказаха съотечественици.

Анри назова своето име и своя брат и разказа как той и неговите спътници се бяха спасили по чудодееен начин от смъртта, която бе изглеждала неизбежна.

Реми и неговата господарка седнаха мълчаливо настрана; Анри се приближи до тях и им предложи да се разположат по-близо до огъня.

— Госпожо — каза той, — тук ще се отнасят към вас с уважение като във вашия собствен дом: аз си позволих да кажа, че вие сте моя роднина; благоволете да ми простите.

Ако Анри бе забелязал погледа, който си размениха Реми и Диана, би сметнал, че е възнаграден за своето мъжество и деликатност.

Ониските кавалеристи, оказали гостоприемство на нашите скитници, отстъпваха в пълен ред, когато след поражението започна масово бягство и командирите оставиха армията на произвола на съдбата.

Подобно на всички участници в тази ужасяваща драма те виждаха как наводнението става все по-страшно и разярените вълни ги заплашват с гибел, но, за щастие, по волята на съдбата попаднаха в селището, където ги заварихме, — място, разположено благоприятно, за да се устои и срещу неприятеля, и срещу стихията.

Мъжете, сигурни в безопасността си, бяха изпратили жените, децата и старците в града и бяха останали вкъщи. Ето защо, когато ониските воители влязоха в селището, те срещнаха съпротива; но смъртта със злобен вой ги преследваше по петите — те се сражаваха с отчаяно мъжество, загубиха десет души, превзеха селото и прогониха фламандците.

Час след тази победа към селището започна да приижда вода от всички страни; само насипът, по който по-късно дойдоха Анри и неговите спътници, остана незалят.

Това беше разказът, който Анри чу от разположилите се в селото французи.

— А останалата войска? — попита той.

— Погледнете — отговори лейтенантът, — покрай вас плуват непрекъснато трупове; това е отговорът на вашия въпрос.

— А... моят брат? — тези няколко думи дьо Бушаж произнесе плахо, с глух глас.

— Уви, графе, ние не можем да ви съобщим нищо достоверно; той се сражаваше като лъв. Известно е само едно — по време на боя остана жив, но не знаем дали е оцелял след наводнението.

Анри наведе ниско глава и се отдаде на скръбни размисли, но скоро се овладя и попита:

— А херцогът?

Като се наведе към Анри, лейтенантът му каза полугласно:

— Херцогът избяга един от първите. Той яздеше бял кон с черна звезда на челото. Та, преди малко този кон премина покрай нас сред отломките: кракът на конника се беше оплел в стремето и стърчеше от водата.

— Велики Боже! — извика дьо Бушаж.

— Велики Боже! — прошепна Реми.

— А по-нататък? — попита графът.

— Сега ще ви кажа; един от моите войници се осмели да се гмурне в самия водовъртеж; ето там, на ръба на насипа, храбрецът хвана юздата и повдигна мъртвия кон. Тогава видяхме бял ботуш със златна шпора, каквито винаги носеше херцогът. Но в същия миг водата придойде, като че ли възмутена, че искат да отнемат плячката ѝ. Войникът пусна юздата и всичко изчезна мигновено. Даже не можем да се утешим, че сме погребали нашия принц по християнски обичай.

— Значи той е умрял! Умрял! Няма го вече наследника на френския престол! Какво нещастие...

През това време Реми се обърна към спътничката си и каза развълнувано:

— Той е умрял, госпожо, виждате, че...

— Хвала на Господа, избавил ме от необходимостта да извърша престъпление! — отговори тя и вдигна ръце и очи към небето в знак на благодарност.

— Да, но Господ ни лишава от отмъщението — възрази Реми.

— Отмъщението принадлежи на човека само тогава, когато Бог забравя да накаже виновния.

Анри гледаше с дълбока тревога тези странни хора, които спаси от гибел; той виждаше, че те са много развълнувани и напразно се мъчеше да разбере какво желаят и какво ги тревожи.

От размисъла го извади гласът на лейтенанта, който го пепита:

— А вие, графе, какво смятате да предприемете?

Анри трепна.

— Аз ще чакам, докато покрай мен не проплува тялото на брат ми — отговори той с отчаян глас, — тогава също ще се помъча да го извадя от водата, за да го погребам по християнския обряд и, повярвайте ми, ще умра заедно с него.

Реми чу тези скръбни думи и погледна Анри с ласкав упрек.

Що се отнася до Диана, от мига, в който лейтенантът съобщи за смъртта на херцог д'Анжу, тя оглуша за всичко наоколо: тя се молеше.

ГЛАВА 7

ПРЕОБРАЗУВАНЕТО

Като свърши своята молитва, спътницата на Реми се изправи; сега тя беше толкова прекрасна, лицето ѝ сияеше с такава неземна радост, че графът неволно издаде възклицание на учудване и възторг.

Сякаш опомнила се от забрава, младата жена се огледа с такъв ласкав и кротък поглед, че Анри, доверчив като всички влюбени, си въобрази, че в нея проговаря накрая признателността и състраданието към него.

Когато след оскъдната вечеря военните заспаха и даже Реми задряма, дьо Бушаж се приближи към младата жена и с глас, тих и нежен като полъха на вятъра, каза:

— Госпожо, вие сте жива! О, позволете ми да изразя своето ликуване, което изпитвам, като ви гледам тук вън от опасност.

— Вие сте прав, господине — отговори Диана, — аз останах жива благодарение на вас и — прибави тя с тъжна усмивка — ми се иска да ви кажа, че съм ви признателна за това.

— Да, госпожо — продължи Анри, запазвайки външно спокойствие със силата на любовта и самоотричането, — аз ликувам, даже като си казвам, че съм ви спасил, за да ви върна на тези, които обичате!

— Господине, тези, които обичах, умряха; тези, при които отивах, също.

— Госпожо — прошепна Анри и коленичи, — обърнете поглед към мен, който ви обича толкова отдавна. Вие сте млада, вие сте прекрасна като ангел небесен. Погледнете в моето сърце, разкрито пред вас, и ще се убедите, че в него няма нито частица от онази любов, която изпитват другите мъже. Не ми ли вярвате? Спомнете си часовете, преживени неотдавна заедно, възстановете ги един след друг. Даже сега, в този миг, когато вие се отвръщате от мен, моята душа е пълна с вас и аз живея единствено затова, че вие, госпожо, сте жива. Нима преди няколко часа не бях готов да умра редом с вас? За какво се

молих тогава? За нищо! Всичко низко в мен изчезна, изгоря в пламъка на любовта.

— О, господине, пощадете ме, не говорете така с мен!

— И вие ме пощадете, госпожо. Казаха ми, че никого не обичате. Ах, повторете го вие сама: аз умирам в краката ви, а вие не желаете да ми кажете: „Аз не обичам никого“ или пък: „Аз обичам, но ще престана да обичам!“

— Графе — тържествено каза Диана, — аз съм същество от друг свят и отдавна съм скъсала със земния живот. Ако вие не бяхте засвидетелствували към мен такова благородство, такава доброта, такава великодушие, ако дълбоко в моето сърце не се таеше нежно чувство към вас — чувство на сестра към брат, бих казала: „Станете, графе, и не уморявайте повече моя слух, защото думите за любов ми внушават ужас.“ Но няма да ви кажа това, защото ми е болно да виждам вашите страдания. От днешния ден в моя живот настъпи прелом, аз вече нямам право да се опирам даже на ръката на великодушния приятел, най-благородния от хората, който почива тук, недалеч от нас, вкусващ блаженството на кратката забрава! Уви, бедни мой Реми — продължи тя и в нейния глас прозвуча топло чувство, — и не подозираш, че когато се събудиш, ще останеш сам на земята, защото се готвя да се явя пред Всевишния.

— Какво казахте? — извика Анри. — Нима желаете да умрете?

Разбуден от скръбния възглас на младия мъж, Реми вдигна глава и се заслуша.

— Вие видяхте, че аз се моля, нали? — продължи Диана. — Тази молитва беше моето сбогуване със земния живот; великата радост, която вие без съмнение видяхте на моето лице, би го озарила също, ако ангелът на смъртта ми каже: „Стани, Диана, и ме последвай до подножието на Божия престол!“

— Диана! Диана! — прошептя Анри. — Сега, когато най-последно научих вашето име, не ми говорете, че желаете да умрете!

— Не казвам това, господине — отговори все така твърдо младата жена, — аз казвам, че се готвя да напусна този свят на сълзи, ненавист, мрачни страсти и постоянна алчност; аз се посвещавам на Бога, уповавайки се, че той ще се смили над мен в своето неизчерпаемо милосърдие.

Като чу тези думи, Реми стана и се приближи до господарката си.

— Изоставяте ли ме? — мрачно попита той.

— Да, за да се посветя на Бога! — отговори Диана и вдигна към небето ръката си, отслабнала и бледа като на Мария-Магдалена.

— Вие сте права — промълви Реми и пак сведе глава, — вие сте права!

— Колко съм нищожен в сравнение с тези две сърца! — каза Анри, разтреперан от благоговееен ужас.

— Вие сте единственият човек — каза Диана, — на когото моите очи са се спирали два пъти от този ден, в който дадох обет да се откажа навеки от всичко земно.

Анри падна на колене.

— Благодаря ви, госпожо — прошепна той, — вашата душа се разкри пред мен, благодаря ви: от днес нито една дума, нито един порив на моето сърце ще издадат, че съм изпълнен с любов към вас. Вие принадлежите на Всевишния и нямам право да ви ревнувам.

Току-що беше произнесъл тези думи и се бе изправил, когато от равнината, все още обвита в мъгла, ясно долетяха звуци на тръба.

Ониските кавалеристи хванаха оръжието и без да чакат команда, яхнаха конете.

Като се заслуша, Анри трепна.

— Това са тръбите на адмирала — извика той, — аз ги познавам, познавам! Велики Боже! Нека възвестят, че брат ми е жив!

— Ето, виждате ли — каза Диана, — вие още имате желания, още има хора, които обичате. Защо тогава, дете, да се поддавате на отчаяние, подобно на тези, които нищо не желаят вече, никого не обичат?

— Дайте ми кон! — извика Анри.

— Но как ще преминете? — попита лейтенантът. — Та нали сме обградени с вода!

— Разберете, главното е да се доберем до равнината; щом се чуват тръби — значи там върви войска!

— Качете се на насила, графе — продължи лейтенантът, — времето се прояснява; може би ще видите нещо.

— Отивам — отговори Анри.

Тръбните звуци долитиха както преди до лагера, но се отдалечаваха.

Реми зае предишното си място редом с Диана.

ГЛАВА 8

ДВАМАТА БРАТЯ

След четвърт час Анри се върна и съобщи, че на друг хълм, който нощната мъгла бе скривала преди от очите, видял голям отряд френски войски, разположили се в укрепен лагер.

Водата започна вече да напуска равнината като от езеро, което се пресушава с изпомпване. Вливайки се в морето, мътните потоци оставяха след себе си следа във вид на гъста тиня.

Веднага, щом вятърът разпръсна мъглата, Анри видя на хълма френското знаме да се вее гордо във въздуха.

Ониските кавалеристи не останаха назад: те издигнаха своето знаме и двете групи започнаха да стрелят с мускетите от радост.

Към единадесет часа сутринта слънцето огря унилата пустош, която цареше наоколо; равнината бе изсъхнала на отделни места и можеше да се различи прокараната по билото на височината тясна пътечка.

Тутакси Анри подкара своя кон натам и по чаткането на копитата определи, че под рехавия слой на тинята има павиран път; той се досети също, че пътят заобикаля и води до хълма, на който се бяха разположили французите.

Той предложи да отиде в лагера им; начинанието бе рисковано, затова не се намериха други желаещи и Анри тръгна сам по опасния път, като остави Реми и Диана под покровителството на лейтенанта.

Тъкмо напусна селото, когато от противоположния хълм също се спусна конник: но ако Анри желаше да намери път от селището до лагера, то непознатият явно си беше наумил да премине, от лагера в селището.

Двамата представители, на разбитата френска войска продължиха храбро пътя си и скоро се убедиха, че задачата не е толкова тежка, колкото се опасяваха: под тинята бликаше вода. Сега конниците бяха разделени от някакви си двеста крачки.

— Франция! — извика конникът, спуснал се от хълма, и приповдигна баретата, на която се развяваше бяло перо.

— Как, това сте вие, ваша светлост? — радостно отговори дьо Бушаж.

— Анри, скъпи мой братко! — възкликна конникът с бялото перо.

Рискувайки да затънат в тинята, тъмнееща от двете страни на пътя, двамата конници препуснаха в галоп и скоро се прегърнаха под възторжените викове на зрителите.

Селището и хълмът опустяха в миг: ониските тежко въоръжени конници и кралските гвардейци, воините хугеноти и воините католици — всички се втурнаха към пътя, на който стъпиха първи двамата братя.

Скоро се чуха гръмки приветствия и на същия път, където смятаха да намерят смъртта, три хиляди французи благодариха на providението и завикаха:

— Да живее Франция!

— Господа — възкликна един от офицерите хугеноти, — ние трябва да викаме: „Да живее адмиралът!“, защото не някой друг, а херцог дьо Жоайоз спаси живота ни тази нощ, а днес сутринта ни подари огромното щастие да се прегърнем с нашите съотечественици!

Одобрителен шум бе отговорът на тези думи. В очите на братята се показаха сълзи; те размениха полугласно няколко думи.

— Какво става с херцога? — попита Жоайоз.

— По всичко личи, че той е загинал — отговори Анри.

— Това е скръбен ден за Франция... — промълви адмиралът.

След това се обърна към своите хора и гръмко обяви:

— Да не губим време напразно, господа! По всяка вероятност, щом спадне ведата, ще бъдем нападнати; ще се окопаем тук, докато получим храни и достоверни сведения.

— Но, монсеньор — възрази някой, — кавалерията няма да може да действа: конете не са хранени от вчера.

— В нашия лагер има зоб — каза лейтенантът, — но какво да правим с хората?

— Щом има зърно — отговори адмиралът, — повече нищо не ми трябва: хората ще ядат същото, което и конете.

— Братко — прекъсна го Анри, — моля те, дай ми възможност само минута да поговоря с теб насаме.

— Ще се настаня в това селище — отговори Жоайоз. — Избери подходящо помещение и ме чакай.

Анри се върна при своите спътници.

— Сега вие сте сред войска — каза той на Реми. — Послушайте ме, скрийте се в това помещение, което ще намеря; не трябва никой да види вашата господарка.

Реми и Диана заеха помещението, което по молба на Анри му отстъпи лейтенантът на ониските кавалеристи, който с пристигането на Жоайоз беше станал всичко на всичко изпълнител на заповедите на адмирала.

Към два часа следобед херцог дьо Жоайоз със своите части влезе в селището под звуците на тръбите и литаврите и издаде строга заповед, за да предотврати всякакви безчинства.

След това се разпореда да се раздаде на хората ечемик, на конете овес, и на едните, и на другите — вода за пиене; няколко бъчвички с бира и вино, намерени в избите, бяха раздадени по негова заповед на ранените, а самият той, обхождайки постове, пред очите на всички хапна парче хляб и изпи чаша вода. Навсякъде войниците посрещаха адмирала като спасител с възгласи на обич и благодарност.

— Нека само се появят фламандците тук — каза Жоайоз, щом остана насаме с брат си. — Ще ги направя на пух и прах и даже ще ги изям, нали съм гладен като вълк. А сега ми разкажи как се озова във Фландрия? Бях сигурен, че си в Париж.

— Братко, животът в Париж стана непоносим за мен, така че тръгнах при тебе във Фландрия.

— И всичко това е както преди от любов? — попита Жоайоз.

— Не, от отчаяние. Кълна ти се, Ан, вече не съм влюбен; моята страст от днес стана непоносима скръб.

— Братко — възкликна Жоайоз, — позволи ми да ти кажа, че жената, която ти си обикнал, е лоша жена!

— Защо?

— Ето защо, Анри: ако от излишък на добродетелност човек не се съобразява със страданията на другите — това вече не е добродетелност, а фанатизъм, свидетелстващ за липса на християнско милосърдие.

— Братко, братко! — възкликна Анри. — Не клевети добродетелността! Та ти си толкова добър, така великодушен!

— Да си великодушен към коравосърдечните хора — значи да се превръщаш в глупак.

— Братко — кротко се усмихна Анри, — цяло щастие е, че не си влюбен. Но моля ви, господин генерал, да спрем да говорим за моята безумна любов и да обсъдим военните работи.

— Съгласен съм, та с разговорите за своята безумна любов, ти, току-виж, и мен ще подлудиш.

— Виждаш, ние нямаме продоволствие.

— Знам и вече открих начин да се сдобием с него.

— Как?

— Не мога да тръгна оттук, докато не получа вести за другите части от армията; тази позиция е много изгодна и съм готов да я защитавам срещу петкратно превъзхождащи ни сили; но ще изпратя отряд смелчаци на разузнаване: първо, те ще съберат нужните сведения, и, второ, ще намерят храна — тази Фландрия в действителност е прекрасна страна.

— Не е чак толкова прекрасна, братко мой.

— О! Аз говоря за страната такава, каквато я е създал Господ, а не хората — те винаги развалят неговите творения. Разбери, Анри, какво безразсъдство извърши херцог д'Анжу, каква важна кампания провали, колко бързо високомерието и привързаността погубиха нещастния Франсоа! Лека му пръст, няма да говорим повече за него, но нали той можеше наистина да спечели и неувяхваща слава, и едно от най-прекрасните кралства на Европа, а вместо това той наля вода... в чия мелница? На Вилхелм Лукавия. А, впрочем, знаеш ли, Анри, антверпенците се сражаваха храбро!

— И ти също, братко!

— Да, този ден ми спореше, а освен това се случи събитие, което ме предизвика силно.

— Какво?

— Сражавах се на бойното поле с шпага, позната ми много добре.

— Шпага на французин?

— Да, на французин.

— И той се биеше на страната на фламандците?

— Той беше начело, Анри. Тази тайна трябва да се разкрие — тя без съмнение има връзка с екзекуцията на Салсед на Гревския площад.

— Скъпи ми повелителю, ти, за моя неизразима радост, се върна цял и невредим, необходимо е най-после и аз да свърша нещо!

— Какво именно?

— Моля те, назначи ме за командир на разузнавачите.

— Не, Анри, не. Ако действително непременно желаеш да умреш, ще ти намеря по-доблестна смърт.

— Братко, умолявам те, съгласи се с молбата ми, ще бъда внимателен, обещавам ти.

— Добре, всичко разбрах.

— Какво разбра?

— Ти си решил да провериш дали няма да се смили жестокото й сърце от шума, който ще се вдигне около някой блестящ подвиг. Признай, именно с това се обяснява необикновеното ти упорство.

— Признавам, ако това желаеш, братко.

— Е, какво, прав си. Жени, които остават непреклонни, сблъскали се с голямата любов, често се прелъстяват от скромната слава.

— Означава ли това, че ми възлагаш командването, братко?

— Ще се наложи, щом ти желаеш това.

— Още днес ли трябва да тръгна?

— Непременно, Анри; ти сам разбираш, ние не можем да чакаме повече.

— Колко души ще отделиш под мое разпореждане?

— Най-много — сто: не мога да отслабя своята позиция. Но ми дай честна дума, че ще встъпиш в бой само ако силите на противника бъдат равни на твоите или те превъзхождат незначително.

— Кълна се!

— Отлично! От коя част ще вземеш хора?

— Позволи ми да взема ескадрона на ониските кавалеристи — сред тях имам много приятели. Кога да тръгна?

— Незабавно. Разпореди се да се раздадат на хората дажби за един ден, на конете — за два дни. Запомни, искам да получа сведения, колкото е възможно по-бързо и от сигурни източници.

— Тръгвам, братко! Няма ли да имаш някакви поверителни поръчения?

— Не разгласявай за гибелта на херцога; нека мислят, че е при мен в лагера. Преувеличавай количеството на моята войска; ако

въпреки очакването, намерите тялото на херцога, окажете му полагаемите му се почести: макар и да бе лош човек и посредствен пълководец, той все пак принадлежеше на царското семейство; разпореди се тялото да бъде положено в дъбов ковчег и ще изпратим тленните му останки в Сен-Дени за погребение в гробницата на френските крале.

Анри понечи да целуне ръката на по-големия си брат, но той нежно го прегърна.

— Още веднъж ми обещавай, Анри — каза адмиралът, — че това разузнаване не е хитрост, към която прибегваш, за да паднеш доблестно в бой.

— Братко, имах такава мисъл, когато тръгвах при тебе във Фландрия; но сега, кълна ти се, се отказах от нея.

Младите мъже се прегърнаха отново и се разделиха, но още неведнъж се обръщаха, за да си разменят поздрави и усмивки.

ГЛАВА 9

походът

Извън себе си от радост дьо Бушаж побърза да отиде при Реми и Диана.

— Бъдете готови след четвърт час — каза той, — тръгваме. Ще намерите два оседлани коня на двора; трябва да се присъедините незабелязано към нашия отряд и да не разговаряте с никого.

След това Анри излезе на балкона, който опасваше дома, и извика:

— Тръбачи на ониските кавалеристи, свирете сбор!

Сигналът се разнесе звънливо из селото; лейтенантът доведе хората си и те тутакси се строиха пред къщата.

— Войници — обърна се към тях Анри, — адмирал дьо Жоайоз ме назначи за ваш командир; той ми възложи да направя разузнаване. Кой ще ме последва доброволно?

Всичките триста души направиха крачка напред като един.

— Благодаря ви — каза Анри, — не напразно вие бяхте доблестен пример за цялата армия; но мога да взема със себе си само сто души. Господине — обърна се той към лейтенанта, — моля ви, теглете жребий.

Докато лейтенантът вършеше възложената му задача, адмирал дьо Жоайоз даваше, последни указания на брат си.

— Слушай ме внимателно, Анри — говореше той. — Равнината бързо изсъхва; местните жители твърдят, че може да се премине между Контик и Рюпелмонд. Вашият път е между две реки — Рюпел и Шелда. Преди да стигнете до Рюпелмонд, ще намерите докараните от Антверпен лодки и ще преминете с тях през Шелда. Надявам се, че по пътя към Рюпелмонд ще намерите или продоволствени складове, или мелници.

Като изслуша брат си, Анри веднага стана; искаше да тръгне, колкото се може по-бързо.

— Почакай — спря го Жоайоз. — Ти забравяш главното: моите хора заловиха трима селяни, единия ти го давам като водач. Никаква милост: при първия опит за измяна — куршум или удар с кинжал.

С тези думи адмиралът прегърна брат си и изкомандува: „На конете!“

Анри определи двама души със заредени пистолети в ръка да конвоират водача. Реми и неговата спътничка се държаха на разстояние сред войниците. Дьо Бушаж не даде никакви нареждания за тях, смятайки, че присъствието на непознатите лица и без това е възбудило достатъчно любопитството на всички.

Сам той застана начело на отряда.

Вървяха бавно: твърдата почва често изчезваше под копитата на конете и целият отряд затъваше в тинята. От време на време в равнината се появяваха някакви призраци, бягащи, без да се оглеждат: това бяха или селяни, върнали се твърде бързо по родните си места, или французи, които не знаеха приятели ли са срещнали, или врагове.

Като изминаха две левги, смелите разузнавачи достигнаха река Рюпел, покрай брега ѝ минаваше павиран път; но сега след трудностите дойдоха опасностите: два-три коня нараниха краката си в неплътено наредените камъни; други, подхлъзнали се на покритата с тиня настилка, паднаха в реката и загинаха заедно с ездачите. И като завършек по отряда няколко пъти стреляха от лодките, спрели на отсрещния бряг. В тези трудни условия Анри се изяви като достоен предводител и истински приятел на войниците; като действуваше внимателно и разумно, той водеше хората към спасение и рискуваше само собствения си живот.

Малко преди Рюпелмонд ониските кавалеристи се натъкнаха на няколко френски войници, приседнали около купчинка тлеещ торф. Нещастниците печеха къс конско месо: това беше единствената храна, с която бяха успели да се сдобият през последните две денонощия.

Като видяха конниците, участващите в това жалко пиршество се уплашиха и понечиха да избягат, но един от тях спря другарите си с думите:

— От какво да се боим? Ако това са врагове, ще ни убият и поне всичко ще се свърши наведнъж.

— Франция! Франция! — извика Анри, като чу тези думи. — Елате при нас по-бързо, несретници!

Измъчените французи дотичаха при съотечествениците си; веднага им раздадоха плащове, дадоха им да глътнат хвойнова ракия и им разрешиха да пътуват заедно със слугите, по двама на кон. Те с радост се присъединиха към отряда.

Накрая късно през нощта се добраха до Шелда. Всичко наоколо бе потънало в мрак; на самия бряг ониските кавалеристи завариха двама мъже, на развален фламандски език те уговаряха лодкаря да ги превози на другия бряг. Лодкарят отказваше и освен това ги заплашваше. Лейтенантът, който говореше фламандски, спря отряда, а самият той, като слезе от коня, се приближи безшумно до спорещите и чу следните думи, казани от лодкаря:

— Вие сте французи, следователно трябва да умрете тук; вие няма да попаднете на другия бряг.

Единият от мъжете допря кинжал до гърлото на лодкаря и вече без да се опитва да изкълчва речта си, каза на чист френски език:

— Да умреш ще ти се наложи на тебе, макар и да си фламандец, ако не ни превозиш веднага!

— Дръжте го, господине, дръжте го! — извика лейтенантът. — Ние ще ви помогнем.

Французинът от учудване отслаби хватката; като се възползува от това, лодкарят се изтръгна и отплава чевръсто.

Един от кавалеристите съобрази веднага, че лодката може да бъде много полезна и с изстрел от пистолет го уби на място.

Останалата без гребец лодка се преобърна и вълните я изхвърлиха обратно на брега. Французите, които спореха с лодкаря, седнаха първи в нея. Това явно желание за отделяне учуди и разтревожи лейтенанта и той попита:

— Позволете да ви запитам, господа, кои сте вие?

— Господине, ние сме морски офицери. А вие, както се вижда, сте ониските кавалеристи?

— Да, господине; не желаете ли да се присъедините към нашия отряд?

— На драго сърце, господа.

— В такъв случай качете се на талигата, ако сте много уморени, за да не вървите пешком.

— Разрешете да ви попитаме къде отивате? — попита вторият морски офицер, който бе мълчал дотогава.

— Заповядано ни е да стигнем до Рюпелмонд, господине.

— Бъдете внимателни — продължи същият офицер, — днес сутринта в тази посока мина испански отряд, очевидно излязъл от Антверпен.

— Почакайте — каза лейтенантът, — ще повикам нашия командир. — Той направи знак на Анри да дойде и му обясни за какво става дума.

— От колко души беше отрядът? — попита дьо Бушаж.

— Петдесет.

— Е, и какво? Това плаши ли ви?

— Не, графе, но мисля, че трябва да вземем лодката с нас; тя събира двадесет души и ако се наложи да се пресече реката, това може да стане на пет пъти, като конете се държат за юздите.

— Съгласен съм — каза Анри, — вземете лодката. А дали при вливането на Рюпел в Шелда има някакво жилище?

— Там има цяло селище — добави някой.

— Отиваме там: ъгълът, образуван от сливането на двете реки, трябва да е превъзходна позиция... Напред, войници! Разпоредете се двама да се качат в лодката и да я придвижат в посоката, в която ще тръгнем ние.

— Ако разрешите — каза единият от морските офицери, — в лодката ще се качим ние.

— Съгласен съм, господа — отговори Анри, — но не ни губете от поглед и се присъединете към нас, щом влезем в селището.

— Чудесно — каза все същият морски офицер и със силен замах на греблата отплава от брега.

„Странно — помисли Анри, когато отрядът потегли, — този глас ми е много познат.“

След час те бяха вече в селището, действително завзето от испанците, за които бе говорил морският офицер. Атакувани внезапно, испанците почти не се съпротивляваха. Дьо Бушаж заповяда пленниците да се обезоръжат и да се затворят в една от къщите; по негова заповед те бяха охранявани от десет души. След това Анри се разпореди хората да се нахранят на смени по двадесет души. Вечерята вече беше готова: това беше вечерята на пленените ненадейно испанци.

Преди да се нахрани сам, Анри направи проверка на постове. Върна се след половин час. Въпреки че беше помолил офицерите да вечерят без него, те не се бяха докоснали до нищо, но някои бяха задрямали от умора.

При появата на графа заспалите се събудиха, а тези, които бодърствуваха, скочиха на крака. Анри огледа просторната стая.

Медните лампи, окачени на тавана, хвърляха слаба, мътна светлина.

Видът на масата, струпана с пшенични хлебчета, печени свински бутове и чашите с пенлива бира, би раздразнил апетита не само на хора, не яли и не пили цели денонощия.

На дъо Бушаж посочиха оставеното за него почетно място.

Той седна и предложи на всички да започнат да се хранят. По това, колко енергично затракаха веднага ножовете и вилиците по фаянсовите чинии, Анри можеше да направя заключение, че го бяха очаквали с известно нетърпение и че идването му е било желано за всички.

— Всъщност — попита той лейтенанта, — дойдоха ли нашите морски офицери?

— Да, господине.

— Къде са?

— Ето там, на края на масата.

Действително, офицерите не само седяха на далечния край на масата, но и бяха избрали най-тъмното място в цялата стая.

— Господа — каза им Анри, — там ви е неудобно и вие, струва ми се, нищо не ядете.

— Благодарности, графе — отговори единият от тях, — много сме уморени и много повече се нуждаем от почивка, отколкото от храна; вече казахме това на господа офицерите, но те настояха да седнем на масата, като твърдяха, че такава е вашата заповед.

Анри слушаше с най-голямо внимание, но беше ясно, че гласът го интересуваше повече, отколкото отговора.

— Вашият другар на същото мнение ли е? — попита той, когато морският офицер млъкна.

При тези думи дъо Бушаж погледна толкова изпитателно втория офицер, нахлупил ниско шапката си и мълчащ упорито, че всички

военни, които бяха около масата, също започнаха да се вглеждат в него.

Принуден да отговори каквото и да е, офицерът едва разбираемо промърмори:

— Да, графе.

Като чу този глас, Анри трепна. След това стана и се запъти решително там, където седяха двамата офицери.

Той спря до тях и като се обърна към този, който беше говорил първи, каза:

— Господине, докажете ми, че вие не сте брат на господин Орили и не сте самият господин Орили.

— Орили! — възкликнаха присъстващите в един глас.

— А най-покорно моля вашия спътник — продължи Анри — малко да повдигне шапката си, която закрива неговото лице, иначе ще ми се наложи да го назова монсенъор и ниско да му се поклоня...

В същото време Анри се поклони ниско пред непознатия.

Той изправи глава.

— Негово Превъзходителство херцог д'Анжу! — възкликнаха в един глас офицерите.

— Е, какво, господа — каза херцогът, — щом се съгласихте да разпознаете вашия победен, скитащ се владетел, аз няма да спра проявата на чувства, които дълбоко ме трогват. Вие не бъркате, господа, пред вас наистина е херцог д'Анжу.

— Да живее монсенъорът! — дружно извикаха офицерите.

ГЛАВА 10

ПАВЕЛ ОТ РОДА НА ЕМИЛИЕВЦИТЕ

Всички тези приветствия, макар и искрени, смутиха херцога.

— По-тихо, господа — коза той, — моля ви, не се радвайте повече от самия мен на сполуката ми. Повярвайте, ако не ме бяхте познали, нямаше да се хваля първи, че съм запазил живота си.

— Как! Монсеньор! — възкликна Анри. — Вие видяхте колко бяхме потресени от вашата гибел и не ни разкрихте, че скърбим напразно!

— Господа — отговори херцогът, — освен многото причини, поради които исках да остана неразпознат, аз се ръководех от следното съображение: желях да се възползувам от случая и да чуя какви надгробни речи ще бъдат произнесени в моя чест.

— О! Монсеньор! Монсеньор!

— Не, наистина — продължи херцогът, — аз приличам на Александър Македонски: гледам на войната като на изкуство. Та ето, слагайки ръка на сърцето си, ще кажа: мисля, че извърших грешка.

— Монсеньор — промълви Анри, навел глава — моля ви, не казвайте това.

— А защо? Нима мислите, че аз не се укорявам, и то твърде сурово за загубата на сражението?

— Монсеньор, вашата добрина ни плаши, благоволете да успокоите вашите покорни слуги, като кажете, че не страдате.

Страшна сянка легна на челото на принца. И без това зловещото му лице стана още по-мрачно.

— Не, не — отговори той. — Благодарение на Бога се чувствам по-добре от когато и да било и вашето общество ми е много приятно.

Офицерите се поклониха.

— Колко души са под ваше командване, дьо Бушаж? — попита херцогът.

— Сто и петдесет, монсеньор.

— Така, така... сто и петдесет от дванадесет хиляди. Съотношението е същото, каквото и след битката при Кана^[1].

— Монсеньор — възрази Жоайоз, — ако вашата битка е подобна на битката при Кана, то ние всички сме по-щастливи от римляните: ние запазихме нашия Павел Емилий!

— Кълна се в спасението на душата си, господа — каза херцогът, — Павел Емилий от битката при Антверпен е Жоайоз и по всяка вероятност, за пълно сходство твоят брат загина... Така е, нали, дьо Бушаж?

При този хладнокръвно зададен въпрос сърцето на Анри се сви болезнено.

— Не, монсеньор — отговори той, — брат ми е жив.

— А! Още по-добре! — с ледена усмивка възкликна херцогът. — Нашият славен Жоайоз е оцелял! Къде е той? Искам да го прегърна!

— Няма го тук, монсеньор.

— Е, какво, ранен ли е?

— Не, монсеньор, цял и невредим е.

— Но подобно на мен се е спасил като по чудо, скита гладен, опозорен, жалък!

— Неизразимо радостен съм да съобщя на ваше височество, че брат ми е запазил три хиляди души и поел тяхното командване, завзе голямо селище на седем левги оттук.

Херцогът побледня.

— Три хиляди души! — повтори той. — И тези три хиляди са запазени от Жоайоз! Та знаеш ли ти, твоят брат се оказа втори Ксенофонт^[2]! Да живее Жоайоз! По дяволите Валоа! Честна дума, кралският дом не би могъл да избере за свои девиз „Nilater“.

— Монсеньор! Монсеньор! — промърмори дьо Бушаж, угнетен от съзнанието, че зад преднамерената веселост на херцога се таи злобна, мъчителна завист.

— Да, да, кълна се в спасението на душата си, аз казвам чистата истина... Така е, нали, Орили?... Връщаме се във Франция точно като Франсоа I след битката при Павия^[3]. Всичко е загубено, дори и честта. Ха-ха-ха!

Този смях, горчив като ридание, беше посрещнат с мрачно безмълвие, което Анри прекъсна с думите:

— Разкажете ни, монсеньор, по какъв начин добрият гений на Франция спаси ваша милост.

— Е, любезни графе, всичко е много просто; по всяка вероятност този гений, покровителят на Франция, в този момент е бил зает с нещо по-важно — така че бях принуден да се спасявам сам!

— По какъв начин?

— Като си плюх на петите.

Никой от присъстващите не се усмихна в отговор на тази духовитост, която херцогът без съмнение би наказал със смърт, ако си я бе позволил някой друг.

— На всички са известни хладнокръвието, храбростта и пълководческият талант на ваше височество — възрази Анри. — Ние ви умоляваме да не измъчвате нашите сърца, като си приписвате въображаеми грешки. И най-талантливият пълководец може да претърпи поражение и самият Ханибал е бил победен при Зама.

— Да — отговори херцогът, — но Ханибал спечели битките при Требия, Тразименското езеро и Кана, а аз — само една при Като-Камбрези, която въобще не може да се сравнява с тях.

— Благоволявате да се шегувате, монсеньор, като говорите, че сте побягнали?

— Не, дявол да го вземе! И не мисля да се шегувам; нима, дьо Бушаж, ти смяташ, че това е повод за шеги?

— Нима би могло да се постъпи по друг начин, графе? — попита Орили с желание да подкрепи своя господар.

— Мълчи, Орили — заповяда херцогът, — за това попитай сянката на Сент-Енян.

Орили сведе глава.

— Ах, да, вие не знаете какво се случи със Сент-Енян; ще ви разкажа това не с думи, а с три гримаси.

При тази нова духовитост, отвратителна при толкова угнетяващите обстоятелства, офицерите се намръщиха, без да се тревожат, че това може да не се хареса на повелителя им.

— И така, представете си, господа — започна херцогът, давайки си вид, че не е забелязал тази проява на неодобрение, — представете си, че в мига, в който се очерта неблагоприятният изход от битката, Сент-Енян събра около себе си петстотин конници и вместо да отстъпи като всички останали, се приближи към мен с думите „Трябва

незабавно да се атакува, монсеньор.“ — „Как така? — възразих аз. — Вие, Сент-Енян, сте полудели, те са сто против един французин.“ — „И хиляда против един да бяха — отговори той с ужасяваща гримаса, — аз тръгвам в атака.“ — „Отивайте, приятелю мой, отивайте — казах аз. — Колкото до мен, аз няма да тръгна в атака, а ще направя точно обратното.“ — „В такъв случай дайте ми вашия кон — останал е съвсем без сили, аз нямам намерение да бягам, затова всеки кон за мен е добър.“ И той действително ми даде своя вран кон, а сам се прехвърли на моя бял кон, като каза при това: „Херцоже, с този кон вие ще изминете двадесет левги за четири часа.“ След това, като се обърна към своите хора, извика: „След мен, господа! Напред за всички тези, които не искат да обърнат гръб на неприятеля!“ и се хвърли срещу фламандците с още по-страшна гримаса, отколкото първата. Ако ме беше послушал, вместо да проявява такава излишна, смелост, щеше да седи заедно с нас на тази маса и нямаше да прави в тази минута трета гримаса, по всяка вероятност още по-безобразна от предишните две.

Тръпки на възмущение пронизаха всички присъстващи.

„Той няма сърце — помисли Анри. — Колко жалко, че санът на този негодник го освобождава от предизвикателството, което всеки един от нас би му отправил с радост!“

— Ето как се случи — продължи принцът, изпразвайки чашата си, — че Сент-Енян умря, а аз съм жив: впрочем, умирайки, той ми оказа последна огромна услуга: тъй като яздеше моя кон, всички решиха, че съм загинал аз и фламандците забавиха преследването. Но бъдете спокойни, господа, ние ще получим реванш, кървав реванш и от вчерашния ден, поне в мислите си, формирам най-страшната армия, която някога е съществувала.

— А дотогава — заяви Анри — ваше височество ще поеме командването на моя отряд; аз съм скромен дворянин и нямам право да давам заповеди там, където се намира представител на кралския дом.

— Съгласен съм — каза принцът. — Преди всичко заповядвам всички да се заемат с вечерята; в частност това се отнася за вас, дьо Бушаж, вие даже не сте преместили към себе си чинията.

— Монсеньор, не съм гладен.

— В такъв случай, приятелю мой дьо Бушаж, проверете още веднъж постове. Съобщете на командирите, че съм жив, но ги помолете да не изразяват твърде гръмки своята радост, преди да сме

завзели някакво сигурно укрепление или да сме се съединили с войската на нашия непобедим Жоайоз.

Както вижда читателят, достатъчна бе една минута, за да стане този беглец и страхливец отново надменен, безгрижен и властен.

Да заповядваш на стотици хора или на стотици хиляди — все едно означава да заповядваш. Владетелите винаги желаят не това, което са заслужили, а това, което според тях им се полага.

Херцогът беше много учуден, че военен с името и положението на дьо Бушаж се е съгласил да поеме командването на шепа хора и е тръгнал в такава опасна експедиция. Такава работа би трябвало да се възложи на някой лейтенант, а не на брата на прославения адмирал.

Херцогът започна да разпитва офицерите и накрая научи, че адмиралът е възложил разузнаването на брат си само защото е отстъпил на неговото настояване.

— Защо, по каква причина — попита херцогът лейтенанта — графът толкова настойчиво се е стремил да му дадат това в действителност маловажно поръчение?

— Преди всичко той желаше да помогне на хората, спасени от адмирала — отговори той.

— Преди всичко — казахте вие, а какви подбуди са действували след това, господине?

— Даже и на ваше височество аз мога да съобщя само такива причини, които са свързани със службата.

— Ето виждате ли, господа — каза херцогът, обръщайки се към малкото офицери, които все още седяха около масата, — аз бях свършено прав, когато се стараех да остана непознат: в моята армия има тайни, в които не ме посвещават.

— О, монсеньор — възрази лейтенантът, — вие изтъкувахте много лошо моята сдържаност; тайната се отнася само за самия граф дьо Бушаж. Нима не може да се случи, докато служи на общите интереси, той да пожелае да направи услуга на някой свой роднина или на близък приятел?

— Кой от роднините или близките приятели на графа се намира тук? Кажете ми, аз желая по-скоро да го прегърна!

— Монсеньор — каза Орили, намесвайки се в разговора с тази почтителна фамилиарност, която отдавна бе превърнал в навик, — аз

разкрих наполовина тази тайна. Роднината на граф дьо Бушаж в действителност...

— В действителност... Говори по-бързо, Орили.

— В действителност е жена, монсеньор.

— Ето какво било! — възкликна херцогът. — Милият Анри! Това е толкова разбираемо... Е, какво, да си затворим очите за интригата с роднината и да не говорим повече за това.

— Това е най-доброто, което ваше височество може да стори — каза Орили, — още повече, че въпросната дама е преоблечена като мъж.

— Така, така... Значи, намирайки се във войската, Анри води със себе си жена!... Къде е тя, Орили?

— Горе!

— Как! Тук, в тази къща?

— Да, монсеньор... Но... по-тихо. Ето го господин дьо Бушаж!

— По-тихо! — повтори след него херцогът и избухна в смях.

[1] В битката при Кана (216 г. пр.н.е.) картагенският пълководец Ханибал успява да обкръжи и почти напълно да унищожи превъзхождащата го по численост римска войска. — Б.пр. ↑

[2] Гръцки пълководец (около 434–359 г. пр.н.е.), историк и философ; едни от предводителите на гръцките наемници в армията на персийския цар Кир Млади, който след поражението и смъртта на царя успява да изведе своя отряд през вражеската страна в Гърция. — Б.пр. ↑

[3] Френски крал (1494–1547). В битката при Павия (1525) бил разбит и взет в плен от испанците. След битката, според преданието, написал на майка си: „Всичко е загубено освен честта.“ — Б.пр. ↑

ГЛАВА 11

ХЕРЦОГ Д'АНЖУ СИ СПОМНЯ

Когато се връщаше, Анри чу злобния смях на херцога, но понеже съвсем рядко общуваше с негова светлост, той не знаеше каква опасност крие всяка проява на веселост от страна на херцог д'Анжу.

Щом пое ръководството на отряда, херцогът повери на Анри патрулите. Това решение изглеждаше толкова естествено, че останалите и най-вече самият Анри се подлъгаха за истинските намерения на херцога.

Дьо Бушаж обаче намери за необходимо да даде на лейтенанта някои служебни указания, а за времето на своето отсъствие да му възложи и грижата за двамата си спътници.

Но още преди да си беше казал приказката, в разговора се намеси херцогът.

— Тайни, а? — попита той с обичайната си коварна усмивка.

Лейтенантът със закъснение се усети, че беше сбъркал с тази неделикатност, и в желанието си да помогне на графа, побърза да каже:

— Не, монсеньор, графът само ме попита колко още барут имаме — сух и годен за употреба.

— А, това е друго — рече херцогът, принуден да се престори, че е повярвал, в противен случай щеше да изглежда, че е подслушвал, а това би било много унизително за синята му кръв.

Когато принцът се обърна, лейтенантът побърза да пошепне на Анри:

— Негово величество знае, че не сте сам.

Дьо Бушаж трепна и неволната му гримаса не убегна от вниманието на херцога; под предлог, че иска да е сигурен дали са изпълнени всичките му нареждания, той покани графа да отидат заедно до най-отговорния патрул. Ще не ще, дьо Бушаж бе принуден да се съгласи. Много му се щеше да предупреди Реми, да му внуши, че трябва да бъде предпазлив, обаче успя да стори само едно — на сбогуване каза на лейтенанта:

— Моля ви, пазете барута; пазете го така, както бих го пазил самият аз.

— Графе, къде се намира барутът, чието опазване възложихте на този младеж?

— В същата къща, където съм настанил щаба, ваше височество.

— Бъдете спокоен, дьо Бушаж — продължи херцогът, — добре разбирам колко е важен този въпрос, и то в нашето положение. Лично аз ще го пазя, а не младият ви приятел.

И с това приключиха разговора. Мълчаливо стигнаха до мястото, където се сливаха двете реки; херцогът на няколко пъти повтори на дьо Бушаж наставлението в никакъв случай да не изоставя поста на реката, после се върна в селището и незабавно потърси Орили; намери го в помещението, където бе сервирана вечерята. Музикантът спеше на пейката, завит с плаща. Херцогът го потупа по рамото.

Орили разтърка очи и погледна повелителя си.

— Чу ли?

— Да, монсеньор.

— Нали знаеш кого имам предвид?

— Разбира се! Неизвестната дама, която е роднина на граф дьо Бушаж.

— Тогава мобилизирай цялата си фантазия и отгатни останалото.

— Вече отгатнах — ваша светлост проявявате голям интерес.

— И още как! А сега кажи кое разпалва любопитството ми.

— Искате да знаете кое е това смело създание, което в огън и вода следва братята Жоайоз.

— „Per mille pericula Martis!“^[1] — както би се изразила милата Марго, ако беше тук. Ти съвсем точно уцели, Орили. Апропо, писа ли й?

— Трябваше ли да пиша на нейно величество?

— Естествено.

— За кое?

— За това, че ние, по дяволите, загубихме. И че тя трябва да е готова за всичко.

— В какъв смисъл, монсеньор?

— В смисъл, че Испания, след като се отърва от мен на север, непременно ще я нападне от юг.

— Но нямам нито хартия, нито мастило, нито перо, монсеньор.

— Намери. Както е казано в Евангелието, който търси, ще намери.

— Как да намеря всички тези неща в проклетата селска дупка?

— Аз пък ти нареждам: пиши, дръвнико; дори ако не намериш с какво да пишеш, за сметка на това...

— За сметка на това — какво?

— Ще намериш нещо друго.

— Ах, че съм глупак! — плясна се по челото Орили.

— Добре, аз самият ще напиша на милата Марго, само ми намери всичко необходимо и се върни едва когато си готов, пък аз ще те чакам тук.

— Тръгвам, монсенъор.

— И ако по време на тършуването забележиш, че къщата представлява интерес с обстановката си... Нали знаеш, Орили, колко обичам фламандските къщи.

— Да, монсенъор.

— Тогава ще ме повикаш.

— Незабавно. Бъдете спокоен.

Орили скочи и като птица литна към другата стая, където имаше стълба за нагоре. След пет минути се върна при господаря си.

— Е? — попита херцогът.

— Ако не се лъжа, монсенъор, тази къща трябва да е дяволски интересна.

— Защо?

— Защото, хиляди дяволи, в горното помещение не е толкова лесно да се влезе.

— Какво искаш да кажеш?

— Че дракон охранява вратата.

— Позволяваш си глупашки шеги — жалък музикант такъв!

— Уви, монсенъор, не е глупашка шега, а е самата тъжна истина. Съкровището е на горния етаж и пред вратата на стаята лежи човек, загърнат в голяма сива пелерина.

— Охо! Господин дьо Бушаж си позволява да изпрати войник за охрана на своята дама?

— Не е войник, по-вероятно е слуга на дамата или на самия граф.

— И как изглежда той?

— Нямах възможност да разгледам лицето му, монсеньор, но пък видях голям фламандски нож, затъкнат в колана му — той го е стиснал здраво и юмрукът му изглежда страшно тежък.

— Много, много интересно — промълви херцогът. — Я го поразбутај малко този юначага, Орили.

— Пазил ме Бог!

— Какво чувам? Ти се осмеляваш...

— Осмелявам се да ви кажа, че не само ще бъда обезобразен от ножа му, но и ще си спечеля смъртни врагове в лицето на Жоайоз, придворните любимци. Ако бяхте крал на Нидерландия — разбирам, но в сегашното ни положение трябва да живеем в мир с всички, монсеньор, особено пък с тези, които ни спасиха живота, а живота ни спасиха братята Жоайоз. Имайте предвид, монсеньор, ако вие не го кажете, самите те ще го сторят вместо вас.

— Имаш право, Орили — съгласи се херцогът и тропна с крак, — както винаги имаш право, и все пак...

— Разбирам, но...

— Искам да видя тази жена, не ти ли е ясно?

— Може и да я видите, само че не през вратата.

— Добре — прие херцогът. — Щом не през вратата, значи през прозореца, а?

— Доста добра идея, монсеньор, веднага ще донеса стълба.

Орили изскочи в двора и тръгна право към навеса, където ониските кавалеристи бяха вързали конете си. Намери там дървена стълба, каквато винаги може да се намери под навес, излезе на улицата и я подпря откъм външната страна на къщата.

Трябва наистина да си принц и „божественото право“ да ти дава власт над всичко, за да си позволиш пред очите на часовоя да предприемеш толкова дръзки и оскърбителни за дьо Бушаж действия — така, както ги предприе херцогът.

Орили си даваше сметка за всичко това и показва на херцога, че насреща му е часовоят, който — без да знае с кого си има работа — май се канеше да ги спре.

Франсоа сви рамене и отиде при войника.

— Приятелю — рече му той, — нали това е най-високото място в селището, така ми се струва, а?

— Тъй вярно, монсеньор — отговори войникът, който позна Франсоа и почтително му козирува. — И ако ги нямаше тези стари липи, на лунна светлина щеше да се вижда цялата околност.

— Така си и мислех — каза херцогът, — затова заповядах да ми бъде донесена стълба, за да огледам местността... Хайде, качи се, Орили — не, почакай, най-добре аз да се кача: началникът трябва да види всичко с очите си.

Херцогът се покатери до горния край на стълбата, а Орили остана долу.

Стаята, в която Анри бе настанил Диана, бе застлана с рогозки. Вътре имаше голямо дъбово легло с плетено покривало, маса и няколко стола.

Вестта за смъртта на херцог д'Анжу сякаш освободи душата на Диана от тежко бреме; младата жена помоли Реми да ѝ донесе нещо за ядене и той с най-голяма радост изпълни молбата ѝ. Колкото и лека да беше вечерята, Диана усети, че очите ѝ се затварят и главата ѝ натежава. Забеляза го и Реми. Той тихо излезе и легна пред прага, както бе правил винаги, откакто напуснаха Париж.

Диана спеше, облегната на масата, подпряла с ръка главата си и опряла стройна снага на облегалката на високия стол, украсен с дърворезба. Устата ѝ бе леко отворена, прекрасната ѝ коса — разпиляна върху отметнатата качулка на грубата мъжка дреха; като небесно видение би се сторила тази жена на всеки, който би дръзнал да наруши покоя на потайното ѝ убежище.

Възторг, породен от гледката, се отрази върху лицето и в движенията на херцога; опрян на рамката на прозореца, той се вглеждаше в захлас в чаровното създание.

Но ненадейно изразът на лицето му помрачня и той с внезапна бързина слезе долу, сякаш искаше час по-скоро да се махне от светлината на прозореца. Щом се намери на улицата, в полумрака, херцогът се облегна на стената, кръстоса ръце на гърдите си и се умили.

Орили, който безмълвно го наблюдаваше, забеляза, че погледът на херцога сякаш се е зареял към някаква точка, както става, когато човек се задълбочи в смътни, далечни спомени.

След десетина минути дълбок размисъл херцогът отново се изкатери по стълбата и отново се вгледа през прозореца.

Кой знае колко дълго щеше да остане той в същото положение, ако не беше го сепнал Орили:

— Бързо слезте, монсеньор, чувам някакви стъпки.

Херцогът се послуша.

— Нищо не чувам — каза след малко.

— Онзи, който идваше насам, сигурно се е скрил — той е шпионин и ни следи.

— Прибери стълбата — заповяда херцогът.

Когато се върна, Орили попита:

— Е, монсеньор, хубава ли е?

— Страшно хубава — мрачно отговори херцогът.

— Тогава защо сте толкова тъжен, монсеньор?

— Чудя се, Орили — все така замислено промълви херцогът, — някъде съм виждал тази жена.

— Искате да кажете, че я познавате?

— Не! Колкото и да се мъча, никакво име, свързано с това лице, не изплува в паметта ми. Знам само, че сърцето ми ще се пръсне.

— Затова трябва да разберем коя е.

— Разбира се.

— Хубаво поровете в спомените си, монсеньор да не сте я виждали в двореца?

— Не, мисля, че не.

— Във Франция, в Навара, във Фландрия?

— Не.

— Да е испанка?

— Не мисля.

— Англичанка, придворна дама на кралица Елизабет?

— Не, не. Имам чувството, че образът ѝ е свързан с някакъв трагичен случай. Тази жена е прекрасна, но е прекрасна като покойница, като призрак, като сън, затова мисля, че съм я сънувал. Два-три пъти през живота си — продължи херцогът — съм сънувал страшни кошмари, споменът за тях и до днес смразява душата ми... Да, вече съм сигурен: жената горе се е явявала в сънищата ми.

Точно в този миг откъм площада се дочуха бързи стъпки и Анри извика на херцога:

— Тревога, монсеньор! Тревога!

— Тук ли сте, графе? Бъдете добър да ми обясните как сте си позволили да напуснете поверения ви пост?

— Монсеньор — решително отговори Анри, — ако намерите за необходимо, можете да ме накажете, обаче сметнах за свой дълг да бъда тук.

Херцогът с многозначителна усмивка погледна нагоре към прозореца и попита:

— Какъв дълг, графе? Чакам обясненията ви!

— Монсеньор, откъм Шелда идват конници и не се знае дали са врагове, или приятели.

— Много ли са? — разтревожи се херцогът.

— Твърде много, монсеньор.

— Аха! Добре тогава, че не сте проявили безразсъдна смелост, графе, а се върнахте. Най-разумното, което можем да сторим, е да се махнем оттук.

— Наистина, монсеньор, обаче ми се струва, че трябва да предупредим брат ми.

— За тази цел ви стигат двама души.

— Тогава ще отида с някого от ониските кавалеристи.

— В никакъв случай, по дяволите! — ядоса се херцогът. — Вие ще дойдете с нас. Гръм и мълния! Да се лишим от такъв защитник!

— Ваше височество целия отряд ли ще вземе?

— Да.

— Слушам, монсеньор — с поклон отговори Анри. — След колко време ваша светлост смята да потегли?

— Незабавно, графе.

— Хей, кой е там? — викна Анри.

От пресечката веднага, сякаш бе чакал там своя началник, изскочи все същият лейтенант.

Анри му даде нужните нареждания и след миг от всички страни започнаха да се стичат към площада кавалеристите, готови за път.

Херцогът свика господа офицерите и им съобщи:

— Господа, както изглежда, принц Орански е пратил подире ми преследвачи, но не подобава на член от френския кралски дом да се остави да бъде пленен. Затова да отстъпим пред численото превъзходство на противника и да се оттеглим към Брюксел. Докато съм с вас, съм спокоен за живота и свободата сп.

После отведе Орили малко по-встрани и се обърна към него със следните думи:

— Ти ще останеш тук. Тази жена не може да ни съпровожда. Ще бъдем толкова бързи, че дамата просто ще се изтощи.

— Закъде тръгва монсеньорът?

— За Франция и вероятно ще остана в някое от моите имения, да речем, в Шато Тиери. Ще доведеш там прекрасната непозната.

— Но може би тя няма да пожелае да бъде доведена?

— Да не си луд! Ти няма да я доведеш при мен, а при граф дьо Бушаж. Какво ти става — сякаш за пръв път ми помагаш в подобни начинания! Имаш ли пари?

— Две кесии жълтици.

— Тогава действай смело и гледай моята прекрасна непозната да се появи в Шато Тиери; като я видя по-отблизо, може и да я позная.

— Как да постъпя със слугата?

— Докарай и него, ако не се възпротиви.

— В противен случай?

— Постъпи с този човек като с камък, който те спъва — махни го от пътя си!

— Точно така, монсеньор!

Докато подлите заговорници обсъждаха коварните си замисли, дьо Бушаж се качи горе и събуди Реми. Той по някакъв специален начин, известен само на него и на Диана, почука на вратата и младата дама отключи. Зад Реми тя видя дьо Бушаж.

— Добър вечер, господине — поздрави Диана с усмивка, каквато отдавна не бе се появявала на лицето ѝ.

— Моля да бъда извинен, госпожо — бързо отговори графът, — дойдох не да ви досаждам, а да се сбогувам с вас.

— Да се сбогувате? Нима заминавате, графе?

— Принуден съм, госпожо; задължен съм да се подчинявам преди всичко на принца.

— На кой принц? — пребледня Диана.

— На херцог д'Анжу, когото всички смятаха за загинал — той се спаси и се присъедини към нас.

Диана изстена, а Реми стана бял като платно.

— Ако херцогът не бе заповядал да го съпровождам, бих ви изпратил до манастира, където смятате да се оттеглите, госпожо.

— Да, да — възкликна Реми, — ще отидем в манастира.

И долепи пръст до устните си.

Диана му кимна — беше го разбрала.

— Щях непременно да ви изпратя, госпожо, понеже ме е страх, че хората на херцога може да ви досаждат.

— Защо?

— Нашият млад лейтенант го видял как сложил долу стълба и се качил да гледа през прозореца ви.

— О, Боже! Боже! — възкликна Диана.

— Успокойте се, госпожо, лейтенантът го чул да казва на спътника си, че не ви познава.

— Все едно, все едно... — заповтаря Диана, загледана в Реми.

— Не се тревожете, госпожо — продължи Анри, — херцогът заминава след четвърт час и вие ще останете сама. Така че ми позволете най-почтително да се сбогувам с вас и още веднъж да ви уверя, че до последен дъх сърцето ми ще бие само за вас. Сбогом, госпожо, сбогом!

Той се поклони благоговейно, като пред олтар и отстъпи крачка назад.

— Не, не — в трескаво вълнение възкликна Диана. — Господ няма да го допусне! Не, вие грешите — този човек умря.

В същия миг сякаш в отговор на отчаяните й думи от улицата се чу гласът на херцога, който гръмко извика:

— Графе! Графе! Карате ме да ви чакам!

— Чувате ли, госпожо? — попита Анри. — За последен път — сбогом!

Стисна ръката на Реми и се затича надолу по стъпалата.

Цяла разтреперана като птиче, омагьосано от отровна змия, Диана се доближи до прозореца.

Видя херцога, яхнал коня си: светлината на факлите, носени от двама ониски кавалеристи, осветиха лицето му.

— Той е жив, този демон — пошепна Диана на ухото на Реми с такъв заплашителен тон, че верният слуга потръпна. — Той е жив, значи и ние трябва да живеем; той заминава за Франция, следователно и ние трябва да заминем за Франция, Реми.

[1] През хилядите опасности на войната (лат.). — Б.пр. ↑

ГЛАВА 12

ОПИТ ЗА ПОДКУПВАНЕ

Трескавата подготовка на ониските кавалеристи за път се съпровождаше от звънтене на оръжие и гръмогласни провиквания. Реми изчака да утихне шумът и щом му се стори, че къщата е празна, реши да слезе в салона на долния етаж — на свой ред искаше и той да се приготви за пътуването.

Когато влезе обаче, за своя най-голяма изненада видя до огъня някакъв човек. Вероятно неизвестният причакваше Реми, макар при неговата поява да придоби уж равнодушен вид.

Реми се тътреше, както винаги с несигурна крачка и с плешивата си глава лесно можеше да мине за старец, прегърбен от тежестта на годините.

Човекът, до когото се доближи, седеше с гръб към светлината и Реми не можа да го види добре.

— Извинете, господине — обърна се той към непознатия, — мислех, че съм останал тук сам.

— И аз така мислех — отговори непознатият, — но с радост се убеждавам, че ще имам спътници.

— О, доста скучни спътници — побърза да отговори Реми, — защото освен болния младеж, когото водя у дома във Франция...

— Разбирам кого имате предвид! — възкликна Орили с престорено добродушие.

— Наистина ли? — попита Реми.

— Да, става дума за младата особа...

— За каква млада особа? — изуми се Реми, изострайки уши.

— По-кратко, по-кратко, приятелче, не се сърдете — каза Орили. — Аз съм управителят на граф дьо Бушаж и преди да замине, той ми повери една млада особа и стария ѝ слуга, които имали намерение да се върнат във Франция.

С тези думи непознатият стана и със сърдечна усмивка се приближи до Реми. Сега светлината на лампата вече падаше върху

него.

Но вместо и той да се доближи до неизвестния, Реми се дръпна назад и върху обезобразеното му лице се изписа ужас.

— Не ми отговорихте. Да не се страхувате от мен? — попита Орили с най-сияйна усмивка.

— Господине — измънка Реми с тих дрезгав глас, — не се гневете на горкия старец, когото мъките и раните са направили страхлив и недоверчив.

— Но тогава е още по-голямо основание, друже, следва да приемете помощта на един сигурен спътник.

Реми отстъпи по-назад.

— Отивате ли си?

— Трябва да се посъветвам с моята господарка; нали разбирате, без нея нищо не мога да реша.

— Естествено, но позволете аз лично да ѝ се представя и най-подробно да я уведомя за възложената ми задача.

— Не, не, благодаря ви; моята господарка сигурно още спи, а сънят ѝ за мен е свещен.

Щом Реми затвори вратата зад себе си, всичко, което го състаряваше с изключение на плешивината и бръчките по лицето, изчезна — той изкачи стълбите така бързо, че сега никой не би му дал повече от трийсетина години.

— Госпожо, госпожо! — със задъхан глас възкликна той, като видя Диана.

— Какво има пак, Реми? Не е ли заминал херцогът?

— Заминал е, госпожо, но тук има един зъл дух, хиляди пъти по-опасен от херцога — зъл дух, когото шест години съм проклинал в очакване да дойде часът на отмъщението.

— Кой е той? Да не би да е Орили?

— Същият. Негодникът е долу в къщата.

— Позна ли те?

— За Бога, госпожо — промълви Реми с горчива усмивка, — изключено е някой да ме познае.

— Може би се е досетил коя съм аз?

— Едва ли, щом настоява да ви види.

— Аз пък те уверявам, че той подозира истината.

— В такъв случай, госпожо — мрачно каза Реми, — цялата работа става още по-лесна: селището обезлюдя, негодникът е сам, аз също... Видях на колана му кинжал... На моя имам нож.

— Почакай, Реми, почакай — прекъсна го Диана, — не ти оспорвам правото да отнемеш живота на този подлец, обаче нека първо разберем какво иска той от нас и не можем ли да имаме полза от злините, които възнамерява да ни стори. За какъв се представя?

— За управител на господин дьо Бушаж, госпожо.

— Виждаш ли как лъже — явно се домогва до някаква цел. Какво иска?

— Да ви съпровожда.

— Кажу ми, че съм съгласна.

— За Бога, госпожо!

— Добави, че смятам да отида при роднини в Англия, но още се колебая. С една дума, лъжи точно като него. Разбираш ли, за да победиш, трябва да владееш оръжието на противника не по-зле от него.

— Но той ще ви види.

— Нали съм с маска. Всъщност подозирам, че и без това ме е познал, Реми.

— В такъв случай ни готви капан.

— Единственият начин е да се престорим, че сме му повярвали.

— Обаче...

— Кажу ми: от какво се страхуваш? Има ли нещо по-страшно от смъртта?

— Няма.

— Тогава? Нали не си се отказал да умреш в името на нашия обет?

— През ум не ми е минало! Но отказвам да умра, преди да съм отмъстил.

— Реми, Реми! — възкликна Диана и погледът ѝ в този миг пламна с фанатичен възторг. — Бъди спокоен, ще отмъстим: ти — на слугата, аз — на неговия господар.

— Чул ви Господ!

— А сега върви, драги.

Реми още се колебаеше. Но докато слизаше по стълбите, спокойствието отново се възвърна в душата му, калена от изпитанията;

той твърдо реши да разпита музиканта и ако негодникът бъде уличен в гнусни замисли, каквито му приписваха двамата спътници, веднага да го убие с удар на кинжала.

Орили го чакаше с нетърпение.

Реми отиде при него и тихо, учтиво продума:

— Господине, моята господарка не може да приеме предложението ви.

— Защо?

— Защото не сте управителят на граф дьо Бушаж.

Орили пребледня.

— Кой ви го каза?

— Никой, но то си е ясно. На сбогуване с мен графът ми възложи охраната на особата, която съпровождам, и замина, без да ми спомене за вас.

— Той говори с мене, след като сте си взели сбогом.

— Лъжа, господине, чиста лъжа.

Орили се изправи в цял ръст — Реми пред него изглеждаше като грохнал старец.

— Държите ми доста особен език, любезни! Пазете се! Вие сте стар, аз съм млад; вие сте слаб, аз съм много як.

Реми се усмихна, но нищо не каза.

— Ако имах лоши помисли спрямо вас или вашата господарка — продължи Орили, — достатъчно беше да вдигна ръка...

— Така ли било! — възкликна Реми. — Значи съм сбъркал и вие имате най-добри намерения спрямо моята господарка?

— Именно!

— Тогава ми обяснете какво искате?

— Приятелю мой — отговори Орили, — искам да ви ощастливя, ако се съгласите да ми направите услуга.

— Обаче, за да ви направя услуга, трябва да знам вашите намерения.

— Моите намерения са следните: вие познахте, драги, мой господар не е граф дьо Бушаж, а друго лице...

— Кое е то?

— Много по-високопоставено.

— Внимавайте! Пак ме лъжете.

— Защо мислите така?

— Познавам много малко семейства, които да превъзхождат рода Жоайоз.

— А кралската фамилия? И ето как плаща тя — допълни Орили, като се опита да сложи в ръката на Реми едната кесия с жълтици, оставена от херцог д'Анжу.

Реми потръпна от допира на Орили и отстъпи назад.

— Вие сте от свитата на краля?

— Не, на брат му, херцог д'Анжу.

— А, прекрасно, готов съм предано да служа на херцога.

— Още по-добре.

— Какво желае негово височество?

— Негово височество — каза Орили, доближи се до него и отново се опита да му даде парите — е влюбен във вашата господарка.

— Значи я познава, така ли?

— Видя я.

— Видял я е! — възкликна Реми и неволно стисна дръжката на ножа. — Кога?

— Тази вечер.

— Изключено! Моята господарка не е излизала от стаята си.

— Какво от това! Херцогът се държа като хлапак. Взе дървена стълба и се изкачи по нея...

— Така ли било... — пошепна Реми и сложи ръка на сърцето си, за да притъпи болката.

— Та след всичко, което каза негово височество за вашата господарка, изгарям от желание да я видя. И така, ще си помагаме, нали?

Той за трети път се опита да връчи кесията на Реми.

— Значи херцог д'Анжу е влюбен в моята господарка? — с усилие изговори Реми.

— Да.

— И какво иска?

— Тя да го посети в Шато Тиери, където му се наложи спешно да отиде.

— Виждам само една пречка.

— Каква?

— Господарката смята да замине за Англия.

— По дяволите! Тъкмо можете да ми направите услуга — разубедете я!

— Господине, вие не познавате моята господарка: тази жена винаги твърдо държи на своето. Но дори ако се съгласи да замине за Шато Тиери вместо за Англия — това още нищо не значи. Защо сте толкова сигурен, че ако се появи в Шато Тиери, непременно ще отстъпи пред домогванията на херцога?

— Защо пък не?

— Тя не обича херцог д'Анжу.

— Глупости! Всички жени обичат принцовете. Чуй ме, глупчо — настоя Орили, — исках да уредим с теб всичко тихо и кротко, без насилие, обаче ти ме караш да променя начина си на действие.

— И какво ще направите?

— Ще те убия в някое по-затънтено местенце, а дамата ще отмъкна. Е, ще я склониш ли да тръгне за Шато Тиери?

— Ще направя всичко възможно, обаче нищо не мога да гарантирам.

— Върви горе, аз междувременно ще приготвя конете.

И явно абсолютно сигурен, че надеждите му ще се сбъднат, Орили се забърза към конюшната.

— Какво става? — попита Диана.

— Госпожо, херцогът ви бил видял и безумно се бил влюбил във вас.

— Херцогът ме бил видял? Херцогът бил влюбен в мен! — възкликна Диана. — Май си полудял, Реми?

— Ни най-малко. Предавам само думите на Орили.

— Но щом херцогът е успял да ме види, значи ме е познал.

— Ако ви беше познал, мислите ли, че Орили щеше да се осмели да дойде при вас? Не, херцогът не ви е познал.

— Ти си прав, хиляди пъти прав. Да вървим с този човек, Реми.

— Но той ще ви познае!

— Защо мислиш, че музикантът е с по-добра памет от своя господар?

— Защото за него е по-важно да помни, а за херцога — да забрави.

— Нали знаеш, Реми, имам маска, а ти — нож.

— Така е, госпожо. И започвам да си мисля, че дори Господ ще ни помогне да накажем злосторниците.

Реми излезе на стълбите и извика:

— Господине! Господине!

— Кажи? — обади се отдолу Орили.

— Моята господарка благодари на граф дьо Бушаж и с голяма благодарност приема вашето любезно предложение.

— Чудесно, чудесно — викна Орили. — Предупредете я, че конете са готови.

— Елате, госпожо — каза Реми и подаде ръка на Диана.

Орили чакаше до стълбите, вдигнал фенер: нямаше търпение да види лицето на непознатата.

— По дяволите! Тя е с маска! — изломоти той. — Нищо, по пътя до Шато Тиери връзките ще се скъсат или ще бъдат срязани...

ГЛАВА 13

ПЪТУВАНЕТО

Потеглиха.

Орили се държеше със слугата като с равен, а към господарката проявяваше подчертано уважение.

Реми обаче беше наясно, че зад неговата почтителност се крият някакви тайни замисли.

Наистина: да държи на жената стремето, когато се качва на коня, грижовно да следи всеки неин жест, да не пропуска възможност да ѝ вдигне ръкавицата или да ѝ закопчае наметалото може само влюбен или слуга, или човек, който изгаря от любопитство.

Обаче музикантът имаше силен противник: Реми държеше да служи на господарката си както винаги и ревниво изместваше Орили.

За музиканта оставаше само едно: да се надява на щастлива случайност по време на дългото и изморително пътуване.

Но и тук очакванията му останаха излъгани: нито в дъжд, нито в пек младата жена не свали маската си в негово присъствие.

Всяко подпитване, всеки опит да подкупи Реми се оказаха напразни; слугата винаги повтаряше, че такава била волята на неговата господарка.

— Кажете, тези предпазни мерки само спрямо мене ли важат? — интересуваше се Орили.

— Не, спрямо всички.

— И все пак херцог д'Анжу я е видял? Тогава тя не е ли крила лицето си?

— Случайност, чиста случайност — неизменно отговаряше Реми. — Тъкмо поради това, че херцог д'Анжу е видял моята господарка противно на желанието ѝ, тя сега прави всичко възможно никой да не я види.

Междувременно дните се нижеха, пътниците стигаха все по-близо до целта, но благодарение на предпазливостта на Реми и

неговата господарка любопитството на Орили оставаше незадоволено. Пред тях вече беше Пикардия.

Орили, който през последните три-четири дни опита всичко: лицемерие, престорена обида, угодливост и едва ли не насилие — все повече губеше търпение и лошавината му надделяваше над преструвките.

Той като че ли се досещаше, че под маската на младата жена се крие фатална тайна.

Веднъж възобнови опитите да подкупи верния слуга — Реми, както винаги, отказа.

— Но все някога трябва да видя лицето на твоята господарка — настоя Орили.

— Разбира се — отговори Реми, — но това ще стане, когато пожелае тя самата, а не вие.

— Ами ако използвам сила? — дръзко попита Орили.

В очите на Реми неволно блеснаха мълнии.

— Опитайте! — извика той.

Орили улови изпепеляващия му поглед и разбра колко бурна енергия има у този, когото смяташе за старец.

Засмя се и каза:

— Да не съм луд? В края на краищата какво ме е грижа коя е тя. Нали е същата, която е видял херцог д'Анжу?

— Разбира се!

— И която той заповяда да му доставя в Шато Тиери?

— Да.

— Нищо друго не ме интересува. Не аз, а моят монсеньор е влюбен в нея; обаче ако се опитате да ми избягате...

— Толкова сме далеч от подобна мисъл, че и да не бяхте с нас, пак щяхме да продължим към Шато Тиери — щом херцогът иска да ни види, и ние също желаем да се видим с него.

— В такъв случай — завърши разговора Орили — всичко е наред. Продължавайте пътя си, аз ще ви настигна.

— Какво ти каза? — попита младата жена, когато Реми се изравни с нея.

— Изрази обичайното си желание.

— Да ми види лицето?

— Да.

Диана се усмихна под маската.

— Внимавайте — предупреди я Реми, — бесен е от злоба.

— Той няма да ме види. Щом аз не искам — няма как да успее.

— Но когато стигнем в Шато Тиери, нали ще ви види с открито лице?

— Това е без значение; когато видят лицето ми, за тях вече ще е твърде късно. Освен това господарят му не ме е познал.

— Но слугата ще ви познае!

— Нали виждаш, че засега нито гласът ми, нито външният ми вид нищо не им напомнят.

Внезапната поява на Орили прекъсна разговора им; по всяка вероятност бе минал по друг път и ги бе настигнал с надеждата да долови някоя дума от разговора на спътниците си.

Мълчанието, което настъпи, щом Диана и Реми го забелязаха, явно подсказваше, че Орили им пречи.

От тази минута музикантът си направи точен план на действията и се престори, че съвсем се е отказал от намеренията си.

Реми с доста голяма тревога забеляза тази промяна.

По пладне пътниците спряха, за да могат конете да починат.

В два часа отново тръгнаха и яздиха до четири.

В далечината чернееше тъмната Лаферска гора.

Реми и Диана размениха многозначителни погледи, сякаш и за двамата беше ясно, че в тази гора ще се разиграе събитието, което ги заплашваше още от началото на пътуването.

Тримата конници влязоха в гората.

Беше към шест привечер. След половин час започна да се смрачава.

Силен вятър въртеше шумата и я хвърляше в езерото. Наоколо нямаше жива душа. Ако отдалеч не идваше хрипкавият вой на вълците, пробудени от настъпващата нощ, Лаферската гора щеше да изглежда като една от онези омагьосани гори, в които няма живот нито за хора, нито за животни.

Изведнъж Диана усети, че седлото ѝ — този път Орили беше оседдал коня ѝ — се свлича на една страна.

Тя повика Реми, който веднага скочи от коня си и отиде при нея, а тя самата се наведе да затегне ремъка на седлото.

Орили се възползува: безшумно се приближи до Диана и с връхчето на ножа срязва копринената връзка на маската.

Стъписана, младата жена не успя нито да изпревари движението му, нито да се закрие с ръка, Орили дръпна маската и приближи лицето си до нейното. Двамата се взряха един в друг и никой не би могъл да каже кой от тях преbledня повече, кой имаше по-ужасяващ вид.

Орили усети, че по челото му избива студена пот. Той изтърва кинжала и маската и изкрещя потресен:

— О, небеса! Графиня дьо Монсоро!

— Това име повече никога няма да произнесеш! — извика Реми; хвана Орили за колана, смъкна го от коня и двамата паднаха на земята.

Орили протегна ръка и понечи да грабне кинжала си.

— Не, не и не, Орили — викна Реми, затиснал с коляно гърдите му, — ти завинаги ще останеш тук!

Орили внезапно проумя.

— Одоен! — извика той. — С мен е свършено!

— Не бързай — възрази Реми и запуши устата на негодника, а той междувременно се съпротивляваше с всички сили, — обаче смъртта ти е предрешена. — Извади с дясната ръка дългия си фламандски нож и каза: — И ето сега, Орили, твоите думи се сбъдват.

Ножът се заби в гърлото на музиканта; чу се леко хъхрене...

Диана, яхнала странично коня, подпряла ръка на седлото, цялата трепереше, но без да се щади наблюдаваше с безумни очи зловещото зрелище.

И все пак не издържа накрая — когато кръвта зашуртя по ножа, тя в несвяст рухна на земята.

В тази страшна секунда Реми, естествено, не можеше да се погрижи за нея — той обискира Орили, извади от джоба му и двете кесии с жълтици, върза на врата на убития тежък камък и хвърли трупа във водата.

Пороен дъжд се лееше като из ведро.

Реми изплакна ръцете си в тъмната застояла вода, вдигна припадналата Диана, качи я на коня и скочи на седлото, за да придържа спътницата си.

Конят на Орили, сепнат от вълчия вой, който бързо се приближаваше, сякаш вълците бяха привлечени от страшното събитие, изчезна в горския гъсталак.

Когато Диана дойде на себе си, двамата, без да си кажат нито дума, продължиха към Шато Тиери.

ГЛАВА 14

КАК КРАЛ АНРИ III НЕ ПОКАНИ КРИЙОН НА ЗАКУСКА, А ШИКО СЕ САМОПОКАНИ

На другия ден след описаните събития в Лаферската гора кралят на Франция взе вана в девет сутринта.

Камериерът първо го загърна с тънко вълнено одеяло, после го разтри с две хавлии, меки като свила, нататък дойде ред на фризьорите и гардеробиерите, след тях — на парфюмеристите и на придворните.

Когато най-накрая придворните си отидоха, кралят повика главния слуга и му съобщи, че днес има зверски апетит и затова закуската да бъде по-обилна от обичайния силен бульон. В този момент при негово величество се яви за нареждания полковникът на френската гвардия Крийон.

— Бъдете така мил, скъпи Крийон — обърна се към него кралят, — не ме карайте днес да изпълнявам ролята на коронована особа! Събудих се толкова бодър, толкова весел. Гладен съм, Крийон, ясно ли ти е, приятелю?

— Особено, след като и аз самият съм толкова гладен, ваше величество — отговори полковникът.

— Ти си гладен винаги — засмя се кралят.

— Не винаги — ваше величество благоволява да преувеличава. Само три пъти дневно, а вие, ваша светлост?

— Аз ли? Веднъж годишно, и то само когато съм получил добри новини.

— Значи днес сте получили добри новини, ваше величество?

— Никакви, Крийон. Но нали знаеш поговорката...

— Липсата на новини е най-добрата новина. Не изпитвам доверие към пословиците, а пък към тази особено. Нищо ли не ви съобщиха от Навара?

— Не. Това доказва, че там спят.

— А от Фландрия?

— Не. Това доказва, че там се бият.

— А от Париж?

— Не. Това доказва, че там плетат заговори. А сега си върви, скъпи мой Крийон, хайде!

— Кълна се в честта си — отново подхвана Крийон, щом като ваше величество сте толкова гладен, редно е и мен да поканите на закуска.

— Защо, човече?

— Защото се чуват слухове, че ваше величество се храните само с въздух, та представете си моето удоволствие да мога да кажа: това е долна клевета, кралят се храни със същия апетит, както всички.

— Не, Крийон, бих се изчервил от срам, ако пред очите на поданиците си похапвах с апетит като някой простосмъртен. Разбери, кралят винаги трябва да изглежда поетично и величествено. Сега ще ти дам пример. Помниш ли цар Александър?

— Кой Александър?

— Онзи, някогашният — Alexander Magnus. Ала ти надали знаеш латински. Та Александър Велики или Македонски обичал да се къпе пред войниците, защото бил красавец, добре сложен и само мускули, не случайно го сравнявали с Аполон.

— Би било голяма грешка, ваше величество, ако му подражавахте и се къпехте пред своите поданици. Прекалено сте слаб, господарю.

— Все пак си прекрасно момче, Крийон — рече Анри и тупна събеседника си по рамото, — харесваш ми с твоята безцеремонност, не си ласкател. Ти, стари приятелю, не си като моите придворни.

— То е тъкмо защото не ме каните на закуска — веднага му отвърна Крийон и добродушно се засмя.

Раздели се с краля по-скоро доволен, отколкото недоволен, защото потупването по рамото изцяло замени поканата за закуска.

Щом Крийон излезе, сервираха закуската на краля.

Кралският готвач беше надминал себе си. Супата от яребици с надробени трюфели и кестени най-вече прикова вниманието на краля, който бе започнал трапезата си с превъзходни стриди.

Тъкмо поднасяше към устата си четвъртата лъжица, когато зад гърба му се дочуха леки стъпки и добре познат глас сърдито нареди:

— Ей! Прибори!

— Шико! — обърна се кралят.

— Същият.

И верен на себе си, Шико се настани и започна да си взима от блюдото най-сочните стриди — лапаше ги, обилно полети с лимонов сок, без да каже нито дума.

— Тук ли си, Шико! Върнал си се! — повтаряше кралят.

Шико посочи препълнената си уста и като се възползува от изумлението на краля, придърпа супата от яребици.

— Почакай, това ястие е само за мен! — възкликна Анри.

Шико братски подели храната за себе си и господаря си.

След това си наля вино, от супата мина на рибното суфле, пастета от риба, на пълнените раци и най-накрая за успокоение на съвестта си пийна от кралския бульон. Дълбоко въздъхна и каза:

— Вече не съм толкова гладен!

— Да се надяваме, Шико, по дяволите!

— И така, здравей, любими кралю! Как си? Днес ми се виждаш доволен.

— Наистина, тази сутрин се чувствавам превъзходно.

— Толкова по-добре, кралю, толкова по-добре... Но — хиляди дяволи! Не е възможно това да е край на закуската — сигурно имаш и сладкиши.

— Ето ти вишнево сладко, направено от монмартърските монахини.

— Прекалено е сладко.

— Ядки, пълнени със стафиди.

— Не, не са извадени семчиците!

— Все си недоволен, мърморко.

— Честна дума, всичко се влошава, дори и кулинарното изкуство, а в двореца се живее все по-зле и по-зле.

— Да не би в наварския дворец да е по-добре? — засмя се Анри.

— Хе! Може и така да е.

— Тогава там явно са настъпили големи промени.

— Кое то си е вярно, вярно е, синко.

— Разкажи ми все пак за пътешествието си — това ще ме позабавлява.

— С най-голямо удоволствие, затова съм дошъл. Откъде ще заповядаш да започна?

— От самото начало. Как стигна?

— Беше чудесна разходка.

— И никакви неприятности?

— С мене ли? Пътешествието беше приказно.

— Никакви опасни срещи?

— Как си го представяш! Кой би посмелял да погледне накриво посланик на ваше всехристиянско величество? Ти, сине мой, имаш лошо мнение за поданиците си.

— Зададох ти този въпрос — обясни кралят, поласкан, че в държавата му цари пълно спокойствие, — тъй като, без да имаш официална мисия, можеше да те сполети опасност.

— Повтарям ти, Анри, твоята държава е най-очарователната на света: пътешествениците ти се радват на безплатна храна и безвъзмезден подслон само от любов към ближния и пътят им е обсипан с цветя.

— Да, да, моята полиция се справя чудесно.

— Великолепно, това поне може да ѝ се признае.

— А пътят безопасен ли е?

— Също както онзи, дето води за рая: срещаш само херувимчета, които с песни славят краля.

— Явно се връщаме към Вергилий, Шико.

— Към коя от творбите му?

— „Буколики“.

— Защо, сине мой, си така благосклонен тъкмо към орачите?

— Защото в градовете, уви, е съвсем друго.

— Имаш право, Анри, градовете са средища на разврата.

— Ето виж: изминал си благополучно петстотин левги...

— Казвам ти, всичко вървеше по мед и масло...

— А аз тръгнах само до Венсен и още преди да бях изминал дори една левга, изведнъж...

— Какво изведнъж?

— Насмалко да ме убият на пътя.

— Така ли? Къде стана това?

— При Бел-Еба.

— Близко до манастира на нашия приятел Горанфло?

— Да, там.

— И как се държа тогава нашият приятел?

— Както винаги безупречно, Шико: благослови ме от балкона си.

— А монасите му?

— Викаха с цяло гърло: „Да живее кралят!“

— Нищо повече ли не си забелязал?

— Какво друго можех да забележа?

— Имаха ли оръжие под расата?

— Бяха въоръжени до зъби. В това виждам предпазна мярка на достойния игумен; този човек знаеше всичко, но все пак не дойде на другия ден като д'Епернон да провери джобовете ми с думите: „В името на краля, ваше величество!“

— Така е, не би го направил, а пък и тия негови грамадни лопати няма да се поберат в джобовете ти.

— Не си позволявай да се присмиваш на дон Модест; той е един от най-великите хора, които прославят моята власт, и да знаеш, че при пръв благоприятен случай ще го направя епископ.

— Прекрасна идея!

— Забележи, Шико — продължи кралят с дълбокомислен вид, — когато кадърните люде произлизат от народа, понякога могат да постигнат съвършенство. Защото в нашата аристократична кръв има и добри, и лоши качества. А когато природата създава забележителен представител от простия народ, тя употребява за целта най-висококачествен материал, затова твоят Горанфло е съвършен.

— Намираш ли?

— Да. Той е умен, скромен, хитър, смел; може да стане министър, пълководец, папа.

— Хе! Достатъчно, ваше величество — прекъсна го Шико. — Ако ви чуеше този достоен човек, щеше да се пръсне от гордост — дон Модест е доста горделив.

— Да не ревнуваш, Шико?

— Справедлив съм и нищо повече... Значи, скъпи кралю, без малко да те убият?

— Да.

— И кой се опита да извърши покушението?

— Лигата, по дяволите.

— Тоест тя се разраства?

— Ох, Шико! Когато една политическа общност прекалено рано се разраства, тя не може да оцелее и прилича на дете, което от малко е надебеляло.

— Значи ти си доволен, сине мой?

— Да; и твоето завръщане е голяма радост за мен. Носиш ми добри вести, нали?

— И още как!

— И ме караш да се измъчвам, душевадецо!

— Откъде да започна, кралю?

— Разкажи ми най-накрая за пристигането си в Навара.

— С най-голямо удоволствие!

— С какво се занимаваше Анри, когато ти отиде?

— С похожденията си.

— Той лъже Марго?

— Толкова усърдно, колкото може.

— Тя сърди ли се?

— Изпада в ярост.

Анри с ликуващ вид потри ръце.

— И какво е измислила тя? — засмя се той. — Да вдигне Испания срещу Навара; Артоа и Фландрия — против Испания? Да не иска да изправи братчето си Анри срещу коварното си мъжле?

— Може би.

— Но ако е така, значи те се мразят?

— Мисля, че дълбоко в душата си никак не се обожават.

— А привидно?

— Най-близки хора.

— Обаче един прекрасен ден някое ново негово увлечение ще ги скара завинаги!

— Новото увлечение вече е налице.

— Глупости!

— Искаш ли да ти кажа от какво ме е страх?

— Кажи.

— Много ме е страх, че може това ново увлечение вместо съвсем да ги скара — тъкмо да ги помири.

— Хайде, разказвай нататък, Шико.

— Ти написа на свирепия Беарнец писмо.

— И какво ще кажеш за моето писмо?

— Че си постъпил нетактично, като се обръщаш към него с такова послание, но иначе беше написано много хитро.

— Писмото трябваше да ги скара.

— И щеше да ги скара, ако Анри и Марго бяха обикновена съпругеска двойка.

— Какво искаш да кажеш?

— Че Беарнеца никак не е глупав — той разбра с каква цел искаш да ги скараш.

— По дяволите! Колкото до целта...

— И така. Представи си, проклетият Беарнец си въобразил, че имаш едничка цел: да не дадеш на сестра си зестрата, която ѝ дължиш!

— Глупости!

— Може, обаче дяволският Беарнец тъкмо това си е набил в главата.

— Нататък, Шико, нататък — подкани го кралят и лицето му помръкна.

— Щом стигна до тази идея, той изведнъж стана точно какъвто си ти сега — тъжен и меланхоличен... И се отдаде изцяло на новото увлечение, за което ти споменах.

— Как се казва хубавицата?

— Мадмоазел Каор.

— Мадмоазел Каор ли?

— Да. Хубава страстна особа, кълна се в Господа. С единия крак е стъпила на реката Лот, с другия — на планината. Неин настоятел е или по-скоро е бил господин дьо Везен, най-храбрият дворянин измежду твоите приятели.

— Гръм и мълнии! — яростно изкрещя Анри. — Беарнеца е превзел моя град.

— Точно това е! Разбираш ли, синко, ти не се съгласи да дадеш града на Беарнеца, макар че обеща да го направиш. И той се принуди да го вземе насила. Между другото, ето писмото, което помоли лично да ти предам.

Беше същото писмо, което Анри дьо Навар бе писал на краля след завземането на Каор.

ГЛАВА 15

КАК СЛЕД ПОЛУЧЕНИТЕ ВЕСТИ ОТ ЮГА АНРИ ПОЛУЧИ И ВЕСТИ ОТ СЕВЕРА

Кралят изпадна в такъв бяс, че едва успя да изчете писмото.

Докато вникваше в латинския на Беарнеца, Шико стоеше пред голямото венецианско огледало и се любуваше на себе си с походното снаряжение. Наистина никога преди не бе изглеждал така висок, защото почти оплешивялата му вече глава бе увенчана с островръх шлем, подобен на чудноватите немски шлемове, които се изработваха в Трир и Майнц; сега се зае да облича върху износения си мундир късата пътна ризница, която преди закуската бе оставил на бюфета; плюс това се радваше на звъна на шпорите, които можеха единствено да разпорят търбуха на коня.

— Предателство! — възкликна Анри, след като прочете писмото. — Беарнеца имал готов план, без изобщо да съм подозирал.

— Сине мой — възрази Шико, — нали знаеш поговорката да се пазиш от тихата вода.

— Върви по дяволите с твоите поговорки.

Шико веднага се запъти към вратата, сякаш да изпълни нареждането.

— Не, остани.

Шико спря.

— Каор е превзет — продължи Анри прекъснатата си реплика.

— Да, и доста хитро.

— Значи Беарнеца има пълководци, инженери?

— Нищо няма — прекъсна го Шико, — прекалено е беден. Всичко прави сам.

— И... сам се сражава? — попита Анри малко високомерно.

— Какво да ти кажа... Не мога да твърдя, че в пристъп на въодушевление веднага се хвърля в схватка — в никакъв случай. Той е от хората, дето преди да се топнат, опитват водата. После се хвърля безстрашно в битката — в пушилката и гърмежите той е в своята стихия като саламандра!

Кралят скочи и с големи крачки се заразхожда из стаята.

— Какъв позор за мен! — възкликна той. — Хората ще ми се присмиват, ще съчиняват издевателски песнички. Тези нехранимайковци гасконците са големи присмехулници; просто ги виждам как се подхилкват и весело надуват пискливите си гайди. Слава Богу, че реших да пратя на Франсоа подкрепата, за която толкова ме беше молил. Антверпен ще ми замести Каор, Северът ще изкупи грешката, допусната на Юг.

— Амин! — поде Шико.

В същия момент вратата се отвори и придворният доложи:

— Граф дьо Бушаж.

— Казах ли ти, Шико! — възкликна Анри. — Ето че дойде и добрата вест!... Заповядайте, графе, заповядайте!

Придворният дръпна завесата и на вратата като в рамка се появи младият мъж, чието име току-що беше произнесено. Гледката можеше да се сравни само с портрет от Холбайн или Тициан.

Той пристъпи бавно към краля и в средата на салона коленичи.

— Все така си блед — каза му кралят, — все така мрачен. Моля те, приятелю, недей да ми съобщаваш добрите вести с толкова тъжен вид. По-скоро, Бушаж, казвай, жадувам да чуя твоя разказ. Идваш от Фландрия, нали?

— Да, ваше величество.

— Добре дошъл! Какви новини носиш от Антверпен?

— Принц Орански е владетелят на Антверпен, ваше величество.

— Не може да бъде! Нямаше ли брат ми да завземе Антверпен?

— Да, ваше величество, но сега се е насочил не натам, а към Шато Тиери.

— Напуснал е войската си?

— Войската вече не съществува, ваше величество.

— О! — изстена кралят; краката му се подкосиха и той се свлече на креслото. — А Жоайоз?

— По време на битката брат ми проявил чудеса на храброст, след това събра малкото останали живи и от тях формира охрана за херцог д'Анжу.

— Разгромени! — пошепна кралят. Изведнъж в очите му пламна странна искра. Той попита: — И така, брат ми завинаги е загубил Фландрия, така ли?

— Боя се, че да, ваше величество.

Челото на краля започна да се прояснява.

— Горкият Франсоа — каза той, — никак не му върви с короните. Не сполучи с наварската корона; опита се да посегне към английската; за малко да завладее фламандската — обзалагам се, Бушаж, той никога няма да стане крал! Горкият ми брат, толкова го желае... Колко французи са пленени?

— Към две хиляди.

— Колко са загиналите?

— Поне още толкова. Сред тях е и господин дьо Сент-Енян.

— Нима злочестият Сент-Енян е загинал?

— Удави се.

— Удавил се е? Как стана това? В Шелда ли сте се хвърляли?

— Точно обратното: Шелда се хвърли върху нас. — И графът обстойно разказа на краля за битката и наводнението.

След като го изслуша докрай, кралят отиде в съседната молитвена зала, падна на колене и се помоли. Когато след минута се върна, изглеждаше съвсем спокоен.

— Да се надяваме, че съм приел вашите новини, както подобава на крал. Вземете и вие пример от мен, графе, и щом, слава Богу, вашият брат, както и моят, се е спасил, бъдете малко по-ведър. Каква награда искаш за заслугите си, дьо Бушаж? Кажи?

— Ваше величество — отговори младежът и поклати отрицателно глава, — нямам никакви заслуги.

— Не е така — нали брат ти има заслуги?

— Заслугите му са огромни, ваше величество!

— Затова, дьо Бушаж, твърдо съм решил да разпростра благодаренията си върху двама ви и като постъпвам така, просто взимам пример от Господа, който явно ви покровителствува. Освен това следвам примера на големите държавници от миналото, които винаги са постъпвали изключително умно, а те всеки път са награждавали онзи, който им носи лошите новини.

— Не е точно така — намеси се Шико, — знам случаи, когато приносителите на лошите вести са били обезглавявани.

— Възможно е — величествено отговори Анри, — обаче на Варон^[1] Сенатът изказва благодарност.

— Говориш за републиканците. Валоа, Валоа, злочестините те изпълват със смирение.

— Та чакам да кажеш, дьо Бушаж, какво е твоето желание.

— Щом ваше величество толкова любезно говори с мен, ще се осмеля да се възползувам от вашата добрина; уморих се да живея, господарю, обаче не смея да сложа край на живота си, защото Бог го забранява.

Шико вдигна глава и с интерес погледна красивия, храбър и богат кралски приближен, в чийто глас тътнеше безкрайно отчаяние.

— Ваше величество — продължи графът с непреклонна твърдост, — искам изцяло да се посветя на Оногова, който е господар на всички щастливци, но същевременно е и утешител на нещастните, и затова ви моля, помогнете ми час по-скоро да стана монах.

Неуморният присмехулник Шико наостри слух. Дори той остана поразен от тази възвишена скръб.

Кралят също почувствува, че сърцето му се къса.

— Всичко разбирам, момчето ми — каза той, — искаш да се затвориш в манастир, плашат те отредените ти изпитания.

— Не ме плашат отредените ми изпитания, ваше величество. Обаче искам преградата, която трябва завинаги да ме отдели от светския живот и която според църковните канони трябва да се създава постепенно, да се яви пред мен веднага сякаш изпод земята.

— Горкият — промълви кралят, — струва ми се, той ще стане истински праведник, нали, Шико?

Шико не отговори. Дьо Бушаж продължи:

— Както разбирате, ваше величество, най-жестоката съпротива ще бъде от страна на близките ми; брат ми, кардиналтът, толкова милосърден и наред с това тъй свързан с всичко светско, ще ми създава всячески пречки под предлог, че Рим налага определени периоди за различните степени на послушничеството. А тъкмо в това, ваше величество, вие сте всемогъщ. Обещахте да изпълните желанието ми — моля ви, осигурете ми от Рим разрешение да бъда освободен от послушничеството.

Кралят се опомни от размислите си и с усмивка протегна ръка на дьо Бушаж:

— Ще изпълня молбата ти, синко. Искаш да служиш на Бога — похвално. Той е по-добър господар от мен.

— Няма що, прекрасен комплимент за Всевишния! — изсъска Шико.

— Ощастливихте ме, ваше величество! — възкликна дьо Бушаж и целуна ръка на краля с такава радост, сякаш онзи го беше направил пер или маршал на Франция.

— Имаш честната ми дума на крал и благородник — отговори Анри.

На устните на дьо Бушаж се появи възторжена усмивка и той се оттегли с почитителен поклон.

— Какъв щастливец! — възкликна Анри.

— Хубава работа — учуди се Шико. — Нямах причини да му завиждаш, той е по-жалък от теб самия.

— Защо не искаш да разбереш, Шико, той ще стане монах и ще се посвети на Бога.

— Че кой, по дяволите, ти пречи да направиш същото? Познавам един кардинал, той ще те обсипе с всички привилегии, които пожелаеш. Кардинал дьо Гиз.

— Шико!

— Ако те тревожи самата церемония — изборът на тонзурата е доста деликатен момент — то най-прелестните ръчици в света, въоръжени с ножица от чисто злато, кълна се в честта си, ще ти дарят тази символична украса.

— Значи — прелестни ръчици?

— Надявам се, не би си позволил да охулиш ръчичките на херцогиня дьо Монпансьо. Колко си строг, кралю! Колко си придирчив към прекрасните дами, твои поданички!

Кралят се намръщи и прекара по челото ръката си не по-малко бяла от онази, за която ставаше дума, само че разтреперана.

— Но да оставим всичко това — продължи Шико — и да се върнем към темата, която засяга лично мен.

Кралят направи жест, който можеше да изразява и безразличие, и съгласие.

Шико се олюля на стола и предпазливо се огледа.

— Кажи ми, синко — тихо започна той, — дали Жоайоз заминаха за Фландрия просто така?

— Преди всичко какво означава за теб „просто така“?

— Ами това, че двамата братя, от които единият мисли само за удоволствия, а другият е потънал в скръб, едва ли биха могли да напуснат Париж без много шум.

— И какво?

— Оттук следва, че първият им приятел трябва да е в течение относно тяхното заминаване.

— Разбира се, че съм в течение.

— В такъв случай, Анри, да си чувал... — Шико спря.

— Какво?

— Че те, да речем, са натупали някаква много важна персона?

— Не съм чувал нищо подобно.

— Че са нахълтали в чужда къща и са отмъкнали някаква жена?

— Нищо не знам.

— С една дума, нямат ли някоя такава проява, че слухът да стигне и до теб?

— Повярвай, не.

Толкова по-добре — рече Шико и въздъхна с облекчение.

— Знаеш ли, ти ставаш лош.

— Пребиваването в гроба смекчи нрава ми, велики кралю, а от общуването с теб ставам груб.

— Ставате непоносим, Шико, и съм склонен да ви припиша честолюбиви намерения.

— Как така: честолюбиви намерения? На мене? Анри, сине мой; преди беше само глуповат, а сега изглеждаш направо безумен — все пак крачка напред.

— Аз пък ви казвам, господин Шико, че вие целите да отстраните от мен най-верните ми слуги, като им приписвате замисли, каквито те нямат, и престъпления, за които и през ум не им минава. Искате изцяло да ме обсебите.

— Да те обсебя? Аз! — възкликна Шико. — Защо? Опазил ме Бог, да си докарам на главата такава беля! Vone Deus! Да не говорим, че е прекалено трудно човек да те изхрани! Не, не, за нищо на света!

— Хм-хм! — измърмори кралят.

— Я ми обясни откъде ги раждаш тези налудничави мисли?

— Отначало доста студено се отнесохте към моите похвални думи за нашия стар приятел дон Модест, на когото сте много задължен...

— Много съм задължен на дон Модест ли? Интересно, ужасно интересно! Друго?

— Нататък се опитахте да очерните братята Жоайоз, най-преданите ми приятели.

— Не споря.

— И накрая си показахте ноктите срещу фамилия дьо Гиз.

— Нима и тях дори си обикнал? Изглежда, днес имаш благоприятен ден и всички ти харесват.

— Не, тях не ги обичам. Но в настоящия момент те кротуват и не ни създават никакви неприятности. Те със свирепите си погледи и дългите си шпаги са ми сторили много по-малко злини, отколкото мнозина други; приличат ми... да ти кажа ли на какво?

— Кажи, направи ми това удоволствие — нали знаеш, сравненията ти са невероятно сполучливи.

— Те ми приличат на онези щуки, дето се пускат в езерото да преследват едрите риби и така да не ги оставят много да затлъстят, обаче зъбите на щуките не са достатъчно остри, та да прегризят люспите на едрите риби.

— Ах, Анри, сине мой, колко си находчив!

— А твоят Беарнец мяучи като котка и хапе като тигър.

— Не може да бъде! — възкликна Шико. — Валоа хвали фамилия дьо Гиз. Продължавай, сине мой, продължавай, на прав път си. Незабавно се разведи и се ожени за госпожа дьо Монпансьо. Нали навремето беше лудо влюбена в теб.

Анри се поизпъчи.

— Така е — отговори той, — само че бях зает на друго място — оттам и всичките й заплахи.

С тези думи Анри оправи обърнатата по италианска мода яка на куртката си.

На вратата се подаде Намбю и рече:

— Човек на дьо Гиз, изпратен до ваше величество.

— Да влезе, добре дошъл.

И в залата веднага влезе капитан от кавалерийски полк в походна униформа и поздрави краля.

[1] Римски пълководец, който в битката при Кана (216 г. пр.н.е.) търпи пълно поражение, но Сенатът му изказва благодарност за

храбростта. — Б.пр. [↑](#)

ГЛАВА 16

СТАРИ ПОЗНАТИ

Като разбра, че новодошлият е пратеник на фамилията дьо Гиз, Шико по навик седна с гръб към вратата, притвори очи и потъна в обичайния си дълбок размисъл. Но още от първите думи на пристигналият трепна и мигом отвори очи.

За щастие или за нещастие Анри не обърна внимание на поведението му.

— От Лотарингия ли пристигате? — попита кралят този вестоносец, който правеше впечатление с благородния си вид и войнствената осанка.

— Не, ваше величество, от Соасон, където господин херцогът пребивава вече около месец; той ми даде това писмо, което имам честта да положа в краката на ваше величество.

В очите на Шико пламна огън. Той дебнеше и най-незначителното движение на пратеника и същевременно не изпускаше нито една негова дума.

А новодошлият извади от копринената подплата на джоба си не едно, а две писма, защото подир първото се изплъзна още едно и падна на килима.

Шико забеляза, че неприятно изненаданият пратеник се изчерви и смутен вдигна писмото.

Анри, самата доверчивост, не забеляза нищо. Той просто разпечата плика, който му бе подаден, и зачете писмото.

Като видя, че кралят се е задълбочил в посланието, гостът се втренчи в него, сякаш по израза на лицето му искаше да отгатне мислите, които се раждаха в главата на краля.

— Ах, метр Бороме, метр Бороме! — пошепна Шико, който на свой ред следеше поведението на верния слуга на херцог дьо Гиз. — Значи ти си капитан и сега предаде на краля само едно писмо, а имаш две. Почакай, миличък, почакай.

— Чудесно, чудесно! — отбеляза кралят и с явно задоволство препрочете посланието от херцога. — Вървете, капитане, и кажете на господин дьо Гиз, че съм му благодарен за предложението.

— Ваше величество, не бихте ли благоволили да ми дадете писмен отговор — попита пратеникът.

— Не, ще се видим с херцога след месец-месец и половина и лично ще му благодаря. Свободен сте.

Капитанът се поклони и напусна стаята.

— Видя ли, Шико — обърна се кралят към своя приятел, когото смяташе все така задрямал в креслото, — господин дьо Гиз наистина не крои нищо против мен. Прекрасният ни херцог научил за събитията в Навара и се уплашил да не би хугенотите да стават непослушни, още повече че германците смятат да подпомогнат краля на Навара. И какво, смяташ, е направил? Я отгатни.

Никакъв отговор. Анри реши, че Шико чака обяснение.

— Да знаеш, че ми предлага войска, която е формирал в Лотарингия, за да се предпази от Фландрия; след месец и половина тя ще е изцяло на мое разположение заедно с командира си. Какво ще речеш, Шико?

Обаче гасконецът не отговори нито дума.

— Да ти кажа, скъпи Шико, инатиш се досущ като испанско муле.

Но Шико дори не гъкна.

„Май негодникът е имал нахалството да заежи“ — каза си Анри.

— Шико! — повика го пак и тръгна към креслото. — Кралят ти говори, защо мълчиш?

Шико обаче пак не можа да отговори нищо по простата причина, че изобщо го нямаше в стаята.

Кралят суеверно потрепера: понякога му беше хрумвало, че Шико е свръхестествено същество, възплъщение на демонични сили, макар и не злокобни, но все пак демонични.

Той извика дежурния офицер Намбю.

Намбю успокои негово величество, че с очите си е видял Шико да излиза преди пет минути, обаче така тихо и потайно, сякаш не искал да бъде забелязан.

„Ясно — помисли си Анри, — Шико се е разсърдил, че не бях прав. Боже, колко са дребнави хората. Дори най-умните измежду тях!“

Колкото и да внимаваше Шико, шпорите му звънтяха, когато слизаше по стълбите на Лувъра; от този звук всички се обръщаха и му се покланяха, защото знаеха колко е важно положението му при краля; мнозина му се покланяха дори по-ниско, отколкото биха се поклонили на херцог д'Анжу.

Шико влезе в караулното помещение до вратите на Лувъра и се подпря в ъгъла, уж да затегне шпората.

Капитанът, пратеникът на херцог дьо Гиз, излезе няколко минути след Шико, на когото не беше обърнал никакво внимание. Той слезе по стълбите и прекоси лувърските градини горд и доволен от себе си, защото според начина, по който бе приет, явно кралят нямаше никакви съмнения относно херцог дьо Гиз. Точно когато стъпи на подвижния мост, го върна към действителността звън на нечий шпори и той му се стори като ек от неговите собствени.

Той се обърна и за свое безкрайно учудване видя добродушното и приветливо лице на буржоата Робер Брике, за когото не пазеше мил спомен.

Бороме от изненада зина на квадрат, както казва Раоле, и се спря.

— По дяволите! — рече той.

— Хиляди дяволи! — кресна Шико.

— Вие ли сте, любезни мой буржоа?

— Вие ли сте, преподобни отче?

— С шлем?

— С кожена дреха!

И двамата дръзки бойци няколко секунди се гледаха като петлета, готови да се сбият. Бороме пръв се омилистави. Лицето му се разплу в усмивка и той каза:

— Ей Богу, хитрец и половина сте вие, метр Робер Брике!

— Аз ли, преподобни отче? — възрази Шико. — Защо, за Бога, ме наричате така?

— Спомнете си срещата ни в манастира „Свети Яков“, където се преструвахте на най-обикновен буржоа.

— А, това ли било! — отговори добродушно Шико. — Но тогава какво да кажем за вас, сеньор Бороме?

— Защо за мен?

— Защото нали се правехте на монах и се отнесохте с мен доста недружелюбно в манастира, братко капитан — каза Шико.

— Взех ви за буржоа, а нали знаете, че ние, военните, не броим буржоата за хора!

— Това е вярно — засмя се Шико, — както и монасите. Така или иначе се хванах в капана ви, защото онова предрешаване си беше чист капан. Истинският капитан като вас без причини няма да свали униформата, за да сложи расо.

— От нашего брата военния аз нямам тайни — рече Бороме. — Признавам, в манастира „Свети Яков“ имам някои лични интереси. А вие?

— Аз също. Обаче... шт!

— Искате ли да обсъдим всичко това?

— Изгарям от желание, честна дума.

— Добре тогава, знам една парижка кръчма, според мен безподобна.

— И аз знам една такава — поде Шико. — Вашата как се казва?

— „Рогът на изобилието“.

— Ха! — неволно възкликна Шико.

— Имате ли нещо против?

— Не, абсолютно нищо! Никой ли няма да ни досажда там?

— Ще се заключим отвсякъде.

— Както разбирам, добре се подреждате в живота. И в кръчмите сте свой човек, както в манастирите — похвали го Шико.

— Подозирате, че съм се наговорил със собственика?

— Не го изключвам.

ГЛАВА 17

„РОГЪТ НА ИЗОБИЛИЕТО“

Пътят, по който Бороме поведе Шико, напомни на нашия гасконец най-щастливите му млади години. Колко често Шико съвсем безгрижно беше засядал в кръчмата с табела „Рогът на изобилието“. Настаняваше се на дървената пейка и лекото вино, уютът, свободата пораждаха у него усещането, че самата младост — чудесна, прекрасна, победоносна, пълна с надежди, му замайва главата.

Скоро пред очите му се простря широката улица Сен-Жак, след това те отминаха манастира „Свети Бенедикт“ и почти отсреща видяха странноприемницата „Рогът на изобилието“, малко овехтяла, почерняла, олющена, но все така засенчена отвън от чинарите и кестените, а отвътре украсена с калайдисани котлета и медни тенджерки, които изглеждаха на пияниците и лакомниците като сребърни и златни; такива съдини пълнят джоба на кръчмаря с истинско злато и сребро — по законите на вътрешното притегляне, който явно е наложен от самата природа.

Шико огледа от прага вътрешната подредба в кръчмата, прегърби се и направи гримаса на същински сатир, която напълно преобрази добродушната му физиономия и честния му поглед.

Докато фасадата на „Рогът на изобилието“ се беше поожулила, лицето на почтения кръчмар се беше пообрулило от времето и беше придобило доста по-ожесточен вид. Не случайно Бономе предпочиташе хората с шпага, верен на принципа: страхът ражда уважението.

Общо взето виното в „Рогът на изобилието“, за което всеки посетител можеше сам да слезе в избата, беше прочуто с букета и градуса си, та постоянните клиенти се чувствуваха превъзходно в този храм на Бакхус.

Шико влезе подир Бороме, без да бъде разпознат от собственика.

Той много добре помнеше най-тъмното кътче в общия салон. Обаче когато реши да се настани там, Бороме го спря.

— Чакайте, приятелю! Отзад има едно сепаре, където двама души, ако не желаят някой да ги чуе, могат спокойно да си побъбрят на чаша вино.

И той поведе своя спътник към закътаното местенце, което беше познато и на Шико.

— Почакайте ме тук — каза Бороме, — ще се възползувам от привилегията, която имат всички постоянни посетители на заведението, и сам ще сляза в избата.

Щом вратата зад Бороме се затвори, Шико отиде до стената и повдигна картината, на която беше изрисувано как лекомислени длъжници харчат пари на вятъра.

Под нея имаше дупка в стената, през която човек незабелязано можеше да гледа всичко, което ставаше в големия салон.

„Ха така! Завеждаш ме в кръчмата и ме натикваш в сепаренцето, като мислиш, че няма да съм наясно за дупката, през която мога да проследя всяко твое движение. Ех, не си много хитър, драги капитане!“

Докато си казваше тези слова с великолепно презрение, което така добре владееше, Шико погледна през дупката.

Видя Бороме и по мърдането на устните му изтълкува произнесеното от капитана горе-долу по следния начин:

„Ще ни сервира в сепарето и дори да чуете шум, не ни безпокойте.“

После Бороме взе лампата, която винаги стоеше върху един от скриновете, вдигна капака и слезе в избата.

Шико незабавно почука на преградата по един специален начин.

Щом чу особеното почукване, Бономе трепна и се вслуша.

Шико почука още веднъж — припряно, като човек — учуден, че не са му обърнали веднага внимание.

Бономе хукна към сепарето и видя Шико, заплашително изправен насреща му.

Бономе неволно изкрещя: и той като всички смяташе Шико за умрял и реши, че вижда призрак.

— Как да го разбирам, драги — възмути се Шико, — откога карате хора като мен да ви викат по два пъти?

— О, драги господин Шико — пошепна Бономе, — вие ли сте, или вашата сянка?

— Дали съм лично аз, или сянката ми, не е от значение, но щом ме познахте, надявам се, че безпрекословно ще изпълнявате моите нареждания.

— О, разбира се, любезни сеньоре.

— Какъвто и шум да чуете в това сепаре, каквото и да стане тук, ще се появите само ако аз ви повикам.

— Още по-добре, драги господин Шико, защото същото ми нареди и вашият спътник.

— Обаче ако той ви повика, все едно никой не ви е викал, нали ме разбирате?

— Ясно, господин Шико.

— Добре. А сега под някакъв предлог изпъдете останалите посетители и след десетина минути тук да бъде такова мъртвило, сякаш сме дошли на Велики петък за Велики пости.

— След десет минути в цялата къща няма да има друга жива душа освен покорния ви слуга, господин Шико.

— Вървете си, Бономе, вървете си, оставам с цялото си уважение към вас — величествено произнесе Шико.

Собственикът заднишком излезе от сепарето и видя Бороме, понесъл бутилките.

— Разбра ли ме! — рече капитанът. — Наредих ти след десет минути в твоето заведение да няма никого.

Бороме влезе в сепарето и завари Шико все така седнал и усмихнат.

Не се знае какво точно предприе метр Бономе, но когато изтече десетата минута, последният хлапак излизаше от заведението под ръка с последния писар, изричайки следните думи:

— Охо-хо, при метр Бономе замириса на буря. Най-добре веднага да се омитаме оттук, преди да ни удари градушката.

ГЛАВА 18

КАКВО СЕ СЛУЧИ В СЕПАРЕТО ПРИ БОНОМЕ

Когато капитанът се появи с кошницата, от която стърчаха гърлата на цяла дузина бутилки, Шико го посрещна така радостно и с такава усмивка, че Бороме наистина можеше да го вземе за глупак.

Двамата сътрапезници си поръчаха солени мезета с похвалната цел непрестанно да подклаждат жаждата си. Сервира им Бономе, комуто всеки от тях многозначително намигна.

Като начало единият и другият гаврътнаха по няколко чаши в пълно мълчание.

Шико беше чудесен. Без да изрече нищо освен: „Това се казва бургундско!“ и „Бога ми, каква шунка!“, той изгълта две бутилки, тоест по една на всяко изречение.

— Дявол да го вземе — измърмори Бороме под нос, — къде го намерих тоя пияница!

След третата бутилка Шико обърна очи нагоре:

— Май се поувлякохме — да не се напием!

— Какво да се прави, соленото мезе много вино пие! — оправда се Бороме.

И пресушиха още по една бутилка.

Виното им действуваше по противоположни начини: на Шико му се развърза езика, а Бороме си глътна езика.

— Но ти, приятелю, съвсем се умълча — пошепна Шико, — да не те е страх?

„Ти пък си се разбъбрил — помисли си Бороме, — значи си пиян.“

Но Шико забеляза, че от петте бутилки, строени от дясната страна на Бороме, нито една не беше съвсем празна.

Това потвърди съмнението му, че капитанът има някакви задни мисли спрямо него.

Той се надигна, за да поеме от Бороме своето пето вино, и залитна.

— Ха така — изломоти Шико, — усетихте ли подземния трус?

— Ами?!

— По дяволите! Добре, че кръчмата „Рогът на изобилието“ е доста стабилна, инак нямаше да издържи такова земетресение.

— Така си е — отвърна Бороме и обърна чашата. — И аз усетих, но не можах да разбера причината.

— Защото не сте чели трактата „De Natura rerum“^[1]. Ако го бяхте чели, щяхте да знаете, че не може да има следствие без причина.

— Тогава, драги събрате, открийте ми причината за вашето преобразяване. Защо се бяхте докарали като еснафин на посещението при дон Модест?

— Веднага. Но и вие на свой ред ще ми кажете защо бяхте облечен като монах. Искреност за искреност.

— Дадено! — рече Бороме.

— Значи искате да знаете защо бях издокаран с гражданско облекло? — попита Шико, а езикът му все повече се заплиташе.

— Да.

— Само с две думи.

— Слушам ви.

— Шпионирах в името на краля.

— Значи вие сте шпионин?

— Не, само любител.

— И какво искахте да подразберете от дон Модест?

— Шпионирах самия него, брат Бороме, младия Жак и изобщо целия манастир.

— И какво открихте, достойни приятелю?

— Преди всичко, че дон Модест е тлъст глупак.

— За тази цел не се иска кой знае каква проникателност.

— Моля, моля! Негово величество Анри III не е никак глупав, обаче смята дон Модест за църковно величие и има намерение да го направи епископ.

— Нямам нищо против, обратното: тъкмо тогава ще се повеселя от сърце. Какво друго открихте?

— Че брат Бороме не бил монах, а капитан.

— И?

— Че младият Жак се упражнява с рапирата в очакване да дойде времето, когато ще прониже някого.

— И това ли си разбрал? — навъси се Бороме. — Друго?

— Хайде да пием вече, инак нищо друго не мога да си спомня.

— С тези думи Шико си напълни чашата.

— Сега? — попита Бороме, след като се чукна със събеседника си. — Спомни ли си?

— Хиляди дяволи — разбира се!

— Та какво друго видя в манастира?

— Видях войници, преоблечени като монаси, подчинени на теб, а не на дон Модест.

— Сериозно? И само толкова?

— Още, но наливай, наливай, докато не съм забравил всичко друго... — Шико на един дъх опразни чашата.

— Спомни ли си? — пак попита Бороме.

— Разбира се! Открих истински заговор.

— Заговор ли? — пребледня Бороме. — Срещу кого?

— Срещу краля.

— С каква цел?

— Да бъде отвлечен?

— Предупредихте ли го?

— Естествено. Нали затуй бях в манастира.

— Тогава вие сте причината заговорът да не успее, така ли?

— Да, аз.

— Проклятие! — изсъска Бороме.

— Казахте?

— Че имате набито око, приятелю.

— Голяма работа! — с надебелял език изфъфли Шико. — Дайте ми бутилката и ще се слисате колко други неща съм видял.

Бороме завчас задоволи желанието му.

— Най-напред видях ранения господин дьо Майен.

— Тц-тц-тц...

— Да, дребна работа, наистина: случайно го зърнах. Видях и превземането на Каор.

— Наистина ли? Превземането на Каор? Значи оттам идвате?

— Точно така. Ах, капитане, невероятна гледка: храбрец като вас щеше да й се наслаждава много.

— Не ще и съмнение. Следователно сте били с Наварския крал?

— Рамо до рамо, драги, както сега с вас.

— И се разделихте с него?

— За да съобщя новината на краля на Франция.

— Били сте в Лувъра?

— Четвърт час преди вас.

— Добре, няма да ви питам какво сте видели след това — нали от онзи миг насам сме неразделни с вас.

— Напротив, питайте, защото, кълна се, то е най-интересното!

— Тогава говорете, моля ви.

— Още една чаша, че да си развържа езика... Догоре!... Чудесно. Ще ви призная, че видях: когато вадехте писмото от негова светлост херцог дьо Гиз, от джоба ви падна друго писмо.

— Какво друго? — възкликна Бороме и скочи от мястото си.

— Ти знаеш! — каза Шико. — Ето го тук!

И с треперещ от препиването пръст той ръгна кожената дреха на Бороме точно там, където беше прибрано писмото.

Бороме се сви, сякаш Шико го беше дамгосал с нажежено желязо.

— Охо — каза той, — остава да знаете и до кого е адресирано.

— Какво толкова? — промълви Шико и сложи ръце на масата. — Адресирано е до херцогиня дьо Монпансьо.

— Боже Господи! — изуми се Бороме. — Надявам се, че нищо не сте казали на краля.

— Нито дума, но ще му кажа непременно.

— Кога?

— Само малко да поспя — отговори Шико и положи глава на ръцете си.

— Значи кралят ще научи всичко?

— Трябва да разберете, драги — надигна глава Шико и опули към Бороме пияни очи, — вие сте затворник, аз съм шпионин. Вие влизате в заговор — аз ви издавам. Всеки си върши работата, така е. Лека нощ, капитане.

След тези обяснения Шико не само зае одевешната поза, но дори се захлупи върху ръцете си — открит остана само гърбът му; но за сметка на това, освободен от ризницата, оставена на другия стол, гърбът му сякаш си просеше удара.

— Значи се каниш да ме издадеш, приятелю? — произнесе Бороме, втренчил в Шико пламнали очи.

— Веднага щом се събудя, друже, смятай въпроса за решен — отговори Шико.

— Ще видим обаче дали ще се събудиш! — извика Бороме.

С тези думи той нанесе яростен удар с кинжал в гърба на Шико, надявайки се да прониза цялото му тяло.

Но Бороме не знаеше за ризницата, с която Шико се беше сдобил в оръжейната зала на дон Модест. Кинжалът му се строши като стъклен при удара в чудесната „броня“, която по този начин за втори път спаси живота на Шико.

А и още преди убиецът да се беше опомнил, Шико се изправи и го шибна в лицето с мощния си юмрук, който тежеше към петстотин фунта, ако не и повече, та капитанът окървавен отхвъркна към стената.

Обаче успя моментално да скочи и да извади шпагата си.

Шико също измъкна шпагата си.

Алкохолните пари отлетяха като по чудо. Той стоеше, леко изпружил левия си крак, погледът му беше устремен към врага, ръката му силно стискаше оръжието.

Масата, отрупана с празни бутилки, разделяше двамата противници и за всеки от тях служеше като прикритие.

Изведнъж Бороме усети, че от носа му тече кръв и изпадна в ярост. Пренебрегнал всякаква предпазливост, той се хвърли срещу врага.

— Дръвник и половина — каза Шико, — разбра ли сега, че пияният си ти, а не аз; през масата не можеш да ме докопаш, а ръката ми е с шест дюйма по-дълга от твоята. Ето ти доказателството!

Шико мълниеносно протегна ръка и с върха на шпагата бодна Бороме по средата на челото.

Бороме изпищя не толкова от болка, колкото от ярост, и стана още по-нападателен.

Шико премести стола и спокойно седна.

— Мили Боже, какви идиоти са тези войници! — каза той и сви рамене. — Сега пък иска да ми извади окото. О, скочи на масата, само това оставаше! Пази се, магаре, най-страшният удар е отдолу нагоре.

И го бодна в корема; както преди го беше боднал в челото.

Бороме изрева като бесен и скочи от масата.

— Така е по-добре — отбеляза Шико. — Сега сме изправени лице в лице и ще можем да си приказваме по време на фехтовката. Ех,

капитане, капитане, значи понякога от нямане на работа упражнявате и занаята на убиец?

— Върша го по същия начин, както и вие, в името на каузата — отговори Бороме, изплашен от мрачния огън, който пламна в очите на противника.

Бороме успя да нанесе на Шико лек удар в гърдите.

— Никак не е зле, но тази хватка ми е позната: бяхте я демонстрирали на младия Жак. Признавам, друже, че в собствените си очи ви превъзхождам, защото не аз първи ви нападнах. Нещо повече, дадох ви възможност да осъществите намеренията си, като подложих гърба си за удара ви. Защото всъщност имам едно предложение за вас.

— Не желая да ви слушам! — викна Бороме, подлуден от спокойствието на Шико.

И нанесе удар, който можеше да пониже гасконецата, ако онзи не беше отскочил назад.

— Все пак ще ти кажа условията си, за да не се чувствам после виновен.

— Мълчи! — викна Бороме. — Напразно се стараеш.

— Уверявам те, изобщо не целя да пролея кръвта ти. Ако се наложи да те убия, ще стане само в краен случай.

— Убий ме, ако можеш! — викна разярен Бороме.

— Ще те убия с един точен удар, ако не приемеш моите условия.

— Какви условия, кажи де!

— Ще започнеш да служиш на краля, но привидно ще продължаваш да изпълняваш задълженията си към фамилия дьо Гиз.

— Сиреч ще шпионирам като тебе?

— Не, ще се различаваме: на мен не ми плащат, а на теб ще ти плащат. Преди всичко ще ми покажеш писмото на монсеньор дьо Гиз до госпожа Монпансьо. Ще ми дадеш да направя копие от него и ще те оставя за сега на мира. Какво ще кажеш? Няма да отречеш, че съм мил и отстъпчив, нали?

— На ти! — викна Бороме. — Това е моят отговор.

Отговорът бе удар, с който Бороме одраска рамото на противника си.

— Не остава нищо друго — рече Шико — освен да ти покажа друг удар, прост и изящен.

И той премина в нападение.

— Това е моят удар. Фалшива атака от четвърта позиция.

Бороме парира удара му и отскочи назад. Обаче повече нямаше накъде да отстъпва — вече беше притиснат до стената.

— Така си и мислех: избираш кръгова отбрана. Грешка — китката на ръката ми е по-силна от твоята. И така, замахвам, връщам се в трета позиция, правя крачка напред и атакувам — мъртъв си.

Наистина след думите последва удар — по-право — няколко удара. Острието като игла се заби в гърдите на Бороме и с глух звук го закова за чамовата преграда на сепарето.

Капитанът разпери ръце и изпусна шпагата. Зениците му се разшириха, очите му кръвяха, по устните му изби розова пяна и той склони глава на рамото си с въздишка, която приличаше на предсмъртен хрип. Злочестият Бороме, като гигантска пеперуда бе забоден той на стената, в която конвулсивно се удряха краката му.

Шико, невъзмутим и хладнокръвен както винаги в решителни мигове, пусна шпагата, която остана да стърчи хоризонтално, забита в стената, разкопча колана на жертвата, извади от джоба писмото и прочете адреса:

До херцогиня дьо Монпансьо.

А от раната тънко струеше кръвта на капитана и по лицето на ранения се изписваха мъките на агонията.

— Умирам, умирам — пошепна той, — Господи, смили се над мен...

Молбата за Божието милосърдие трогна Шико.

— Да бъдем и ние милосърдни — каза той. — Човекът е обречен да умре, нека поне не се мъчи.

С тези думи отиде до преградата, издърпа шпагата и подхвана Бороме, за да не падне той на пода.

Обаче грижата му беше безполезна: кръвта на Бороме шурна от раната, за да отнесе и последните искрици живот, който още мъждукаше в тялото му.

Тогава Шико отвори вратата и повика Бономе.

Не се наложи да повтори. Кръчмарят подслушваше зад вратата; той чу шума от дръпването на масата, звъна на шпагите и най-накрая

звука на падащото тежко тяло. Само дето не знаеше кой от противниците е сраженият.

В интерес на истината трябва да споменем, че когато метр Бономе чу гласа на гасконеца и видя, че Шико отваря вратата, лицето му грейна от неподправена радост.

Шико, от чийто поглед нищо не можеше да убегне, забеляза радостта му и почувствува благодарност към кръчмаря.

Бономе влезе в сепарето, разтреперан от страх.

— О, Господи Исусе! — възкликна той, щом видя плувналия в кръв капитан.

— Какво да се прави, клети ми Бономе: на милия капитан, изглежда, му е много зле.

— О, добри ми господин Шико! — възкликна Бономе, който само дето не припадна. — Колко зле постъпихте, че за тази работа избрахте моето заведение.

— Щеше ли да предпочетеш, ако пред тебе стоеше Бороме, а Шико се къпеше в кръв.

— Не, разбира се, не! — възкликна кръчмарят с най-искрен глас.

— Да, но тъкмо това щеше да се случи, ако не беше станало чудо.

— Не може да бъде!

— Честна дума! Погледни гърба ми, приятелю.

Дрехата му между плешките беше съдрана и отдолу беше избило кърваво петно.

— Кръв! — възкликна Бономе. — Вие сте ранен!

— Чакай, чакай!

Шико свали дрехата, после и ризата.

— Какво щастие, драги господин Шико, че сте с ризница! Значи негодникът е искал да ви убие?

— Да, той добросъвестно се потруди с кинжала, нашият скъп капитан. Имам ли кръв?

— Имате, под ризницата имате много кръв.

Шико я смъкна и остана гол до кръста, целият само кости и мускули.

— О, господин Шико, имате кръвоизлив, колкото цяла чиния.

— Вземи чиста бяла кърпа, разбъркай в една чаша равни количества зехтин и винена утайка и промий мястото, друже.

— А трупът? Какво да правя с този труп?

— Почакай. Дай ми мастило, перо и хартия.

— Веднага, драги господине.

И Бономе се втурна навън.

А Шико, без да губи ценно време, затопли върху лампата връхчето на малко ножче и разряза през средата червения восъчен печат върху плика, после извади писмото и с явно удоволствие го прочете.

Тъкмо тогава влезе Бономе и донесе зехтин, вино, перо и хартия.

Шико сложи перото и хартията върху масата, а гърба си стоически предостави на Бономе.

Онзи разбра какво се иска от него и взе да почиства раната.

А Шико, сякаш без да изпитва болка, преписваше писмото на херцог дьо Гиз до госпожа дьо Монпансьо, като коментираше всяка дума.

Писмото гласеше:

Драга сестро! Антверпенската експедиция се оказа успешна за всички освен за самите нас. Ще Ви уверяват, че херцог д'Анжу е умрял — не вярвайте, той е жив.

Жив, разбирате ли? Там е цялата работа.

В тази единствена дума се крие съдбата на цяла династия; тя отделя лотарингския дом от френския престол по-страшно от най-дълбоката пропаст.

Обаче нека това не Ви тревожи. Открих, че двама души, които мислех за умрели, още са живи, а това е смъртна заплаха за херцог д'Анжу. Така че мислете само за Париж. След шест седмици за Лигата ще настъпи време да действа. Та нека членовете й знаят, че часът приближава, и да са в готовност.

Войската е събрана. Можем да разчитаме на дванайсет хиляди души, които са ни предани и са отлично въоръжени. Ще доведе във Франция тази армия уж за борба с немските хугеноти, които подкрепят Анри дьо Навар. Ще победя хугенотите и ще управлявам Франция.

P.S. Напълно одобрявам плана Ви за Четиридесет и петимата. Нека само Ви кажа, мила сестро, че сте по-благожелателна към тези главорези, отколкото те заслужават.

С обич Ваш брат
Анри дьо Гиз

— Благожелателна? — учуди се Шико. И си повтори: — „Отколкото те заслужават“... От ясно по-ясно освен постскриптума — каза Шико. — Тогава да му обърнем повече внимание.

— Драги господин Шико — осмели се да продума Бономе, — още не сте ми казали как да постъпя с трупа.

— Представи си, да речем, че капитанът се е намесил в улична свада с швейцарците или с наемниците, подир която са го внесли тук ранен. Не би отказал да го приемеш, нали?

— Разбира се, не.

— Да речем, че въпреки топлите ти грижи той все пак е предал Богу дух, тъй да се каже, в ръцете ти. Това щеше да е просто нещастие, нали?

— Разбира се.

— Вместо да те упрекват, в такъв случай заслужаваш похвала за човештината си. Да допуснем също, че преди да умре горкият капитан е произнесъл добре известното ти име на игумена на „Свети Яков“ при Сент-Антоанските врати.

— На дон Модест Горанфло ли? — учуди се Бономе.

— На същия. Какво ще направиш? Ще съобщиш на дон Модест, той спешно ще се яви при теб и тъй като в един от джобовете на убития ще намери и кесията, през ум не би му минало да те заподозре в каквото и да било.

— Разбирам, драги господин Шико, вие сте голям човек!

— Освен всичко друго ще заслужиш и награда, задето писмото ще стигне до местоназначението си.

— Защо, нещо тайно ли има в него?

— В такива времена като нашето всичко е тайна, драги Бономе.

Като изрече тази сентенция, Шико така успешно съедини двете половинки на печата, че дори и най-опитното око не би забелязало

никаква повреда. След това отново мушна писмото в джоба на убития, почака Бономе да му превърже раната, навлече ризницата, прибра шпагата в ножницата и тръгна към вратата. Но се върна.

— Впрочем, щом капитанът вече не е между нас, аз ще уредя сметката — каза той и хвърли на масата три жълтици.

След това затисна устните си с пръст в знак на мълчание и излезе.

[1] „За природата на нещата“ — философска поема от римския поет Лукреций Кар. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 19

СЪПРУГЪТ И ЛЮБОВНИКЪТ

Дълбоко вълнение обзе Шико, щом видя тихата улица на Августинците и скъпия на сърцето му дом с островръх покрив, стар балкон и олуци, украсени с муцуни на фантастични зверове.

Ключа от къщата си Шико криеше във вдлъбнатината при камъка под балкона. В онези времена всякакъв ключ независимо дали от ракла, или от шкаф по тегло и големина не се отличавахе от най-масивните ключове за вратите на днешните ни къщи; съответно ключовете от вратите бяха като днешните ключове на градовете.

Трябва да признаем, че докато търсеше опипом ключа, Шико изпита известна тревога. Обаче щом докосна студеното желязо, усети безподобна блажена радост.

Всичко беше наред и вътре в къщата, хилядата екю в дъбовото скривалище стояха непипнати.

Шико не беше стиснат — напротив: случваше се да пилее пари и да жертвува житейски блага в името на някоя идея, — с други думи постъпваше като всеки достоен човек. Но златото, този неизменен извор на наслада, отново вдигаше стойността си в очите му.

— По дяволите! — пошепна Шико, докато съзерцаваше своето съкровище. — Имам прекрасен съсед, който не само е запазил парите ми, но и не ги е докоснал. Длъжен съм да се отблагодаря на този достоен човек.

С тези думи затвори скривалището, отиде при прозореца и погледна отсрещната къща.

Тя му се стори все така унила, мрачна, защото такъв вид придобива в съзнанието ни всяка сграда, щом знаем, че е обиталище на тъгата.

„Още не е време за сън — помисли си Шико, — при това хората отсреща надали много спят.“

И с любезен израз на лицето той почука на отсрещната врата.

При повторното почукване вратата се отвори и в тъмното се показва човек.

— Благодаря и добър вечер — каза Шико и подаде ръка. — Току-що се върнах и се отбих да ви благодаря, приятелю.

— За какво говорите? — попита съседът и в гласа му се чу разочарование.

— Ох, сгрешил съм — рече Шико. — Когато заминавах, тук живееха други хора, но все пак, за Бога, аз ви познавам.

— И аз ви познавам — каза младият мъж.

— Вие сте господин виконт Ернотон дьо Карменж?

— А вие сте Сянката?

— Абсолютно вярно.

— Какво ще обичате, господине? — попита младият мъж с явно раздражение.

— Бих искал да видя собственика на къщата.

— Аз съм.

— А предишният собственик?

— Преместил се е, както виждате.

— Къде?

— Не знам. Но за какво ви е този човек, господине?

Шико тъкмо да разкаже за какво му е, но навреме си спомни съвета, според който е по-добре човек да си затваря устата.

— Искях да го посетя, както е редно между съседи, нищо повече.

— Любезни господине — промълви Ернотон учтиво, но в същото време започна леко да притваря вратата, — много съжалявам, че не мога да ви дам по-точни сведения.

— Благодаря ви, господине ще ги потърся другаде.

— Но се радвам на възможността да подновя познанството си с вас. Довиждане.

— Още миг, господин дьо Карменж!

— Много съжалявам — възрази Ернотон, — но всеки момент очаквам да се почука на тази врата...

— Ясно, господине, всичко разбрах — каза Шико, — извинете за безпокойството, тръгвам си.

— Сбогом, драги господин Сянка.

— Сбогом, предостойни господин Ернотон.

Щом Шико направи стъпка назад, вратата моментално с трясък се затвори.

Той се послуша дали мнителният младеж го чака да си тръгне, но чу, че Ернотон вече се качва по стълбите. Тогава Шико спокойно се прибра вкъщи с твърдото решение да не изпуска от очи новия съсед.

До този момент непрестанно угрижен от неясния смисъл на изречението от писмото на дьо Гиз, което гласеше: „Напълно одобрявам плана ви за Четиридесет и петимата...“ — сега той временно престана да мисли по този въпрос, погълнат от новите неразбории.

Шико реши, че появата на Ернотон в ролята на пълноправен господар на тайнствената къща, чиито обитатели внезапно бяха изчезнали, е повече от странна.

А и нали тъкмо за тях можеше да се отнася изречението от писмото на херцог дьо Гиз до херцог д'Анжу.

Такава случайност заслужаваше внимание, а Шико поначало вярваше в странните случайности.

Дори понякога в приятелски приказки развиваше някои остроумни теории на тази тема.

Ето една от тях.

Случайността е резервният фонд на Бога. Творецът прибегва до него само в най-важни моменти — особено сега, когато хората станаха така проникателни, че като наблюдават природата и изучават нейните закони, вече могат да предсказват бъдещето.

Наред с това Бог обича да обърква плановете на онези, които са твърде горделиви: някога е наказал хората с потоп, а в бъдеще ще ги накаже със световен пожар.

И така, Бог, казваме ние, по-точно казва Шико, обича да обърква плановете на горделивците с непонятни за тях явления, чиято намеса те не могат да предвидят.

Тази теория, подкрепена с убедителни аргументи, може да се развие в цял бляскав философски трактат. Но читателят, който подобно на Шико желае час по-скоро да разбере какво прави в тайнствената къща Карменж, ще ни е по-благодарен, ако прекъснем нишката на тези разсъждения.

И така, Шико си помисли, че появата на Ернотон в къщата, където живееше Реми, е много странна.

Първо, защото тези двамата не се познаваха помежду си, следователно са имали нужда от посредник.

Второ, къщата вероятно е била продадена на Ернотон, а той не можеше да има толкова пари.

„Вярно — каза си Шико и по-удобно се настани до олука, постоянния му наблюдателен пост, — младежът настоява, че очаквал някого и този някой несъмнено е жена. Тоест някой е харесал Ернотон, някой си е уредил среща с него и е наредил да му купят къщата. Ернотон — продължи да размишлява Шико — живее в двореца; явно тук е замесена придворна дама. Горкият! Ще го погълне тази бездна!“

В този миг откъм „Гордият рицар“ се появи носилка и гасконецът си забрави мисълта.

Носилката спря пред тайнствената къща. От нея слезе дама с воал и веднага хлътна в открехналата се врата.

— Нещастник — пошепна Шико. — Не съм сгрешил, наистина е чакал жена.

Мина близо час. Не се наемаме да гадаем какво си е мислил през това време Шико. Но изведнъж му се стори, че чува конски тропот.

И наистина след малко се показва конник, загърнат в плащ. Той спря наред улицата и се озърна.

Тогава забеляза носилката и слугите до нея.

Конникът се доближи до тях. Беше въоръжен.

Слугите не му позволиха да стигне до къщата, обаче той тихо им каза няколко думи и те почтително отстъпиха.

Неизвестният отиде до вратата и силно почука.

„По дяволите — си каза Шико. — Добре, че останах на наблюдателницата си... Предчувствието не ме излъга — тук нещо ще става. Ето го съпруга... Горкият Ернотон.“

Впрочем, онези май не смееха да отворят на непознатия.

— Отворете! — викна той.

— Отворете! Отворете! — повтаряха и слугите.

„Съпругът, разбира се — продължи разсъжденията си, Шико. — Заплашил е слугите и те са минали на негова страна. Горкият Ернотон! Ще му видят сметката! Трябва да се намеся: нали и той навремето ми помогна.“

Шико беше решителен и великодушен, освен това и много любопитен. Той грабна дългата си шпага и бързо се спусна надолу.

Промуши се под балкона, скри се зад колоната и зачака.

Вратата се отвори след някаква думичка, пошепната от непознатия. Самият той обаче остана на прага.

След минута на вратата се появи дамата от носилката.

Тя се опря на ръката на конника, той я настани в носилката, затвори вратата и се метна на седлото.

„Съвсем ясно, че този е съпругът — помисли си Шико. — Но доста е мекушав, не му дойде наум да потършува из къщата и да прониже в стомаха моя приятел Карменж.“

Носилката потегли, конникът бавно се движеше до нея.

„Ей, Богу — каза си Шико, — трябва да проследя тези хора, да разбере кои са и накъде отиват.“

И ги последва, като проявяваше чудеса на предпазливост. За негово голямо учудване носилката спря пред „Гордият рицар“.

В същия миг вратата се отвори, сякаш някой беше чакал тези гости. Дамата, чието лице беше все тъй скрито от воала, слезе от носилката и се изкачи до малката кула с осветено прозорче.

След нея влезе съпругът.

Госпожа Фурнишон с факла осветяваше пътя им. „Ама че работа — каза си Шико и скръсти ръце на гърдите си. — Нищо не разбирам!“

ГЛАВА 20

КАК ШИКО ЗАПОЧНА ДА ПРОУМЯВА ПИСМОТО НА ХЕРЦОГ ДЬО ГИЗ

Шико имаше чувството, че някъде беше виждал този мекушав конник. Но по време на пътуването си до Навара беше срещнал толкова много хора, че всички се бяха смесили в спомените му.

Загледан в осветения прозорец, той тъкмо се питаше какво ли търсят конникът и дамата с воала в „Гордият рицар“, когато внезапно вратата се отвори и в дрипата ярка светлина, която падна оттам, се очерта една черна фигура, същински монах.

Човекът замря на прага и погледна към същия прозорец, към който гледаше и Шико.

„Охо — рече си Шико, — дали не е от «Свети Яков»? Нима метр Горанфло позволява на своите овчици толкова да се отдалечават нощем от светата обител?“

Той проследи монаха, който забърза по улицата на Августинците, и интуицията му подсказа, че тъкмо от тази личност ще получи ключа за тайната.

— Проклет да съм — пошепна той, — ако под расото не се крие онзи млад войскар, когото ми предлагаха за спътник.

И Шико с широки крачки настигна младежа.

— Хей — извика той, — мили Жак, почакай!

Монахът трепна.

— Кой ме вика? — предизвикателно попита той.

— Аз — отговори Шико и застана точно срещу младежа. — Позна ли ме, синко?

— О, господин Робер Брике! — възкликна монахът.

— Същият, момчето ми. Накъде си тръгнал в тази късна доба, скъпи?

— За манастира, господин Брике.

— А откъде се връщаш, развейпрах такъв!

Младежът се стъписа.

— Не разбирам какво ме питате, господин Брике; изпълних много важно поръчение на дон Модест ако е необходимо и той самият ще го потвърди.

— Ама не се пали, мой мъничък свети Йерониме, ти май се палиш като фитил.

— Как да не се паля, щом чувам такива думи!

— За Бога, какво друго можех да кажа, щом виждам монах да излиза по това време от кръчма...

— Аз — от кръчма?!

— Ами да, нали излезе от „Гордият рицар“. Видя ли как те хванах!

— Излязох от къщата, прав сте, но не от кръчмата — заоправдава се Клеман.

— Как така? — възрази Шико. — Странноприемницата „Гордият рицар“ според теб не е ли кръчма?

— Кръчмата е място, където се пие вино, а тъй като в тази къща не съм пил вино, за мен тя не е кръчма.

— По дяволите! Много тънка разлика. Или аз жестоко се лъжа, или ти някой ден ще станеш голям богослов. Но в такъв случай какво търсеше там?

Клеман не отговори и въпреки че беше тъмно, Шико прочете в очите му твърдото намерение да не каже нито дума повече.

Твърдостта му много огорчи нашия приятел, който бе придобил навика всичко да знае.

Разговорът секна. Младежът мълчеше, като че ли чакаше нещо. Сякаш за него беше голямо щастие да се задържи колкото може повече в близост до „Гордият рицар“.

Шико подхвана разговор за пътешествието, което младият мъж се канеше да направи заедно с него, разказа, че в страните, които наскоро бе посетил, фехтовката е на голяма почит, и небрежно вмъкна, че дори научил там няколко по-особени хватки.

Обаче всички тези празни приказки не смекчиха непоклатимия младеж и той продължи упорито да пази мълчание относно своите задачи в този квартал.

Ядосан, но запазил външно спокойствие, Шико реши да прибегне към несправедливи нападки. Несправедливостта е

превъзходно средство спрямо жените и децата, за да бъдат те откровени.

— Каквото и да кажеш, момче — сякаш се върна той към прекъснатия разговор, — но все пак ходиш по кръчмите, и то в кои! Където можеш да срещаш прекрасни дами и като омагьосан се взираш в прозорците, щом се мернат там сенките им. Дете, дете, всичко ще разкажа на дон Модест.

Ударът улучи целта.

Жак се обърна като ужилен.

— Не е вярно! — възкликна той, зачервен от срам и гняв. — Не гледам жените!

— Гледаш ги, гледаш ги — продължи Шико. — Когато излезе от „Гордият рицар“, там имаше една много красива дама и ти се обърна, за да я погледнеш още веднъж; знам, че си я чакал в кръчмата, че си говорил с нея.

Жак не можа да се сдържи.

— Разбира се, че говорих с нея! — тросна се той. — Грях ли е да се говори с жена?

— Не е, ако докато говориш, не те изкушава сатаната.

— Няма нищо общо със сатаната — бях принуден да говоря с тази дама, след като имах поръчение да ѝ предам едно писмо.

— Поръчение от дон Модест Горанфло?

— Да, и ако щете, можете да му се оплачете от мен! При тези думи Шико изведнъж взе да проумява.

— Знаех си аз! — каза той.

— Кое?

— Това, което ти не искаше да ми кажеш.

— Аз и собствените си тайни не издавам, какво остава за чуждите!

— Обаче на мен може.

— Защо?

— Защото съм приятел на Модест и освен това...

— Да?

— Предварително знам какво можеш да ми разкажеш.

Младият Жак го погледна с недоверчива усмивка и поклати глава.

Шико сякаш направи известно усилие.

— Преди всичко този нещастник Бороме...

Лицето на Жак помрачня.

— О — каза момчето, — ако бях там... всичко щеше да стане другояче.

— Обаче те е нямало там, нещастникът е издъхнал в някаква долнопробна кръчма с името на дон Модест на уста.

— Така е.

— И дон Модест веднага е бил известен за това.

— Да, дотърча някакъв ужасно уплашен човек и вдигна тревога в манастира.

— А дон Модест е наредил да донесат носилката и е забързал към „Рогът на изобилието“.

— Откъде знаете всичко това?

— Падам си малко вълшебник, моето момче.

Жак отстъпи назад.

— И не само това — продължи Шико, чието лице ставаше все по-ведро. — В джоба на убития е било намерено писмо.

— Точно така.

— И дон Модест е поръчал на Жак да отнесе това писмо.

— Така е.

— И младият Жак е хукнал завчас към къщата на Гиз.

— О!

— Където не е намерил никого.

— Боже мили!

— Освен господин дьо Менвил.

— Господи, помилуй!

— Който е довел Жак в „Гордият рицар“.

— Господин Брике, господин Брике — възкликна Жак, — щом и това знаете...

— По дяволите! Нали разбра, че знам! — рече Шико, щастлив, че полека-лека бе разсеял мрака, който криеше извънредно важна тайна.

— Значи трябва да признаете, господин Брике, че в нищо не съм съгрешил!

— Имаш право, Жак. Съгрешил си само в мислите си.

— Аз ли?

— Разбира се. Защото си открил, че херцогинята е много хубава.

— Аз ли?

— Затова се обърна, за да я видиш на прозореца.

— Аз ли?! — монахът пламна и измърмори: — Наистина тя прилича на Богородица, която висеше над главата на майка ми.

— Колко губят нелюбопитните хора! — пошепна Шико.

И накара младия Клеман, който вече му беше в ръцете, отново да разкаже всичко, което той самият току-що беше разказал.

— Сега разбираш ли — каза Шико, щом момчето млъкна — колко лош учител по фехтовка си имал в лицето на брат Бороме?

— Господин Брике — смути се Жак, — не е хубаво да се говори зле за мъртвите.

— Да, но признай, че брат Бороме е боравил с шпагата по-слабо от онзи, който го е убил.

— Истина е.

— Нямам повече какво да ти кажа. До скоро виждане, мой малък Жак, и ако искаш...

— Какво, господин Брике?

— Лично аз ще ти давам уроци по фехтовка.

— Много, много искам!

— А сега побързай, малкият, сигурно с нетърпение те чакат в манастира.

— Наистина. Благодаря, че ме подсетихте, господин Брике.

Момчето побягна и скоро се скри от погледа му.

Шико пък си имаше своите причини да се отърве от събеседника. Беше измъкнал от Жак всичко, което искаше да научи, но сега му трябваха някои други сведения.

С бързи крачки се запъти към къщи. Носилката и оседланият кон още бяха пред вратата на „Гордият рицар“. Шико отново се настани до водосточната тръба.

Сега не сваляше очи от къщата.

През процепа между завесите отсреща забеляза, първо, как дьо Карменж, явно в очакване на гостенката си, нервно крачи напред-назад. Най-накрая херцогинята влезе в стаята, където Ернотон умираше от нетърпение.

Младият мъж коленичи пред херцогинята, а тя му подаде за целувка белоснежната си ръка. После го настани до себе си пред изискано наредена маса.

— Чудна работа — каза си Шико, — започна като заговор, пък свършва като любовна среща! И кой е на тази любовна среща? Госпожа дьо Монпансьо. Сега вече всичко ми стана ясно.

— Охо! — възкликна той. — „Напълно одобрявам плана Ви за Четиридесет и петимата. Нека само Ви кажа, мила сестро, че сте по-благожелателна към тези главорези, отколкото те заслужават.“ По дяволите! Първото ми предположение е вярно: не става дума за любов, а за заговор. Да понаблюдаваме тогава похожденията на госпожа херцогинята.

Той прекара времето си в наблюдения до дванайсет и половина след полунощ, когато Ернотон избяга, прикрил лице с плаща си, а херцогиня дьо Монпансьо отново се качи на носилката.

— Сега — пошепна Шико, докато се прибираше — да помислим каква ще е тази щастлива случайност, която ще доведе до смъртта на престолонаследника и ще освободи от него херцог дьо Гиз... Кой са тези, дето са били сметнати за умрели?... Дявол да го вземе! Май надуших следата!

ГЛАВА 21

КАРДИНАЛ ДЪО ЖОАЙОЗ

Младите упорствуват както в лошото, така и в доброто и тяхната упоритост е равностилна на опитността, характерна за зрялата възраст.

Ако този особен инат е насочен към доброто, той понякога води до големи дела.

Предстои ни тук да нарисуваме образа на един обикновен човек. Но всъщност някои биографи бяха открили и у двадесетгодишния дъо Бушаж заложбите на доста необикновен човек.

Анри упорито отказваше да се отрече от любовта си и да се върне към светските развлечения. По молба на брат си и по настояване на краля той няколко дни в уединение обмисля идеята си и тъй като намерението му ставаше все по-твърдо, една прекрасна сутрин той реши да посети своя брат кардинала, много важна личност — на двадесет и шестгодишна възраст той вече от две години беше кардинал, след като бе стигнал до най-високите стъпала на духовната йерархия благодарение и на благородния си произход, и на бляскавия си ум.

Франсоа дъо Жоайоз, когото вече виждахме на сцената, млад и светски човек, красив и остроумен, бе смятан за един от най-прекрасните люде на онова време. Честолюбив и благоразумен, Франсоа дъо Жоайоз можеше да избере за свой девиз думите: „Всичко е от полза“ — и да оправдае този девиз.

Единствен измежду всички царедворци — а той беше преди всичко царедворец — кардиналът успя да си подсигури подкрепата и на двамата господари, духовния и светския, тъй като папа Сикст го покровителствуваше не по-малко от Анри III. В Париж го смятаха за италианец, в Рим — за французин; той навсякъде правеше впечатление с щедростта и ловкостта си.

Кардинал дъо Жоайоз бързо забогатя благодарение на своя дял от наследството и на полагаемите се за ранга му доходи.

Живееше нашироко. Ако брат му, адмиралът, беше обкръжен от голяма свита военни, то в приемните на кардинала се тълпяха свещеници, епископи и архиепископи. Щом достигна високия църковен сан, той по италианска мода се сдоба с пажове, а по френска — с лична охрана. Но охраната и пажовете не го ограничаваха, напротив — осигуряваха му още по-голяма свобода. Обкръжил със стража и лакеи луксозната си носилка, откъдето се подаваше ръката на секретаря му в ръкавица, той в същото време яздеше из града преоблечен, с шпага и перука, с грамадна яка-жабо и с ботуши с шпори.

При този прелат се запъти граф дьо Бушаж след разговора с най-големия си брат и разговора с краля на Франция.

Франсоа живееше в красива къща в Сите: големият двор винаги беше пълен с конници и каляски. Градината се спускаше до брега на реката, там беше и една от вратите на оградата, а пред нея имаше вързана лодка, която неусетно го отнасяше толкова надалече, колкото той самият пожелаеше. И поради това често се случваше посетителите напразно да чакат прелата — той изобщо не се появяваше под предлог, че не е добре или има наложена строга епитимия.

Франсоа беше горделив, но не високомерен. Обичаше приятелите си, а и братята си — почти като приятели. Пет години по-голям от дьо Бушаж, той не пестеше за него нито добри, нито лоши съвети, нито усмивки, нито пари.

Но тъй като умееше великолепно да носи кардиналската си мантия, дьо Бушаж го намираще красив, благороден и го уважаваше може би дори повече, отколкото най-големия от братята Жоайоз. Анри с трепет сподели за своята обич пред Ан, но не би се осмелил да се изповяда на Франсоа.

Обаче когато тръгна за дома на кардинала, вече беше взел решението: съвсем откровено ще говори с него, едно, като с изповедник, второ, като с приятел.

Дьо Бушаж мина през анфиладата на салоните и излезе в градината, сенчеста и ароматна, истинска градина на римски прелат.

Спря под дърветата. В същия миг желязната врата при реката широко се отвори и оттам влезе някакъв човек, загърнат с голямо кафяво наметало. Подир него вървеше младо момче, вероятно паж.

Непознатият се промъкна между дърветата, като се мъчеше да него забележи нито дьо Бушаж, нито който и да било.

И Анри наистина не забеляза тайнствения посетител. Едва когато случайно се обърна, видя, че някакъв непознат влиза в къщата.

След десетина минути един слуга дойде при Анри и го покани да влезе в библиотеката, където го очаквал кардиналът.

Анри последва слугата, без да бърза, защото предчувствуваше, че ще се наложи да издържи нова битка. Когато влезе, камердинерът помагаше на кардинала да сложи прелатските одежди, изискани, но и удобни.

— Здравей, братко — рече кардиналът. — Какво ново?

— Семейните новини са чудесни — отговори Анри. — Ан, както знаете, се прослави при отстъплението от Антверпен и остана жив.

— Убеди ли се — попита кардиналът, — че Бог ни пази за някакво висше предопределение.

— Брате, тъй съм благодарен на Бога, че съм решил да му посветя живота си. Тъкмо за това свое решение дойдох да говоря с вас.

— Все още ли не си се отказал от намерението си, дьо Бушаж? — попита кардиналът.

— Не съм се отказал.

— Но това е невъзможно, Анри, не ти ли казаха?

— Не слушах онова, което ми казваха, защото в себе си чувам по-силен глас, той заглушава думите на всички, които се опитват да ме отделят от Бога.

— Моля те — сериозно го спря кардиналът. — Бог няма нищо общо с всичко това, така че не споменавай името му всуе и най-вече не бъркай земните гласове с небесния.

— Не ги бъркам, само искам да кажа, че някаква непреодолима сила ме кара да искам усамотяване по-надалеч от света.

— Изслушай ме, Анри. Трябва да вземеш повечко пари, двама придружители и да тръгнеш да обикаляш Европа, както подобава на наследник на толкова прочут род като нашия. Ще видиш далечни страни — например Татария, дори Русия, ще прекараш някое време при лапландците, при екзотичните народи, които никога не са виждали слънцето...

— Не сте ме разбрали, монсеньор — възрази дьо Бушаж.

— Извинявай, Анри, ти самият ми каза, че искаш да се усамотиш далеч от всички.

— Но имах предвид манастир, а не пътешествие. Пътешествието все пак означава да си живееш живота, а аз искам да срещна смъртта или поне да се насладя на нейното подобие.

— Що за нелепа идея, Анри! Най-напред ще говоря с теб в името на Бога, когото обиждаш с думите, че Той ти е внушил мрачното решение. Ти си слаб духом и се отчайваш от всяка несполука — може ли Бог да приеме толкова недостойна за Него жертва, каквато ти се стремиш да Му се принесеш?

Анри вдигна ръце в знак на протест.

— Не, няма повече да те щадя, братко, както ти не щадиш никого от нас — продължи кардиналът. — Забравил си за мъките, които причиняваш и на големия ни брат, и на мен...

— Прощавайте, монсеньор — прекъсна брат си Анри и лицето му поруменя, — толкова ли мрачно и нечестиво дело е да се служи на Бога, та цялото ни семейство трябва да сложи траур? А самият вие не сте ли чест и радост за нашия дом, макар че сте избрали да служите на небесния владетел, както големият ни брат служи на земния владетел.

— Дете, дете! — с отегчение възкликна кардиналът. — Наистина ме караш да мисля, че си обезумял. Какво чувам?! Сравняваш дома ми с манастир? Но ти отричаш всичко, което е необходимо: картините, скъпите съдове, разкоша, веселието! О, ако като мен искаше да се увенчаеш с тиарата на Свети Петър! Това се казва кариера, Анри! Това си заслужава и устрема, и борбата, и желанието. А ти?... Ти се отказваш от въздуха, от, радостта, от надеждата, и всичко само защото си се влюбил в жена, която не те обича. Уверявам те, Анри, че позориш целия ни род.

— Брате! — възкликна младежът и в очите му блесна мрачен огън. — Може би предпочитате да си пръсна черепа с изстрел или като се възползувам от почетното право да нося шпага, да я забия в гърдите си? Бога ми, монсеньор, ако вие, кардинал и княз на църквата, ми простите този смъртен грях, всичко ще свърши само за миг — преди дори да сте довършили тази чудовищна мисъл, че опозорявам нашия род — нещо, на което, слава Богу, не е способен никой Жоайоз.

— Недей, Анри — каза кардиналът, сложи ръка на рамото на брат си и с обич го прегърна. — Скъпо наше, любимо братче, забрави

моите думи, прости на този, комуто си скъп. Изслушай ме, моля те! Колкото и рядко да се случва това на земята, ние всички имахме голям късмет! Не съсипвай със смъртоносната отрова на своето отричане щастието на нашето семейство. Помисли за сълзите на баща ни, помисли, че заради теб всички ще носим траур в сърцата си. Моля те, Анри, позволи ми да те склоня. Манастирът не е за теб, той е пострашен от гроба: в гроба гасне само животът, а в манастира — разумът. Опомни се: младостта е само веднъж. Преди да се усетиш, ще си отидат младините ти, докато си обзет от жестоката си скръб. Обаче на трийсет години ще станеш мъж, скръбта ти ще премине и ще искаш да се възвърнеш към живота, а ще бъде късно: ти ще си мрачен, болнав, в гърдите ти ще е угаснал пламъкът, хората ще те отбягват като гроба на чумав, в чиито черни дълбини никой не би искал да надзърне. Анри, говоря ти като приятел, гласът ми е глас на мъдростта. Послушай ме.

Момчето стоеше мълчаливо, неподвижно. Кардиналът се обнадежди, че е трогнал брат си и ще може да промени решението му.

— Опитай друго, Анри. В сърцето си имаш отровна стрела; какво пък, бъди навсякъде, посещавай празненствата, участвуй в пировете. Бъди като ранения елен, който бяга през гъсталака, като се мъчи да се освободи от стрелата, забита в раната — и понякога стрелата пада.

— Мили брате, смилете се — рече Анри, — не настоявайте повече. Това, за което ви моля, не е никакъв моментен каприз: бавно и мъчително обмислих всичко. Братко, в името на Бога, моля ви да ми дарите една милост.

— Кажете, каква милост?

— Да намалите срока на послушничеството ми.

— Така си и мислех, дьо Бушаж: дори в риторизма ти ще си останеш светски човек, клети мой брате. Приличаш ми на онези млади доброволци, които копнеят за огън, куршуми, ръкопашен бой, обаче не са съгласни да ринат траншеи и да метат палатките.

— На колене ви моля за тази отстъпка!

— Обещавам ти, ще напиша в Рим. Отговорът ще дойде най-рано след месец. Обаче и ти ми обещавай тогава нещо.

— Какво?

— През този месец не си отказвай нито едно удоволствие. И ако след това продължаваш да държиш на своето. Анри, аз лично ще ти връча разрешението. Доволен ли си така, или имаш още някаква молба?

— Не, благодаря. Обаче цял месец — толкова е дълго.

— Но дотогава да се забавляваме и като начало не би ли искал да закусиш с мен? Тази сутрин ме чака приятна компания.

Прелатът се усмихна така приятно, че би му завидял и най-изисканият светски мъж.

— Братко... — избъбри Анри.

— Не приемам никакъв отказ: от близките ти тук съм само аз.

С тези думи кардиналът дръпна завесата, зад която се намиреше, разкошно мебелираният му голям кабинет.

— Графиньо, помогнете да склоня граф дьо Бушаж да остане с нас.

Анри видя облегнатия на възглавниците паж, който преди малко заедно с непознатия благородник бе влязъл през градината, и разбра, че пажът е жена.

Обзе го внезапен страх, чувство на непреборим ужас и докато кардиналът подаваше ръка на прекрасния паж, Анри дьо Бушаж избяга. Когато Франсоа дойде с дамата, усмихнат при мисълта, че тя ще върне към живота нечие сърце, в стаята нямаше никой.

Франсоа се намръщи; седна зад писалището, затрупано с писма и книжа, и бързо написа няколко думи.

— Бъдете тъй добра да позвъните, скъпа графиньо — каза той.

Пажът се подчини.

Влезе довереният камердинер.

— Куриерът веднага да яхне коня и да занесе писмото на господин главния адмирал в Шато Тиери.

ГЛАВА 22

СВЕДЕНИЯ ЗА Д'ОРИЛИ

На следващия ден съобщиха на краля, че господин дьо Жоайоз-старши току-що е дошъл от Шато Тиери и го чака в кабинета за аудиенция с поръчение от монсеньор херцог д'Анжу.

Кралят веднага изостави всичко, с което беше зает, и забърза при своя любимец.

В кабинета на Лувърския дворец имаше доста офицери и придворни. Тази вечер благоволи да се появи самата кралица майка, съпроводена от фрейлините, а тези весели госпожички бяха като слънца, около които постоянно обикаляха спътници.

Кралят подаде на Жоайоз ръка за целувка и с доволен вид огледа присъстващите.

Пред входната врата стоеше както винаги Анри дьо Бушаж, който стриктно изпълняваше задълженията си.

— Ваше величество — обърна се Жоайоз към краля, — пратен съм от монсеньор херцог д'Анжу, който току-що се завърна от похода във Фландрия.

— Добре ли е брат ми, господин адмирал? — попита кралят.

— Доколкото позволява душевното му състояние, ваше величество.

— Има нужда да се поразсее след постигналото го нещастие — каза кралят много доволен от възможността да спомене на глас несполуката на брат си.

— Мисля, че да, ваше величество.

— Казаха ни, че поражението било жестоко, обаче благодарение на вас значителна част от войската е оцеляла. Благодаря ви, господин адмирал. А горкият д'Анжу би ли желал да ни види?

— Горещо го желае, ваше величество.

— Чудесно, значи ще се видим. Съгласна ли сте, госпожо? — попита Анри, обръщайки се към Екатерина, чието лице упорито криеше душевните ѝ терзания.

— Ваше величество — отговори тя, — аз и сама бих тръгнала да се видя със сина си. Но щом и вие сте готов да се присъедините, пътуването ще се превърне за мен в приятна разходка.

— Ще дойдете с нас, господа — обърна се кралят към придворните. — Тръгваме утре, ще преспим в Мо.

— И тъй, мога ли да се върна при монсеньора с радостната вест?

— Така бързо искате да ме напуснете? О, не. Добре разбирам, че брат ми изпитва симпатия към Жоайоз и иска да го вижда при себе си, но, слава Богу, вие сте двама Жоайоз. Дьо Бушаж, ще отидете в Шато Тиери.

— Ваше величество, позволявате ли веднага да се върна в Париж?

— Ще постъпите, както намерите за добре, дьо Бушаж.

Анри се поклони и се насочи към изхода. За щастие, Жоайоз не го изпускаше от очи.

— Позволете, ваше величество, да кажа няколко думи на брат си — помоли той.

— Разбира се — отговори кралят.

Ан изтича подир брат си и го настигна в преддверието.

— Много ли бързаш да се върнеш, Анри — попита той.

— О, да, братко.

— Значи възнамеряваш само за малко да се задържиш в Шато Тиери?

— Да, не ми е мястото там, където има развлечения.

— Тъкмо обратното, Анри, поради това, че херцог д'Анжу ще прави празненства за двореца, ти би трябвало да останеш в Шато Тиери.

— Ан, умолявам те, не настоявай.

— Добре, успокой се, няма. Обаче дай да си поговорим откровено. Ти заминаваш в Шато Тиери. И вместо да се върнеш веднага, почакай ме там. Отдавна не сме били заедно. Искам поне малко да прекарам с теб.

— Ти отиваш там за развлечение. Ако аз остана в Шато Тиери, ще ти отровя цялото удоволствие.

— Моля ви, графе — властно рече адмиралът, — тук аз замествам баща ви и настоявам да ме чакате в Шато Тиери. Там имам

апартамент, в който ще се чувствувате като у дома си. Разположен е на първия етаж и гледа точно към парка.

— Подчинявам се на вашата воля.

— Сигурен съм, че няма да ми се сърдиш — допълни Жоайоз и прегърна младежа.

Анри нервно се изплъзна от прегръдката му, нареди да приготвят конете и незабавно тръгна за Шато Тиери.

Същата вечер, още преди да мръкне, Анри се изкачи на хълма Шато Тиери, в чието подножие тече Марна.

Името дьо Бушаж отвори за него вратите на замъка, в който живееше херцог д'Анжу. Обаче за аудиенцията се наложи да почака.

Мина половин час, ставаше все по-тъмно.

В галерията се дочуха тежко тътрузещите се крачки на херцога. Анри го позна по вървежа и се подготви да изпълни предвидената церемония.

Обаче принцът, който, явно много бързаше, веднага освободи пратеника от всички формалности — той го хвана за ръката и го разцелува.

— Добре дошли, графе, защо са ви наложили такова наказание — да ви пратят при победения нещастник?

— Праща ме кралят, ваше височество. Той е нетърпелив да ви види, монсеньор, и ще дойде в Шато Тиери още утре.

— Кралят ще дойде още утре? — възкликна Франсоа, неуспял да прикрие недоволството си. Но веднага се сепна. — Утре! Утре! Ала нито в замъка, нито в града няма нищо подготвено за посрещането на негово величество!

Дьо Бушаж се поклони като човек, който предава съобщение, но в задълженията му не влиза да разсъждава върху него.

— Ще има ли някакви разпореждания ваше височество? — почтително попита той.

— Не. Лека нощ. Ще ви донесат вечерята в стаята, графе. Аз лично днес няма да вечерям — нещо не ми е добре, пък и душата ми е неспокойна. Впрочем, чухте ли новината?

— Не, монсеньор. Каква новина?

— Орили бил изяден от вълци.

— Орили? — слиса се Анри.

— Аха... Колко странно, всички хора, които са ми близки, свършват зле. Довиждане, графе.

И херцогът бързо се отдалечи.

ГЛАВА 23

СЪМНЕНИЯТА

Анри излезе в преддверието и там видя мнозина познати офицери, които веднага му предложиха да го заведат в апартамента на адмирал Жоайоз — той беше в едно от крилата на замъка.

Два салона в стил Франсоа I и библиотека, която излизаше направо към градината.

Жоайоз, ленив, но доста образован мъж, бе наредил леглото му да бъде до библиотеката: така имаше подръка цялата литература, а през отворения прозорец можеше да се наслаждава на живата природа. Изисканите люде искат да вземат от живота всички възможни удоволствия, а лекият утринен вятър, птичите песни и ароматът на цветята изпълват с особена прелест триолетите на Клеман Маро и одите на Ронсар.

Анри реши да не променя нищо в обстановката — не толкова от уважение към братовото си поетично сибаритство, колкото от равнодушие.

Но независимо от настроенията си графът бе свикнал стриктно да изпълнява своя дълг спрямо краля и принцовете, затова най-подробно се осведоми за онази част от двореца, където живееше херцогът.

Щастливата случайност прати на Анри прекрасен чичероне в лицето на младия лейтенант, чиято неделикатност разкри пред херцога тайната на дьо Бушаж. Този млад офицер бе плътно до принца от момента на връщането му и можа до най-малките подробности да осведоми Анри за всичко.

Щом пристигнал в Шато Тиери, херцог д'Анжу се отдал на шумни развлечения. Настанил се в тържествените зали, уреждал приеми сутрин и вечер, а денем ходел на лов за елени или за свраки в парка. Щом получил — по незначайни пътища — известието за смъртта на Орили, той се усамотил в павильона, разположен в дъното на парка.

Херцогът бил там вече от два дена. Хората, които не го познавали достатъчно добре, смятали, че той тежко преживява смъртта на Орили. Тези, които добре го познавали, били сигурни, че се е отдал на някакви ужасни, срамни деяния, които някой ден ще излязат наяве. И двете предположения изглеждали вероятни, защото херцогът негодувал, когато поради някаква причина трябвало да присъства в замъка.

— Изглежда, празненствата няма да са толкова весели — каза Анри, — щом принцът е в такова настроение.

— Естествено — отговори лейтенантът.

Анри продължи, уж без да ще, да разпитва този приятел, сякаш откриваше в приказките му нещо много интересно.

— И казвате, никой не знаел откъде херцогът е получил вест за смъртта на Орили.

— Никой.

— Но какво се говори все пак?

— Говори се, че херцогът сам ловувал в гъсталаците край реката, а после се върнал при другите ловци, явно разстроен от нещо. Носел две кесии жълтици. „Представете си, господа — промълвил с почти разплакал глас, — Орили е мъртъв, изяли са го вълците.“ Никой не повярвал. „Уви, така е — казал херцогът, — сигурно конят му е препуснал, той е паднал в някакъв ров и се убил. На следващата сутрин двама пътници намерили тялото му, наполовина оглозгано от вълците. Ето две кесии жълтици — те били намерени у него и честно са върнати.“

— Всичко това е повече от странно — с половин уста промълви Анри.

— Още повече, че херцогът пусна в парка двама непознати — додаде лейтенантът, — вероятно са въпросните двама пътници. Оттогава се усамоти в павильона и го виждаме съвсем рядко.

— Никой ли не е общувал с тях?

— Срегнах в парка някакъв човек, който не ми изглеждаше да е от хората на негово височество — отговори лейтенантът. — Лицето му обаче не успях да видя, понеже веднага ми обърна гръб и си нахлупи качулката до очите.

— Качулка ли?

— Да, и не знам защо, но ми напомни онзи човек, който беше с вас, когато бяхме във Фландрия.

Анри погледна внимателно събеседника си.

— И какво мислите за всичко това? — попита той.

— Мисля — каза лейтенантът, — че херцогът явно не се е отказал от плановете си за Фландрия. Затова държи там съгледвачи. Човекът с вълненото наметало е един от тях, по пътя е научил за нещастния случай с музиканта и е донесъл това известие на херцога.

— Възможно е — замислено рече Анри. — Но какво правеше този човек, когато го видяхте?

— Вървеше по алеята (тя се вижда от вашия прозорец) към парника.

Анри мълчеше. Сърцето му силно биеше. Тези на пръв поглед дребни подробности за него бяха безкрайно важни.

Стъмни се. Младежите, без да палят, си приказваха в стаята на Жоайоз.

Графът, уморен от пътуването, се бе опянал върху леглото на брат си и гледаше тъмносиньото небе, където звездите блещукаха като брилянтен прах.

Младият лейтенант седеше на перваза на прозореца и се наслаждаваше на тишината, на благоуханната вечерна прохлада.

Пълна тишина се спусна над парка и града. Вратите на къщите се затвориха, тук-там вече пламваха светлилки, някъде далеч кучетата лаеха по слугите, които заключваха за през нощта конюшните.

Изведнъж лейтенантът скочи, наведе се през прозореца, после с тих, разтреперан глас повика графа.

— Какво има? — попита Анри, събуден от сладката дрямка.

— Онзи човек!

— Кой?

— С вълненото наметало, шпионинът.

— О! — възкликна Анри и с един скок се озова до прозореца.

— Видяхте ли — продължи лейтенантът, — движи се до оградата. Сега пак ще го видим... Гледайте натам, дето е осветено от луната, ето го!

— Да!

— Явно се е запътил при своя приятел в оранжерията. Чувате ли?

— Какво?

— Ключ се превърта в бравата.

— Чудно нещо — каза дьо Бушаж, — няма нищо странно във всичко това и все пак...

— Все пак тръпки те побиват, нали?

— Така е — съгласи се графът. — А това пък какво е?

Дочу се звън като камбанни удари.

— Сигнал за вечеря за свитата на херцога. Елате да вечеряме, графе.

— Не, благодаря, негово височество разпореди да ми донесат вечерята тук. Обаче вие вървете, не си губете времето с мен.

— Благодаря, графе, лека нощ.

Щом лейтенантът се сбогува и излезе, Анри се стрелна към парка.

— Това е Реми! Реми! — шепнеше той. — Бих го познал и в пъкления мрак.

Младежът усети, че краката му се подкосяват, и притисна длани към пламналото си чело.

„Боже мой — помисли си той, — да не е само халюцинация? Да не ми е писано и насън, и наяве, денонощно да виждам тези два образа, които помрачиха целия ми живот? Но всъщност — продължи, защото усещаше необходимост от самоуспокоение — каква работа има Реми в замъка на херцог д'Анжу? За какво ще е тук? Пък и как ще изостави Диана, с която никога не се разделя? Не, не е той!“

Но в следващия миг вътрешната му убеденост, дълбока и инстинктивна, надделя над съмненията.

— Той е! Той! — отчаян пошепна Анри и се облегна на стената, за да не падне.

Но още преди да бе изразил в думи тази властна и непреодолима мисъл, отново чу как ключ се превърта в ключалка.

Неизразима тръпка прониза тялото на Анри. Той отново се заслуша.

Толкова тихо беше наоколо, че чуваше ударите на сърцето си.

Минаха няколко минути — никой не се появи. Внезапно чу как заскърца пясъкът от нечий стъпки. На черния фон на буковата горичка изникнаха някакви още по-черни сенки.

— Той се връща — пошепна Анри. — Но сам ли е?

Сенките се насочиха към мястото, където луната бе посребрила една полянка между дърветата. Този път Анри съвсем ясно видя двете сенки — значи нямаше грешка.

Те се движеха много бързо. Първата фигура беше с вълнено наметало и графът отново реши, че вижда Реми.

Втората фигура, също загърната с мъжки плащ, не можеше да се познае.

И все пак Анри интуитивно отгатна това, което не бе успял да види.

Той неволно извика и щом тайнствените две сенки изчезнаха зад буквите, побърза подир тях, като притичваше от дърво до дърво.

— О, Господи — шепнеше той, — дали не греша? Възможно ли е?

ГЛАВА 24

ПОТВЪРЖДЕНИЕТО

Пътят се виеше покрай буковата гора към високия жив плет и тополовата алея, които отделяха павильона на херцог д'Анжу от останалата част на парка. В това усамотено кътче имаше живописни езерца, лъкатушни пътечки, вековни дървета — пищният им листак блестеше от луната, а долу тъмнееше непрогледен мрак.

Когато стигна до плета, Анри почувствува, че дъхът му секва.

И наистина, така нагло да нарушиш разпореждането на херцога означаваше да действаш като долен шпионин или ревнивец, а не като верен и честен слуга на краля.

Но ето неизвестният, докато отваряше вратата, която разделяше големия парк от малкия, направи някакво движение и лицето му се разкри: наистина беше Реми. Графът отхвърли всички колебания и твърдо забърза напред.

Вратата се затръшна. Анри прескочи плета и отново последва тайнствените посетители.

Те явно бързаха.

Но сега Анри имаше нова причина за страх. Като чу скърцането на пясъка под краката на Реми и спътника му, от павильона излезе херцогът: Анри се притаи зад най-дебелото дърво и зачака.

Почти нищо не видя. Реми поздрави, спътникът му обаче направи реверанс, а херцогът предложи на тази загърната фигура ръката си, като да беше жена.

След това тримата се насочиха към павильона и вратата се затвори зад гърба им.

„Трябва всичко да разбере — реши Анри, — ще намеря удобно кътче, откъдето ще наблюдавам, без да ме видят.“

Избра едно място с дървета и фонтан в центъра. Видя му се добро скривалище: надали посред нощ в студения и влажен мрак херцогът ще се запъти натам.

Скрит зад скулптурата на фонтана, Анри можеше да види всичко, което ставаше в павильона, защото точно срещу него беше големият прозорец.

Видя в стаята разкошно сервирана маса с наредени редки вина в гарафи от венециански кристал.

До масата имаше само два стола.

Херцогът пусна ръката на спътника на Реми и като му отмести стола, каза нещо, вероятно, да свали наметалото, доста удобно за нощните разходки, но неуместно за вечерята.

Тогава съществото, към което се беше обърнал херцогът, свали пелерината и свещите ярко осветиха бледото и величествено прекрасно лице на жена, която Анри позна веднага.

Това беше дамата от тайнствената къща на улицата на Августинците, фламандската пътешественичка — с една дума, същата Диана, чийто поглед раняваше смъртоносно като удар с кинжал.

Този път тя беше с рокля от брокат; на шията ѝ, в косата и на китката блестяха брилянти.

Накитите още повече подчертаваха бледостта на лицето ѝ. В очите ѝ гореше такъв пламък, сякаш херцогът по някакъв магически начин беше приел в дома си не жива жена, а призрак.

Ако скулптурата, която бе обгърнала Анри, не му служеше за опора, той щеше да падне в басейна на фонтана.

Очевидно, херцогът бе опиянен от радост. Той изяждаше с очи красавицата, която седеше срещу него и едва докосваше наредените пред нея ястия. От време на време Франсоа целуваше ръка на своята бледа и мълчалива сътрапезничка. А тя на свой ред приемаше целувките тъй безчувствено, сякаш ръката ѝ бе изваяна от същия алабастр, с който можеше да се сравни по белота и финес.

Анри ту потреперваше цял, ту ледена пот избиваше по челото му и той не разбираше дали Диана пред него е жива, или мъртва.

Сервираще само Реми, тъй като херцогът бе отпратил всички слуги. Понякога, когато минаваше зад стола на своята господарка, той леко я докосваше с лакът, сигурно да я подсети къде и защо се намира.

Лицето на жената всеки път пламваше, в очите ѝ блясваше мълния, устните ѝ потръпваха в усмивка.

После тя отново застиваше неподвижна.

Междувременно херцогът се премести по-наблизо до нея, като се опитваше с жарки думи да оживи дамата на сърцето си.

Диана, която току поглеждаше прекрасния стенен часовник, явно трябваше да подхване по-оживен разговор.

Анри в своето укритие кършеше ръце, проклинаше целия свят, като се почне от жените, създадени по Божията воля, и се свърши със самия Бог.

Струваше му се отвратително, чудовищно, че тази чиста и неопетнена жена постъпва така пошло, като приема ухажванията на херцога само защото той е от кралското семейство.

Времето на вечерята, тъй сладостно за херцог д'Анжу, Анри прекара, изтерзан от ревност и презрение.

Диана звънна. Франсоа, разпален от виното и страстните си думи, стана от масата и отиде при нея, за да я целуне.

Анри почувствува, че кръвта му се смразява. Той се хвана за гърдите, търсейки кинжала.

На устните на Диана се мярна странна усмивка, каквато надали познаваше някое човешко лице.

— Монсеньор — каза тя, — позволете ми, преди да стана от масата, да си поделя с ваше височество прасковата, която толкова ми харесва.

С тези думи протегна ръка към златната филигранна кошничка, напълнена с двайсестина превъзходни праскови, и взе една от тях.

След това откачи от колана си хубаво ножче със сребърно острие и малахитова дръжка, разряза прасковата и предложи едната половина на херцога. Той пое плода и бързо го поднесе към устните си. Но в мига, щом заби зъби в прасковата, очите му сякаш се замъглиха.

Диана гледаше херцога с ясен поглед, със застинала на устните усмивка.

Реми, облеган на украсен с барелефи пиластър, също гледаше, мрачен и безмълвен.

Херцогът вдигна ръка, изтри потта от челото си и преглътна отхапаното късче праскова.

Изпотяването му беше явен признак за внезапно неразположение, защото херцогът изпусна остатъка от прасковата в чинийката, едва се надигна от мястото си и очевидно предложи на своята прекрасна гостенка да излезе с него в градината малко на чист

въздух. Диана стана и се опря на ръката на херцога. Реми ги изпрати с поглед, особено внимателно проследи Франсоа, който малко дойде на себе си от чистия въздух.

Херцогът и Диана стигнаха почти до мястото, където се криеше Анри. Франсоа страстно притискаше до сърцето си ръката на младата жена.

— По-добре ми е — каза той, — обаче някак ми тежи главата. Прекалено много съм се влюбил във вас, госпожо.

Дигна откъсна няколко клонки жасмин и две прекрасни рози — от онези, които застилах цялото подножие на скулптурата, прикрила Анри.

— За какво са ви, госпожо? — попита херцогът.

— Чувала съм, монсеньор, че уханието на цветята е най-добрият лек срещу главоболие.

Докато правеше букета, Диана изпусна едната роза и принцът кавалерски се наведе да я вдигне.

Диана веднага напръска другото цвете с някаква течност от златно шишенце, което извади от корсажа си.

После пое розата от ръцете на херцога и я затъкна на колана си.

— Тази роза да остане за мен, ще си ги разменим.

И тя протегна букета.

Франсоа с наслада вдъхна аромата на цветята и прегърна Диана през кръста. Но този допир май предизвика у него такова душевно вълнение, че той бе принуден да поседне на пейката.

Анри не ги изпускаше от очи, но това не му пречеше от време на време да хвърля поглед и към Реми. Останал в павильона, Реми с напрегнато внимание следеше какво става навън и внимаваше да не пропусне нищо.

Усетила, че херцогът вече не е на себе си, Диана седна до него на пейката.

Сега неразположението му продължи по-дълго, отколкото първия път. Той наведе глава и май загуби съзнание.

Най-сетне се понадигна и направи усилие да целуне прекрасната гостенка. Обаче младата жена се направи, че не забелязва порива му.

— Не сте ли добре, монсеньор? По-добре да се върнем.

— Да, да, връщаме се! — възкликна принцът. — Благодаря ви!

Той стана, залитна. Сега вече херцогът потърси опора в ръката на Диана и притисна устни до шията на младата жена.

Тя изтръпна цяла, като от допир на нажежено желязо.

— Реми, донесете свещника! — извика Диана. — Свещника!

Реми бързо отиде в трапезарията и също така бързо се върна със запалена свещ, която подаде на Диана.

— Къде ще благоволите да се настаните, ваше височество? — попита гостенката.

— В спалнята. Нали ще ми помогнете, госпожо!

— С удоволствие, монсеньор.

Диана тръгна с херцога, високо вдигнала свещника.

Реми се запъти към дъното на коридора, отвори прозореца там и стана такова течение, че свещта в ръцете на Диана, сякаш в гневен изблик, хвърли пламък право в лицето на Франсоа.

Влюбените — както си въобрази Анри — минаха през галерията към спалнята на херцога и изчезнаха зад везаната завеса.

Анри изгледа тази сцена бесен, почти обезумял от гняв.

Когато излезе от укритието си, ръцете му висяха безпомощно, неவிждащият му поглед бе прикован към някаква точка.

В същия момент пердето, зад което току-що бяха изчезнали двамата, се отвори, младата жена се втурна към трапезарията и хвана за ръка Реми, който явно я чакаше.

— Ела! — каза тя. — Ела, край!

И двамата като полудели се втурнаха към парка.

Щом ги видя, Анри сякаш си възвърна силите. Хвърли се насреща им и се сблъскаха наскрѐд алеята. Той стоеше, скръстил ръце, безмълвен, по-страшен от каквито и да било заплахи.

Той наистина беше изпаднал в такава ярост, че можеше да убие всекиго, който би дръзнал да спомене, че жените не са чудовища, създадени от пъклените сили, за да оскверняват света.

Хвана Диана за ръката, без да обръща внимание на нейния ужасен вопъл и въпреки кинжала на Реми, опрян в гърдите му.

— О, вие сигурно не ме познахте — рече Анри. — Аз съм онзи наивен младеж, който беше влюбен във вас и на когото вие отказахте да дарите любовта си, защото, според думите ви, сте нямали бъдеще пред себе си. О, прекрасна лицемерке и ти, долни лъжецо, сега вече

разбрах какво представлявате. Проклинам ви! На едната казвам — презирам те, на другия — омерзителен си!

— Махни се от пътя ни — викна Реми, който едва си поемаше дъх. — Махни се, безумно момченце, или...

— Хайде — отговори Анри, — довърши започнатото, убий тялото ми, негоднико, щом умъртви душата ми!

— Млък! — яростно пошепна Реми и посегна да го убие с кинжала.

Но Диана го отблъсна, хвана за ръка дьо Бушаж и го дръпна към себе си.

Беше бледа като мъртвец. Прекрасната и коса се беше разпиляла по раменете, от допира на ръката ѝ Анри усети студ, сякаш се беше допрял до труп.

— Господине — каза тя, — не си позволявайте дързостта да съдите нещо, което е известно само Богу... Аз съм Диана дьо Меридор и обичах господин дьо Бюси, когото херцог д'Анжу подло пожертвува и остави да бъде убит, когато е можело да бъде спасен. Преди една седмица Реми уби с кинжала си Орили, съучастника на херцога, а колкото до самия херцог, аз току-що го отрових с праскова, букет и свещ... Дайте път, дайте път на Диана дьо Меридор, която отива в манастир!

Щом каза всичко това, тя пусна ръката на дьо Бушаж и отново хвана под ръка Реми, който я очакваше.

Анри падна на колене и изпрати с очи черните фигури на убийците, докато те подобно на адски видения не изчезнаха в мрака.

Едва след час младежът, смазан от умората, вцепенен от ужаса, намери сили да се завлече до своята стая.

В замъка всички спяха.

ГЛАВА 25

СЪДБА

На следващия ден към девет сутринта слънцето озари със златно сияние алеите на Шато Тиери.

На разсъмване работниците се бяха заловили да почистят парка и да подредят стаите за краля.

В павильона цареше тишина, защото предната вечер херцогът бе забранил на слугите да го будят. Те трябваше да чакат, докато бъдат повикани.

Към девет и половина двама конници донесоха в града новината, че негово величество идва.

Стражата и войниците от гарнизона начело с губернатора се наредиха край пътя в очакване на свитата.

В десет при подножието на хълма се появи кралят. За последния отрязък от пътя той се отказа от каретата и се метна на седлото: ловък ездач, кралят не пропускаше възможност да се появи на кон особено когато пристигаше в някой град.

Кралицата майка го следваше в затворена носилка. Подир тях яздеха петдесет души благородници с прекрасни дрехи на породисти коне.

Гвардейска рота, командвана лично от Крийон, сто и дваайсет швейцарци, още толкова шотландци и цялата кралска свита с мулетата, раклите и лакеите представлявала същинска армия, поела нагоре по криволичещия път към върха на хълма.

Най-накрая шествието влезе в града, посрещнато от камбанен звън, топовни гърмежи и звуци на всевъзможни музикални инструменти.

Населението горещо посрещна краля; той толкова рядко се мяркаше сред поданиците си, че бе запазил божествения ореол.

Докато минаваше през тълпата, кралят напразно търсеше с очи брат си. При оградата на замъка видя само Анри дьо Бушаж.

Кралят влезе в замъка и попита дежурния офицер за херцог д'Анжу.

— Ваше величество — отговори офицерът, — херцогът от няколко дни е благоволил да живее в павилиона в парка и тази сутрин още не сме го виждали.

— Този павилион явно е тъй отдалечен, че дотам не се чуват топовните гърмежи — недоволно подметна Анри III.

— Ваше величество — осмели се да се намеси един от старите слуги на херцога, — може би монсеньорът не ви е очаквал толкова рано?

— Дъртак! — пошепна ядосан Анри. — Монсеньор д'Анжу още от вчера знае за пристигането ми.

И понеже гледаше да минава за добродушен и сърдечен, извика:

— Щом не ни посреща, ние ще отидем при него! Цялата процесия пое към павилиона.

Когато челният гвардейски отряд стигна до буковата алея, отнякъде се дочу сърцераздирателен вик.

— Какво има? — обърна се кралят към майка си.

— Боже мили — пошепна Екатерина, която потърси отговора по лицата на околните, — това е вик на ужас...

— Моят господар! Моят нещастен херцог! — викаше вторият слуга на Франсоа: застанал до прозореца на павилиона, той беше самото въплъщение на мъката.

Останалите се втурнаха натам и общият хорски поток повлече и краля.

Той влезе точно в минутата, когато вдигаха херцог д'Анжу, намерен от камердинера върху килима в спалнята.

Херцогът изглеждаше съвсем безжизнен — само клепките му потрепваха и устните му се гърчеха конвулсивно.

Кралят застина на вратата.

— Каква лоша поличба! — промълви той.

— Излезте, синко — каза Екатерина, — моля ви.

— Горкият Франсоа! — въздъхна Анри, много доволен, че трябваше да се оттегли, та да си спести страшната гледка на агонията.

Последваха го всички придворни освен двамата стари слуги на херцога.

— Колко странно! — пошепна Екатерина и коленичи пред сина си.

И докато из целия град търсеха лекаря на херцога, а същевременно пратиха и куриер за помощ от Париж, кралицата майка се опита да установи причината за странното заболяване, от което умираше Франсоа д'Анжу.

Флорентинката имаше богат опит в това отношение. Най-напред хладнокръвно разпита и двамата слуги, които си скубеха косите от ужас.

И двамата отговориха, че предната вечер херцогът се завърнал много късно в павильона и наредил никой да не влиза при него, ако не е повикан, и още по-категорично забранил да го будят сутринта.

— Може би е чакал някого за вечеря? — попита кралицата майка.

— Бяхме на същото мнение, ваше величество — плахо отговориха слугите.

— Обаче когато сте раздигали масата, сте видели дали синът ми е вечерял сам, нали?

— Още не сме раздигнали, ваше величество.

— Ясно — каза Екатерина, — свободни сте.

И остана сама.

Без да се занимава с херцога, проснат на леглото, където го бяха сложили, тя започна подробно да проучва всяко нещо, което можеше да потвърди страшните й подозрения.

Забеляза, че кожата на челото на Франсоа е станала кафеникава, очите му са кръвясали, устните му са напукани като от сярно обгаряне.

— Да видим — озърна се кралицата.

Първото, което видя, бе свещникът с догарящата свещ.

„Свещта е горяла дълго, значи Франсоа продължително време е бил в стаята. Ами този букет на килима?“

Бързо го вдигна и забеляза, че клонките са още съвсем свежи, а розата е изсъхнала и почерняла.

„Какво значи това? — учуди се тя. — Листенцата на розата са напръскани с нещо... Знам една течност, от която цветята веднага увяхват.“

Потрепера и хвърли букета.

Втурна се в трапезарията. Лакеите не бяха я излъгали: никой не бе докосвал трапезата след снощната вечеря.

Кралицата обърна внимание на половинката праскова, оставена на края на масата. Тя беше почерняла като розата.

„Затова са обгарянията по устните — досети се кралицата. — Обаче Франсоа е отхапал съвсем малко. И цветята съвсем за кратко са били в ръцете му — още са свежи. Следователно отровата не би трябвало да е проникнала толкова дълбоко. Но от какво е тази пълна парализа и явните белези на разлагане? Изглежда, не всичко съм проверила.“

И тъкмо мислено произнасяше тези думи, когато забележа червено-зеления папагал на Франсоа.

Птицата беше мъртва.

Екатерина отново обърна тревожен поглед към свещника.

„Димът! — досети се тя. — Фитилът е бил отровен. Синът ми е обречен!“

Екатерина веднага позвъни, стаята се напълни със слуги и офицери.

— Лекар! — настояваха едни.

— Свещеник! — възразяваха други.

А Екатерина сложи до устните на Франсоа едно от шишенцата, които винаги носеше със себе си, и внимателно се вгледа в лицето на сина си: действа ли противоотровата? Херцогът отвори очи и уста, обаче погледът му вече беше угаснал, устата му не издаде нито звук.

Мрачна и безмълвна излезе Екатерина от стаята, като направи на двамата слуги знак да я последват.

Тя ги отведе в другия павилион, седна и се взря в тях.

— Монсеньор херцог д'Анжу е бил отровен по време на вечерята. Вие ли сервирахте?

От този въпрос двамата стари слуги пребледнях като мъртъвци.

— По-добре да бъдем подложени на изтезания, да бъдем убити, отколкото да бъдем обвинени в отравяне!

— Глупаци, аз знам, че вие не сте умъртвили господаря си. Убили са го други и аз трябва да откроя убийците. Кой идва в павильона?

— Някакъв бедно облечен старец; негово височество напоследък на два пъти го приема.

— А... жена?

— Не сме видели... За каква жена говорите, ваше величество?

— Тук е идвала жена и тя е направила букета...

Слугите се спогледаха тъй простодушно, че дори само от тези погледи Екатерина можеше да се увери в тяхната невинност.

— Доведете ми губернатора на града и коменданта на замъка.

Двамата лакеи се втурнаха да изпълняват.

— Почакайте! — спря ги Екатерина и двамата веднага се вцепениха. — Това, което казах, знаем само аз и вие. Ако някой друг го научи, ще е от вас. И веднага е свършено и с двамата. Сега вървете.

Губернаторът и комендантът бяха разпитани от нея в не толкова откровена форма. Екатерина им каза, че двама непознати са донесли на херцога лоша новина и тя е станала причина за неговата смърт, така че би трябвало да бъдат поразпитани.

Губернаторът и комендантът наредиха да бъдат претърсени целият град, паркът, околността — но напразно.

Само Анри знаеше тайната, обаче той със сигурност нямаше да я издаде.

Клетият херцог до този момент не беше проговорил, нито изобщо беше дошъл на себе си.

Кралят, който ужасно се страхуваше от тягостни впечатления, с удоволствие би се завърнал в Париж. Но кралицата майка беше против отпътуването му и всички от двореца се принудиха да останат в замъка.

Пристигна гъмжило от лекари. Но само придворният лекар Мирон отгатна причината за болестта и разбра колко опасно е състоянието на херцога. Ала той бе твърде опитен царедворец, за да издаде истината, особено след като срещна погледа на Екатерина и правилно го изтълкува.

Анри III го помоли за ясен отговор на въпроса ще оживее ли херцогът.

— След три дни ще отговаря на ваше величество.

— А на мен какво ще ми кажете? — съвсем тихо попита Екатерина.

— На вас веднага ще отговоря.

— Какво точно?

— Още не съм чул въпроса.

— Кога ще умре синът ми, Мирон?

— Утре вечер, ваше величество.

— Толкова скоро!

— Ваше величество — пошепна докторът, — дозата е била страшно голяма.

Екатерина затисна устните си с пръст, погледна умирация и тихо произнесе зловещата дума:

— Съдба!

ГЛАВА 26

ХОСПИТАЛИЕРКИТЕ

Граф дьо Бушаж прекара кошмарна нощ, тресеше го и му се струваше, че умира.

Верен на дълга си, той посрещна краля пред оградата на замъка, както вече споменахме. Почтително поздрави господаря си, поклони се пред кралицата майка и стисна ръка на адмирала, но след това отново се заключи в стаята си, за да изпълни намерението си, от което вече никой не можеше да го откаже.

Към единайсет часа, когато се чу новината, че херцог д'Анжу умира, Анри почука на вратата на брат си, който почиваше след пътя.

— А, ти ли си? — през дрямка попита Жоайоз. — Какво има?

— Дойдох да се сбогувам с тебе.

— Как тъй да се сбогуваш? Заминаваш ли?

— Заминавам, да. Сега май вече нищо не ме задържа тук.

— Не е вярно, Анри — възрази адмиралът. — Аз не ти позволявам да заминеш.

— Тогава, Ан, за първи път през живота си няма да се подчиня на твоето нареждане, защото наистина вече нищо не може да ме откаже от постригването.

— А позволениято от Рим, което очаквахме?

— Ще го дочакам в манастира.

— Но ти наистина си луд! — извика Жоайоз.

— Напротив, аз съм най-мъдрият от всички ви, защото единствен знам какво правя.

— Анри, ти обеща да почакаш един месец.

— Изключено, братко.

— Поне една седмица.

— Нито час.

— Толкова ли много страдаш, клетото ми момче?

— Не, понеже ясно виждам, че болестта ми е неизлечима.

— Не е възможно все пак тази жена да има камък вместо сърце. Сигурен съм, че ще я трогна, обещавам ти.

— Изключено, Ан. Пък и аз самият вече не искам любовта ѝ.

— Но това наистина е лудост, дявол да го вземе!

— Не мога да имам нищо общо с тази жена! — възкликна Анри и в думите му прозвуча ужас.

— Какво искаш да кажеш? — слиса се Жоайоз. — Коя е тази жена? Кажи ми най-сетне, Анри. По-рано няхахме тайни помежду си.

— Тази жена не може да ми принадлежи, братко — каза Анри, — сега тя принадлежи на Бога.

— Глупости, графе! Излъгала те е.

— Не ме е излъгала. Обаче да не говорим повече за нея, нека се отнесем с уважение към всеки, който се е посветил на Бога.

Ан запази самообладание и не издаде пред Анри, колко го зарадва последната новина.

— Изненадваш ме, досега нищо подобно не си ми споменавал — промълви той.

— Защото тя отскоро стана монахиня. Затова не ме възпирай повече, Ан. Позволи ми да ти благодаря за добрината, за търпението, за безграничната ти обич към клетия безумец... и сбогом!

Жоайоз погледна брат си в очите с надеждата да го трогне, да го накара да промени решението си.

Обаче Анри остана твърд и му отвърна само с обичайната си тъжна усмивка.

Жоайоз целуна брат си за сбогом и отиде при краля, който закусваше в леглото си в компанията на Шико.

— Добре дошъл — посрещна той Жоайоз. — Радвам се да те видя, Ан. Боях се, че цял ден ще се излежаваш, мързеливецо. Как е брат ми?

— Уви, не знам, ваше величество. Дойдох да говоря за моя брат.

— За кой от тях?

— За Анри.

— Все още ли иска да става монах?

— Да, ваше величество.

— И е прав, синко.

— Защо, ваше величество?

— Това е най-сигурният път за рая.

— Още по-сигурен е пътят, който избра твоят брат — подметна Шико.

— Позволявате ли да се обърна към вас с един въпрос, ваше величество?

— И с дващест, Жоайоз. Ужасно ми е скучно в Шато Тиери и твоите въпроси ще поразсеят скуката ми.

— Какво представляват хоспиталиерките, ваше величество?

— Малка и доста затворена религиозна общност, в която има дващест монахини от ордена „Свети Йосиф“.

— Дали ще е неделикатно, ако попитам, къде се намират, ваше величество?

— Не, разбира се. Намират се на улица Шьове-Сен-Ландри в Сите, зад манастира „Света Богородица“.

— Благодаря, ваше величество.

— Но защо, по дяволите, ме разпитваш? Нали брат ти ще става монах, а не монахиня?

— Да, но подозирам, че е замесена една от дамите в тази общност и затова бих искал да говоря с нея.

— Проклятие! — възкликна кралят. — Преди седем години там имаше една много красива игуменка.

— Моля ви — каза Жоайоз, — дайте ми писмо до игуменката и два дни отпуска.

— Напускаш ли ме? Сам ли ме оставяш?

— Неблагодарник! — намеси се Шико и сви рамене. — Ами аз? Нали съм тук.

— Моля ви за писмо, ваше величество.

Кралят въздъхна, но написа все пак писмото.

— Кажи, нали нямаш работа в Париж? — попита той, когато връчваше писмото на Жоайоз.

— Извинете, обаче трябва да наглеждам брат си.

— Разбира се! Тръгвай, но час по-скоро да се върнеш!

Жоайоз нареди да приготвят конете и след като научи, че брат му наистина е заминал вече, препусна към Париж, към улица Шьове-Сен-Ландри.

Мрачна ограда с тясна врата и прозорче, а зад оградата се извисяват само върховете на дърветата и прозорците с решетки — така изглеждаше манастирът на хоспиталиерките.

Жоайоз почука.

— Ако обичате, уведомете госпожа игуменката, че херцог Жоайоз, главният-адмирал на Франция, иска да говори с нея от името на краля.

Лицето на монахинята, застанала до прозорчето, се изчерви и решетката се затвори.

След около пет минути вратата се откряна и Жоайоз влезе в приемната.

Красива стройна жена се поклони пред него. Адмиралът също се поклони като човек и благочестив, и светски.

— Госпожо — каза той, — кралят знае, че сте приели сред вашите възпитанички една дама, с която трябва да говоря. Благоволете да я повикате.

— Името ѝ, господине?

— Не го знам, госпожо.

— Тогава как бих могла да изпълня молбата ви?

— Много просто. Колко жени сте приели през последния месец?

— През последния месец не съм приела никого, ако не се брои тази сутрин.

— Тази сутрин?

— Да, господин херцог. Нали разбирате, че вашата поява два часа след нейното пристигане доста прилича на преследване, та да ви позволя тази среща.

— Моля ви, госпожо.

— Абсолютно невъзможно... За разговор с друг освен мен трябва да имате кралско нареждане в писмена форма.

— Нося го — отговори Жоайоз и извади писмото с подписа на краля.

Игуменката го прочете и се поклони.

— Да се подчиним на волята на негово величество, дори когато тя противоречи на Божията воля.

И тръгна към вратата за манастирския двор.

— Госпожо — учтиво я спря Жоайоз, — не бих искал да злоупотребя с правото си и се страхувам да не стане недоразумение. Може би тази дама не е същата, която търся. Благоволете да ми кажете как тя дойде при вас, по каква причина и с кого?

— Безсмислено, господин херцог — отговори игуменката. — Няма грешка. Дамата, която пристигна днес сутринта, макар да я чакахме преди две седмици, наистина е същата, която вероятно ви интересува, господин дьо Жоайоз.

С тези думи игуменката отново се поклони и изчезна.

След десетина минути се върна, съпроводена от монахиня със закрито лице.

Това беше Диана, вече сложила монашеските дрехи.

Херцогът благодари на игуменката, предложи столче на непознатата, после и той седна; игуменката излезе, като собственооръчно затвори всички врати на празната и мрачна приемна.

— Госпожо — започна Жоайоз, без никакви заобикалки, — вие ли сте дамата от улицата на Августинците, онази тайнствена непозната, в която брат ми граф дьо Бушаж е влюбен с безумна пагубна страст?

Вместо отговор монахинята сведе глава.

Подчертаното ѝ нежелание да разговаря се стори оскърбително на Жоайоз, но той и без това беше предубеден против събеседничката си.

— Сигурно сте смятали, госпожо, че е позволено да се пробуди нещастна любов в душата на младеж от нашия род, а след това да му се каже: „Още по-зле за вас, щом имате сърце — аз нямам и не ми трябва.“

— Не съм му отговорила по този начин, господине, не сте добре осведомен — рече младата жена тъй благородно и трогателно, че Жоайоз временно смири гнева си.

— Думите нямат значение, важен е фактът: отблъснали сте брат ми, госпожо, наказали сте го така, че да изпадне в отчаяние.

— Без да искам, господине, тъй като винаги съм се мъчила да държа на разстояние господин дьо Бушаж.

— Това са хитрини на кокетството, госпожо, и тъкмо в техните последици е вината ви.

— Никой няма право да ме обвинява, господине. Не нося никаква вина. Изпълнен сте с гняв срещу мен и повече няма да ви отговарям.

— Охо! — възкликна Жоайоз, който постепенно се разпалваше. — Съсипахте брат ми, а сега се надявате да се оправдаете с тези пози.

Но аз не се шегувам, кълна ви се! Ще трябва да прибегнете към много силни доказателства, за да ме убедите.

Монахинята стана.

— Ако сте дошли да унижавате една жена — каза тя все така студено, — унижете ме. Но ако искате да променя решението си, излишно си губите времето. По-добре си вървете.

— Вие не сте човешко същество — възкликна вбесен Жоайоз. — Вие сте демон!

— Достатъчно, отивам си!

И младата жена тръгна към вратата.

Жоайоз я спря.

— Почакайте! Твърде дълго ви търсих, та толкова лесно да ви пусна. И щом можах да ви намеря, искам да видя лицето ви, да изпитам пламъка на погледа ви, който влудява мъжете. Да си премерим силите, дяволско изчадие!

Жоайоз се прекръсти и разкри лицето на жената. Но тя без порицание вдигна ясен поглед към онзи, който толкова жестоко я беше наскърбил, и каза:

— О, господин херцог, това, което правите, е недостойно за аристократ.

Жоайоз сякаш усети удар право в сърцето. Безкрайното смирение на тази жена смекчи гнева му, красотата ѝ смути душата му.

— Да — пошепна той след дългото мълчание, — наистина сте прекрасна и неизбежно Анри е трябвало да се влюби във вас. Но Бог ви е дарил с красота, само за да радвате единствения, който ще бъде с вас цял живот.

— Не сте ли говорили с брат си, господине? Или може би той не е намерил за необходимо да ви се довери? Иначе щяхте да знаете, че вече съм обичала през живота си и повече няма да обичам, че вече съм живяла и сега съм готова да умра.

Жоайоз не можеше да откъсне очи от Диана. Огненият ѝ поглед прониза душата му дълбоко като вулканичен пламък, който само с приближаването си топи бронза на статуите.

— О, да — повтори той по-тихо и все така вгледан в Диана. — Анри неизбежно е трябвало да се влюби във вас. О, госпожо, на колене ви моля, имайте жал, обикнете брат ми!

Диана стоеше мълчалива и студена.

— Не позволявайте заради вас да страда цялото ни семейство — защото един ще стане жертва на отчаянието си, а другите — на мъката.

Диана не отговори и все така тъжно гледаше човека, който бе коленичил пред нея.

— Имайте милост към брат ми, госпожо, и към самия мен! — възкликна Жоайоз и сякаш посегна да разкъса гърдите си. — Аз цял пламтя! Погледът ви ме изпепелява. Сбогом, госпожо, сбогом!

Той се изправи и като безумен се втурна при слугите, които го очакваха на ъгъла на улица Анфер.

ГЛАВА 27

НЕГОВА СВЕТЛОСТ ХЕРЦОГ ДЬО ГИЗ

В неделя, на 10 юни, в единайсет сутринта целият кралски двор се събра в павильона, където умираше херцог д'Анжу.

Рано сутринта на 10 юни Мирон съобщи на краля, че болестта е неизлечима и че на Франсоа д'Анжу му остава по-малко от ден.

Кралят се престори на съсипан от мъка и се обърна към събралите се:

— Сега вече враговете ми ще надигнат глава...

На което кралицата майка отговори:

— Съдбата ни е в Божиите ръце, сине мой.

А Шико, който стоеше близо до краля, допълни:

— Според силите си трябва да подпомагаме Господа, ваше величество.

В единайсет и половина лицето на умиращия стана бяло като восък. Кръвоизливът, който така ужасяваше околните, внезапно спря, крайниците на принца изстинаха.

Анри седеше до главата на брат си. Екатерина, която се беше наместила между стената и леглото, държеше ледената ръка на сина си.

Епископът на Шато Тиери и кардинал дьо Жоайоз започнаха молитвата. Всички присъстващи коленичиха и със събрани длани заповтаряха думите.

По пладне болният отвори очи. Слънцето надникна иззад облаците и заля леглото му със златно сияние. Франсоа, който до този миг беше почти в безсъзнание, изведнъж вдигна ръка като човек, обзет от ужас.

После изкрещя и се удари по челото, сякаш се бе домогнал до някоя от тайните на живота си.

— Бюси! — пошепна той. — Диана!

И с нейното име на уста Франсоа д'Анжу предаде Богу дух.

В същия миг — странно съвпадение — слънцето, заляло със светлина герба на френския кралски дом, се скри. И златните хералдически лилии, до преди миг така сияйни, избледняха и се сляха със синия фон, по който бяха разпилени.

Екатерина пусна ръката на сина си.

Анри III се разтрепера и се опря на рамото на Шико.

Мирон сложи до устните на Франсоа златния дискос и каза:

— Монсеньорът почина.

В отговор на тези думи от съседните стаи отекна многогласно бучене, което сякаш пригласяше на псалма, полугласно произнасян от кардинала:

— „Cedant iniquitates meae ad vocem deprecationis meae...“^[1]

— Почина! — повтори кралят и се прекръсти. — Моят брат! Моят брат! Нямам деца, нямам наследници! Кой ще стане мой наследник?

Още недовършил, и откъм стълбите се чу шум.

Намбю бързо влезе в стаята, където беше покойникът, и докладва:

— Негова светлост монсеньор херцог дьо Гиз.

Поразен от този отговор на зададения въпрос, кралят пребледня и погледна майка си.

Екатерина беше още по-бледа от сина си. Чула фаталното предсказание, тя стисна ръката на краля, сякаш искаше да каже:

„Ето опасността... Но не се бойте, с вас съм!“

Появи се херцогът със свитата. Той влезе с високо вдигната глава, макар че очите му потърсиха краля със смутен израз.

Анри III направи властен жест към леглото с тленните останки.

Херцогът сведе глава и бавно коленичи.

Останалите последваха примера му.

Само Анри III и майка му останаха прави и в погледа на краля блесна гордост.

Шико забеляза и пошепна друг стих от Псалтира:

— „Dijiciet potentes de sede et exaetabit humiles.“^[2]

^[1] Избави ме от беззаконията с гласа на молитвите ми... (лат.).
— Б.пр. ↑

[\[2\]](#) Ще свали от престола силните и ще въздигне смирените
(лат.). — Б.пр. [↑](#)

Издание:

Издателска къща „Ведрина“, София, 1991

Превод и редакция: ЕФ „Качин“, 1991

Редактор Иван Тотоманов

Художник Петър Добрев

Технически редактор Георги Кожухаров

Коректори Емилия Александрова, Ана Кожухарова

ISBN 954–404–001–3

Александр Дюма. Сорок пять

„Художественная литература“, М., 1979

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.